ANAYASA MAHKEMESİ
KARARLAR DERGİSİ

Sayı: 45
3. Cilt

2008

Anayasa Mahkemesi Yayınları
ISSN 1301-1200
ISBN 978-975-7427-45-2

2008 yılında Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi kararlarının özgün şekliyle yer aldığı bu dergide, sınıflandırma "karar numarasına" göre yapılmıştır.

Yayın Kurulu
Mehmet ERTEN (Üye)
Serdar ÖZGÜLDÜR (Üye)
Recep KÖMÜRCÜ (Üye)

Kitabı Yayıma Hazırlayan
Nuray ÖZCAN Yayın İşleri Müdür Vekili

İletişim ve İstem Adresi
Anayasa Mahkemesi Başkanlığı
Yayın İşleri Müdürlüğü
Ahlatlıbel Mahallesi
İncek Yolu Serpmeleri No: 4
06890 Çankaya/Ankara
Telefon: (312) 463 74 67-68
Faks : (312) 463 74 00
www.anayasa.gov.tr

Baskı ve Cilt
SFN Televizyon Tanıtım
Tasarım Yayıncılık Ltd. Şti.
Dr. Mediha Eldem Sok. 61/6
06640 Kocatepe/ANKARA
Telefon : 0312 435 15 95
Faks : 0312 435 05 85
http://www.sfn.com.tr

Baskı Tarihi
Aralık 2009

Dizinler

1. Alfabetik İndeks 2049
2. Yasa Numarasına Göre İptal ve İtiraz Davaları Dizini 2059
3. Karar-Esas-Resmi Gazete Tarihi-Karar Tarihine Göre Dizinler 2061
4. Anayasa Maddeleri Dizini 2073

Esas Sayısı : 2008/66

Karar Sayısı : 2008/17 (Yürürlüğü Durdurma)

Karar Günü : 22.7.2008

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNDE BULUNAN: Danıştay Onüçüncü Daire.

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN KONUSU: 19.10.2005 günlü, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 132. maddesinin onüçüncü fıkrasının Anayasa'nın 13. ve 23. maddelerine aykırılığı ve yürürlüğünün durdurulması savıyla iptali istemidir.

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN İNCELENMESİ

Yürürlüğün durdurulması istemini de içeren dava dilekçesi ve ekleri, bu konudaki ilk ve esas inceleme raporu ile ekleri, iptali istenilen kural, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

19.10.2005 günlü, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 132. maddesinin onüçüncü fıkrası, 22.7.2008 günlü, E.2008/66, K.2008/131 sayılı kararla iptal edildiğinden, bu fıkranın, uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASINA, 22.7.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2008/66

Karar Sayısı : 2008/131

Karar Günü : 22.7.2008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME: Danıştay Onüçüncü Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 19.10.2005 günlü, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 132. maddesinin onüçüncü fıkrasının Anayasa'nın 13. ve 23. maddelerine aykırılığı ve yürürlüğünün durdurulması savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Yurt dışına çıkış yasağının iptali istemiyle açılan dava sonucu verilen İdare Mahkemesi kararının temyizi üzerine bakılmakta olan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali ve yürürlüğünün durdurulması için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

" (…) tarafından Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (Fon) karşı 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 132. maddesinin 13. fıkrası ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun 22. maddesi uyarınca, temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Fon'a devredilen Egebank A.Ş, Demirbank A.Ş., Esbank A.Ş., İktisatbank A.Ş., Kentbank A.Ş., Yurtbank A.Ş., Pamukbank A.Ş., Toprakbank A.Ş. ve Yaşarbank A.Ş'den kredi kullanan (…) şirketler grubunun müşterek borçlusu ve müteselsil kefili ve aynı zamanda kanunî temsilcisi olan davacı hakkında konulan yurt dışı çıkış yasağının iptali istemiyle açılan davada, 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 15. maddesinin 3. fıkrasında bulunan "5682 sayılı Pasaport Kanununun 22. maddesi hükümleri, Fonun talebi üzerine Fona borçlu olanlar ile tüzel kişi borçluların kanuni temsilcileri hakkında da uygulanır" tümcesinin Anayasa Mahkemesinin 08.12.2007 tarih ve 26724 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 18.10.2007 tarih ve E:2007/4, K:2007/81 sayılı kararıyla iptal edildiğinden

dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle iptal eden İstanbul 7. İdare Mahkemesinin 25.12.2007 tarih ve E:2006/ 2518, K:2007/2655 sayılı kararının Fon tarafından temyizi üzerine işin gereği görüşüldü;

Dava dosyasının incelenmesinden, Fon'a devredilen bir kısım bankalardan kredi kullanan şirketler nedeniyle kredi borcundan sorumlu tutulan davacı hakkında davalı idare tarafından, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 132. maddesinin 13. fıkrası uyarınca yurt dışı çıkış yasağı uygulandığı ve davanın bu işlemin iptali istemiyle açıldığı anlaşılmıştır.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun "Fon alacaklarının takip ve tahsiline ilişkin yetki ve usûller" başlığını taşıyan 132. maddesinin 13. fıkrasında: "Fona borçlu gerçek kişi ile tüzel kişilerin kanunî temsilcileri hakkında 5682 sayılı Pasaport Kanununun 22'nci maddesi hükümleri Fonun talebi üzerine uygulanır" kuralı bulunmaktadır.

Daha önce, 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 15. maddesinin 3. fıkrasında yer almış olan "5682 sayılı Pasaport Kanununun 22. maddesi hükümleri, Fonun talebi üzerine Fona borçlu olanlar ile tüzel kişi borçluların kanuni temsilcileri hakkında da uygulanır" kuralı, Anayasa Mahkemesi'nin 08.12.2007 tarih ve 26724 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 18.10.2007 tarih ve E:2007/4, K:2007/81 sayılı kararıyla, Anayasa'nın 13. ve 23. maddelerine aykırı bulunarak iptal edilmiştir.

Bu durumda, yukarıda sözü edilen 5411 sayılı Kanun'un 132. maddesinin 13. fıkrasındaki kural, anlam ve içerik itibariyle 4389 sayılı Kanun'un 15. maddesinin 3. fıkrasındaki kuralla aynı olduğundan, anılan kural da Anayasa'nın 13. ve 23. maddelerine aykırı bulunmaktadır.

Belirtilen nedenle, Anayasa'nın 152., 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 132. maddesinin 13. fıkrasının iptali ve yürürlüğünün durdurulması için, Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına, 09.04.2008 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

19.10.2005 günlü, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun iptali istenilen fıkrayı da içeren 132. maddesi şöyledir:

"**MADDE 132-** Fonun, bu Kanunun 130'uncu maddesinde sayılan gelirleri ile 108'inci ve 135'inci maddesindeki alacaklarının takip ve tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

Fon, bu Kanunun 108'inci maddesinde sayılan alacakların takibine, banka kaynağının kullanıldığı tarihten itibaren banka defter, kayıt ve belgelerine göre anapara, her türlü faiz, komisyon ve sair giderlerin toplamından oluşan birikmiş alacak tutarı üzerinden, 130'uncu maddesinde sayılan alacakların takibine tahakkuk eden anapara üzerinden, 135'inci maddesinde belirtilen alacakların takibine ödemeye esas olmak üzere tespit edilen tutar üzerinden başlar ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun kapsamındaki alacaklara uygulanan oranda gecikme zammı uygular.

Fon, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulamasında anılan Kanunun Maliye Bakanlığı tahsil dairesi ve diğer makam, merci ve komisyonlara verdiği yetkileri kullanır.

Borçlu veya borçlunun malları başka mahallerde bulunduğu takdirde, Fon, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerini, kendi tahsil dairesi aracılığı ile uygulayabileceği gibi, tahsil dairesi bulunmayan mahallerde, o mahaldeki Maliye Bakanlığı tahsil dairesi aracılığıyla da uygulayabilir.

Fon, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uyarınca takip ettiği alacaklarına ilişkin her türlü teminatın paraya çevrilmesinde de anılan Kanun hükümlerini uygulayabilir.

Fon, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre yapacağı satışlarda; satış bedelinin vadeli tahsiline karar verebilir. Ancak, bu durumun ve vadeli satış şartlarının, satış ilânında ve satış şartnamesinde belirtilmesi zorunludur.

Fon, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre satışa arz ettiği mal, hak ve alacaklarla ilgili ihaleye katılmaya, pey sürmeye ve alacağına mahsuben ihaleden mal, hak ve alacakları satın almaya yetkilidir.

Bu Kanunun 107'nci maddesi uyarınca bir bankanın alacaklarının devralınması hâlinde bu alacaklar, devir tarihi itibarıyla Fon alacağı haline gelir ve bu alacaklarla ilgili olarak borçlu aleyhine 2004 sayılı İcra ve İflas

Kanunu hükümlerine göre başlatılmış bulunan takipler ile alacağın tahsiline yönelik davalara kaldığı yerden devam edilir.

Bu Kanunun 107'nci maddesi uyarınca devralınan alacaklar nedeniyle Fona borçlu olanların iflası hâlinde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 221'inci maddesindeki iflas bürosu Fon temsilcisinin katılımıyla teşekkül eder. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 223'üncü maddesindeki iflas idaresinin, Fonun talep etmesi hâlinde üyelerinden en az biri, Fonun göstereceği iki kat aday arasından icra tetkik mercii tarafından seçilir. Fon, alacağının tahsili bakımından gerekli görürse iflas idaresinin en az iki üyesinin önereceği iki katı aday arasından seçilmesini talep etmeye yetkilidir. Bu durumda, icra tetkik mercii iflas idaresinin asgarî iki üyesini Fonun önereceği adaylar arasından seçer. Fon bir üye seçtirmişse icra tetkik mercii diğer bir üyeyi alacak tutarı itibarıyla çoğunlukta olanların göstereceği iki aday arasından, bir üyeyi de alacaklı sayısı itibarıyla çoğunlukta olanların göstereceği adaylar arasından seçer. Fon iki üye seçtirmişse, diğer bir üye icra tetkik mercii tarafından alacaklı sayısı itibarıyla çoğunlukta olanların göstereceği iki aday arasından seçilir.

Fon, takip ettiği alacaklar ile ilgili olarak iskonto da dâhil olmak üzere, her türlü tasarrufta bulunmaya, sulh olmaya, satmaya, geri almaya, alacağına mahsuben menkul ve gayrimenkul mallar ile her türlü hak ve alacakları belirleyeceği koşullar ile devralmaya ve alacağın yeniden itfa plânına bağlanması da dâhil olmak üzere borçlularla anlaşma yapmaya ve borçlularla yaptığı anlaşmalar kapsamında Fon Kurulunca belirlenecek usûl ve esaslar dâhilinde muhafaza tedbiri uygulayıp uygulamamaya, dava açıp açmamaya veya açılmış bulunan hukuk davalarının yapılan anlaşma süresince durdurulmasını mahkemeden istemeye yetkilidir.

Fon, her türlü alacağın teminatını teşkil etmek üzere, Yeni Türk Lirası ve/veya yabancı para birimi üzerinden, ticari işletme rehni, taşınmaz rehni ve taşınır rehni dâhil olmak üzere her türlü aynî ve şahsi teminat almaya ehil ve yetkilidir.

Fon tarafından, bu Kanunun 71'inci maddesi uyarınca faaliyet izni kaldırılan veya yönetim ve denetimi Fona intikal eden bankalarla ilgili olarak, takibi şikayete bağlı suçlar dahil olmak üzere, bu Kanun hükümleri uyarınca yapılan başvurular üzerine açılmış veya açılacak her türlü ceza davalarında Fon, suçtan zarar gören olarak müdahil sıfatını kazanır. Bu davalara bağlı şahsî haklar dahi Fona ait olur.

Fona borçlu gerçek kişi ile tüzel kişilerin kanunî temsilcileri hakkında 5682 sayılı Pasaport Kanununun 22'nci maddesi hükümleri Fonun talebi üzerine uygulanır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Fon tarafından yönetmelik ile düzenlenir."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 13. ve 23. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın katılımlarıyla 22.7.2008 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kural, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, 5411 sayılı Yasa'nın 132. maddesinin onüçüncü fıkrasıyla anlam ve içerik itibarıyla aynı olan, 18.6.1999 günlü, 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 15. maddesinin 12.5.2001 günlü, 4672 sayılı Yasa ile değiştirilen (3) sayılı fıkrasının "5682 sayılı Pasaport Kanununun 22'nci maddesi hükümleri, Fonun talebi üzerine Fona borçlu olanlar ile tüzelkişi borçluların kanuni temsilcileri hakkında da uygulanır" biçimindeki tümcesinin, Anayasa Mahkemesi tarafından, 18.10.2007 günlü, E.2007/4, K.2007/81 sayılı kararıyla iptal edildiği, bu nedenle 132. maddenin onüçüncü fıkrasının da aynı gerekçelerle Anayasa'nın 13. ve 23. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5411 sayılı Yasa'nın 132. maddesinin onüçüncü fıkrasındaki, **"***Fona borçlu gerçek kişi ile tüzel kişilerin kanuni temsilcileri hakkında 5682 sayılı Pasaport Kanununun 22'nci maddesi hükümleri Fonun talebi üzerine uygulanır"* biçimindeki kuralla, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na, Fona borçlu olanlar ile tüzelkişi borçluların kanuni temsilcileri hakkında yurt dışına çıkış yasağı talebinde bulunma yetkisi tanınmıştır. 5682 sayılı Yasa'nın, 3463 sayılı Yasa

ile değişik 22. maddesinde de, pasaport veya vesika verilmesi yasak olan haller sayılmıştır. Buna göre, yurt dışına çıkmaları mahkemece yasaklananlara, memleketten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığı'nca tespit edilenlere ve vergiden borçlu olduğu pasaport vermeye yetkili makamlara bildirilenlere, pasaport veya seyahat vesikası verilmeyecek, verilmiş ise geri alınacaktır. Yurt dışına çıkışları yasaklananlar, eğer bu yasağın konulduğu tarihte yurt dışında iseler, bunların süreleri dolan pasaportları yenilenmeyerek, kendilerine Türkiye'ye dönmeleri için seyahat vesikası verilecektir.

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun alacağı olan ve özel hukuk hükümlerine dayanarak ortaya çıkan borçlar, belirli bir hukuksal süreçten sonra 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamına girerek kamu alacağı haline getirilseler bile "vergi borcu" niteliği kazanmazlar ve "vatandaşlık ödevi" içinde değerlendirilemezler. Vergi ödevi, kaynağını Anayasa'dan alan, Anayasa'nın 73. maddesi uyarınca, kamu giderlerini karşılamak üzere herkesin ödemekle yükümlü olduğu bir ödevdir. Kamu alacağı olarak tahakkuk eden her parasal yükümlülük ya da ödeme, vergi ya da vergi benzeri mali yükümlülük olarak nitelendirilemez.

Anayasa'nın 13. maddesinde, temel hak ve özgürlüklerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak yasayla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir.

Yurt dışına çıkma özgürlüğü sadece Anayasa'nın 23. maddesinde sayılan özel sınırlama nedenlerine bağlı olarak sınırlandırılabilecektir. 23. maddede yurt dışına çıkma yasağıyla ilgili sınırlama nedenleri vatandaşlık ödevi ve ceza soruşturması veya kovuşturması olarak gösterilmiştir. Anayasa'da sınırlama nedenlerinin sayılarak belirlenmiş olması, yasa koyucunun bunlar dışında kalan bir nedenle yurt dışına çıkma özgürlüğünün sınırlanması sonucunu doğuracak düzenlemeler yapamayacağını göstermektedir.

Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen sınırlama nedenlerine dayandırılmayan kuralla, vatandaşlık ödevi kapsamında olmayan kamu alacaklarının tahsili amacıyla borçlular hakkında yurt dışına çıkış yasağı konulması, Anayasa'nın 23. maddesinin güvence altına aldığı seyahat özgürlüğü alanına yapılan açık müdahale niteliğindedir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 13. ve 23. maddelerine aykırıdır ve iptali gerekir.

VI- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

19.10.2005 günlü, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 132. maddesinin onüçüncü fıkrası, 22.7.2008 günlü, E.2008/66, K.2008/131 sayılı kararla iptal edildiğinden, bu hükümlerin uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmi Gazete'de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASINA, 22.7.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VII- SONUÇ

19.10.2005 günlü, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 132. maddesinin onüçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 22.7.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2008/39

Karar Sayısı : 2008/134

Karar Günü : 22.7.2008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Danıştay Altıncı Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 31.7.2003 günlü, 4969 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının imar planları yönünden Anayasa'nın 5., 10. ve 56. maddelerine aykırılığı savıyla iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Ankara İli Çankaya İlçesi, Dikmen Mahallesi 3 pafta, 16743 ada, 1 sayılı parsele ilişkin olarak 1/1000 ölçekli uygulama imar planı, 1/5000 ölçekli nazım imar planı ile 1/50.000 ölçekli 1990 Ankara Nazım İmar Planı değişikliklerinin onayına ilişkin 4.10.2006 günlü işlemin iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle açılan davada, kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Danıştay 6. Dairesi, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Bakanlığın imar planı yapma yetkisi imar Kanununun 9. maddesinde tadadi olarak ve istisnai bir şekilde belirlenmiş, bunun dışında, plan yapma yetkisi belediye mücavir alan sınırları içinde belediyelere, dışında ise valilik verilmiş, onaylanarak yürürlüğe giren planların kesinleşmesi ve ilgililerin bilgilendirmesi için bir ay süre ile ilan edilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

T.C. Anayasasının Devletin Temel Amaç ve Görevleri başlıklı 5. maddesinde:

"Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle

bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır." hükmü ile,

Sağlık Hizmetleri ve Çevrenin Korunması başlıklı 56.maddesinde: "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir..." hükmü yer almaktadır.

Anayasa'nın 5. ve 56. maddesiyle Devlete verilen görevlerin imar mevzuatıyla getirilen düzenlemelerle de yaşama geçirileceğinde kuşku bulunmaması gerekir.

4969 sayılı Kanunun Geçici 1.maddesi ile, Hazineye ait Çankaya ilçesi, 5. bölge Dikmen Mahallesinde bulunan 3 pafta, 16473 ada, 1 parsel sayılı taşınmaza ilişkin olarak imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plan ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilan ve itirazlara dair sürelere tabi olmaksızın her ölçekteki imar planı yapmaya, yaptırmaya, değiştirmeye ve re'sen onaylamaya ve her türlü ruhsatı vermeye Bayındırlık ve İskan Bakanlığının yetkili olduğu, şeklinde getirilen düzenleme, Anayasa'nın 10'uncu maddesinde açıklanan eşitlik ilkesine aykırıdır.

Anayasa'nın 10'uncu maddesinde: "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." denilmektedir. Bu yasak, insan hakları belgelerinde olduğu gibi, birbirinin aynı durumunda olanlara aynı kuralların uygulanmasını, ayrıca ve açıkça ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Aynı durumda olanlar için farklı düzenleme, eşitliğe aykırılık oluşturur. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik, mutlak ve eylemli eşitlik değil hukuksal eşitliktir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngörüldüğü eşitlik çiğnenmiş olmaz. Başka bir anlatımla, kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar arasında, yasalara konulan kurallarla değişik uygulamalar yapılamaz (Anayasa Mahkemesi'nin 17.3.2004 günlü, E:2001/282, K:2004/34 sayılı Kararı).

İptali istenilen kuralla, şahısların mülkiyetinde bulunan taşınmazlardan ve hazinenin mülkiyetinde bulunan diğer taşınmazlardan hiç bir farkı bulunmayan taşınmaza ilişkin olarak aynı hukuksal durumdaki diğer

kişilere (bu arada hazinenin diğer taşınmazlarına) tanınmayan bir biçimde ayrıcalık getirilmiş, bu taşınmazın maliki hazine ile diğer taşınmaz malikleri arasında imar mevzuatınca uygulanacak işlemler açısından ayrım yapılmıştır.

Ayrıca, Anayasanın 5. ve 56. maddelerinde ifadesini bulan söz konusu ödevler yerine getirilirken idarenin imar mevzuatındaki kısıtlamaların dışında tutulması, ilan, askı ve itirazlara dair sürelere tabi olmaması ve hazinenin mülkiyetinde bulunan tek bir parsele yönelik olarak plan yapma yetkisinin Bayındırlık ve İskan Bakanlığına verilmesinin Anayasanın 5.,10. ve 56. maddelerine aykırı olduğu açıktır.

Açıklanan nedenlerle ve bir davaya bakmakta olan mahkemenin, o dava sebebiyle uygulanacak bir Yasanın Anayasaya aykırı olduğu kanısına götüren görüşünü açıklayan kararı ile Anayasa Mahkemesine başvurulması gerektiğini düzenleyen 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 28.maddesi gereğince 4969 sayılı Kanunun Geçici 1.maddesinin 2.fıkrasının, imar planları yönünden (davada uygulanacak kural olan kısmının) Anayasa'nın 5., 10. ve 56. maddelerine aykırı olduğu kanısına ulaşılması nedeniyle re'sen Anayasa Mahkemesine başvurulmasına ve Anayasa Mahkemesince verilecek olan kararın gecikmesi halinde hem yargısal hem de kişisel bazda giderilmesi güç veya olanaksız zararlar doğabileceği göz önünde bulundurularak esas hakkında karar verilinceye kadar itiraz konusu kuralın yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesinin istenilmesine, dosyada bulunan konuyla ilgili belgelerin onaylı birer örneğinin Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na gönderilmesine 17.12.2007 gününde oybirliğiyle karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

31.7.2003 günlü, 4969 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un itiraz konusu kuralı da içeren Geçici 1. maddesi şöyledir:

"Maliye Bakanı, mülkiyeti Hazineye ait Ankara İli, Çankaya İlçesi, 5'inci bölge, Dikmen Mahallesinde bulunan 3 pafta, 16743 ada, 1 parsel numaralı taşınmaz malı, üzerindeki muhdesatı ile birlikte 26.5.1927 tarihli ve 1050 sayılı Kanun, 8.9.1983 tarihli ve 2886 sayılı Kanun, 4.1.2002 tarihli ve 4734 sayılı Kanun ve 21.2.1967 tarihli ve 832 sayılı Kanunun vize ve tescile ilişkin hükümlerine tâbi olmaksızın, mevcut haliyle ya da kat mülkiyeti veya kat

irtifakı kurdurmak ya da 4.1.2002 tarihli ve 4734 sayılı Kanuna tâbi olmaksızın yeni veya ilave inşaatlar yaptırmak suretiyle, tespit edeceği veya ettireceği rayiç bedel üzerinden peşin veya taksitle, T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğünün iştiraki olan Emek İnşaat ve İşletme Anonim Şirketi aracılığıyla satmaya, satış işlemleri ile ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşları nezdinde Hazine adına her türlü işlemi yaptırmaya, satış bedelinin % 2'sini geçmemek üzere hizmet karşılığı olarak anılan şirkete yapılacak ödemeye esas oranı belirlemeye, satış işlemleri ile ilgili her türlü gider, masraf ve hizmet bedeli karşılığını Maliye Bakanlığı bütçesinden bu şirkete ödemeye yetkilidir. Satış bedellerinin tahsil edilen kısımlarından ilgili belediyeye % 2, büyükşehir belediyesine ise % 1 oranında pay verilir.

Bu taşınmaz mal ile ilgili olarak imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelere ilişkin hükümlere tâbi olmaksızın, her ölçekteki imar plânını yapmaya, yaptırmaya, değiştirmeye ve resen onaylamaya ve her türlü ruhsatı vermeye Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkilidir. Plân hazırlama ve onaylama işlemleri Bayındırlık ve İskan Bakanlığının uygun görülen birimince, ruhsat ve plân uygulama işlemleri ise Bayındırlık ve İskan Bakanlığı il teşkilatınca yerine getirilir. Kesinleşen plânlar ilgili belediyelere tebliğ edilir. Bu plânların uygulanması zorunludur.

Bu maddenin birinci fıkrasının uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı, ikinci fıkrasının uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ise Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkilidir".

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 5., 10. ve 56. maddelerine dayanılmış, Anayasa'nın 2. ve 125. maddeleri ise ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın katılımlarıyla 15.5.2008 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralı, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında itiraza konu kuralla bir taşınmaza ilişkin olarak aynı hukuksal durumdaki diğer taşınmazlara ve Hazinenin diğer taşınmazlarına tanınmayan bir biçimde ayrıcalık getirildiği, bu taşınmazın maliki olan Hazine ile diğer taşınmaz malikleri arasında imar mevzuatına göre uygulanması gereken kurallar açısından ayrım yapıldığı, bu nedenle düzenlemenin Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen eşitlik ilkesine aykırı olduğu belirtilmiş, idarenin imar mevzuatındaki kısıtlamaların dışında tutulmasını, askı, ilan ve itirazlara ilişkin sürelere tabi olmamasını ve Hazinenin mülkiyetinde bulunan tek bir parsele yönelik olarak plan yapma yetkisinin Bayındırlık ve İskan Bakanlığına verilmesini öngören düzenlemenin Anayasa'nın Devletin temel amaç ve görevlerini düzenleyen 5. maddesi ile sağlık hizmetleri ve çevrenin korunmasını düzenleyen 56. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre Anayasa Mahkemesi, yasaların Anayasa'ya aykırılığı hususunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere bağlı kalmak zorunda olmadığından, iptali istenen kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 125. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

İtiraza konu kuralla, mülkiyeti Hazineye ait Ankara İli, Çankaya İlçesi, 5'inci bölge, Dikmen Mahallesinde bulunan 3 pafta, 16743 ada, 1 parsel numaralı taşınmaz malla ilgili olarak, imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelere ilişkin hükümlere tâbi olmaksızın, her ölçekteki imar plânını yapmaya, yaptırmaya, değiştirmeye ve resen onaylamaya ve her türlü ruhsatı vermeye Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkili kılınmaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan, yasaların

üstünde yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesi ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasalar karşısında ayrım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Durum ve konumlardaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi çiğnenmiş olmaz. Nitelikleri ve durumları özdeş olanlar için yasalarla değişik kurallar konulamaz.

Anayasa'nın 5. maddesiyle devlete "kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlama ve insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlama" ödevi yüklenmekte, 56. maddesiyle de herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu belirtilerek, bu hakkı korumanın yine devletin ve vatandaşların ödevi olduğu vurgulanmaktadır.

Anayasa'nın 125. maddesinin ilk fıkrasında ise idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu belirtilmiştir.

3194 sayılı İmar Kanunu, yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak amacıyla düzenlenmiş olup, belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak planlar ile inşa edilecek resmi ve özel bütün yapıları kapsamaktadır.

Yasa'nın 8. maddesinde, imar planlarının belediye meclisince, belediye ve mücavir alan dışında kalan yerlerde yapılacak planların ise valilikçe onaylanacağı, her iki planın 1 ay süre ile ilan edileceği, bir aylık ilan süresi içerisinde yapılacak itirazlarında 15 gün içinde kesin karara bağlanacağı öngörülmüştür. Maddenin gerekçesinde de "İmar planlarının, 5 yıllık kalkınma planı ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirilmesi ve fiziki planların bütününde sosyo- ekonomik esasa dayalı düzenlemenin getirilmesi, bu suretle şehirlerin gelişmesinin Bölge Planları ile yönlendirilmesi ile imar planlamalarında sürenin asgariye indirilmesi ve aynı zamanda mahalli koşulların plana sağlıklı olarak yansıması için Valilik ve Belediyelere plan yapma yetkisini tanıyan hükmün getirildiği; ayrıca, halkın kendisi için

yapılan imar planlarının aleniyetinin sağlanmasının amaçlandığı" vurgulanmıştır.

Bu durumda İmar Yasası'nda düzenlenen plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelerin imar planlarının ve değişikliklerinin aleniyetini sağlamak, ilgililere bu işlemlere karşı başvuru olanağı tanımak, bireylerin hak ve menfaatlerini korumak amacıyla getirildiği anlaşılmaktadır.

A- Geçici 1. Maddenin 2. Fıkrasında Yer Alan "İmar Mevzuatındaki Kısıtlamalar İle Plân ve Parselasyon İşlemlerindeki Askı, İlân ve İtirazlara Dair Sürelere İlişkin Hükümlere Tâbi Olmaksızın" Bölümünün İncelenmesi

İtiraza konu düzenleme ile, mülkiyeti Hazineye ait Ankara İli, Çankaya İlçesi, 5'inci bölge, Dikmen Mahallesinde bulunan 3 pafta, 16743 ada, 1 parsel numaralı taşınmaz malla ilgili olarak, imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelere ilişkin hükümlere tâbi olmaksızın, her ölçekteki imar plânını yapmaya, yaptırmaya, değiştirmeye ve resen onaylamaya, her türlü ruhsatı vermeye Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkili kılınmaktadır. Böylece, imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile imar planı ve parselasyon planı yapımı ve bunlarla ilgili onama işlemlerinin askı, ilan ve itirazlara dair sürelere ilişkin hükümlere tabi olmaksızın yapılması konusunda Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na yetki verilmekte ve dolayısıyla söz konusu taşınmaz malla ilgili olarak Bakanlığa imar mevzuatında öngörülenden farklı, kapsamı ve sınırları kolayca belirlenemeyen, geniş bir düzenleme yetkisi verilmektedir.

"İmar mevzuatındaki kısıtlamalar"ın neler olduğu konusunda ayrıca bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu ibare ile başta 3194 sayılı İmar Kanunu ve 2.11.1985 günlü, 18916 Mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik'te imar planlarının yapılması sırasında uyulması gereken süreler ve uygulanması gereken yöntem ve sınırlamalara ilişkin düzenlemeler olmak üzere ilgili diğer düzenlemeler olduğu anlaşılmaktadır. Bu düzenlemelerin amacı İmar Kanununun 1. maddesinde, *"yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların; plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak"* olarak; Yönetmelikte ise *"insan, toplum, çevre münasebetlerinde kişi ve aile mutluluğu ile toplum hayatını yakından etkileyen fiziksel çevreyi sağlıklı bir yapıya kavuşturmak, yatırımların yer seçimlerini ve gelişme eğilimlerini yönlendirmek ve toprağın korunma, kullanma dengesini en rasyonel biçimde belirlemek"* olarak açıklanmıştır. Bunun gerçekleşebilmesi, imar planlarının düzenlemelerde

öngörülen yöntem, esas ve sınırlamalara uyulmak suretiyle hazırlanması, onaylanması ve değiştirilmesi halinde mümkün olacaktır.

Onay, hazırlanan imar planlarının mevzuata, yörenin gereksinimlerine, imar planından beklenen kamusal ereğe hizmet edip etmeyeceği bakımlarından bir denetim işlevine sahiptir. Bir iç denetim yoludur. Denetim bu yönüyle hem hukuksal, hem de yerindelik denetimi işlevine sahiptir. İmar Yasasının 1. maddesinde belirtilen fen, sağlık, çevre gibi amaçlara uygunluğu, bölge, çevre imar planı ya da metropoliten imar planlarına uygunluğu ya da imarın yapılmasındaki teknik koşullara uyulup uyulmadığı, onay aşamasında denetlenebilecek hususlardır.

"*İmar mevzuatındaki kısıtlamalara tabi olmaksızın*" ibaresi onay makamı olarak öngörülmüş olan Bayındırlık ve İskân Bakanlığının, onayı gereği gibi yapmasına olanak sağlayan mevzuata uygunluk denetimini olanaksız kılmaktadır.

3194 sayılı İmar Kanunu'nda planla ilgili işlem ve uygulamalar açısından öngörülen itiraz sürelerinin amacı, imar planı değişikliklerinde, şehircilik ilkelerine, planlama tekniklerine ve kamu yararına aykırılıklar bulunuyor ise bu konudaki yanlışlıkların giderilebilmesi için ilgililere, yapılan planlara itiraz edebilme hak ve imkanının tanınmasıdır. İtiraza konu düzenleme ile Bakanlık askı, ilan ve itirazlara dair sürelere ilişkin hükümlere tabi olmaksızın imar düzenlemelerinde yetkili kılınmaktadır. Böylece düzenleme ile, Bakanlıkça yapılacak plan ve parselasyon işlemleri ile ilgili olarak ilgililerin kanuni yollara başvurma hak ve imkanları da kısıtlanmaktadır.

Hukuk devleti, tüm işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine açık, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı ve sürdürmeyi amaç edinmiş, Anayasa ve hukukun üstün kurallarına bağlılığa özen gösteren devlettir. Hukuk devleti ilkesinin öğeleri arasında yasaların kamu yararına dayanması, kuralların herkes için konulması, kamu düzeninin kurulması ve korunması amacına yönelik bu kurallarda adalet ve hakkaniyet ölçütlerinin de gözönünde tutulması gerekliliği bulunmaktadır.

Bu yapısıyla, itiraz konusu kuralla Bakanlığa imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelere ilişkin hükümlere tâbi olmaksızın düzenleme yetkisi verilmesi hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmaz.

Anayasa'nın 5. maddesiyle devlete "kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlama ve insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi

için gerekli şartları hazırlama" ödevi yüklenmekte, 56. maddesiyle de herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu belirtilerek, bu hakkı korumanın yine devletin ve vatandaşların ödevi olduğu vurgulanmaktadır. Devlete verilen bu görevlerin imar mevzuatıyla getirilen düzenlemelerle de yaşama geçirileceğinde kuşku bulunmamaktadır.

Anayasanın söz konusu maddelerinde ifadesini bulan ödevlerin somut tedbirlerle nasıl yerine getirileceği yasa koyucunun takdirinde ise de, söz konusu ödevler yerine getirilirken idarenin imar mevzuatındaki kısıtlamaların dışında tutulması, Anayasa'nın 5. ve 56. maddeleriyle bağdaşmaz.

İdareye imar mevzuatındaki kısıtlamalara tabi olmamak suretiyle sınırlara uymama yetkisi veren bir düzenlemenin varlığı halinde, idarenin hukuksal sınırlar içinde kalıp kalmadığının denetlenmesi güçleşir. Bu nedenle ibare Anayasa'nın 125. maddesine de aykırıdır.

İtiraz konusu kuralda yer alan " … imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelere ilişkin hükümlere tâbi olmaksızın, …" bölümü Anayasa'nın 2., 5., 56. ve 125. maddelerine aykırıdır ve iptali gerekir.

Başvuru kararında itiraza konu kuralın Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı ileri sürülmüş ise de, kuralın bu madde ile doğrudan bir ilgisi bulunmamaktadır.

B- Maddenin 2. Fıkrasının "İmar Mevzuatındaki Kısıtlamalar İle Plân Ve Parselasyon İşlemlerindeki Askı, İlân Ve İtirazlara Dair Sürelere İlişkin Hükümlere Tâbi Olmaksızın" İbaresi Dışında Kalan Bölümünün İncelenmesi

Yerel imar planlarının ülke ve bölge düzeyindeki planlarla, çevresi ve varsa metropoliten alan planlamalarıyla uyum içinde olması gerekir. Bu nedenle imar planlamasının mutlaka ve yalnızca yerel bir gereksinim olarak nitelendirilmesi zordur. İmar planlarının bu çok yönlü durumu nedeniyle İmar Kanunu ile imara ilişkin yetkiler merkezi yönetim ile yerel yönetim arasında paylaştırılmıştır.

Anayasada, yerel ortak ihtiyaçların neler olduğuna ve imar planı yapma yetkisine ilişkin hüküm bulunmamaktadır. Yerel imar planlarının düzenlenmesinde yerel ortak gereksinimlerin göz ardı edilemeyeceği kuşkusuzdur. Ancak bundan hareketle, imar planlarının münhasıran

belediyelere ait bir yetki olduğu, merkezi yönetim birimlerine bu yetkilerin verilemeyeceği sonucuna varılamaz.

Anayasa Mahkemesi'nin birçok kararında da vurguladığı gibi, Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesi ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasalar karşısında ayrım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Durum ve konumlardaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi çiğnenmiş olmaz. Nitelikleri ve durumları özdeş olanlar için yasalarla değişik kurallar konulamaz.

İptali istenilen düzenlemeye konu olan taşınmaz Hazineye ait eski TBMM lojmanlarının bulunduğu arsadır. İtiraza konu kuralın ilk hali olan 2003 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının 51. maddesi ile ilgili gerekçede; yapılan düzenleme çerçevesinde, Maliye Bakanlığının sözkonusu taşınmaz malın en fazla geliri getirecek şekilde ve en iyi şartlarla değerlendirmek üzere yetkilendirildiği ve bu yetki kapsamında ilgili şirket aracılığıyla TBMM lojmanlarını kamuoyunun da kabul edeceği ölçüler içinde ve şeffaf bir biçimde satarak ekonomiye kazandırılmasının ve gelirinin bütçeye gelir kaydedilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. Bu nedenle düzenlemeye konu arsa, özel kişilere ait diğer arazilerle bir tutulamaz. Durum ve konumdaki özellikler farklı düzenlemeyi gerekli ve haklı kılmaktadır.

Kamu yararının gerekli kıldığı hallerde tek bir taşınmaz veya bölge ile ilgili olarak düzenleyici işlemler yapılması söz konusu olabileceği gibi, imar konusunda merkezi idare kuruluşlarına veya Bayındırlık ve İskan Bakanlığına düzenleyici işlemler yapma yetkisi verilmesinde de Anayasal bir sakınca bulunmamaktadır.

İtiraz konusu kuralla, mülkiyeti Hazineye ait Ankara İli, Çankaya İlçesi, 5'inci bölge, Dikmen Mahallesinde bulunan 3 pafta, 16743 ada, 1 parsel numaralı taşınmaz mal ile ilgili olarak her ölçekteki imar plânını yapmaya, yaptırmaya, değiştirmeye ve resen onaylamaya ve her türlü ruhsatı vermeye Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkili kılınmasında; plân hazırlama ve onaylama işlemlerinin Bayındırlık ve İskan Bakanlığının uygun görülen birimince, ruhsat ve plân uygulama işlemlerinin ise Bayındırlık ve İskan Bakanlığı il teşkilatınca yerine getirileceğine, kesinleşen plânların ilgili

belediyelere tebliğ edileceğine ve bu plânların uygulanmasının zorunlu olduğuna ilişkin düzenlemeler getirilmesinde Anayasa'ya aykırılık bulunmamaktadır.

Belirtilen nedenlerle, itiraza konu kuralın "imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelere ilişkin hükümlere tâbi olmaksızın" ibaresi dışında kalan bölümü ile ilgili düzenleme Anayasa'ya aykırı olmadığından bu bölüme ilişkin iptal isteminin reddi gerekir.

Şevket APALAK bu görüşe katılmamıştır.

VI- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

31.7.2003 günlü, 4969 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının;

1- " … imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelere ilişkin hükümlere tâbi olmaksızın, …" bölümünün imar planları yönünden yürürlüğünün durdurulması isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

2- Kalan bölümüne yönelik iptal istemi 22.7.2008 günlü, E. 2008/39, K. 2008/134 sayılı kararla reddedildiğinden, bu bölüme ilişkin yürürlüğün durdurulması isteminin REDDİNE,

22.7.2008 gününde karar verildi.

VII- SONUÇ

31.7.2003 günlü, 4969 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının;

1- " … imar mevzuatındaki kısıtlamalar ile plân ve parselasyon işlemlerindeki askı, ilân ve itirazlara dair sürelere ilişkin hükümlere tâbi olmaksızın, …" bölümünün, imar planları yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- Kalan bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Şevket APALAK'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

22.7.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

AZLIK OYU

Anayasa'nın 127. maddesinin anlam ve amacı karşısında, yerel ortak gereksinimlerle ilgili işlemlerin, yerel yönetimlerin yetki ve görev alanı içinde kalması Anayasal temel ilkedir.

Bu kapsamda, bulunduğu yer ve çevre ile ilgili imara ilişkin görevlerin, temel olarak yerel yönetimlerce üstlenilecek gereksinimlerden olduğu açıktır. İmar hukukunun yerel niteliği aşmayan konulara ilişkin temel yaklaşımı da bu yöndedir.

İtiraz konusu kuralda ise, çevresindeki taşınmazlardan farklı bir nitelik taşımayan parsele ilişkin olarak imar düzenlemesi yerel yönetimlerden alınmıştır. Haklı ve inandırıcı bir gerekçeye dayanmadan, yerinden yönetimden merkezi yönetime alınan bu göreve ilişkin kural Anayasa'nın belirtilen hükmüyle uyuşmamaktadır.

Bu nedenlerle kuralın, kalan bölümünün de iptali gerekeceği oyuyla karara karşıyım.

Üye
Şevket APALAK

Esas Sayısı : 2003/103

Karar Sayısı : 2008/139

Karar Günü : 18.9.2008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Mersin 1. Sulh Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 1.3.1926 günlü, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 9.7.1953 günlü, 6123 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle değiştirilen 491. maddesinin son fıkrasında yer alan "Bu maddede yazılı suçlar ikiden fazla kimseler tarafından yapılır..." ibaresinin, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Hırsızlık suçundan sanık hakkında açılan kamu davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Türk Ceza Kanunu'nun 491. Maddesinin ilk fıkrasında " basit hırsızlık " diye tanımlanan hırsızlığın yalın şekli; 1-5 bentleri ile son fıkrasında ise " vasıflı hırsızlık " halleri gösterilmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nun 491/İlk maddesinde öngörülen ceza altı aydan üç seneye kadar hapis, 1-5 bentlerinde öngörülen ceza ise bir seneden beş seneye kadar hapis'tir. Bu iki cezanın alt ve üst sınırlarının farklı olması ve ilk fıkradaki fiile öngörülen cezanın daha hafif olması, vasıflı hırsızlık fiilinin basit hırsızlık fiiline göre daha ağır bir suç olmasının doğal sonucudur.

491. Maddenin son fıkrasında ise basit ve vasıflı ayrımı yapılmaksızın bu maddede yazılı suçların ikiden fazla kimseler tarafından birlikte yapılması halinde cezanın aşağı haddinin iki sene hapis olacağı yazılmıştır. Hırsızlık suçuna katılan kişi sayısına bağlı olarak, tayin edilecek cezada yapılması istenen bu artırıma 492 ve 493. Maddelerin son fıkralarında da rastlamaktayız.

Ancak bu uygulama 491. Madde yönünden farklılık arzetmekte ve Anayasa'ya aykırı olduğu düşünülen ibare; basit hırsızlık suçunu işleyen ikiden fazla kişiye verilecek ceza ile, vasıflı hırsızlık suçunu işleyen ikiden fazla kişiye verilecek cezanın aynı miktarda olmasına yol açmaktadır.

Somut bir örnek verecek olursak; açıktan hırsızlık yapan ikiden fazla kişiye verilecek olan ceza TCK' nun 491/ilk - son maddesine göre (uygulamada genellikle alt sınır esas alındığı için) 2 Sene Hapistir. Diğer şart ve unsurları aynı olmak kaydı ile resmi daireden veya emniyeti suiistimal suretiyle hırsızlık yapan ikiden fazla kişiye verilecek olan ceza da, TCK'nun 491/1 - son veya 491/3 - son maddesine göre yine (alt sınır esas alındığı için) 2 Sene Hapistir. Yani aynı konumda olmayan suçlulara aynı kuralın uygulanması gibi bir durum ve sonuç ortaya çıkmaktadır.

Diğer yandan; basit hırsızlık suçunu ikiden fazla kişinin işlemesi durumunda temel cezanın alt sınırına göre dört katı, vasıflı hırsızlık suçunu ikiden fazla kişinin işlemesi durumunda temel cezanın alt sınırına göre iki katı artırım öngörülmektedir ki bu durumun da hukuk mantığı ve ceza adaleti açısından çelişki teşkil ettiği aşikardır.

Böyle bir uygulamayı haklı gösterecek makul, kabul edilebilir bir neden bulunmamaktadır. Eşitliği bozan ve adil olarak da nitelendirilmesi olanağı bulunmayan bu durumun eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine aykırı olduğu kanaatine varılmıştır.

Anayasamızın 2. Maddesinde; Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk Devletinde hukukun üstünlüğü ve evrensel hukuk kurallarının geçerliliği tartışmasız kabul edilmesi gereken bir gerçektir. Hukuk Devleti, insan haklarına saygılı, bu hakları koruyan, adaletli bir hukuk düzeni kurup sürdürmekle kendini yükümlü sayan, bütün etkinliklerinde, işlem ve eylemlerinde hukuk kurallarına bağlı olan devlet demektir. İtiraz konusu kural ile uygulama yapıldığında, hukuka uygun ve adaletli bir sonuç elde etme imkanı bulunmamaktadır.

Yüksek Mahkeme'nin 1999/49-50 Sayılı kararında da belirtildiği üzere, hukuk devleti, eşitlik temelinde adil bir hukuk düzeni kurup bunu sürdürmekle yükümlü olan devlettir. Bu nedenle, ceza hukuku alanında da eşitlik ve ceza adaletini sağlamak hukuk devletinin önde gelen görevlerindendir.

Bu nedenlerle itiraz konusu düzenlemenin Anayasamızın, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu ilkesine aykırı olduğu kanaatine varılmıştır.

Anayasamızın 10. Maddesinde; herkesin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin yerleşmiş kararlarına göre, yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Eşitlik ilkesi; birbirinin aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını veya uygulanan aynı kurallar sonucu farklı sonuçlar yaratılmasını yasaklar.

Kanaatimizce, aynı konumda olmayan suçlulara aynı kuralın uygulanmasını da bu çerçevede değerlendirmek gerekmektedir.

İptali istenen kuralla, hukuki eylem ve durumları farklı olan kişiler aynı statüye tabi tutulmaktadır. Burada suç ve ceza tekniğine aykırı bir uygulama ve dolayısıyla Anayasanın 10. Maddesine de aykırılık bulunduğu düşünülmüştür.

İptali talep edilen hükmün dava konusu olayda uygulanacağı sırada Anayasa'ya aykırı olduğunun düşünülmesi üzerine re'sen Anayasa Mahkemesi' ne başvurulmasına karar verilmiştir."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

1.3.1926 günlü, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 9.7.1953 günlü, 6123 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle değiştirilen 491. maddesi şöyledir:

"Her kim, diğerinin taşınabilir malını rızası olmaksızın faydalanmak için bulunduğu yerden alırsa altı aydan üç seneye kadar hapsolunur.

Ekonomik bir değer taşıyan her türlü enerji de taşınabilir mal sayılır.

Hırsızlık:

1. Resmi dairelerde ve evrak mahzenlerinde bulunan, Devlete ait mal ve evrak veya umumi müesseselerde muhafaza olunan yahut diğer mahallerde bulunup menafii umuma ait olan eşya hakkında vuku bulursa;

2. Adet muktezası olarak yahut tahsis ve istimalleri itibariyle umumun tekafülü altında bulunan eşya hakkında işlenirse;

3. Hırsızla malı çalınan arasında hizmet veya bir iş yapmak veya bir yerde muvakkat olsun birlikte oturmak yahut karşılıklı nezaket icaplarından ileri gelen itimadı suiistimal neticesi olarak sıyanetine terk ve tevdi olunmuş eşya hakkında işlenirse;

4. Gündüzün bir bina içinde veya duvarla çevrilen müştemilatına girilerek işlenirse;

5. Mandıra, ağıl gibi hayvanata mahsus yerlerde bulunan yahut lüzumuna göre açık yerlerde veya kırlarda bırakılan ve haklarında 492'nci maddenin 9'uncu fıkrasının tatbiki mümkün olmayan hayvanları bu yerden almak suretiyle işlenirse; cezası bir seneden beş seneye kadar hapistir.

Bu maddede yazılı suçlar ikiden fazla kimseler tarafından birlikte yapılır yahut suçun işlemesinde yukarda yazılı hallerden iki veya daha fazlası birleşirse cezanın aşağı haddi iki sene hapistir".

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN ve Fazıl SAĞLAM'ın katılımlarıyla 16.12.2003 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Önsorun

İtiraz konusu ibareyi içeren 1.3.1926 günlü 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 12. maddesi uyarınca yürürlükten kalkmış olduğundan, esas incelemeye devam edilip edilmeyeceği sorunu üzerinde durulmuştur.

Bu durumda 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 491. maddesinin birinci fıkrasında yer alan basit hırsızlık suçu, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 141. maddesinde düzenlenmiş, 491. maddenin üçüncü fıkrasında yer alan suçun nitelikli hallerine 141. maddede yer verilmemiş, bunlar Kanun'un 142. maddesinde düzenlenmiştir. 765

sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2. maddesi ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 7. ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanun'un 9. maddeleri uyarınca, itiraz konusu kuralın uygulanabileceği gözetilerek esasın incelenmesinin sürdürülmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 491. maddesinin son fıkrasında yer alan "Bu maddede yazılı suçlar ikiden fazla kimseler tarafından birlikte yapılır …" ibaresinin, aynı maddede düzenlenen ve cezaları farklı olan basit ve nitelikli hırsızlık suçları arasında bir ayırım yapmadan, bu suçların ikiden fazla kimseler tarafından birlikte işlenmesi halinde verilecek cezanın alt sınırını iki yıl olarak belirlemesinin, hukuka aykırı ve adaletsiz sonuçlar doğurduğu ve aynı konumda olmayan suçlulara aynı kuralın uygulanmasına yol açtığı, bu nedenle itiraz konusu ibarenin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Hırsızlık suçu, başkasının taşınabilir malının, rızası olmaksızın faydalanmak maksadıyla bulunduğu yerden alınmasıyla oluşur. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 491. maddesinin son fıkrası uyarınca, 491. maddede sayılan suçların ikiden fazla kimseler tarafından birlikte işlenmesi halinde verilecek cezanın aşağı haddinin artırılması öngörülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı tutum ve durumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Hukuk devletinde, Anayasa'nın ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla, suçlara verilecek cezaların artırım ve indirim nedenleri ile oranlarının belirlenmesi ceza siyaseti gereği yasa koyucunun takdirindedir. İtiraza konu ibare de yasa koyucunun takdir yetkisi ve ceza siyaseti kapsamında görülmesi gereken bir düzenleme niteliğindedir.

Anayasa'nın 10. maddesinin birinci fıkrasında herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu belirtilmiştir. Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen yasa önünde eşitlik ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik

öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 491. maddesinin son fıkrasındaki düzenleme ile aynı maddede düzenlenen suçların ikiden fazla kimseler tarafında birlikte işlenmesi halinde verilecek cezanın aşağı haddinin artırılması öngörülmektedir. İtiraz konusu kuralın, 491. maddede yer alan hırsızlık suçlarının ikiden fazla kimseler tarafından işlenmesinin suçun işlenişini kolaylaştıracağı; toplumsal barışı, kamu düzenini, bireylerin güven ve huzurunu daha fazla bozacağı düşüncesiyle düzenlendiği anlaşılmaktadır. Yasa koyucu, burada basit ve nitelikli hırsızlık suçları arasında ayırım yapmadan, bu suçların ikiden fazla kimseler tarafından işlenmesini cezanın alt sınırı açısından aynı ağırlıkta görerek iki tür suça verilecek cezanın alt sınırını da iki yıl olarak belirlemiştir. Buna göre 491. maddede düzenlenen basit ya da nitelikli hırsızlık suçlarını işleyen ikiden fazla kimseler, itiraz konusu kural karşısında aynı konumda olduklarından, bu kişilerin alacakları cezanın aynı kurala bağlı kılınması eşitlik ilkesine de aykırı değildir.

Bu nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

1.3.1926 günlü, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 9.7.1953 günlü, 6123 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle değiştirilen 491. maddesinin son fıkrasında yer alan "Bu maddede yazılı suçlar ikiden fazla kimseler tarafından yapılır..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 18.9.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER
Üye Ali GÜZEL	Üye Fettah OTO	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/37

Karar Sayısı : 2008/141

Karar Günü : 18.9.2008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEMELER:

1- Fatih 2. Aile Mahkemesi (Esas Sayısı:2006/37)

2- Aliağa Asliye Hukuk Mahkemesi (Aile Mahkemesi Sıfatıyla) (Esas Sayısı:2006/147)

İTİRAZLARIN KONUSU: 3.12.2001 günlü, 4722 sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesinin Anayasa'nın 2., 10. ve 41. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Bakılmakta olan davalarda itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler, iptali için başvurmuşlardır.

II- İTİRAZLARIN GEREKÇELERİ

Fatih 2. Aile Mahkemesinin başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Öğretide de kabul edildiği gibi AİLE HUKUKU sözleşme özgürlüğü ilkesinin istisnası olup gerçekten de devlet aile ilişkilerinin gerek kurulmasında, gerek sona ermesinde geniş çapta denetleme görev ve yetkisiyle donatmıştır. (TMK nun 141 maddesine göre evliliğin geçerliliğinin ancak resmi memur önünde yapılmasıyla geçerli olması, TMK nun 146 maddesine göre mutlak butlan davasını Cumhuriyet Savcısının resen açabilmesi, TMK nun 146 ve 161 maddelerine göre evlenmenin iptali veya boşanmanın ancak mahkeme kararıyla mümkün olması... gibi). Diğer özel hukuk ilişkilerinden farklı olarak aile hukukunda yasal düzenlemelerle devlete müdahale hak ve yetkilerinin verilmesinin nedeni "kamu yararı" ve "kamu düzeni" faraziyesidir. Ayrıca 4722 sayılı yasanın 1. maddesinin 3.

fıkrası 4721 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği tarihten sonra gerçekleşen olaylara yeni yasanın uygulanacağını belirlemiştir.

Bağlayıcı üst norm niteliğindeki 1982 Anayasasının 2. maddesi T.C. Devletini tanımlarken "sosyal hukuk devleti" niteliğine vurgu yapmış, 10. maddesi ise "herkesin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefe inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım gözetmeksizin kanun önünde eşit olduğu" ilkesini getirmiş; 41.maddesi "Aile Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır, devlet ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alır" düzenlemesiyle toplumsal yaşamdaki konumu gereği Aile Hukuku ile ilgili özel düzenleme ile devlete sorumluluklar yüklemiştir. Ayrıca Anayasanın 90. maddesi ile İç Hukuk haline gelen gerek İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesindeki hükümlerle eşitlik ilkesi evrensel bir ilke olarak vurgulanmıştır.

Aile Hukukunun ülkemizdeki tarihsel gelişimine baktığımızda 743 sayılı Türk Kanun Medenisinin Aile Hukuku ile ilgili 31. madde ile başlayan 2. kitabındaki düzenlemeler (kocanın evlilik birliğinin başkanı olması, ortak konutu seçmenin kocaya ait olması, velayetin yürütülmesinde eşlerin anlaşamamaları halinde kocanın oyuna üstünlük tanınması, kadının koca lehine borç edinmesinin hakiminin onayına bağlanmış olması... gibi) zaman içerisinde toplumun farklı kesimlerince eleştirilmiş; çağdaş dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaşanan sosyal yaşamdaki değişimlere bağlı olarak yukarıda bahsi geçen temel düzenlemeler doğrultusunda 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu toplumun geniş desteği ile mecliste onaylanarak 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe girdiğini görürüz. Yeni Medeni Kanunu incelendiğinde köklü değişiklerin yaşanan gelişmeler ve eşitlik ilkesi doğrultusunda Aile Hukuku alanında yapıldığı görülür. Bu temel değişikliklerden bir tanesi de Türk Medeni Kanunu 202 ve devam eden maddeleri ile getirilen "paylaşımlı mal rejimidir".

Ancak; bu değişiklik yapılırken Türk Medeni Kanunu 10. maddesi ile devam eden evliliklerde eşlere bir yıl içerisinde başka bir mal rejimini seçmedikleri takdirde 01.01.2002 tarihinden itibaren yasal mal rejimi olan "paylaşımlı mal rejimine" tabi olacakları hükmü getirilmiştir. Yukarıda anlatıldığı gibi 4721 sayılı yasanın 202. maddesiyle getirilen paylaşımlı mal rejimi İlkesi 743 sayılı TKM. 170.madde ile düzenlenen "Mal Ayrılığı Rejiminin" eşitlik ilkesini zedelediği düşüncesiyle getirilmiştir. Yasa koyucunun iradesi bu düzenleme ile bir eşitsizliği ortadan kaldırmaktır.

4722 sayılı yasanın 10. maddesi ile devam eden evliliklerde mal rejimi tasfiyesi âdeta ikiye bölünerek 01.01.2002 tarihinden önce edinilen mallar için mal ayrılığı rejiminin, bu tarihten sonraki dönem için paylaşımlı mal rejiminin uygulanacağı ilkesi getirilerek tasfiye sürecinde Anayasanın 10. maddesi ile belirlenen eşitlik ilkesine aykırı davranıldığı gibi adeta iki ayrı hukuk kuralının uygulanması yolunu da açmıştır.

Tüm bu bilgiler ışığında davacı yanın 4722 sayılı yasanın 10. maddesindeki düzenlemenin Anayasaya aykırılığı nedeniyle iptali istemi mahkememizce de ciddi görülerek 1982 Anayasası 152. maddesi ile 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasanın 28. maddesi gereği değerlendirilmesi için Anayasa Mahkemesine gönderilmesine karar vermek gerekmiştir."

Aliağa Asliye Hukuk Mahkemesinin başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"4721 sayılı Türk Medeni kanunu köklü değişiklikler getirerek 01/01/2002 tarihinde yürürlüğe girmiş, 202 ve devam eden maddeler ile paylaşımlı mal rejimi, yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir.

4722 sayılı yasanın 10. maddesi ile bir yıllık süre içerisinde başka bir mal rejimi seçilmediği takdirde bu tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimi seçmiş sayılacakları kuralı getirilerek, devam eden evliliklerde, 01/01/2002 tarihinden önce edinilen mallar için mal ayrılığı rejimi, bu tarihten sonra edinilen mallar için paylaşımlı mal rejimi uygulaması gibi iki ayrı durum ortaya çıkacağından ve Türk toplumunun temeli olan ailede çatlaklar oluşturabileceğinden, Anayasamızın Hukuk Devleti İlkesi ve eşitlik ilkesine aykırı olduğu gibi iç hukukta uygulanması gerekecek AİHS sözleşmesi ve bildirgesine de aykırı olabileceği ciddi kanısına varılmıştır. Bu nedenlerle 4722 sayılı yasanın 10. maddesi ile ilgili anayasaya aykırılık itirazının, Anayasa Mahkemesine gönderilmesine karar vermek gerekmiştir."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

3.12.2001 günlü, 4722 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesi şöyledir:

"**Türk Medenî Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş olan eşler arasında bu tarihe kadar tâbi oldukları mal rejimi devam eder. Eşler Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde başka**

bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, bu tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar.

Türk Medenî Kanununun yürürlüğe girmesinden önce açılmış olan boşanma veya iptal davaları sonuçlanıncaya kadar eşler arasında tâbi oldukları mal rejimi devam eder. Dava boşanma veya iptal kararıyla sonuçlanırsa, bu mal rejiminin sona ermesine ilişkin hükümler uygulanır. Davanın redle sonuçlanması hâlinde eşler, kararın kesinleşmesini izleyen bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, Kanunun yürürlük tarihinden geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar.

Şu kadar ki eşler, yukarıdaki fıkralarda öngörülen bir yıllık süre içinde mal rejimi sözleşmesiyle yasal mal rejiminin evlenme tarihinden geçerli olacağını kabul edebilirler.

Yukarıdaki hükümler uyarınca mal birliği veya mal ortaklığı rejiminin yasal mal rejimine dönüşmesi hâlinde, Türk Kanunu Medenîsinin ilgili mal rejiminin sona ermesine ilişkin hükümleri uygulanır."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararlarında Anayasa'nın 2., 10. ve 41. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, E.2006/37 sayılı dosyada 22.3.2006 gününde, E.2006/147 sayılı dosyada ise 3.11.2006 gününde Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımlarıyla yapılan ilk inceleme toplantılarında, öncelikle uygulanacak kural konusu üzerinde durulmuştur.

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırsa, bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralın

o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak yasa kuralları ise, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz etki yapacak nitelikteki kurallardır.

İtiraz yoluna başvuran Mahkemeler, açılmış olan davalarda tarafların 1.1.2002 tarihinden sonra mal edinmeleri durumunda, edinilen bu malların tasfiyesinde uygulanacak mal rejimini 4722 sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasını uygulayarak belirleyeceklerdir. 4722 sayılı Yasa'nın ikinci fıkrası, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce açılmış olan boşanma veya iptal davaları sonuçlanıncaya kadar eşler arasında geçerli olacak mal rejimine; üçüncü fıkrası, eşlerin mal rejimi sözleşmesi yaparak, mal rejiminin evlenme tarihinden itibaren geçerli olacağını kabul edebileceklerine; dördüncü fıkrası ise 4722 sayılı Kanun'un 10. maddesi uyarınca mal birliği ve mal ortaklığı rejiminin yasal mal rejimine dönüşmesi halinde Türk Kanunu Medenisi'nin ilgili mal rejiminin sona ermesiyle ilgili hükümlerinin uygulanacağına ilişkin düzenlemeler içermektedir. Buna göre 3.12.2001 günlü, 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarının, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemelerin bakmakta olduğu davalarda uygulanma olanağı bulunmadığından, bu fıkralara ilişkin başvuruların Mahkemelerin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE; dosyalarda eksiklik bulunmadığından aynı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- BİRLEŞTİRME KARARI

3.12.2001 günlü, 4722 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının iptaline karar verilmesi istemiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2006/147 sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2006/37 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2006/37 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 18.9.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararları ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararlarında, diğer özel hukuk ilişkilerinden farklı olarak aile hukukunda, kamu yararı ve kamu düzeni faraziyelerine dayanılarak, devlete aile ilişkilerinin kurulması ve sona ermesinde geniş çapta denetleme görev ve yetkisi verildiği, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda yer alan yasal mal rejimi ile ilgili hükümlerin, bu Kanun'un yürürlüğe girdiği 1.1.2002 tarihinden önce kurulan evliliklerde de evlenme tarihinden itibaren uygulanması gerektiği, oysa itiraza konu kuralın 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten önce kurulan evliliklerde, eşlerin Kanun'un öngördüğü bir yıllık süre içinde başka bir mal rejimi seçmemeleri halinde bu tarihinden itibaren yasal mal rejimine ilişkin hükümlerin uygulanmasını öngörerek iki farklı mal rejiminin uygulanmasına yol açtığı, bu durumun da Anayasa'nın 2., 10. ve 41. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mal rejimi, eşlerin evlilik birliğinden önce ve/veya evlilik birliği devam ederken sahip oldukları mal varlıkları üzerindeki hak ve yükümlülüklerini, sorumluluklarını ve sona erme halinde mal varlığı değerlerinin akıbetini düzenleyen kurallar bütünüdür. 4722 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasıyla 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 1.1.2002 tarihinden önce evlenmiş olan eşler arasında bu tarihe kadar 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi gereğince tabi oldukları mal ayrılığı, mal birliği veya mal ortaklığı rejiminin devam edeceği, eşlerin Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı veya mal ortaklığı rejimlerinden birini seçmedikleri takdirde, bu tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimini seçmiş sayılacakları hükme bağlanmıştır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

"Hukuk güvenliği ilkesi", hukuk devletinde uyulması zorunlu olan temel ilkelerden birini oluşturmaktadır. Anayasada öngörülen temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının ve insan haklarının yaşama egemen kılınmasının önkoşulu olan hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

Hukuk devletinin gereği olan hukuk güvenliğini sağlama yükümlülüğü, kural olarak yasaların geriye yürütülmemesini gerekli kılar. "Yasaların geriye yürümezliği ilkesi" uyarınca yasalar, kamu yararı ve kamu düzeninin gerektirmesi, kazanılmış hakların korunması, mali hakların iyileştirilmesi gibi ayrıksı durumlar dışında ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılırlar. Yürürlüğe giren yasaların geçmişe ve kesin nitelik kazanmış hukuksal durumlara etkili olmaması hukukun genel ilkelerindendir.

Yasa koyucu, yasaların geriye yürümezliği ilkesi gereğince, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda yer alan yasal mal rejimine ilişkin hükümlerin Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarih olan 1.1.2002 tarihinden sonra uygulanacağını kabul etmiş, ancak, toplumun; dünya görüşü, evlilik ve parasal konulardaki düşünceleri, evlilikten beklentileri, ihtiyaç ve arzuları birbirinden tamamen farklı olan bireylerden ve bu bireylerin oluşturduğu değişik aile tiplerinden meydana geldiğini, yasal mal rejimi olarak öngörülecek tek bir mal rejiminin bütün aile tiplerinin ihtiyaçlarına cevap veremeyeceğini de göz önünde bulundurarak, eşlere 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıllık süre içinde mal rejimi sözleşmesiyle yasal mal rejiminin evlenme tarihinden geçerli olacağını kabul etme konusunda seçimlik bir hak tanımış ve bu şekilde Yasa'nın geçmişe etkili olarak yürütülmemesinden doğabilecek sakıncaları giderme yolunu tercih etmiştir.

Anayasa'nın 7. maddesinde yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda yasa koyucunun takdir hakkını 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda yer alan yasal mal rejimine ilişkin hükümlerin geçmişe yürümeyi gerektirecek ayrık durumlar dışında geçmişe etkili olarak uygulanmaması yönünde kullanmasının hukuk devletine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Anayasa'nın 10. maddesinde *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde*

eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." denilerek eşitlik ilkesine yer verilmiş, ayrıca Anayasa'nın 41. maddesinin birinci fıkrasında ailenin Türk toplumunun temeli olduğu ve eşler arasında eşitliğe dayandığı belirtilerek eşitlik ilkesinin eşler arasında da geçerli olduğu vurgulanmıştır. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Yasaların ve yasalarla getirilen kuralların genel olması, hukuk devleti ve yasa önünde eşitlik ilkelerinin bir sonucudur. Yasaların genelliğinden anlaşılan, belli kişileri hedef almayan, özel bir durumu gözetmeyen, önceden saptanıp soyut biçimde herkese uygulanabilecek kurallar içermesidir. Buna göre yasa kurallarının her şeyden önce genel nitelikte olması, herkes için objektif hukuki durumlar yaratması ve aynı hukuki durumda bulunan kişilere ayırım gözetilmeksizin uygulanabilir olması gerekir. Bu anlamda itiraza konu kuralla Türk Medenî Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş olan eşler arasında ayırım yapan bir düzenleme getirilmediği, her iki eşe de eşit haklar tanınarak objektif hukuki durumlar yaratıldığı görülmektedir.

Bu nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2., 10. ve 41. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

VII- SONUÇ

3.12.2001 günlü, 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Ali GÜZEL ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 18.9.2008 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Haşim KILIÇ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Cafer ŞAT	A. Necmi ÖZLER
Üye	Üye	Üye
Ali GÜZEL	Fettah OTO	Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye	Üye	
Serruh KALELİ	Zehra Ayla PERKTAŞ	

KARŞIOY GEREKÇESİ

3.12.2001 günlü 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesinin itiraz konusu ilk fıkrasında "Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş olan eşler arasında bu tarihe kadar tâbi oldukları mal rejimi devam eder. Eşler Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, bu tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar" denilmektedir.

1.1.2002 gününde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile edinilmiş mallara katılma (md. 218-241), mal ayrılığı (md. 242-243), paylaşmalı mal ayrılığı (md. 244-255), mal ortaklığı biçiminde dört tür mal rejimine yer verilmiş, yasal mal rejimi olarak da (md. 202) "edinilmiş mallara katılma" rejimi kabul edilmiştir. Buna göre, eşler, mal rejimi sözleşmesiyle Kanun'da belirlenen diğer rejimlerden birini kabul etmedikçe edinilmiş mallara katılma rejimine bağlı tutulacaklardır. Edinilmiş mallara katılma rejimi, evlendikten sonra edinilen malların paylaşılması esasına dayanmaktadır. Mal ayrılığı rejiminde olduğu gibi, bu rejimde de evlilik süresince eşlerden her biri evlenmeden önce ve sonra sahip olduğu kişisel ve edinilmiş malların maliki olmaya devam etmekte, müşterek mallar üzerinde paylı mülkiyet bulunmakta ancak, aksine anlaşma olmadıkça, eşlerden biri diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamamaktadır (md. 222-223). Mal rejimi sona erdiğinde ise, her bir eşin kişisel malları ile evlendikten sonra edindiği mallar ayrılmaktadır (md. 228). 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin yasal rejim olarak kabul ettiği mal ayrılığı rejimi ise (md. 186-190) eşlerin her birinin

tüm mallarının, mülkiyet, idare ve intifa haklarının muhafazası esasına dayanmaktadır.

4721 sayılı Yasa'nın gerekçesinde, eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin yasal mal rejimi olarak benimsenmesi konusunda, "uygulamada hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurduğu gözden kaçırılmayarak ülkemizde geçerli olan "mal ayrılığı" rejiminin değiştirilmesi cihetine gidilerek bunun yerine Tasarı'da "Edinilmiş Mallara Katılma" rejimi yasal rejim olarak kabul edilmiştir" görüşüne yer verilmiştir. Gerekçede belirtilen, önceki medeni yasa döneminde ortaya çıkan hakkaniyete aykırı sonuçların, ülkemizde evlilik birliği içinde edinilen malların, büyük ölçüde erkeğin üzerine kayıtlı olmasından kaynaklandığı bir gerçektir. Özellikle kadınlar yönünden olumsuz sonuçlara yol açan bu durumun sona erdirilmesini gözeten yasa koyucu, Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun Tasarı'sının 10. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında benimsediği "Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten önce mal rejimi sözleşmesi yapmamış olan eşler, Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak altı ay içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, evlenme tarihinden geçerli olmak üzere, yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar; Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce mal birliği rejimini seçmiş olan eşler, altı ay içinde başka bir mal rejimini seçmedikleri takdirde kendiliğinden yasal mal rejimine tabi olurlar" biçimindeki düzenleme ile 4721 sayılı Yasa'da yasal mal rejimi kabul edilen "eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin, uygulanmasını kural olarak evlenme tarihinden başlatmıştır. Böylece eski sistemin neden olduğu adaletsizliklerin zaman kaybetmeden giderilmesi amaçlanmıştır. Oysa, dava konusu kural ile Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş olan eşler arasında kural olarak eski mal rejiminin devam etmesi, yeni mal rejiminin ise aksi, Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde kararlaştırılmadığı takdirde bu tarihten geçerli olması kabul edilmiştir. Bu düzenleme biçiminin, yeni medeni yasanın yürürlüğe girdiği 1.1.2002 tarihinde devam etmekte olan evlilikler yönünden, bu tarihten öncesi ve sonrası olmak üzere iki farklı mal rejiminin uygulanmasına yol açacağı bu durumun yaratacağı karmaşadan ise kamu düzeninin ve aile birliğinin olumsuz etkileneceği açıktır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, öncelikle insan haklarına dayandığından bu hakları koruyup, geliştirme yükümlülüğü altındadır. Bu bağlamda kişilerin hukuk güvenliklerinin sağlanması, adaletsiz ve eşitliğe aykırı uygulamalardan kaçınılması hukuk devleti olmanın gereğidir.

Anayasa'nın 10. maddesinin ilk fıkrasında "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin Kanun önünde eşittir" denilerek hukuksal eşitlik tanımlandıktan sonra bununla yetinilmeyerek Anayasa hukukundaki çağdaş gelişmeler doğrultusunda ikinci fıkrada, kadınlar ve erkeklerin eşit haklara sahip oldukları, devletin, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlü bulunduğu vurgulanmıştır.

743 sayılı Yasa döneminde yasal mal rejimi olarak uygulanan mal ayrılığının özellikle kadınlar yönünden doğurduğu hakkaniyete aykırı sonuçlar gözetilerek Anayasa'nın 10. maddesinin ikinci fıkrasının getirdiği yükümlülük çerçevesinde 4721 sayılı Yasa ile edinilmiş mallara katılma rejimine geçilmiştir. Ancak, söz konusu mal rejiminin, Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte devam etmekte olan evlilikler için aksi kararlaştırılmadıkça bu tarihten geçerli olarak uygulanacağını öngören itiraz konusu kuralla hukuk güvenliği ihlâl edildiği gibi hakkaniyete aykırı uygulamaların devamına da olanak sağlanmıştır. Ayrıca eşler evlilik birliği içinde aynı hukuksal konumda oldukları halde Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten önce ve sonra evlenen eşler farklı mal rejimine bağlı tutularak eşitlik ilkesi ihlâl edilmiştir.

Öte yandan, yeni medeni yasa yürürlüğe girdiği tarihte evlilik birliği devam etmekte olan eşlerin kişisel hakka dönüşmüş bir hakları bulunmadığından önceki yasa dönemindeki hukuksal durumları kazanılmış hak oluşturmaz; başka bir anlatımla ortada kazanılmış bir hak bulunmadığından bunlar yönünden yasaların geçmişe yürütülmesi, hukuk güvenliği ve kazanılmış hakların korunması ilkeleriyle açıklanamaz. Kişisel hakka dönüşmemiş hukuksal durumlar, yasaların genel ve eşit uygulanmasının bir sonucu olarak yeni yasal düzenlemenin kapsamına girerler. Bu nedenle yasa koyucu tarafından hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurduğu kabul edilen bir kuralın, müktesep hakların korunmasından söz edilerek belirli bir dönem için de olsa yürürlüğünü sürdürmesine olanak sağlanması hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmaz.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kuralın iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Ali GÜZEL	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ

Esas Sayısı : 2006/76

Karar Sayısı : 2008/142

Karar Günü : 18.9.2008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME: Kartal 2. Aile Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 3.12.2001 günlü, 4722 sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesinin Anayasa'nın 10., 41. ve 90. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Bakılmakta olan boşanma davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"1) 01/01/2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı yasanın 202. maddesi gereğince eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır. 4722 sayılı yasanın 10. maddesi gereğince Türk Medeni Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş olan eşler arasında bu tarihe kadar tabi oldukları mal rejimi devam eder. Eşler yasanın yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri taktirde bu tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar.

Yasanın açıklamasına göre 01/01/2002 tarihinden önce evlenmiş olan eşler, yasanın yürürlüğe girişinden itibaren bir yıllık süre içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri taktirde, eşler yasal mal rejimi olan mal ayrılığını seçmiş olacaklardır. Bu tarihten sonra evlenmiş eşler ise, 4721 sayılı TMK'nın 202. maddesi çerçevesinde "edinilmiş mallara katılma" rejimine tabi olacaklardır. Böyle bir düzenlemenin yasa koyucu tarafından yapılmasının amacı, 743 sayılı TMK'nın 170. maddesi ile düzenlenen mal ayrılığı rejiminin eşler arasında oluşturduğu eşitsizliği ortadan kaldırmaktır. Ancak bu şekilde bir düzenleme getirilirken amacın, eşler arasındaki

eşitsizliğin ortadan kaldırılması olmasına rağmen, bu kez 01/01/2002 tarihinden önce ve sonra gerçekleşen evlilikler arasında da bir eşitsizlik meydana getirilmiştir.

Medeni Kanunda yapılan ve kadının evlilik içindeki statüsünü iyileştiren, evlilikte mal ayrılığı rejiminden mallara katılma rejimine geçiş süreci, eşler arasında oluşturulan adaletsiz ve eşitlik dışı durumların sonucunda atılan devrim niteliğinde iyileştirici adımlardır. Ancak bu yapılan değişiklik, 4722 sayılı yasanın 10. maddesi nedeniyle, söz konusu yasanın yürürlüğünden önce evlenen eşlerin, önceden kazanılmış malları için bir yıl içinde başvurmadıkları taktirde uygulanmayacaktır. Bu durumda bir yıllık başvuru süreci, Türkiye şartlarında ve Türk aile yapısı dikkate alındığında uygulamada yoğun olarak talep edilen bir yöntem olmamıştır. Zira Türk aile yapısına göre eşlerin her ikisi de çalışsa dahi, evlilik içerisinde alınan mallar genellikle ailenin reisi konumunda olan erkek adına kayıt görmektedir. Mahkememizde görülen boşanma davalarında mal rejimi ile ilgili ihtilaflar söz konusu olduğunda, 01/01/2002 den önceki evliliklerde, malın adına kayıtlı olduğu eş (ki yukarıda açıklanan nedenlerden ötürü çoğunlukla erkek taraf), karşı tarafın bu maldaki katkısını tamamen reddetmekte ve eşine evlilik sırasında alınmış maldan bir pay vermek istememektedir. Diğer yandan 4721 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıllık süre içerisinde, 4722 sayılı yasanın 10. maddesi gereğince sözleşme yapabilenler ülkemizde yok denecek kadar azdır. 2002 yılında Noterler Birliği tarafından Adalet Bakanlığına verilen istatistik incelemeleri sonucunda mal rejimini seçimi konusunda noterlere başvuran çift sayısının sadece 36 bin olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla düzenlenen yasaların öncelikle ülkemiz koşullarına uygun olması gerekliliği karşısında, 4722 sayılı yasanın 10. maddesinin yaygın bir biçimde uygulanabilirliliği de söz konusu olmamıştır. 4722 sayılı yasanın 10. maddesi ile getirilmiş olan düzenleme, 1982 Anayasasında düzenlenen eşitlik ilkelerine aykırıdır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "Sosyal ve ekonomik Haklar ve Ödevler" başlığı altında düzenlenmiş 41/1 maddesi gereğince, aile Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Aynı maddenin ikinci bendi gereğince Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasının sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar. Dolayısıyla kadın erkek eşitliği, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile güvence altına alınmıştır. Diğer yandan Anayasanın 10. maddesi gereğince, kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu durumda devlete, kadın erkek eşitliğinin yasalar önünde ve fiilen

sağlanması konusunda yükümlülükler getirilmiştir. Toplumun temelini ailenin oluşturması nedeni ile, son yıllarda aile ile ilgili davalarda ciddi boyutlarda bir artış olduğundan, devletin aile ile ilgili konularda çok daha önemli ve istikrarlı bir politika izlemesi gerekmektedir.

4722 sayılı yasanın 10. Maddesi, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesinin verdiği kararlara da aykırıdır. Ayrıca, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine (CEDAW) de aykırı olup, Türkiye bu sözleşmenin de tarafıdır. Anılan sözleşmenin 15. maddesi gereğince, kadına erkek ile aynı hukuksal nitelik tanınarak, bu konuda gerekli yasal düzenlemeler getirilmiş ve taraf devletlerin, kadınlara kanun önünde erkekler ile eşit haklar tanıyacağını hüküm altına almıştır. Aynı sözleşmenin 16. maddesi de yine taraf devletlere kadınlara karşı evlilik ve aile ilişkileri konusunda ayrımı önlemek için gerekli bütün önlemleri almaları ve özellikle kadın erkek eşitliği ilkesine dayanarak kadınların maddede anılan haklarının sağlanması yükümlülüğünü getirmiştir. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 90. Maddesine göre, temel haklara ilişkin Uluslar arası sözleşmeleri ile yasaların aynı konularda farklı hükümler içermesi halinde Uluslararası sözleşmenin uygulanacağı belirtilmiştir. Bu durumda fiilen kadın erkek eşitliğinin sağlanmasını öngören Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin 15 ve 16. maddelerinin uygulanması gerekmekte olup, aksi durum Anayasanın 90. maddesine aykırılık oluşturur.

Yukarıdaki açıklamalardan sonra, öncelikle gözden geçirilmesi gereken konu, 4722 sayılı yasanın 1. maddesinin 1. bendindeki husustur. Anılan maddeye göre "Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önceki olayların hukuki sonuçlarına, bu olaylar hangi kanun yürürlükte iken gerçekleşmiş ise kural olarak o kanun uygulanır." Ancak aynı yasanın 2, 3 ve 4. maddelerinde, çıkarılan yasaların geçmişe etkili olmama kuralının istisnaları getirilmiştir. Kanaatimizce 4721 sayılı yasada yer alan mal rejimi ile ilgili düzenlemelerinin 4722 sayılı yasanın 2, 3 ve 4. maddeleri gereğince, aşağıda açıklayacağımız nedenlerden ötürü geçmişe etkili olması gerekmektedir.

4722 sayılı yasanın 2. maddesi gereğince, Türk Medeni Kanununun kamu düzeni ve genel ahlaki sağlamaya yönelik kuralları, haklarında ayrık bir hüküm bulunmayan bütün olaylara uygulanır. Bu bakımdan, eski hukukun Türk Medeni Kanununa göre, kamu düzeni ve genel ahlaka aykırı olan kuralları, bu kanun yürürlüğe girdikten sonra hiçbir suretle uygulanmaz. Aile hukuku ile ilgili olaylar ve hukuki sonuçları, kamu düzeni

ile ilgilidir. Dolayısıyla, aile hukukunda yer alan yasal mal rejimlerinin de kamu düzeni ile yakından ilgili olması gerekmektedir. Zira, 743 sayılı Türk Medeni Kanunundaki yasal mal rejimi, yasanın yürürlüğe girdiği 4 Ekim 1926 tarihinden tam 76 yıl sonra, Türk kadınının kazandığı sosyal-ekonomik hak ve özgürlükler karşısında, toplumun bu konudaki sorunlarını çözemeyecek düzeyde kalmış olduğundan, yasa koyucu 4721 sayılı yasa ile mal rejimlerini, toplumun tümünü ilgilendirecek şekilde yeniden düzenleme ihtiyacını hissetmiştir. 4721 sayılı yasadaki yasal mal rejimleri ile ilgili düzenlemelerin kamu düzenini ilgilendirmesi nedeni ile de, 01/01/2002 tarihinden önceki evliliklerde eski 743 sayılı Türk Medeni Kanununun mal rejimi ile ilgili hükümlerinin uygulanmaması gerekmektedir.

4722 sayılı yasanın 3. maddesi gereğince, içerikleri tarafların istek ve iradeleri gözetilmeksizin doğrudan doğruya kanunla düzenlenmiş ilişkilere, bunlar Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olsalar bile, bu kanunun hükümleri uygulanır. Bununla, taraf iradesine bağlı olmayıp, yasa koyucunun ilgililerin istek ve iradesine bakmaksızın içeriğini bizzat düzenlediği işlem ve ilişkiler, eski hukukla ilgileri kesilmek suretiyle, yeni hukuka tabi tutulmak istenmiştir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanununda düzenlenmiş olan yasal mal rejimleri hususunda, taraflara serbest iradeleri ile istedikleri sözleşmeyi yapabilme hakkı verilmemiş ve yasal mal rejimleri 4 çeşitle sınırlı tutulmuştur. Bu nedenle, tarafların irade serbestîsinin bulunmadığı, yasa koyucunun içeriğini bizzat düzenlediği işlem ve ilişkilerin Türk Medeni Kanunu ile getirilen yeni düzenlemeye tabii olması ön görülmüştür. Bu maddenin açıklamasından da, 01/01/2002 tarihinden önceki evliliklerde de, 4721 sayılı yasanın mal rejimleri ile ilgili düzenlemelerinin uygulanmasının gerektiği anlaşılmaktadır.

Son olarak 4722 sayılı yasanın 4. maddesi gereğince eski hukuk yürürlükte iken gerçekleşmiş olup da Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girdiği sırada henüz her hangi bir hak doğurmamış olaylara, bu kanun hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Burada henüz kazanılmamış olup, beklenen haklar söz konusudur. Bunlar Eski Kanun zamanında gerçekleşen olaylara dayanan, fakat yeni kanuna tabii olan haklardır. Eski hukuk zamanında evlenmiş kimseler, evli olma durumunu kazanmışlardır. Ancak boşanma halinde uygulanması gereken mal rejimleri beklenen bir haktır ve eşler açısından yeni kanuna tabii olması gerekmektedir. Bu maddenin açıklamasından da anlaşılacağı üzere, 01/01/2002 tarihinden önceki evlilikler ile ilgili olarak 4721 sayılı yasanın yasal mal rejimi ile ilgili 202. maddesinin uygulanması gerekmektedir.

2- a) 4722 sayılı yasanın 10. maddesinin 2. bendinin 1 ve 2. cümleleri gereğince TMK' nın yürürlüğe girmesinden önce açılmış olan boşanma veya iptal davaları sonuçlanıncaya kadar eşler arasında tabi oldukları mal rejimi devam eder. Dava boşanma veya iptal karan ile sonuçlanırsa, bu mal rejiminin sona ermesine ilişkin hükümler uygulanır.

Açıklanan bentte TMK' nın yürürlüğe girmesinden önce açılmış olan boşanma veya iptal davaları ile ilgili olarak mal rejimleri düzenlenmiştir. 4721 sayılı yasanın yürürlüğe girmesinden önceki dönemde, yasal mal rejimi 743 sayılı TMK' nın 170. maddesi ile düzenlenen mal ayrılığı rejimidir. 4721 sayılı yasa ile getirilen düzenleme, 743 sayılı TMK' nın 170. Maddesi ile eşler arasında oluşturulan eşitsizliğin ortadan kaldırılması amacını taşımaktadır. Dolayısıyla 4722 sayılı yasanın 10. Maddesinin 1 bendinde söz konusu edildiği üzere aynı gerekçeler ile bu bentteki düzenleme de Anayasanın 10, 41/1 ve 90. maddeleri ile Uluslararası Sözleşmelere aykırıdır.

4722 sayılı yasanın 1. maddesinin 1. bendindeki husus gereğince, yukarıda ifade edildiği üzere TMK' nın yürürlüğe girdiği tarihten önceki olayların hukuki sonuçlarına, bu olaylar hangi kanun yürürlükte iken gerçekleşmiş ise kural olarak o kanun uygulanır. 4722 sayılı yasanın 2. ve 3. maddeleri ile, yasanın geçmişe etkili olması ile ilgili olarak getirilen istisnai düzenlemeler, 4722 sayılı yasanın 10. maddesinin 1. bendinde açıklanan aynı gerekçeler ile bu madde içinde geçerli olup, 01/01/2002 tarihinden önce açılmış olan boşanma ve iptal davalarının kabul ile sonuçlanması halinde mal rejimi için 4721 sayılı yasanın 202. maddesinin uygulanması gerekmektedir.

4722 sayılı yasanın 4. maddesi ile düzenlenen istisnai durum gözönüne alındığında da aynı sonuca ulaşmak mümkündür. Zira anılan madde gereğince eski hukuk yürürlükte iken gerçekleşmiş olup da, TMK' nın yürürlüğe girdiği sırada henüz herhangi bir hak doğurmamış olaylara, bu kanun hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Burada henüz kazanılmamış olup, beklenen haklar söz konusudur. Bunlar eski kanun zamanında gerçekleşen olaylara dayanan, fakat yeni kanuna tabi olan haklardır. Eski hukuk zamanında evlenmiş kimseler, evli olma durumunu kazanmışlardır. Ancak boşanma halinde uygulanması gereken mal rejimleri beklenen bir haktır ve eşler açısından yeni kanuna tabi olması gerekmektedir. 01/01/2002 tarihinden önce açılmış boşanma veya iptal davaları, yeni TMK' nın yürürlüğe girmesinden sonra henüz derdest iseler, bu davaların kabulü doğrultusunda karar verilip kararların kesinleşme tarihinden sonra mal rejimi hususu gündeme gelecektir. Her ne kadar

boşanma ve iptal davaları kabul edildikleri taktirde mal rejiminin dava tarihinden itibaren esas alınması gerekiyor ise de, henüz boşanma yada iptal davasının nasıl sonuçlanacağı belli olmadığından bu aşamada mal tasfiyesi kazanılmış bir hak değildir ve beklenen bir haktır. Dolayısıyla bu gerekçeden hareket ile 01/01/2002 tarihinden önceki evlilikler ile ilgili olarak 4722 sayılı yasanın yasal mal rejimi ile ilgili 202. maddesinin uygulanması gerekmektedir.

b) 4722 sayılı yasanın 10. maddesinin 2. bendinin 3. cümlesi gereğince davanın ret ile sonuçlanması halinde eşler, kararın kesinleşmesini izleyen 1 yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri taktirde kanunun yürürlük tarihinden geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar.

4722 sayılı yasının 10. maddesinin 1. bendinin Anayasanın 10, 41/1 ve 90. maddeleri ile Uluslararası Sözleşmelere aykırılık gerekçeleri, bu madde için de söz konusudur. Boşanma yada iptal davası söz konusu olup, işbu dava ret ile sonuçlandıktan sonra, aralarında husumet oluşan eşlerin medeni bir şekilde notere gidip bir mal rejimi sözleşmesi düzenlemelerinin, hayatın olağan akışına aykırı olduğu herkesçe kabul edilmelidir.

4722 sayılı yasanın 10. maddesinin 1. bendi ile ilgili olarak 4722 sayılı yasanın 1. maddesinin 1. bendi ve aynı yasanın 2-3 ve 4. maddeleri ile ilgili açıklamalar bu madde için de söz konusu olup, 01/01/2002 tarihinden önce açılmış olan ve ret ile sonuçlanan boşanma ve iptal davalarından sonraki mal rejimlerinde 4721 sayılı yasanın 202. Maddesinin uygulanması gerekmektedir.

c) 4722 sayılı yasanın 10. maddesinin 3 ve 4. bentlerinin ise, 10. madde ile eşlere sözleşme yapma yükümlülüğü getirilmesinin Anayasanın 10, 41/1 ve 90. maddeleri ile Uluslararası Sözleşmelere aykırılığı iddia edildiğinden, bu şekildeki düzenlemenin iptal edilmesi halinde bağlantılı olarak uygulaması mümkün olmayacaktır.

Açıklanmasına çalışılan nedenler gözönüne alındığında 4721 sayılı yasanın 202. maddesi gereğince 01/01/2002 tarihinden itibaren eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması gerektiği, bu düzenlemenin tamamen 743 sayılı yasanın 170. maddesi uyarınca mal ayrılığı rejimine dayalı olarak esler arasındaki eşitsizliğin giderilmesi amacını taşıdığı, ancak bu kez 4722 sayılı yasanın 10. maddesi gereğinde 01/01/2002 tarihinden önceki ve sonraki evlilikler arasında eşitsizlik yaratabilecek şekilde düzenlemeler getirildiği, oysa ki bu düzenlemelerin Anayasanın 10. ve 90. maddeleri ile insan Hakları Mahkemesi kararlarına ve

Türkiye'nin taraf olduğu Uluslararası sözleşmelere aykırılık teşkil ettiği, 4722 sayılı yasanın 10. maddesi iptal edildiği taktirde bu konuda yasal bir boşluk doğmayıp 01/01/2002 den önceki ve sonraki evlilikler için yasal mal rejimi konusunda 4722 sayılı yasanın 2, 3 ve 4, maddeleri gereğince 4721 sayılı yasanın 202. Maddesinin uygulanması için yasal koşulların mevcut olduğu gerekçelerine dayalı olarak, 4722 sayılı yasanın 10. maddesini iptalini talep etmek gerekmiştir."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

3.12.2001 günlü, 4722 sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesi şöyledir:

"Türk Medenî Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş olan eşler arasında bu tarihe kadar tâbi oldukları mal rejimi devam eder. Eşler Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, bu tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar.

Türk Medenî Kanununun yürürlüğe girmesinden önce açılmış olan boşanma veya iptal davaları sonuçlanıncaya kadar eşler arasında tâbi oldukları mal rejimi devam eder. Dava boşanma veya iptal kararıyla sonuçlanırsa, bu mal rejiminin sona ermesine ilişkin hükümler uygulanır. Davanın redle sonuçlanması hâlinde eşler, kararın kesinleşmesini izleyen bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, Kanunun yürürlük tarihinden geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar.

Şu kadar ki eşler, yukarıdaki fıkralarda öngörülen bir yıllık süre içinde mal rejimi sözleşmesiyle yasal mal rejiminin evlenme tarihinden geçerli olacağını kabul edebilirler.

Yukarıdaki hükümler uyarınca mal birliği veya mal ortaklığı rejiminin yasal mal rejimine dönüşmesi hâlinde, Türk Kanunu Medenîsinin ilgili mal rejiminin sona ermesine ilişkin hükümleri uygulanır."

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 10., 41. ve 90. maddelerine dayanılmış, 2. maddesi ise ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Cafer ŞAT, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımlarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında, öncelikle uygulanacak kural konusu üzerinde durulmuştur.

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırsa, bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralın o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak yasa kuralları ise, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz etki yapacak nitelikteki kurallardır.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 1.1.2002 tarihinden önce açılan boşanma davasında, davanın devamı sırasında ve boşanma veya iptal kararıyla sonuçlanması halinde eşlerin tâbi oldukları mal rejimini, 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesinin ikinci fıkrasının birinci ve ikinci tümcelerini uygulayarak belirleyecektir. Bu Kanun'un birinci fıkrası, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce evlenen eşler arasındaki mal rejimine; ikinci fıkrasının üçüncü tümcesi, boşanma davasının redle sonuçlanması halinde eşler arasındaki mal rejimine; üçüncü fıkrası, eşlerin mal rejimi sözleşmesi yaparak, mal rejiminin evlenme tarihinden itibaren geçerli olacağını kabul edebileceklerine; dördüncü fıkrası ise 4722 sayılı Kanun'un 10. maddesi uyarınca mal birliği ve mal ortaklığı rejiminin yasal mal rejimine dönüşmesi halinde Türk Kanunu Medenisi'nin ilgili mal rejiminin sona ermesiyle ilgili hükümlerinin uygulanacağına ilişkin düzenlemeler içermektedir. Buna göre 3.12.2001 günlü, 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesinin, birinci fıkrasının, ikinci fıkrasının üçüncü tümcesinin, üçüncü

fıkrasının ve dördüncü fıkrasının, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu kurallara ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE; dosyada eksiklik bulunmadığından aynı Kanun'un 10. maddesinin ikinci fıkrasının birinci ve ikinci tümcelerinin esasının incelenmesine, 30.5.2006 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, aile hukuku ile ilgili olaylar ve hukuki sonuçlarının kamu düzeni ile ilgili olduğu; tarafların 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen mal rejimlerinin içeriklerinde diledikleri değişikliği yapabilme serbestîlerinin bulunmadığı ve mal rejimlerinin beklenen hak niteliğinde olmaları nedeniyle ancak eşlerin boşanmaları halinde uygulanabilecekleri ve bu nedenle 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda yer alan yasal mal rejimi ile ilgili düzenlemelerin 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 2., 3. ve 4. maddeleri uyarınca geçmişe etkili olması gerektiği belirtilerek itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10., 41. ve 90. maddelerine aykırılığı ileri sürülmektedir.

Mal rejimi, eşlerin evlilik birliğinden önce ve/veya evlilik birliği devam ederken sahip oldukları mal varlıkları üzerindeki hak ve yükümlülüklerini, sorumluluklarını ve sona erme halinde mal varlığı değerlerinin akıbetini düzenleyen kurallar bütünüdür. 4722 sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesinin ikinci fıkrasının birinci ve ikinci tümceleriyle 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce açılmış olan boşanma veya iptal davaları sonuçlanıncaya kadar eşler arasında 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi gereğince tabi oldukları mal ayrılığı, mal birliği veya mal ortaklığı rejiminin devam edeceği, davanın boşanma veya iptal kararıyla sonuçlanması halinde bu mal rejiminin sona ermesine ilişkin hükümlerin uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, başvuru kararında itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10., 41. ve 90. maddelerine aykırılığını ileri sürmekte ise de, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri

Hakkında Kanun'un 29. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi ileri sürülen gerekçelerle bağlı olmadığından, itiraz konusu kural ilgili görülen Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

"Hukuk güvenliği ilkesi", hukuk devletinde uyulması zorunlu olan temel ilkelerden birini oluşturmaktadır. Anayasada öngörülen temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının ve insan haklarının yaşama egemen kılınmasının önkoşulu olan hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

Hukuk devletinin gereği olan hukuk güvenliğini sağlama yükümlülüğü, kural olarak yasaların geriye yürütülmemesini gerekli kılar. "Yasaların geriye yürümezliği ilkesi" uyarınca yasalar, kamu yararı ve kamu düzeninin gerektirmesi, kazanılmış hakların korunması, mali hakların iyileştirilmesi gibi ayrıksı durumlar dışında ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılırlar. Yürürlüğe giren yasaların geçmişe ve kesin nitelik kazanmış hukuksal durumlara etkili olmaması hukukun genel ilkelerindendir.

Yasa koyucu, yasaların geriye yürümezliği ilkesinin gereği olarak, 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun yürürlüğe girmesinden önce açılmış olan boşanma veya iptal davaları sonuçlanıncaya kadar eşler arasında tâbi oldukları mal rejiminin devam edeceğini, davanın boşanma veya iptal kararıyla sonuçlanması halinde bu mal rejiminin sona ermesine ilişkin hükümlerin uygulanacağını kabul etmiştir.

Özel hukuktaki yasal düzenlemelerin kamu düzeninden sayılmaları, bu düzenlemelerin toplumun her yönden genel çıkarlarını koruyan hükümlerden oluşması koşuluna bağlıdır. Bu nedenle kamu düzeninden olan yasal düzenlemeler, tarafların aksini kararlaştıramayacağı emredici hukuk kurallarından oluşur. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda mal rejimi ile ilgili konularda tarafların sözleşme özgürlüğüne bir takım sınırlamalar getirilmiş olmakla birlikte, Kanun'un 215., 221., 223., 227., 237.,

238., 239., 240., 253., 254., 255., 258., 259., 260., 276. ve 277. maddeleri, eşlerin mal rejimlerinin içeriğinde yapabilecekleri değişikliklerle ilgili hükümler içermektedir. Bu nedenle 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun eşlerin Kanun'da belirtilen mal rejimlerinden dilediğini seçebilmelerine ve mal rejimlerinin içeriğinde değişiklik yapabilmelerine olanak tanıyan düzenlemeleri ile toplumun; dünya görüşü, evlilik ve parasal konulardaki düşünceleri, evlilikten beklentileri, ihtiyaç ve arzuları birbirinden tamamen farklı olan bireylerden ve bu bireylerin oluşturduğu değişik aile tiplerinden meydana gelmesi nedeniyle, yasal mal rejimi olarak öngörülecek tek bir mal rejiminin bütün aile tiplerinin ihtiyaçlarını karşılayamayacağı, tanınmış olan sözleşme hürriyeti ve kazanılmış haklar gerçeği karşısında, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun yasal mal rejimiyle ilgili hükümlerinin geriye yürütülmesinin kamu düzeni ile ilgili olduğu söylenemez.

Beklenen hak, eski yasa zamanında henüz tüm sonuçlarıyla doğmamış bulunan fakat doğması olasılık içinde olan haktır. Bir hakkı doğuran olayın eski yasa zamanında ortaya çıkması, hatta hakkı oluşturan öğelerden bir kısmının da eski yasa zamanında oluşması mümkündür. Fakat hak tüm sonuçlarıyla doğmamışsa, bunu doğuran olay eski yasa zamanında ortaya çıksa dahi bu olaya yeni yasa hükümleri uygulanır. Yönetim, yararlanma, sorumluluk, mülkiyet ve paylaşım kurallarından oluşan ve evliliğin genel hükümleri arasında yer alan mal rejimi, eşler arasında evlenme anından itibaren hüküm ifade etmeye başlar. Bu nedenle eşler evlendikleri andan itibaren mal rejimi kurallarına tabi olurlar. Bu kurallar arasında boşanma ile birlikte sona eren mal rejiminde malların nasıl tasfiye edileceği de yer almaktadır. Boşanma davası sonunda verilen boşanma kararının kesinleşmesiyle hüküm ifade etmeye başlayan olay, mal rejimi değil, evlenme ile hüküm ifade etmeye başlayan mal rejiminin hükümlerinden biri olan tasfiye sürecidir. Bu nedenle mal rejimine ilişkin hakların beklenen hak niteliğinde oldukları da söylenemez.

Anayasa'nın 7. maddesinde yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda yasa koyucunun takdir hakkını 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda yer alan yasal mal rejimine ilişkin hükümlerin geçmişe yürümeyi gerektirecek ayrık durumlar dışında geçmişe etkili olarak uygulanmaması yönünde kullanmasının hukuk devletine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Anayasa'nın 10. maddesinde *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde*

eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." denilerek eşitlik ilkesine yer verilmiş, ayrıca Anayasa'nın 41. maddesinin birinci fıkrasında ailenin Türk toplumunun temeli olduğu ve eşler arasında eşitliğe dayandığı belirtilerek eşitlik ilkesinin eşler arasında da geçerli olduğu vurgulanmıştır. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Yasaların ve yasalarla getirilen kuralların genel olması, hukuk devleti ve yasa önünde eşitlik ilkelerinin bir sonucudur. Yasaların genelliğinden anlaşılan, belli kişileri hedef almayan, özel bir durumu gözetmeyen, önceden saptanıp soyut biçimde herkese uygulanabilecek kurallar içermesidir. Buna göre yasa kurallarının her şeyden önce genel nitelikte olması, herkes için objektif hukuki durumlar yaratması ve aynı hukuki durumda bulunan kişilere ayırım gözetilmeksizin uygulanabilir olması gerekir. Bu anlamda itiraza konu kuralla 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce boşanma davası açan eşler arasında ayırım yapan bir düzenleme getirilmediği, her iki eşe de eşit haklar tanınarak objektif hukuki durumlar yaratıldığı görülmektedir.

Bu nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2., 10. ve 41. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

İtiraz konusu kuralın Anayasa'nın 90. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

3.12.2001 günlü, 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesinin ikinci fıkrasının birinci ve ikinci tümcelerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Ali GÜZEL ile Zehra

Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 18.9.2008 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Haşim KILIÇ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Cafer ŞAT	A. Necmi ÖZLER
Üye	Üye	Üye
Ali GÜZEL	Fettah OTO	Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye	Üye	
Serruh KALELİ	Zehra Ayla PERKTAŞ	

KARŞIOY GEREKÇESİ

4722 sayılı Yasa'nın 10. maddesinin ikinci fıkrasının itiraz konusu birinci ve ikinci tümceleri ile Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girmesinden önce açılmış olan boşanma veya iptal davaları yönünden eşler arasında tâbi oldukları mal rejiminin devam edeceği hükme bağlandığından, bu tür uyuşmazlıklarda eşlere 4721 sayılı Yasa'da öngörülen yasal mal rejiminin uygulanması söz konusu olmayacaktır. Bu durumda özde bir farklılık göstermeyen 2006/37 nolu karardaki karşıoy gerekçesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkanvekili	Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Fulya KANTARCIOĞLU
Üye	Üye
Ali GÜZEL	Zehra Ayla PERKTAŞ

Esas Sayısı : 2005/43

Karar Sayısı : 2008/143

Karar Günü : 18.9.2008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Gürpınar Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 10.7.2003 günlü, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 17. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'nın 2., 5., 6., 11., 13., 19., 20. ve 23. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Yol denetimi sırasında kaçak menşeli faturasız ve belgesiz eşya ile yakalanan ve yapılan önödeme ihtarına uymayan sanık hakkında açılan kamu davasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

İtiraz yoluna başvuran mahkeme, başvuru kararında şu gerekçelere yer vermiştir:

"Sanığın eyleminin sabit olması halinde sanık hakkında 4926 sayılı Yasa'nın 4/a-2, 4/3-4 ve 20. maddeleri uygulanacaktır. Bu maddelerin uygulanmasına dayanak teşkil eden ve itiraza konu olan 4926 sayılı Yasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası " 16. maddede sayılanlar bu kanuna göre aramalara da yetkilidir" kuralı konulmuş olup bu kurala göre 4926 sayılı Yasa'nın 16. maddesindeki mülki amirler gümrük muhafaza amir ve memurları emniyet jandarma, sahil güvenlik komutanlığına bağlı personelin hakim kararı olmaksızın yada gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yetkili merciin arama kararı vermesine ihtiyaç duymaksızın arama yapabileceklerdir.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 1. maddesi delaletiyle başlangıç hükümleri ve 2, 5 ve 6. maddelerinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti hukuk devleti olup kimsenin hukuk devleti dışına çıkamayacağı ve üstünlüğü Anayasada kanunda olduğu, hiçbir kurum veya organın Anayasada olmayan bir devlet yetkisini kullanamayacağı ve kanunların

anayasaya aykırı olamayacağı, 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlandırılacağı ve sınırlamanın demokratik toplum düzenine aykırı olamayacağı, 19. maddesinde kişi hürriyeti ve güvenine sahip olduğu, 20 maddesinde ise herkesin özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi gerekeceği ve usulüne göre verilmiş hakim kararı yada yetkili merci kararı olmaksızın kimsenin üstü, eşyası ve özel kağıtlarının aranamayacağı gibi el konulamayacağı, 23. maddesinde kişilerin seyahat hürriyetine sahip olduğu emredici amir hükümlerdir.

(…) 4926 sayılı kaçakçılıkla Mücadele Yasası'nın 17. maddesinin birinci fıkrası yukarıda belirtilen amir Anayasa hükümlerine aykırıdır. Hiç kimse hâkim kararı olmaksızın yada gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yetkili merciin emri olmaksızın kişilerin üstünü, özel kağıtlarını ve eşyalarını arayamaz. Sanığın cezalandırılması talep edilen ve eylem sübut bulduğunda uygulanacak kanun maddelerinin dayanağını teşkil eden 17. maddenin birinci fıkrası aramalarda hâkim kararını ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yetkili merciin kararını bertaraf etmiştir. Buysa yukarıda belirtilen ve açıklanan Anayasa'nın amir hükümlerine aykırıdır."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun, iptali istenen fıkrayı da içeren 17. maddesi şöyledir:

"Madde 17– **16'ncı maddede sayılanlar bu Kanuna göre aramalara da yetkilidir.**

Kaçak eşya, her türlü silah, mühimmat, patlayıcı ve uyuşturucu maddelerin bulunduğu şüphe edilen her türlü kap, ambalaj veya taşımaya yarayan diğer araçlarda arama yapılır.

Ticarethane, işyeri, eğlence ve benzeri yerler ile eklentilerinde arama yapılması ve buralardaki eşyaya el konulması bu Kanunda öngörülen suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne göre verilmiş hâkim kararı; bu sebebe bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise o yerin en büyük mülki amirinin veya Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile yapılır. Mülki amirin veya Cumhuriyet savcısının verdiği yazılı emir yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını en geç kırksekiz saat içinde açıklar, aksi halde el koyma kendiliğinden kalkar. Ancak, özel konut ve eklentilerinde hakim kararı olmadıkça arama yapılamaz.

Arama sırasında kaçakçılık suçunun işlendiğini gösteren veya suçun kanıtlanmasına yarayacak olan belgeler bulunursa, sahibinin veya mümeyyiz akrabalarının, bunlar da bulunmadığı takdirde mahalde bulunan iki kişinin huzurunda mühürlenir ve aramayı yapan kimselerce alınarak tutanakla birlikte soruşturmayı yapanlara verilir.

Bu belgelerden suçun işlendiğini gösterenlerle suçun kanıtlanmasına yarayanlar ayrılarak soruşturma belgeleriyle birlikte Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Diğerleri imza karşılığında hemen iade edilir. El koyma işlemine karşı ilgililerce Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre itiraz olunabilir.

Gümrük salonları ve gümrük kapılarında kaçak eşya sakladığından kuşkulanılan kişiler gümrük kontrolü amacıyla gümrük görevlilerince aranabilir.

Hakim veya Cumhuriyet savcıları ile bunların emirlerini yerine getirmekle görevli kolluk güçleri hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundaki yetkiler saklıdır. Kaçak eşya arama işlerinde Kanuna aykırı hareket edenler hakkında Türk Ceza Kanunu hükümleri uygulanır.

Gümrük bölgesinde, Devletin genel güvenliğini ilgilendiren silah, mühimmat, uyuşturucu madde kaçakçılığı ile ilgili organizasyonu yurt içinde ve yurt dışında bulunma ihtimali olan diğer kaçakçılık olaylarının ihbar ve vukuunda; gümrük ve gümrük muhafaza teşkilatlarınca kaçakçılığın men ve takibi ile olay bölgesinden sorumlu güvenlik kuvvetine haber verilir, müşterek operasyon yapılarak diğer güvenlik kuruluşlarına da neticeden bilgi verilir."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 5., 6., 11., 13., 19., 20. ve 23. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Cafer ŞAT, A. Necmi ÖZLER ve Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımlarıyla 12.5.2005 günü yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kural, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Kuralın Anlam ve Kapsamı

Arama, suçu önlemek amacıyla suç işlenmeden önce veya suç işlendikten sonra delillerin elde edilmesi ve/veya sanığın veya şüphelinin yakalanabilmesi için, bireylerin bazı temel haklarının sınırlandırılmasına sebep olacak şekilde yürütülen bir koruma tedbiridir. Arama ile başlıca özel hayatın gizliliği, konut dokunulmazlığı ve vücudun dokunulmazlığı gibi temel haklar sınırlandırılmış olur.

4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun "usul hükümleri" başlıklı dördüncü bölümünde yer alan ve iptal istemine konu fıkrayı da içeren "Aramalar" başlıklı 17. maddesi, bu kanunda düzenlenen aramalara ilişkin usul ve esaslar ile aramaları yapmaya yetkili kurum ve personeli belirleyen bir kuraldır.

Aramalara ilişkin usul ve esaslar Yasa'nın 17. maddesinin iki, üç ve altıncı fıkraları ile 18. maddenin ikinci fıkrasında düzenlenmiştir. Yapılan düzenlemeye göre 17. maddenin ikinci ve altıncı fıkrası ile 18. maddenin ikinci fıkrası kapsamında kalan durumlarda ayrıca bir arama emri ya da kararına ihtiyaç olmaksızın; 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında kalan durumlarda ise usulüne göre verilmiş hâkim kararı, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, o yerin en büyük mülki amirinin veya Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile arama yapılabileceği kurala bağlanmıştır.

İptali istenen 17. maddenin birinci fıkrasında ise 16. maddede sayılan mülkî amirlerin, gümrük ve gümrük muhafaza amir ve memurlarının, Emniyet, Jandarma ve Sahil Güvenlik Komutanlığına bağlı personelin bu Kanunun suç saydığı fiilleri önleme, izleme ve soruşturmakla birlikte, ayrıca yukarıda sayılan aramaları da yapmaya yetkili oldukları belirtilmiştir. Bu yönüyle iptali istenen 17. maddenin itiraza konu birinci fıkrası, Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda düzenlenen aramaları yapacak kurum ve personeli belirleyen, yetki hükmü içeren bir kural niteliğindedir.

İtiraz konusu fıkranın yer aldığı 4926 sayılı Yasa, 31.3.2007 günlü 26479 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 21.3.2007 tarihli 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 25. maddesi ile yürürlükten kaldırılmış ise de

başvuran Mahkeme, bakmakta olduğu davada, aykırılığı ileri sürülen kurala dayanılarak yapılan bir aramada, arama yapan yetkili tarafından elde edilen delile göre sanığın hukuki durumunu belirleyeceğinden, işin esasının incelenmesi gerekmiştir.

B- Anayasaya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında, 4926 sayılı Yasa'nın 16. maddesinde belirtilen mülki amirler, gümrük muhafaza amir ve memurları, Emniyet, Jandarma, Sahil Güvenlik Komutanlığına bağlı personelin, hâkim kararı olmaksızın ya da gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yetkili merciin emri olmaksızın kişilerin üstünü, özel kâğıtlarını ve eşyalarını aramalarına olanak sağlayan 17. maddenin birinci fıkrası hükmünün Anayasa'nın Başlangıç hükümleri ile 2., 5., 6., 13., 19., 20. ve 23. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti, "laik ve sosyal bir hukuk devleti" olarak nitelendirilmiştir. Hukuk devleti, her eylem ve işlemi hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan devlettir.

Hukuk devletinde, Anayasa'da belirtilen kurallara ve hukukun evrensel ilkelerine bağlı kalmak ve ceza muhakemesinin gayesine uyun olmak koşulu ile suçun önlenmesi, suç delillerinin elde edilmesi veya suçluların yakalanması amacıyla yapılacak aramaların icrasının nasıl ve kim tarafından yerine getirileceği konusu yasakoyucunun takdir yetkisi içinde kabul edilmelidir.

Anayasa'nın 20. maddesi özel hayatın gizliliği ve korunmasını güvence altına alan bir kuraldır. Maddenin birinci fıkrasında herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu ve özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı belirtilmiş, ikinci fıkrasında ise özel hayatının gizliliğine ilişkin hakkın sınırlandırılma koşulları belirtilmiş ve hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri olmadıkça kişilerin üzerlerinin ve eşyalarının aranamayacağı güvence altına alınmıştır.

İtiraz konusu kural, 4926 sayılı Yasa'nın suç saydığı fiilleri önleme, izleme ve soruşturmakla görevli olan mülkî amirlerin, gümrük ve gümrük muhafaza amir ve memurlarının, Emniyet, Jandarma ve Sahil Güvenlik Komutanlığına bağlı personelin, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda

düzenlenen aramaları yapmaya da yetkili olduklarını içeren bir kural olup arama kararının dayanağını oluşturmamaktadır.

Suçun önlenmesi, suçluların yakalanması veya suç delillerinin elde edilmesi amacıyla yapılacak aramalarda, aramanın icrasının uzmanlık ve tecrübe gerektirdiği, özellikle kaçakçılık suçlarında yapılacak aramaların Yasa'nın 16. maddesinde belirtilen ve bu konuda gerekli eğitimi almış, bilgi ve tecrübeye sahip kolluk güçlerince yerine getirilmesine ilişkin yetkiyi içeren kuralın Anayasaya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. ve 20. maddelerine aykırı değildir, reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşlere katılmamıştır.

İtiraz konusu ibarenin Anayasa'nın 5., 6., 13., 19. ve 23. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

10.7.2003 günlü, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 17. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 18.9.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER
Üye Ali GÜZEL	Üye Fettah OTO	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

KARŞIOY YAZISI

4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 17. maddesinin iptali istenen birinci fıkrasında *"16'ıncı maddede sayılanlar bu Kanuna göre aramalara da yetkilidir"* denilmektedir. Bu fıkra ile arama yapma yetkisi verilenler ise 16. maddede *"Mülki amirler, gümrük ve gümrük muhafaza amir ve memurları, Emniyet, Jandarma ve Sahil Güvenlik Komutanlığına bağlı personel …"* olarak sayılmaktadır.

Buna göre, iptali istenen kuralın gönderme yaptığı, aynı yasanın bir başka maddesinde sayılan personel, kaçakçılıkla mücadele gerekçesiyle arama yapmakla yetkili kılınmışlardır.

Anayasanın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmiştir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihatlarında vurgulandığı üzere, bir temel hakkın veya hürriyetin sınırlandırılması için başvurulan araçların amaca elverişliliği, istenilen sonuca başka türlü ulaşılıp ulaşılamayacağı ve sınırlama önleminin ölçülü olup olmadığı, yapılan sınırlamanın Anayasaya uygunluğunu belirleyen başlıca ölçütlerdendir.

Arama, Anayasanın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliğine ve 21. maddesinde düzenlenen konut dokunulmazlığına getirilmiş bir sınırlamadır. Bu nedenle, arama konusunu düzenleyen yasa hükümleri, Anayasanın ilgili maddelerindeki nedenleri gözetmek zorunda olduğu gibi, 13. maddedeki genel ilkelere de uygun olmalıdır.

İtiraz konusu kuralla sayısı yüz binlere varan personele yer, zaman, bağlı olduğu kuruluşun yetki ve sorumluluk alanı gibi her hangi bir kayıt getirilmeksizin, yasanın diğer bir maddesine yollama suretiyle arama yetkisi verilmiş olup, bunun amaca elverişli, zorunlu veya ölçülü olduğundan söz edilemez. Emniyet, Jandarma ve Sahil Güvenlik gibi görev, yetki ve sorumluluk alanları farklı kurumlara bağlı tüm görevlilerin arama konusunda eğitim, bilgi ve deneyime sahip oldukları söylenemeyeceği gibi, böyle bir husus yasanın metninde de yer almamaktadır.

Bu tür "çerçeve yetki" içeren yasa kuralları, keyfi uygulamalara yol açarak, temel hak ve özgürlükler alanına yapılacak müdahalelerin zamanla

demokratik hukuk devletini tehdit edici boyutlara varmasına neden olabilirler.

Bu nedenlerle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Esas Sayısı : 2006/47

Karar Sayısı : 2008/144

Karar Günü : 18.9.2008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Bakırköy 1. Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 10.7.2003 günlü, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 34. maddesinin son fıkrasında yer alan "…gümrük idaresince…" ibaresinin, Anayasa'nın 2., 10., 11. ve 36. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 34. maddesi uyarınca yapılan önödeme ihtarına uymayan sanık hakkında açılan davada, itiraz konusu ibarenin Anayasa'ya aykırı olduğu savını ciddi bulan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

İtiraz yoluna başvuran mahkeme, başvuru kararında şu gerekçelere yer vermiştir:

"4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ile kaçakçılık suçlarının büyük bir çoğunluğu önödemelik suçlar kapsamına alınmıştır.

4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 34. maddesinin birinci fıkrasında, bu kanunda hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülenler haricindeki suçları işleyenler, ilgili maddelerde belirtilen para cezalarının asgari haddini, soruşturma giderleriyle birlikte Cumhuriyet Savcılığınca yapılacak tebligat tarihinden itibaren 10 gün içinde ödeyeceğini yazılı olarak bildirdiği ve 30 gün içinde merciine ödediği takdirde hakkında kamu davası açılmayacağı, aynı maddenin son fıkrasında ise bu maddenin uygulanmasında para cezasına esas alınacak değerin, gümrük idaresince belirlenen değer olacağı belirtilmiştir.

Öte yandan aynı kanunun 29. maddesinin birinci fıkrası gereğince kaçakçılığı önleme izleme ve soruşturmakla görevli olanlar bu kanun kapsamına giren suçlara ilişkin tutanak ve soruşturma belgelerini bir müzekkere ile doğrudan yetkili ve görevli Cumhuriyet savcılığına gönderirler. Gümrük idareleri dışındaki idareler suçlara ilişkin tutanaklar ve soruşturma belgelerinin bir örneğini ilgili gümrük idaresine gönderirler. Gümrük idareleri bu müzekkerelerin verilmesi ile şahsi davacı veya müdahil sıfatını alırlar ve Ceza Muhakemeleri Usul Kanununun bunlara verdiği hakları kullanabilirler.

4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 35. maddesi ise kaçak veya kaçak şüphesi ile eşya yakalanması halinde muhbir veya el koyanlara ikramiye ödenmesinin usul ve esaslarını düzenlemiştir.

Uygulamada, kaçak veya kaçak şüphesi ile eşya yakalanması halinde bunların büyük bir çoğunluğuna gümrük idaresi tarafından el konulmaktadır. Ayrıca kanun gereği gümrük idaresi henüz kamu davasının açılmasından önce katılan sıfatını almakta, şüpheliye cumhuriyet savcılığı tarafından davanın tarafı konumundaki gümrük idaresi tarafından belirlenen değer üzerinden önödeme tebliği yapılmaktadır. Ayrıca gümrük idaresindeki görevliler çoğu zaman değer tespiti hususunda işin ehli olmayabilirler.

Anayasamızın 2. maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti bir hukuk devletidir. Modern bir hukuk devletinde kimseye devletle şüpheli arasında bir barış niteliğindeki önödeme hakkı idarenin belirleyeceği değer üzerinden kullandırılamaz.

Anayasamızın 10. maddesi gereğince herkes dil, ırk, renk, cinsiyet siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Şüphelinin davanın karşı tarafı konumundaki gümrük idaresinin belirleyeceği değer üzerinden önödemede bulunması eşitlik ilkesine aykırıdır.

Anayasamızın 11. maddesi gereğince kanunlarımız Anayasa'ya aykırı olamaz.

Anayasamızın 36. maddesi gereğince herkes meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Şüpheliye davanın karşı tarafı sıfatında olan, dava sonunda verilecek cezadan ikramiye alacak olan ve işin ehli olmama ihtimali bulunan gümrük görevlilerinin tespit ettiği değer üzerinden önödeme teklifi yapılarak, çoğu zaman hakkında kamu

davası açılmaması tercihini kullanamaması adil yargılanma hakkına aykırıdır.

Yukarıda açıklanan gerekçelerle dava konusu 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 34/son maddesindeki "gümrük idaresince" ibaresinin Anayasanın yukarıda yazılı maddelerine aykırı olduğu düşünülmüştür."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun, iptali istenen ibarenin bulunduğu son fıkrayı da içeren 34. maddesi şöyledir:

"**Madde 34-** Bu Kanunda hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülenler haricindeki suçları işleyenler, ilgili maddelerde belirtilen para cezalarının asgari haddini, soruşturma giderleri ile birlikte Cumhuriyet savcılığınca yapılacak tebligat tarihinden itibaren on gün içinde ödeyeceğini yazılı olarak bildirdiği ve otuz gün içinde merciine ödediği takdirde hakkında kamu davası açılmaz.

Cumhuriyet savcılığı tarafından yapılacak tebligat ile ödenecek miktar, ödeme süresi, belirlenen tutarın belirtilen süre içinde ödenmesi halinde kamu davasının açılmayacağı, ödemede bulunmaması halinde kamu davasının açılacağı sanığa bildirilir.

Kaçakçılık suçunun 16'ncı maddede sayılan kişiler tarafından veya bunların katılımı ile işlenmesi halinde bu madde hükümleri uygulanmaz.

Bu maddenin uygulanmasında para cezasına esas alınacak değer, ***gümrük idaresince*** belirlenen değerdir."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 10., 11. ve 36. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Cafer ŞAT, A. Necmi ÖZLER, Ali GÜZEL, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımlarıyla 4.4.2006 günü yapılan ilk

inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ibare, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

1- Ön Sorun

27.7.2004 tarihli iddianamede, ticari mahiyet ve miktardaki eşyayı gümrük işlemine tabi tutmaksızın yurda sokmak isterken yakalanan sanık, 4926 sayılı Yasa'nın 13. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal etmekle suçlanmış ve yapılan önödeme ihtarına uymaması nedeniyle aynı yasanın 4/d-1, 4/3, 4/4 ve 34. maddeleri gereğince cezalandırılması amacıyla hakkında kamu davası açılmıştır. 13. madde "yolcular tarafından işlenen suçlar" başlığı altında dört fıkra halinde düzenlenmiştir. Yaptırımı ise 4. maddenin (d) bendinde eşyanın gümrüklenmiş değerinin üç katından az, altı katından fazla olmamak üzere ağır para cezası olarak öngörülmüştür. Ancak itiraz konusu ibarenin yer aldığı 4926 sayılı Yasa, 31.3.2007 günlü, 26479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 21.03.2007 tarihli 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 25. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Yeni yasada ise benzer düzenlemeye "yolcu beraberinde getirilen kaçak eşya" başlığı altında 6. maddede yer verilmiştir. Sanığın eylemine uyan 6. maddenin son fıkrasının yaptırımı ise 3. maddenin birinci fıkrasında bir yıldan beş yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası olarak belirlenmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 7. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur" biçimindeki kural uyarınca, bakılmakta olan davada yürürlükten kalkan 4926 sayılı Yasa'nın failin lehine olduğu açıktır. Bu nedenle, itiraz konusu kuralın bakılmakta olan davada uygulanacak olma özelliğini koruduğu anlaşıldığından itirazın incelenmesi gerekmiştir.

2- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında, gümrük idaresinin kanun gereği henüz kamu davası açılmadan önce katılan sıfatını alarak davanın tarafı haline geldiği, şüpheliye cumhuriyet savcılığı tarafından davanın tarafı konumundaki

gümrük idaresince belirlenen değer üzerinden önödeme tebliği yapıldığı, ayrıca kaçak veya kaçak şüphesi ile eşya yakalanması halinde muhbir veya el koyanlara, yakalanan kaçak eşyaların gümrüklenmiş değeri üzerinden ikramiye ödenmesinin Anayasada yer alan hukuk devleti ve eşitlik ilkeleri ile hak arama özgürlüğüne aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti, "laik ve sosyal bir hukuk devleti" olarak nitelendirilmiştir. Hukuk devleti her eylem ve işlemi hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa bulunduğu bilincinde olan devlettir.

4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 34. maddesi, Yasa'da yaptırımı para cezası olarak öngörülen eylemleri işleyenlerin, kanunda belirlenen para cezasının asgari haddi ile soruşturma giderlerinin tamamını, Cumhuriyet Savcılığınca yapılacak tebligat tarihinden itibaren on gün içinde ödeyeceğini yazılı olarak bildirmesi veya otuz gün içinde ödemesi halinde hakkında kamu davası açılmayacağını belirten bir kuraldır.

İtiraz konusu ibarenin geçtiği son fıkrasında ise "bu maddenin uygulanmasında para cezasına esas alınacak değer, **gümrük idaresince** belirlenen değerdir" kuralı yer almaktadır.

Ayrıca aynı Yasa'nın 35. maddesinde, kaçak veya kaçak şüphesi ile yakalanan eşyalardan dolayı muhbir ve el koyanlara ikramiye ödeneceği, ödenecek ikramiyenin belirlenmesinde kaçak eşyanın CIF değerinin esas alınacağı vurgulanmıştır.

Yasakoyucu bazı suçlarda suçun failini, yargılamanın ve ceza alması durumunda cezaevlerinin olumsuz koşullarından korumak, aynı zamanda mahkemelerin iş yükünü hafifletmek ve yargılama giderlerini azaltmak amacıyla önödeme ve benzeri düzenlemeler yapabilir. Ayrıca bu düzenlemelerle güttüğü amacı gerçekleştirmek için maddi gerçeğin araştırıldığı mahkeme aşamasında uygulanan yargılama usulü yöntemlerinden farklı bazı yöntemler de belirleyebilir. Ancak yasakoyucu bu yöndeki takdir hakkını kullanırken hukuk devleti ilkesine uygun olarak adaletli bir hukuk düzeni kurmak ve idarenin keyfiliğine yol açacak düzenlemelerden kaçınmak zorundadır.

Bu nedenle, uyuşmazlığın tarafı olan müdahil gümrük idaresinin belirlediği CIF değerin, hem yakalama eylemine katılanlara ödenecek ikramiyenin, hem de şüpheliye yapılacak önödeme tebligatındaki miktarın belirlenmesinde esas alınması hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu ibare, Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır, iptali gerekir.

Fettah OTO ve Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamıştır.

Kural iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 10. maddesi yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

İtiraz konusu ibarenin Anayasa'nın 11. ve 36. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

10.7.2003 günlü, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 34. maddesinin son fıkrasında yer alan "... gümrük idaresince ..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Fettah OTO ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 18.9.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER
Üye Ali GÜZEL	Üye Fettah OTO	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

KARŞIOY GEREKÇESİ

İtiraz konusu kural, 10.07.2003 günlü, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 34. maddesinin son fıkrasında yer alan "...gümrük idaresince..." ibaresidir.

Yasa'nın iptali istenen ibarenin bulunduğu son fıkrayı da içeren "kamu davasının açılmaması hali" başlıklı 34. maddede;

"Bu Kanunda hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülenler haricindeki suçları işleyenler, ilgili maddelerde belirtilen para cezalarının asgari haddini, soruşturma giderleri ile birlikte Cumhuriyet savcılığınca yapılacak tebligat tarihinden itibaren on gün içinde ödeyeceğini yazılı olarak bildirdiği ve otuz gün içinde merciine ödediği takdirde hakkında kamu davası açılmaz.

Cumhuriyet savcılığı tarafından yapılacak tebligat ile ödenecek miktar, ödeme süresi, belirlenen tutarın belirtilen süre içinde ödenmesi halinde kamu davasının açılmayacağı, ödemede bulunmaması halinde kamu davasının açılacağı sanığa bildirilir.

Kaçakçılık suçunun 16'ncı maddede sayılan kişiler tarafından veya bunların katılımı ile işlenmesi halinde bu madde hükümleri uygulanmaz.

Bu maddenin uygulanmasında para cezasına esas alınacak değer, gümrük idaresince belirlenen değerdir." denilmektedir.

Bu düzenlemeye göre, Yasada yaptırımı para cezası olarak öngörülen eylemleri işleyen fail, Kanunda belirlenen para cezasının asgari haddi ile soruşturma giderlerinin tamamını, Cumhuriyet savcılığınca yapılacak tebligat tarihinden itibaren on gün içinde ödeyeceğini yazılı olarak bildirmesi ve otuz gün içinde ödemesi halinde hakkında kamu davası açılmayacaktır. Maddenin uygulanmasında para cezasına esas alınacak değer, maddenin son fıkrası uyarınca "gümrük idaresince" belirlenecek değer olacaktır.

İtiraz başvurusu ise, madde hükmünde öngörülen önödemede esas alınacak kaçak eşyaların değerinin tarafsız kişilerce değil, davanın tarafı olan gümrük idaresince belirlenmesinin Anayasa'nın 2., 10., 11. ve 36. maddelerine aykırı olduğu savına dayanmaktadır.

Önödeme yapılması halinde kamu davası açılmaması veya açılmış kamu davasının düşürülmesinde; sanık ödemeyi kabul etmekle cezai yaptırımdan kurtulmakta olup bu haliyle önödeme cezai değil idari bir kurumdur.

Önödeme önerisinde bulunan kişi, yargılama hukukunun teminatlarından vazgeçmekte, devlet de aslında suç oluşturan eylemin artık bir suç değil, idari yaptırım gerektiren bir eylem saymayı kabul etmektedir.

Değişen ve gelişen toplumlarda, bazı basit suçlara ilişkin uyuşmazlıkların önödeme ve benzeri alternatif çözüm yöntemleri ile çözümlenmesi, yaygınlaşan suç ve ceza politikası haline gelmiştir.

4926 sayılı Yasa'nın 34. maddesinde düzenlenen "kamu davasının açılmaması hali" kaçakçılık suçu işlediğinden kuşku duyulan faile ceza kovuşturmasının alternatifi olarak teklif edilen bir uzlaşma önerisidir. Fail bu öneriyi kabul edebileceği gibi, kabul etmemesi halinde herhangi bir yaptırımı da bulunmamaktadır. Nitekim önödeme önerisine uymayan fail hakkında kamu davası açılması da yeterli delil bulunması halinde yapılan kovuşturmanın sonucudur. Kaldı ki Yargıtay 7. Ceza Dairesinin muhtelif kararlarına göre itiraz konusu ibarenin yer aldığı 34. maddenin son fıkrası; önödeme teklifine uymayan sanık hakkında açılan kamu davasında uygulanmamakta ve kaçak eşyanın değerinin bilirkişiler tarafından belirlendiği anlaşılmaktadır.

Bu nedenlerle önödeme aşamasında gümrüklenmiş değerin gümrük idaresince belirlenmesi, yargılama açısından gerçeği araştırma olanağını ortadan kaldırmadığı gibi, itiraz konusu ibare yargılamanın koşullarını sanığın aleyhine değiştiren, hak arama özgürlüğünü sınırlayan bir kural olmadığından adil yargılanma haklarını zedelediği de söylenemez.

Açıklanan nedenle 10.07.2003 günlü ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 34. maddesinin son fıkrasında yer alan "gümrük idaresince" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itiraz isteminin reddine karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle verilen karara karşıyım.

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

KARŞIOY GEREKÇESİ

Anayasa'nın 152. maddesi ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulayacakları kanunun ve kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflarca ileri sürülen bu yöndeki iddiaların ciddi olduğu kanısına varırsa o kuralların iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne

başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu hükümler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, elinde usulünce açılmış ve görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekir.

Anayasa Mahkemesi'ne göre "uygulanacak yasa kuralı", davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 34. Maddesinin uygulanmasında, madde hükmünde öngörülen, ödemeye esas alınacak kaçak eşya değerinin (gümrüklenmiş değer) tarafsız bilirkişilerce değil, davanın tarafı olan gümrük idaresince belirlenmesi Mahkemenin itiraz gerekçesinin özünü oluşturmaktadır.

Yargıtay 7. Ceza Dairesinin konuyla ilgili kararlarında[1], yargılama aşamasında dava konusu kaçak eşyaların gümrüklenmiş değerinin, konusunda uzman bilirkişi ya da bilirkişilerce değil, davaya taraf olan gümrük idaresince belirlenmesi bozma nedeni sayılmıştır. Aynı Dairenin bir başka kararında da[2], önödeme önerisine uymayan sanık hakkında kamu davası açıldıktan sonra, önödemenin usulüne uygun olmadığının belirlenmesi halinde, yeniden yapılacak önödeme önerisinde gümrüklenmiş değere esas alınacak değerin tarafsız bilirkişilerce belirlenmesi gerektiği vurgulanarak yerel mahkeme kararı bozulmuştur.

İtiraz başvurusunda bulunan Mahkeme de, dava konusu eşyaların gümrüklenmiş değerini saptamak amacıyla 21.9.2004 tarihinde keşif yapmış ve bilirkişi marifetiyle eşyanın gümrüklenmiş değerine esas olacak CIF değerini belirlemiştir. Davanın ilerleyen aşamasında para cezasına esas alınacak değerin bilirkişi vasıtasıyla tespit edilmesi, Mahkemenin 4926 sayılı Yasa'nın 34. maddesinin son fıkrasında yer alan "Bu maddenin uygulanmasında para cezasına esas alınacak değer gümrük idaresince belirlenen değerdir" hükmünü bakmakta olduğu davada uygulamadığını göstermektedir.

Gerek Yargıtay 7. Ceza Dairesinin yukarıda sözü edilen kararları ve gerekse Mahkeme'nin bilirkişi vasıtasıyla yaptırdığı değerlendirme dikkate

---

[1] Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 21.3.2007 tarih, E: 2004/25493, K:2007/1825; 21.3.2007 tarih, E: 2004/33321, K:2007/1822; 21.6.2006 tarih, E:2005/15233, K:2006/12652.

[2] Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 21.6.2006 tarih, E: 2005/15233, K:2006/12652.

alındığında, itiraz konusu "gümrük idaresince" ibaresinin yer aldığı son fıkra hükmünün, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunmadığı, dolayısıyla görülmekte olan davada uygulanacak kural olmadığı görülmektedir.

Anayasa Mahkemesi, ilk incelemeden sonra esasın incelenmesine karar verdiği kimi davalarda, dava koşullarının gerçekleşmediği gerekçesiyle itiraza ilişkin başvurunun mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine karar vermiştir.[3]

Açıklanan nedenlerle 4926 sayılı Kanun'un 34. maddesinin İtiraz konusu "gümrük idaresi" ibaresinin yer aldığı son fıkrası hükmünün Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu kurala ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine karar verilmesi gerekmektedir.

Anayasa'ya aykırılık itirazının esastan incelemesi

Anayasanın 2. maddesi yönünden değerlendirme

4926 sayılı Yasa'nın 34. maddesinde, getirilen kurumun adı maddede önödeme olarak yazılmamış ise de, istenenin önödeme benzeri bir sulh anlaşması olduğu açıktır. Bu düzenlemeyle, kamu davası açılmadan uzlaşma aşamasında, suç failinin ceza yargılamasının olumsuz sonuçlarından korunması, yargının iş yükünün hafifletilmesi ve uyuşmazlığın hızlı şekilde çözümünün sağlanması amaçlanmıştır.

Hukuk devleti ilkesi açısından burada üzerinde durulması gereken önemli nokta, itiraz konusu "gümrük idaresince" ibaresinin, gümrüklenmiş değerin idare tarafından belirlenmesinde idarenin keyfiliğine yol açıp açmadığı ve bireylerin hukuki güvenliğini olumsuz etkileyen bir düzenleme olup olmadığı hususudur.

Gümrüklenmiş değer kavramı, 4926 sayılı Yasa'da olduğu gibi, bu Yasa'yı yürürlükten kaldıran 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda da tanımlanmıştır. Bu tanımlara göre, gümrüklenmiş değer= kaçak eşya için fiilen ödenen veya ödenecek bedel+nakliye ve sigorta giderleri+gümrük vergileri toplamından oluşmaktadır. Ayrıca gümrük idaresi gümrüklenmiş değerin belirlenmesinde, 4458 sayılı Gümrük Kanun'un "Eşyanın gümrük

[3] Anayasa Mahkemesi 10.01.1991 tarih, E:1990/25, K:1991/1; 03.08.1991 tarih, E:1991/6, K:1991/20; 30.03.1993 tarih, E: 1992/47, K:1993/13; 06.3.2008 tarih, E:2004/93, K:2008/73.

kıymeti" başlıklı ikinci kısım üçüncü bölümünde yer alan düzenlemeler ile uluslararası kıymet sözleşmelerini de dikkate alacaktır.

Bu anlatımlardan gümrük idaresinin, kaçak eşyanın gümrüklenmiş değerini belirlemesinde, yetkisinin sınırları yasalarda gösterildiğinden bağlı yetki içinde olduğu ve keyfi olarak değer tespiti yapamayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu durumda, itiraz konusu ibarenin idarenin keyfiliğine yol açan ve bireylerin hukuki güvenliğini olumsuz etkileyen bir düzenleme olmadığını kabul etmek gerekmektedir.

Anayasa'nın 10. maddesi yönünden değerlendirme

Anayasanın 10. maddesinde yer alan yasa önünde eşitlik ilkesi, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez. Anayasa Mahkemesi'nin çeşitli kararlarında da bu yaklaşım daha geniş biçimde açıkça vurgulanmıştır.

4926 sayılı Yasa'nın 34. maddesinde düzenlenen "Kamu davasının açılmaması hali" bir uzlaşma ve sulh aşamasıdır. Kamu davası açıldıktan sonra sanık ile müdahil idare aynı davanın tarafları olarak eşit olsa bile, önödeme aşamasında herhangi bir davadan söz edilemeyeceği için, sanık ile suçtan zarar gören idarenin durumlarının aynı olduğunu ve dolayısıyla eşitlik ilkesinin zedelendiğini kabul etmek olanaklı değildir.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu ibarede Anayasa'nın 2. maddesi ile 10. maddesine aykırı bir yön bulunmadığından itiraz reddine karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluk kararına karşıyım.

Üye
Fettah OTO

Esas Sayısı : 2008/26

Karar Sayısı : 2008/147

Karar Günü : 24.9.2008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Arhavi Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 4.4.1990 günlü, 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 5. maddesinin birinci fıkrasının *"Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılar, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır,"* bölümünün Anayasa'nın 35. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Kıyı kenar çizgisi içinde kalması nedeniyle tapu kaydının iptali ve kıyı kenar çizgisi içerisinde kalan arazinin tescil dışında bırakılması istemiyle açılan davada itiraz konusu Kural'ın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"İptali istenen taşınmazların tapulu olduğu, bu tapuların devletin yetkili organlarınca yetkileri dâhilinde düzenlenerek tapuya davalı özel şahıslar adına kaydedildiği noktasında bir ihtilaf bulunmamaktadır. Davalılar adına devletin yetkili organlarınca oluşturulan bu kayda rağmen yine yürütme organlarınca bu tapuların bu kez kıyı kenar çizgisi içerisinde kaldığından bahisle iptalinin istenmesi Anayasanın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkına açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Aynı şekilde bu şekilde yapılacak bir iptal Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ek protokol 1. maddesinde düzenlenen mülkiyet haklarının da ihlali sonucunu doğuracaktır. Böyle bir halde davalı tarafların Avrupa İnsan Haklarına Mahkemesine başvurusu halinde belirtilen maddenin ihlali nedeni ile ülkemizin tazminatla sorumlu tutulacağı Ek Protokol 1. maddenin açıklığı karşısında izahtan varestedir. Ülkenin bu şekilde bu tip davalarla mahkûm edilmesi Avrupa ülkeleri nezdinde ülkemizin itibarını kaybetmesine neden olmaktadır.

MK'nun 1023 maddesine göre tapuda malik olarak gözüken kişinin gerçekte tapu maliki olmaması halinde dahi 3. kişinin tapuda kayıtlı olan malikin bu durumunu bilmeden iyi niyetli olarak bu tapuyu iktisap etmesi halinde dahi iyi niyeti korunarak tapudaki malikliği geçerli olmaktadır. Bu halde gerçek tapu malikinin MK' nun 1007.maddesi gereğince devlete başvurarak zararlarını isteme hakkı olduğu halde bizzat tapunun iptalini isteyememektedir. Bu düzenlemede Anayasanın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkına dayanmaktadır. Mahkememize açılan dava dosyasında davalı taraflara dava konusu yerin kendilerine ait olduğuna ilişkin tapu kaydı devletin yetkili organlarınca verilmiştir. Bir kısım tapuların bu kayda istinaden ilk malikleri tarafından davalı taraflara da devredildiği anlaşılmaktadır. Yukarıda örneklenen halde iyi niyetli 3. kişinin iktisabı korunurken mahkememize açılan dava dosyasında böyle bir iyi niyet korunmamaktadır. Oysa ki davalı taraflar devletin kendilerine vermiş olduğu tapuya güvenerek işlem yapmakta mülkiyet hakkının kendilerine verdiği hakları kullanarak bu taşınmazlar üzerinde bina yapmakta, yerleşmekte ve bu kullanımları bir çok dava dosyasında görüleceği üzere uzun yıllar boyu sürmektedir. Vatandaşların yıllar boyu süren bu kullanımlarına rağmen açılan bu tip davalarla tapuları iptal edilmekte, bu durum ise toplum içerisinde bir karışıklığa sebebiyet vermektedir. Kanunlar toplumda düzenin sağlanması için yürürlüğe konulmaktadır. Oysa ki verilen tapulara rağmen bu tapuların yine yürütme organlarınca yıllar süren iyi niyetli kullanmaya rağmen iptalinin istenmesi ülke vatandaşları arasında büyük sıkıntılara sebebiyet vermekte, vatandaşın devlete olan güveninin azalmasına sebebiyet vermektedir.

Anayasanın 43. maddesi gereği pek tabi ki kıyılar devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunmaktadır ve tüm toplumun yararlanmasına açık halde bırakılması gerekmektedir. Ancak bir şekilde devletin yetkili organlarınca gerek ihmal, gerekse yeterli araştırma yapılmaması nedeni ile bu tip yerlerin tapu verilerek özel şahıslar adına tapulanması ve bu işlemin kesinleşmesi halinde yürütme organları ancak tazminatını vererek başka bir deyişle kamulaştırarak bu tapuların iptalini isteyebilir. Aksi hal devlet ciddiyeti ile bağdaşmadığı gibi toplum içerisinde kişilerin devlete olan güvenini de sarsmaktadır.

SONUÇ:

Yukarıda açıklanan tüm bu nedenlerle açıkça anlaşılacağı üzere 3621 Sayılı Kıyı Kanunun 5/2. maddesinin uygulanmasının Anayasanın 35 ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ek protokol 1. maddesine aykırı

olduğu belirlendiğinden Kıyı Kanunun 5/2. maddesinin Yüksek Mahkemenizce resen yapılacak araştırma sırasında belirlenebilecek diğer nedenlerle iptaline karar verilmesi talep olunur."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun itiraz konusu kuralı da içeren 5. maddesi şöyledir:

"Kıyılar ile ilgili genel esaslar aşağıda belirtilmiştir:

Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılar, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır,

Kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.

Kıyıda ve sahil şeridinde planlama ve uygulama yapılabilmesi için kıyı kenar çizgisinin tespiti zorunludur.

Kıyı kenar çizgisinin tespit edilmediği bölgelerde talep vukuunda, talep tarihini takip eden üç ay içinde kıyı kenar çizgisinin tespiti zorunludur.

Sahil şeritlerinde yapılacak yapılar kıyı kenar çizgisine en fazla 50 metre yaklaşabilir.

Yaklaşma mesafesi ve kıyı kenar çizgisi arasında kalan alanlar, ancak yaya yolu, gezinti, dinlenme, seyir ve rekreaktif amaçla kullanılmak üzere düzenlenebilir.

Sahil şeritlerinin derinliği, 4'üncü maddede belirtilen mesafeden az olmamak üzere, sahil şeridindeki ve sahil şeridi gerisindeki kullanımlar ve doğal eşikler de dikkate alınarak belirlenir.

Taşıt yolları, sahil şeridinin kara yönünde yapı yaklaşma sınırı gerisinde kalan alanda düzenlenebilir.

Sahil şeridinde yapılacak yapıların kullanım amacına bağlı olarak yapım koşulları yönetmelikte belirlenir."

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

İtiraz başvurusunda Anayasa'nın 35. maddesine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın katılımlarıyla 8.4.2008 günü yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine geçilmiş, ancak başvuru kararında 4.4.1990 günlü, 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 5. maddesinin ikinci fıkrasının iptali istenmekte ise de, başvuru gerekçesinden iptal isteminin 5. maddenin birinci fıkrasında yer alan "Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılar, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır," bölümüne yönelik olarak gerçekleştirildiği anlaşıldığından incelemenin buna göre yapılmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kural, dayanılan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, geçerli tapu kaydına dayanarak yıllarca bir taşınmazı iyi niyetle kullanan bireylerin taşınmazlarının hiçbir bedel ödenmeksizin tapu kayıtlarının iptal edilerek sicilden silinmesinin Anayasa'nın 35. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 1. Protokolün 1. maddelerinde güvence altına alınan mülkiyet hakkını ihlal edeceği savıyla 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 5. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 43. maddesinde kıyıların Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu, deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetileceği belirtilmektedir.

Anayasa'nın 43. maddesine paralel olarak Medeni Kanun'un 715. ve itiraza konu 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 5. maddeleri de kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu hükmünü içermektedir.

Kıyı Kanunu'nun 4. maddesinde kıyı, kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasında kalan ve su hareketlerinin oluşturduğu, kayalık, kumluk, sazlık, bataklık, çakıllık gibi alanlar olarak tanımlanmakta ve 9. maddesinde kıyı kenar çizgilerinin nasıl belirleneceği düzenlenmektedir. Buna göre deniz, göl

ve ırmak kenarlarındaki kıyılara uygulanacak hukuki statü, ancak kıyı kenar çizgilerinin belirlenmesi ile fiilen ortaya çıkacaktır.

Kıyıların bu hukuksal durumu nedeniyle, uygulamada Anayasal ve yasal düzenleme yapılmadan ya da yasaya uygun olarak kıyı kenar çizgisi belirlenmeden önce özel mülkiyete konu olmuş ve tapu siciline tescil edilmiş olan taşınmazlar üzerinde kazanılmış hak doğmayacağı, buraların zamanaşımı yoluyla iktisap edilemeyeceği, tapu sicili hükümlerine bağlı tutulamayacağı ve haczedilmeyeceği kabul edilmektedir.

Anayasa'nın 35. maddesinde "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.*" denilmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 1. Protokolün 1. maddesinde de "*Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.*

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez." denilmektedir.

Temel bir insan hakkı olan mülkiyet hakkı bireyin eşya üzerindeki hâkimiyetini güvence altına almaktadır. Eşya üzerindeki hâkimiyet bir yönüyle bireye devletin müdahale edemeyeceği özel bir alan yaratırken, diğer taraftan emeğinin karşılığını güvence altına almakla bireye kendi hayatını yönlendirme ve geleceğini tasarlama olanağı sunmaktadır. Bu nedenle birey özgürlüğü ile mülkiyet hakkı arasında yakın bir ilişki vardır.

Ancak mülkiyet hakkının mutlak bir hak olmadığı ve kamu yararı amacıyla sınırlandırılabileceği, kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altında olması nedeniyle özel mülkiyete konu yapılamaması Anayasa'da öngörülmektedir.

Kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altında olması, buraların özel mülkiyete konu olamayacağı ve doğasına uygun olarak, genellik, eşitlik ve serbestlik ilkeleri gereği herkesin ortak kullanımına açık bulunmaları gerektiği anlamına gelmektedir. Hukukumuzda kıyılar, sahipsiz doğal nitelikli ve herkese açık bir kamu malı olarak düzenlenmiştir.

Anayasa'nın 43. maddesi kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu hükmünü içermektedir. Buna göre anayasa koyucu kıyıların toplum için önemini dikkate alarak mülkiyet konusu olmasını yasaklamaktadır. İptali istenilen 3621 sayılı Yasa'nın 5. maddesinin birinci fıkrası, Anayasa'nın 43. maddesindeki hükmün bir tekrarı niteliğindedir. Bu nedenle 5. maddenin Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

İtiraz başvurusunda değinilen uygulama sorunu, son yıllarda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararları çerçevesinde kıyı kenar çizgisi içinde kalan tapu siciline kayıtlı taşınmazların karşılıklı hak dengesini sağlamak amacıyla mülk sahibine tazminat niteliğinde bir bedelin ödenmesi gerektiği yolundaki yargı kararları ile ortadan kalkmıştır.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'ya aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

4.4.1990 günlü, 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 5. maddesinin birinci fıkrasının "Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılar, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır," bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 24.9.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Cafer ŞAT
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Fettah OTO	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Serruh KALELİ	

Esas Sayısı : 2006/142

Karar Sayısı : 2008/23 (Yürürlüğü Durdurma)

Karar Günü : 24.9.2008

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNDE BULUNAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Haluk KOÇ, Oya ARASLI ile birlikte 145 milletvekili

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN KONUSU: 19.9.2006 günlü, 5543 sayılı İskân Kanunu'nun; 13. maddesinin, 27. maddesinin (5) numaralı fıkrasının ve geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin son tümcesinin, Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11., 13. ve 35. maddelerine aykırılığı savıyla iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN İNCELENMESİ

Yürürlüğün durdurulması istemini de içeren dava dilekçesi ve ekleri, bu konudaki esas inceleme raporu ile ekleri, iptali istenilen kurallar, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

19.9.2006 günlü, 5543 sayılı İskân Kanunu'nun;

A) 1 – 13. maddesi,

2 – 27. maddesinin (5) numaralı fıkrası,

24.9.2008 günlü, E. 2006/142, K. 2008/148 sayılı kararla iptal edildiğinden, bu madde ve fıkranın, uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜKLERİNİN DURDURULMASINA,

B) Geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin son tümcesinin yürürlüğünün durdurulması isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

24.9.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Cafer ŞAT
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Fettah OTO	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Serruh KALELİ	

Esas Sayısı : 2006/142

Karar Sayısı : 2008/148

Karar Günü : 24.9.2008

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Haluk KOÇ, Oya ARASLI ile birlikte 145 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 19.9.2006 günlü, 5543 sayılı İskân Kanunu'nun 13. maddesinin, 27. maddesinin (5) numaralı fıkrasının ve geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin son tümcesinin Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11., 13. ve 35. maddelerine aykırılığı savıyla iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulması istemidir.

I- İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMLERİNİN GEREKÇESİ

İptal ve yürürlüğün durdurulması istemlerini içeren 19.10.2006 günlü dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

"… III. GEREKÇE

1) 19.09.2006 tarih ve 5543 sayılı İskân Kanununun 13'üncü maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı

19.09.2006 tarih ve 5543 sayılı İskân Kanununun 13'üncü maddesinde; millî güvenlik nedeniyle iskân edilecek yerleşim ünitelerinde yaşayan ailelerin iskânının, Milli Güvenlik Kurulunun önerileri doğrultusunda Bakanlar Kurulunca alınacak kararda belirtilecek şekil ve şartlar çerçevesinde yapılacağı öngörülmüştür.

Kanunda takip edilecek siyasetin esas ve prensipleri belirtilmeden yürütme organına bu kadar mutlak ve geniş bir takdir yetkisi tanınmasını yürütme organını kanunun uygulanmasına taalluk eden teferruatın tespitiyle görevlendirme mahiyetinde değil, yasama sahasına giren bir yetkinin devredilmesinden başka suretle ifade ve izah etmek mümkün değildir. Zira millî güvenlik nedeniyle iskân edilecek yerleşim ünitelerinin nerelerde ve ne kadar bir saha içinde ihdas olunabileceği, engelleme tedbirlerinin neler olabileceği, söz konusu yerleşim ünitelerinde ikamet eden

şahısların hangi hallerde başka yerlere nakil ve iskân olunabileceği hakkında aydınlatıcı hükümler kanunda gösterilmeden Bakanlar Kuruluna verilmiş olan bu yetkiler bir genellik ve sınırsızlık ifade etmektedir.

Anayasa'ya göre yürütmenin asli düzenleme yetkisi, Anayasa'nın gösterdiği ayrık haller dışında yoktur. Bu yetki Anayasa'nın 7. maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiştir ve devredilemez. Yürütme, ancak yasayla asli olarak düzenlenmiş alanda kural koyabilir.

Anayasa'nın çeşitli maddelerinde yer alan "kanunla düzenlenir" deyiminden neyin anlaşılması gerektiği hususuna Anayasa Mahkemesi, kararlarıyla açıklık getirmiştir. Örneğin, 18.6.1985 günlü, E.1985/3, K.1985/8 sayılı kararında, konuyu şöyle belirginleştirmiştir:

"Yasa koyucu, belli konularda gerekli kuralları koyacak, çerçeveyi çizecek, eğer uygun ve zorunlu görürse, onların uygulanması yolunda sınırları belirlenmiş alanlar bırakacak, idare, ancak o alanlar içinde takdir yetkisine dayanmak suretiyle yasalara aykırı olmamak üzere bir takım kurallar koyarak yasanın uygulanmasını sağlayacaktır."

Esasen Anayasa'nın 8'inci maddesinin, yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir, hükmünün anlamı da budur (Anayasa Mahkemesinin 22.6.1988 tarih E.1987/18, K.1986/23, sayılı kararı, R.G. 26.11.1988, sa.2001).

İptali istenen kural, yürütmeye asli düzenleme yapmak imkanı tanıdığı için Anayasanın 8'inci maddesine, yasamaya ait olan asli düzenleme yetkisini yürütmeye devrettiği için Anayasanın 7'nci maddesine, böyle bir yetki Anayasaya dayanmadığı için Anayasanın 6'ncı maddesine aykırı olan bir düzenlemedir.

Diğer taraftan, Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin Anayasanın 2 ve 11'inci maddelerindeki hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleriyle bağdaşmayacağı da açıktır.

Açıklanan nedenlerle 19.09.2006 tarih ve 5543 sayılı İskân Kanununun 13'üncü maddesi Anayasa'nın 2'nci, 6'ncı, 7'nci, 8'inci ve 11'inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekir.

2) 19.09.2006 tarih ve 5543 sayılı İskân Kanununun 27'nci Maddesinin Beşinci Fıkrasının Anayasa'ya Aykırılığı

19.09.2006 tarih ve 5543 sayılı İskân Kanununun 27'nci maddesinin iptali istenen beşinci fıkrasında, millî güvenlik nedeniyle iskâna tâbi tutulan ailelerin veya fertlerin borçlandırılıp borçlandırılmayacağı hususu ile borçlandırıldığı takdirde borçlanma usûl ve esaslarının belirlenmesi Bakanlar Kurulu'na bırakılmıştır.

Yukarıda (1) numaralı başlık altında da etraflıca belirtildiği üzere; yürütme ve idarenin Anayasada belirtilen ayrık durumlar dışında düzenleme yetkisi aslî değil, ikincildir; yani, yasayla çizilmiş bir alandadır. Önce, yasama, bir alanı temel ilkeleriyle belirler, düzenler; ondan sonra da, yürütme, bu alanda, bu çerçevesi çizilmiş alanda düzenleyici birtakım işlemler yapabilir. Anayasanın 7'nci maddesine göre yasama yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisinindir ve bu yetki devredilemez.

İptali istenen kural, millî güvenlik nedeniyle iskâna tâbi tutulan ailelerin veya fertlerin borçlandırılmasına ilişkin ilke ve esasları belirlemeden yürütmeye asli düzenleme yapmak imkanı tanıdığı için Anayasanın 8'inci maddesine, yasamaya ait olan asli düzenleme yetkisini yürütmeye devrettiği için Anayasanın 7'nci maddesine, böyle bir yetki Anayasaya dayanmadığı için Anayasanın 6'ncı maddesine aykırı olan bir düzenlemedir.

Diğer taraftan, Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenleme Anayasanın 2'nci ve 11'inci maddelerinde ifade edilen hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleriyle de bağdaşmaz.

Açıklanan nedenlerle, 19.09.2006 tarih ve 5543 sayılı İskân Kanununun 27'nci maddesinin beşinci fıkrası Anayasa'nın 2'nci, 6'ncı, 7'nci, 8'inci ve 11'inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekir.

3) 19.09.2006 tarih ve 5543 sayılı İskân Kanununun Geçici Madde 2'sinin Birinci Fıkrasının (b) Bendinin Son cümlesinin Anayasa'ya Aykırılığı

19.09.2006 tarih ve 5543 sayılı İskân Kanununun Geçici Madde 2'sinin iptali istenen cümleyi de içeren birinci fıkrasının (b) bendi aynen şöyledir:

"b) İlk iskân kararında adı geçen ve halen yaşayan aile fertleri, bir bütün olarak bu yardımdan yararlanırlar. Mirasçılara bu hak tanınmaz."

21.6.1934 tarih ve 2510 sayılı İskân Kanununun 7'nci maddesinde "Türkiye'ye geldikleri tarihten itibaren iki yıl içinde iskân istemeyen muhacir ve mültecilere iskân yardımı yapılamaz." hükmüne yer verilmişti. 5543 sayılı İskân Kanununun Geçici Madde 2'sinin iptali istenen cümleyi de içeren birinci fıkrasının (b) bendinin ilk cümlesinde "İlk iskân kararında adı geçen ve halen yaşayan aile fertleri, bir bütün olarak bu yardımdan

yararlanırlar" denilmek suretiyle 2510 sayılı İskân Kanununa göre iskân yardımına hak kazanmış olmalarına karşın iki yıl içinde iskân istemeyerek iskân yardımından yararlanamayan ilk iskân kararında adı geçen ve halen yaşayan aile fertlerinin, bir bütün olarak bu yardımdan yararlandırılmaları öngörülmüştür. Ancak söz konusu bendin iptali istenen son cümlesinde, "Mirasçılara bu hak tanınmaz" denilmek suretiyle ilk iskân kararında adı geçenlerin mirasçıları bu haktan mahrum bırakılmıştır.

Anayasa'nın 35'inci maddesi, herkesin miras hakkına sahip olduğunu belirttikten sonra, bu hakkın ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabileceği kuralını koymuştur.

Anayasa'nın 35'inci maddesinin gerekçesinde; "Maddede mülkiyet ve miras hakları, diğer temel haklar gibi ve onlar derecesinde düzenlenmiş ve Anayasa güvencesine bağlanmıştır. Miras hakkı, mülkiyet hakkının bir devamıdır, özel bir şeklidir. Bu nedenle mülkiyet ve miras aynı maddede ardarda düzenlenerek anayasal güvence altına alınmıştır. Miras hakkının ağır vergilendirme yolu ile muhtevasız hale getirilmesi, miras hakkının ortadan kaldırılması önlenmek istenmiştir" denilmiştir.

Anayasa'nın 3.10.2001 tarih ve 4709 sayılı Kanunla değiştirilmiş olan 13'üncü maddesinde ise, temel hak ve hürriyetlerin sınırlanmasında uyulacak ilkeler ifade edilmiştir. Bu ilkelere göre, temel hak ve hürriyetler yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak sınırlanabilecek; sınırlama ancak kanunla ve temel hak ve hürriyetlerin özüne dokunmaksızın ve Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmamak üzere yapılabilecektir.

İptali istenen düzenleme ile, miras hakkı, aşırı derecede (ölçüsüzce) ve kamu yararı amacı gözetilmeksizin sınırlandırılmaktadır.

İskân yardımından, ilk iskân kararında adı geçen ve halen yaşayan aile fertlerinin bir bütün olarak yararlandırılmaları öngörülürken, iptali istenen cümle ile mirasçıların bu haktan mahrum bırakılmalarının iskân hakları ile ilgili miras hakkını kullanılamaz hale getirdiği; bu nedenle özünden zedelediği ortadadır.

Hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında özün korunmasının ise, demokratik toplum düzeninin gereklerinden olduğunda kuşku yoktur.

Hakkı kullanılamaz hale getiren, içini boşaltan sınırlandırmaların ölçülülük ilkesiyle bağdaşmayacağı da açıktır.

İskân yardımının sadece halen yaşayan aile fertlerine tanınmasına karşın, ilk olarak bu hakkın tanınmasından bu yana çok uzun bir zaman diliminin geçmiş olduğu dikkate alınmaksızın hak sahiplerinin mirasçılarının böyle bir haktan mahrum bırakılmaları adalet ve hakkaniyete de aykırıdır. Adalet ve hakkaniyete uymayan bir düzenlemenin de ölçülülük ilkesi ile uyum halinde olduğu savunulamaz.

Söz konusu düzenlemenin, mirasçıların kazanılmış haklarını koruma altına almadığı da görülmektedir.

Diğer yandan bir hukuk devletinde devlet erki kullanılarak yapılan tüm işlemlerin nihai amacının kamu yararı olması gerekir.

Anayasa'nın 13'üncü maddesi hak ve özgürlüklerin Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak sınırlandırılacağını ifade etmekte; miras hakkını düzenleyen Anayasa'nın 35'inci maddesinde de bu sebep "kamu yararı" olarak gösterilmektedir.

İptali istenen cümlenin ise kamu yararı amacına yönelik olduğu söylenemez. Çünkü kamu yararı, hukuk düzeni içinde kalınmak koşuluyla gözetilmesi gereken bir husustur. Anayasa'nın ifade ettiği bir takım ilkelere aykırı bir düzenlemenin kamu yararı amacına yönelik olduğu düşünülemez. Bu açıdan bakıldığında, iptali istenen cümle ancak yasama organının, hukuk çerçevesi dışına çıkmış, saptırılmış takdir yetkisinin bir ürünü olarak tanımlanabilir.

Bilindiği gibi Anayasamızın 2'nci maddesinde ifade edilen hukuk devleti adı verilen yönetim biçiminin temel öğeleri arasında yasaların kamu yararına dayanması, kazanılmış hakların korunması ve kamu düzeninin korunması için çıkarılan kurallarda adalet ve hakkaniyet ölçülerine uyulması ilkeleri yer almaktadır.

İptali istenen cümlede ise, bu ilkelere uyulmadan ve Anayasa'nın 13 ve 35'inci maddelerine aykırı olarak miras hakkı sınırlandırılmış ve bu nedenle Anayasa'nın 2'nci, 13'üncü ve 35'inci maddeleri ile çelişen bir görünüm yaratılmıştır.

Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenleme Anayasanın 2'nci ve 11'inci maddelerinde ifade edilen hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleriyle de bağdaşmaz.

Açıklanan nedenlerle, 19.09.2006 tarih ve 5543 sayılı İskân Kanununun Geçici Madde 2'sinin birinci fıkrasının (b) bendinin son cümlesi Anayasa'nın

2'nci, 11'inci, 13'üncü ve 35'inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

Anayasal düzenin en kısa sürede hukuka aykırı kurallardan arındırılması, hukuk devleti sayılmanın gereğidir. Anayasaya aykırılığın sürdürülmesinin, bir hukuk devletinde sübjektif yararların üstünde, özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyeceği kuşkusuzdur. Hukukun üstünlüğü ilkesinin sağlanamadığı bir düzende, kişi hak ve özgürlükleri güvence altında sayılamayacağından, bu ilkenin zedelenmesinin hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacağında duraksama bulunmamaktadır.

Arz ve izah olunan nedenlerle, söz konusu kurallar hakkında yürürlüğünün durdurulması da istenerek iptal davası açılmıştır.

V. SONUÇ VE İSTEM

Yukarıda açıklanan gerekçelerle 19.09.2006 tarih ve 5543 sayılı İskân Kanununun;

1) 13'üncü maddesinin Anayasa'nın 2'nci, 6'ncı, 7'nci, 8'inci ve 11'inci maddelerine aykırı olduğundan,

2) 27'nci maddesinin beşinci fıkrasının Anayasa'nın 2'nci, 6'ncı, 7'nci, 8'inci ve 11'inci maddelerine aykırı,

3) Kanununun Geçici Madde 2'sinin birinci fıkrasının (b) bendinin son cümlesinin Anayasa'nın 2'nci, 11'inci, 13'üncü ve 35'inci maddelerine aykırı olduğundan,

iptallerine ve uygulanmaları halinde giderilmesi olanaksız zarar ve durumlar doğacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz."

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralları

19.9.2006 günlü, 5543 sayılı İskân Kanunu'nun iptali istenilen kuralları da içeren maddeleri şöyledir:

"MADDE 13- (1) Millî güvenlik nedeniyle iskân edilecek yerleşim ünitelerinde yaşayan ailelerin iskânı, Milli Güvenlik Kurulunun önerileri

doğrultusunda Bakanlar Kurulunca alınacak kararda belirtilecek şekil ve şartlar çerçevesinde bu Kanun hükümlerine göre yapılır."

"MADDE 27- (1) İskân ve fiziksel yerleşim düzenlemelerinde hak sahipleri; kendilerine verilen taşınmazlardan dolayı, kamulaştırılan ve satın alınan taşınmaz mallar için kamulaştırma veya satın alma bedelleri, yapılar için maliyet bedelleri, Hazine arazileri için rayiç bedelleri üzerinden borçlandırılırlar. Ancak, iskân amacıyla kamulaştırılmış, satın alınmış, inşa edilmiş olup, çeşitli nedenlerle tahsisleri bir yıl içinde yapılmamış taşınmaz mallar yeniden iskân uygulamasına alındığı takdirde, yeni hak sahipleri bu taşınmaz malların rayiç bedelleri üzerinden borçlandırılırlar.

(2) Borçlandırma muameleleri, aile fertleri veya kendi başlarına iskân edilenlerin adına yapılır.

(3) Taşınmaz mallara ait borçlandırma bedelleri faizsiz olarak tahsil olunur. Bu Kanun uyarınca açılacak işletme ve donatım kredileri ile fiziksel yerleşimi düzenleme amacıyla yapılacak taksitli arsa satışları ve aileye verilen konut ve işletme binası kredileri faize tâbidir.

(4) Taşınmaz malların borçlandırılmasında ödemesiz süre ve vade, açılacak kredilerin ve arsa borçlarının faiz nispeti ve vadeleri ile borçlandırma ve kredilendirmeye ait diğer hususlar yönetmelikte belirtilir.

(5) Millî güvenlik nedeniyle iskâna tâbi tutulan ailelerin veya fertlerin borçlandırılıp borçlandırılmayacağı, borçlandırıldığı takdirde borçlanma usûl ve esasları Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenir.

(6) Bu Kanun hükümlerine göre borçlandırma suretiyle yapılan iskân yardımlarının tamamı için, verilecek taşınmaz mallarda Hazine lehine birinci derecede ve birinci sırada ipotek tesis edilir.

(7) Erteleme sebepleri dışında kalıp da muaccel hale gelen alacaklar, Bakanlıkça millî bir bankayla yapılacak protokol çerçevesinde takip ve tahsil olunur. Erteleme sebepleri yönetmelikle belirlenir.

(8) Borçlunun haczedilebilir taşınır malı bulunmadığı veya borcuna yetmediği takdirde, borcun tamamı muacceliyet kesbeder ve bu Kanuna göre verilen veya kredi açmak suretiyle sağlanan taşınmaz malların tapu kayıtları mahkeme kararıyla Hazine adına tashihen tescil edilir ve bu taşınmaz malların iade işlemleri 29'uncu madde hükümlerine göre yürütülür.

(9) İskân edilen ailelere verilen taşınmaz mallar, gerek idarenin ve gerekse iskân edilen ailelerin istek ve rızaları dışında geri alındığı takdirde, geri alınmadan dolayı eksilen istihkaklarının karşılanması maksadı ile yapılacak kamulaştırma ve satın alınmadan doğan ilave bedeller geri verilecek paralar tertibinden karşılanır."

"GEÇİCİ MADDE 2- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 2510 sayılı Kanun ve anılan Kanunun ek ve tadilleri gereğince hak sahibi olup da iskân edilemeyen aileler bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak iki yıl içinde valiliklere ve Bakanlığa yazılı olarak müracaat ettikleri takdirde, bunlara hak sahibi oldukları tarihte yürürlükte olan Kanun hükümleri ve aşağıdaki esaslar dahilinde iskân yardımı yapılır:

a) Bu ailelerin halen muhtaç durumda olması gerekir. Ailelerin muhtaçlık durumlarının tespiti için asgari ücretin yıllık tutarı esas alınır.

b) İlk iskân kararında adı geçen ve halen yaşayan aile fertleri, bir bütün olarak bu yardımdan yararlanırlar. **Mirasçılara bu hak tanınmaz.**

c) Evlenmek suretiyle aileden ayrılan kadın ve erkekler, müstakil aile olarak bu yolda iskân yardımı isteyemezler.

ç) İlk iskân kararının veriliş tarihi ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih arasında taşınmaz mal edinen aileler, bu taşınmaz malları devir ve temlik etmiş olsalar dahi bu yardımdan yararlanamazlar.

d) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içerisinde müracaat etmeyenlerle Bakanlığın yapacağı iskân yardımını herhangi bir nedenle istemeyenler, gösterilen yeri kabul etmeyenler ve iskân edildikleri yeri terk edenler, ikinci bir iskân talebinde bulunamazlar ve iskân hakları kaybolur.

e) Verilen taşınmaz mallar aile fertleri adına eşit hisselerle tapuya tescil ettirilir. Taşınmaz mallar on yıl süreyle hiçbir şekilde satılamaz, bağışlanamaz, terhin ve haczedilemez. Tapularına bu yolda kayıt düşülür.

(2) Bu madde hükümlerine göre yapılacak harcamalar Bakanlık bütçesinden karşılanır."

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11., 13. ve 35. maddelerine dayanılmış, 23. maddesi ise ilgili görülmüştür.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılmalarıyla 27.10.2006 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen yasa kuralları, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kurallarıyla bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

1- Yasa'nın 13. Maddesi ile 27. Maddesinin (5) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, millî güvenlik nedeniyle iskân edileceklerle ilgili olarak izlenecek siyasetin esas ve prensipleri Yasa'da belirtilmeden yürütme organına mutlak ve geniş bir takdir yetkisi verildiği, bunun yürütme organını Yasa'nın uygulanmasına yönelik konularda görevlendirme niteliğinde olmadığı, yasama alanındaki bir yetkinin yürütmeye genel ve sınırsız bir şekilde devredildiği, yürütmenin ancak yasayla düzenlenmiş konularda kural koyabileceği, bu nedenlerle yürütmeye asli düzenleme yapma olanağı tanıyan dava konusu kuralların Anayasa'nın 2., 6., 7., 8. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre Anayasa Mahkemesi yasaların Anayasa'ya aykırılığı hususunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere bağlı kalmak zorunda olmadığından, kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 23. maddesi yönünden de incelenmiştir.

5543 sayılı Yasa'nın 13. maddesinde, "millî güvenlik" nedeniyle iskân edilecek yerleşim ünitelerinde yaşayan ailelerin iskânının, Millî Güvenlik Kurulu'nun önerileri doğrultusunda Bakanlar Kurulu'nca alınacak kararda belirtilecek şekil ve şartlar çerçevesinde İskân Kanunu hükümlerine göre yapılacağı belirtilmiştir. Aynı Yasa'nın 27. maddesinin (5) numaralı

fıkrasında ise millî güvenlik nedeniyle iskâna tâbi tutulan ailelerin veya fertlerin borçlandırılıp borçlandırılmayacağı, borçlandırıldığı takdirde borçlanma usul ve esaslarının Bakanlar Kurulu kararıyla belirleneceği öngörülmüştür.

Millî Güvenlik, 2945 sayılı Millî Güvenlik Kurulu ve Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Kanunu'nda, *"Devletin anayasal düzeninin, milli varlığının, bütünlüğünün, milletlerarası alanda siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik dahil bütün menfaatlerinin ve ahdi hukukunun her türlü dış ve iç tehditlere karşı korunması ve kollanması"* şeklinde tanımlanmıştır. Millî güvenlik nedeniyle aile veya fertlerin iskân edilmeleri, bu iskânın şekil ve şartlarının nasıl belirleneceği, iskân sonrasında borçlandırma işlemi yapılıp yapılmayacağı, borçlandırma yapılması durumunda usul ve esaslarının belirlenme şekli dava konusu kurallarla hüküm altına alınmış, bu konularda Millî Güvenlik Kurulu'nun önerileri doğrultusunda Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. Millî güvenlik nedeniyle göç, bir toplumsal sorun olarak ortaya çıkmakla birlikte, dava konusu kurallarla bu kapsamda olan aile veya fertler iradeleri dışında iskâna zorlanmakta, zorunlu bir iskân şekli getirilmekte, ilgili kişilere herhangi bir seçme hakkı tanınmamaktadır.

Anayasa'nın 13. maddesinde, temel hak ve özgürlüklerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak yasayla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir.

Yerleşme özgürlüğü sadece Anayasa'nın 23. maddesinde sayılan özel sınırlama nedenlerine bağlı olarak sınırlandırılabilecektir. 23. maddede, herkesin, yerleşme ve seyahat özgürlüğüne sahip olduğu belirtildikten sonra, yerleşme özgürlüğüyle ilgili sınırlama nedenleri suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak olarak gösterilmiştir. Maddede yerleşme özgürlüğüyle ilgili sınırlama sadece yasa koyucuya bırakılmakla kalmamış, nitelikli yasa kaydıyla sınırlama benimsenerek, aynı zamanda sınırlamanın hangi neden, amaç ya da koşullarla yapılması gerektiği de tek tek sayılmıştır.

Anayasa'da sınırlama nedenlerinin sayılarak belirlenmiş olması, yasakoyucunun bunlar dışında kalan bir nedenle yerleşme özgürlüğünün sınırlanması sonucunu doğuracak düzenlemeler yapamayacağını

göstermektedir. Dava konusu kurallarda belirtilen "millî güvenlik", yerleşme özgürlüğüyle ilgili sınırlama nedenleri arasında sayılmamıştır.

Anayasa'nın ilgili maddesinde gösterilen sınırlama nedenlerine dayandırılmayan kuralla, aile veya fertlerin millî güvenlik nedeniyle zorunlu iskâna tabi tutulması, Anayasa'nın 23. maddesinin güvence altına aldığı yerleşme özgürlüğü alanına yapılan açık müdahale niteliğindedir.

Bu nedenlerle, dava konusu kurallar Anayasa'nın 13. ve 23. maddelerine aykırıdır ve iptalleri gerekir.

Anayasa'nın 13. ve 23. maddelerine aykırı görülerek iptal edilen kuralların, ayrıca Anayasa'nın 2., 6., 7., 8. ve 11. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

2- Yasa'nın Geçici 2. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (b) Bendinin Son Tümcesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 2510 sayılı İskân Kanunu'na göre hak sahibi olup da iskân edilemeyenlere yeni bir hak tanındığı halde mirasçılara bu hakkın tanınmadığı, böylece Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre miras hakkının aşırı derecede, ölçüsüz ve kamu yararı amacı gözetilmeksizin sınırlandırıldığı, iskân hakkıyla ilgili miras hakkının kullanılamaz hale getirildiği, özünün zedelendiği, hakkı kullanılamaz hale getiren sınırlandırmaların ölçülülük ilkesi ve demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaşmayacağı, miras hakkının tanınmamasının kamu yararı amacına yönelik olduğunun da söylenemeyeceği, kazanılmış hakların ve kamu düzeninin korunması için çıkarılan kurallarda adalet ve hakkaniyet ölçülerine uyulmasının hukuk devletinin gereği olduğu, dava konusu kuralın, bu ilkelere uyulmaması nedeniyle Anayasa'nın 2., 11., 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5543 sayılı Yasa'nın geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, yürürlükten kaldırılan 2510 sayılı Yasa'ya dayanarak hak sahibi olup da 5543 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği 26.9.2006 gününe kadar iskân edilemeyen ailelere bu tarihten başlayarak iki yıllık süre içerisinde başvurmaları halinde iskân yardımı yapılması öngörülmüştür. Söz konusu fıkrada ayrıca, bu ailelerin halen muhtaç durumda olmaları gerektiği, evlenmek suretiyle aileden ayrılanların, müstakil aile olarak iskân yardımı isteyemeyeceği, ilk iskân kararının verilmesinden sonra taşınmaz mal edinenlerin yardımdan yararlanamayacağı, bu fıkra ile getirilen haktan yararlanmayanların ikinci kez iskân talebinde bulunamayacakları, verilen taşınmazların aile fertleri adına eşit hisselerle tapuya tescili, bunların on yıl süre ile satılamayacağı, bağışlanamayacağı ve haczedilemeyeceği gibi

esaslar da belirlenmiştir. Fıkranın (b) bendinde ise ilk iskân kararında adı geçen ve halen yaşayan aile fertlerinin, bir bütün olarak bu yardımdan yararlanacağı belirtildikten sonra dava konusu kuralla da mirasçılara bu hakkın tanınmayacağı belirtilmiştir. İskân malikliğinin oluşmasından önceki süreci, İskân Kanunu kapsamında hak sahipliği için karar alınma sürecini de kapsayan dava konusu kural, hak sahibi olduğu halde iskân edilemeyen ailelerin iskân yardımından yararlanabilmeleri için yapacakları başvuru hakkının mirasçılara tanınmasını engellemektedir.

Anayasa'nın 35. maddesinde herkesin, mülkiyet ve miras haklarına sahip olduğu, bu hakların, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabileceği belirtilmiştir. Buna göre miras hakkı, mülkiyet hakkının devamı ve özel bir şeklidir. Bu nedenle mülkiyet ve miras aynı maddede düzenlenerek anayasal güvence altına alınmıştır.

Anayasa'nın 13. maddesinde de, temel hak ve özgürlüklerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak yasayla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir.

Demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunup tümüyle kullanılamaz hale getiren sınırlamalar, demokratik toplum düzeni gerekleriyle uyum içinde sayılamaz. Bu nedenle, temel hak ve özgürlükler, istisnaî olarak ve ancak özüne dokunmamak koşuluyla demokratik toplum düzeninin sürekliliği için zorunlu olduğu ölçüde ve ancak yasayla sınırlandırılabilirler.

İskân Kanunu'na dayanarak alınan iskân kararıyla belirlenen "iskân hakkı sahipliği", "alacak hakkı" niteliğinde olup mülkiyet hakkı kapsamındadır. Mülkiyet hakkı kapsamında bulunan bir hak üzerinde mirasçılara başvuru hakkının engellenmesi miras hakkının özünü zedeler ve onu kullanılamaz hale getirir.

Bu nedenle kural, Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Dava konusu kural, Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı görülerek iptal edilmiş olduğundan, ayrıca Anayasa'nın 2. ve 11. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

V- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI KARARI

19.9.2006 günlü, 5543 sayılı İskân Kanunu'nun;

A) 1- 13. maddesi,

2- 27. maddesinin (5) sayılı fıkrası,

24.9.2008 günlü, E. 2006/142, K. 2008/148 sayılı kararla iptal edildiğinden, bu madde ve fıkranın, uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜKLERİNİN DURDURULMASINA,

B) Geçici 2. maddesinin (1) sayılı fıkrasının (b) bendinin son tümcesinin yürürlüğünün durdurulması isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

24.9.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VI- SONUÇ

19.9.2006 günlü, 5543 sayılı İskân Kanunu'nun;

A- 13. maddesinin,

B- 27. maddesinin (5) numaralı fıkrasının,

C- Geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin son tümcesinin,

Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 24.9.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Cafer ŞAT
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Fettah OTO	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Serruh KALELİ	

Esas Sayısı : 2008/34

Karar Sayısı : 2008/25 (Yürürlüğü Durdurma)

Karar Günü : 31.10.2008

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNDE BULUNANLAR:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anamuhalefet (Cumhuriyet Halk) Partisi Grubu adına Grup Başkanvekilleri Hakkı Suha OKAY, K. Kemal ANADOL ve Kemal KILIÇDAROĞLU

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN KONUSU:

6.3.2008 günlü, 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un, 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 11., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25. ve 26. bentlerinin, 2. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarının ve Geçici 1. maddesinin birinci fıkrasının, Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 36., 67., 90., 126. ve 127. maddelerine aykırılığı savıyla iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN İNCELENMESİ

Yürürlüğün durdurulması istemini de içeren dava dilekçesi ve ekleri, bu konudaki esas inceleme raporu ile ekleri, iptali istenilen kurallar, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

6.3.2008 günlü, 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un:

A- Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

Yasa'ya ekli 44 sayılı listede gösterilen belediyelerden,

1- Türkiye İstatistik Kurumu tarafından gerçekleştirilen adrese dayalı nüfus sayımı sonuçlarına yasal süresi içinde iptal davası açanlar,

2- Yasa'nın yürürlüğe girdiği 22.3.2008 tarihinden önce 5393 sayılı Yasa'nın 8. maddesi uyarınca yapılan katılma işlemi ile nüfusu 2000'in üzerine çıkanlar,

3- "Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın önerisi ve Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilmiş turizm bölge, alan ve merkezleri ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri" kapsamında kalanlar ile "Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca saptanan 2008 yılı turizm öncelikli yöreler" listesinde yer alanlar,

yönünden, 31.10.2008 günlü, E. 2008/34, K. 2008/153 sayılı kararla iptaline karar verildiğinden, uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASINA,

44 sayılı listede kalan bölüme ilişkin iptal istemi 31.10.2008 günlü, E.2008/34,K.2008/153 sayılı kararla reddedildiğinden, YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE,

B- 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 11., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25. ve 26. bentlerine,

C- 2. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarına,

ilişkin iptal istemi, 31.10.2008 günlü, E. 2008/34, K. 2008/153 sayılı kararla reddedildiğinden, bu fıkra ve bentlere ilişkin YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE,

31.10.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Haşim KILIÇ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN
Üye	Üye	Üye
Mustafa YILDIRIM	Serdar ÖZGÜLDÜR	Şevket APALAK
Üye	Üye	
Serruh KALELİ	Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2008/34

Karar Sayısı : 2008/153

Karar Günü : 31.10.2008

İPTAL DAVASINI AÇAN: Anamuhalefet (Cumhuriyet Halk) Partisi'nin TBMM Grubu adına Grup Başkanvekilleri Hakkı Suha OKAY ile K. Kemal ANADOL ve Kemal KILIÇDAROĞLU

İPTAL DAVASININ KONUSU: 6.3.2008 günlü, 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un;

1- 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 11, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 ve 26. bentlerinin,

2- 2. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarının,

3- Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının,

Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 36., 67., 90., 126. ve 127. maddelerine aykırılığı savıyla iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

I- İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN GEREKÇESİ

İptal ve yürürlüğün durdurulması istemini içeren 9.4.2008 günlü dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

"III. GEREKÇE

1- 06.03.2008 tarih ve 5747 sayılı Kanunun 1'inci maddesinin (11), (17), (18), (19), (20), (21), (22), (23), (24), (25), (26) nolu fıkralarının Anayasaya aykırılığı

Kanunun 1'inci maddesinin (11), (17), (18), (19), (20), (21), (22), (23), (24), (25), (26) nolu fıkralarında yapılan düzenlemeyle, Diyarbakır'da Sur; İstanbul'da Arnavutköy, Ataşehir, Başakşehir, Beylikdüzü, Çekmeköy, Esenyurt, Sancaktepe, Sultangazi; İzmir'de Bayraklı ve Karabağlar ilçesi kurulmuştur.

5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 2'nci maddesine göre: "İl ve ilçe kurulması, kaldırılması, merkezlerinin belirtilmesi, adlarının değiştirilmesi, bir ilçenin başka bir ile bağlanması kanun ile yapılır." 5393 Sayılı Belediye Kanununun 4'üncü maddesine göre: "Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur."

Anayasanın 126'ncı maddesinin birinci fıkrası hükmüne göre: "Türkiye, merkezî idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır."

Anayasanın 126'ncı maddesinde, Türkiye'nin idari yapısının kuruluşunda dikkate alınacak hususlar arasında sayılan "coğrafi durum" ve "ekonomik ilişkiler" ölçütü, 1921 Anayasası (Madde 10) ile 1924 Anayasasında (Madde 89) da yer almıştı. 1961 Anayasası bu ölçütlere "kamu hizmetlerinin gerekleri" ölçütünü eklemiş (Madde 119), 1982 Anayasası da 1961 Anayasasının üçlü ölçütünü benimsemiştir.

Bu Kanunun 1'inci maddesi ile yeni kurulan ilçeler arasında coğrafi ve ekonomik şartlar ve kamu hizmetinin gereği olarak ilçe olması gereken yerler olduğuna şüphe yoktur. Ama Diyarbakır, İstanbul ve İzmir'de yeni kurulan ilçeler Anayasanın 126'ncı maddesine uygun bir şekilde kurulmamıştır.

5747 sayılı Kanunun 1'inci maddesinin (11), (17), (18), (19), (20), (21), (22), (23), (24), (25), (26) nolu fıkraları ile ilçeler kurulur ve bu ilçelere mahalle veya köyler bağlanırken güdülen amaç; bağlanılan idari birim ile bağlanan idari birim arasında ilişkilerde güçlük yaratacak coğrafi engellerin var olup olmadığı, ilçe kurulmasının ekonomik koşullarının olup olmadığı veya ilçe kuruluşunun o yöre halkına sunulması gereken kamu hizmetinin gereği olup olmadığı değildir.

Bu fıkralardaki düzenlemelerle "Çankaya'yı, İzmir'i, Kadıköy'ü, Diyarbakır'ı istiyorum" diyen Başbakan'ın isteği doğrultusunda düzenleme yapılmıştır.

İstanbul, İzmir ve Diyarbakır'da yeni ilçeler kurulurken 2009 yılında yapılacak yerel yönetim seçimlerinde iktidar partisine avantaj sağlayacak şekilde ilçe sınırları yeniden belirlenmiştir.

İstanbul'da Gaziosmanpaşa, Küçükçekmece, Esenler, Eyüp, Avcılar, Üsküdar, Ümraniye, Kadıköy ilçesinden, İzmir'de Karşıyaka, Konak ve

Bornova ilçesinden mahalleler ayrılarak yeni kurulan ilçelere katılmıştır. İstanbul'da Bahçeşehir, Samandıra, Sarıgazi, Bolluca, Alemdağ, Ömerli gibi tüzel kişiliği kaldırılan ilk kademe belediyesine bağlı mahalleler yeni kurulan ilçelere katılmıştır. Benzer şekilde İstanbul'da Çatalca, Gaziosmanpaşa, Ümraniye ilçelerinin köyleri, yeni kurulan ilçelere katılmıştır. Kadıköy ilçesinin bir mahallesinin belirli kısımları Ümraniye, Esenler ve Bağcılar Belediyesine katılmıştır. Gürpınar İlk Kademe Belediyesi'nin bir mahallesinin belirli bir kısmı Büyükçekmece Belediyesi'ne, Çekmeköy İlk Kademe Belediyesi'nin bir mahallesinin belirli bir kısmı Ümraniye Belediyesine, Ömerli İlk Kademe Belediyesi'nin bir mahallesinin belirli bir kısmı Pendik ilçesine bağlı Kurtdoğmuş köyüne, Bahçeşehir İlk Kademe Belediyesi'nin bir mahallesinin belirli bir kısmı Avcılar İlçe Belediyesine katılmıştır.

Diyarbakır, İstanbul ve İzmir'de gerçekleştirilen ilçe kuruluşlarının yerel yönetim seçimleri ile bağlantılı olduğunun çok sayıda kanıtı vardır.

Anayasanın öngördüğü coğrafi şartlar gözetilmeden ilçe kurulduğunun en çarpıcı örneği Diyarbakır'da Sur ilçesine mahalle olarak bağlanan Çarıklı beldesidir. Yasanın 1'inci maddesinin (11) nolu fıkrası ile Diyarbakır Sur ilk kademe belediyesi, ilçe hâline getirilmiş ve Çarıklı ilk kademe belediyesi de tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Sur belediyesine katılmıştır. Ancak Sur ilçesinden Çarıklı mahallesine gitmek için Yenişehir ve Bağlar ilçesi sınırlarından geçmek gerekmektedir. Çarıklı ilk kademe belediyesinin mahalleye dönüştürülmesinden sonra Yenişehir veya Bağlar ilçesine bağlanmamasının, bunun yerine coğrafi, ekonomik ve sosyal olarak hiçbir ilişkisi olmayan Sur ilçesine bağlanmasının tek nedeni; iktidarın yerel seçimlerde Sur ilçesinde ihtiyaç duyduğu oyun büyük bir bölümünün Çarıklı'da olmasıdır.

İstanbul ilinde kurulan ilçelerle ilgili örneklere gelince:

Yasanın 1'inci maddesinin (19) ve (22) nolu fıkraları ile İstanbul'da yeni kurulan; Başakşehir, Esenyurt ilçeleri ile eskiden beri ilçe olan ancak sınırları içine bazı mahalleler, beldeler katılarak veya çıkarılarak sınırları yeniden oluşturulan Büyükçekmece, Avcılar, Küçükçekmece, Bağcılar ilçelerinin yeni sınırları düzenlenirken; ulaşılabilirlik, sosyal ve ekonomik durum, hizmet sunum gücü ve potansiyeli dikkate alınmamıştır.

Bu ilçelerin sınırları belirlenirken doğal (nehir, göl gibi) ve yapay (yol gibi) eşikler gözönünde tutulmamıştır. Örneğin Bahçeşehir'i de içine alan ve yeni kurulan Başakşehir ilçesi için öngörülen sınırlar incelendiğinde; bir

yapay eşik olan TEM Otoyolu'nu esas alarak başlayan sınırın anlamsız ve icapsız bir şekilde yön değiştirdiği görülmektedir. (Bak: EK 1)

İlçe sınırları doğal ve yapay eşiklere uygun olarak belirlenmiş olsaydı, Bahçeşehir, ya ayrı bir ilçe olarak kurulabilirdi ya da Avcılar veya Esenyurt ilçesine katılabilirdi. Böyle yapılmadı. Çünkü bu üç seçeneğe göre ilçe sınırları belirlendiğinde 2007 seçimlerinde alınan sonuçlara göre üç ilçede de AKP'nin önümüzdeki yıl yapılacak yerel yönetim seçimlerini kazanması mümkün olmuyordu. İstanbul'da bağlı olduğu Esenyurt ilçesine 3 kilometre uzaklıkta olan Bahçeşehir ilk kademe belediyesi kapatılmış, 20 kilometre uzaklıktaki AKP'nin kalesi olarak adlandırılan ve yeni ilçe olan Başakşehir'e mahalle olarak katılmıştır. Böylece, Bahçeşehir'i Başakşehir sınırları içine alarak ve de Avcılar ve Esenyurt ilçe sınırlarını değiştirerek bu üç ilçenin sınırları, yapılacak seçimlerde AKP'li adayların kazanmasına uygun olacak şekilde değiştirilmiştir.

EK 2 de yer alan haritada, Bahçeşehir belediyesinin, EK 3 de yer alan haritada Bahçeşehir'e yakın olan Bağcılar, Avcılar ve Küçükçekmece belediyesinin sınırları gösterilmektedir. Bu haritaların incelenmesinden de görüleceği gibi Bahçeşehir belediyesinin sınırlarının çok büyük bir kısmı Avcılar ve Esenyurt ilçesine bitişiktir. Bahçeşehir'in Başakşehir ilçe sınırları kapsamına alınmasının ne kadar anlamsız olduğu, bu tasarrufun coğrafi şartlara uygun olmadığı haritalarda açıkça görülmektedir.

2004 yerel yönetim seçimlerinde Esenyurt'ta AKP'nin 33.302 oyuna karşılık sosyal demokratların (CHP, DSP, SHP) 38.927 oyu vardı. Buna Bahçeşehir'den gelecek oylar eklendiğinde (2007 seçimlerinde Bahçeşehir'deki 17.100 seçmenin 7.120'si CHP'ye, 2.590'ı AKP'ye oy vermiştir.) AKP'nin Esenyurt'ta seçim kazanması imkânsız hale geleceği için Bahçeşehir, Esenyurt'a değil Başakşehir'e bağlanmıştır.

Ayrıca, Esenyurt'ta yapılacak seçimi de kazanabilmek için AKP'nin Kıraç ilçesinde önde olduğu mahallelerden; 1489 oy aldığı Çakmaklı Mahallesi, 5877 oy aldığı Merkez Mahallesi ve 3409 oy aldığı Namık Kemal Mahallesi de Esenyurt'a bağlanmıştır.

Bir kısmı Esenler ilçesi sınırlarında olan Başakşehir'in Esenler'e bağlanmaması ve ayrı bir ilçe olarak kurulması da aynı hesaba dayanıyor. Çünkü Esenler'de 2004 yerel seçimlerindeAKP'nin 72.346 oyuna karşılık CHP'nin 23.960 oyu var. Bu bakımdan Esenler'de seçim kazanmak için Başakşehir'deki AKP oylarına ihtiyaç yok.

EK 4 de yer alan haritada İstanbul'da AKP'nin ve muhalefet partilerinin belediye seçimlerini kazandığı yerlerin yeni düzenleme ile hangi ilçe sınırlarına girdiği gösterilmektedir.

İstanbul'da yeni kurulan ilçelerin Anayasaya uygun olarak ve kamu yararı amacıyla kurulmadığının başka örnekleri de vardır. Örneğin; Yasanın 1'inci maddesinin (17), (20), (21), (23) ve (24) nolu fıkraları ile İstanbul'da yeni kurulan Arnavutköy, Beylikdüzü, Çekmeköy, Ataşehir, Sancaktepe ve Sultangazi ilçelerinin hepsinde belediye sınırları AKP'nin seçim kazanmasına elverişli olacak şekilde belirlenmiştir. Kapatılan ilk kademe belediyelerinin mahalleleri yeni kurulan ilçelere AKP'ye avantaj sağlayacak şekilde bağlanmıştır. (Ataşehir ve Çekmeköy ilçe sınırları için bak EK 5 de yer alan harita)

2007 yılında yapılan seçimlerde Beylikdüzü'nde AKP, 13.629, CHP 15.908 oy almıştır. Ancak Beylikdüzü ilçesine, Gürpınar ve Yakuplu ilk kademe belediyesinin AKP'nin oy oranlarının yüksek olduğu mahalleler bağlanarak Beylikdüzü ilçe sınırı iktidar partisinin seçimleri kazanmasına elverişli hale getirilmiştir. Bu ilk kademe belediyelerinde CHP'nin oy oranlarının yüksek olduğu mahalleler de vardı. Ama onlar Beylikdüzü'ne bağlanmadı. AKP'nin yüksek oylar aldığı mahalleler bağlandı. Örneğin, AKP'nin % 29 oy aldığı Adnan Kahveci Mahallesi, % 36 oy aldığı Dereağzı Mahallesi ve % 37 oy aldığı Merkez Mahallesi bağlandı. Yakuplu'dan 10.878, Gürpınar'dan 10.878 AKP oyunun Beylikdüzü'ne aktarılması nedeniyle AKP, CHP'nin önüne geçirilmek istenmiştir.

EK 6 da İstanbul'da yeni oluşturulan ilçe sınırlarında partilerin 2007 seçimlerinde aldıkları oyları gösteren tablolar yer almaktadır.

Tablolar incelendiğinde; 2007 yılında yapılan seçimlerde yeni kurulan ilçelerden Başakşehir ilçesi sınırlarında AKP'nin oyunun 41.095, CHP'nin oyunun 20.517; Beylikdüzü ilçesi sınırlarında AKP'nin oyunun 29.135, CHP'nin oyunun 22.344; Esenyurt ilçesi sınırlarında AKP'nin oyunun 59.576, CHP'nin oyunun 34.517; Arnavutköy ilçesi sınırlarında AKP'nin oyununun 28.813, CHP'nin oyunun 4.847; Çekmeköy ilçesi sınırlarında AKP'nin oyunun 33.509, CHP'nin oyunun 13.720; Sultangazi ilçesi sınırlarında AKP'nin oyunun 11.048, CHP'nin oyunun 7.538; Sancaktepe ilçesi sınırlarında AKP'nin oyunun 52.991, CHP'nin oyunun 23.674 olduğu görülmektedir.

İstanbul'da sadece yeni kurulan 8 ilçenin sınırları oluşturulmadı. Aynı zamanda çok sayıda eski ilçenin sınırları da AKP'nin seçim kazanmasına

uygun olacak şekilde değiştirildi. İktidar partisi iktidarda bulunmanın verdiği oy çokluğu gücüne dayanarak İstanbul ve İzmir'de kendisine ait olmayan belediyeleri kendisine ait belediyelerin içinde eritmek istemektedir.

Yasanın 1'inci maddesinin (18) nolu fıkrası ile İstanbul'da Kadıköy ilçesi de bölünmüştür. CHP'nin oy oranının % 50 den fazla olduğu Kadıköy'den mahalleler alınarak, yeni oluşturulan Ataşehir ilçesine bağlanmıştır. Ataşehir İlçesi'ne Kadıköy'ün yanı sıra Üsküdar ve Ümraniye ilçesinden alınan 3'er mahalle de bağlanmıştır. Oluşturulan yeni ilçeye Kadıköy'den Yenisahra, İçerenköy, İnönü, Küçükbakkalköy, Atatürk, Barbaros ve Kayışdağı mahalleleri bağlanmıştır. 22 Temmuz 2007 seçimlerinde alınan oylara göre hesaplama yapılırsa, bu bölme ve eklemelerle Ataşehir'de AKP 19 bin oy farkla öne geçmektedir.

Böylece, Kadıköy bölünerek, yeni kurulan Ataşehir ilçesine Üsküdar, Ümraniye ve Maltepe'den de mahalleler bağlayarak Ataşehir, Üsküdar ve Ümraniye ilçe sınırları seçim kazanmaya elverişli bir şekilde değiştirilmiştir.

İstanbul'daki bu örneklerde olduğu gibi İzmir'de de seçim öncesi ilçeler bölünür ve yeni ilçeler kurulurken ilçe sınırları AKP'nin seçim kazanmasına uygun bir şekilde belirlenmiştir.

Yasanın 1'inci maddesinin (25) nolu fıkrası ile İzmir'de Bayraklı ilçesi kurulmuştur. Yasaya ekli 23 sayılı Listede "İzmir İli Bayraklı İlçesine Bağlanan 23 Mahallenin" adı sayılmaktadır. Bu listede Bornova ilçesine bağlı olan Manavkuyu, Mansuroğlu ve Osman Gazi mahalleleri Karşıyaka ilçesinin mahallesi gibi gösterilip Bayraklı ilçesine bağlanmıştır. Bayraklı ile hiçbir organik ilişkisi olmayan ve yol güzergahı da bulunmayan Bornova'nın bu üç mahallesi salt seçim hesapları yüzünden Bayraklı'ya bağlanmıştır.

CHP 2007 yılında yapılan seçimde Bornova ilçesinde 87.884, AKP 83.408 oy almıştır. 2004 yerel seçimlerinde, Bornova ilçesinde CHP 70.562, AKP 66.291 oy almıştı.

Bornova'dan Bayraklı ilçesine katılan üç mahallede AKP'nin oyu 11.567, CHP'nin oyu 22.1327 idi. CHP'nin Bornova ilçesinde bu üç mahallesinden aldığı 22 bin oy yeni kurulan Bayraklı ilçesine aktarılarak (ve de Kanuna ekli listede bu mahalleler Karşıyaka ilçesinin mahalleleri imiş gibi gösterilerek) Bayraklı ve Bornova ilçesinin sınırları kağıt üstünde AKP'nin seçim kazanmasını kolaylaştıracak şekilde yeniden çizildi. Bu üç mahallenin Bornova'dan ayrılması ile Bornova'da CHP'nin oyu 65.752, AKP'nin oyu 71.841 oldu.

Bornova ilçesinden alınarak Bayraklı ilçesine bağlanan Manavkuyu, Mansuroğlu ve Osman Gazi mahalleleri dışarıda tutulursa Bayraklı ilçesine bağlanan diğer 20 mahallede 2007 seçimlerinde AKP 47.697, CHP 31.737 oy almıştı. (Bak: EK 7 Bayraklı ilçesine bağlanan 20 mahalledeki 2007 seçim sonuçlarını gösteren tablo) Üç mahallede alınan oylar da eklendiğinde Bayraklı ilçe sınırları da AKP'nin seçim kazanmasına elverişli bir şekilde çizilmiş oldu.

Oysa, Karşıyaka ilçesinden alınarak Bayraklı ilçesine bağlanmak istenen 20 mahallenin 9 unun Bayraklı ilçesi ile coğrafi bağlantısı yoktur. O bölgede bulunan askeri alan ve Atatürk ormanı bu mahalleler ile Bayraklı ilçesinin diğer mahalleleri arasında geniş ve büyük bir duvar gibi durmaktadır. Anayasaya uygun bir şekilde ilçe kurulması söz konusu olsa idi, coğrafi yapı gereği Karşıyaka ilçesinden koparılan bu 9 mahalle, Karşıyaka ilçe sınırları içinde bırakılır ve Bayraklı ilçesi yine kurulabilirdi. Bayraklı'da oluşturulan ilçe sınırının kamu yararı amaçlı olmadığı, ilçe sınırları oluşturulurken siyasi ve kişisel amaçların güdüldüğü haritalar incelendiğinde kolaylıkla görülebilir. (Karşıyaka ve Bayraklı ilçelerinin coğrafi durumunu, doğal sınırlarını, askeri bölgenin ve Atatürk ormanın sınırlarını gösteren haritalar için Bak Ek 8/1, 8/2, 8/3, 8/4 ve 8/5 nolu haritalar)

Aslında, o bölgede bulunan askeri alan ve Atatürk ormanı yüzünden Bayraklı adı altında bir ilçe kurulması gerçekten bir ihtiyaçtır. Hatta 22'inci yasama döneminde CHP'li milletvekili Vezir Akdemir bu nedenle Bayraklı'nın ayrı bir ilçe olması için Kanun Teklifi de vermişti. Ancak verilen Kanun Teklifinde Bayraklı'ya sözü edilen 9 mahallenin bağlanması öngörülmüyordu. Bu Kanun Teklifi AKP milletvekillerinin oyları ile reddedilmişti. Eskiden askeri bölge ve ormanlık alan yüzünden Bayraklı'da oturan insanlar Karşıyaka ilçesine ulaşmakta güçlük çekiyorlardı. Şimdi oluşturulan yeni ilçe sınırları nedeniyle Karşıyaka ilçesinden koparılan 9 mahallede, yani; Doğançay, Emek, Onur, Org. Nafiz Gürman, Postacılar, Soğukkuyu, Turan, Yamanlar mahallelerinde yaşayan halk aynı sıkıntıyı yaşayacak. Burada yaşayanlar önce Karşıyaka ilçesine ulaşacak oradan Bayraklı ilçesine gideceklerdir.

İzmir'de kurulan yeni ilçelerden bir diğeri olan Karabağlar'ın sınırları da aynı amaçlar doğrultusunda belirlenmiştir. 22'inci yasama döneminde CHP milletvekili Ahmet Ersin de Karabağlar'ın ilçe olması için Kanun Teklifi vermiş, ancak teklif AKP milletvekillerini oyları ile reddedilmişti. Bu Kanun Teklifi'nde Karabağlar'a 16 mahallenin bağlanması önerilmişti. Yasanın 1'inci maddesinin (26) nolu fıkrası ile İzmir'de Konak ilçesinin 55 mahallesi

yeni kurulan Karabağlar ilçesine bağlanmıştır. Karabağlar ilçesine bağlanan bu mahallelerde 2007 yılında yapılan seçimlerde AKP 84.731 CHP 78.109 oy almıştır.

Kısacası; Karşıyaka, Bornova, Bayraklı, Konak ve Karabağlar ilçelerinin sınırları yerel seçimlerde AKP'nin seçimleri kazanmasını kolaylaştıracak şekilde yeniden belirlenmiştir. Böylece, 22 Temmuz seçim sonuçlarına göre İzmir'de CHP 7, AKP 2 belediyede seçimleri kazanabilirken bu Kanun ile yapılan düzenleme sonucunda ilçe sınırları CHP 6, AKP 5 belediyede seçim kazanacak şekilde değiştirilmiştir. (Ek 9 – İzmir'in ilçelerinde 2007 seçimlerinde AKP ve CHP'nin aldığı oylar ile yeni kurulan ilçelerden sonra ilçelerdeki oy dağılımını gösteren tablo)

Yeni düzenleme sonucu önümüzdeki yıl İzmir'de yapılacak belediye başkanlığı seçimlerinde muhtemel sonuçların ne olacağı basında da yer almıştır. (EK 10 – 23.02.2008 tarihli Yeni Asır Gazetesi)

İstanbul ve İzmir'de yeni kurulan ilçeler ve kurulan yeni ilçelere tüzel kişiliği kaldırılan ilk kademe belediyelerinin mahalleleri ile birlikte bağlanması, Diyarbakır'da Sur ilçesine Çarıklı'nın mahalle olarak bağlanması kamu yararı amacına değil, belli bir partinin veya kişilerin yarar sağlaması amacına yöneliktir.

Hukuk devletinin tanımına giren birçok öğeden biri de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, başka bir deyişle, özel çıkarlar için ya da belli kişilerin yararına olarak bir yasanın kabul edilemeyeceğidir. Kamu yararı amacı taşımayan yasaların, amaç öğesi yönünden Anayasanın 2'nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırı düşeceği açıktır.

İstanbul, İzmir ve Diyarbakır'da yeni kurulan ilçeler Anayasanın 126'ncı maddesindeki ölçütlere göre değil, önümüzdeki yıl yapılacak yerel yönetim seçimlerinde iktidar partisine avantaj sağlamaya yönelik değerlendirmelere dayalı olarak kurulduğundan, bunların ilçe olarak kuruluşlarını düzenleyen 5747 sayılı Kanunun 1'inci maddesinin (11), (17), (18), (19), (20), (21), (22), (23), (24), (25), (26) nolu fıkraları Anayasanın 2'nci ve 126'ncı maddelerine aykırıdır.

Bu iktidar belediye sınırlarında değişiklik yapma girişiminde ilk defa bulunmuyor. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun Geçici 2'nci maddesindeki düzenlemeye dayanarak 2005 yılından bu yana kendinden olmayan belediyelerin sınırlarını değiştirmek için çok sayıda girişimde bulunmuştur. Bu bağlamda İstanbul'da da Avcılar, Çatalca, Büyükçekmece, Bahçeşehir gibi belediyelerin sınırları değiştirilmek istenmiştir. Sınır

değişikliği yapılmak istenen alanların imara açık ancak yapılaşmanın olmadığı alanlar olması dikkat çekicidir. Bu sınır değişiklik kararlarının neredeyse tamamı İdari Mahkemelerde açılan davalarda iptal ettirilmiştir.

İstanbul'da sınır değişikliği kararlarının kamu hizmetinin gereği veya coğrafi ve ekonomik şartlar gereği yapılmadığını, tamamen siyasi amaçlarla yapıldığını gösteren çarpıcı örneklerden biri Çatalca'daki sınır değişikliği kararıdır. 5216 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesinin ardından Çatalca belediyesine bağlı, Yazlık, Gümüşpınar, Örcünlü, Çanakça, Kestanelik, Nakkaş, Bahşeyiş, Yassıören ve Kızılcaali köyleri 19.08.2004 tarihinde Hadımköy Belediyesine bağlandı. Çatalca belediye başkanı üç ay sonra ANAP'tan istifa edip AKP'ye geçince köyleri yeniden Çatalca sınırlarına bağlanmıştır.

İktidar, İstanbul'da yargı organlarından dönen sınır değişikliği kararlarını şimdi bu Yasa ile uygulamaya sokmaya çalışmaktadır. Bu yasa ile gerçekleştirilen sınır değişiklikleri, verilen yargı kararlarını işlevsiz kılmaktadır. Bunun, Anayasanın kuvvetler ayrılığı ilkesine ve hukuk devleti ilkesine aykırılığı açıktır. (Örnek için Bak EK 11 – Esenyurt ilk kademe Belediyesinin talebi üzerine 5216 sayılı yasanın Geçici 2'nci maddesi uyarınca bu belediyenin sınırları içine alınmasını uygun gören İçişleri Bakanlığı'nın 27.10.2005 tarih ve 59005 sayılı onayını iptal eden İstanbul 1. İdare Mahkemesinin Esas No. 2005/3229, Karar No. 2007/ 2850 sayılı Kararı.)

Anayasanın 67'nci maddesinin son fıkrasında, seçim yasalarında yapılan değişikliklerin, yürürlüğe girdiği günden başlayarak bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmayacağı kurala bağlanmıştır.

2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 3507 sayılı Kanunla değişik 8'inci maddesinin birinci fıkrasında; mahalli idareler seçimlerinin beş yılda bir yapılacağı, her seçim döneminin beşinci yılındaki 1 Ocak gününün seçimin başlangıç tarihi, aynı yılın Mart ayının son Pazar gününün de oy verme günü olduğu yazılıdır.

Seçim bir süreçtir. Bu süreçte seçim bölgelerinin belirlenmesi, siyasi partilerin adaylarını belirlemesi, aday listelerini vermeleri, adayların incelenmesi, adayların ilanı ve itirazlar, seçimlerde kullanılacak oy pusulalarının basımı, propaganda dönemi gibi aşamalar vardır. 2972 sayılı Yasanın 8'inci maddesi uyarınca, 2009 yılının Mart ayının son Pazar günü yapılacak mahalli idareler seçiminin başlangıç tarihi 1 Ocak 2009 dur. Mahalli idareler seçiminin başlangıç tarihi 1 Ocak 2009 olduğundan

Anayasanın öngördüğü bir yıllık süre 1 Ocak 2008 günü dolmaktadır. Oy verme günü olan Mart ayının son Pazar günü, seçimlerin sona erdiği, sonlandığı gündür. Bu hali ile yeni ilçelerin yapılanmasıyla buralarda yaşayanların seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları ellerinden alınmış olacaktır.

5747 sayılı Yasanın 1'inci maddesinin (11), (17), (18), (19), (20), (21), (22), (23), (24), (25), (26) nolu fıkralarında yapılan düzenleme, seçim sonuçlarını doğrudan etkileyecek nitelikte olduğundan ve Anayasada öngörülen bir yıllık süreden az kalan bir zaman diliminde yürürlüğe sokulduğundan Anayasanın 67'nci maddesine aykırıdır.

Türk demokrasi tarihinde siyasi amaçlarla ilçe yapma, köye dönüştürme girişimleri AKP iktidarından önce de vardı.

Kırşehir'in ilçe haline getirilmesinde olduğu gibi, 1953 yılında muhalefet partisini destekleyen Kastamonu'nun Abana ilçesi bir Kanunla köy haline getirildi ve iktidar partisini destekleyen Bozkurt belediyesi ilçe merkezi yapıldı.

Bu konu ili ilgili iptal başvurusunu inceleyen Anayasa Mahkemesinin 15.11.1967 gün ve 12751 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Anayasa Mahkemesinin, Abana İlçe Merkezinin Abana'dan kaldırılıp Bozkurt'a Nakline İlişkin 6203 sayılı Kanun hükümlerinin iptali istemi ile ilgili olarak verdiği K.967 – 20, E.963 – 145 sayılı Kararı aynen şöyledir:

"Merkezi idarenin kuruluşuna ilişkin ilkelerini gösteren Anayasanın 115'inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına şöyle denmektedir: Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından coğrafya durumuna, iktisadi şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır. İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır.

Bu hükme göre, Türkiye'nin gerek illere ayrılmasında, gerekse illerin öbür kademeli bölümlere ve bu arada ilçelere ayrılmasında gözönünde tutulacak alan ölçü, coğrafya durumu, iktisadi koşullarla kamu hizmetlerinin gerekleridir. İdari kademelere bölünmede bu anılan ölçülerin gözönünde tutulması ilkesi, bu kademelerin merkezlerinin belli edilmesinde de öncelikle uygulanır: Çünkü, il veya ilçenin veya diğer bir kademenin merkezi demek, oranın işlerinin toplandığı en önemli bir yer demektir, Bu bakımdan bir idari bölümün merkezinin, coğrafya durum, iktisadi koşullar ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre en uygun bir yerde bulunması Anayasa buyruğu olduğu gibi, bir merkezin değiştirilmesinde dahi yeni merkezin coğrafya durumu, iktisadi koşullar ve kamu hizmetlerinin

gereklerine göre eskisinden daha üstün bir yer niteliğini taşıması da, yine Anayasa buyruğudur. Demek ki, merkez değiştirmelerini merkezin eski merkeze göre coğrafya durumu, iktisadi koşullar ve kamu hizmetlerinin gerekleri bakımından daha üstün olduğu açıkça anlaşılmadıkça, böyle bir değiştirme Anayasaya uygun sayılamaz… Anayasanın Seçme ve Seçilme Hakkı başlıklı 5'inci maddesinde: Vatandaşlar kanunda gösterilen şartlara uygun olarak; seçme ve seçilme hakkına, sahiptir. Seçimler, serbest, eşit, gizli, tek dereceli genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre yapılır denilmektedir. Buna göre seçimlerin serbestliğini doğrudan doğruya veya dolayısıyla bozmaya elverişli bulunan veya bozmak amacı ile konulmuş olan bütün hükümler, Anayasaya aykırı niteliktedir. …….. Seçimlerde Abana'lıların C.H.P. ye ve Bozkurt'ların ise iktidar partisi olan D.P. ye oy verdikleri anlaşılmaktadır…… Dava konusu hükmün kabulü ile seçimlerde yurttaşların serbestçe oy kullanmalarının sınırlandırılması ve sonraki seçimler bakımından onların etki altında bırakılması yoluna gidildiği veya böyle bir yol tutulmadığı düşünülse bile, bu hüküm yüzünden yurttaşlar üzerinden bir korkunun seçim propagandası sırasında ortaya sürebilecek söylentilerle pek kolaylıkla yaratılabileceği ve seçim serbestliğinin rahatlıkla etkileyebileceği anlaşılmaktadır, Buna göre dava konusu hüküm Anayasanın 55'inci maddesine de aykırıdır ve bu bakımdan dahi iptal edilmelidir…… Anayasanın «Cumhuriyetin nitelikleri başlıklı 2'nci maddesinde, «Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir denilmektedir, Hukuk devletinin tanımına giren birçok unsurlardan birisi de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, başka deyimle, yalnızca özel çıkarlar için veya yalnızca belli partilerin veya kişilerin yararına olarak herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğidir. Buna göre çıkarılması için kamu yararı bulunmayan bir kanun, Anayasanın 2'nci maddesi hükmüne aykırı nitelikte olur ve dava açıldığında iptali gerekir."

Görüldüğü gibi Anayasa Mahkemesinin Abana ilçesi ile ilgili kararı, ilçelerin; coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre kurulması gerektiğini, seçimlerin serbestliğini doğrudan doğruya veya dolayısıyla bozmaya elverişli bulunan veya bozmak amacı ile konulmuş olan bütün hükümlerin, Anayasaya aykırı olacağını, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, yalnızca özel çıkarlar için veya yalnızca belli partilerin veya kişilerin yararına olarak herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğini açıkça belirtmektedir.

Seçimlerde iktidar partisini kızdıracak sonuçlar sonrasında halkta belediyelerinin bölüneceği, başka ilçeyle birleştirileceği, mahalleye veya köye dönüştürüleceği, hatta ilçe olmaktan çıkarılacağı korku ve endişesi yaratılarak serbestçe seçim yapılması mümkün değildir.

Anayasamızın 13'üncü maddesi: "Temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz hükmünü taşımaktadır. Demokratik toplum düzeni her şeyden önce seçme ve seçilme hakkına azami ölçüde saygı gösterilmesini gerektirir. Anayasanın 67'nci maddesinde yer alan seçimlerin serbestliği ilkesi, baskı ve müdahaleleri dışlayan bir kavramdır.

Anayasanın Cumhuriyetin nitelikleri başlıklı 2'nci maddesinde, "Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir denilmektedir. Hukuk devletinin tanımına giren birçok unsurlardan birisi de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, başka deyimle, yalnızca özel çıkarlar için veya yalnızca belli partilerin veya kişilerin yararına olarak herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğidir.

Ayrıca, İstanbul'da kapatılan ilk kademe belediyelerinin bir bölümünün kapatılmasında da kamu yararı yoktur. Bunların kapatılma sebebi de tamamen siyasidir.

5747 sayılı Kanunun Gerekçesi'nde; yeterli büyüklüğe sahip ilk kademe belediyelerinin ilçe belediyesine dönüştürüldüğü, diğerlerinin ise kendisine en yakın ilçe belediyesi ile birleştirildiği" belirtilmektedir. Gerekçedeki bu söylem "yeterli büyüklük" gibi keyfiliğe varan bir takdir yetkisi kullanımının ifadesidir. Çünkü "yeterli büyüklük" belirsiz bir kavramdır ve hukuken, belediye sınırlarının çizilmesinde kullanılabilecek bir ölçüt olarak kabul edilmesi olanağı yoktur. Bu da aslında kamu yararı amacı'ndan sapıldığının bir kanıtı olarak ortada durmaktadır.

Kapatılan ilk kademe belediyelerden biri olan Bahçeşehir Belediyesinin kapatılma gerekçesi diğer belediyelerin kapatılma gerekçesi ile aynıdır. Oysa Kanundaki hiçbir gerekçe Bahçeşehir Belediyesinin kapatılmasına uygun değildir. Kanunun Gerekçesinde, idari ve teknik kapasite yetersizliği nedeniyle yeterli kalitede hizmet verilmemesi, kaynak sıkıntısı nedeniyle mali yapının bozulması ve artan borçlar ile ölçek küçüklüğü kapatılma gerekçesi olarak gösterilmiştir.

Bahçeşehir için ölçek küçüklüğü söz konusu değildir. Coğrafi konumu, nüfusu, kamu hizmetlerinin gereği olarak Bahçeşehir'de belediye

kurulmasına karar verilmiş ve belediye kurulmasını isteyip istemedikleri yörede yaşayan halka referandumla sorulmuştur. Bahçeşehir Belediyesinin personeli, araç gereçleri sayı ve nitelik bakımından yeterlidir. Borcu yoktur. Yatırım düzeyi yeterlidir. Kaçak yapı ve gecekondu yoktur. Halk belediye hizmetlerinden memnundur. Hizmetlerinin kalitesi yüksektir.

Bahçeşehir Belediyesinde görevli teknik personelin sayısı ve nitelikleri EK 12/1 de, hiçbir kamu kurum ve kuruluşuna özel veya tüzel kişiye borcu olmadığını gösteren bilançolar EK 12/2 de, hiçbir kaçak yapı ve ruhsatsız yapı olmadığını gösteren belgeler EK 12/3 de, 2007 yılı Yatırım Programı EK 12/4 dedir. (Belgeler "Bahçeşehir Belediyesi Neden Kapatılmamalıdır" isimli kitaptan alınmıştır.)

Bütün bunlar Bahçeşehir Belediyesinin Kanunun gerekçesinde ileri sürülen nedenlere dayalı olarak kapatılmasını gerektirmiyor. Ama Bahçeşehir belediyesi kapatılıyor. Çünkü 2004 seçimlerinde Belediye Başkanı ANAP'tan seçilmiş, 2007 seçimlerinde CHP bu beldede AKP'yi açık farkla geride bırakmıştı.

Böyle yapılarak yerel seçimler öncesi seçmenlere de mesaj verilmiş oluyor. 2007 seçimlerinde Bahçeşehir'deki 17.100 seçmenin 7.120'si CHP'ye, 2.590'ı AKP'ye oy vermiştir. Başakşehir ise AKP'nin kalesi olarak biliniyor. Seçim öncesi seçmenlere, bize oy vermeyenlerin belediyesini kapattık, oy verenlerin mahallesini ilçe ve belediye yaptık mesajı verilerek seçimlerde özgürce oy kullanma iradeleri baskı altına alınıyor. Seçimlerde iktidar partisini kızdıracak sonuçlar sonrasında halkta belediyelerinin bölüneceği, başka ilçeyle birleştirileceği, mahalleye veya köye dönüştürüleceği, hatta ilçe olmaktan çıkarılacağı korku ve endişesi yaratılıyor.

Bahçeşehir Belediyesi, Türkiye'nin Avrupa Şeref Bayrağı Ödülüne sahip tek belediyesidir. 2005 yılında Avrupa Konseyi, Bahçeşehir'i Avrupa Şeref Bayrağı ile ödüllendirirken, bu yasa ile Bahçeşehir belediyesi ve yöre halkı adeta cezalandırıldı. Bahçeşehir'in bir başka ilçeye mahalle olarak bağlanmasının ölçekle, nüfusla, coğrafi yapıyla, ekonomik şartlarla ya da kamu hizmetlerinin gerekleri ile ilgisi olmadığının en açık kanıtı Avrupa Konseyi'nin ödüllendirme kararının içeriğidir. Avrupa Konseyi, Bahçeşehir Belediyesi'ne; her alanda gösterdiği hızlı ve büyük değişiklikler, yeşil alanlar, sosyal projelerdeki başarılar, çocuklara yönelik projeler, kent sağlığı alanında yapılan projeler, kentsel dönüşüm projeleri, uluslararası aktivitelerin verimini ve etkisini arttırmak için gösterdiği çabalar ve üretip uyguladığı projelerin model olarak kabul edilmeye başlanması gibi kriterleri başarması sebebiyle Avrupa Şeref Bayrağı Ödülünü vermiştir.

İstanbul'da kapatılarak yeni kurulan ilçelere mahalle olarak bağlanan ilk kademe belediyeleri siyasi nedenlerle ve toptancı anlayış yüzünden hiçbir kamu yararı olmadan belli bir partinin veya kişilerin yarar sağlaması amacına yönelik olarak kapatılmış ve mahalleye dönüştürülmüştür.

Hukuk devletinin tanımına giren birçok öğeden biri de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, başka bir deyişle, özel çıkarlar için ya da belli kişilerin yararına olarak bir yasanın kabul edilemeyeceğidir. Kamu yararı amacı taşımayan yasaların, amaç öğesi yönünden Anayasanın 2'nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırı düşeceği açıktır.

İstanbul'da Bahçeşehir örneğinde olduğu gibi siyasi amaçlara dayalı olarak ilk kademe belediyeleri kapatılırken yöre halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını kendi belediye yönetimi altında gidermesi önlenmiştir. Belediyeden mahalleye dönüşen yöre halkının belediye çalışmalarından memnun olması, belediye faaliyetlerinin Avrupa Konseyi'nce taçlandırılması önemsenmemiştir.

Daha da vahimi, bütün bunlar halka sorulmadan yapılmıştır. Onlara, mahalli müşterek ihtiyaçlarınızı yeni oluşturacağımız yerel yönetimler aracılığı ile karşılayacaksınız denilmiştir. Yöre halkına hiç sormadan onların olurunu almadan yasa zoruyla yapılmıştır.

Yerel yönetimlerin var oluşunun siyasal gerekçesinin özünde demokrasi inancı yatar. Bu sebepledir ki, yerel yönetimler öteden beri demokrasinin temel kurumlarından biri olarak kabul edilmişlerdir.

Ayrıca yöre halkı, yerel ortak ihtiyaçlarının karşılanmasında seçimler ve diğer mekanizmalarla yönetimlere demokratik katılım hakkını kullanmakta ve bu hizmetlerin gerçekleştirilmesinde etkili olmaktadır. Böylece, yerel yönetimlerle demokrasi yaygınlaşmakta ve etkinleşmektedir.

Anayasanın 127'nci maddesine göre, mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. "Yerinden yönetim" ilkesi, yerel yönetimlerin, o yerde bulunanların, ortak gereksinimlerini karşılamak için kendi seçtiği organlarca yönetilmesi anlamına gelmektedir. Yerinden yönetim ilkesi yönünden kamu yararı, ancak halkın katılımının ve bu yolla etkinliğinin arttırılması ile gerçekleştirilebilir. Tüm yasaların genel amacının kamu yararı olduğu bilinen bir gerçektir. Getirilen düzenleme Anayasanın 127'nci maddesinde öngörülen yerinden yönetim ilkesinin gereği olan halkın katılımını arttırıcı değil azaltıcı niteliktedir. Bu açıdan da kamu yararı yoktur.

Yerel Yönetim Özerklik Şartının 5'inci maddesinde: "yerel yönetimlerin sınırlarında mevzuatın elverdiği durumlarda ve mümkünse bir referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara danışılmadan değişiklik yapılamaz" hükmü vardır.

5393 sayılı Belediye Kanununda birleşme ve katılmada Yerel Yönetim Özerklik Şartına uygun olarak referandum yapılması öngörülmüştür. 5393 sayılı Belediye Kanunun birleşme ve katılmaları düzenleyen maddelerinde sadece katılan belediyede referandumun öngörülmesi, buna karşılık katılınacak belediyede referandumun öngörülmemesi nedeniyle iptal istemini görüşen Anayasa Mahkemesinin E.2005/95 K.2007/5 sayılı 24.01.2007 tarihli Kararında aynen şöyle denilmiştir:

"…. Düzenlemeyle tüzel kişiliği kaldırılacak ya da tabi oldukları tüzel kişiyle ilişkisi kesilecek olan mahal sakinlerinin iradesinin doğrudan doğruya sorulması zorunlu kılınmakta; ancak statüsünde herhangi bir değişiklik yaşamayan ve özerkliğine dokunulmayan katılınacak tüzel kişi (belediye) sakinlerinin doğrudan iradelerine başvurulmamakla birlikte, yine de oylarıyla oluşturulan karar organlarının onayı şart koşulmaktadır. Dava konusu kuralla tüzel kişiliği kaldırılan beldede ya da bağlı bulundukları ve organlarının oluşumuna katıldıkları yerel yönetim birimiyle ilişkileri koparılacak kısımlarında halkoyuna başvurulmasının öngörülmüş olması, yerinden yönetim ilkesinin bir gereğidir. Katılınacak belediyenin hukuksal statüsünde herhangi bir değişiklik olmayacağından, doğrudan doğruya halkoyuna başvurulması zorunluluğu bulunmamaktadır. Buna rağmen yasa koyucu katılınacak belediye meclisinin bu birleşme ve katılmaya onay vermesini zorunlu kılarak, katılınacak belediyenin özerkliğinin korunmasını gözetmiştir."

Görüldüğü gibi Anayasa Mahkemesi tüzel kişiliği kaldırılan beldede ya da bağlı bulundukları ve organlarının oluşumuna katıldıkları yerel yönetim birimiyle ilişkileri koparılacak kısımlarında halkoyuna başvurulmasının öngörülmüş olmasını, yerinden yönetim ilkesinin bir gereği olarak görmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanunu, Yerel Yönetim Özerklik Şartına uygun olarak katılan beldede referandumu şart koşarken 5747 sayılı Kanun katılan beldelerde referandum öngörmemiştir.

Türkiye Yerel Yönetim Özerklik Şartını 1988 yılında çekince koyarak onaylamış, 1991 yılında da yasal olarak kabul etmiştir. Anayasanın 90'ıncı maddesinde, "…. usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası

andlaşmalar kanun hükmündedir" dendikten sonra bunların Anayasaya aykırılığının iddia edilemeyeceği bildirilmiştir. Diğer yandan Anayasanın 90'ıncı maddesinde yapılan son değişiklikle, temel hak ve özgürlüklere ilişkin andlaşmalarla kanunların aynı konuda yaptığı düzenlemelerde çatışma olması halinde andlaşma hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Bu nedenle yapılacak yasal bir düzenleme ile uluslararası andlaşmanın yok sayılması ve bu andlaşmanın getirdiği yükümlülüklerden kaçınılması söz konusu olamaz.

Tüzel kişiliği kaldırılan beldede referandum öngörülmemesi yerinden yönetim ilkesine ve Yerel Yönetim Özerklik Şartına, dolayısı ile Anayasanın 90'ıncı ve 127'nci maddelerine aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle, 5747 sayılı Yasanın 1'inci maddesinin (11), (17), (18), (19), (20), (21), (22), (23), (24), (25), (26) nolu fıkralarında yapılan düzenlemeyle, Diyarbakır'da Sur; İstanbul'da Arnavutköy, Ataşehir, Başakşehir, Beylikdüzü, Çekmeköy, Esenyurt, Sancaktepe, Sultangazi; İzmir'de Bayraklı ve Karabağlar ilçesi kurulması Anayasanın 2'nci, 67'nci, 90'ıncı, 126'ncı ve 127'nci maddelerine aykırıdır.

1) 06.03.2008 tarih ve 5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (1) nolu fıkrasının Anayasaya aykırılığı

5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (1) nolu fıkrasında: Büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan ve ekli (42) sayılı listede adları belirtilen ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak aynı listede belirtilen ilçe belediyelerine mahalleleri veya mahalle kısımları ile birlikte katılmıştır.

Yani;

Adana'da 10 ilk kademe belediyesi; Seyhan, Yüreğir, Karaisalı ilçelerine,

Ankara'da 16 ilk kademe belediyesi; Ayaş, Bala, Çubuk, Elmadağ, Gölbaşı, Keçiören, Sincan, Mamak ilçelerine,

Bursa'da 15 ilk kademe belediyesi; Nilüfer, Osmangazi, Kestel, Mudanya, Gemlik ilçelerine

Gaziantep'te 5 ilk kademe belediyesi; Şahinbey, Şehitkamil, Oğuzeli ilçelerine,

İstanbul'da 21 ilk kademe belediyesi; Beykoz, Büyükçekmece, Sarıyer, Silivri, Şile, Tuzla, Eyüp ilçelerine,

İzmir'de 37 ilk kademe belediyesi; Aliağa, Bayındır, Buca, Çiğli, Foça, Gaziemir, Güzelbahçe, Kemalpaşa, Menderes, Menemen, Torbalı, Seferhisar ilçelerine,

Kayseri'de 19 ilk kademe belediyesi; Kocasinan, Melikgazi, Talas, İncesu ilçelerine,

Kocaeli'nde 13 ilk kademe belediyesi; Karamürsel, Gölcük, Körfez ilçelerine,

Konya'da 4 ilk kademe belediyesi; Meram, Selçuklu ilçelerine,

Sakarya'da 4 ilk kademe belediyesi; Akyazı, Hendek, Sapanca ilçelerine,

Samsun'da 3 ilk kademe belediyesi; Tekkeköy ilçesine mahalle olarak bağlanmıştır.

Böylece, 11 büyükşehir belediyesindeki 147 ilk kademe belediyesi toplam 52 ilçeye mahalle olarak katılmıştır.

Tüzel kişiliği kaldırılarak kapatılan ve yeni kurulan ilçelere mahalle olarak katılan ilk kademe belediyeleri, 10.07.2004 tarihinde yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nu ile büyükşehir belediyesi sınırları içine alınmış ve statüleri belde belediyesinden ilk kademe belediyesine dönüştürülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Geçici 2'nci maddesi ile bu düzenleme yapılmasa, bu belediyelerin tüzel kişiliği belde belediyesi olarak devam edecek ve nüfusları 2000'den fazla olanların tüzel kişiliği devam edecekti.

5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (1) nolu fıkrasındaki düzenlemeyle, 11 büyükşehir belediyesindeki 147 ilk kademe belediyesinin toplam 52 ilçeye mahalle olarak katılması kamu yararı amacına yönelik değildir.

5747 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle yeni kurulan ilçelere mahalle olarak katılan ilk kademe belediyeleri ile Kanunun 2'nci maddesinin (1) nolu fıkrasıyla eski ilçelere mahalle olarak bağlanan ilk kademe belediyelerinin durumu aynı değildir.

Birinde yeni ilçe kuruluşu için bazı ilk kademe belediyeleri zorunlu olarak mahalleye dönüştürülmüştür. Diğerinde ise, hiçbir zorunluluk yok iken eskiden beri ilçe olan yerlere ilk kademe belediyeleri mahalle olarak katılmıştır.

İlk kademe belediyelerinin eskiden beri ilçe olan yerlere mahalle olarak bağlanması haksız ve yanlıştır. Adil değildir.

Örneğin: Ankara'da Hasanoğlan belediyesi, hiçbir haklı neden yok iken 13 km. uzaklıktaki Elmadağ ilçesinin mahallesi yapılmıştır.

1928 yılında Polatlı ilçesinin nahiyesi olarak kurulan ve Polatlı'ya 20 Km. uzaklıktaki Temelli, hiçbir makul nedene dayalı olmadan 50 – 70 Km. uzağındaki Sincan ilçesine mahalle olarak bağlanmıştır.

Temelli, Atatürk'ün talimatı ile Bulgaristan ve Romanya'dan göç eden göçmenler için kurulan ilk planlı köydür. Kurtuluş savaşında Atatürk ve silah arkadaşlarını 22 gün, 22 gece ağırlayan ve bugün müze olarak kullanılan "Alagöz Karargahı", Temelli'dedir. Gebze'den sonra Türkiye'nin en büyük Organize Sanayi Bölgesi, Temelli'de kurulmuştur. Organize Sanayi Bölgesinde 100 bin kişiye istihdam sağlaması amaçlanmakta olup, halen 5 bin kişi çalışmaktadır. 650 bin nüfusun yaşaması planlanan Temelli'de halen 50 bin konutun inşaatı devam etmektedir. Temelli belediyesi su ve kanalizasyon ile ilgili tüm alt yapı yatırımlarını tamamlamıştır. Şu anda 8.200 nüfusun ikamet ettiği Temelli Belediyesinin 2008 yılı bütçesi 21 milyon YTL olup, hiç borcu yoktur. Yasadan önce bağlı olduğu Polatlı ilçesi büyükşehir belediyesi sınırları dışındadır. Yeni düzenlemeden sonra, Temelli halkı mahalli müşterek ihtiyaçlarını yanı başındaki kendi belediyesinden değil bağlandığı 70 km uzaktaki ilçe belediyesinden giderirken merkezi yönetim tarafından sağlanan tüm hizmetler için de artık 20 km uzağındaki Polatlı ilçesine değil 70 km. uzaklıktaki Sincan ilçesine gidecektir. Görüldüğü gibi Temeli Belediyesini kapatmanın ve Sincan'a mahalle olarak bağlamanın hiçbir makul nedeni yoktur. Kamu yararı yoktur. Coğrafi şartlar uygun değildir. Ekonomik şartlar uygun değildir. Kamu hizmetinin gereği olarak Sincan ilçesine bağlanmak için hiçbir neden yoktur. Üstelik Yasanın gerekçesinde ileri sürülenlerin hiç biri Temelli için geçerli değildir; ölçek küçüklüğü söz konusu olmayıp, Temelli'nin borcu yoktur, yatırımı çoktur. (Temelli'nin 2008 bütçesi için Bak: EK 13)

1912 yılında kurulan Kayseri Erkilet Belediyesi, 1933 yılında kurulan Eskişehir Muttalip Belediyesi mahalle haline getirilmiştir. Bursa'da 1953'de kurulan Umurbey Belediyesi Gemlik ilçesinin; Kayseri'de 1967'de kurulan Gesi Belediyesi Melikgazi ilçesinin; İzmit'te 1948 yılında kurulan Hereke Belediyesi Körfez ilçesinin mahallesi olmuştur.

Kapatılan bazı ilk kademe belediyeleri tarihi kimliği ile öne çıkan belediyelerdir. Tarihi Kentler Birliği üyeliğine kabul edilen çok sayıda kent belediyesi acımasızca kapatılmıştır.

Uzun yıllardır belediye yönetimi altında demokratik bir yönetime sahip olan vatandaşlarımız küçük hesaplar yüzünden cezalandırılmıştır. Köy statüsünden belediye statüsüne geçen bir yerleşim yerinde halk, yerel düzenlemelerle tanışmıştı. Halk, kendi özgür iradesi ile belediye meclisini ve belediye başkanını seçerek demokrasinin verdiği hakkı yaşıyordu. Şimdi belediyeleri kapatılarak mahalle haline dönüştürülmüştür.

Yerel yönetimlerin var oluşunun siyasal gerekçesinin özünde demokrasi inancı yatar. Bu sebepledir ki, yerel yönetimler öteden beri demokrasinin temel kurumlarından biri olarak kabul edilmişlerdir.

Ayrıca yöre halkı, yerel ortak ihtiyaçlarının karşılanmasında seçimler ve diğer mekanizmalarla yönetimlere demokratik katılım hakkını kullanmakta ve bu hizmetlerin gerçekleştirilmesinde etkili olmaktadır. Böylece, yerel yönetimlerle demokrasi yaygınlaşmakta ve etkinleşmektedir.

50 yıldır, 60 yıldır sahip oldukları belediyenin mahalleye dönüştürüldüğü yörelerde artık demokrasinin yaygınlaşması ve etkinleşmesinden söz edilemeyecektir. Yöredeki insanlar belediyelerinin mahalleye dönüşmesini istemiyor. Temelli'de yaşayan insanların mahalli müşterek ihtiyaçlarını Temelli Belediyesi yerine Sincan Belediyesinin karşılaması aynı şey değil. 1912'den beri belediyeleri olan Erkilet'lilerin derdini, tasasını, sorunlarını Kocasinan Belediyesi ne kadar bilebilir.

Bağlandığı ilçeyle farklı şehir kültürüne sahip çok sayıda belediye var. Burada yaşayan insanların sorunlarını büyüterek yöre halkının ihtiyaçları karşılanabilir mi?

Bu durum, Anayasanın 5'inci maddesinde belirtilen; devletin, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak gibi amaç ve görevlerine ters düşen bir durumdur.

Anayasa ile güdülen ana amaç, Başlangıç'ta, belirtildiği gibi, Türk Ulusu'nun sürekli varlığı ve çağdaş uygarlık seviyesine ulaşması biçimindedir. Bu ana amaca varılmasını engelleyebilecek ya da yozlaştırabilecek nitelikte hiçbir hak ve özgürlüğün Anayasada tanınmadığı, daha açık bir anlatımla, bu amacın Anayasanın tüm yapısına ilke ve kurallarıyla ruhuna egemen olduğu tartışma götürmeyen bir gerçektir.

Hukuk devletinin tanımına giren birçok unsurlardan birisi de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğidir. Tüm yasaların genel amacının kamu yararı olduğu bilinen bir gerçektir.

Anayasanın 127'nci maddesinde yer alan yerinden yönetim ilkesi yönünden kamu yararı, ancak halkın katılımının ve bu yolla etkinliğinin arttırılması ile gerçekleştirilebilir. Belediyelerin kapatılması, yörenin mahalle olarak bir başka ilçeye bağlanması demokratik katılımı en aza indirecektir. Bu nedenle 5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (1) nolu fıkrası amaç öğesi bakımından da Anayasaya uygun değildir.

İlk kademe belediyelerini mahalleye dönüştürme ve bunları bir başka ilçeye bağlama kararı, yapılacak yerel seçimlerle ve o yörelerde oluşan rantla bağlantılıdır. 5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (1) nolu fıkrası hükmü ile 52 ilçenin sınırları yeniden çizilmektedir.

Gerçekleştirilen bu operasyonla sadece seçimleri kazanmaya elverişli bir ortam yaratılmış olmamakta, bunun yanında Büyükşehirlerdeki yeni rant alanlarının yönetimi de ele geçirilmiş olmaktadır. İleri sürülen gerekçelerin arkasına saklanan gerçek, sınırları değiştiren ilçelerde belediye seçimlerini kazanmak ve şehirlerde oluşan rant alanlarını yönetmektir.

Kanunun 2'nci maddesinin (1) nolu fıkrasındaki düzenlemeyle, 147 ilk kademe belediyesinin tüzel kişiliğinin kaldırılması ve mahalle olarak 52 ilçeye bağlanması kamu yararı amacına değil, belli bir partinin veya kişilerin yarar sağlaması amacına yöneliktir. 5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrası bu bakımdan da Anayasanın 2'nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

2004 yerel yönetim seçimleri öncesinde AKP benzer bir girişimde daha bulunmuştu. 5025 sayılı Yasada; nüfusu 2000'in altında olan belediyelerin tüzel kişiliklerinin, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın 27 Mart 2004 gününde kalkması, bu yerlerin aynı adla köye dönüşmesi, buralarda, 28 Mart 2004 gününde yapılacak yerel yönetim seçimlerinde, belediye yerine köy tüzel kişiliği organlarının seçilmesi öngörülmüştü.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer bu yasayı bir kez daha görüşülmesi için geri gönderdi. Cumhurbaşkanının geri gönderme yazısından sonra yasa TBMM'de ele alınıp görüşülmediği için yasalaşmadı.

2004 yılında yerel seçimlerden üç ay önce yapılmak istenen girişimin benzeri, 2008 yılında seçimlere on ay kala yapılmak istenmektedir.

Anayasanın 67'nci maddesinin son fıkrasında, seçim yasalarında yapılan değişikliklerin, yürürlüğe girdiği günden başlayarak bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmayacağı kurala bağlanmıştır.

2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 3507 sayılı Kanunla değişik 8'inci maddesinin birinci fıkrasında; mahalli idareler seçimlerinin beş yılda bir yapılacağı, her seçim döneminin beşinci yılındaki 1 Ocak gününün seçimin başlangıç tarihi, aynı yılın Mart ayının son Pazar gününün de oy verme günü olduğu hükme bağlanmıştır.

Seçim bir süreçtir. Bu süreçte seçim bölgelerinin belirlenmesi, siyasi partilerin adaylarını belirlemesi, aday listelerini vermeleri, adayların incelenmesi, adayların ilanı ve itirazlar, seçimlerde kullanılacak oy pusulalarının basımı, propaganda dönemi gibi aşamalar vardır. 2972 sayılı Yasanın 8'inci maddesi uyarınca, 2009 yılının Mart ayının son Pazar günü yapılacak mahalli idareler seçiminin başlangıç tarihi 1 Ocak 2009 dur. Mahalli idareler seçiminin başlangıç tarihi 1 Ocak 2009 olduğundan Anayasanın öngördüğü bir yıllık süre 1 Ocak 2008 günü dolmaktadır. Oy verme günü olan Mart ayının son Pazar günü, seçimlerin sona erdiği, sonlandığı gündür. Bu hali eski ilçelere mahalle olarak bağlanan beldelerde yaşayanların seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları ellerinden alınmış olacaktır.

Mahalli idareler seçiminin başlangıç tarihi 1 Ocak 2009 olduğundan Anayasanın öngördüğü bir yıllık süre 1 Ocak 2008 de doldu. 5747 sayılı Yasanın 2'nci maddesinin (1) nolu fıkrasıyla yapılan düzenleme seçim sonuçlarını doğrudan etkileyecek nitelikte olduğundan ve Anayasada öngörülen bir yıllık süreden önce yürürlüğe sokulduğundan getirilen düzenleme, Anayasanın 67'nci maddesine aykırıdır.

Türk demokrasi tarihinde Kırşehir'in ilçe haline getirilmesinde olduğu gibi, bir bölge halkının belli bir siyasi partiye oy vermiş bulunmalarından dolayı toptan cezalandırılmaları geçmişte de görüldü.

1953 yılında muhalefet partisini destekleyen Kastamonu'nun Abana ilçesi bir Kanunla köy haline getirildi ve iktidar partisini destekleyen Bozkurt belediyesi ilçe merkezi yapıldı.

Bu konu ili ilgili iptal başvurusunu inceleyen Anayasa Mahkemesinin 15.11.1967 gün ve 12751 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Anayasa Mahkemesinin, Abana İlçe Merkezinin Abana'dan kaldırılıp Bozkurt'a

Nakline İlişkin 6203 sayılı Kanun hükümlerinin iptali istemi ile ilgili olarak verdiği K.967 – 20, E.963 – 145 sayılı Kararı aynen şöyledir:

"Merkezi idarenin kuruluşuna ilişkin ilkelerini gösteren Anayasanın 115'inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına şöyle denmektedir: Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından coğrafya durumuna, iktisadi şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır. İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır.

Bu hükme göre, Türkiye'nin gerek illere ayrılmasında, gerekse illerin öbür kademeli bölümlere ve bu arada ilçelere ayrılmasında gözönünde tutulacak alan ölçü, coğrafya durumu, iktisadi koşullarla kamu hizmetlerinin gerekleridir. İdari kademelere bölünmede bu anılan ölçülerin gözönünde tutulması ilkesi, bu kademelerin merkezlerinin belli edilmesinde de öncelikle uygulanır: Çünkü, il veya ilçenin veya diğer bir kademenin merkezi demek, oranın işlerinin toplandığı en önemli bir yer demektir, Bu bakımdan bir idari bölümün merkezinin, coğrafya durum, iktisadi koşullar ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre en uygun bir yerde bulunması Anayasa buyruğu olduğu gibi, bir merkezin değiştirilmesinde dahi yeni merkezin coğrafya durumu, iktisadi koşullar ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre eskisinden daha üstün bir yer niteliğini taşıması da, yine Anayasa buyruğudur. Demek ki, merkez değiştirmelerini merkezin eski merkeze göre coğrafya durumu, iktisadi koşullar ve kamu hizmetlerinin gerekleri bakımından daha üstün olduğu açıkça anlaşılmadıkça, böyle bir değiştirme Anayasaya uygun sayılamaz…… Anayasanın Seçme ve Seçilme Hakkı başlıklı 5'inci maddesinde: Vatandaşlar kanunda gösterilen şartlara uygun olarak; seçme ve seçilme hakkına, sahiptir. Seçimler, serbest, eşit, gizli, tek dereceli genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre yapılır denilmektedir. Buna göre seçimlerin serbestliğini doğrudan doğruya veya dolayısıyla bozmaya elverişli bulunan veya bozmak amacı ile konulmuş olan bütün hükümler, Anayasaya aykırı niteliktedir. …….. Seçimlerde Abana'lıların C.H.P. ye ve Bozkurt'ların ise iktidar partisi olan D.P. ye oy verdikleri anlaşılmaktadır…… Dava konusu hükmün kabulü ile seçimlerde yurttaşların serbestçe oy kullanmalarının sınırlandırılması ve sonraki seçimler bakımından onların etki altında bırakılması yoluna gidildiği veya böyle bir yol tutulmadığı düşünülse bile, bu hüküm yüzünden yurttaşlar üzerinden bir korkunun seçim propagandası sırasında ortaya sürebilecek söylentilerle pek kolaylıkla yaratılabileceği ve seçim serbestliğinin rahatlıkla etkileyebileceği anlaşılmaktadır, Buna göre dava konusu hüküm Anayasanın 55'inci maddesine de aykırıdır ve bu bakımdan dahi iptal edilmelidir…… Anayasanın "Cumhuriyetin nitelikleri başlıklı

2'nci maddesinde", Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir denilmektedir, Hukuk devletinin tanımına giren birçok unsurlardan birisi de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, başka deyimle, yalnızca özel çıkarlar için veya yalnızca belli partilerin veya kişilerin yararına olarak herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğidir. Buna göre çıkarılması için kamu yararı bulunmayan bir kanun, Anayasanın 2'nci maddesi hükmüne aykırı nitelikte olur ve dava açıldığında iptali gerekir."

Görüldüğü gibi Anayasa Mahkemesinin Abana ilçesi ile ilgili kararı, ilçelerin; coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre kurulması gerektiğini, seçimlerin serbestliğini doğrudan doğruya veya dolayısıyla bozmaya elverişli bulunan veya bozmak amacı ile konulmuş olan bütün hükümlerin, Anayasaya aykırı olacağı, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, yalnızca özel çıkarlar için veya yalnızca belli partilerin veya kişilerin yararına olarak herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğini açıkça belirtmektedir.

Seçimlerde iktidar partisini kızdıracak sonuçlar sonrasında halkta belediyelerinin bölüneceği, başka ilçeyle birleştirileceği, mahalleye veya köye dönüştürüleceği korku ve endişesi yaratılarak serbestçe seçim yapılması mümkün değildir.

Anayasamızın 13'üncü maddesi: "Temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz hükmünü taşımaktadır. Demokratik toplum düzeni her şeyden önce seçme ve seçilme hakkına azami ölçüde saygı gösterilmesini gerektirir. Anayasanın 67'nci maddesinde yer alan seçimlerin serbestliği ilkesi, baskı ve müdahaleleri dışlayan bir kavramdır.

Anayasanın Cumhuriyetin nitelikleri başlıklı 2'nci maddesinde, "Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir denilmektedir. Hukuk devletinin tanımına giren birçok unsurlardan birisi de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, başka deyimle, yalnızca özel çıkarlar için veya yalnızca belli partilerin veya kişilerin yararına olarak herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğidir.

Açıklanan nedenlerle, 5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle ilk kademe belediyelerini mahalle olarak başka ilçelere bağlamak, Anayasanın 2'nci, 5'inci, 67'nci ve 126'ncı maddelerine aykırıdır.

İlçelere mahalle olarak bağlanan ilk kademe belediyelerinin tüzel kişiliklerinin kaldırılması başka gerekçelerle de Anayasaya aykırıdır.

5747 sayılı Kanunun Gerekçesi'nde; "kırsal alandaki küçük belediyeler bakımından yapılan idari yapı değişikliğinin ilk adım belediyeleri açısından da gerekli olduğu, yeterli büyüklüğe sahip ilk kademe belediyelerinin ilçe belediyesine dönüştürüldüğü, diğerlerinin ise kendisine en yakın ilçe belediyesi ile birleştirildiği" belirtilmektedir.

Yerelleşme tüm demokratik ülkelerde temel ilke kabul edilmiş iken bu Kanun toplumu merkezileşmeye yöneltmektedir. Yöre nüfusunun azlığı halkın denetimini ve yerel yönetime katılımını artırır. Yerelleşmenin tercih edilmesinin temel nedeni budur.

Belediyelerin yaklaşık üçte birinin kapatılması yerelleşmeye ve demokrasiye inançsızlığın en belirgin örneğidir. OECD'nin 2002 yılında yayınladığı bir rapora göre: Fransa'da 36.763, İtalya'da 8.100, İspanya'da 8.078, Belçika'da 589, Hollanda'da 548 belediye bulunmaktadır. Avrupa Birliğine üye olan diğer ülkelerle karşılaştırıldığında ülkemizdeki belediye sayısının azlığı açıkça görülür.

Kuşkusuz, yasa koyucu daha etkin ve verimli bir kamusal hizmet sağlamak amacıyla, yeni bir idari yapı oluşturabilir. Ancak etkinlik ve verimlilik sorunu, bu yasanın yaklaşımıyla yani sadece büyüklüğe ya da ölçeğe odaklanarak çözümlenebilecek bir sorun değildir. Bu ölçüt, etkin ve verimli hizmet sağlamak için gerekli şartlardan yalnızca biridir.

Belediyelerin borçlu olması kapatma gerekçesi olarak ileri sürülmektedir. Bu gerekçenin haklılığı yoktur. Çünkü kapatılan belediyeler içinde hiç borcu olmayan, değerli taşınmazlara sahip belediyeler de vardır. Bilerek, borcuyla baş edebilecek düzeyde borçlanarak yatırımlara girişen belediyeler de borçlu belediyeler kabul edilmiştir. Kaldı ki belediyelerin mali açıdan iyi durumda olmaması kötü yönetimle ilgili değildir. Yıllardır hemen herkes belediyelere görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanmadığını söylemektedir.

Büyükşehir sınırları içine alınarak ilk kademe belediyesi statüsüne sokulan bu belediyelerin gelirlerinin % 40'ına yakınına el konulmuştu. Böylece Anayasanın 127'nci maddesinde tanımı yapılan özerk yerel yönetim kuruluşu olma özellikleri iyice zayıflatılmıştı. Gelirleri ve yetkileri azaltılan ilk kademe belediyelerinin verimli hizmet vermiyorlar gerekçesiyle kapatılmalarına zemin hazırlandı. Öte yandan Anayasal güvenceye sahip bazı belediyelerin çıkar çevrelerinin önünde engel oluşturabilmeleri ilk

kademe belediyelerinin tüzel kişiliklerinin bir an evvel kaldırılmasını gerektirdi.

İlk kademe belediyelerinin çoğu toptancı anlayış yüzünden hiçbir kamu yararı olmadan kapatıldı. Yöre halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını kendi belediye yönetimi altında gidermesi önlendi. Belediyeden mahalleye dönüşen yöre halkının belediye meclislerindeki temsil oranlarında da hak kayıpları olması önemsenmedi.

Daha da vahimi, bütün bunlar halka sorulmadan yapıldı. Onlara, mahalli müşterek ihtiyaçlarınızı yeni oluşturacağımız yerel yönetimler aracılığı ile karşılayacaksınız denildi. Yöre halkına hiç sormadan onların olurunu almadan yasa zoruyla yapıldı.

Yerel yönetimlerin var oluşunun siyasal gerekçesinin özünde demokrasi inancı yatar. Bu sebepledir ki, yerel yönetimler öteden beri demokrasinin temel kurumlarından biri olarak kabul edilmişlerdir.

Ayrıca yöre halkı, yerel ortak ihtiyaçlarının karşılanmasında seçimler ve diğer mekanizmalarla yönetimlere demokratik katılım hakkını kullanmakta ve bu hizmetlerin gerçekleştirilmesinde etkili olmaktadır. Böylece, yerel yönetimlerle demokrasi yaygınlaşmakta ve etkinleşmektedir.

Anayasanın 127'nci maddesine göre, mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. Görüldüğü gibi Anayasa, yerel yönetimlerin "büyüklük" esasına göre değil "yerinden yönetim" ilkesine göre kurulmasını öngörmüştür. Yerinden yönetim ilkesini gözetmeden ölçek küçüklüğü ve borçluluk gerekçesine dayanarak borçlu ve küçük olmayan tüm belediyeleri aynı gerekçeyle kapatmak yerinden yönetim ilkesine uygun değildir.

Anayasanın 127'nci maddesindeki "yerinden yönetim" ilkesi bağlamında belediyelerin o yerde bulunanların, ortak gereksinimlerini karşılamak için kendi seçtiği organlarca yönetilen kamu tüzelkişileri olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yerinden yönetim ilkesi yönünden kamu yararı, ancak halkın katılımının ve bu yolla etkinliğinin arttırılması ile gerçekleştirilebilir. Belediyelerin kapatılması, demokratik katılımı en aza indirecektir. Bu nedenle Kanunun 2'nci maddesinin (1) nolu fıkrası amaç öğesi bakımından da Anayasaya uygun değildir.

Belediye tüzel kişiliğini kaldırarak mahalleye dönüştürmek yörede yaşayan halkın mahalli müşterek ihtiyaçları açısından demokratik bir

yaklaşım değildir. Tüm ilk kademe belediyelerini toptancı bir yaklaşımla verimli ve etkin çalışıp çalışmadıklarını araştırmadan kapatmakta kamu yararı yoktur. Kapatılan belediyelerin içinde bilançoları sağlıklı olan çok sayıda belediye vardır. Kanun, küçük ölçekli olan verimli ve etkin değildir anlayışı ile hazırlanmıştır ki, bu da doğru bir yaklaşım değildir. Büyük ölçekli olmasına karşın etkin ve verimli olmayan belediyeler olduğu gibi küçük ölçekli olan ama verimli ve etkin çalışan belediyeler de vardır. Toptancı yaklaşım yanlıştır.

Öte yandan getirilen düzenleme Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartına aykırıdır. 5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (1) nolu fıkrasıyla; 42 sayılı listede adları yazılı 147 ilk kademe belediyesi kapatılarak 52 ilçeye mahalle olarak bağlandı. Ancak bu bağlanma işlemleri yöre halkına sorulmadan yapıldı.

Yerel Yönetim Özerklik Şartının 5'inci maddesinde: "yerel yönetimlerin sınırlarında mevzuatın elverdiği durumlarda ve mümkünse bir referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara danışılmadan değişiklik yapılamaz" hükmü vardır.

5393 sayılı Belediye Kanununda birleşme ve katılmada Yerel Yönetim Özerklik Şartına uygun olarak referandum yapılması öngörülmüştür. 5393 sayılı Belediye Kanunun birleşme ve katılmaları düzenleyen maddelerinde sadece katılan belediyede referandumun öngörülmesi, buna karşılık katılınacak belediyede referandumun öngörülmemesi nedeniyle iptal istemini görüşen Anayasa Mahkemesinin E.2005/95 K.2007/5 sayılı 24.01.2007 tarihli Kararında aynen şöyle denilmiştir:

"…. Düzenlemeyle tüzel kişiliği kaldırılacak ya da tabi oldukları tüzel kişiyle ilişkisi kesilecek olan mahal sakinlerinin iradesinin doğrudan doğruya sorulması zorunlu kılınmakta; ancak statüsünde herhangi bir değişiklik yaşamayan ve özerkliğine dokunulmayan katılınacak tüzel kişi (belediye) sakinlerinin doğrudan iradelerine başvurulmamakla birlikte, yine de oylarıyla oluşturulan karar organlarının onayı şart koşulmaktadır. Dava konusu kuralla tüzel kişiliği kaldırılan beldede ya da bağlı bulundukları ve organlarının oluşumuna katıldıkları yerel yönetim birimiyle ilişkileri koparılacak kısımlarında halkoyuna başvurulmasının öngörülmüş olması, yerinden yönetim ilkesinin bir gereğidir. Katılınacak belediyenin hukuksal statüsünde herhangi bir değişiklik olmayacağından, doğrudan doğruya halkoyuna başvurulması zorunluluğu bulunmamaktadır. Buna rağmen yasa koyucu katılınacak belediye meclisinin bu birleşme ve katılmaya onay

vermesini zorunlu kılarak, katılınacak belediyenin özerkliğinin korunmasını gözetmiştir."

Görüldüğü gibi Anayasa Mahkemesi tüzel kişiliği kaldırılan beldede ya da bağlı bulundukları ve organlarının oluşumuna katıldıkları yerel yönetim birimiyle ilişkileri koparılacak kısımlarında halkoyuna başvurulmasının öngörülmüş olmasını, yerinden yönetim ilkesinin bir gereği olarak görmektedir.

5393 sayılı belediye Kanunu, Yerel Yönetim Özerklik Şartına uygun olarak katılan beldede referandumu şart koşarken 5747 sayılı Kanun tüzel kişiliği kaldırılan beldelerde referandum öngörmemiştir.

Türkiye Yerel Yönetim Özerklik Şartını 1988 yılında çekince koyarak onaylamış, 1991 yılında da yasal olarak kabul etmiştir. Anayasanın 90'ıncı maddesinde, "…. usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir" dendikten sonra bunların Anayasaya aykırılığının iddia edilemeyeceği bildirilmiştir. Diğer yandan Anayasanın 90'ıncı maddesinde yapılan son değişiklikle, temel hak ve özgürlüklere ilişkin andlaşmalarla kanunların aynı konuda yaptığı düzenlemelerde çatışma olması halinde andlaşma hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Bu nedenle yapılacak yasal bir düzenleme ile uluslararası andlaşmanın yok sayılması ve bu andlaşmanın getirdiği yükümlülüklerden kaçınılması söz konusu olamaz.

Tüzel kişiliği kaldırılan beldede referandum öngörülmemesi yerinden yönetim ilkesine ve Yerel Yönetim Özerklik Şartına, dolayısı ile Anayasanın 90'ıncı ve 127'nci maddesine aykırıdır.

Kısacası, Kanunun 2'nci maddesinin (1) nolu fıkrasındaki düzenlemeyle, 42 sayılı listede adları yazılı 147 ilk kademe belediyesinin tüzel kişiliğinin kaldırılması ve yine listede adları yazılı 52 ilçeye mahalle bağlanması yukarıda açıklanan gerekçelerle Anayasanın 2'nci, 5'inci, 67'nci, 90'ıncı, 126'ncı ve 127'nci maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

1) 06.03.2008 tarih ve 5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (2) nolu fıkrasının Anayasaya aykırılığı

5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (2) nolu fıkrası ile: İstanbul ilinde Eminönü ilçesi kaldırılmış, Eminönü Belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleriyle birlikte Fatih Belediyesine katılmıştır.

3 bin yıllık bir şehir olan ve gece 30 bin, gündüz 3 milyon nüfusu barındıran; Roma, Bizans ve Osmanlı imparatorluklarına ev sahipliği yapan

müzeleri ve tarihi mekânlarıyla İstanbul'un kültür ve turizm değeri olan Eminönü, mahalle yapılmıştır.

Yerebatan Sarayı, Topkapı Sarayı, Babıali, Sultan Ahmet, Süleymaniye, Kapalıçarşı, Mısır Çarşısı, Dikilitaş gibi sayısız tarihi eser bulunan Eminönü, merkezi yönetimin yıllardır izlediği yanlış politikalarla hem insansızlaştırıldı hem metruklaştırıldı. Devletin yapacağı yatırımlarla kültür, ticaret ve turizm merkezi olması gereken Eminönü, bakımsızlık ve terkedilmişlik yüzünden imalathanelerin merkezi oldu.

Anayasanın 126'ncı maddesinin birinci fıkrası hükmüne göre: "Türkiye, merkezî idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır."

İlçeler kurulurken coğrafi ve ekonomik koşullar veya kamu hizmetinin gereği ölçütleri kullanıldığından ilçeler kapatılırken de aynı ölçütler kullanılmalıdır. Oysa Eminönü ilçesi kapatılırken Anayasanın 126'ncı maddesinde öngörülen ölçütler değil başka ölçütler kullanılmıştır.

5747 sayılı Kanunun Madde Gerekçesinde, İstanbul'daki tarihi dokunun idari bütünlüğünü temin amacıyla Eminönü ilçesinin kaldırılarak Fatih ilçesine katıldığı belirtilmiştir.

Başbakan Erdoğan, Eminönü'nün Fatih ilçesine bağlanmasına ilişkin eleştirilere yanıt verdiği konuşmasında, "Eminönü ilçesi Fatih'e katılırken, orada düşündüğümüz bir incelik var. Eminönü ilçesi 30 bin nüfusa sahip, gündüz 3 milyona yakın bir nüfus. 30 bin nüfusun Eminönü'ne sağladığı kaynakla, siz 3 milyonluk yükü kaldıramazsınız. Bilende bilmeyende konuşuyor" diyerek Eminönü'nün neden kapatıldığına açıklık getirmiştir.

Eminönü ilçesinin Anayasanın 126'ncı maddesinde öngörülen ölçütlere göre değil başka ölçütler uyarınca kapatılması Anayasanın 126'ncı maddesine aykırıdır.

Anayasanın 127'nci maddesindeki; "Mahalli idarelere görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır" hükmüne uygun olarak belediyelere yeterli gelir kaynağı sağlayamayan iktidar, Eminönü belediyesini, üzerindeki yükü kaldıramıyor gerekçesi ile kapatmıştır.

Oysa yıllardır belediyelerin en önemli gelir kaynağı olan merkezi yönetim bütçe gelirlerinden belediyelere ayrılan payların sadece nüfus esasına göre dağıtılmasının, belediyelere bütçeden ayrılan pay oranının yıllar içinde artırılması gerekirken azaltılmasının yanlışlığı söyleniyor.

Nüfusun yanında yöredeki sanayi yoğunluğunun, turizm veya kültür merkezi olmanın, sahip olunan tarihi dokunun, eğitim kurumlarının sayısının, gelişme hızının, üretim ve tüketim kapasitesinin, kültür ve eğitim seviyesinin, ekonomik faktörlerin bütçe gelirlerinden belediyelere ayrılan payların dağıtımında kriter olarak kullanılmasının gerekli olduğu söyleniyor.

Anayasa Mahkemesi, 13.05.2004 tarih ve 2003/77sayılı kararında bu doğrultuda karar oluşturdu. Büyük şehir belediyelerinin il merkezlerinde toplanan genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın dağıtımın sadece nüfus kriterine göre yapılmasını, Anayasanın 127'nci maddesindeki "yerel yönetimlere görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanması" ilkesine aykırı bulmuştur.

Doğru olan, yapılması gereken; belediye gelirlerinin artırılması ve payların nüfus dışı ölçütlerin de kullanılarak dağıtılması, belediyelerin kapatılması değil.

Belediyesi yük kaldıramayan bu yüzden kapatılması gereken; ancak ilçe olduğu için belediyesi kapatılamayan tek ilçe de Eminönü ilçesi değil.

Nitekim, İçişleri Bakanı, bu Yasanın TBMM Genel Kurulundaki görüşmeleri sırasında bir soruya aynen şöyle yanıt vermiştir.

"İlçeler vardır. İlçelerimizden nüfusu 2 binin altına düştüğü halde belediyesi devam etmektedir, böyle ilçelerimiz vardır; bunun sayısı 50'dir. Ama, ilçe hükmi şahsiyetini kaldırmadıkça belediyeyi kaldıramazsınız. Burada da biz öyle bir tasarrufta bulunmuyoruz, Eminönü dışında."

Anayasanın 10'uncu maddesine göre yasa önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Yasaların ve bu yasalarla getirilen kuralların genel olması hukuk devleti ve yasa önünde eşitlik ilkelerinin bir sonucudur. Yasaların genelliğinden anlaşılan, belli kişileri hedef almayan, özel bir durum gözetmeyen, önceden saptanıp, soyut biçimde herkese uygulanabilecek kurallar içermesidir. O halde yasa kurallarının her şeyden önce genel nitelikte olması, herkes için objektif hukuki durumlar yaratması ve aynı hukuki durumda bulunan kişilere ayrım gözetmeksizin uygulanabilir olması gerekir. Yasaların ve bu yasalarla getirilen kuralların genel olması hukuk devleti ve yasa önünde eşitlik ilkelerinin bir sonucudur. Yasaların genelliğinden anlaşılan, belli kişileri hedef almayan, özel bir durum

gözetmeyen, önceden saptanıp, soyut biçimde herkese uygulanabilecek kurallar içermesidir. O halde yasa kurallarının her şeyden önce genel nitelikte olması, herkes için objektif hukuki durumlar yaratması ve aynı hukuki durumda bulunan kişilere ayrım gözetmeksizin uygulanabilir olması gerekir.

Bu nedenle ilçeler içinde sadece Eminönü ilçesinin ve belediyesinin kapatılması Anayasanın 10'uncu maddesine aykırıdır.

Aslında ileri sürülen kapatma gerekçelerinin arkasına saklanan başka gerekçeler var. Asıl amaç, belediye seçimlerini kazanmak ve oluşan rant alanlarını yönetmektir. Yoksa, kendisine verilen görevle orantılı gelir kaynağı olmadığı için üzerindeki yükü kaldıramayan, tek belediye Eminönü belediyesi değildir.

Eminönü ilçesinin kaldırılması, Eminönü Belediyesinin Fatih Belediyesine katılması kamu yararı amacına değil, belli bir partinin veya kişilerin yarar sağlaması amacına yöneliktir.

Hukuk devletinin tanımına giren birçok öğeden biri de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, başka bir deyişle, özel çıkarlar için ya da belli kişilerin yararına olarak bir yasanın kabul edilemeyeceğidir. Kamu yararı amacı taşımayan yasaların, amaç öğesi yönünden Anayasanın 2'nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırı düşeceği açıktır.

Anayasanın 67'nci maddesinin son fıkrasında, seçim yasalarında yapılan değişikliklerin, yürürlüğe girdiği günden başlayarak bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmayacağı kurala bağlanmıştır.

2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 3507 sayılı Kanunla değişik 8'inci maddesinin birinci fıkrasında; mahalli idareler seçimlerinin beş yılda bir yapılacağı, her seçim döneminin beşinci yılındaki 1 Ocak gününün seçimin başlangıç tarihi, aynı yılın Mart ayının son Pazar gününün de oy verme günü olduğu yazılıdır.

Seçim bir süreçtir. Bu süreçte seçim bölgelerinin belirlenmesi, siyasi partilerin adaylarını belirlemesi, aday listelerini vermeleri, adayların incelenmesi, adayların ilanı ve itirazlar, seçimlerde kullanılacak oy pusulalarının basımı, propaganda dönemi gibi aşamalar vardır. 2972 sayılı Yasanın 8'inci maddesi uyarınca, 2009 yılının Mart ayının son Pazar günü yapılacak mahalli idareler seçiminin başlangıç tarihi 1 Ocak 2009 dur. Mahalli idareler seçiminin başlangıç tarihi 1 Ocak 2009 olduğundan

Anayasanın öngördüğü bir yıllık süre 1 Ocak 2008 günü dolmaktadır. Oy verme günü olan Mart ayının son Pazar günü, seçimlerin sona erdiği, sonlandığı gündür. Bu hali Eminönü'nde yaşayanların seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları ellerinden alınmış olacaktır.

Mahalli idareler seçiminin başlangıç tarihi 1 Ocak 2009 olduğundan Anayasanın öngördüğü bir yıllık süre 1 Ocak 2008 de dolmuştur. 5747 sayılı Yasanın 1'inci maddesiyle yapılan düzenleme, seçim sonuçlarını doğrudan etkileyecek nitelikte olduğundan Anayasada öngörülen bir yıllık süreden önce yürürlüğe sokulduğundan Anayasanın 67'nci maddesine aykırıdır.

Türk demokrasi tarihinde siyasi amaçlarla ilçe yapma, köye dönüştürme girişimleri AKP iktidarından önce de vardı.

Kırşehir'in ilçe haline getirilmesinde olduğu gibi, 1953 yılında muhalefet partisini destekleyen Kastamonu'nun Abana ilçesi bir Kanunla köy haline getirildi ve iktidar partisini destekleyen Bozkurt belediyesi ilçe merkezi yapıldı.

Bu konu ili ilgili iptal başvurusunu inceleyen Anayasa Mahkemesinin 15.11.1967 gün ve 12751 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Anayasa Mahkemesinin, Abana İlçe Merkezinin Abana'dan kaldırılıp Bozkurt'a Nakline İlişkin 6203 sayılı Kanun hükümlerinin iptali istemi ile ilgili olarak verdiği K.967 – 20, E.963 – 145 sayılı Kararında, ilçelerin; coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre kurulması gerektiğini, seçimlerin serbestliğini doğrudan doğruya veya dolayısıyla bozmaya elverişli bulunan veya bozmak amacı ile konulmuş olan bütün hükümlerin, Anayasaya aykırı olacağını, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, yalnızca özel çıkarlar için veya yalnızca belli partilerin veya kişilerin yararına olarak herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğini açıkça belirtmektedir.

Seçimlerde iktidar partisini kızdıracak sonuçlar sonrasında halkta belediyelerinin kapatılacağı, mahalleye dönüştürüleceği, ilçe olmaktan çıkarılacağı korku ve endişesi yaratılarak serbestçe seçim yapılması mümkün değildir.

Anayasamızın 13'üncü maddesi: "Temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz hükmünü taşımaktadır. Demokratik toplum düzeni her şeyden önce seçme ve seçilme hakkına azami ölçüde saygı gösterilmesini gerektirir. Anayasanın 67'nci maddesinde yer alan seçimlerin serbestliği ilkesi, baskı ve müdahaleleri dışlayan bir kavramdır.

Anayasanın Cumhuriyetin nitelikleri başlıklı 2'nci maddesinde, "Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir denilmektedir. Hukuk devletinin tanımına giren birçok unsurlardan birisi de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, başka deyimle, yalnızca özel çıkarlar için veya yalnızca belli partilerin veya kişilerin yararına olarak herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğidir.

Açıklanan nedenlerle, 5747 sayılı Yasanın 2'nci maddesinin (2) nolu fıkrası ile yapılan düzenlemeyle Eminönü ilçesinin kaldırılması, Eminönü Belediyesinin Fatih Belediyesine katılması Anayasanın 2'nci, 10'uncu, 67'nci ve 126'ncı maddelerine aykırıdır.

Eminönü ilçesinin kaldırılması, Eminönü Belediyesinin Fatih Belediyesine katılması başka gerekçelerle de Anayasaya aykırıdır.

Yerelleşme tüm demokratik ülkelerde temel ilke kabul edilmiş iken bu Kanun toplumu merkezileşmeye yöneltmektedir.

Yerel yönetimlerin var oluşunun siyasal gerekçesinin özünde demokrasi inancı yatar. Bu sebepledir ki, yerel yönetimler öteden beri demokrasinin temel kurumlarından biri olarak kabul edilmişlerdir.

Ayrıca yöre halkı, yerel ortak ihtiyaçlarının karşılanmasında seçimler ve diğer mekanizmalarla yönetimlere demokratik katılım hakkını kullanmakta ve bu hizmetlerin gerçekleştirilmesinde etkili olmaktadır. Böylece, yerel yönetimlerle demokrasi yaygınlaşmakta ve etkinleşmektedir.

Bu durum, Anayasanın 5'inci maddesinde belirtilen; devletin, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak gibi amaç ve görevlerine ters düşen bir durumdur.

Anayasa ile güdülen ana amaç, Başlangıç'ta, belirtildiği gibi, Türk Ulusu'nun sürekli varlığı ve çağdaş uygarlık seviyesine ulaşması biçimindedir. Bu ana amaca varılmasını engelleyebilecek ya da yozlaştırabilecek nitelikte hiçbir hak ve özgürlüğün Anayasada tanınmadığı, daha açık bir anlatımla, bu amacın Anayasanın tüm yapısına ilke ve kurallarıyla ruhuna egemen olduğu tartışma götürmeyen bir gerçektir.

Anayasanın 127'nci maddesine göre, mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. Görüldüğü gibi Anayasa, yerel yönetimlerin "yerinden yönetim" ilkesine göre kurulmasını öngörmüştür. Yerinden yönetim ilkesini

gözetmeden başka gerekçelere dayanarak belediye kapatmak yerinden yönetim ilkesine uygun değildir.

Anayasanın 127'nci maddesinin birinci fıkrası, "yerinden yönetim" ilkesini açıklayan ikinci fıkrasıyla birlikte değerlendirildiğinde konu daha çok açıklık kazanmakta, yerel yönetimlerin, hukuksal yapıları ve işlevleriyle varlık amaçları gözetildiğinde, o yerde bulunanların, ortak gereksinimlerini karşılamak için kendi seçtiği organlarca yönetilen kamu tüzelkişileri olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tüm yasaların genel amacının kamu yararı olduğu bilinen bir gerçektir. Oysa Yasadaki düzenleme, oluşan rantları yönetme isteğine ve siyasal nedenlere dayanmaktadır. Yerinden yönetim ilkesi yönünden kamu yararı, ancak halkın katılımının ve bu yolla etkinliğinin arttırılması ile gerçekleştirilebilir. Belediyenin kapatılması, o yörede yaşayan halkın bir başka belediyeye bağlanması demokratik katılımı en aza indirecektir. Bu nedenle Kanunun 2'inci maddesinin (2) nolu fıkrası amaç öğesi bakımından da Anayasaya uygun değildir.

Belediye tüzel kişiliğini kaldırarak bir başka belediyeye katmak yörede yaşayan halkın mahalli müşterek ihtiyaçları açısından demokratik bir yaklaşım değildir ve Anayasanın 127'nci maddesinde sözü edilen yerinden yönetim ilkesine aykırıdır. Mahalli müşterek ihtiyaçlar Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartına göre en yakın olan yerde giderilmelidir.

Öte yandan 5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin ikinci fıkrasıyla Eminönü belediyesinin kapatılması ve Fatih Belediyesine katılma işlemi yöre halkına sorulmadan yapıldı.

Yerel Yönetim Özerklik Şartının 5'inci maddesinde: "yerel yönetimlerin sınırlarında mevzuatın elverdiği durumlarda ve mümkünse bir referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara danışılmadan değişiklik yapılamaz" hükmü vardır.

5393 sayılı Belediye Kanununda birleşme ve katılmada Yerel Yönetim Özerklik Şartına uygun olarak referandum yapılması öngörülmüştür. 5393 sayılı Belediye Kanunun birleşme ve katılmaları düzenleyen maddelerinde sadece katılan belediyede referandumun öngörülmesi, buna karşılık katılınacak belediyede referandumun öngörülmemesi nedeniyle iptal istemini görüşen Anayasa Mahkemesinin E.2005/95 K.2007/5 sayılı 24.01.2007 tarihli Kararında aynen şöyle denilmiştir:

"…. Düzenlemeyle tüzel kişiliği kaldırılacak ya da tabi oldukları tüzel kişiyle ilişkisi kesilecek olan mahal sakinlerinin iradesinin doğrudan doğruya sorulması zorunlu kılınmakta; ancak statüsünde herhangi bir değişiklik yaşamayan ve özerkliğine dokunulmayan katılınacak tüzel kişi (belediye) sakinlerinin doğrudan iradelerine başvurulmamakla birlikte, yine de oylarıyla oluşturulan karar organlarının onayı şart koşulmaktadır. Dava konusu kuralla tüzel kişiliği kaldırılan beldede ya da bağlı bulundukları ve organlarının oluşumuna katıldıkları yerel yönetim birimiyle ilişkileri koparılacak kısımlarında halkoyuna başvurulmasının öngörülmüş olması, yerinden yönetim ilkesinin bir gereğidir. Katılınacak belediyenin hukuksal statüsünde herhangi bir değişiklik olmayacağından, doğrudan doğruya halkoyuna başvurulması zorunluluğu bulunmamaktadır. Buna rağmen yasa koyucu katılınacak belediye meclisinin bu birleşme ve katılmaya onay vermesini zorunlu kılarak, katılınacak belediyenin özerkliğinin korunmasını gözetmiştir."

Görüldüğü gibi Anayasa Mahkemesi tüzel kişiliği kaldırılan beldede ya da bağlı bulundukları ve organlarının oluşumuna katıldıkları yerel yönetim birimiyle ilişkileri koparılacak kısımlarında halkoyuna başvurulmasının öngörülmüş olmasını, yerinden yönetim ilkesinin bir gereği olarak görmektedir.

5393 sayılı belediye Kanunu, Yerel Yönetim Özerklik Şartına uygun olarak katılan beldede referandumu şart koşarken 5747 sayılı Kanun katılan beldelerde referandum öngörmemiştir.

Türkiye Yerel Yönetim Özerklik Şartını 1988 yılında çekince koyarak onaylamış, 1991 yılında da yasal olarak kabul etmiştir. Anayasanın 90'ıncı maddesinde, "…. usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir" dendikten sonra bunların Anayasaya aykırılığının iddia edilemeyeceği bildirilmiştir. Diğer yandan Anayasanın 90'ıncı maddesinde yapılan son değişiklikle, temel hak ve özgürlüklere ilişkin andlaşmalarla kanunların aynı konuda yaptığı düzenlemelerde çatışma olması halinde andlaşma hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Bu nedenle yapılacak yasal bir düzenleme ile uluslararası andlaşmanın yok sayılması ve bu andlaşmanın getirdiği yükümlülüklerden kaçınılması söz konusu olamaz.

Eminönü belediyesinin kapatılması ve Fatih Belediyesine katılma işleminde beldede referandum öngörülmemesi yerinden yönetim ilkesine ve Yerel Yönetim Özerklik Şartına, dolayısı ile Anayasanın 90'ıncı ve 127'nci maddesine aykırıdır.

Kısacası, Kanunun 2'nci maddesinin (2) nolu fıkrasındaki düzenlemeyle, İstanbul ilinde Eminönü ilçesinin kaldırılması, Eminönü Belediyesinin tüzel kişiliğinin kaldırılarak mahalleleriyle birlikte Fatih Belediyesine katılması yukarıda açıklanan gerekçelerle Anayasanın 2'nci, 5'inci, 10'uncu, 67'nci, 90'ıncı, 126'ncı ve 127'nci maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

2) 06.03.2008 tarih ve 5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (3) ve (4) nolu fıkralarının Anayasaya aykırılığı

5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (3) nolu fıkrasıyla:

Kadıköy İlçe Belediyesine bağlı Atatürk Mahallesinin bir kısmı Ümraniye İlçe Belediyesine,

Esenler İlçe Belediyesinin İstanbul Büyükşehir Belediyesi Proje Yolunun kuzeyinde kalan kısmı Başakşehir İlçe Belediyesine,

Esenler İlçe Belediyesinin İstanbul Büyükşehir Belediyesi Proje Yolunun güneyinde kalan kısmı Bağcılar İlçe Belediyesine katılmıştır.

5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (4) nolu fıkrasıyla ise:

İstanbul İlinde Gürpınar İlk Kademe Belediyesine bağlı Pınartepe Mahallesi ve Kıraç İlk Kademe Belediyesine bağlı Çakmaklı Mahallesinin TEM – D100 bağlantı yolunun batısı Büyükçekmece İlçe Belediyesine;

Çekmeköy İlk Kademe Belediyesine bağlı Mehmet Akif Ersoy Mahallesinin Ümraniye – Şile Yolunun güneyinde kalan kısmı Ümraniye İlçe Belediyesine;

Ömerli İlk Kademe Belediyesine bağlı Merkez Mahallesinin Ömerli Baraj Gölü içindeki Yarımada üzerinde bulunan Germeçli Tepesi, Akça İlyas Tepesi, Ziyaret Tepesi ve Koçullu Köyü Ziyaret Tepesi mevkilerinin Pendik İlçesine bağlı Kurtdoğmuş Köyüne;

Bahçeşehir İlk Kademe Belediyesinin 1. Kısım Mahallesinin TEM'in güneyinde ve TEM D100 bağlantı yolunun doğusunda kalan kısmı Avcılar İlçe Belediyesine katılmıştır.

5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (3) ve (4) nolu fıkralarıyla bazı belediye ve ilçe sınırlarının değiştirilmesi, yerel yönetim seçimleri ve o yörelerde oluşan rantlarla ilgilidir. Gerçekleştirilen bu operasyonla sadece seçim kazanmaya elverişli bir ortam yaratılmış olmamakta, bunun yanında İstanbul'daki rant alanlarının yönetimi de ele geçirilmeye uygun hale getirilmektedir.

Kanunun Madde Gerekçesinde 5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (3) ve (4) nolu fıkralarıyla getirilen düzenlemelerin gerekçesi belirtilmemiştir. Yani getirilen fıkra hükmünün hangi gerekçeyle getirildiği belli değildir. Hiç olmazsa diğer düzenlemelerde gerçekleri yansıtmasa da bir gerekçe ileri sürülmüştür. Getirilen bu düzenlemenin keyfiliği ve İstanbul'daki rant ve seçim hesaplarıyla ilgili olduğu çok açıktır.

5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (3) ve (4) nolu fıkraları hükmü ile; İstanbul ilinde Kadıköy, Esenler, Ümraniye, Başakşehir, Bağcılar, Büyükçekmece, Ümraniye, Avcılar ilçe belediyelerinin ve Pendik ilçesinin sınırları yeniden çizilmektedir.

5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (3) ve (4) nolu fıkralarındaki düzenleme, kamu yararı amacına değil, belli bir partinin veya kişilerin yarar sağlaması amacına yöneliktir.

Hukuk devletinin tanımına giren birçok öğeden biri de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, başka bir deyişle, özel çıkarlar için ya da belli kişilerin yararına olarak bir yasanın kabul edilemeyeceğidir. Kamu yararı amacı taşımayan yasaların, amaç öğesi yönünden Anayasanın 2'nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırı düşeceği açıktır.

Bu iktidar belediye sınırlarında değişiklik yapma girişiminde ilk defa bulunmuyor. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun Geçici 2'nci maddesindeki düzenlemeye dayanarak 2005 yılından bu yana kendinden olmayan belediyelerin sınırlarını değiştirmek için çok sayıda girişimde bulunmuştur. Bu bağlamda İstanbul'da da Avcılar, Çatalca, Büyükçekmece, Bahçeşehir gibi belediyelerin sınırları değiştirilmek istendi. Sınır değişikliği yapılmak istenen alanların imara açık ancak yapılaşmanın olmadığı alanlar olması dikkat çekicidir. Bu sınır değişiklik kararlarının neredeyse tamamı İdari Mahkemelerde açılan davalarda iptal ettirildi.

İstanbul'da sınır değişikliği kararlarının kamu hizmetinin gereği veya coğrafi ve ekonomik şartlar gereği yapılmadığını, tamamen siyasi amaçlarla yapıldığını gösteren çarpıcı örneklerden biri Çatalca'daki sınır değişikliği kararıdır. 5216 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesinin ardından Çatalca belediyesine bağlı, Yazlık, Gümüşpınar, Örcünlü, Çanakça, Kestanelik, Nakkaş, Bahşeyiş, Yassıören ve Kızılcaali köyleri 19.08.2004 tarihinde Hadımköy Belediyesine bağlandı. Çatalca belediye başkanı üç ay sonra ANAP'tan istifa edip AKP'ye geçince köyleri yeniden Çatalca sınırlarına bağlandı.

İktidar, İstanbul'da yargı organlarından dönen sınır değişikliği kararlarını şimdi bu Yasa ile uygulamaya çalışmaktadır. Oluşan yargı kararlarını işlevsiz kılmaya çalışmaktadır. Bunun, Anayasanın kuvvetler ayrılığı ilkesine ve hukuk devleti ilkesine aykırılığı açıktır.

(Örnek için – EK 11 – Esenyurt ilk kademe Belediyesinin talebi üzerine 5216 sayılı yasanın Geçici 2'nci maddesi uyarınca bu belediyenin sınırları içine alınmasını uygun gören İçişleri Bakanlığı'nın 27.10.2005 tarih ve 59005 sayılı onayını iptal eden İstanbul 1. İdare Mahkemesinin Esas No. 2005/3229, Karar No. 2007/2850 sayıl Kararı.)

Anayasanın 67'nci maddesine göre, sonucu yönünden seçimlerle doğrudan ilgili olan bir yasal düzenlemenin seçimlerden en az bir yıl önce yapılması zorunludur.

Anayasanın 67'nci maddesinin son fıkrasında, seçim yasalarında yapılan değişikliklerin, yürürlüğe girdiği günden başlayarak bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmayacağı kurala bağlanmıştır.

2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 3507 sayılı Kanunla değişik 8'inci maddesinin birinci fıkrasında; mahalli idareler seçimlerinin beş yılda bir yapılacağı, her seçim döneminin beşinci yılındaki 1 Ocak gününün seçimin başlangıç tarihi, aynı yılın Mart ayının son Pazar gününün de oy verme günü olduğu hükme bağlanmıştır.

Seçim bir süreçtir. Bu süreçte seçim bölgelerinin belirlenmesi, siyasi partilerin adaylarını belirlemesi, aday listelerini vermeleri, adayların incelenmesi, adayların ilanı ve itirazlar, seçimlerde kullanılacak oy pusulalarının basımı, propaganda dönemi gibi aşamalar vardır. 2972 sayılı Yasanın 8'inci maddesi uyarınca, 2009 yılının Mart ayının son Pazar günü yapılacak mahalli idareler seçiminin başlangıç tarihi 1 Ocak 2009 dur. Mahalli idareler seçiminin başlangıç tarihi 1 Ocak 2009 olduğundan Anayasanın öngördüğü bir yıllık süre 1 Ocak 2008 günü dolmaktadır. Oy verme günü olan Mart ayının son Pazar günü, seçimlerin sona erdiği, sonlandığı gündür. Bu hali eski ilçe sınırlarının değiştirildiği yerlerde yaşayanların seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları ellerinden alınmış olacaktır.

Bu nedenle 5747 sayılı Yasanın 2'nci maddesinin (3) ve (4) nolu fıkraları ile yapılan ve İstanbul ilindeki 9 ilçenin sınırında değişiklik yapan düzenleme, seçim sonuçlarını doğrudan etkileyecek nitelikte olduğundan ve 2972 sayılı Yasanın 8'inci maddesi uyarınca, 2009 yılının Mart ayının son

Pazar günü yapılacak mahalli idareler seçiminin başlangıç tarihinin 1 Ocak 2009 olması karşısında Anayasada öngörülen bir yıllık süreden önce yürürlüğe sokulduğundan Anayasanın 67'nci maddesine aykırıdır.

Anayasa Mahkemesinin 15.11.1967 gün ve 12751 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Anayasa Mahkemesinin, Abana İlçe Merkezinin Abana'dan kaldırılıp Bozkurt'a Nakline İlişkin 6203 sayılı Kanun hükümlerinin iptali istemi ile ilgili olarak verdiği K.967 – 20, E.963 – 145 sayılı Kararında: "Seçimlerin serbestliğini doğrudan doğruya veya dolayısıyla bozmaya elverişli bulunan veya bozmak amacı ile konulmuş olan bütün hükümlerin, Anayasaya aykırı olacağı, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, yalnızca özel çıkarlar için veya yalnızca belli partilerin veya kişilerin yararına olarak herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğini açıkça belirtmektedir.

Seçimlerde iktidar partisini kızdıracak sonuçlar sonrasında halkta belediye ve ilçe sınırlarının değiştirileceği korku ve endişesi yaratılarak serbestçe seçim yapılması mümkün değildir.

Anayasamızın 13'üncü maddesi: "Temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz hükmünü taşımaktadır. Demokratik toplum düzeni her şeyden önce seçme ve seçilme hakkına azami ölçüde saygı gösterilmesini gerektirir. Anayasanın 67'nci maddesinde yer alan seçimlerin serbestliği ilkesi, baskı ve müdahaleleri dışlayan bir kavramdır.

Anayasanın Cumhuriyetin nitelikleri başlıklı 2'nci maddesinde, "Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir denilmektedir. Hukuk devletinin tanımına giren birçok unsurlardan birisi de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, başka deyimle, yalnızca özel çıkarlar için veya yalnızca belli partilerin veya kişilerin yararına olarak herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğidir.

Açıklanan nedenlerle, 5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (3) ve (4) nolu fıkralarında yapılan düzenlemeyle İstanbul'da 9 ilçenin sınırlarında değişiklik yapmak Anayasanın 2'nci ve 67'nci maddelerine aykırıdır.

Öte yandan getirilen düzenleme Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartına aykırıdır. 5747 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin (3) ve (4) nolu fıkralarıyla; İstanbul'da 9 ilçenin sınırlarında değişiklik yapılmıştır. Ancak bu değişiklikler yöre halkına sorulmadan yapılmıştır.

Yerel Yönetim Özerklik Şartının 5'inci maddesinde: "yerel yönetimlerin sınırlarında mevzuatın elverdiği durumlarda ve mümkünse bir referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara danışılmadan değişiklik yapılamaz" hükmü vardır.

5393 sayılı Belediye Kanununda birleşme ve katılmada Yerel Yönetim Özerklik Şartına uygun olarak referandum yapılması öngörülmüştür. 5393 sayılı Belediye Kanunun birleşme ve katılmaları düzenleyen maddelerinde sadece katılan belediyede referandumun öngörülmesi, buna karşılık katılınacak belediyede referandumun öngörülmemesi nedeniyle iptal istemini görüşen Anayasa Mahkemesinin E.2005/95 K.2007/5 sayılı 24.01.2007 tarihli Kararında aynen şöyle denilmiştir:

"…. Düzenlemeyle tüzel kişiliği kaldırılacak ya da tabi oldukları tüzel kişiyle ilişkisi kesilecek olan mahal sakinlerinin iradesinin doğrudan doğruya sorulması zorunlu kılınmakta; ancak statüsünde herhangi bir değişiklik yaşamayan ve özerkliğine dokunulmayan katılınacak tüzel kişi (belediye) sakinlerinin doğrudan iradelerine başvurulmamakla birlikte, yine de oylarıyla oluşturulan karar organlarının onayı şart koşulmaktadır. Dava konusu kuralla tüzel kişiliği kaldırılan beldede ya da bağlı bulundukları ve organlarının oluşumuna katıldıkları yerel yönetim birimiyle ilişkileri koparılacak kısımlarında halkoyuna başvurulmasının öngörülmüş olması, yerinden yönetim ilkesinin bir gereğidir. Katılınacak belediyenin hukuksal statüsünde herhangi bir değişiklik olmayacağından, doğrudan doğruya halkoyuna başvurulması zorunluluğu bulunmamaktadır. Buna rağmen yasa koyucu katılınacak belediye meclisinin bu birleşme ve katılmaya onay vermesini zorunlu kılarak, katılınacak belediyenin özerkliğinin korunmasını gözetmiştir."

Görüldüğü gibi Anayasa Mahkemesi tüzel kişiliği kaldırılan beldede ya da bağlı bulundukları ve organlarının oluşumuna katıldıkları yerel yönetim birimiyle ilişkileri koparılacak kısımlarında halkoyuna başvurulmasının öngörülmüş olmasını, yerinden yönetim ilkesinin bir gereği olarak görmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanunu, Yerel Yönetim Özerklik Şartına uygun olarak katılan beldede referandumu şart koşarken 5747 sayılı Kanun, tüzel kişiliği kaldırılan beldelerde referandum öngörmemiştir.

Türkiye Yerel Yönetim Özerklik Şartını 1988 yılında çekince koyarak onaylamış, 1991 yılında da yasal olarak kabul etmiştir. Anayasanın 90'ıncı maddesinde, "…. usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası

andlaşmalar kanun hükmündedir" dendikten sonra bunların Anayasaya aykırılığının iddia edilemeyeceği bildirilmiştir. Diğer yandan Anayasanın 90'ıncı maddesinde yapılan son değişiklikle, temel hak ve özgürlüklere ilişkin andlaşmalarla kanunların aynı konuda yaptığı düzenlemelerde çatışma olması halinde andlaşma hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Bu nedenle yapılacak yasal bir düzenleme ile uluslararası andlaşmanın yok sayılması ve bu andlaşmanın getirdiği yükümlülüklerden kaçınılması söz konusu olamaz.

Sınırları değiştirilen beldelerde referandum öngörülmemesi yerinden yönetim ilkesine ve Yerel Yönetim Özerklik Şartına, dolayısı ile Anayasanın 90'ıncı ve 127'nci maddesine aykırıdır.

Kısacası, Kanunun 2'nci maddesinin (3) ve (4) nolu fıkralarındaki düzenlemeyle, 9 belediyenin sınırlarının değiştirilmesi yukarıda açıklanan gerekçelerle Anayasanın 2'nci, 67'nci, 90'ıncı ve 127'nci maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

3) 06.03.2008 tarih ve 5747 sayılı Kanunun Geçici 1'inci maddesinin (1) nolu fıkrasının Anayasaya aykırılığı

5747 sayılı Kanunun Geçici 1'inci maddesinin (1) nolu fıkrası ile bu Kanuna ekli 44 sayılı listede adları yazılı belediyelerin tüzel kişilikleri, ilk mahalli idareler seçiminden sonra geçerli olmak üzere kaldırılarak köye dönüştürülmektedir.

44 sayılı listede adları yazılı belediyelerin sayısı 863 dür. Bir başka ifadeyle Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2007 Nüfus Sayımı Sonuçlarına göre nüfusu 2000'den az olan 863 belde belediyesi, bu Kanunun Geçici 1'inci maddesinin (1) nolu fıkrasındaki hükümle köye dönüştürülmektedir.

Türkiye'de 2011 belde belediyesi vardı. Belde belediyelerinin 863'ü bu Kanunla köye dönüştürülerek kapatılmıştır. Rakamlar, 5747 sayılı Kanununla belediyelerin üçte birinden fazlasının kapatıldığını göstermektedir.

Bugüne kadar ne (1930 yılında kabul edilen) 1580 sayılı Belediye Kanununun ne de 5393 sayılı Belediye Kanununun yürürlükte olduğu süre içinde hiç belediye kapatılmamıştır. 1923'de 436 olan belediye sayısı, 2008 yılının başında 3225 olmuştur. Belediyeler Kanunu Tasarısı 59. Hükümet tarafından 3 Mart 2004 tarihinde TBMM Başkanlığına sunulduğunda belediye sayısı 3215 idi. 1930 yılından beri nüfusu 2000'in altına düşse bile hiç belediye kapatılmamıştır.

5747 sayılı Kanunun Gerekçesi'nde; küçük yerleşim birimlerindeki belediyelerin kaynak oluşturma kapasitesi bulunmadığından küçük belediyelerin genel bütçe vergi gelirlerinden aktarılan paya bağımlı hale geldiği, nüfusu küçük belediyelerin kaynak sıkıntısı nedeniyle mali yapılarının bozulduğu ve borçlarının giderek arttığı, bunların hizmet yerine borç üreten bir yapıya dönüşmelerinin kaçınılmaz olduğu, sürekli borçlanmalarına rağmen bu belediyelerin temel alt yapı ihtiyaçlarının karşılanmadığı, BELDES projeleri ile alt yapı ihtiyaçlarının karşılanacağı ama alt yapı tesislerinin inşasının yeterli olmadığı, bunların sürekli bakımı ve işletilmesi de gerekeceği, bu belediyelerin ileri teknoloji gerektiren katı atık ve su arıtma gibi yatırımları gerçekleştiremeyecekleri, teknik kapasite yetersizliği nedeniyle imar ve ruhsat işlemlerinin yeterli kalitede olmadığı ileri sürülmektedir.

Gerekçede ileri sürülen bu sav, yeni değildir. 2004 yılında TBMM'ne sunulan Belediye Kanununun Gerekçesinde de benzer şeyler söyleniyordu.

Bu gerekçeye dayalı olarak belediyelerin kapatılması ve köye dönüştürülmesindeki amacın kamu yararı sağlamak olmadığı çok açıktır. Küçük ölçekli olan verimsizdir anlayışı doğru bir yaklaşım değildir. Büyük ölçekli olmasına karşın verimsiz çalışan belediyeler olduğu gibi küçük ölçekli olan ama verimli çalışan belediyeler de vardır. Ayrıca belediyelerin etkili görev yapamamalarının sebebi ölçek küçüklüğü değildir. Belediyelerin yeterli gelir kaynakları yoktur. Özellikle yeni belediye yasası ile yerel yönetimlere çok sayıda yeni görevler yüklenmiş buna karşılık yerel yönetimlere aktarılan hizmet alanı ölçüsünde kaynak sağlanmamıştır. Anayasanın 127'nci maddesinde yer alan: "Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır" kuralına karşın yıllardır belediye gelirleri yasası çıkarılmamıştır. Üstelik uygulamada yıllar içinde belediyelere aktarılan pay azaltılırken küçük belediyelerin payları dağıtım nüfus ölçütüne göre yapıldığı için daha da azalmıştır. Nüfusa göre dağıtımda yaz – kış, gece – gündüz nüfus farklılıkları bile dikkate alınmamaktadır. Belediyenin bulunduğu yörenin turistik merkez olması, o yörede tarihi ve kültürel dokunun bulunması ve benzeri faktörler dikkate alınmamaktadır.

Yerel yönetimlerin tümü açısından en önemli gelir kaynağı, bütçe vergi paylarıdır. Öncelikle bu payların anlamlı bir orana yükseltilmesi ve nüfus dışı ölçütlerin de dikkate alınarak yerel yönetimlere dağıtılması gerekir. Yapılması gereken şey belediyelerin yetkilerini ve gelirlerini artırmaktır. Kapatmak çare değildir. Belediye yönetimi altında yaşayan insanlar kasabalarının köye dönüştürülmesini istemiyor. Köy olmak istemiyor.

Belediyeler kapatılınca yörede yaşayan insanların ihtiyacı sona mı erecek? Okul, su, yol, kanalizasyon, hastane, konut vb. ihtiyaçları bitecek mi? Kapatılan belediye yönetimlerinin devredileceği il özel idareleri veya köylere hizmet götürme birlikleri bu ihtiyaçları kaynak kullanmadan mı sağlayacak? Bahane olarak ileri sürülenler il özel idareleri veya köylere hizmet götürme birlikleri için geçerli olamayacak mı?

Yerel yönetimler kendilerine verilen görevleri yerine getirmek için yeterli kaynağa kavuştuğunda, küçük belediyeler ölçek küçüklüğünü kolayca avantaja dönüştürebilirler. Buralarda yolsuzluk, verimsizlik olmaz. Kaynaklar yerel önderler aracılığı ile en yüksek faydayı sağlayacak şekilde kullanılır. Yeter ki bunlara yeterli kaynak tahsis edilsin. Kapatılacak olan belediyelerde yaşayan yöre halkı, hizmete en çok ihtiyaç duyan vatandaştır. Bu vatandaşlarımız belediyelerine aktarılacak daha çok kaynakla hizmet almayı beklerken, onlara belediyeleriniz kapatılacak deniyor.

Kapatma gerekçelerden biri de: "Küçük ölçekli belediyeler büyük tutarda parasal kaynak gerektiren içme suyu, kanalizasyon ve arıtma tesisi gibi yatırımları yapamıyor" gerekçesidir. Bu gerekçe, gerçekleri yansıtan ama sadece kapatılanlar için değil tüm belediyeler için geçerli olan bir savdır. Böyle olduğu için Hükümet, 18.04.2007 tarihinde kabul edilen 5625 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun'un 2'nci maddesi ile belediye teşkilatı olan yerleşim yerlerinin içme, kullanma ve endüstri suyunun temini ve kanalizasyon hizmetleri için gelecek yıllara sâri taahhütlere girişmeye DSİ Genel Müdürlüğünü yetkili kıldı. Eski düzenlemeye göre, DSİ Genel Müdürlüğü yalnızca Ankara, İstanbul, İzmir ve nüfusu 100.000'i aşan şehirlerde yetkili idi. Diğer şehirlerde ise İller Bankası yetkili idi. Yapılan bu yasa değişikliği ile DSİ Genel Müdürlüğü'ne belediye teşkilatı olan tüm yerleşim yerlerinin "içme, kullanma ve endüstri suyunu temin etme" görevi verildi ve bu göreve "kanalizasyon" hizmetleri de eklendi. Büyük tutarda parasal kaynak gerektiren su ve kanalizasyon yatırımları için bir merkezi yönetim kuruluşu olan DSİ Genel Müdürlüğü yetkili kılındı. Katı atık ve arıtma tesislerini yapımı için de mahalli idare birliklerinin kurulması ve bu birliklere katılımın Bakanlar Kurulu Kararı ile zorunlu kılınabilmesi için 26.05.2005 tarih ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununda düzenleme yapıldı. BELDES Projesi başlatıldı. Yani Kanunun Gerekçesinde ileri sürülenler gerçekleri yansıtmıyor. Belediyelerin gerçekleşen su ve kanalizasyon yatırımlarının bakım ve onarımını yapamayacakları savı da gerçekleri gizleyen spekülatif bir söylemdir. İleride ortaya çıkacak olan bakım, onarım ihtiyacı bu yeni düzenleme nedeniyle

ortadan mı kalkacak? Belediyeler kapatıldığı için bakım ve onarımlar kaynak gerektirmeden mi yapılacak?

Söz konusu belde belediyeleri kapatıldığında, buralarda yaşayan halk, başta yerel hizmetler olmak üzere eğitim, sağlık, ulaştırma hizmetlerinden yoksun kalacaktır. Bu hizmetlerin karşılanmaması ve aksatılmasıyla bu yerleşmelerdeki nüfus bu hizmetlere daha rahat ulaşacakları kent merkezlerine göçe başlayacaktır. Kırsal kesimdeki nüfus azalacaktır. Mera ve hazine arazileri üzerindeki düzensiz yapılaşma hızla artacaktır. Kapatılan belediyelerin çoğunun imar planı vardır. Belediyeler 3194 sayılı imar kanununa tabi iken bir anda 3367 sayılı Köy Kanununa tabi olacaklarından mevcut uygulama imar planlarının uygulanmasında sıkıntılar ortaya çıkacaktır. Yöre halkına günlük çalışma saatleri dışında da hizmet veren belediye yönetiminin kapatılması, hizmet kalitesini düşürecektir. Tüm bu nedenlerle belde belediyelerinin kapatılmasında kamu yararı yoktur.

Yerelleşme tüm demokratik ülkelerde temel ilke kabul edilmiş iken bu Kanun toplumu merkezileşmeye yöneltmektedir. Yöre nüfusunun azlığı halkın denetimini ve yerel yönetime katılımını artırır. Yerelleşmenin tercih edilmesinin temel nedeni budur. Belediyelerin yaklaşık üçte birinin kapatılması yerelleşmeye ve demokrasiye inançsızlığın en belirgin örneğidir. OECD'nin 2002 yılında yayınladığı bir rapora göre: Fransa'da 36.763, İtalya'da 8.100, İspanya'da 8.078, Belçika'da 589, Hollanda'da 548 belediye bulunmaktadır. Avrupa Birliğine üye olan diğer ülkelerle nüfusları da gözönünde tutularak karşılaştırıldığında ülkemizdeki belediye sayısının azlığı açıkça görülür.

Kapatılan belediyelerin içinde bilançoları nüfusu 2000'den fazla olan belediyelerden daha sağlıklı olan çok sayıda belediye vardır. Borçsuz belediyeler vardır. Borcu ile baş edebilen belediyeler vardır. Sürdürülebilir, baş edilebilir borç, olumsuzluk değil olumluluk göstergesidir. Öyle olmasa ne özel sektörün ne de Devletin borçlu olmaması gerekirdi. Dünyanın en büyük ülkelerinin, en büyük şirketlerinin bile borcu vardır. Nüfusu 2000'in altına düşen belde belediyelerini toptancı bir yaklaşımla verimli ve etkin çalışıp çalışmadıklarını araştırmadan kapatmakta kamu yararı yoktur. Toptancı yaklaşım yanlıştır. Her belediye farklıdır.

Belediyelere görevleri ile orantılı gelir sağlama görevi yerine getirilmeden, bunlara gelir kaynakları yaratma olanağı sağlamadan, bütçe gelirleri hâsılatından dağıtılan gelirleri adil bir şekilde dağıtmadan nüfusu 2000'den az belediyeleri kapatmak doğru değildir. Bütün bunlar yapılmadan

küçük ölçekliler verimsizdir gibi yanlış bir varsayımla yasal düzenleme getirmek haksızdır.

Kapatılacak belediyelerin içinde çok uzun yıllardır belediye olarak hizmet veren belediyeler var.

Örneğin; 1896'da kurulan (Artvin) Kılıçkaya Belediyesi, 1903 yılında kurulan (Amasya) Gümüş Belediyesi, 1953 yılından beri belediye olan (Sivas) Çepni Belediyesi, 1972 yılında kurulan Muğla (Bafa) Belediyesi, 1957 yılında kurulan (Aydın) Yenice Belediyesi, 1968'de kurulan (Burdur) Bozluca Belediyesi, 1972'de kurulan (Ardahan) Ortakent Belediyesi, 1971 yılında kurulan (Ordu) Yalıköy Belediyesi, 1968'de belediye olan (Manisa) Nuriye Belediyesi köye dönüştürülmektedir.

Belediye iken köye dönüştürülen yerler arasında sadece Türkiye'nin değil Dünya'nın en önemli beldeleri vardır.

Bunlardan; borcu olmayan, 7000 turistik yatak belgesi ve yat limanı olan, yaz nüfusu 15 bini bulan, 200 yabancının konut satın alarak yerleştiği Marmaris'in turistik beldesi Turunç belediyesi nüfusu 2000'in altında gerekçesi ile köye dönüştürülmektedir.

Turizmde öncelikli yöre ilan edilen Çorum Alacahöyük Belediyesi de kapatılmaktadır.

Yılda 2 milyon turistin ziyaret ettiği, 1985'de Dünya Miras Listesine giren, milli park ve SİT alanı ilan edilen Göreme belediyesi de köye dönüştürülmektedir.

Ege'nin tek kar yağan ve uluslararası standartlara göre kayak yapılan Bozdağ Belediyesi kapatılmaktadır.

Bektaşi kültürünün en önemli merkezi Hasandede Belediyesi köye dönüştürülmektedir.

Yüz binlerce turistin ziyaret ettiği Dünya miras listesinde olan Afrodisias'ın olduğu Geyre Belediyesi kapatılmaktadır.

(Isparta) Körküler Belediyesinin nüfusu 1.995, (Adıyaman) Köseceli Belediyesinin nüfusu 1998, (Elâzığ) Baltaşı Belediyesinin nüfusu 1.999 olduğu için kapatılacaktır.

Mersin'de Büyükeceli beldesinde nükleer enerji santrali kurulacak ama belediyesi kapatılmaktadır.

Jeotermal kuyularına sahip olduğu için ekonomik bakımdan hiçbir güçlüğü olmayan borçsuz Aydın ili Salavatlı Belediyesi de kapatılacaktır.

Kapatılacak belediyeler arsında Atatürk'ün Büyük Taarruzda hücum emri verdiği Zafertepe, 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in memleketi İslamköy, 20 yıldır Japonya Ortadoğu Kültür Merkezi tarafından Kalehöyük'te arkeolojik kazılar yapılan ve Japonların müze kurmaya hazırlandığı Kırşehir'in Kaman İlçesi'ne bağlı Çağırkan da yer alıyor. Ünlü TV dizisi Asmalıkonak'ın çekildiği ve turizm ve hediyelik eşya satışlarının patladığı Mustafapaşa da belediye olmaktan çıkarılmaktadır.

Haksız olan, yanlış olan, adil olmayan bir yasal düzenlemenin amacı kamu yararı olamaz. Hukuk devletinin tanımına giren birçok unsurlardan birisi de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğidir. Tüm yasaların genel amacının kamu yararı olduğu bilinen bir gerçektir. Buna göre çıkarılması için kamu yararı bulunmayan bir kanun, Anayasanın 2'nci maddesi hükmüne aykırı nitelikte olur. Bu nedenle 5747 sayılı Kanunun Geçici 1'inci maddesinin (1) nolu fıkrası Anayasanın 2'nci maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

Uzun yıllardır belediye yönetimi altında demokratik bir yönetime sahip olan vatandaşlarımız küçük hesaplar yüzünden cezalandırılıyor. Köy statüsünden belediye statüsüne geçen bir yerleşim yerinde halk, yerel düzenlemelerle tanışmıştı. Halk, kendi özgür iradesi ile belediye meclisini ve belediye başkanını seçerek demokrasinin verdiği hakkı yaşıyordu.

Yerel yönetimlerin var oluşunun siyasal gerekçesinin özünde demokrasi inancı yatar. Bu sebepledir ki, yerel yönetimler öteden beri demokrasinin temel kurumlarından biri olarak kabul edilmişlerdir.

Ayrıca yöre halkı, yerel ortak ihtiyaçlarının karşılanmasında seçimler ve diğer mekanizmalarla yönetimlere demokratik katılım hakkını kullanmakta ve bu hizmetlerin gerçekleştirilmesinde etkili olmaktadır. Böylece, yerel yönetimlerle demokrasi yaygınlaşmakta ve etkinleşmektedir.

Kasabadan köye dönüştürülen nüfusu 2000'den az olan belediyelerin bulunduğu yörede artık demokrasinin yaygınlaşması ve etkinleşmesinden söz edilemeyecektir. Yöredeki insanlar kasabalarının köye dönüşmesini istemiyor. 40 yıldır, 50 yıldır belediye yönetimi altında yaşayan insanlar köy yönetimi altında yaşamak istemiyor.

Belediye yönetimi gibi köy yönetimine göre daha gelişmiş bir yönetime sahip halk, birden bire "köylü halka" dönüşünce onur kırıcı bir işleme maruz kalmış olma duygusu içine girmiştir.

Bu durum, Anayasanın 5'inci maddesinde belirtilen; devletin, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak gibi amaç ve görevlerine ters düşen bir durumdur.

Anayasa ile güdülen ana amaç, Başlangıç'ta, belirtildiği gibi, Türk Ulusu'nun sürekli varlığı ve çağdaş uygarlık seviyesine ulaşması biçimindedir. Bu ana amaca varılmasını engelleyebilecek ya da yozlaştırabilecek nitelikte hiçbir hak ve özgürlüğün Anayasada tanınmadığı, daha açık bir anlatımla, bu amacın Anayasanın tüm yapısına ilke ve kurallarıyla ruhuna egemen olduğu tartışma götürmeyen bir gerçektir.

Yerinden yönetim ilkesi yönünden kamu yararı, ancak halkın katılımının ve bu yolla etkinliğinin arttırılması ile gerçekleştirilebilir. Belediyelerin kapatılması, demokratik katılımı en aza indirecektir. Bu nedenle 5747 sayılı Kanunun Geçici 1'inci maddesinin (1) nolu fıkrası amaç öğesi bakımından da Anayasaya uygun değildir.

2004 yılında 5393 sayılı Kanunla nüfusu 2000'in altında olan belediyelerin kapatılması kabul edildiğinde Kanunun Gerekçesinde 2000 yılı Nüfus Sayım Sonuçlarına göre bu durumda olan belediye sayısının 340 tane olduğu açıklanmıştı. Kapatma işlemi çeşitli yasal düzenlemelerle 2009 yılına ötelenerek ve kapatma işleminin 2000 yılı değil 2007 yılında yapılacak Nüfus Sayım Sonuçlarına göre yapılacağı hükme bağlanarak bu geçen süre içinde doğal olarak belediyelerin çoğunun nüfusunun 2000'in üstüne çıkması bekleniyordu. Bu beklenti 2007 sonuçları açıklanan kadar devam etti. Sonuçlar açıklandığında beklenenin tam tersi oldu. Türkiye'nin nüfusu azaldı. Kapatılacak belediye sayısı azalacağına yaklaşık üç kat artarak 863'e yükseldi. Yasa koyucunun iradesinden, beklentisinden, tahmininden tamamen farklı olan bir durum ortaya çıktı.

2000 yılında yapılan sayımda Türkiye'nin nüfusu 67.8 milyon kişi idi. Bilim adamları TÜİK'in daha önce yayımlamış olduğu verilerden yola çıkarak 2007 yılı ortası için 73.9 milyon, yılsonu için de 74.2 milyon tahmininde bulunuyorlardı. Ama açıklanan sayı 70, 5 milyon oldu. Bu tahminlerle TÜİK'in açıklaması arasında 3.5 milyon farklılık var. Sonuçlardan hangisinin hatalı olduğu hala tartışılıyor. TÜİK, daha önceki projeksiyonlara göre 3.5 – 4 milyon daha az çıkan nüfus azalmasının

nereden kaynaklandığını, şüphe uyandırmayacak biçimde ortaya koyamamıştır.

Böyle bir belirsizlik ve kuşku ortamında sağlıklı, haklı, adaletli bir yasal düzenleme yapma olanağı yoktur.

Bu gelişmeler yasa koyucunun amacına, iradesine, beklentilerine uygun değildir. Üstelik 2007 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayım Sonuçlarının doğruluğu konusunda kamuoyunda büyük şüpheler oluşmuş, açıklanan sonuçlara çok sayıda itiraz olmuştur. Bu itirazların bir kısmı yargıya taşınmış bazı belediyeler nüfuslarının yeniden tespit edilmesi talebinde bulunmuştur.

TÜİK'in 2007 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayım Sonuçlarını yargıya götüren çok sayıda belediyeden biri olan Erzincan ili Yaylabaşı Belediyesi Sivas Bölge İdare Mahkemesine 1966 olarak açıklanan nüfusunun 2020 olarak düzeltilmesi talebiyle başvurmuştur. Yaylabaşı Belediyesi'nin başvurusunda özetle şöyle denilmektedir: "Belediyemizde yıllardır yaşamakta olan berberimiz, muhtarımız, komutanımız ve çiftçi vatandaşlarımızdan 54 kişiden 31'i TÜİK personeli tarafından adreslerinde sayılmalarına rağmen TÜİK'in adres ve sokak numaralarını yazmada yaptığı hata yüzünden sisteme dahil edilmemişlerdir. 23 kişi ise beldemizin meskun sahasının dışında bulunan küme evlerimizde yaşamaktadır. Buralarda sayım yapılmadığı anlaşılmaktadır. Sisteme dahil edilmeyen kişiler 2008 yılının Ocak ve Şubat aylarında Erzincan Merkez İlçe Nüfus Müdürlüğüne müracaat ederek kayıtlarını yaptırmıştır. Sisteme dahil edilmeyen 54 kişinin tespitinin yapılarak nüfusumuzun 2020 olarak düzeltilmesini talep ederiz." (Bak: EK 14)

TÜİK'in yaptığı sayım sonuçlarına yargı organı nezdinde itiraz eden belediyelerden biri olan (Antalya) Abdurrahmanlar Belediye Başkanlığı da 1.988 olarak açıklanan nüfusunun hatalı olduğunu, hatanın kaynağının belde belediyesi sınırları içinde olan "Zümrüt", "Çıtlıklı" ve "Töngüçlü" mahallelerindeki nüfusun belde sınırı dışında olan ve hiçbir sınır ihtilafının olmadığı Şatırlı köyü nüfusunda gösterilmiş olmasından kaynaklandığı ileri sürerek Antalya 2. İdare Mahkemesine 07.03.2008 tarihinde dava açmıştır. (Bak: EK 15)

TÜİK'in yaptığı sayım sonuçlarını yargıya götüren belediyelerden bir diğeri (Antalya) Dağbeli Belediye Başkanlığı'dır. Antalya 2. İdare Mahkemesine verilen dilekçede, Dağbeli Belediyesinin 1.828 olarak açıklanan nüfusunun 2000 yılında 3.912 olduğu, 2007 yılında yapılan

referandumda beldede 1.773 seçmen kaydının bulunduğu, beldede 1050 meskenin mevcut olduğu, 1019 elektrik, 1054 su abonesi olduğu, saptanabildiği kadarıyla 245 kişinin sayımının yapılmadığı, sayımı yapılmayanlar arasında Belediye Başkanı ve eşinin de bulunduğu, belediye başkanının sadece oğlunun sayıldığı belirtilmiştir. (Bak: EK 16)

(Erzincan) Mercan Belediye Başkanlığı da 1989 olarak açıklanan nüfusunun hatalı olduğunu ileri sürerek beldede oturan 14 kişinin TÜİK tarafından 31.12.2007 tarihinden önce kaydedilmediğine dair Tercan Sulh hukuk Mahkemesine başvurmuş ve mahkeme 03.03.2008 tarihinde 14 kişinin 31.12 2007 tarihinden önce yerleşmek sureti ile Mercan Beldesinde ikamet ettiklerini tespit etmiştir. (Bak: EK 17)

Dava açanlardan bir diğeri, (Kütahya) Balıköy Belediye Başkanlığı'dır. TÜİK, Balıköy belediyesinin nüfusunun 1955 olduğunu açıklamıştır Balıköy Belediye Başkanlığı madende çalışanların, öğretmenlerin ve bazı vatandaşların sayılmadığını ileri sürerek TÜİK'in hatalı sayım yapması nedeniyle İdare Mahkemesine dava açmıştır. (Bak: EK 18)

Benzer şekilde (Kütahya) Günlüce Belediyesi de TÜİK'in hatalı sayım yapması nedeniyle İdare Mahkemesine de dava açmıştır. Dava dilekçesinde beldede ikamet eden 13 öğretmen, 2 doktor ve 1 hemşirenin aileleri ile birlikte belde nüfusu içinde sayılmadığını ileri sürülmüştür. (Bak: EK 19)

Burada örnek olarak verilenler dışında TÜİK'in sayım sonuçlarını yargıya götüren çok sayıda belediye vardır.

Anayasanın 36'ncı maddesinde, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahip olduğu öngörülmüştür. Nüfusu 2000'in altına düşen belde belediyelerinin tüzel kişiliklerinin yasal düzenlemeyle kapatılarak köye dönüştürülmesi, bunların kişisel menfaatini ihlal eden bir idari işlem hakkında açtıkları dava lehlerine sonuçlansa bile hiç bir etki doğurmayacaktır. Bunun yargı kararlarını işlevsiz hale getireceği, dolayısıyla kuvvetler ayrılığı ve hukuk devleti ilkesine aykırı olacağı açıktır. Yargı organlarının idari işlemin iptali yönündeki kararları bu belediyelere yeniden tüzel kişilik kazandırmayacağından bunların hak arama hürriyetleri önlenmiş olmaktadır. Anayasamızın 13. Maddesi: Temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz hükmünü taşımaktadır. Hak arama hürriyetine getirilen bu sınırlama Anayasaya aykırıdır. Bu nedenle 5747 sayılı Kanunun Geçici 1'inci

maddesinin (1) nolu fıkrası ile getirilen düzenleme Anayasanın 2'nci 13'üncü ve 36'ncı maddelerine aykırıdır.

Kanunun Gerekçesinde kapatılma için ileri sürülen nedenlerden biri de, nüfusu 2000'in altına düşen belde belediyelerinin 5393 sayılı Kanunun hükümlerine göre zaten kapatılmalarının gerektiğidir.

Gerçekten de 03.07.2005 tarihinde kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanununda; yeni belediye kurulması için nüfusun en az 5.000 olması şart koşulmuş ve nüfusu 2.000'in altına düşen belediyelerin, köye dönüştürülmesi öngörülmüştür.

Ancak nüfusu 2.000'in altına düşen belediyelerin kapatılması ile ilgili düzenleme büyük tepki toplayınca, 5393 sayılı Kanunun Geçici 3'üncü maddesine konulan hükümle; nüfusu 2.000'in altına düşen belediyelerden Kanunun birleşme ve katılma hükümlerinden yararlanmak isteyenlerin köye dönüştürme işleminin 31.12.2006 tarihine kadar uygulanmaması kabul edilmiştir.

Nüfusu 2.000'in altına düşen belediyelerin kapatılması işleminin 2007 yılının başına kadar ertelenmesi de tepkileri dindirmediğinden bu kez 5594 sayıl yasa ile; nüfusu 2.000'in altına düşen belediyelerin kapatılması işlemi ilk mahallî idare seçimlerine, yani 2009 Mart'ına kadar ertelenmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanununda bu Kanunda öngörülen nüfus büyüklüğü için Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığınca bildirilen nüfusun esas alınacağına dair hüküm vardır. Ancak, 2009 yılında gerçekleşecek kapatılma işleminin 2000 yılı Nüfus Sayım Sonuçlarına göre yapılması da adil olmadığından 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanununun geçici maddesinde yapılan bir düzenleme ile nüfus tespit işlemlerinin ikametgâha dayalı nüfus kayıt sisteminin kurulmasına kadar ertelenmesi kabul edilmiştir.

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2007 Nüfus Sayımı Sonuçlarına göre 863 belde belediyesinin nüfusu 2000'den az çıkmıştır.

Bütün bu gelişmelerden sonra AKP Hükümeti, 5393 sayılı Belediye Kanununda öngörülen idari işlemlerle tüzel kişiliği kaldırma yerine, bunu Kanunla yapmayı tercih etmiştir.

Gerçekten de 5393 sayılı Belediye Kanununun 11'inci maddesinde yer alan düzenlemeye göre, nüfusu 2.000'in altına düşen belediyelerin Danıştay'ın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine müşterek kararname ile köye dönüştürülmesi gerekmektedir.

Bu yol seçildiğinde her belediye için Bakanlığın teklifi, Bakanlar Kurulunun ve Danıştay'ın kararı gereklidir. 1580 sayılı Yasadaki "Danıştay'ın kararı" ibaresi 5393 sayılı yasada "Danıştay'ın görüşü" ibaresine dönüştürülmüştür. Ama bu dönüştürme sonuca fazla etkili değildir. Danıştay'ın olumsuz görüşüne karşın kapatma gerçekleşirse itiraz halinde Danıştay'ın son kararı vereceği tabidir.

Bu yol seçilmemiştir. Çünkü bu yolla belediye kapatmanın süresi uzayacağı gibi bazıları da yargıdan dönebilir. Oysa AKP Hükümetinin acelesi var. İdari yol izlenerek belediyelerin kapatılması halinde bu belediyelerin 2009 mahalli idareler seçimlerine katılacağı düşünülmektedir.

Bu yüzden acele ediliyor ve Anayasanın 67'nci maddesine göre, sonucu yönünden seçimlerle doğrudan ilgili olan bir yasal düzenlemenin seçimlerden en az bir yıl önce yapılması zorunluluğundan dolayı kapatma işlemini yasa ile bir yıldan önce yapmak isteniyor. Tek başına bu olgu bile iktidarın kamu yararı amacından sapmış olduğunu ortaya koyabilecek bir nitelik taşımaktadır.

2004 yerel yönetim seçimleri öncesinde AKP benzer bir girişimde daha bulunmuştu. 5025 sayılı Yasada; 2000 yılı genel nüfus sayım sonuçlarına göre, il ve ilçe belediyeleri ile büyükşehir belediye sınırları içinde kalan belediyeler hariç, nüfusu 2000'in altında olan belediyelerin tüzel kişiliklerinin, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın 27 Mart 2004 gününde kalkması, bu yerlerin aynı adla köye dönüşmesi, buralarda, 28 Mart 2004 gününde yapılacak yerel yönetim seçimlerinde, belediye yerine köy tüzel kişiliği organlarının seçilmesi öngörülmüştü.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer bu yasayı bir kez daha görüşülmesi için geri gönderdi. Geri gönderme gerekçesinde: "Farklı seçim çevrelerinde farklı seçimlerin yapılmasını sağlayacak, bir başka deyişle sonucu yönünden seçimlerle doğrudan ilgili olan düzenlemenin, yaklaşık üç ay sonra yapılacak seçimlerde uygulanmasını olanaklı kıldığını, bu içeriğiyle, incelenen Yasa'nın Geçici 1'inci maddesinin seçimlerle doğrudan ilgili olduğunu ve seçim yasası değişikliği niteliğinde bulunduğunu ve Anayasanın 67'nci maddesinin son fıkrasıyla bağdaşmadığını" belirtmişti. Cumhurbaşkanının geri gönderme yazısından sonra yasa TBMM'de ele alınıp görüşülmediği için yasalaşmadı.

2004 yılında yerel seçimlerden üç ay önce yapılmak istenen girişimin benzeri, 2008 yılında seçimlere on ay kala yapılmak istenmektedir.

Anayasanın 67'nci maddesinin son fıkrasında, seçim yasalarında yapılan değişikliklerin, yürürlüğe girdiği günden başlayarak bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmayacağı kurala bağlanmıştır.

2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 3507 sayılı Kanunla değişik 8'inci maddesinin birinci fıkrasında; mahalli idareler seçimlerinin beş yılda bir yapılacağı, her seçim döneminin beşinci yılındaki 1 Ocak gününün seçimin başlangıç tarihi, aynı yılın Mart ayının son Pazar gününün de oy verme günü olduğu hükme bağlanmıştır.

Seçim bir süreçtir. Bu süreçte seçim bölgelerinin belirlenmesi, siyasi partilerin adaylarını belirlemesi, aday listelerini vermeleri, adayların incelenmesi, adayların ilanı ve itirazlar, seçimlerde kullanılacak oy pusulalarının basımı, propaganda dönemi gibi aşamalar vardır. 2972 sayılı Yasanın 8'inci maddesi uyarınca, 2009 yılının Mart ayının son Pazar günü yapılacak mahalli idareler seçiminin başlangıç tarihi 1 Ocak 2009 dur. Mahalli idareler seçiminin başlangıç tarihi 1 Ocak 2009 olduğundan Anayasanın öngördüğü bir yıllık süre 1 Ocak 2008 günü dolmaktadır. Oy verme günü olan Mart ayının son Pazar günü, seçimlerin sona erdiği, sonlandığı gündür. Bu hali eski ilçe sınırlarının değiştirildiği yerlerde yaşayanların seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları ellerinden alınmış olacaktır.

Bu nedenle 5747 sayılı Yasanın Geçici 1'inci maddesinin (1) nolu fıkrası ile yapılan düzenleme, seçim sonuçlarını doğrudan etkileyecek nitelikte olduğundan ve 2972 sayılı Yasanın 8'inci maddesi uyarınca, 2009 yılının Mart ayının son Pazar günü yapılacak mahalli idareler seçiminin başlangıç tarihinin 1 Ocak 2009 olması karşısında Anayasada öngörülen bir yıllık süreden önce yürürlüğe sokulduğundan Anayasanın 67'nci maddesine aykırıdır.

Türk demokrasi tarihinde siyasi amaçlarla ilçe yapma, köye dönüştürme girişimleri AKP iktidarından önce de vardı.

Kırşehir'in ilçe haline getirilmesinde olduğu gibi, bir bölge halkının belli bir siyasi partiye oy vermiş bulunmalarından dolayı toptan cezalandırılmaları geçmişte de görüldü.

1953 yılında muhalefet partisini destekleyen Kastamonu'nun Abana ilçesi bir Kanunla köy haline getirildi ve iktidar partisini destekleyen Bozkurt belediyesi ilçe merkezi yapıldı.

Bu konu ili ilgili iptal başvurusunu inceleyen Anayasa Mahkemesinin 15.11.1967 gün ve 12751 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Anayasa Mahkemesinin, Abana İlçe Merkezinin Abana'dan kaldırılıp Bozkurt'a Nakline İlişkin 6203 sayılı Kanun hükümlerinin iptali istemi ile ilgili olarak verdiği K.967 – 20, E.963 – 145 sayılı Kararı aynen şöyledir:

"Merkezi idarenin kuruluşuna ilişkin ilkelerini gösteren Anayasanın 115'inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına şöyle denmektedir: Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından coğrafya durumuna, iktisadi şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır. İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır.

Bu hükme göre, Türkiye'nin gerek illere ayrılmasında, gerekse illerin öbür kademeli bölümlere ve bu arada ilçelere ayrılmasında gözönünde tutulacak alan ölçü, coğrafya durumu, iktisadi koşullarla kamu hizmetlerinin gerekleridir. İdari kademelere bölünmede bu anılan ölçülerin gözönünde tutulması ilkesi, bu kademelerin merkezlerinin belli edilmesinde de öncelikle uygulanır: Çünkü, il veya ilçenin veya diğer bir kademenin merkezi demek, oranın işlerinin toplandığı en önemli bir yer demektir, Bu bakımdan bir idari bölümün merkezinin, coğrafya durum, iktisadi koşullar ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre en uygun bir yerde bulunması Anayasa buyruğu olduğu gibi, bir merkezin değiştirilmesinde dahi yeni merkezin coğrafya durumu, iktisadi koşullar ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre eskisinden daha üstün bir yer niteliğini taşıması da, yine Anayasa buyruğudur. Demek ki, merkez değiştirmelerini merkezin eski merkeze göre coğrafya durumu, iktisadi koşullar ve kamu hizmetlerinin gerekleri bakımından daha üstün olduğu açıkça anlaşılmadıkça, böyle bir değiştirme Anayasaya uygun sayılamaz…… Anayasanın Seçme ve Seçilme Hakkı başlıklı 5'inci maddesinde: Vatandaşlar kanunda gösterilen şartlara uygun olarak; seçme ve seçilme hakkına, sahiptir. Seçimler, serbest, eşit, gizli, tek dereceli genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre yapılır denilmektedir. Buna göre seçimlerin serbestliğini doğrudan doğruya veya dolayısıyla bozmaya elverişli bulunan veya bozmak amacı ile konulmuş olan bütün hükümler, Anayasaya aykırı niteliktedir. …….. Seçimlerde Abana'lıların C.H.P. ye ve Bozkurt'ların ise iktidar partisi olan D.P. ye oy verdikleri anlaşılmaktadır…… Dava konusu hükmün kabulü ile seçimlerde yurttaşların serbestçe oy kullanmalarının sınırlandırılması ve sonraki seçimler bakımından onların etki altında bırakılması yoluna gidildiği veya böyle bir yol tutulmadığı düşünülse bile, bu hüküm yüzünden yurttaşlar üzerinden bir korkunun seçim propagandası sırasında ortaya sürebilecek söylentilerle pek kolaylıkla yaratılabileceği ve seçim

serbestliğinin rahatlıkla etkileyebileceği anlaşılmaktadır, Buna göre dava konusu hüküm Anayasanın 55'inci maddesine de aykırıdır ve bu bakımdan dahi iptal edilmelidir…… Anayasanın "Cumhuriyetin nitelikleri başlıklı 2'nci maddesinde", Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir denilmektedir, Hukuk devletinin tanımına giren birçok unsurlardan birisi de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, başka deyimle, yalnızca özel çıkarlar için veya yalnızca belli partilerin veya kişilerin yararına olarak herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğidir. Buna göre çıkarılması için kamu yararı bulunmayan bir kanun, Anayasanın 2'nci maddesi hükmüne aykırı nitelikte olur ve dava açıldığında iptali gerekir."

Görüldüğü gibi Anayasa Mahkemesinin Abana ilçesi ile ilgili kararı, ilçelerin; coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre kurulması gerektiğini, seçimlerin serbestliğini doğrudan doğruya veya dolayısıyla bozmaya elverişli bulunan veya bozmak amacı ile konulmuş olan bütün hükümlerin, Anayasaya aykırı olacağını, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, yalnızca özel çıkarlar için veya yalnızca belli partilerin veya kişilerin yararına olarak herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğini açıkça belirtmektedir.

Seçimlerde iktidar partisini kızdıracak sonuçlar sonrasında halkta belediyelerinin bölüneceği, başka ilçeyle birleştirileceği, mahalleye veya köye dönüştürüleceği, hatta ilçe olmaktan çıkarılacağı korku ve endişesi yaratılarak serbestçe seçim yapılması mümkün değildir. Nüfusu 2000 – 5000 arasında olan beldelerde yaşayan seçmenlerin kendi belediyelerinin de bir yasal düzenleme ile kapatılabileceği korkusuna kapılmadan oy kullanmaları mümkün mü?

Anayasamızın 13'üncü maddesi: "Temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz hükmünü taşımaktadır. Demokratik toplum düzeni her şeyden önce seçme ve seçilme hakkına azami ölçüde saygı gösterilmesini gerektirir. Anayasanın 67'nci maddesinde yer alan seçimlerin serbestliği ilkesi, baskı ve müdahaleleri dışlayan bir kavramdır.

Anayasanın Cumhuriyetin nitelikleri başlıklı 2'nci maddesinde, "Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir denilmektedir. Hukuk devletinin tanımına giren birçok unsurlardan birisi de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, başka deyimle, yalnızca özel çıkarlar

için veya yalnızca belli partilerin veya kişilerin yararına olarak herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğidir.

Açıklanan nedenlerle, 5747 sayılı Yasanın Geçici 1'inci maddesinin (1) nolu fıkrasıyla yapılan düzenlemeyle Ekli 44 sayılı listede adları yazılı belediyelerin tüzel kişiliklerinin ilk genel mahalli idareler seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak köye dönüştürülmesi Anayasanın 2'nci ve 67'nci maddelerine aykırıdır.

Öte yandan, hukuk devletinde kazanılmış haklara saygı gösterilmesi bir zorunluluk, hatta yükümlülüktür. Hukuksal tasarrufu doğuran irade sahiplerinin aynı yöntemle bu tasarrufu geri almalarına veya değiştirmelerine olanak bulunmaktadır. Ancak, önceden oluşmuş hukuksal durumların sonradan yapılacak işlemlerle değiştirilmesi, hukuktan beklenen güvenlikle bağdaşmaz. Kazanılmış hakları ortadan kaldırıcı nitelikte sonuçlara yol açan yorumlar Anayasanın 2'nci maddesinde açıklanan "Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir." hükmüne aykırılık oluşturacağı gibi toplumsal kararlılığı hukuksal güvenceyi ortadan kaldırır, belirsizlik ortamına neden olur ve kabul edilemez.

5393 sayılı Belediye Kanununun 8'inci maddesi belediyelerin birleşmesine ve ya belediyeye katılmaya izin vermektedir. Özellikle nüfusu 2000'den az olan belde belediyeleri meskûn sahalarına 5000 metreden fazla olmayan belde, köy ve bunların bir kısmı ile birleşerek veya bir başka belde belediyesine katılarak nüfuslarını artırabilmektedir. Böylece nüfuslarını artırarak belde belediye tüzel kişiliğinin kaldırılmasının koşullarını ortadan kaldırabilmektedir.

5393 sayılı Kanunun 11'inci maddesindeki kapatma tehdidinden kurtulmak amacıyla yasada öngörülen prosedürleri gerçekleştirmek için girişimde bulunan çok sayıda belediye vardır. Bunların bir kısmı yasada öngörülen tüm prosedürü tamamlamış ve birleşmeyi gerçekleştirmiştir. Bazısı ise kanunun gerektirdiği tüm işlemleri yapmış, referandum sonuçlandırılmış, ilgili il valiliği bağlanma işlemini ve sınır değişikliğini onaylamış ve sonuç için İçişleri Bakanlığı'na yazı yazmıştır.

Örneğin, Giresun'un Bulancak ilçesine bağlı Sofulu köyünün Kovanlık belde belediyesine katılması 20.02.2008 tarihinde İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğüne bildirilmiş, Genel Müdürlük de 27.02.2008 tarihinde gereğinin yapılması için Giresun Valiliğine yazı yazmıştır. (Bak: EK 22)

Bir başka örnek, Tokat ili Almus ilçesine bağlı Gevrek köyünün Kınık belde belediyesine bağlanmasıdır. Burada da referandum yapılmış, belediye meclisi karar almış, il valiliği köyün beldeye bağlanmasının Valilikçe uygun görüldüğünü İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğüne 12.03.2008 tarihinde bildirilmiştir. (Bak: EK 23)

Diğer bir örnek, Kütahya ili Balıköy ve Günlüce belediyelerinin gerçekleştirdikleri birleşmedir.

Kışla köyü 14.12.2007 tarihinde, Karaşehir köyü 15.12.2007 tarihinde Balıköy Belediyesine katılma kararı almıştır. 2.3.2008 tarihinde yapılan referandumda Balıköy belediyesine 169 nüfuslu Kışla köyü ile 96 nüfuslu Karaşehir köyünün mahalle olarak katılması kabul edilmiştir. 11.3.2008 tarihinde İçişleri Bakanlığı bağlanma işlemlerini onaylamış, 13.3.2008 tarihinde Kütahya Valiliği katılma işlemlerinin tamamlandığını bildirmiştir. (Bak: EK 18)

Günlüce Belediyesi de TÜİK tarafından 1978 olarak açıklanan nüfusunu 74 nüfuslu Işıklı köyü ile birleşerek 2052'ye yükseltmiştir İçişleri Bakanlığı 11.3.2008 tarihinde birleşme kararına onaylamış, 13.3.2008 tarihinde Kütahya Valiliği katılma işlemlerinin tamamlandığını bildirmiştir. (Bak: EK 19)

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçlarına göre: Nüfusu 1.891 olarak tespit edilen Kovanlık beldesi, Sofullu köyünün beldenin mahallesi olmasıyla nüfusunu 2. 338'e; nüfusu 1.532 olarak açıklanan Kınık belde belediyesi, Gevrek köyünün beldenin mahallesi olmasıyla nüfusunu 2.093'e; nüfusu 1955 olarak tespit edilen Balıköy beldesi, Kışla köyü ile Karaşehir köyünün beldenin mahallesi olmasıyla nüfusunu 2. 220'ye; nüfusu 1978 olarak tespit edilen Günlüce beldesi, Işıklı köyünün beldenin mahallesi olmasıyla nüfusunu 2052'ye çıkarmıştır.

Buna rağmen, Kovanlık, Kınık, Balıköy, Günlüce belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak köye dönüştürülmüştür.

Bu durumda olan belediyelerin sayısı tam olarak bilinmemektedir. Yasanın TBMM Genel Kurulunda görüşülmesi sırasında milletvekilleri 5393 sayılı Yasanın birleşmeye ilişkin hükümlerinden yararlanıp bakanlıktan veya valiliklerden yazı bekleyen kaç belediye olduğunu İçişleri Bakanına sormuş, fakat yanıt alamamışlardır.

Anayasa Mahkemesi kazanılmış hak kavramını; "...kişinin bulunduğu statüden doğan, tahakkuk etmiş ve kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel olacak niteliğine dönüşmüş hak" olarak tanımlamıştır. Bir statüye bağlı

olarak ileriye dönük, beklenen haklar ise bu nitelikte değildir. Ancak, kazanılmış bir haktan söz edilebilmesi için bu hakkın yeni yasadan önce yürürlükte olan kurallara göre bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilmiş olması gerekmektedir. (Anayasa Mahkemesi, E.1999/50, K.2001/67)

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu kararında ise "Gerek öğretide, gerekse uygulamada, kişilerin hukuki statülerini belirlemiş ve buna dayalı olarak da yeni hukuki durumların ve hakların elde edilmesine neden olmuş, bir başka deyişle hukuki sonuçlarını yerine getirmiş olan durumların, artık geriye dönülmez, vazgeçilmez haklar olduğu, yani kazanılmış hak teşkil ettiği" vurgulanmıştır. (DİBKK. E.1989/1 – 2, K.1989/2)

5393 sayılı Kanunun birleşme ve katılmaya ilişkin 8. ve 12. madde hükümleri hala yürürlüktedir. Bu hükümler yeni bir yasal düzenleme ile yürürlükten kaldırılmamıştır. 5393 sayılı Yasanın 5747 sayılı yasanın yürürlüğe girmesinden önce de sonra da yürürlükte olduğu hükümlerinden yararlanmak isteyen, yasanın öngördüğü tüm işlemleri yerine getiren belediye tüzel kişilerinin bu hakları elinden alınmıştır.

Hukuk Devleti'nin unsurlarından bir diğeri olan hukuk güvenliği, diğer bir ifadeyle "güvenin korunması ilkesi" de ilgilinin hukuki durumunun süreceğine olan güveni dolayısıyla hayal kırıklığına uğratılmaması anlamına gelir. Güvenin korunması, her zaman mevcut bir hukuki durumun dokunulmazlığı anlamında olmasa da, her düzenleme değişikliğinde yasakoyucunun göz önünde bulundurması gereken bir husustur.

Halkın Devlete olan güveninin korunması da ancak hukuk güvenliğinin sağlanmasıyla mümkündür.

Bu yönüyle, Hukuk Devleti'nin önemli bir unsuru olarak hukuk güvenliği, yalnızca hukuk düzeninin değil, aynı zamanda belirli sınırlar içinde, bütün Devlet davranışlarının, az çok, önceden öngörülebilir olması anlamını taşır. Hukuki güvenlik sadece bireylerin devlet faaliyetlerine duyduğu güven değil, aynı zamanda yürürlükteki mevzuatın süreceğine duyulan güveni de içerir.

Haklı beklenti, idarenin ister bir taahhüt, isterse uzun süren bir uygulamasına güvenerek olsun, bireylerin bir çıkarları ya da lehlerine olan bir sonuca ulaşabileceklerini ya da edinebileceklerini ümit etmelerini ifade eder. Yeni düzenlemenin hukuki istikrarı bozmaması, hakların kullanılmasını zorlaştırmayacak ya da doğmuş olan haklarının hiçe sayılması anlamına gelecek şekilde tasarlanmaması gerekmektedir.

Anayasanın 2'nci maddesinde Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasanın bulunduğu bilincinde olan devlettir. Bu bağlamda, hukuk devletinde yasa koyucu, yasaların yalnız Anayasaya değil, evrensel hukuk ilkelerine de uygun olmasını sağlamakla yükümlüdür.

Belediye Kanununun birleşmeye ilişkin hükümleri hala yürürlüktedir. Birleşme işlemlerini tamamlamış veya sadece muamelenin tamamlanması bekleyen belediyelerin kazanılmış haklarına saygı göstermeden bunların da tüzel kişiliğini toptancı anlayış içerisinde kaldırmak ve köye dönüştürmek Anayasanın 2'nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

Hükümet sözcüleri, belde belediyelerini köye dönüştürmeyi, gerekli olduğu için yapmak istediklerini, bu belediyelerin çoğunun AKP'lilerce yönetildiğini ileri sürmektedir. Gerçekten de kapatılacak olan 863 belediyenin 493'ü AKP'li belediye başkanlarınca yönetilmektedir. Ama gerçekleştirilen bu operasyonla belde belediyelerin bir kısmı değil kapatılan belediyelerin tümünün yönetimi 10 yıl süre ile il özel idaresi genel sekreterlerinin yönetimindeki (vali ve kaymakamın denetimindeki) il özel idarelerine veya köylere hizmet götürme birliklerine verilecektir. Yani buraların yönetimi AKP kadrolarına teslim edilecektir. Hükümet, buraları il özel idarelerinin şubesi haline dönüştürerek yönetmeyi planlıyor. Tüzel kişiliği kapatılan belediyeler Kanunun Geçici 1'inci maddesinin (1) nolu fıkrası hükmü ile köye dönüştürülecek ve Kanunun 3'üncü maddesinin (5) nolu fıkrasında yer alan hükümler doğrultusunda köye dönüşen yerlerin içme suyu, kanalizasyon, temizlik, çöp toplama, ulaşım, itfaiye ve diğer hizmetlerini yürütmek üzere il özel idareleri veya köyleri hizmet götürme birlikleri gerekli tedbirleri alacaktır.

Köy tüzel kişiliği ve il özel idareleri Anayasamıza göre yerel yönetim organları olmakla beraber uygulamada mahalli müşterek ihtiyacın karşılanması ve özerklik açısından bunların belediye ile karşılaştırılması mümkün değildir.

İl özel idarelerinin seçilmiş organları olsa da, asıl olarak atanmış görevliler tarafından yönetildiği bilinen bir gerçektir. Köy tüzel kişiliği de, kendi halkının ortak ve yerel gereksinimlerini karşılayan ve genel karar

organları halk tarafından seçilen en küçük yerel yönetim birimi iken, belediyeler özellikle kentleşme ve çok partili siyasal yaşamla birlikte daha da ön plana çıkmışlar ve yerinden yönetim kuruluşlarının tipik örnekleri olmuşlardır. Belediyeler il özel idareleri ve köyler böylesine farklı yerel yönetim birimlerini oluşturmaktadır.

Kapatılan belde belediyelerinde yaşayan yöre halkı, 10 yıl süre ile belli bir partinin etkisinde ve denetiminde olan bir idari yapı ile yönetilecektir. Hukuk devletinin tanımına giren birçok öğe den biri de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, başka bir deyişle, özel çıkarlar için ya da belli kişilerin, grupların veya siyasi partilerin yararına olarak bir yasanın kabul edilemeyeceğidir. Kamu yararı amacı taşımayan yasaların, amaç öğesi yönünden Anayasanın 2'nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırı düşeceği açıktır.

Anayasaya göre, mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. Görüldüğü gibi Anayasa, yerel yönetimlerin nüfus esasına göre değil yerinden yönetim esasına göre kurulmasını (dolayısıyla kapatılmasını) öngörmüştür. Bu yüzden yerinden yönetim ilkesini gözetmeden Anayasada kuruluş için gözetilmesi öngörülmeyen nüfus kriterine dayanarak belediyeleri kapatmak yerinden yönetim ilkesine uygun değildir.

Anayasanın 127'nci maddesinin ikinci fıkrasında sözü edilen "yerinden yönetim ilkesi", yerel yönetimlerin tüzelkişiliğe sahip olmaları, görevli organlarını seçme hakkının verilmesi ve bu organlara karar verme yetkisinin tanınması gibi üç ana öğeden oluşur.

Bu kavram, herhangi bir yerel yönetim biriminin sınırları içinde yaşayan kişi, aile, zümre ya da sınıfın özel çıkarlarını değil, aynı yörede birlikte yaşamaktan doğan eylemli durumların yarattığı, yoğunlaştırdığı ve güncelleştirdiği, özünde yerel ve kamusal hizmet karakterinin ağır bastığı ortak beklentileri ifade etmektedir. Bu gereksinimleri yerel planda karşılama olanak ve önceliklerini takdir yetkisinin o yörede yaşayan halkın yasalara dayalı olarak oluşturdukları organlara bırakılması, hem yerinden yönetim ilkesine, hem özerklik ilkesine, hem de demokratik yaşam biçimine daha uygun bir yoldur.

Böyle davranmak yerine belediye tüzel kişiliğini köy tüzel kişiliğine dönüştürmek ve o yörede yaşayan halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarının il özel idareleri veya köylere hizmet götürme birlikleri aracılığı ile gidermeye çalışmak demokratik bir yaklaşım değildir. Anayasanın 127'nci maddesine

aykırıdır. Tüm yasaların genel amacının kamu yararı olduğu bilinen bir gerçektir. Oysa 5747 sayılı Kanunun Geçici 1'inci maddesinin (1) nolu fıkrasındaki düzenleme daha çok siyasal nedenlere dayanmaktadır. Yerinden yönetim ilkesi yönünden kamu yararı, ancak halkın katılımının ve bu yolla etkinliğinin arttırılması ile gerçekleştirilebilir. Belediyelerin kapatılması, demokratik katılımı en aza indirecektir. Bu nedenle Tasarı, amaç öğesi bakımından da Anayasaya uygun değildir.

Mahalli müşterek ihtiyaçların kapatılan belediyeler yerine il özel idareleri veya köylere hizmet götürme birlikleri aracılığı ile giderilmesi, Yerel Yönetim Özerklik Şartının 2'nci maddesine de aykırıdır.

Yerel Yönetim Özerklik Şartının 2'nci maddesine göre: Özerk yerel yönetim kavramı yerel makamların, kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkânı anlamını taşır. Bu hak, doğrudan, eşit ve genel oya dayanan gizli seçim sistemine göre serbestçe seçilmiş üyelerden oluşan ve kendilerine karşı sorumlu yürütme organlarına sahip olabilen meclisler veya kurul toplantıları tarafından kullanılacaktır.

Bu anlamda il özel idarelerinin ve köylere hizmet götürme birliklerinin Yerel Yönetim Özerklik Şartının 2'nci maddesinde tanımlanan özerk yerel yönetim kavramına uygun olduğu söylenemez. Buradaki tanıma uygun bir yapı olan belediyeyi köye dönüştürerek mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanması görevini başka bir yapıya vermek Yerel Yönetim Özerklik Şartının 2'nci maddesine uygun değildir.

Bu nedenle 5747 sayılı Kanunun Geçici 1'inci maddesinin (1) nolu fıkrası Anayasanın 90'ıncı maddesine de aykırıdır.

Öte yandan getirilen düzenleme Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartının 5'inci maddesine de aykırıdır. Tüzel kişiliği kaldırılarak köye dönüştürülen belde belediyelerinin pek çoğu salt nüfusları 2000'den fazla olduğu için kurulmadı. Nüfusu 2000'i aşan köy halkına belediye olmak isteyip istemedikleri soruldu. Referandum yapıldı. Referandumda belediye olmak istemeyen köyler belediyeye dönüştürülmedi. 5747 sayılı Kanun referandum öngörmemektedir. Belediyelerinin köye dönüştürülmesi halka sorulmamakta yasa zoruyla belediyeleri kapatılmaktadır.

Yerel Yönetim Özerklik Şartının 5'inci maddesinde: "yerel yönetimlerin sınırlarında mevzuatın elverdiği durumlarda ve mümkünse bir referandum

yoluyla ilgili yerel topluluklara danışılmadan değişiklik yapılamaz" hükmü vardır.

5393 sayılı Belediye Kanununda birleşme ve katılmada Yerel Yönetim Özerklik Şartına uygun olarak referandum yapılması öngörülmüştür. 5393 sayılı Belediye Kanunun birleşme ve katılmaları düzenleyen maddelerinde sadece katılan belediyede referandumun öngörülmesi, buna karşılık katılınacak belediyede referandumun öngörülmemesi nedeniyle iptal istemini görüşen Anayasa Mahkemesinin E.2005/95 K.2007/5 sayılı 24.01.2007 tarihli Kararında aynen şöyle denilmiştir:

"…. Düzenlemeyle tüzel kişiliği kaldırılacak ya da tabi oldukları tüzel kişiyle ilişkisi kesilecek olan mahal sakinlerinin iradesinin doğrudan doğruya sorulması zorunlu kılınmakta; ancak statüsünde herhangi bir değişiklik yaşamayan ve özerkliğine dokunulmayan katılınacak tüzel kişi (belediye) sakinlerinin doğrudan iradelerine başvurulmamakla birlikte, yine de oylarıyla oluşturulan karar organlarının onayı şart koşulmaktadır. Dava konusu kuralla tüzel kişiliği kaldırılan beldede ya da bağlı bulundukları ve organlarının oluşumuna katıldıkları yerel yönetim birimiyle ilişkileri koparılacak kısımlarında halkoyuna başvurulmasının öngörülmüş olması, yerinden yönetim ilkesinin bir gereğidir. Katılınacak belediyenin hukuksal statüsünde herhangi bir değişiklik olmayacağından, doğrudan doğruya halkoyuna başvurulması zorunluluğu bulunmamaktadır. Buna rağmen yasa koyucu katılınacak belediye meclisinin bu birleşme ve katılmaya onay vermesini zorunlu kılarak, katılınacak belediyenin özerkliğinin korunmasını gözetmiştir."

Görüldüğü gibi Anayasa Mahkemesi tüzel kişiliği kaldırılan beldede ya da bağlı bulundukları ve organlarının oluşumuna katıldıkları yerel yönetim birimiyle ilişkileri koparılacak kısımlarında halkoyuna başvurulmasının öngörülmüş olmasını, yerinden yönetim ilkesinin bir gereği olarak görmektedir.

5393 sayılı belediye Kanunu, Yerel Yönetim Özerklik Şartına uygun olarak katılan beldede referandumu şart koşarken 5747 sayılı Kanun katılan beldelerde referandum öngörmemiştir.

Türkiye Yerel Yönetim Özerklik Şartını 1988 yılında çekince koyarak onaylamış, 1991 yılında da yasal olarak kabul etmiştir. Anayasanın 90'ıncı maddesinde, "…. usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir" dendikten sonra bunların Anayasaya aykırılığının iddia edilemeyeceği bildirilmiştir. Diğer yandan Anayasanın

90'ıncı maddesinde yapılan son değişiklikle, temel hak ve özgürlüklere ilişkin andlaşmalarla kanunların aynı konuda yaptığı düzenlemelerde çatışma olması halinde andlaşma hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Bu nedenle yapılacak yasal bir düzenleme ile uluslararası andlaşmanın yok sayılması ve bu andlaşmanın getirdiği yükümlülüklerden kaçınılması söz konusu olamaz.

Tüzel kişiliği kaldırılan beldede referandum öngörülmemesi yerinden yönetim ilkesine ve Yerel Yönetim Özerklik Şartına, dolayısı ile Anayasanın 90'ıncı ve 127'nci maddelerine aykırıdır.

Kısacası, Kanunun Geçici 1'inci maddesinin (1) nolu fıkrasındaki düzenlemeyle, 863 belde belediyesinin tüzel kişiliğinin kaldırılarak köye dönüştürülmesi yukarıda açıklanan gerekçelerle Anayasanın 2'nci, 5'inci, 13'üncü, 36'ıncı, 67'nci, 90'ıncı ve 127'nci maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

İptali istenen madde fıkralarının tümü, Anayasanın 2'nci maddesine açıkça aykırı olduğundan ve kamu yararı amacına değil, belli bir partinin veya kişilerin yarar sağlaması amacına yönelik olduğundan uygulanmaları halinde, sonradan giderilmesi güç ya da olanaksız zararlar doğabilecektir.

Bu Kanun ile; 2011 belde belediyesinin 863'ü nüfusları 2000'in altına düştüğü için köye dönüşüyor. 283 ilk kademe belediyesinden 240'ı mahalle, 34'ü ilçe oluyor. 8'i tüzel kişiliğini koruyarak büyükşehir belediyesi dışına çıkıyor, 1'i köye dönüşüyor. Buna karşılık, 43 yeni ilçe kuruluyor. Ayrıca Eminönü ilçesinin ve Eminönü Belediyesi'nin tüzel kişiliğini kalkıyor, Fatih Belediyesi'ne katılıyor.

Yeni kurulan ilçelere; belde belediyeleri, mahalleler ve köyler katılmaktadır. Yasada yeni kurulan ilçelere katılma işlemi; ya başka ilçelerin mahallelerini, köylerini katarak veya tüzel kişiliği kaldırılan ilk kademe belediyelerinin mahallelerini katarak veyahut ilçelerin köylerini yeni kurulan ilçelere katarak yapılmaktadır. Bunlara ek olarak bir ilçenin bir mahallesinin belirli kısımları başka belediyelere katılmıştır.

Belediyelerin tüzel kişiliğini kaldırma, köye dönüştürme, belediye sınırları içinde mahalle oluşturma, kaldırma, birleştirme işlemleri 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda öngörülen idari prosedürler çerçevesinde gerçekleştirilebilir. Bu yol seçilmemiştir. Çünkü bu yol seçildiğinde belediyelerin büyük bir kısmı seçim takvimi nedeniyle önümüzdeki yerel

seçimlere katılacak, ilçe sınırlarında geniş çaplı değişiklik yapma ihtiyacı ortaya çıkmayacaktır. Oysa, yasa ile düzenleme yapılarak, yerel seçimler öncesinde yeni ilçeler oluşturma, ilçelerin mahallelerini ve köylerini değiştirme, ilçe sınırlarını değiştirme gibi yöntemlerle önümüzdeki yıl yapılacak yerel seçimlerde Hükümete avantaj sağlayacak girişimlerde bulunulmuştur.

İlçe ve belediye sınırlarının yeniden belirlenmesi için yapılan bölme, ekleme, çıkarma, kapatma işlemlerinin 2009 Mart ayında yapılacak yerel seçimlere yönelik olduğu, 2009 seçimlerini kazanmayı kolaylaştıracak amacıyla yeni bir tasarım yapıldığı çok açıktır.

Ayrıca, büyükşehirlerde operasyon yapılan yerlerin şehirlerdeki yeni yerleşim alanları olması dikkat çekicidir. Yapılan sınır değişikliklerinin bir başka amacı şehirlerde oluşan rant alanlarını yönetmektir.

Kısacası büyükşehir belediyelerinin bulunduğu yerlerde ilçe ve belediye sınırlarında yapılan değişiklikler, kamu yararı amacına değil, kişilere ve siyasi partilere avantaj sağlamaya yöneliktir.

Öte yandan, bu Yasa ile nüfusu 2000'in altında kaldı gerekçesiyle 863 belde belediyesi kapatılmıştır. Oysa 2007 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayım Sonuçlarının doğruluğu konusunda kamuoyunda büyük şüpheler oluşmuş, açıklanan sonuçlara yargı organları nezdinde çok sayıda itiraz olmuş, bazı belediyeler nüfuslarının yeniden tespit edilmesi talebinde bulunmuştur.

Örneğin (Erzincan) Mercan Belediye Başkanlığı, 1989 olarak açıklanan nüfusunun hatalı olduğunu ileri sürerek beldede oturan 14 kişinin TÜİK tarafından 31.12.2007 tarihinden önce kaydedilmediğine dair Tercan Sulh hukuk Mahkemesine başvurmuş ve mahkeme 03.03.2008 tarihinde 14 kişinin 31.12 2007 tarihinden önce yerleşmek sureti ile Mercan Beldesinde ikamet ettiklerini tespit etmiştir. Bu Yasa yürürlükte olduğu sürece yargı organlarının kararları etkisiz kalacaktır.

Salt kişisel ve siyasal nedenlerden dolayı Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk defa belediyeler kapatılmaktadır. Hem de bir, iki, üç, beş belediye değil tam 1147 belediye kapatılmaktadır. (Buna karşılık 43 yeni ilçe belediyesi kurulmaktadır.) Belediyeleri kapatılan yörelerde yaşayan halk mutsuz ve huzursuzdur. 5747 sayılı Yasa, kapatılan belediyelerin tüzel kişiliğini 2009 yılında yapılacak mahalli idareler seçimine kadar sürdürmelerine izin vermekle beraber yetkilerine birtakım sınırlamalar getirmektedir. Getirilen sınırlamalar bu idarelerin kendilerine verilen kamu görevlerini tam olarak yapmalarını engelleyici niteliktedir. 1147 belediyenin bulunduğu yerde

mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanması büyük zafiyete uğratılmıştır. Belediye yönetimlerinin elleri kolları bağlanmıştır.

Öte yandan bu Yasa hükümleri yürürlükte kaldığı sürece, sıkışacak seçim takvimi nedeniyle 2009 yerel yönetim seçimlerine Hükümetin bu düzenlemeleri sonucunda oluşan yeni belediye, ilçe, köy ve mahalle sınırları ile gidilecektir. Böyle bir sonuç, yerel yönetimlerin katılımı ile zenginleşen demokratik yaşama büyük bir darbe vuracaktır.

Açıklanan nedenlerle yasanın uygulanmasından giderilmesi olanaksız hukukî durum ve zararlar ortaya çıkacağından, iptali istenen hükümlerin iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerin de durdurulması gerekmektedir.

V. SONUÇ VE İSTEM

06.03.2008 tarih ve 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun;

1) 1'inci maddesinin (11), (17), (18), (19), (20), (21), (22), (23), (24), (25), (26) nolu fıkraları, Anayasanın 2'nci, 67'nci, 90'ıncı, 126'ncı ve 127'inci maddelerine aykırı olduğundan,

2) 2'nci maddesinin (1) nolu fıkrası, Anayasanın 2'nci, 5'inci, 67'nci, 90'ıncı, 126'ncı ve 127'inci maddelerine aykırı olduğundan,

3) 2'nci maddesinin (2) nolu fıkrası, Anayasanın 2'nci, 5'inci, 10'uncu, 67'nci, 90'ıncı, 126'ncı ve 127'inci maddelerine aykırı olduğundan,

4) 2'nci maddesinin (3) ve (4) nolu fıkraları, Anayasanın 2'nci, 67'nci, 90'ıncı ve 127 maddelerine aykırı olduğundan,

5) Geçici 1'inci maddesinin (1) nolu fıkrası, 2'nci, 5'inci, 13'üncü, 36'ıncı, 67'nci, 90'ıncı ve 127'inci Anayasanın maddelerine aykırı olduğundan, iptallerine ve sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların doğmasının önlenmesi için iptal davası sonuçlanıncaya kadar bunların yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin talebimizi saygı ile arz ederiz."

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralları

6.3.2008 günlü, 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un dava konusu kuralları da içeren maddeleri şöyledir:

"MADDE 1- (1) Aşağıda belirtilen esaslar çerçevesinde;

1. Sofulu, Buruk, Kürkçüler, Baklalı, İncirlik ve Suluca ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak, ekli (1) sayılı listede belirtilen mahalleler merkez olmak, aynı listede adları yazılı köyler bağlanmak ve aynı adla bir belediye kurulmak üzere Adana İlinde Sarıçam,

2. Salbaş İlk Kademe Belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak, ekli (2) sayılı listede belirtilen mahalleler merkez olmak, aynı listede adları yazılı köyler bağlanmak ve aynı adla bir belediye kurulmak üzere Adana İlinde Çukurova,

3. Altınova, Sarayköy ve Sirkeli ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmıştır. Altınova İlk Kademe Belediyesinin Yıldırım Beyazıt ve Peçenek mahalleleri ile Sarayköy ve Sirkeli belediyeleri Pursaklar İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Pursaklar merkez olmak üzere Ankara İlinde Pursaklar,

4. Aksu, Pınarlı ve Yurtpınar ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Çalkaya İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Çalkaya merkez olmak, ekli (3) sayılı listede adları yazılı belediye ile köyler bağlanmak ve Çalkaya Belediyesinin adı Aksu olarak değiştirilmek üzere Antalya İlinde Aksu,

5. Düzlerçamı, Yeşilbayır ve Çığlık ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Döşemealtı İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Döşemealtı merkez olmak ve ekli (4) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Antalya İlinde Döşemealtı,

6. Varsak İlk Kademe Belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Kepez İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Kepez merkez olmak ve ekli (5) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Antalya İlinde Kepez,

7. Beldibi ve Doyran ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Konyaaltı İlk Kademe Belediyesine

katılmıştır. Konyaaltı merkez olmak ve ekli (6) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Antalya İlinde Konyaaltı,

8. Muratpaşa İlk Kademe Belediyesi merkez olmak üzere Antalya İlinde Muratpaşa,

9. Bağlar İlk Kademe Belediyesi merkez olmak ve ekli (7) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Diyarbakır İlinde Bağlar,

10. Kayapınar İlk Kademe Belediyesi merkez olmak ve ekli (8) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Diyarbakır İlinde Kayapınar,

11. Bağıvar ve Çarıklı ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Sur İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Sur merkez olmak, ekli (9) sayılı listede adları yazılı belediye ve köyler bağlanmak üzere Diyarbakır İlinde Sur,

12. Yenişehir İlk Kademe Belediyesi merkez olmak ve ekli (10) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Diyarbakır İlinde Yenişehir,

13. Kazım Karabekir İlk Kademe Belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülmüştür. Palandöken Belediyesi ve ekli (11) sayılı listede adları yazılı mahalleler merkez olmak ve aynı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Erzurum İlinde Palandöken,

14. Dadaşköy ve Dumlu ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Yakutiye İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Yakutiye Belediyesi ve ekli (12) sayılı listede adları yazılı mahalleler merkez olmak ve aynı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Erzurum İlinde Yakutiye,

15. Odunpazarı İlk Kademe Belediyesi merkez olmak ve ekli (13) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Eskişehir İlinde Odunpazarı,

16. Çukurhisar ve Muttalip ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Tepebaşı İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Tepebaşı merkez olmak ve ekli (14) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Eskişehir İlinde Tepebaşı,

17. Boğazköy, Bolluca, Durusu, Hadımköy, Haraççı ve Taşoluk ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak ve ekli (15) sayılı listede adları yazılı mahalleler ile mahalle kısımları Arnavutköy İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Ekli (15) sayılı listede adları yazılı mahalleler ile mahalle kısımları merkez olmak ve aynı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere İstanbul İlinde Arnavutköy,

18. Ekli (16) sayılı listede adları yazılı mahalleler ile mahalle kısımları merkez olmak ve aynı adla bir belediye kurulmak üzere İstanbul İlinde Ataşehir,

19. Bahçeşehir İlk Kademe Belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak ekli (17) sayılı listede adları yazılı mahalleler ile mahalle kısımları merkez olmak, aynı listede adları yazılı köyler bağlanmak ve aynı adla bir belediye kurulmak üzere İstanbul İlinde Başakşehir,

20. Gürpınar ve Yakuplu ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak ekli (18) sayılı listede adları yazılı mahalleler ile mahalle kısımları Beylikdüzü İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Ekli (18) sayılı listede adları yazılı mahalleler merkez olmak üzere İstanbul İlinde Beylikdüzü,

21. Alemdağ, Ömerli ve Taşdelen ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak ekli (19) sayılı listede adları yazılı mahalleler ile mahalle kısımları Çekmeköy İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Ekli (19) sayılı listede adları yazılı mahalleler ile mahalle kısımları merkez olmak ve aynı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere İstanbul İlinde Çekmeköy,

22. Kıraç İlk Kademe Belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak Esenyurt İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Ekli (20) sayılı listede adları yazılı mahalleler ile mahalle kısımları merkez olmak üzere İstanbul İlinde Esenyurt,

23. Samandıra, Sarıgazi ve Yenidoğan ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak, ekli (21) sayılı listede adları yazılı mahalleler ile mahalle kısımları merkez olmak, aynı listede adları yazılı köyler bağlanmak ve aynı adla bir belediye kurulmak üzere İstanbul İlinde Sancaktepe,

24. Ekli (22) sayılı listede adları yazılı mahalleler ile mahalle kısımları merkez olmak ve aynı adla bir belediye kurulmak üzere İstanbul İlinde Sultangazi,

25. Ekli (23) sayılı listede adları yazılı mahalleler merkez olmak ve aynı adla bir belediye kurulmak üzere İzmir İlinde Bayraklı,

26. Ekli (24) sayılı listede adları yazılı mahalleler merkez olmak, aynı listede adları yazılı köyler bağlanmak ve aynı adla bir belediye kurulmak üzere İzmir İlinde Karabağlar,

27. Yeniköy, Bahçecik, Yuvacık ve Kullar ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Karşıyaka İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Karşıyaka Belediyesi ile ekli (25) sayılı listede adları yazılı mahalle kısımları merkez olmak, aynı listede adları yazılı köyler bağlanmak ve Karşıyaka Belediyesinin adı Başiskele olarak değiştirilmek üzere Kocaeli İlinde Başiskele,

28. Şekerpınar İlk Kademe Belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Çayırova İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Çayırova Belediyesi ve ekli (26) sayılı listede adları yazılı mahalleler merkez olmak üzere Kocaeli İlinde Çayırova,

29. Darıca İlk Kademe Belediyesi ve ekli (27) sayılı listede adları yazılı mahalleler merkez olmak üzere Kocaeli İlinde Darıca,

30. Tavşancıl İlk Kademe Belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Dilovası İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Dilovası merkez olmak ve ekli (28) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Kocaeli İlinde Dilovası,

31. Kuruçeşme, Bekirpaşa, Alikahya ve Akmeşe ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Saraybahçe İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Saraybahçe merkez olmak, ekli (29) sayılı listede adları yazılı mahalle kısımları ile köyler bağlanmak ve Saraybahçe Belediyesinin adı İzmit olarak değiştirilmek üzere Kocaeli İlinde İzmit,

32. Uzunçiftlik, Uzuntarla, Eşme, Acısu, Maşukiye, Büyükderbent, Arslanbey, Sarımeşe ve Suadiye ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Köseköy İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Köseköy Belediyesi merkez olmak, ekli (30) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak ve Köseköy Belediyesinin adı Kartepe olarak değiştirilmek üzere Kocaeli İlinde Kartepe,

33. Adanalıoğlu, Bahçeli, Dikilitaş, Karacailyas, Kazanlı, Yenitaşkent, Bağcılar ve Huzurkent ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Akdeniz İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Akdeniz merkez olmak ve ekli (31) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Mersin İlinde Akdeniz,

34. Davultepe, Tece ve Kuyuluk ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Mezitli İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Mezitli merkez olmak ve ekli (32) sayılı listede adları yazılı belediyeler ve köyler bağlanmak üzere Mersin İlinde Mezitli,

35. Dorukkent, Arpaçsakarlar ve Yalınayak ilk kademe belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Toroslar İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Toroslar merkez olmak ve ekli (33) sayılı listede adları yazılı belediyeler ve köyler bağlanmak üzere Mersin İlinde Toroslar,

36. Çiftlikköy İlk Kademe Belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Yenişehir İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Yenişehir merkez olmak ve ekli (34) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Mersin İlinde Yenişehir,

37. Güneşler İlk Kademe Belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Adapazarı İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Adapazarı merkez olmak ve ekli (35) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Sakarya İlinde Adapazarı,

38. Nehirkent ve Hanlı ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Arifiye İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Arifiye merkez olmak ve ekli (36) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Sakarya İlinde Arifiye,

39. Bekirpaşa ve Çaybaşıyeniköy ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Erenler İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Erenler merkez olmak ve ekli (37) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Sakarya İlinde Erenler,

40. Kazımpaşa ve Yazlık ilk kademe belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Serdivan İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Serdivan merkez olmak ve ekli (38) sayılı listede adları yazılı mahalle ve kısımlar ile köyler bağlanmak üzere Sakarya İlinde Serdivan,

41. Atakent, Kurupelit, Altınkum, Çatalçam ve Taflan ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Atakum İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Atakum merkez olmak ve ekli (39) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Samsun İlinde Atakum,

42. Canik İlk Kademe Belediyesi merkez olmak ve ekli (40) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Samsun İlinde Canik,

43. Gazi ve Yeşilkent ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte İlkadım İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. İlkadım merkez olmak ve ekli (41) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Samsun İlinde İlkadım,

adlarıyla kırküç ilçe kurulmuştur.

MADDE 2- *(1) Büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan ve ekli (42) sayılı listede adları belirtilen ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak aynı listede belirtilen ilçe belediyelerine mahalleleri veya mahalle kısımları ile birlikte katılmıştır.*

(2) İstanbul İlinde Eminönü İlçesi kaldırılmıştır. Eminönü Belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleriyle birlikte Fatih Belediyesine katılmıştır.

(3) İstanbul İlinde Kadıköy İlçe Belediyesine bağlı Atatürk Mahallesinin E-80 karayolu ile O4 karayolunun kuzeyinde kalan kısımları Ümraniye İlçe Belediyesine, Esenler İlçe Belediyesine bağlı askeri alanın güneyinden geçen, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Proje Yolunun Mahmutbey yolu ile kesiştiği noktadan başlayarak, Mahmutbey yolunu takiben Gaziosmanpaşa İlçe Belediyesinin Malkoçoğlu ve İsmet Paşa mahallelerinin kesiştiği noktaya gelen hattın batısında ve Proje Yolunun kuzeyinde kalan kısmı Başakşehir İlçe Belediyesine ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Proje Yolunun güneyinde kalan kısmı Bağcılar İlçe Belediyesine katılmıştır.

(4) İstanbul İlinde Gürpınar İlk Kademe Belediyesine bağlı Pınartepe Mahallesi ve Kıraç İlk Kademe Belediyesine bağlı Çakmaklı Mahallesinin TEM-D100 bağlantı yolunun batısı Büyükçekmece İlçe Belediyesine; Çekmeköy İlk Kademe Belediyesine bağlı Mehmet Akif Ersoy Mahallesinin Ümraniye-Şile Yolunun güneyinde kalan kısmı Ümraniye İlçe Belediyesine; Ömerli İlk Kademe Belediyesine bağlı Merkez Mahallesinin Ömerli Baraj Gölü içindeki Yarımada üzerinde bulunan Germeçli Tepesi, Akça İlyas Tepesi, Ziyaret Tepesi ve Koçullu Köyü Ziyaret Tepesi mevkilerinin Pendik İlçesine bağlı Kurtdoğmuş Köyüne ve Bahçeşehir İlk Kademe Belediyesinin 1. Kısım Mahallesinin TEM'in güneyinde ve TEM D100 bağlantı yolunun doğusunda kalan kısmı Avcılar İlçe Belediyesine katılmıştır.

(5) Erzurum İlinde Dadaşkent İlk Kademe Belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleriyle birlikte Ilıca Belediyesine katılmış ve Ilıca İlçesinin adı Aziziye olarak değiştirilmiştir. Merkez İlçeye bağlı Dereboğazı ve Yukarıyenice köyleri Aziziye İlçesine bağlanmıştır.

(6) Ankara İlinde Bala İlçesine bağlı Karaali İlk Kademe Belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak Merkez ve Yazlık mahalleleri Gölbaşı Belediyesine; Tohumlar, Karahasanlı, Kömürcü, Evciler, Çavuşlu, Yayla ve Akarlar mahalleleri Çankaya Belediyesine; Ahmetçayırı ve Yöreli mahalleleri ise Bala Belediyesine katılmıştır.

(7) Eskişehir İlinde Sakarıılıca Belediyesi köye dönüştürülerek büyükşehir belediye sınırları dışına çıkarılmıştır. Bursa İlinde Zeytinbağı, Göynükbelen ve Karıncalı belediyeleri, İzmir İlinde Mordoğan Belediyesi ve Samsun İlinde Çınarlık Belediyesi tüzel kişiliğini korumak suretiyle büyükşehir belediye sınırları dışına çıkarılmıştır. Mersin İlinde Gözne ve Soğucak belediyeleri Toroslar İlçesine ve Değirmençay Belediyesi Yenişehir İlçesine bağlanarak büyükşehir belediye sınırları dışına çıkarılmıştır.

(8) 14/1/2000 tarihli ve 593 sayılı Sakarya İlinde Büyük Şehir Belediyesi Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede belirtilen Adapazarı Büyükşehir Belediyesinin adı Sakarya Büyükşehir Belediyesi ve 2/9/1993 tarihli ve 504 sayılı Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede belirtilen İzmit Büyükşehir Belediyesinin adı Kocaeli Büyükşehir Belediyesi olarak değiştirilmiştir.

(9) Ekli (43) sayılı listede adları yazılı bucaklar ve bucak teşkilatları kaldırılmıştır. Kaldırılan bucak merkezleri ve bağlı köyleri bu Kanunda belirtilen il ve ilçelere bağlanmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1- *(1) Ekli (44) sayılı listede adları yazılı belediyelerin tüzel kişilikleri, ilk genel mahalli idareler seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak köye dönüştürülmüştür.*

(2) Bu yerleşim yerleri için 2380 sayılı Kanun uyarınca verilen paylar, tüzel kişiliğin kalktığı yıl için İçişleri Bakanlığınca bildirilen nüfus esas alınmak suretiyle on yıl süreyle ilgili il özel idarelerine gönderilir.

(3) Köye dönüştürülen belediyelerin, 5393 sayılı Belediye Kanunu gereğince yapılandırılan borçları ile kamu kurumlarına ve İller Bankasına olan borçları, bu belediyelerin tüzel kişiliklerinin fiilen sona erdiği tarihi takip eden yıldan itibaren, 2380 sayılı Kanun uyarınca genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden belediyelere ayrılan toplam paydan bir yıl içinde İller Bankasınca kesilir ve on iki eşit taksit halinde alacaklı idarelere ödenir.

(4) Birinci fıkra hükmü uyarınca köye dönüştürülen belediyeler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde 5393 sayılı Belediye Kanununun 8'inci maddesindeki usule bağlı olmaksızın, belediye meclisinin kararı ile bağlı olduğu il veya ilçe belediyesine mahalle olarak katılma talebinde bulunabilir. Katılma işleminin gerçekleşebilmesi için katılacak belediye ile katılınacak olan il veya ilçe belediyesinin sınırları arasında başka bir belediye veya köy bulunamaz. Bu belediyeler ile katılacakları il veya ilçe belediyeleri arasındaki meskûn sahadan meskûn sahaya olan uzaklık on kilometreden fazla olamaz. Katılım işlemi katılınacak belediye meclisinin olumlu kararı ile sonuçlanır."

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 36., 67., 90., 126. ve 127. maddelerine dayanılmış, Anayasa'nın 63. maddesi de iptali istenilen kuralla ilgili görülmüştür.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın katılımları ile 29.4.2008 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralları, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 30. maddesinin birinci fıkrası gereğince İçişleri Bakanı Beşir Atalay, Mahalli İdareler Genel Müdürü Vali Ercan Topaca, Türkiye Belediyeler Birliği Başkanı Aytaç Durak, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş, Ankara Büyükşehir Belediye başkanı İ. Melih Gökçek ve İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz Kocaoğlu'nun 30.10.2008 günlü sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Yasa'nın Dava Konusu Kurallarının Anayasa'nın 67. Maddesinin Son Fıkrası Yönünden İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 67. maddesinin son fıkrasında, seçim yasalarında yapılan değişikliklerin, yürürlüğe girdiği günden başlayarak bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmayacağının, 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 3507 sayılı Kanunla değişik 8. maddesinin birinci fıkrasında da, mahalli idareler seçimlerinin beş yılda bir yapılacağının, her seçim döneminin beşinci yılındaki 1 Ocak gününün seçimin başlangıç tarihi, aynı yılın Mart ayının son Pazar gününün de oy verme günü olduğunun hükme bağlandığı, seçimin bir süreç olduğu ve bu sürecin, seçim bölgelerinin belirlenmesi, siyasi partilerin adaylarını belirlemesi, aday listelerini vermeleri, adayların incelenmesi, adayların ilanı, itirazlar, seçimlerde kullanılacak oy pusulalarının basımı ve propaganda dönemi gibi aşamalarının bulunduğu, 2972 sayılı Yasanın 8. maddesi uyarınca, 2009 yılının Mart ayının son Pazar günü yapılacak mahalli idareler seçimi

sürecinin başlangıç tarihinin 1 Ocak 2009 olduğu, bu tarihe göre de, seçim kanunlarında yapılan değişikliklerin Anayasa'nın 67. maddesinin son fıkrası uyarınca en son 31 Aralık 2007 tarihi itibarıyla yürürlüğe konulması gerektiği, 5747 sayılı Yasa'nın dava konusu edilen hükümlerinin mevcut seçim çevrelerini değiştirmesi, yeni seçim çevreleri oluşturması, farklı seçim çevrelerinde farklı seçimlerin yapılmasını sağlayacak düzenlemeler içermesi ve 1 Ocak 2009 tarihine göre, Anayasa'nın 67. maddesinde öngörülen 1 yıllık sürenin ihlalinden sonra yürürlüğe sokulması nedeniyle Anayasa'nın 67. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 67. maddesinin son fıkrasında, *"Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz."* denilmektedir.

5747 sayılı Yasa'nın iptali istenilen hükümlerinin, 2009 yılının Mart ayının son Pazar günü yapılacak olan mahalli idareler seçiminde uygulanmasına olanak sağlayan maddesi, söz konusu Yasa hükümlerinin hangi tarihten itibaren yürürlüğe girdiğini düzenleyen 4. maddesidir. Bu maddenin Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılabilmesi için dava konusu edilmiş olması gerekir. Söz konusu madde dava konusu edilmediğinden, Anayasa'ya uygun olup olmadığının incelenmesine olanak bulunmamaktadır.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

B- Yasa'nın 1. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının 11, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 ve 26. Bentlerinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 5747 sayılı Yasayla yeni kurulan ilçeler arasında coğrafi ve ekonomik şartlar ile kamu hizmetlerinin gereği olarak ilçe olması gereken yerler olduğunda şüphe bulunmadığı, ancak Diyarbakır, İstanbul ve İzmir'de yeni kurulan ilçelerin, 2009 yılında yapılacak yerel yönetimler seçiminde iktidar partisine avantaj sağlamaya yönelik değerlendirmelere dayalı olarak kurulduğu ve sınırları belirlenirken de, doğal (nehir, göl gibi) ve yapay (yol gibi) eşiklerin göz önünde tutulmadığı, ayrıca, anılan yerlerdeki ilk kademe belediyelerinin de, hiçbir kamu yararı olmaksızın, belli bir partinin veya kişilerin yararına olarak ve o yörede yaşayan insanların görüşüne başvurulmaksızın kapatıldıkları, dolayısıyla Diyarbakır ve İstanbul'daki ilk kademe belediyelerinin tüzel kişiliklerinin sona erdirilmesinin ve Diyarbakır, İstanbul ve İzmir'de yeni ilçeler kurulmasına ilişkin düzenlemelerin Anayasa'nın 2., 67., 90., 126. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5747 sayılı Yasa'nın 1. maddesi ile Adana, Ankara, Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Mersin, Sakarya ve Samsun Büyükşehir Belediyeleri sınırları içerisinde, bazıları halen mevcut olan ilçe belediyelerinden alınan mahallelerin birleştirilmesi suretiyle, bazıları da anılan Büyükşehir belediyelerinin sınırları içerisinde yer alan bir kısım ilk kademe belediyelerinin tüzel kişiliklerinin sona erdirilmesi ve bazı ilk kademe belediyelerinin de merkez yapılması suretiyle toplam 43 yeni ilçe, buna bağlı olarak da 43 yeni ilçe belediyesi kurulmuştur.

Maddede, 43 yeni ilçe oluşturulurken, büyükşehirlerdeki ilk kademe belediyesi uygulamasına son verilerek, 90 ilk kademe belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılmış, 35 ilk kademe belediyesi de yeni kurulan ilçelerin merkezi haline getirilerek ilçe belediyesine dönüştürülmüş, böylece bu belediyelerin de ilk kademe belediyesi nitelikleri sona erdirilmiştir.

Yasa'nın 2. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 147 ilk kademe belediyesinin tüzel kişilikleri kaldırılarak halen mevcut olan çeşitli ilçelere mahalle olarak katılmış, (5) numaralı fıkrası ile 1 ilk kademe belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleriyle birlikte bir başka belediyeye katılmış, (6) numaralı fıkrası ile 1 ilk kademe belediyesinin çeşitli mahalleri değişik belediyelere katılmış, (7) numaralı fıkrası ile 1 ilk kademe belediyesinin tüzel kişiliği köye dönüştürülerek büyükşehir belediye sınırları dışına çıkarılmış, 5 ilk kademe belediyesinin ise tüzel kişiliği korunmak suretiyle büyükşehir belediye sınırları dışına çıkarılarak belde belediyesine dönüştürülmüş, 3 ilk kademe belediyesi de başka ilçelere bağlanmak suretiyle büyükşehir sınırları dışına çıkarılmıştır. Böylece, 5747 sayılı yasa ile Büyükşehirlerdeki ilk kademe belediyesi uygulamasına son verilmiştir.

Büyükşehir belediye yönetimi, ilk kez, Türkiye'nin üç temel metropol alanını oluşturan İstanbul, Ankara ve İzmir belediyelerinin mevcut siyasal, kurumsal ve mali yapılarını köklü değişikliğe uğratan ve Anayasa'nın 127. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan *"Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir."* hükmüne dayanılarak yürürlüğe konulan, 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Yönetimine Dair Kanun'la düzenlenmiştir. Bu Kanun'la büyükşehirlerde, büyükşehir ve ilçe belediyelerinden oluşan iki kademeli bir yönetim sistemi uygulamaya konulmuştur.

3030 sayılı Kanun'da, bir yerde büyükşehir belediye idaresinin kurulabilmesi için belediye sınırları içinde birden fazla ilçenin bulunması, şayet yoksa öncelikle merkezi idare tarafından en az iki ilçenin kurulması öngörülmekte iken, daha sonra bazı ekonomik nedenlerden dolayı, 1993

yılında 504 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 7 şehrin daha (Mersin, Eskişehir, Diyarbakır, Antalya, Samsun, İzmit ve Erzurum) 3030 sayılı Kanun kapsamına alınması esnasında, büyükşehir belediyelerinin oluşumu için ilçe bulunması koşulundan vazgeçilerek bu uygulama terk edilmiş, bunun yerine alt kademe belediyesi uygulaması tercih edilmiştir. Bu K.H.K.' ye göre söz konusu belediyelerin sınırları içinde ilçeler oluşturulmamış, ilçe yerine alt kademe adı ile belediye kurulması öngörülmüştür. Daha sonra ise, bu uygulamalara bir yenisi eklenmiş, 593 sayılı KHK ile Sakarya İlinde büyük şehir belediyesi kurulurken, anılan büyükşehir belediye sınırları içerisinde hem büyükşehir ilçe belediyelerinin, hem de alt kademe belediyelerinin bulunması öngörülmüştür. Böylece hem ilçe belediyeli, hem de alt kademe belediyeli bir büyükşehir modeli oluşturulmuştur. Bu uygulama 5216 sayılı Kanunda da tercih edilmiş, ancak alt kademe adı, bu Kanunda "ilk kademe" olarak yer almış, 3. maddesinde de, "Büyükşehir belediye sınırları içinde ilçe kurulmaksızın oluşturulan ve büyükşehir ilçe belediyeleriyle aynı yetki, imtiyaz ve sorumluluklara sahip belediye" olarak tanımlanmıştır. 5747 sayılı Kanunun 1 ve 2. maddeleri ile Büyükşehirlerdeki ilk kademe belediyesi uygulamasına son verilerek, tekrar büyükşehir ve ilçe belediyelerinden oluşan iki kademeli yönetim sistemine dönülmüştür.

1. Madde'nin (1) numaralı fıkrasının iptali istenilen bentleri ile Diyarbakır'da 1, İstanbul'da 8 ve İzmir'de de 2 adet olmak üzere toplam 11 yeni ilçe kurulurken, Diyarbakır'da 2, İstanbul'da 16 ilk kademe belediyesinin tüzel kişiliği sona erdirilmekte, Diyarbakır'da 1 ve İstanbul'da 4 ilk kademe belediyesi de yeni kurulan ilçelerin merkezi haline getirilerek ilçe belediyesine dönüştürülmektedir. Böylece bu belediyelerin de ilk kademe belediyesi nitelikleri sona erdirilmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, Başlangıç'ta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu belirtilmiştir. Maddede belirtilen "hukuk devleti" ilkesi gereğince, yasama işlemlerinin, kişisel yararları değil kamu yararını gerçekleştirmek amacıyla yapılması gerekir. Bir kuralın Anayasa'ya aykırılık sorunu çözümlenirken "kamu yararı" konusunda Anayasa Mahkemesi'nin yapacağı inceleme de, yasanın kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığını araştırmaktır. Anayasa'nın çeşitli hükümlerinde yer alan kamu yararı kavramının Anayasa'da bir tanımı yapılmamıştır. Ancak Anayasa Mahkemesi'nin kimi kararlarında da belirtildiği gibi, kamu yararı, bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yarardır. Bu saptamanın doğal sonucu olarak da, kamu

yararı düşüncesi olmaksızın, yalnız özel çıkarlar için veya yalnız belli kişilerin yararına olarak yasa kuralı konulamaz. Böyle bir durumun açık bir biçimde ve kesin olarak saptanması halinde, söz konusu yasa kuralı Anayasa'nın 2. maddesine aykırı düşer ve iptali gerekir. Açıklanan ayrık hal dışında, bir yasa kuralının ülke gereksinimlerine uygun olup olmadığı bir siyasi tercih sorunu olarak yasa koyucunun takdirine ait olduğundan, salt bu nedenle kamu yararı değerlendirmesi yapmak Anayasa yargısıyla bağdaşmaz.

Anayasa'nın 126. maddesinde de, Türkiye'nin, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, iktisadi şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere, illerin de diğer kademeli bölümlere ayrılacağı hükme bağlanmıştır. Bu hüküm gereğince Türkiye'nin gerek illere ayrılmasında, gerekse illerin öbür kademeli bölümlere ve bu arada ilçelere ayrılmasında göz önünde tutulacak olan ölçütler, coğrafya durumu, iktisadi koşullar ve kamu hizmetlerinin gerekleridir.

Anayasa'nın 127. maddesinde ise, mahalli idareler, il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları yine kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri olarak tarif edilmiş, bunların kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği öngörülmüş, seçimlerinin 67. maddedeki esaslara göre beş yılda bir yapılacağı ifade edilmiş ve *"Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir"* denilmek suretiyle büyükşehir belediyesi kurulmasına imkan sağlanmıştır.

Buna göre, yasa koyucu, anayasada öngörülen koşullara uymak kaydıyla, gelişen sosyal, ekonomik, teknik ve benzeri nedenlerin belli bir bölgede ilçe kurulmasını gerektirdiğini takdir ederek yeni bir ilçe kurabilir. Kamu hizmetinin gereklerini, kamu yararını ve Anayasanın 67. maddesindeki koşullar çerçevesinde yapılan seçimlerle oluşan yöre halkının beş yılla sınırlı iradesini gözetmek koşuluyla, ölçek sorununu dikkate alarak, daha etkin ve verimli bir kamusal hizmet sağlamak amacıyla, bir belediyenin ya da köyün tüzel kişiliğini kaldırabilir, belediyeyi köye, köyü belediyeye dönüştürebilir, bir belediye veya köyü bir başka belediyeye mahalle olarak katabilir. Büyük yerleşim yerleri için öngörülen özel yönetim biçiminin gereği olarak, Büyükşehir belediyelerinin sınırları içerisinde yer alan belediyelerin sınır, görev, yetki ve niteliklerinde değişiklikler yapabilir. Bunu yasayla yapabileceği gibi, esas ve usullerini yasada göstermek koşuluyla idari işlemle yapılmasına da olanak tanıyabilir.

5747 sayılı Yasa'nın genel gerekçesinde, bu Yasa'nın yürürlüğe girmesinden önce, kent bütünlüğünün ve büyük kentlerin gelişme alanlarının daha disiplinli bir yapıya kavuşmasının sağlanması için yapıldığı belirtilen bazı yasal düzenlemelerin uygulanmasına (bu bağlamda büyükşehirlerde yaşanan nüfus artışı ve sınır genişlemelerine) bağlı olarak, hem yerel, hem de merkezi idare hizmetlerinin sağlıklı biçimde yürütülmesinin ve bu bölgelerdeki vatandaşlara kaliteli hizmet sunulmasının giderek zorlaştığı, bu nedenle büyükşehir kapsamındaki küçük ölçekli belediyeler ile bu belediyelerin içinde yer aldığı merkezi yönetim idari yapılanmalarında yeni bir ölçek ve alan düzenlemesine gidilmesinin bir zorunluluk olarak ortaya çıktığı, bu zorunluluk gereğince de en uygun idari büyüklüğün oluşturulması bakımından, büyükşehir belediyelerinin bulunduğu yerlerde bir taraftan ilk kademe belediyesi uygulamasının sona erdirildiği, bir taraftan da nüfusları bakımından çok büyük olan ilçe belediyelerinden bazı mahalle veya mahalle kısımlarının alınarak buralarda yeni ilçeler, dolayısıyla da yeni belediyeler kurulduğu belirtilmesine karşılık, dava dilekçesinde, iptali istenilen düzenlemelerle, iktidar partisinin seçim kazanmasına elverişli ortamın nasıl oluşturulduğu, buralarda hangi rant alanlarının bulunduğu, bu bölgelerde bundan sonra yapılacak olan seçimleri iktidar partisinin kazanmasını garanti eden, dolayısıyla bu bölgelerdeki rantı bundan sonra da iktidar partisine ait belediyelerin yöneteceği savının hangi verilere dayandığı, bir başka söyleyişle söz konusu düzenlemelerin kamu yararı amacıyla yapılmadığı somut olarak ortaya konulmuş değildir.

Belirtilen duruma göre, iptali istenen kuralın, bir taraftan ölçek sorununu ortadan kaldırarak, ilk kademe belediyeleri ile büyükşehir belediyeleri arasındaki yetki ve görev karmaşasını gidermek suretiyle, Anayasa'nın 127. maddesiyle yerel yönetimlere yüklenen kamusal hizmetlerin etkin biçimde karşılanmasını, bir taraftan da merkezi yönetim kuruluşları bakımından, merkezi idare hizmetlerinin sağlıklı bir biçimde yürütülmesini temin edebilecek, kamu kaynaklarının israf edilmeden etkin ve verimli kullanılmasını sağlayacak uygun idari büyüklüğün oluşturulmasını amaçladığı ve evvelce mevcut olmayan, ilk kez "alt kademe" adı altında 1993 yılında ihdas edilen, geçen zaman içinde uygulamada, Anayasa'nın öngördüğü "özel yönetim biçimi" içinde etkin ve verimli görülmeyen ilk kademe belediyelerinin tüzel kişiliklerinin, aralarında ayrım yapılmaksızın kamu yararı gözetilerek sona erdirildiği anlaşılmaktadır. Bu saptamanın aksini ortaya koyacak, siyasi rant ya da özel

çıkar beklentisiyle yasal düzenlemede bulunulduğunu gösterecek herhangi bir kanıt bulunmadığından, aksi yoldaki değerlendirmelere katılınmamıştır.

Yasa'nın Geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise, *"Bu Kanunla kurulan belediyelerin organlarının seçimi, ilk genel mahalli idareler seçimiyle birlikte yapılır. Bu Kanunla mahalleye veya köye dönüşen veya il ya da ilçe belediyesine katılan belediyelerin tüzel kişiliği, organları ve bunların hak, yetki ve görevleri ilk genel mahalli idareler seçimine kadar devam eder."* denilmek suretiyle, ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılırken, Anayasanın 67. ve 127. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince beş yıllık seçim dönemi için ortaya çıkan yöre halkının iradesinin dönem sonuna kadar geçerliliğine dokunulmadığı görülmektedir.

Öte yandan, bir yasa kuralı bir başka yasa kuralına göre ve onun varlığı ya da yokluğu gözetilerek değil, ancak ilgili Anayasa kuralına göre değerlendirilerek denetleneceğinden ve yasa koymak, değiştirmek, yasayı yürürlükten kaldırmak ve yerindeliği takdir etmek tümüyle yasa koyucunun yetkisi içinde ve yasalar arasında uyum ve uygunluk yasa koyucu tarafından gözetilmesi gereken hususlar olduğundan, incelenen kuralda belediye ve ilçelerin sınırlarının nasıl belirleneceğine ilişkin olarak, gerek 5442 sayılı İl İdaresi ve gerekse 5393 sayılı Belediye Kanunlarında yer alan hükümlerde öngörülen yönteme uyulup uyulmadığı anayasal denetime esas oluşturamaz.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 67., 126. ve 127. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Şevket APALAK ile Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır.

Kural'ın Anayasa'nın 90. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

C- Yasa'nın 2. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, tüzel kişilikleri sona erdirilerek mahalle haline getirilen ilk kademe belediyelerinin bazılarının tarihi kimliği ile öne çıkan, bazılarının hiçbir borcu bulunmayan, bazılarının ölçek sorunu olmayan, bazılarının da mahallesi haline geldiği ilçeyle farklı şehir kültürüne sahip belediyeler olduğu, özellikle bu durumun, Anayasa'nın 5. maddesinde, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak olarak sayılan devletin amaç ve görevlerine ters düştüğü, söz konusu belediyelerin mahalleye dönüştürülerek mevcut bir ilçeye bağlanması sonucu 52 ilçenin sınırlarının yeniden çizildiği, bu

düzenlemenin asıl amacının kamu yararı olmayıp, iktidar partisinin, sınırları değiştirilen ilçelerde belediye seçimlerini kazanmasının ve şehirlerde oluşan rant alanlarını yönetmesinin sağlanması olduğu, uzun yıllardır belediye yönetimi altında demokratik bir yönetime sahip olan ve kendi özgür iradesi ile belediye meclisini ve belediye başkanını seçerek demokrasinin verdiği olanaklardan yararlanan vatandaşların, ilk kademe belediyelerinin eskiden beri ilçe olan yerlere mahalle olarak bağlanmasının, yerinden yönetim ilkesinin bir gereği ve sonucu olan demokratik katılımı en aza indireceği, ayrıca söz konusu kapatma gerçekleştirilirken referandum öngörülmemesinin de doğru olmadığı, bu nedenle düzenlemenin Anayasa'nın 2., 5., 67., 90., 126. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Maddenin (1) numaralı fıkrasıyla, büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan ve ekli (42) sayılı listede adları belirtilen ve 11 büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde bulunan toplam 147 ilk kademe belediyesinin tüzel kişilikleri kaldırılarak, aynı listede belirtilen ilçe belediyelerine mahalleleri veya mahalle kısımları ile birlikte katılmıştır.

1. maddenin (1) numaralı fıkrasının iptali istenilen bentlerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ilişkin yukarıda belirtilen gerekçe, 2. maddenin bu fıkrası için de geçerlidir.

Bu nedenle, fıkra Anayasa'nın 2., 67., 126. ve 127. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Şevket APALAK ile Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır.

Kural'ın Anayasa'nın 5. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

D- Yasa'nın 2. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Eminönü Belediyesinin kamu yararı amacıyla değil, belli bir partiye veya kişilere yarar sağlanması amacıyla kapatılması nedeniyle Anayasanın 2. ve 5. maddelerine, nüfusu 2.000'in altında olduğu için belediyesinin kapatılması gereken, ancak ilçe olduğu için kapatılamayan bir çok yerleşim yeri bulunmasına karşın, benzer durumdaki ilçeler içinde sadece Eminönü ilçesinin kaldırılması ve belediyesinin kapatılması nedeniyle 10. ve 126. maddelerine, ayrıca seçim sonuçlarını doğrudan etkileyecek nitelikte olması ve Anayasa'da öngörülen bir yıllık süreden önce yürürlüğe sokulması nedeniyle 67. maddesine, yeterli gelir sağlanamadığı

için kapatılması nedeniyle 127. maddesine ve halkoyuna başvurulmadan kapatılması nedeniyle de 90. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenilen kural ile merkezi yönetim birimi olan Eminönü ilçesi kaldırılmış ve bu ilçenin yerel yönetim kuruluşu olan Eminönü Belediyesinin tüzel kişiliği sona erdirilerek mahalleleri ile birlikte Fatih Belediyesine katılmıştır. Fıkraya ilişkin gerekçede, düzenlemenin, İstanbul'daki tarihi dokunun idari bütünlüğünü temin amacıyla yapıldığı ifade edilmiştir.

1. maddenin (1) numaralı fıkrasının iptali istenilen bentlerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ilişkin yukarıda belirtilen gerekçe, 2. maddenin bu fıkrası için de geçerlidir.

Ayrıca, Eminönü ilçesi ve belediyesi sınırları içinde yaşayanlarla nüfusu 2000'in altında olduğu halde ilçe statüleri devam ettiği için belediyeleri kapatılmayan yörelerde yaşayanlar aynı konumda olmadıklarından, bunlar arasında bir eşitlik karşılaştırması yapmaya imkan olmadığı gibi, tarihi dokunun idari ve coğrafi bütünlüğünü temine yönelik yasa koyucunun amacı gözetildiğinde de aynı sonuca ulaşmak mümkündür ve bu ilçe belediyesi ile kıyaslama yapılan diğer ilçe belediyeleri arasında bu yönden de bir benzerlik bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, fıkra Anayasa'nın 2., 10., 67., 126. ve 127. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Şevket APALAK ile Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır.

Kural'ın Anayasa'nın 5. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

E- Yasa'nın 2. Maddesinin (3) ve (4) Numaralı Fıkralarının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, bir çok ilçenin sınırlarının değiştirildiği, bu değişikliğin neden yapıldığının Yasa'nın gerekçesinde dahi belirtilmediği, bunun da söz konusu düzenlemenin kamu yararı amacına değil, belli bir partinin veya kişilerin yarar sağlaması amacına yönelik olduğunu gösterdiği, iktidar partisinin 2005 yılından bu yana kendinden olmayan belediyelerin sınırlarını değiştirmek için çok sayıda girişimde bulunduğu, ancak daha önce idari işlemlerle gerçekleştirilen ve özellikle imara açık ancak yapılaşmanın olmadığı alanlarda yapılan söz konusu sınır değişikliklerinin neredeyse tamamının idare mahkemelerinde açılan davalarla iptal ettirildiği, bu defa söz konusu değişikliklerin yasa ile

yapılmaya çalışıldığı, sınır değişikliği yapılan yerlerde referandum öngörülmediği, halkta, yapılacak seçimlerde iktidar partisini kızdıracak sonuçların ortaya çıkması halinde, belediye ve ilçe sınırlarının değiştirileceği korku ve endişesi yaratılarak serbestçe seçim yapılmasının mümkün olmadığı, düzenlemelerin Anayasa'nın 2., 67., 90. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. maddenin (3) ve (4) numaralı fıkraları ile İstanbul'un bazı ilçe belediyelerine bağlı mahalleler veya mahalle kısımları, bu bölgeler ile aralarında coğrafi bağlantı bulunan başka bir ilçe belediyesine katılmaktadır.

Yasa'nın genel gerekçesinden, hem yerel, hem de merkezi idare hizmetlerinin sağlıklı bir biçimde yürütülmesini temin edebilecek, kamu kaynaklarının israf edilmeden etkin ve verimli kullanılmasını sağlayacak en uygun idari büyüklüğün oluşturulması için, nüfus bakımından çok büyük olan ilçe belediyelerinden bazı mahalle veya kısımlarının idari kapasite yönünden daha uygun olan bir başka ilçe belediyesine bağlandığı anlaşılmaktadır.

1. maddenin (1) numaralı fıkrasının iptali istenilen bentlerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ilişkin yukarıda belirtilen gerekçe, 2. maddenin bu fıkraları için de geçerlidir.

Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasanın 2., 67. ve 127. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Şevket APALAK ile Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır.

Kural'ın Anayasa'nın 90. maddesiyle ilgisi görülmemiştir

F- Yasa'nın Geçici 1. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, söz konusu belde belediyelerinin kapatılmasıyla, buralarda yaşayan halkın, başta yerel hizmetler olmak üzere, eğitim, sağlık, ulaştırma gibi hizmetlerden yoksun kalacağı, bunun da kent merkezlerine göçü hızlandıracağı, kırsal kesimdeki nüfusu azaltacağı, mera ve hazine arazileri üzerindeki düzensiz yapılaşmayı artıracağı, kapatılan belediyeler arasında yaz nüfusu 15.000'i bulan, çok sayıda yabancının konut satın alarak yerleştiği turistik belde belediyeleri ile turizmde öncelikli yöre ya da milli park alanı ilan edilmiş, yılda 2.000.000.- turistin ziyaret ettiği belediyelerin, nüfusunu 2.000.'in üzerine çıkarmak için bir başka belediye ile birleşme veya ona katılma prosedürünü başlatıp da henüz sonuçlandıramamış belediyelerin ve nüfusunun 2.000'in üzerinde olduğu iddiasıyla Türkiye

İstatistik Kurumu tarafından gerçekleştirilen nüfus sayım sonuçlarının iptali istemiyle dava açan belediyelerin de bulunduğu, 5393 sayılı Belediye Kanununun birleşmeye ilişkin hükümleri hala yürürlükte iken, birleşme işlemlerini tamamlamış veya sadece muamelenin tamamlanmasını bekleyen belediyelerin kazanılmış haklarına saygı gösterilmesi gerektiği, ayrıca Anayasa'nın, yerel yönetimlerin nüfus esasına göre değil yerinden yönetim esasına göre kurulmasını (dolayısıyla kapatılmasını) öngördüğü, bu nedenle Anayasa'da kuruluş için gözetilmesi öngörülmeyen nüfus kriterine dayanarak belediyeleri kapatmanın yerinden yönetim ilkesine uygun düşmediği, nüfusu 2.000'in altına düşen belediyelerin köye dönüştürülmesinin yasayla yapılması suretiyle, söz konusu belediyeler ile buralarda yaşayan yurttaşların bu konuya ilişkin dava haklarının ellerinden alındığı, bu duruma göre düzenlemenin kamu yararı amacına dayanmadığı ve Anayasa'nın 2., 5., 13., 36., 67., 90. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla, ekli 44 sayılı listede adları yazılı olan 862 belediyenin tüzel kişilikleri, ilk genel mahalli idareler seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak köye dönüştürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk Devleti olduğu belirtilmiş, 127. maddesinde, mahalli idareler, il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları yine kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri olarak tarif edilmiş, bunların kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği öngörülmüş, seçimlerinin 67. maddedeki esaslara göre beş yılda bir yapılacağı ifade edilmiştir.

5747 sayılı Yasa'nın genel gerekçesine ve 30.10.2008 günü yapılan sözlü açıklamalara göre, yasa koyucunun, nüfusu 2.000'in altına düşen belde belediyelerini köye dönüştürmeyi amaçladığı, iptali istenilen düzenlemeyi de, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 31 Aralık 2007 itibarıyla gerçekleştirilen ve 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu'nun 18. maddesinin (d) fıkrası uyarınca, 21 Ocak 2008 günü yapılan basın açıklamasıyla kamu oyuna duyurulan ve aynı gün kurumun internet sitesinde yayımlanan adrese dayalı nüfus sayım sonuçlarını esas almak suretiyle yürürlüğe koyduğu, söz konusu sonuçların ilgili belediyelere yazılı olarak bildirilmediği, Resmi Gazete'de yayımlanmadığı, bu sonuçlara göre, geçici 1. maddenin (1) numaralı fıkrasıyla köye dönüştürülen belediyelerin

tamamının nüfuslarının 2.000'inin altında olduğu, dava dilekçesi ekinde ibraz edilen bazı belgelere göre ise, nüfusunun 2.000'in altında olduğu gerekçesiyle tüzel kişilikleri köye dönüştürülen belediyelerin arasında, yaz aylarındaki nüfusu 15- 20 bini bulan turistik belde belediyeleri ile turizmde öncelikli yöre ya da milli park alanı ilan edilmiş, her yıl çok sayıda turistin ziyaret ettiği belediyelerin, 31.12.2007 tarihi itibarıyla nüfusu 2.000'in altında olmakla birlikte, 5747 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği 22.3.2008 gününden önce nüfusunu 2.000.'in üzerine çıkarmak için bir başka belediye ile birleşme veya ona katılma prosedürünü başlatmış belediyeler ile nüfusunun 2.000'in üzerinde olduğu iddiasıyla Türkiye İstatistik Kurumu tarafından gerçekleştirilen nüfus sayım sonuçlarının iptali istemiyle idari dava açan belediyelerin de bulunduğu, bunlardan, Türkiye İstatistik Kurumu kayıtlarına göre nüfuslarının 2.000'in altında olduğundan internet teknolojisini kullanarak haberdar olanların bu tarihe göre, 5747 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girmesinde önce Türkiye İstatistik Kurumuna başvurarak haberdar olanların bu tarihe göre, Türkiye İstatistik Kurumuna başvurmayıp da, 5747 sayılı Yasa'nın Resmî Gazete'de yayımlandığı 22.3.2008 tarihi itibarıyla haberdar olanların da bu tarihe göre, nüfuslarının 2.000'in üzerinde olduğundan bahisle, nüfus belirleme işleminin iptali istemiyle idari dava açtıkları anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan ve çağdaş demokratik rejimlerin temel ilkelerinden biri olan "hukuk devleti" ilkesinin önkoşullarından birisi de hukuk güvenliğidir. Hukuk devletinin sağlamakla yükümlü olduğu hukuk güvenliği, kişilerin, hukuk düzeninin koruması altındaki haklarını elde etmeleri için gereken her türlü önlemin alınmasını ve bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

Anayasa'nın 125 ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesine göre, menfaatleri ihlal edilenler, idari işlemler hakkında, yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri istemiyle idari dava açabilme hakkına sahiptirler.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun halen yürürlükte olan 8. maddesinde, bir belde veya köyün veya bunların bazı kısımlarının meskun sahasının, komşu bir beldenin meskun sahası ile birleşmesi veya bu sahalar arasındaki mesafenin 5.000 metrenin altına düşmesi ve buralarda oturan seçmenlerin yarısından bir fazlasının komşu beldeye katılmak için başvurması halinde,

katılınacak belde sakinlerinin oylarına başvurulmaksızın, katılmak isteyen köy veya belde veya bunların kısımlarında başvuruya ilişkin oylama yapılacağı, oylama sonucunun olumlu olması halinde başvuruya ait evrakın, valilik tarafından katılınacak belediyeye gönderileceği, belediye meclisinin, evrakın gelişinden itibaren otuz gün içinde başvuru hakkındaki kararını vereceği, belediye meclisinin uygun görmesi halinde katılımın kesinleşeceği öngörülmektedir.

Bu düzenleme ile bazı koşulların varlığına bağlı olarak, nüfusu 2.000'in altına düşen belediyelerin, birleşme ve katılmalar ile nüfuslarını bu sayının üzerine çıkarmalarına, böylece tüzel kişiliklerini korumalarına olanak sağlanmaktadır. 5747 sayılı Kanunun geçici 1. maddesinin yürürlüğe girdiği 22.3.2008 tarihinden önce, birleşme veya katılma prosedürünü 5393 sayılı Yasa'nın 8. maddesine göre sonuçlandırarak nüfusunu 2.000'in üzerine çıkaran belediyelerin hukuk güvenliklerinin korunması gerekli bulunmaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 11. maddesinde de, nüfusu 2.000'in altına düşen belediyelerin, Danıştay'ın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığı'nın önerisi üzerine müşterek kararname ile köye dönüştürüleceği belirtilmektedir.

2577 sayılı idari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7. maddesinde, dava açma süresinin, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştay'da ve idare mahkemelerinde altmış gün olduğu ve bu sürenin, idari uyuşmazlıklarda yazılı bildirimin yapıldığı, ilanı gereken düzenleyici işlemlerde ise ilan tarihini izleyen günden itibaren işlemeye başlayacağı kurala bağlanmıştır. Buradaki "yazılı bildirim" sözcüğü ile ilgilisinin, idari uyuşmazlığa yol açan işlemin içeriğinden haberdar edilmesi amaçlanmış olup, ilgilinin haberdar olması, tebliğ, ilan veya ıttıla edilmeyle gerçekleşecektir.

Adrese dayalı nüfus sayım sonuçlarının, ilgili belediyelere yazılı olarak bildirilmediği, Resmî Gazete'de yayımlanmadığı dikkate alındığında, ilgili belediyelerin, kendilerine ilişkin nüfus sonuçlarından, en geç 5747 sayılı Yasa'nın Resmî Gazete'de yayımlandığı 22.3.2008 tarihi itibarıyla haberdar olduklarının ve idari dava açma sürelerinin de bu tarih itibarıyla başlayacağının kabulü gerekir.

Hukuk devletinin sağladığı hukuk güvenliğinden yararlanarak ve yasaların kendilerine verdiği bir hakkı kullanarak, tüzel kişiliklerinin köye dönüştürülmesine esas alınan nüfus sayım sonuçlarının gerçeği

yansıtmadığından bahisle, 5747 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla nüfuslarının 2.000'in üzerinde olduğunu ileri sürerek idari dava açan belediyelerin tüzel kişiliklerinin, açtıkları davaların sonucu beklenilmeden köye dönüştürülmesi ile Yasa'nın yürürlüğe girdiği 22.3.2008 tarihinden önce 5393 sayılı Yasa'nın 8. maddesi uyarınca yapılan katılma işlemi ile nüfusu 2000'in üzerine çıkan belediyelerin tüzel kişiliklerinin köye dönüştürülmesi Anayasa'da belirtilen hukuk devleti ilkesine aykırıdır. Bu nedenle, geçici 1. maddenin (1) numaralı fıkrasının bu belediyeler yönünden iptali gerekir.

Öte yandan, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi yasaların, kanun hükmünde kararnamelerin ve TBMM İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmak zorunda değildir. İstemle bağlı kalmak koşuluyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık incelemesi yapabileceğinden, iptali istenen kuralla ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 63. maddesi yönünden de inceleme yapılmıştır.

Anayasa'nın 63. maddesinde, Devlet'in, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlayacağı, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alacağı, 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu'nun 3. maddesinde, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri, tarihi ve kültürel değerlerin yoğun olarak yer aldığı ve/veya turizm potansiyelinin yüksek olduğu yöreleri korumak, kullanmak, sektörel kalkınmayı ve planlı gelişimi sağlamak amacıyla değerlendirmek üzere sınırları Bakanlığın önerisi ve Bakanlar Kurulu kararıyla tespit ve ilan edilen bölgeler olduğu, turizm merkezlerinin de, kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri içinde veya dışında, öncelikle geliştirilmesi öngörülen, yeri, mevkii ve sınırları Bakanlığın önerisi ve Bakanlar Kurulu kararıyla tespit ve ilan edilen, turizm hareketleri ve faaliyetleri yönünden önem taşıyan yerler veya bölümler olduğu belirtilmiştir.

Nüfus yoğunluğuna bağlı olarak, yerel ihtiyaçların karşılanmasında, köy, belediyelere göre daha alt düzey bir yerel yönetim kuruluşu olduğundan, mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması bakımından kamu yararı gereğince, Yasa'ya ekli 44 sayılı listede gösterilen belediyelerden, sınırları itibarıyla "Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın önerisi ve Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilmiş turizm bölge, alan ve merkezleri ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri" kapsamında kalanlar ile "Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca saptanan 2008 yılı turizm öncelikli yöreler" listesinde

yer alanların tüzel kişiliklerinde değişiklik yapılmadan önce, bu beldelerin coğrafi, ekonomik, sosyal, tarihsel, kültürel ve kimliksel özelliklerinin incelenmesi, özellikle yılın belli dönemlerinde hizmet verdikleri nüfusun, kayıtlı nüfuslarının çok üzerine çıktığının ve bu nüfusa sunulacak hizmetin nitelik ve niceliğinin gözetilmesi gerekmektedir.

İptali istenilen kuralla, sınırları itibarıyla anılan bölgelerde bulunan belde belediyelerinden, nüfusunun 2.000.'in altına düştüğü belirlenenlerin tüzel kişiliklerinin, anılan hususlar üzerinde durulmaksızın köye dönüştürüldüğü anlaşıldığından, geçici 1. maddenin (1) numaralı fıkrası, Yasa'ya ekli 44 sayılı listede gösterilen belediyelerden, sınırları itibarıyla "Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın önerisi ve Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilmiş turizm bölge, alan ve merkezleri ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri" kapsamında kalanlar ile "Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca saptanan 2008 yılı turizm öncelikli yöreler" listesinde yer alanlar yönünden Anayasa'nın 2., 63. ve 127. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Yasa'ya ekli 44 sayılı listede gösterilen belediyelerden, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından gerçekleştirilen adrese dayalı nüfus sayımı sonuçlarına yasal süresi içinde iptal davası açanlar ile Yasa'nın yürürlüğe girdiği 22.3.2008 tarihinden önce 5393 sayılı Yasa'nın 8. maddesi uyarınca yapılan katılma işlemi ile nüfusu 2000'in üzerine çıkmış olanlar ve sınırları itibarıyla "Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın önerisi ve Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilmiş turizm bölge, alan ve merkezleri ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri" kapsamında kalanlar ile "Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca saptanan 2008 yılı turizm öncelikli yöreler " listesinde yer alanların dışında kalan belediyelerin durumuna gelince:

Dava dilekçesinde, nüfusu 2000'in altına düşen belediyelerin, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda öngörülen idari yönteme uyulmayarak Yasa'yla köye dönüştürülmeleri nedeniyle, söz konusu belediyeler ile buralarda yaşayan yurttaşların bu konuya ilişkin dava haklarının ellerinden alındığı, bunun da Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de, bir yasa kuralı, bir başka yasa kuralına göre ve onun varlığı ya da yokluğu gözetilerek değil, ancak ilgili Anayasa kuralına göre değerlendirilerek denetleneceğinden ve yasa koymak, değiştirmek, yasayı yürürlükten kaldırmak ve yerindeliği takdir etmek tümüyle yasa koyucunun yetkisi içinde olduğundan, yasalar arasında uyum ve uygunluk yasa koyucu tarafından gözetilmesi gereken hususlardır.

Önceki bölümlerde de değinildiği üzere, yasa koyucu, Anayasa'da öngörülen koşullara uymak kaydıyla, kamu hizmetinin gereklerini, kamu

yararını ve Anayasanın 67. maddesindeki koşullar çerçevesinde yapılan seçimlerle oluşan yöre halkının beş yılla sınırlı iradesini gözetmek koşuluyla, ölçek sorununu dikkate alarak, daha etkin ve verimli bir kamusal hizmet sağlamak amacıyla, bir belediyenin ya da köyün tüzel kişiliğini kaldırabilir, belediyeyi köye, köyü belediyeye dönüştürebilir.

Bu nedenle, nüfusu 2000'inin altına düşen belediyelerin tüzelkişiliklerinin sona erdirilerek köye dönüştürülmelerinde, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yer alan yönteme istisna getirilerek, olağan prosedür yerine liste halinde sayma suretiyle doğrudan yasa çıkarma yolunun benimsenmesi yasa koyucunun takdir yetkisi içinde kaldığından, bu durum Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin anılan belediyeler bakımından bu yönden reddi gerekir.

Bu nedenle kural, 44 sayılı listede yer alıp, iptal dışında kalan belediyeler yününden Anayasa'ya aykırı görülmemiştir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Şevket APALAK ile Zehra Ayla PERKTAŞ fıkranın tümünün iptal edilmesi gerektiği görüşüyle bu karara katılmamışlardır.

V- YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN İNCELENMESİ

6.3.2008 günlü, 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un:

A- Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

Yasa'ya ekli 44 sayılı listede gösterilen belediyelerden,

1- Türkiye İstatistik Kurumu tarafından gerçekleştirilen adrese dayalı nüfus sayımı sonuçlarına yasal süresi içinde iptal davası açanlar,

2- Yasa'nın yürürlüğe girdiği 22.3.2008 tarihinden önce 5393 sayılı Yasa'nın 8. maddesi uyarınca yapılan katılma işlemi ile nüfusu 2000'in üzerine çıkanlar,

3- "Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın önerisi ve Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilmiş turizm bölge, alan ve merkezleri ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri" kapsamında kalanlar ile "Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca saptanan 2008 yılı turizm öncelikli yöreler" listesinde yer alanlar,

yönünden, 31.10.2008 günlü, E. 2008/34, K. 2008/153 sayılı kararla iptaline karar verildiğinden, uygulanmasından doğacak sonradan

giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASINA,

44 sayılı listede kalan bölüme ilişkin iptal istemi 31.10.2008 günlü, E. 2008/34, K. 2008/153 sayılı kararla reddedildiğinden, YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE,

B- 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 11., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25. ve 26. bentlerine,

C- 2. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarına,

ilişkin iptal istemi, 31.10.2008 günlü, E. 2008/34, K. 2008/153 sayılı kararla reddedildiğinden, bu fıkra ve bentlere ilişkin YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE,

31.10.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VI- SONUÇ

6.3.2008 günlü, 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un:

A- 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 11., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25. ve 26. bentlerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Şevket APALAK ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- 2. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Şevket APALAK ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C- Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

Yasa'ya ekli 44 sayılı listede gösterilen belediyelerden,

1- Türkiye İstatistik Kurumu tarafından gerçekleştirilen adrese dayalı nüfus sayımı sonuçlarına yasal süresi içinde iptal davası açanlar,

2- Yasa'nın yürürlüğe girdiği 22.3.2008 tarihinden önce 5393 sayılı Yasa'nın 8. maddesi uyarınca yapılan katılma işlemi ile nüfusu 2000'in üzerine çıkanlar,

3- "Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın önerisi ve Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilmiş turizm bölge, alan ve merkezleri ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri" kapsamında kalanlar ile "Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca saptanan 2008 yılı turizm öncelikli yöreler " listesinde yer alanlar,

yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 44 sayılı listede kalan bölümün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Şevket APALAK ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın "fıkranın tümünün iptali gerektiği" yolundaki karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

31.10.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Mustafa YILDIRIM	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

KARŞIOY YAZISI

6.3.2008 günlü, 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1. maddesin (1) numaralı fıkrasının 11, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 ve 26. bentlerinin; 2. maddesinin (1), (2), (3) ve (4). fıkralarının ve geçici 1. maddesinin 1. fıkrasının iptalleri istemiyle açılan davada verilen çoğunluk kararına ilişkin Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Şevket APALAK ve Ayla PERKTAŞ'ın Karşıoy Gerekçesi'ndeki görüşlere aynen katılıyorum. Öte yandan, kuralların Anayasanın 67. Maddesinin Son Fıkrası Yönünden de iptalleri gerektiği düşüncesindeyim. Şöyle ki:

Yasama gücünü elinde bulunduran siyasi iktidar çoğunluğunun yaklaşan bir seçim süreci öncesinde seçim kanunlarında değişiklikler

yaparak seçim sonuçlarını adil olmayan bir şekilde lehine çevirmesini önlemek, demokratik katılımda istikrarı ve hukuk güvenliğini güçlendirmek amacıyla Anayasanın 67. maddesine 2001 yılında 4709 sayılı kanunla bir fıkra eklenerek *"Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz"* hükmü getirilmiştir.

Hükümde yer alan bir yıllık yasağın, yasanın yürürlüğe girdiği tarih ile oy verme günü arasındaki süre mi, yoksa davacının iddia ettiği gibi, yasanın yürürlüğe girişi ile seçim sürecinin (takviminin) başlangıç günü arasında mı geçerli olduğu konusunda Anayasada ve bu fıkranın yasama gerekçelerinde bir açıklık bulunmamaktadır. Bu nedenle, Anayasanın "seçimlerin yapılması" ibaresi ile ne kastettiğinin Anayasa kurallarının yorumlanması suretiyle belirlenmesi gerekmektedir.

Anayasanın metninde, "seçimin yapılması" ibaresinin hem yalnızca oy verme, hem de tüm seçim süreci anlamında kullanıldığı şeklinde yorumlanabilecek kurallar bulunmaktadır.

Bunlardan dar anlamda, yani **oy verme günü** anlamında kullanılma haline örnek olarak, Anayasanın 78. maddesinin 4777 sayılı kanunla eklenen son fıkrasında, *"… bir ilin veya seçim çevresinin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde üyesinin kalmaması halinde, boşalmayı takip eden doksan günden sonraki ilk Pazar günü ara seçim yapılır"* ibareleri gösterilebilir.

Buna karşılık, Anayasanın pek çok maddesinde, seçimlerin bir **süreç** olarak anlaşıldığını gösteren düzenlemeler mevcuttur. Anayasanın yine 78. maddesinin ilk fıkrasındaki *"savaş sebebiyle seçimlerin yapılmasına imkan görülmezse, Türkiye Büyük Millet Meclisi, seçimlerin bir yıl geriye bırakılmasına karar verebilir"* kuralında, seçimin oy verme günü değil bütün bir süreç olarak anlaşıldığı açıktır. Savaş halinde dahi devletin tüm kurum ve organlarının, olağan hatta olağanüstü bir etkinlikle faaliyet göstereceği, iş yerlerinin, okulların, dairelerin açık ve görev başında olacağı, hukuki bir durum olan "savaş hali"nin, vatandaşların sandık başına gitmesini engellemeyeceği açıktır. Bu nedenle kuralın, savaş ortamında aday belirleme, seçim kampanyası, miting, toplantı düzenlenmesi ve sair siyasal etkinliklerin sağlıklı yürütülemeyeceği, bu faaliyetler yapılsa bile ulusal birlik ve bütünlük yönünden sakıncalı olacağı gözetilerek konulduğu, dolayısıyla **seçimin yapılması** sözcüklerinin oylama değil **süreç** anlamında kullanıldığı kuşkusuzdur.

Anayasanın diğer maddelerine bakıldığında da, 94. maddesinde düzenlenen TBMM Başkanlığı seçimlerine ilişkin üçüncü ve dördüncü fıkraların; 102. maddede halkoyuyla kabul edilen değişiklikten sonra iki turlu seçim haline gelen Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin birer oylamadan ziyade **süreç** oldukları açıktır. Anayasanın 67. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinden dayanağını alan, yurt dışındaki Türk vatandaşlarının oy kullanması da oy verme günüyle sınırlı olmayan bir seçim işlemidir.

Anayasamız, seçim yasalarımız ve Yüksek Seçim Kurulu'nun eski bazı kararları bütünlük içinde değerlendirildiğinde, seçim hukukumuzda yılla ifade edilen sürelerin ceza hukukunda, vergi hukukunda veya hukukun diğer disiplinlerinde öngörülen sürelerdeki gibi, sürenin sonuna tekabül eden takvim yılının aynı günü şeklinde anlaşılmadığı görülmektedir. Anayasaya ve yasalara uygun şekilde, yargı denetimi altında demokratik süreçlerin başlatılmış olması koşuluyla seçimlerin yapılmasına ilişkin "yıl" ile ifade edilen sürelerin oy verme gününü değil seçim sürecini ifade ettiği açıktır.

Kaldı ki Anayasanın seçme ve seçilme hakkına ilişkin 67. maddesinde *"Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir."* Denilmiş olup; Anayasada bu hakkın yasada belirtilen esaslara göre kullanılacağı belirtildiğinden, yalnız seçme (oy verme) hakkını değil, seçilme hakkını yani genel ve mahalli idare seçimlerinde aday olma hakkını da etkileyen her türlü yasanın seçim yasası kapsamında değerlendirileceği açıktır. Bu nedenle, maddenin son fıkrasındaki "seçim kanunları" ibaresi ve bu fıkrayla getirilen **bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmama yasağı, seçme ve seçilme hakkı yönünden bölünmez bir bütündür.** Seçme hakkını bir yıl içerisinde etkilemese bile seçilme hakkını, yani aday olma hakkını, bir yıl geçmeden önce etkileyen bir yasanın bu süre içindeki ilk seçimde uygulanmaması gerekir. Bir yerde mahalli idare seçimi yapılmasına olanak vermeyen, o yeri mahalli idare olmaktan çıkaran bir yasanın orada yaşayan vatandaşların yerel aday olma hakkını da kaldırdığı gözetildiğinde, seçim sürecinin bir parçası olan aday belirleme işlemleri, yasanın yürürlüğe girmesinden bir yıldan önceye rast geliyorsa, yasanın o seçimde uygulanamayacağı tartışmasızdır.

Bu nedenlerle Anayasanın 67. maddesindeki seçim yasalarındaki değişikliklerin bir yıl geçmeden uygulanamayacağı kuralı, demokratik ilkeler, seçme ve özellikle seçilme hakkı yönünden değerlendirildiğinde,

"seçimin yapılması" ibaresinin seçim sürecinin başlangıcını da içerecek şekilde anlaşılması gerektiği sonucuna varılır. Dolayısıyla 6.3.2008 günü yasalaşan kurallar, 2972 sayılı Yasa gereğince 1 Ocak 2009 günü başlayacak ve 29.3.2009 günü oy verme işlemi ile sonuçlanacak olan yerel seçimlerde uygulanamaz; bu kurallar gereğince kapatılan belediyelerde seçim yapılmasının engellenmiş olması, belde halkının Anayasal haklarını ihlal eder.

Her ne kadar çoğunluğun gerekçesinde, 5747 sayılı Yasanın Anayasanın 67. maddesine aykırılığına yol açabilecek maddenin, yasanın yürürlük maddesi olan 4. maddesi olduğu; bu maddenin ise dava konusu edilmediği için anayasal denetim yapılmadığı belirtilmiş ise de Anayasa yargısında, başlangıçta anayasaya aykırı olmayan bir yasa kuralının anayasada sonradan yapılan değişiklik dolayısıyla veya uygulama ile anayasaya aykırı hale gelmesi nedeniyle de iptal edilmesi gerekebilir. 5747 sayılı yasa mahalli seçimlerin başlangıç tarihi olan 1 Ocak 2009'dan bir yıl önce yürürlüğe girmiş olsa idi, 67. madde kapsamında bir denetime konu olamayacağı kuşkusuzdur. Ancak yasanın mevcut şekliyle ve bütünlüğü itibariyle, seçim sürecinin başladığı tarihler itibariyle bir yıllık süre dolmamaktadır. Diğer bir ifadeyle, yasanın uygulanması halinde anayasaya aykırı sonuçların doğması söz konusudur. Anayasaya aykırılığa yol açan, yasanın kabul tarihidir(6.3.2008), yürürlük maddesi değildir. Kaldı ki davada, **yürürlüğün durdurulması talebi vardır**. Bu nedenle Anayasanın 67. maddesine aykırılığın saptanması için yasanın uygulanmasıyla doğacak sonuçların gözetilmesinin yeterli olduğu, yürürlük maddesinin ise iptali istenen hükümler dikkate alınmaksızın başlı başına anayasaya aykırı olmadığı için iptal istemine konu edilmesine gerek bulunmadığı açıktır.

Açıklanan nedenlerle kuralların, Karşıoy Gerekçesi'nde belirtilen nedenlerin yanında, Anayasanın 67. maddesine aykırılıktan dolayı da iptali gerekir.

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞIOY GEREKÇESİ

6.3.2008 günlü, 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1. maddesinin dava konusu 11, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 ve 26. bentleri ile onbir ilçe kurulmuştur. Bu ilçelerden bazıları ilk kademe belediyelerinin tüzelkişilikleri kaldırılarak diğer ilk kademe belediyelerine katılımlarıyla bazıları da Yasa'ya ekli listede belirtilen ve daha önce başka belediyelerin sınırları içinde bulunan mahalleler merkez alınarak aynı adla belediye kurulmasıyla oluşturulmuştur. Yasa'nın 2. maddesinin 1, 2, 3 ve 4. fıkraları ile de bazı ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak ilçe belediyelerine, veya ilçe ve belediye kaldırılarak, belediye başka bir belediyeye; ya da bazı belediyelerin mahallelerinin bir bölümü diğer belediyelere katılmıştır. Böylece, dava konusu kurallarla söz konusu yerel yönetim birimlerinden, bir bölümünün ilçe kurulması veya diğer belediyelere katılma yoluyla tüzelkişilikleri sona erdirilmiş, diğerlerinin de mahallelerinin başka belediyelere katılması sonucu sınırları değiştirilmiştir.

Anayasa'nın 123. maddesinde "İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir; İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır; Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur. 126. maddesinin ilk fıkrasında, "Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır"; 127. maddesinin bir ve ikinci fıkralarında "Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir; Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir" denilmektedir. Anayasa'nın konuya ilişkin bu düzenlemelerinde, merkezi idare içinde yer alan ilçelerle yerel yönetim birimi olan belediyelerin yasa ile kurulacağına ilişkin emredici bir düzenleme yer almamakta, sadece kamu tüzelkişiliğinin yasa veya yasanın açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulacağı öngörülerek, bu yetkinin kamu tüzelkişisinin özelliğine göre doğrudan veya yetkilendirme yoluyla kullanılması yasa koyucunun takdirine bırakılmaktadır.

Yasalar ayrık durumlar dışında kural olarak genel, eşit, nesnel uygulamalara yönelik normlar içerdiklerinden bazı özellikler gözetilerek düzenleme yapılmasını gerektiren durumlar, doğrudan bir yasanın konusunu

oluşturmaya elverişli olmayabilir. Yerel yönetimlerin, Anayasal tanımı ve özellikleri gözetildiğinde, onların da bu kapsamda değerlendirilmelerinin kuruluş amaçlarına daha uygun olacağı sonucuna varılmaktadır. Bu bağlamda, Anayasa'nın 127. maddesinde, yerel yönetimlerin doğrudan yasa ile kurulması değil, kuruluş esaslarının yasa ile düzenlenmesi öngörülmüştür. Her yörenin tarihi, kültürel, sosyal, ekonomik ve coğrafi koşullarının aynı olmaması buralarda yerel yönetimler kurulurken farklı özelliklerin dikkate alınmasını zorunlu kılar. Dolayısıyla bir yerel yönetimin kurulmasını gerektiren nedenler diğeri için geçerli olmayabilir. Bu durumda, her yerel yönetim birimi, için ayrı yasa çıkarılması ise yasaların genellik, eşitlik ve nesnellik özellikleriyle bağdaşmaz. Ancak, asli bir yetki olan yasama yetkisi kullanılarak yerel yönetimlerin mutlaka yasa ile kurulması yoluna gidilmesi halinde, bunların her biri için ayrı gerekçe gösterilerek düzenleme yapılması gerekir ki iptal davası veya itiraz yolu ile bir başvuru olduğunda Anayasal denetim olanağı sağlanabilsin. Aksi halde, yasamanın ve yürütmenin tüm işlemlerinin yargı denetimine bağlı tutulması esasının kabul edildiği hukuk devletinde, hukukun üstünlüğünün sağlandığından söz edilemez. Oysa, yerel yönetimlerin, yasanın verdiği yetkiye dayanılarak idari işlemle kurulması durumunda, bu işlemlere karşı açılacak davalarda gerektiğinde yerinde keşif ve bilirkişi incelemesini de içerecek biçimde yetki, şekil, sebep, konu, maksat yönlerinden sağlıklı bir yargısal denetim yapılabilir. Nitekim, 5393 sayılı Belediye Kanunu ile belediyelerin kurulması ve kaldırılmasında, idare yetkilendirilmiştir.

5747 sayılı Yasa'nın gerekçesi incelendiğinde; genel olarak belediyelerin, borçlarının bulunması, teknik kapasite yetersizlikleri nedeniyle imar ve ruhsat uygulamaları başta olmak üzere diğer belediye hizmetlerinin yeterli düzeyde verilememesi, nüfuslarının 2000'in altına düşmesi gibi gerekçelerle kapatılma, veya mahallelerinin farklı belediyelere geçmesi, yeni ilçe kurulması ya da kaldırılması yoluyla tüzelkişilikliklerini etkileyen değişikliklerin yapılmasının amaçlandığı görülmektedir. Ancak, hangi belediye için hangi gerekçe ile yasal düzenleme yapıldığı belirtilmediğinden bunlar hakkında sağlıklı bir Anayasal denetim olanağı bulunmamaktadır. Oysa, yukarıda da belirtildiği gibi yasamaya ve idareye ait her türlü işlemin yargısal denetime bağlı tutulabilmesi bunun için de denetime elverişli bulunması Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti olmanın gereğidir.

Açıklanan nedenlerle Yasa'nın 1 ve 2. maddelerindeki dava konusu kurallar, Anayasa'nın 2 ve 127. maddelerine aykırıdır.

Öte yandan, Yasa'nın Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile Yasa'ya ekli (44) sayılı listede adları yazılı belediyelerin tüzelkişilikleri, ilk genel mahalli idareler seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak köye dönüştürülmüştür. Anayasa'nın 127. maddesi uyarınca, yerel, ortak gereksinmeler gözetilerek kurulmuş olan bu belediyelerin, sadece nüfus özellikleri mi; yoksa başka özellikleri mi gözetilerek kapatıldıkları, Yasa'nın metninden ve gerekçesinden anlaşılamadığından bunlara ilişkin anayasal denetim olanağı bulunmamaktadır. Denetim yapılamayan bir konuda da Anayasa'ya uygunluk ya da aykırılık sonucunu doğuracak bir hüküm kurulamayacağı açıktır. Bu durum, Anayasa'nın 2 ve 127. maddelerine aykırılığı tartışmasız hale getirmektedir.

Öte yandan, çoğunluk görüşünü yansıtan iptal kararında, Yasa'ya ekli (44) sayılı listede yer alan belediyeler için, Fıkrada bulunmayan kıstaslar oluşturmak suretiyle "iptal davası açanlar", "nüfusu 2000'in üzerine çıkanlar", "kültür ve turizm bölgelerinde yer alanlar" ayırımı yapılarak sonuca ulaşılması ise, Anayasa'nın 153. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kanun koyucu gibi hareketle yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edilemeyeceği yolundaki kurala açık bir aykırılık oluşturmakta, bunun da ötesinde yasa koyucunun öngörmediği yeni bir kural konulmasına böylece yasama organına ait olan bir yetkinin kullanılmasına yol açmaktadır. Anayasa Mahkemesi dava konusu bir kuralı, bu kuralda var olan bir deyimi, sözcüğü veya birden çok kişi, durum söz konusu olduğunda da bunların tamamı hakkında ya da bazıları yönünden iptal kararı verebilir. Bu kapsamda verilmiş pek çok karar bulunmaktadır. Ancak Fıkra'da olmayan, Yasa'nın gerekçesinde bile yer almayan bazı verilere dayanan, bu yönüyle de yeni bir kural oluşturan, çoğunluk görüşünü Anayasa ile bağdaştırmak ve katılmak olanaksızdır.

Açıklanan nedenlerle Fıkra'nın tümünün iptali gerektiği düşüncesiyle bu konudaki çoğunluk görüşüne karşıyız.

Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ

Esas Sayısı : 2005/60

Karar Sayısı : 2008/162

Karar Günü : 13.11.2008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İskenderun Aile Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 22.11.2001 günlü, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 353. maddesinin Anayasa'nın 10., 12., 13., 20. ve 41. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Eşinin ölmesi nedeniyle evlilik birliği sona eren davalının çocuklarının mallarının korunması için açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırılığı savını ciddi bulan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"4721 sayılı TMK 2. Kitap Aile Hukuku 2. Kısım Hısımlık 6. Ayrımında düzenlenen Velayet ve 7. Ayrımında düzenlenen çocuk malları hükümlerinde yasal olarak velayeti kullanan anne ve/veya babanın çocuk mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlü oldukları kural olarak hesap ve güvence vermeyecekleri düzenlenmiş olup, çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermezlerse hakimin malların korunması için uygun önlemleri alacağı, bu konuda talimat verebileceği, belirli zamanlarda bilgi ve hesap verilmesini isteyebileceği, hesabı yeterli görmez ise malların tevdii edilmesini veya güvence gösterilmesine karar verebileceğini, çocuk mallarının tehlikeye düşmesi başka bir şekilde önlenemiyorsa yönetimin bir kayyıma devredilmesine karar verileceği düzenlenmiş, TMK 353. madde de objektif hiçbir ölçüt aranmaksızın evliliğin sona ermesi, velinin medeni halinin kişisel nedenlerle değişmesi durumunda TMK 336/3. madde ve bendi uyarınca velayeti kullanan anne ya da babanın doğrudan doğruya çocuğun mal varlığının dökümünü gösteren bir defter vermesi ve bu mal varlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmek

zorunluluğu düzenlenmiştir. Maddenin bu şekilde düzenlenmesi sebebiyle boşanma gibi kişisel nedenlerle veya ölüm gibi irade dışı olaylarla evliliğin sona ermesi ayırt edilmeksizin veli anne ya da babanın medeni halindeki değişiklik velayet hakkının kullanılmasına etki ederek evlilik sona ermeyen anne ve babanın veya evlilik dışı çocuk sahibi olunması sebebiyle yasal olarak velayeti kullanan annenin velayet hakkının kullanılması usul ve hükümlerinde farklı yasal düzenleme getirilerek T.C. Anayasası'nın 10. maddesinde düzenlenen kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı bir durum oluşturmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 11. protokol ile değiştirilen 'özel hayatın ve aile hayatının korunmasına ilişkin 8. madde' hakkında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin vermiş olduğu çeşitli kararlarda devletin bir bireyin aile ve özel hayatına keyfi olarak negatif müdahale etmemesi konusundaki yükümlülüğün yanı sıra bu haklara saygı göstermek için pozitif davranması zorunluluğunun da olabileceği toplumun genel çıkarları ile bireyin çıkarları arasında adil bir dengenin kurulması bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesinin ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için demokratik bir toplumda zorunlu olan ölçüde ve yasa ile öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabileceği; özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkının sınırlandırılmasında müdahalenin kanunlara uygun olup olmadığı meşru bir amacının bulunup bulunmadığı, demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığı kamu yararının oluşturduğu talepler ile bireyin temel haklarının korunmasının gerekleri arasında adil bir dengenin olup olmadığı kıstaslarına göre ihlal olup olmadığı değerlendirilmekte, TMK 353. maddesi objektif hiçbir ölçüt aranmaksızın velinin medeni halinin kişisel veya irade dışı nedenlerde değişmesi halinde TMK 336/3. madde ve bendi uyarınca velayeti kullanan anne ya da babanın doğrudan doğruya çocuğun mal varlığının dökümünü gösteren bir defter vermesi ve bu mal varlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmek zorunluluğu düzenlenmesi sebebiyle anne ya da babanın medeni halinde değişiklik velayet hakkının kullanılmasına etki ederek Anayasa'nın 12. maddesinde düzenlenen temel hak ve hürriyetlerin herkesin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez özelliğine Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen temel hak ve hürriyetlerinin özlerine dokunulmasızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak sınırlandırılabileceği, sınırlamanın Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin

ve ölçülülük ilkelerine aykırı olamayacağı, Anayasa'nın 20. maddesinin ilk paragrafında düzenlenen herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı, Anayasa'nın 41/2. madde ve bendinde düzenlenen Devlet'in ailenin huzuru ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirlerin alınması kurallarına aykırı olarak evliliğin sona ermesi sebebiyle veli olan anne ya da babanın çocuklarının mallarının yönetimine ilişkin yeterince özen gösterip göstermediklerine, çocuk mallarının tehlikeye düşüp düşmediğine bakılmaksızın veliyi defter ibraz etme ve mal varlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmek zorunluluğu yükleyerek ailenin huzurunu maddi ve manevi bütünlüğünü zedeleyerek ana veya baba ile çocuk arasındaki ilişkinin sorgulanmasını aile hayatının gizliliği ve bu hakka dokunulamayacağı, devredilemeyeceği, yasal gerekçe olmaksızın bu hakkın kullanılmasının sınırlandırılamayacağına ilişkin yukarıda da belirtilen Anayasa kurallarına aykırı sınırlandırma öngördüğü Mahkememizce düşünüldüğünden, davalı veli babanın Anayasa'ya aykırılık itirazı, Mahkememizce de ciddi kabul edilerek Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca, maddenin iptali görüşü ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurulması Mahkememizce gerekmiştir."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

22.11.2001 günlü, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 353. maddesi şöyledir:

"Evlilik sona erince velâyet kendisinde kalan eş, hâkime çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter vermek ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmek zorundadır."

B- İlgili Yasa Kuralları

4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 335., 336. ve 352. maddeleri şöyledir:

"Madde 335: **Ergin olmayan çocuk, ana ve babasının velâyeti altındadır. Yasal sebep olmadıkça velâyet ana ve babadan alınamaz.**

Hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe, kısıtlanan ergin çocuklar da ana ve babanın velâyeti altında kalırlar."

"**Madde 336:** Evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti birlikte kullanırlar.

Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hâli gerçekleşmişse hâkim, velâyeti eşlerden birine verebilir.

Velâyet, ana ve babadan birinin ölümü hâlinde sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa aittir."

"Madde 352: Ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler; kural olarak hesap ve güvence vermezler.

Ana ve babanın yükümlülüklerini yerine getirmedikleri durumlarda hâkim müdahale eder."

C- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 10., 12., 13., 20. ve 41. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Cafer ŞAT, A. Necmi ÖZLER, Ali GÜZEL ve Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımlarıyla 22.6.2005 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kural, ilgili yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, itiraz konusu kuralın evlilik birliğinin sona ermesi halinde velâyet hakkının kullanılmasında objektif hiçbir ölçüt aranmayarak, evlilik birliği içindeki veya evlilik dışı çocuk sahibi olunması hallerindeki velâyet hükümlerinden farklı düzenleme öngörmesinin Anayasa'nın 10. maddesine; kuraldaki yükümlülüğün ailenin huzurunu, maddi ve manevi bütünlüğünü zedeleyerek, veli ile çocuk arasındaki ilişkinin sorgulanmasına

yol açması nedeniyle de Anayasa'nın 12., 13., 20. ve 41. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kuralda; evliliğin sona ermesi halinde velâyet kendisinde kalan eşe, hâkime çocuğun malvarlığının dökümünü gösterir bir defteri vermek ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirme zorunluluğu yüklenmektedir.

Anayasa'nın *"Temel hak ve hürriyetlerin niteliği"* ile ilgili 12. maddesinde: *"Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder."* hükmüne yer verilmiştir. Maddenin bu şekilde düzenlenmesinden de açıkça anlaşıldığı gibi Anayasa koyucu kişiyi temel hak ve hürriyetlerle donatırken, bu hak ve hürriyetlerin kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı olan ödev ve sorumluluklarından ayrı düşünülemeyeceğini de vurgulamıştır.

Anayasa'nın 13. maddesinde, "*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz*" denilmiştir.

Anayasa'nın 20. maddesinde herkesin özel hayatına ve aile yaşayışına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, 20. maddenin gerekçesinde ise, özel hayatın korunmasının her şeyden önce bu hayatın gizliliğinin korunması, resmi makamların özel hayata müdahale edememesi anlamına geldiği belirtilmiştir.

Anayasa'nın *"Ailenin korunması"* ile ilgili 41. maddesinde; *"Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar."* denilmektedir.

4721 sayılı Yasa'nın velâyet hakkına ilişkin 335. maddesinde; ergin olmayan çocuğun, ana ve babasının velâyeti altında olduğu, yasal sebep olmadıkça velâyetin ana ve babadan alınamayacağı; 336. maddesinde evlilik devam ettiği sürece ana ve babanın velâyeti birlikte kullanacağı, ortak hayata son verilmesi veya ayrılık halinde hâkimin velâyeti eşlerden birine verebileceği, ana ve babadan birinin ölümü halinde velâyetin sağ kalana, boşanmada çocuk kendisine bırakılan tarafa ait olduğu; çocuk mallarına ilişkin 352. maddesinde ise ana ve babanın velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla

yükümlü oldukları, kural olarak hesap ve güvence vermeyecekleri ancak yükümlülüklerini yerine getirmedikleri durumlarda hâkimin müdahale edeceği hüküm altına alınmıştır.

İtiraz konusu kuralla getirilen yükümlülük ile anne ve babanın evlilik birliğinin sona ermesi nedeniyle velâyeti birlikte kullanamamaları halinde, gerek bilgisizlik, gerek ihmal ve kasıt yüzünden çocuğun malvarlığının zarar görmesinin engellenmesi ve böylece çocuğa ait malvarlığının korunmasının hâkim güvencesi altına alınması amaçlanmaktadır.

Anayasa'nın 10. maddesinde kanun önünde eşitlik ilkesi belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin birçok kararında da vurgulandığı gibi, yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik eylemli değil hukuksal eşitliktir. Durum ve konumlarındaki farklılık ve özellikler, kimi kişiler veya topluluklar için değişik kural ve uygulamaları gerekli kılar.

Evlilik birliğinin devamı ile evlilik birliğinin sona ermesi ve evlilik dışı çocuk sahibi olunması hallerinde, velâyet hakkının kullanılması konusunda farklı düzenlemeler öngörülmesinde, bu hakka sahip olan veliler aynı hukuksal konumda bulunmadıklarından aralarında eşitlik karşılaştırması yapılamaz. Bu nedenle kuralın Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı bir yönü görülmemiştir.

Çocuğa ait malvarlığının korunmasını sağlayan sınırlamanın anne veya babaya ait olan velâyet hakkının kullanılması ile çelişen bir yönü bulunmadığı gibi, itiraz konusu kuralla velâyet kendisinde kalan eşe verilen görev Anayasa'nın 12. maddesinde belirtilen ödev ve sorumlulukların kapsamı içinde kalmaktadır.

Anayasa'nın 41. maddesi ile toplumun temeli olan ailenin huzur ve refahı ve özellikle ana ve çocuğun korunması için gerekli önlemleri almak ve teşkilatları kurmak görevi Devlet'e verilmiştir. Bu madde de belirtilen *"Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması.... için gerekli tedbirleri alır..."* hükmü çocukların korunmasını da güvence altına alır. Kural, özel hayat kapsamında aile hayatının gizliliğinin korunması hakkını sınırlandırmakta ise de, bu sınırlandırma Anayasa'nın 41. maddesindeki çocukların korunması için gerekli tedbirleri alma yönünde Devlet'e verilen görevin yerine getirilmesi gereğinden kaynaklanmaktadır.

Öte yandan, Anayasa'nın 12. ve 41. maddeleri gereği velâyet hakkının kullanılmasına ilişkin sınırlama velâyet hakkını ortadan kaldırmamakta, hakkın özüne de dokunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10., 12., 13., 20. ve 41. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

22.11.2001 günlü, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 353. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 13.11.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN	Üye Mustafa YILDIRIM
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Fettah OTO	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2002/3 (Değişik İşler)

Karar Sayısı : 2006/2

Karar Günü : 12.7.2006

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Adalet Partisi

DAVANIN KONUSU: Adalet Partisi'nin kendiliğinden dağıldığı ileri sürülerek hukuksal varlığının sona erdiğinin tespiti istemidir.

I- İDDİANAME

Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 29.5.2002 günlü, SP.78 Hz.2002/7 sayılı iddianamesi şöyledir:

"GİRİŞ:

Adalet Partisi gerekli bildiri ve belgelerini 11.4.1994 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermesiyle 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmıştır.

Partinin, kurulduğundan bu güne kadar Büyük Kongresini yapmadığı, hiçbir yerde teşkilatlanmadığı ve halen genel merkezinin bulunmadığı anlaşıldığından adı geçen partinin kendiliğinden dağılmış sayıldığının tesbitini talep zorunluluğu doğmuştur.

KONUYLA İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER:

A) Siyasi Partiler Kanunu:

Madde 8/2: "Siyasi partilerin genel merkezi Ankara'da bulunur."

Madde 10: "Cumhuriyet Başsavcılığınca her siyasi parti için bir sicil dosyası tutulur.

Bu sicil dosyasında: '... b) Merkez organlarıyla teşkilat kurdukları il, ilçe ve beldelerin, bunların organlarında görev alanların adlarını, soyadlarını, doğum yer ve tarihlerini, meslek veya sanatlarını ve ikametgahlarını gösterir ve onaylı listeleri... bulunur."

Madde 31: "Siyasi partilerin merkez teşkilatı Ankara il merkezinde... bulunur."

Madde 121: "Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve Dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır."

B) Türk Medeni Kanunu:

Madde 87: "Dernekler, aşağıdaki hallerde kendiliğinden sona erer:

1) Amacının gerçekleşmesi, gerçekleşmesinin olanaksız hale gelmesi veya sürenin sona ermesi,

2) İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması,

3) Borç ödemede acze düşmüş olması,

4) Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hale gelmesi,

5) Olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması.

Her ilgili, sulh hakiminden, derneğin kendiliğinden sona erdiğinin tesbitini isteyebilir."

C) 2908 Sayılı Dernekler Kanunu:

Madde 51: Dernekler, kuruluş amaç ve şartlarını kaybettiği veya acze düştüğü veya yönetim kurulunun tüzük gereğince kurulmasına imkan kalmadığı veya 23. maddede belirtilen yeter sayının bulunmaması sebebiyle üst üste iki olağan genel kurul toplantısının yapılamadığı hallerde kendiliğinden dağılmış sayılır. Kendiliğinden dağılma hali, dernek merkezinin bulunduğu yerin en büyük mülkî amirinin veya Cumhuriyet Savcılığının istemi üzerine sulh hukuk mahkemesince tesbit edilir.

TESBİT DAVASININ AÇILMA NEDENİ VE DEĞERLENDİRME;

Davalı siyasi partinin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 8/2'nci ve 31'nci maddelerindeki hükümlere rağmen Ankara'da genel merkezi bulunmamaktadır.

Aynı kanunun 10'ncu maddesi uyarınca il, ilçe ve beldelerde teşkilat kurduğuna, partiye üye kaydettiğine ve faaliyetlerine ait hiçbir bilgi ve belge Cumhuriyet Başsavcılığımızdaki sicil dosyasına intikal ettirilmemiştir.

Yine aynı kanunun 14/7'nci maddesindeki "... parti kurucuları ilk büyük kongreyi partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar." emredici hükmüne rağmen, 11.4.1994 tarihinde tüzel kişilik kazanan davalı siyasi partinin ilk büyük kongresi bu güne kadar toplanmamıştır. Adı geçen siyasi partiye Yüksek Mahkemenizce bu konuda 9.1.2002 tarihli ve 2001/7 Esas (Siyasi Parti-İhtar), 2002/4 sayılı ihtar kararı verilmiş, ancak bu karar davalı siyasi partiye genel merkezinin mevcut olmaması nedeniyle tebliğ edilememiştir.

Bu durumda, Adalet Partisinin amacını gerçekleştirmek için gerekli kuruluş koşullarını kaybettiği, Anayasa ve Siyasi Partiler Kanununda yer alan hükümler çerçevesinde bir siyasi parti niteliği taşımadığı kuşkusuzdur.

Siyasi Partiler Kanunu, Türk Medeni Kanunu ve Dernekler Kanununun yukarıda yazılı hükümleri karşısında partinin kendiliğinden dağılmış duruma düştüğü açıktır.

SONUÇ VE İSTEM:

Davalı Adalet Partisinin; yukarıda açıklanan nedenlerle, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 121. maddesi aracılığıyla Türk Medeni Kanununun 87, 2908 sayılı Dernekler Kanununun 51. maddeleri uyarınca kendiliğinden dağılma halinin, buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tesbitine karar verilmesi iddia ve talep olunur."

II- İNCELEME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamesi, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve Yasa kuralları ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Adalet Partisi, gerekli belgelerin 11.4.1995 tarihinde İçişleri Bakanlığına verilmesiyle tüzel kişilik kazanmıştır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Adalet Partisi'nin Ankara'da genel merkezinin bulunmadığını, il, ilçe ve beldelerde teşkilat kurulması ve üye kaydına ilişkin belgeleri Başsavcılığa iletmediğini, ayrıca tüzel kişiliğin kazanılmasını takiben süresinde büyük kongresini yapmadığını, bu eksikliklerin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesinin ikinci fıkrasına, 10. ve 31. maddelerine ve 14. maddesinin yedinci fıkrasına aykırı olduğunu iddia ederek Parti'nin Türk Medeni Kanunu'nun 87. ve 2908 sayılı Dernekler Kanunu'nun 51. maddeleri uyarınca dağılma halinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

İddianameye karşı diyeceklerinin bildirilmesi istenilen Parti buna ilişkin tebligata cevap vererek dilekçesinde, Parti olağan genel kurulunun yapılarak genel başkan ve parti organlarının oluşumuna ilişkin Çankaya 1. İlçe Seçim Kurulu'nun 18.11.2002 günlü 610 ve 611 sayılı yazılarını eklemiştir. Aynı yazıda Parti'nin genel merkezinin adresi de belirtilmiştir.

Parti'nin söz konusu dilekçesiyle ilgili görüşü sorulan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 7.5.2003 günlü, SP 78. Hz.2002/ sayılı yazı ile, iddianameyi tekrarlamak suretiyle Parti'nin yasal süresinde büyük kongresini yapmadığını, tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulamadığını, kuruluşundan itibaren teşkilatlanamadığını, ayrıca dava tarihi itibariyle Ankara'da genel merkezinin bulunmadığını, bu nedenle Anayasa Mahkemesinin 9.1.2002 günlü, E:2001/7(Siyasi Parti İhtar), K:2002/4 sayılı ihtar kararının Parti'ye tebliğ edilemediğini, böylece Parti'nin hukuki varlığını kaybettiğini ileri sürerek tüzel kişiliğinin son bulduğunun tespitine karar verilmesi istemini yinelemiştir.

Siyasî Partiler Kanunu'nun 121. maddesinin birinci fıkrasında "Türk Kanunu Medenîsi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasî partiler hakkında da uygulanır" denilmektedir. 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nda konuyla ilgili bir düzenlemeye yer verilmemiş, 36. maddede bu Yasa'da hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun kurallarının uygulanacağı öngörülmüştür. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinde, kuruluş amacının gerçekleşmesinin olanaksız hale gelmesi, ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması, Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hale gelmesi, olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması gibi durumlar derneğin kendiliğinden sona ermesi nedeni olarak sayılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin 26.4.2002 günlü, 24737 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 9.1.2002 günlü, E:2001/7(SPİ), K:2002/4 sayılı kararıyla Adalet Partisi'ne, büyük kongresini yapması için 6 aylık süre verilmiştir. Parti, derneklerden farklı olarak siyasi partiler açısından ihtar sebebi sayılan ilk genel kurul toplantısını 26.10.2002 günü çoğunluk sağlanamadığı için ertelemişse de, 16.11.2002 tarihinde gerçekleştirmiş ve yetkili organlarını oluşturmuş olup böylece ihtar kararının gereğini yerine getirmiştir. Bu arada, 2820 sayılı Yasa'nın 8/2 ve 31. maddelerine uygun bir biçimde genel merkez adresi de bildirilmiştir. Buna göre siyasi partinin kuruluş amacının gerçekleşmesinin olanaksız hale geldiğinden de söz edilemez. Bu nedenlerle,

koşulları oluşmadığından Adalet Partisi'nin dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti isteminin reddine karar verilmesi gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamışlardır.

III- SONUÇ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Adalet Partisi'nin dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istemine ilişkin 29.5.2002 günlü, SP. 78 Hz. 2002/7 sayılı İddianamesi ve ekleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü;

Adalet Partisi'nin dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 12.7.2006 gününde karar verildi.

Başkan Tülay TUĞCU	Başkanvekili Haşim KILIÇ	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN	Üye Mustafa YILDIRIM
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	

KARŞIOY GEREKÇESİ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 28.6.2001 günlü başvurusu ile 2820 sayılı Yasa'nın öngördüğü süre içinde büyük kongresini yapmayan parti hakkında ihtar kararı verilmesi istemi ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuş, Mahkemede; 9.1.2002 günlü E.2001/7(Siyasi Parti İhtar) K.2002/4 sayılı kararı ile Yasa'nın 104. maddesi gereği yasal yükümlülüğünü yerine

getirmeyen Partiye aykırılığı gidermesini teminen ihtarda bulunulmasına karar vermiştir.

Bilahare; 30.5.2002 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, siyasi parti sicil bürosu kayıtlarının incelenmesinde, ilgili Partinin kuruluşundan itibaren Ankara'da genel merkezinin bulunmadığı, il, ilçe ve beldelerde teşkilatlanıp Partiye üye kaydettiğine ilişkin ve de büyük kongresini yaptığına dair bir kayıt bulunmaması, genel merkezin mevcut olmaması nedeniyle Anayasa Mahkemesi ihtar kararının tebliğ edilemediği, bu nedenle de Partinin hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini istemiştir.

Partinin 11.4.1995 tarihli kuruluş beyannamesinde bildirdiği merkez adresi Yeşilyurt Sokak 38/12 A.Ayrancı/Ankara'dır.

Tebligat için anılan adrese 2002 yılında gidildiğinde bu adreste 1996 yılından beri başkalarının oturduğu ve adreste böyle bir Partinin olmadığı çeşitli kereler gidilmekle tespit ve tutanak altına alınmıştır.

Nitekim, anılan Parti 16.11.2002 tarihinde büyük kongresini yaptığını, organlarının kimlerden oluştuğunu belirlediğini, adres olarak da ilk beyandan değişik, Cinnah Caddesi, Farabi Sokak 12/10-4 adresini bildirdikten sonra 8.1.2003 tarihli bir yazısı ile de Siyasi Partiler Kanunu'nun 74. maddesince hesabını vermek zorunda olduğu, mali denetime esas kesin hesap beyanında partinin hiçbir il, ilçe de teşkilatının kurulamadığı, gelir-gideri olmadığı, tutulmuş bir genel merkezinin de mevut olmadığını AÇIKLADIĞI görülmüştür.

Hal böyle iken; Mahkeme'nin çoğunluk görüşü, anılan siyasi partinin 9.1.2002 günlü mahkeme ihtar kararı gereğini, süresi geçse de 16.11.2002 tarihinde gerçekleştirdiği, yetkili organlarını oluşturduğu, karar gereğini yerine getirdiğini, bu nedenle siyasi partinin kuruluş amacının gerçekleşmesinin olanaksız hale geldiğinin kabul edilemeyeceği karar vermiş ise de;

Siyasi partiler; milli iradenin oluşmasını sağlayacak demokratik bir devlet ve toplum düzeni içinde, ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanacak, Anayasa'da niteliği belirtilen demokratik esaslara uygun çalışacak kuruluşlar olarak anılmaktadır.

Anayasa'nın 68. maddesi siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarından olduğunu sayarken Anayasa'ya ve kanunlara, hukuk devlet ilkelerine uygun faaliyet sürdüreceğini söylemektedir.

Dava konusu parti, üzerine aldığı görevini ve sorumluluğunu dışlayarak, kendisine göre en geç 11.4.1998'de yapması gereken Büyük Kongresini yapmamış, genel başkanını ve organlarını 18.11.2002 tarihinde oluşturmuş ve seçmiştir.

Siyasi Parti hiçbir faaliyet yapmayacak ise kurulmaması, kurulmuş ise kanuni görevlerini süresi içinde Parti'ye Anayasa'da verilen önemle orantılı olarak yerine getirmelidir.

Parti kuruluşunu takiben, teşkilatını kuracak, organlarda görev alanları Cumhuriyet Başsavcılığı'na bildirecek, amacı ile özdeşleşen şekilde üye kayıtları yapacak, aidat toplayacak toplumsal görevini yerine getirecek merkez organ, partiyi temsil edecek başkan ve diğer icra ve disiplin organlarını seçecek, büyük kongresini yapacak, seçim kurulundan tasdikli üye kayıt, gelir-gider, demirbaş ve defterlerini tutacak, mali ve idari sorumluluğuna uygun davranacak, Anayasa Mahkemesi'nce yapılacak denetime uygun koşullarını hazırlayacaktır.

Anılan parti dava tarihine kadar bu lazımelerden hiç birini yerine getirmemiştir. Davalı partiye Anayasa Mahkemesi'nin ihtar kararının tebliği için gidildiğinde, dosya kapsamı içindeki tutanaklardan anlaşıldığı üzere kuruluşunda parti adresi olarak verdikleri yerde tanık ifadelerine göre böyle bir parti yer almamış, ikamet etmemiştir. Nitekim, aynı adreste oturan kişilerin rahatsızlığı ile yapılan şikayet üzerine başka bir adres olan Farabi Sok. No:12/10 adresinde parti genel başkanı seçilen şahsın ikamet ettiği tespit edilmiş, 8.1.2003 tarihinde Partinin anılan adresi parti adresi olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na bildirdiği görülmüştür.

Parti anayasal hiçbir görevini dava koşullarının oluştuğu tarih itibarı ile yerine getirmemiştir. Çoğunluk kararındaki gibi "geç de olsa aykırılık giderilmiştir, Parti organını seçmiştir" demek, bir ceza davası olduğu kuşkusuz siyasi parti kapama davalarının niteliği düşünüldüğünde yasada öngörülen süreler yönünden hukuka aykırılığın varlığının tespitine rağmen ceza yargılaması ilkeleri ile bağdaşmayan kabul'e katılmak mümkün olmamıştır.

Parti teşkilatlanmamış, büyük kongresini yapmamış ve amacına uygun hareket ettiğine dair hiçbir kayıt ve belge, parti sicil dosyasında bulunamamıştır. Hal böyle iken Türk siyasi hayatını gayesiz, hukuk aykırılık eylemleri ile ve faaliyetsiz meşgul eden bir siyasi partinin kuruluş amaçlarına uygun hareket ettiğini düşünmek olası değildir.

Anılan nedenler ile davanın kabulü ile MK 87 gereği partinin dağılmış olduğuna karar vermek gerekirken, istemin reddi şeklinde verilen karar'a ve gerekçesine katılmak mümkün olmamıştır.

Üye	Üye	Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR	Serruh KALELİ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Esas Sayısı : 2002/4 (Değişik İşler)

Karar Sayısı : 2006/3

Karar Günü : 12.7.2006

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Türkiye Adalet Partisi

DAVANIN KONUSU: Türkiye Adalet Partisi'nin kendiliğinden dağıldığı ileri sürülerek hukuksal varlığının sona erdiğinin tespiti istemidir.

I- İDDİANAME

Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 29.5.2002 günlü, SP.79 Hz.2002/6 sayılı iddianamesi şöyledir:

"GİRİŞ

Türkiye Adalet Partisi gerekli bildiri ve belgelerini 12.4.1995 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermesiyle 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmıştır.

Partinin, kurulduğundan bu güne kadar Büyük Kongresini yapmadığı, hiçbir yerde teşkilatlanmadığı ve halen genel merkezinin bulunmadığı anlaşıldığından adıgeçen partinin kendiliğinden dağılmış sayıldığının tesbitini talep zorunluluğu doğmuştur.

KONUYLA İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER:

A) Siyasi Partiler Kanunu:

Madde 8/2: "Siyasi partilerin genel merkezi Ankara'da bulunur."

Madde 10: "Cumhuriyet Başsavcılığınca her siyasi parti için bir sicil dosyası tutulur.

Bu sicil dosyasında: '... b) Merkez organlarıyla teşkilat kurdukları il, ilçe ve beldelerin, bunların organlarında görev alanların adlarını, soyadlarını, doğum yer ve tarihlerini, meslek veya sanatlarını ve ikametgahlarını gösterir ve onaylı listeleri... bulunur."

Madde 31: "Siyasi partilerin merkez teşkilatı Ankara il merkezinde… bulunur."

Madde 121: "Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve Dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır."

B) Türk Medeni Kanunu:

Madde 87: "Dernekler, aşağıdaki hallerde kendiliğinden sona erer:

1) Amacının gerçekleşmesi, gerçekleşmesinin olanaksız hale gelmesi veya sürenin sona ermesi,

2) İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması,

3) Borç ödemede acze düşmüş olması,

4) Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hale gelmesi,

5) Olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması.

Her ilgili, sulh hakiminden, derneğin kendiliğinden sona erdiğinin tesbitini isteyebilir."

C) 2908 Sayılı Dernekler Kanunu:

Madde 51: Dernekler, kuruluş amaç ve şartlarını kaybettiği veya acze düştüğü veya yönetim kurulunun tüzük gereğince kurulmasına imkan kalmadığı veya 23.maddede belirtilen yeter sayının bulunmaması sebebiyle üst üste iki olağan genel kurul toplantısının yapılamadığı hallerde kendiliğinden dağılmış sayılır. Kendiliğinden dağılma hali, dernek merkezinin bulunduğu yerin en büyük mülki amirinin veya Cumhuriyet Savcılığının istemi üzerine sulh hukuk mahkemesince tesbit edilir.

TESBİT DAVASININ AÇILMA NEDENİ VE DEĞERLENDİRME:

Davalı siyasi partinin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 8/2'nci ve 31'nci maddelerindeki hükümlere rağmen Ankara'da genel merkezi bulunmamaktadır.

Aynı kanunun 10'ncu maddesi uyarınca il, ilçe ve beldelerde teşkilat kurduğuna, partiye üye kaydettiğine ve faaliyetlerine ait hiçbir bilgi ve belge Cumhuriyet Başsavcılığımızdaki sicil dosyasına intikal ettirilmemiştir.

Yine aynı kanunun 14/7'nci maddesindeki "... parti kurucuları ilk büyük kongreyi partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar." emredici hükmüne rağmen, 12.4.1995 tarihinde tüzel kişilik kazanan davalı siyasi partinin ilk büyük kongresi bu güne kadar toplanmamıştır.

Adı geçen siyasi partiye Yüksek Mahkemenizce bu konuda 9.1.2002 tarihli ve 2001/10 Esas (Siyasi Parti-İhtar), 2002/6 sayılı ihtar kararı verilmiş, ancak bu karar davalı siyasi partiye genel merkezinin mevcut olmaması nedeniyle tebliğ edilememiştir.

Bu durumda, Türkiye Adalet Partisinin amacını gerçekleştirmek için gerekli kuruluş koşullarını kaybettiği, Anayasa ve Siyasi Partiler Kanununda yer alan hükümler çerçevesinde bir siyasi parti niteliği taşımadığı kuşkusuzdur.

Siyasi Partiler Kanunu, Türk Medeni Kanunu ve Dernekler Kanununun yukarıda yazılı hükümleri karşısında partinin kendiliğinden dağılmış duruma düştüğü açıktır.

SONUÇ VE İSTEM:

Davalı Türkiye Adalet Partisinin; yukarıda açıklanan nedenlerle, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 121. maddesi aracılığıyla Türk Medeni Kanununun 87, 2908 sayılı Dernekler Kanununun 51. maddeleri uyarınca kendiliğinden dağılma halinin, buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tesbitine karar verilmesi iddia ve talep olunur."

II- İNCELEME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamesi, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve Yasa kuralları ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Türkiye Adalet Partisi, gerekli belgelerin 12.4.1995 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na verilmesiyle tüzel kişilik kazanmıştır.

Siyasî Partiler Kanunu'nun 121. maddesinin birinci fıkrasında "Türk Kanunu Medenîsi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasî partiler hakkında da uygulanır" denilmektedir. 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nda konuyla ilgili bir düzenlemeye yer verilmemiş, 36. maddede bu Yasa'da hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun kurallarının uygulanacağı öngörülmüştür. 4721 sayılı Türk Medeni

Kanunu'nun 87. maddesinde, kuruluş amacının gerçekleşmesinin olanaksız hale gelmesi, ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması, Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hale gelmesi, olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması gibi durumlar derneğin kendiliğinden sona ermesi nedeni olarak sayılmaktadır.

Parti'nin Ankara'da bir genel merkez adresi bulunmamaktadır. Dağılma halinin tespiti talebiyle yapılan başvuruya karşı diyeceklerini bildirmek üzere parti genel merkezi olarak gösterilen adrese yapılan tebligat sonuçsuz kalmış, parti özlük dosyasında genel başkana ait olduğu belirtilen ev adresine yapılan tebligata da, cevap verilmemiş, Parti, kuruluşunu takiben hiçbir yerde teşkilatlanmamış, büyük kongresini yapmamış, Yasa'da öngörülen merkez organları ile disiplin kurulunu oluşturmamıştır. Buna göre Türkiye Adalet Partisi'nin siyasi parti niteliğinin kendiliğinden sona erdiği açıktır.

Öte yandan, 2820 sayılı Yasa'nın 110. maddesinde, *"Kapanan bir siyasi partinin malları, büyük kongre toplanma yeter sayısının salt çoğunluğunun oyu ile alacağı bir karar üzerine, bir diğer siyasi partiye veya başka bir parti ile birleşmek için kapanma kararı alınmışsa, birleşeceği partiye, ilgili partinin de kabul etmesi şartıyla devredilebilir. Aksi halde kapanan siyasi parti malları Hazineye geçer"* denilmektedir. Büyük kongresini toplayamayan Parti'nin mallarının Hazine'ye geçirilmesi gerekir.

III- SONUÇ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Türkiye Adalet Partisi'nin dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istemine ilişkin 29.5.2002 günlü, SP. 79 Hz. 2002/6 sayılı İddianamesi ve ekleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü;

1- Türkiye Adalet Partisi'nin, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 121. maddesi yollamasıyla 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesi gereğince dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğine,

2- Parti'nin tüm mallarının, 2820 sayılı Yasa'nın 110. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Hazine'ye geçmesine,

3- Gereğinin yerine getirilmesi için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine,

12.7.2006 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Tülay TUĞCU	Başkanvekili Haşim KILIÇ	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN	Üye Mustafa YILDIRIM
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	

Esas Sayısı : 2002/5 (Değişik İşler)

Karar Sayısı : 2006/4

Karar Günü : 12.7.2006

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Varlığımız Partisi

DAVANIN KONUSU: Varlığımız Partisi'nin kendiliğinden dağıldığı ileri sürülerek hukuksal varlığının sona erdiğinin tespiti istemidir.

I- İDDİANAME

Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 5.6.2002 günlü, SP.104 Hz.2002/8 sayılı iddianamesi şöyledir:

"GİRİŞ:

Varlığımız Partisi belgelerini 11.5.2001 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermekle 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 8.maddesine göre tüzel kişilik kazanmıştır.

Partinin, halen genel merkezinin bulunmadığı ve kurulduğundan bu güne kadar hiçbir yerde teşkilatlanmadığı anlaşıldığından adı geçen partinin kendiliğinden dağılmış sayıldığının tesbitini talep zorunluluğu doğmuştur.

KONUYLA İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER:

A) Siyasi Partiler Kanunu:

Madde 8/2: "Siyasi partilerin genel merkezi Ankara'da bulunur."

Madde 10: "Cumhuriyet Başsavcılığınca her siyasi parti için bir sicil dosyası tutulur.

Bu sicil dosyasında: '..... b) Merkez organlarıyla teşkilat kurdukları il, ilçe ve beldelerin, bunların organlarında görev alanların adlarını, soyadlarını, doğum yer ve tarihlerini, meslek veya sanatlarını ve ikametgahlarını gösterir ve onaylı listeleri... bulunur."

Madde 31: "Siyasi partilerin merkez teşkilatı Ankara il merkezinde... bulunur."

Madde 121: "Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve Dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır."

B) Türk Medeni Kanunu:

Madde 87: "Dernekler, aşağıdaki hallerde kendiliğinden sona erer:

1) Amacının gerçekleşmesi, gerçekleşmesinin olanaksız hale gelmesi veya sürenin sona ermesi,

2) İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması,

3) Borç ödemede acze düşmüş olması,

4) Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hale gelmesi,

5) Olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması.

Her ilgili, sulh hakiminden, derneğin kendiliğinden sona erdiğinin tesbitini isteyebilir."

C) 2908 Sayılı Dernekler Kanunu:

Madde 51: Dernekler, kuruluş amaç ve şartlarını kaybettiği veya acze düştüğü veya yönetim kurulunun tüzük gereğince kurulmasına imkan kalmadığı veya 23. maddede belirtilen yeter sayının bulunmaması sebebiyle üst üste iki olağan genel kurul toplantısının yapılamadığı hallerde kendiliğinden dağılmış sayılır. Kendiliğinden dağılma hali, dernek merkezinin bulunduğu yerin en büyük mülki amirinin veya Cumhuriyet Savcılığının istemi üzerine sulh hukuk mahkemesince tesbit edilir.

TESPİT DAVASININ AÇILMA NEDENİ VE DEĞERLENDİRME:

Davalı siyasi partinin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 8/2'nci ve 31'nci maddelerindeki hükümlere rağmen Ankara'da genel merkezi bulunmadığından bu partinin kuruluş bildirgesinde gösterdiği adrese gönderilen tebligatlar yapılamamaktadır.

Ayrıca adı geçen parti Siyasi Partiler Kanununun 10'ncu maddesi uyarınca il, ilçe ve beldelerde teşkilat kurduğuna, partiye üye kaydettiğine

ve faaliyetlerde bulunduğuna dair herhangi bir belgeyi Cumhuriyet Başsavcılığımızdaki sicil dosyasına intikal ettirmemiştir.

Bu durumda, Varlığımız Partisi'nin amacını gerçekleştirmek için gerekli kuruluş koşullarını kaybettiği, Anayasa ve Siyasi Partiler Kanununda yer alan hükümler çerçevesinde bir siyasi parti niteliğinin kalmadığı ve dağılmış duruma düştüğü ekteki tutanaklardan anlaşılmaktadır.

SONUÇ VE İSTEM:

Davalı Varlığımız Partisi'nin; yukarıda açıklanan nedenlerle, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 121. maddesi aracılığıyla Türk Medeni Kanununun 87, 2908 sayılı Dernekler Kanununun 51. maddeleri uyarınca kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi iddia ve talep olunur."

II- İNCELEME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamesi, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve Yasa kuralları ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Varlığımız Partisi, gerekli belgelerin 11.5.2001 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na verilmesiyle tüzel kişilik kazanmıştır.

Kuruluşunu takiben Parti hiçbir yerde teşkilatlanmamış, büyük kongresini yapmamış, Yasa'da öngörülen merkez organları ile disiplin kurulunu oluşturmamıştır. Parti'nin Ankara'da bir genel merkez adresi de bulunmamaktadır. Bu nedenle, dağılma halinin tespiti talebiyle yapılan başvuruya karşı diyeceklerini bildirmek üzere parti genel merkezi olarak gösterilen adrese yapılan tebligat sonuçsuz kalmıştır.

Parti özlük dosyasından genel başkana ait olduğu belirtilen ev adresine yapılan tebligata cevaben alınan 30.04 2003 günlü, Parti Genel Başkanı Köksal Satır imzalı yazıda, davanın reddine karar verilmesi talep edilmiş ise de, adı geçen, 5.6.2004 günlü dilekçesi ekinde, Parti'nin infisahına ilişkin 30.5.2004 günlü, 1 sayılı Kurucular Kurulu kararını sunmuştur. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığından alınan 15.6.2004 günlü, SP 2004/278 sayılı konuya ilişkin yazıda da, Parti'nin 34 kurucu üyesinden 24ünün katılımıyla yapmış olduğu toplantıda oybirliğiyle kapanma kararı aldığı, bu kararın 2820 sayılı Yasa'nın 109. maddesine uygun olduğu bildirilmiştir.

Siyasî Partiler Yasası'nın 109. maddesinin son fıkrasında *"Siyasi partinin tüzelkişiliği, büyük kongrenin kapanma kararını aldığı tarihte sona erer"*, 14.

maddesinin dokuzuncu fıkrasında *"Büyük kongre ilk toplantısını yapıncaya kadar, bu kongrenin yetkilerini kurucular kurulu kullanır"*, onuncu fıkrasında da; *"Büyük kongrenin toplantı yeter sayısı, büyük kongre üye tamsayısının salt çoğunluğudur."*denilmektedir. Buna göre Varlığımız Partisi 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. ve 109. maddelerine uygun olarak kapanma kararı aldığından; istem hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

III- SONUÇ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Varlığımız Partisi'nin dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istemine ilişkin 5.6.2002 günlü, SP. 104 Hz. 2002/8 sayılı İddianamesi ve ekleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü;

Parti Kurucular Kurulu'nun 30.5.2004 günlü, (1) numaralı kararıyla kapanma kararı alarak hukuki varlığını sona erdiren Varlığımız Partisi'nin, dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına, 12.7.2006 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Tülay TUĞCU	Başkanvekili Haşim KILIÇ	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN	Üye Mustafa YILDIRIM
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	

Esas Sayısı : 2002/9 (Değişik İşler)

Karar Sayısı : 2006/5

Karar Günü : 12.7.2006

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Eşitlik Partisi

DAVANIN KONUSU: Eşitlik Partisi'nin kendiliğinden dağıldığı ileri sürülerek hukuksal varlığının sona erdiğinin tespiti istemidir.

I- İDDİANAME

Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 3.7.2002 günlü, SP.106 Hz.2002/13 sayılı iddianamesi şöyledir:

"GİRİŞ:

Eşitlik Partisi belgelerini 25.5.2001 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermekle 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmıştır.

Partinin, halen genel merkezinin bulunmadığı ve kurulduğundan bu güne kadar hiçbir yerde teşkilatlanmadığı anlaşıldığından adı geçen partinin kendiliğinden dağılmış sayıldığının tesbitini talep zorunluluğu doğmuştur.

KONUYLA İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

A) Siyasi Partiler Kanunu:

Madde 8/2: "Siyasi partilerin genel merkezi Ankara'da bulunur."

Madde 10: "Cumhuriyet Başsavcılığınca her siyasi parti için bir sicil dosyası tutulur.

Bu sicil dosyasında: '... b) Merkez organlarıyla teşkilat kurdukları il, ilçe ve beldelerin, bunların organlarında görev alanların adlarını, soyadlarını, doğum yer ve tarihlerini, meslek veya sanatlarını ve ikametgahlarını gösterir ve onaylı listeleri... bulunur."

Madde 31: "Siyasi partilerin merkez teşkilatı Ankara il merkezinde.... bulunur."

Madde 121: "Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve Dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır."

B) Türk Medeni Kanunu:

Madde 87: "Dernekler, aşağıdaki hallerde kendiliğinden sona erer:

1) Amacının gerçekleşmesi, gerçekleşmesinin olanaksız hale gelmesi veya sürenin sona ermesi,

2) İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması,

3) Borç ödemede acze düşmüş olması,

4) Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hale gelmesi,

5) Olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması.

Her ilgili, sulh hakiminden, derneğin kendiliğinden sona erdiğinin tesbitini isteyebilir."

C) 2908 Sayılı Dernekler Kanunu:

Madde 51: Dernekler, kuruluş amaç ve şartlarını kaybettiği veya acze düştüğü veya yönetim kurulunun tüzük gereğince kurulmasına imkan kalmadığı veya 23.maddede belirtilen yeter sayının bulunmaması sebebiyle üst üste iki olağan genel kurul toplantısının yapılamadığı hallerde kendiliğinden dağılmış sayılır. Kendiliğinden dağılma hali, dernek merkezinin bulunduğu yerin en büyük mülki amirinin veya Cumhuriyet Savcılığının istemi üzerine sulh hukuk mahkemesince tesbit edilir.

TESPİT DAVASININ AÇILMA NEDENİ VE DEĞERLENDİRME:

Davalı siyasi partinin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 8/2'nci ve 31'nci maddelerindeki hükümlere rağmen Ankara'da genel merkezi bulunmadığından bu partinin kuruluş bildirgesinde gösterdiği adrese gönderilen tebligatlar yapılamamaktadır.

Ayrıca adı geçen parti Siyasi Partiler Kanununun 10'ncu maddesi uyarınca il, ilçe ve beldelerde teşkilat kurduğuna, partiye üye kaydettiğine

ve faaliyetlerde bulunduğuna dair herhangi bir belgeyi Cumhuriyet Başsavcılığımızdaki sicil dosyasına intikal ettirmemiştir.

Bu durumda, Eşitlik Partisi'nin amacını gerçekleştirmek için gerekli kuruluş koşullarını kaybettiği, Anayasa ve Siyasi Partiler Kanununda yer alan hükümler çerçevesinde bir siyasi parti niteliğinin kalmadığı ve dağılmış duruma düştüğü ekteki tutanaklardan anlaşılmaktadır.

SONUÇ VE İSTEM:

Davalı Eşitlik Partisi'nin; yukarıda açıklanan nedenlerle, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 121. maddesi aracılığıyla Türk Medeni Kanununun 87, 2908 sayılı Dernekler Kanununun 51. maddeleri uyarınca kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi iddia ve talep olunur."

II- İNCELEME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamesi, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve Yasa kuralları ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Eşitlik Partisi, gerekli belgelerin 25.5.2001 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na verilmesiyle tüzel kişilik kazanmıştır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Eşitlik Partisi'nin Ankara'da genel merkezinin bulunmadığını ve kurulduğundan iddiname tarihine kadar hiçbir yerde teşkilatlanmadığını, bu eksikliklerin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesinin ikinci fıkrasına, 10. ve 31. maddelerine aykırı olduğunu, bu nedenlerle anılan Yasa'nın 121. maddesi yollamasıyla Türk Medeni Kanunu'nun 87. ve 2908 sayılı Dernekler Kanunu'nun 51. maddeleri uyarınca Parti'nin dağılma halinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

İddianameye karşı diyeceklerinin bildirilmesi istenilen Parti, buna ilişkin cevap dilekçesinde, Parti'nin Selanik caddesi 6/21 Kızılay-Ankara adresindeki taşınmazı parti Genel Merkezi olarak kiraladığını, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ile bu adresten yazışma yapıldığını, Parti'nin 2001 yılına ilişkin hesabının Anayasa Mahkemesi'ne sunulduğunu, Parti'nin yetkili kurullarının seçimini yaptığını ve il örgütlerinin kurulması için gerekli yetkilendirmenin yapıldığını ifade etmiştir.

Parti'nin söz konusu dilekçesiyle ilgili görüşü sorulan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 7.5.2003 günlü yazısında, iddianameyi tekrarlamak suretiyle Parti'nin 25.5.2001 tarihinde kurulduğunu ve kuruluşunu takiben

üye kaydı yoluna gitmediğini, üye sayısının 33'ten 32'ye düştüğünü, 2820 sayılı Yasa'da öngörülen zorunlu organların oluşturulabilmesi için en az 46, Parti Tüzüğüne göre ise 98 üyeye gereksinim bulunduğunu, Parti'nin dava tarihi ve öncesinde genel merkezinin mevcut olmadığını, böylece Parti'nin varlık nedeniyle sürekliliğini kaybettiğini ileri sürerek tüzel kişiliğin son bulduğunun tespitine karar verilmesi istemini yinelemiştir.

Siyasî Partiler Kanunu'nun 121. maddesinin birinci fıkrasında "Türk Kanunu Medenîsi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasî partiler hakkında da uygulanır" denilmektedir. 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nda konuyla ilgili bir düzenlemeye yer verilmemiş, 36. maddede bu Yasa'da hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun kurallarının uygulanacağı öngörülmüştür. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinde, kuruluş amacının gerçekleşmesinin olanaksız hale gelmesi, ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması, Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hale gelmesi, olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması gibi durumlar derneğin kendiliğinden sona ermesi nedeni olarak sayılmaktadır.

2820 sayılı Yasa'nın 8. maddesinde, siyasi partilerin partiye üye olma yeterliğine sahip en az otuz Türk vatandaşı tarafından kurulacağı belirtilmektedir. Parti'nin 33 iken 32'ye düşen üye sayısı 2820 sayılı Yasa'nın aradığı asgari sınırın üstündedir. Bu durumda, parti zorunlu organlarının oluşumu için mülga 2908 sayılı Yasa ya da Parti Tüzüğünün aradığı asgari sayıya ulaşılamamış olması Parti'nin dağılma halinin tek başına göstergesi sayılamaz. Öte yandan, Parti'nin 2820 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin ikinci fıkrası ve 31. maddesine uygun olarak Ankara'da genel merkezinin olduğu da anlaşılmaktadır. Bu nedenlerle, koşulları oluşmadığından Eşitlik Partisi'nin dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti isteminin reddine karar verilmesi gerekir.

III- SONUÇ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Eşitlik Partisi'nin dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istemine ilişkin 3.7.2002 günlü, SP. 106 Hz. 2002/13 sayılı İddianamesi ve ekleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü;

Eşitlik Partisi'nin dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE, 12.7.2006 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Tülay TUĞCU	Başkanvekili Haşim KILIÇ	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN	Üye Mustafa YILDIRIM
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	

Esas Sayısı : 2003/1 (Değişik İşler)

Karar Sayısı : 2008/2

Karar Günü : 8.1.2008

İSTEMDE BULUNANLAR : Kapatılan Halkın Emek Partisi (HEP) Genel Başkan Yardımcısı Feridun Yazar ve Genel Sekreteri İbrahim Aksoy

VEKİLLERİ : Av. Hasip Kaplan

KARŞI TARAF : Kamu Adına Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

I- İSTEMİN KONUSU

Kapatılan Halkın Emek Partisi'nin Genel Başkan Yardımcısı Feridun Yazar ve Genel Sekreteri İbrahim Aksoy vekili Av. Hasip Kaplan tarafından sunulan 7.3.2003 günlü dilekçe ile, Anayasa Mahkemesi'nin 14.7.1993 gün ve 1992/1 Esas (Siyasî Parti Kapatma), 1993/1 Karar sayılı Halkın Emek Partisi'nin kapatılmasına ilişkin olarak verdiği karara karşı yargılamanın yenilenmesi isteminin kabulü ile, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından açılan parti kapatma davasının reddine karar verilmesi istemidir.

II- OLAY

Kapatılan Halkın Emek Partisi'nin Genel Başkan Yardımcısı ve Genel Sekreteri vekili Av. Hasip Kaplan tarafından sunulan 7.3.2003 günlü dilekçe üzerine Anayasa Mahkemesi, 18.3.2003 tarihinde yaptığı inceleme sonucunda, dilekçe ve eklerinin Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 31. maddesi gereğince Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilerek bu konuda düşünce istenmesine karar verilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının görüşü alındıktan sonra Anayasa Mahkemesi, HEP'nin yargılamanın yenilenmesi talebiyle ilgili olarak 2.3.2007 tarihli toplantıda, "Kapatılan Halkın Emek Partisi hakkındaki davanın 4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülmesi isteminin, aynı Yasa'nın 318. maddesi uyarınca KABULE DEĞER OLDUĞUNA, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün

karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA", karar vermiştir. Aynı oturumda alınan kararlara göre, 5271 sayılı Yasa'nın 319. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince, bir diyecekleri varsa yedi gün içinde bildirmeleri için karar örneği istemde bulunanlar vekili ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na tebliğ edilmiş; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, 22723/93, 22724/93 ve 22725/93 sayılı başvurulara ilişkin 9 Nisan 2002 günlü kararının aslı ile Türkçe tercümesinin onaylı bir örneği Dışişleri Bakanlığı'ndan istenmiştir.

İstemde bulunanlar vekili Av.Hasip Kaplan 4.4.2007 günlü mazeret dilekçesinde, Cumhuriyet Başsavcılığının diyecekleriyle Dışişleri Bakanlığından istenen karar çevirisi kendilerine tebliğ edildikten sonra diyeceklerini bildirmek üzere makul bir süre verilmesi ve duruşma yapılarak yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 13.3.2007 günlü yazısında, *"…HEP'in kapatılması istemiyle dava açıldığı tarihte var olan, bugün de yoğunlaşarak sürdürdüğü şiddet eylemleri ile Ulusal sınırlarımız içindeki bir bölgenin koparılması nihai hedefi için silahlı mücadele veren etnik kökenli PKK'nın terör örgütü olduğu tüm ülkeler tarafından kabul edilmiştir. Teröre cesaret verici her düşünce ve oluşumun ne ulusal ne de uluslar arası hukuk düzeninde koruma görmeyeceği açıktır.*

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 9.4.2002 günlü kararının gerekçesinde kapatma davası öncesinde var olup, hiç bitmeyen, halen dozu artarak devam etmekte olan şiddet ve teröre zemin hazırlayan fikriyat ve manevi de olsa terör ve şiddet yansımaları önemi oranında irdelenmeyerek, hatta göz ardı edilerek sonuca gidilmiştir. Bu itibarla HEP'in kapatılması radikal bir tedbir olmayıp, haklı, demokratik toplumda gerekli ve orantılı tedbir olarak ortaya çıkmaktadır" denilmek suretiyle HEP'nin kapatma kararının onanması görüşünde oldukları belirtilmiştir.

III- İNCELEME

Yargılamanın yenilenmesi istemini içeren dilekçeler, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın istemle ilgili görüşleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve Yasa kuralları, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 9.4.2002 günlü kararı ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Anayasa Mahkemesi'nin 14.7. 1993 gün ve E.1992/1 (Siyasî Parti Kapatma), K.1993/1 sayılı kararının gerekçesinin ilgili bölümleri şöyledir;

" ... 'Türklük' bir anayasal bir olaydır, bir soy-sop sorunu değildir. 'Türk Halkı' anayasal bir terimdir. Etnik tanımlı vatandaşlık yoktur. Türkiye'de Kürt kökenli vatandaş vardır, 'Kürt vatandaş' yoktur. Herkes Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdır. Bu anlamda Türk'dür.

Böylece; incelenen konuşma, bildiri ve gazetelerde çıkan yazılarda geçen kimi söz ve eylemlerin, kararın ilgili bölümlerinde yer alan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamesiyle esas hakkındaki görüşünde belirlendiği üzere Anayasa ve Siyasî Partiler Yasası'na aykırılık oluşturduğu saptanmıştır.

Şöyle ki:

a) Türkiye Cumhuriyeti'nde sadece Türklerin varlığı kabûl edilip, diğer bütün etnik yapıların reddedildiği baskıcı otoriter asimilasyon uygulandığı; resmî ideolojinin iflâs ettiği, Kürt halkının dinamizminin yükseldiği, Türk Halkı ile Kürt Halkı'nın eşitliğine dayanan bir düzenin kurulmasının gerektiği, Kürt halkının 2600 yıl önce Dehhak'ın zülmüne ayaklanan Kawa'ya benzer özgürlük mücadelesi verdiği, uluslararası anlaşmalardan doğan hiç bir ulusal hakkı kullanamadığı, Doğu sorununun ekonomik değil Kürt Halkının ulusal sorunu olduğu üzerinde durularak Türk ve Kürt halkları ve hattâ diğer bazı etnik unsurları halk olarak gösterip ayrımı ısrarla işlenmek ve "idari federasyon" adı verilen modelden başlayıp Kürtlerin kendi kaderlerini tâyin hakkını kullanmalarına varan bir süreç içerisinde Kürtlerin Anayasaca benimsenmiş Ulus bütünlüğünden ayrılmaları ve ayrı bir Kürt Ulusu'nun oluşturulması esasının benimsendiği görülmektedir.

Oysa, tarihsel bir gerçeğin ifadesi olan "Türk Ulusu" olgusunun ortadan kaldırılması sonucunu doğuracak ırkçılığa dayanan ayrılıklar ve Türk vatandaşlığı niteliğini değiştiren iddialar ileri sürülemez. Aksine davranış 2820 sayılı Yasa'nın 78. maddesinin (a) bendine aykırılık oluşturur.

b) İlk defa içlerine sine sine içinde yer alabilecekleri bizim diyebilecekleri bir partinin doğduğu, partinin en çok ezilen, en çok sömürülen, en çok baskı altında tutulan ve zulme uğrayan halk, Kürtler ise, onlarında partisi oldukları, bundan onur duydukları, gerçekte de ekonomik ve etnik özelliklerinden dolayı en fazla ezilenlerin Kürt halkı olduğu Türkiye'deki bütün etnik yapıları da halk olarak gösterip onların da partisi olduklarını söylenmek, Türk Ulusu içinde yeralan vatandaşların değil etnik gruplar kendi görüşleriyle yaratılan ayrı halkların (ulusların) eşitliğine dayalı bir düzen arayışını ortaya koymak suretiyle ırk esasına dayanılmakta ve Siyasî Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (b) bendine aykırı davranılmaktadır.

c) Halkların eşitliğine dayalı bir düzen istenilmesi, Kemalist çizgilerin yıkılması, aşılması özellikle eski Genel başkan Feridun YAZAR'ın 1.6.1992 günlü Milliyet ve 5.2.1992 tarihli Sabah Gazetesi'nde yayımlanan demeçlerinde, özetle, Türkiye'de üniter devletin bugüne kadar uygulandığı biçimde sorunları çözmediği bu nedenle merkeziyetçi devlet sisteminin otonom bölgeler veya federasyon yahut idari federasyon denilen şekilde değişmesi gerektiği, uygulamasından yana oldukları idarî federasyon biçiminde o bölgenin yönetim biçiminin kullanılacak dilin, yapılacak yayınların o yerde belirleneceği, o yerde vergi toplanıp yine o yerde harcanacağı ancak bir kısmının devlete gönderileceğinin söylendiği, bununla da, 2820 sayılı Yasa'nın 80. maddesine aykırı olarak Devletin tekliği ilkesinin değiştirilmesi amacının güdüldüğü açıkça anlaşılmaktadır.

d) Kürt ile Türk'ü omuz omuza birleştirip demokrasi mücadelesi verme gibi bir görevlerinin olduğu, Nevruz'un Kürt halkının özgürlük bayramı olup, direnme ruhunu, mücadele geleneğini simgeleyip, yeniden doğuşu dile getirdiğini söyleyerek HEP'nin Kürt, Arap, Çerkez, Laz, Arnavut, Pomak gibi, ezilen, sömürülen, baskı altında tutulanların partisi olduğu, Kürt halkının yıllardan beri insanlık haklarını kullanmadığı, Kürt, Türk ve diğer bütün azınlık halklarının ortak sesi oldukları, Kürt sorunu'nun baştan beri var olduğu, Cumhuriyetin Türk ve Kürt halkları tarafından birlikte kurulmuş olmasına karşın daha sonra Kürt halkının tamamen dışlandığı, ifade edilmek suretiyle, Siyasî Partiler Yasası'nın 81. maddesinin (a) bendine aykırı olarak, T.C. ülkesi üzerinde dil ve ırk ayrılığına dayanan azınlıklar bulunduğu ileri sürülmektedir.

e) Kürt halkının özgürlük tutkusundan hiç bir zaman vazgeçmediği, kültürünü ve ulusal değerlerini hep ayakta tutmasını bildiği, Kürtlere okumanın, yazmanın, Kürt kültürünü araştırmanın, yasak olduğu, Kürt halkının T.C.nin bütünlüğü içinde kendi ulusal ve kültürel kimliğini korumak ve geliştirmek istemesine karşın inkarcı politikaların Kürtleri eritmek istedikleri, Kürt sorununun çözümü için öncelikle Kürt halkının kendi ulusal ve kültürel kimliğini ifade edebilmesini önündeki engellerin kaldırılması gerektiği yeniden yapılacak bir Anayasa'da Kürtlerin dil, inanç ve kültür özgürlükleriyle Kürtçe eğitimi, öğrenimi ve diğer haklarını kullanmalarına olanak verecek yeni yasal düzenlemelerin topluma ve devlete benimsetilmesi gerektiği, etnik kökeni, dili ve kültürü farklı da olsa, tüm insanların kendilerini, kendi dil ve kültürleriyle ifade edebilecekleri, belirtilmek suretiyle de Türk dili ve kültüründen başka bir dili ve kültürü korumak, geliştirmek yoluyla azınlık yaratılarak ulus bütünlüğünün

bozulması amacı güdülmekte ve 2820 sayılı Yasa'nın 81. maddesinin (b) bendine aykırı davranılmaktadır.

Kimsenin Anayasa ve yasaları beğenme yükümlülüğü yoktur. Ancak herkesin anayasal düzene uymak yükümlülüğü vardır. Siyasî Partilerin de Anayasa'da "değiştirilemez, değiştirilmesi teklif edilemez" kaydına bağlanan devletin temel öğelerini oluşturan ilkelere ve bunları koruma amacına yönelik Anayasa ve Yasa kurallarına uyma zorunluluğu vardır.

Halkın Emek Partisi'nin Türk Ulusu'nu ırk esasına dayalı olarak "Türk ve Kürt Ulusları" biçiminde ikiye böldüğü, böylece Kürt kökenli yurttaşları gerçek dışı biçimde "ezilen bir ulus" olarak nitelendirdiği, Kürtleri devlete karşı kışkırtmak zulme karşı özgürlük mücadelesi veriyor gösterdiği, "kendi kaderini tâyin hakkının tanınması" önerisiyle ve öbür çalışmalarıyla da Anayasa'ya ve Siyasî Partiler yasası'na aykırı olarak bölücülük yaptığı anlaşılmıştır.

Parti'nin kapatılmasını gerektiren yasadışı eylemlerin sahipleri davalı Siyasî partinin eski Genel Başkanları Fehmi IŞIKLAR ile Feridun YAZAR, Eski Genel Başkanvekili, Genel Sekreteri Ahmet KARATAŞ ve eski Genel Sekreter İbrahim AKSOY'dur. 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın Dördüncü Kısmı'nda yer alan yasaklara aykırı davranılmasının yaptırımı aynı Yasa'nın 101. maddesinin (b) bendiyle belirlenmiştir.

Buna göre davalı Halkın Emek Partisi'nin kapatılmasına karar verilmesi gerekmektedir."

gerekçeleriyle Anayasa Mahkemesi;

"Halkın Emek Partisi'nin faaliyetlerinin Anayasa ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'na aykırı olduğuna ve 2820 sayılı Yasa'nın 101. maddesinin (b) bendi uyarınca davalı Parti'nin KAPATILMASINA, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

Anayasa'nın 84. maddesi gereğince:

Eylemleri ve sözleriyle Parti'nin kapatılmasına neden olan Fehmi Işıklar, Feridun Yazar, Ahmet Karataş ve İbrahim Aksoy'dan halen Milletvekili bulunanlarla, kapatma davasının açıldığı 3.7.1992 gününde Parti üyesi diğer milletvekillerinin milletvekilliklerinin de, kapatma kararının TBMM Başkanlığı'na tebliğ edildiği tarihte sona ereceğine, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU'nun "Bu maddenin uygulamaya ilişkin bulunduğu ve bu konuda bir karar verilmesine yer olmadığı"; Mustafa GÖNÜL'ün ise "Cezaların kişiselliği ilkesiyle bağdaşmaması nedeniyle Parti üyesi olan

diğer milletvekillerinin üyeliklerinin sona ermeyeceği" yolundaki karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

Davalı Parti'nin tüm mallarının 2820 sayılı Yasa'nın 107. maddesi uyarınca Hazine'ye geçmesine, OYBİRLİĞİYLE,"karar vermiştir.

Kapatılan Halkın Emek Partisi Genel Başkan Yardımcısı Feridun Yazar, Genel Sekreteri İbrahim Aksoy, Ahmet Karataş, HEP'nin kapatılmasının İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi'nin (AİHS) 11., 9., 10., 14. ve 6/1 maddelerinin ihlal edildiği iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna başvurmuşlardır.

Komisyon 3.4.1995 günü istemin kabule şayan olduğunu belirtmiştir. Buna ilişkin raporunda, 11. maddenin ihlal edildiği, 9. ve 10. maddeler yönünden ayrı bir sorun bulunmadığı, 14. maddenin ihlal edilip edilmediğinin ayrıca incelenmesine gerek olmadığı, ve 6/1 maddenin ihlal edilmediği görüşünde olduğunu bildirmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 4. Dairesinde görülen davada, 9.4.2002 günlü, 22723/93, 22724/93, 22725/93 sayılı kararla, Halkın Emek Partisi'nin kapatılmasının Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlali niteliğinde olduğuna, 9., 10. ve 14. maddelerin ihlaline ilişkin ayrı bir incelemeye gerek olmadığına ve konuyla ilgili 6. maddenin uygulanamaz olduğuna oybirliği ile karar vermiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 4. Dairesinin gerekçesinin ilgili bölümü özetle şöyledir:

"Mahkeme, kendi bağımsız rolüne ve başvurunun özel şartlarına rağmen, 11. Maddenin de 10. Maddenin ışığında değerlendirilmesi gerektiğini tekrarlamıştır. Düşüncelerin ve bunların ifade edilmesine dair özgürlüklerin korunması, Madde 11'de ifade edildiği üzere sendika kurma ve dernekleşme özgürlüğünün amaçlarıdır. Bu husus çoğulculuk ve demokrasinin iyi işleyişini güvence almaları konusundaki rolleri açısından siyasî partiler için de geçerlidir.

Çoğulculuk olmadan demokrasi olamaz. Bu nedenle, 10. Madde kapsamında belirtilen haliyle ifade özgürlüğü 2. paragrafa tabi olarak, sadece lehte alınanlar veya zararsız veya kayıtsız olanlar için değil, aynı zamanda saldırgan, sarsıcı ve rahatsız edici ifadeler açısından da geçerlidir.

Faaliyetlerinin, ifade özgürlüğünün topluca kullanımına ilişkin bir bölüm teşkil etmesi nedeniyle siyasi partiler, Sözleşmenin 10. Madde ve 11. Maddesinin korunmasını isteme haklarına sahiptir.

Demokrasinin en belirgin özelliği, ülkenin sorunlarına bir çözüm bulunabilmesi için karşıt fikirler olsa dahi şiddete dönüşmeyen bir diyalog ortamının tesis edilebilmesidir. Demokrasi ifade özgürlüğünü de beraberinde getirir. Bu açıdan bir politik gurubun Devletin belli bir nüfus gurubunun durumu konusunda tartışma ortamı yaratma ve demokratik kurallar çerçevesinde ilgili herkesi tatmin edecek çözümler üretme çabasında olması nedeni ile kapatılmanın hiçbir açıklaması yoktur.

AİHM'ne göre, demokrasinin temel özelliklerinden birisi bir ülkenin karşılaştığı sorunları, taciz edici olsalar dahi, şiddete başvurmaksızın, diyalogla çözmesidir. Demokrasi ifade özgürlüğü ile beslenir.

AİHM, Anayasa Mahkemesi'nin HEP'nin kapatılmasına gerekçe olarak gösterdiği beyanlardan dolayı bu partinin herhangi bir yöneticisinin ceza almamış olduğuna, bu nedenden dolayı kişilerin şahsen cezai sorumluluklarını gerektirmeyen açıklamalardan dolayı partinin kapatılmasını inandırıcı bulmadığına, ayrıca HEP'nin siyasî amaçlara ulaşmak için iç tüzüğünde sadece meşru yollardan bahsettiğini belirlediğine ve HEP'nin şiddet yöntemlerini açıkça desteklediğini gösteren kanıtların bulunmadığına işaret ederek, kapatılmasının demokratik bir toplumda düzenin korunması için gerekli olmadığı kanaatine varmıştır.

HEP'nin kapatılması amaçlanan hedef açısından orantısız olup, dolayısıyla demokratik bir toplumda gereksizdir"

IV- İSTEMİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yer alan yargılanmanın yenilenmesine ilişkin düzenleme, hükmün esasını değiştirecek nitelikteki olguların hükmün kesinleşmesinden sonra ortaya çıkması durumunda, yeniden yapılacak yargılama ile kesin hükmü ortadan kaldırabilen olağanüstü kanun yollarından birisidir. Bu niteliğinin gereği olarak yasakoyucu yargılamanın yenilenmesi usulünü 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. ila 323. maddelerinde etraflı biçimde düzenlemiştir. Bu hükümlerden yargılamanın yenilenmesi isteminin dört aşamada incelenip karara bağlanması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu aşamalar, yasada sayılan yargılama nedenlerinin ve bunların dayandığı delilleri içeren istemin kabule değer olup olmadığının incelenip karara bağlanması, istem kabule değer bulunduğu takdirde delillerin toplanması, bu işlem tamamlandıktan sonra istemin esassız olup olmadığının karara bağlanması, istem esassız olması noktasından reddedilmemiş ise yargılamanın yenilenmesine ve duruşmanın açılmasına karar verilmesi şeklindedir.

Kanunun 311. maddesinde hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi nedenleri sayılmış, maddenin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinde *"Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'nin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması"* haline bu nedenler arasında yer verilmiştir. Ayrıca, yargılamanın yenilenmesinin Avrupa İnsan hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebileceği belirtilmiştir. Bu düzenleme, anılan ihlal kararının başka bir nedene gerek olmaksızın yargılamanın yenilenmesinin kabule değer olduğuna karar verilmesi için yeterli olduğunu göstermektedir.

İstemin kabule değer olduğuna karar verilip Kanunun 319. maddesi gereğince tarafların görüşleri tespit edildikten ve toplanması gereken deliller varsa 320. madde hükümleri uyarınca toplanıldıktan sonra Kanunun 321. maddesi gereğince bunların hükme etkisinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kanunun 321. maddesinde, yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların yeterli derecede doğrulanmaması veya "duruşmada kullanılan ve hükmü etkileyen bir belgenin sahteliğinin anlaşılması"; "yemin verilerek dinlenmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkileyecek biçimde hükümlü aleyhine kasıt veya ihmal ile gerçek dışı tanıklıkta bulunduğunun veya oy verdiğinin anlaşılması"; "duruşmada sanığın veya hükümlünün lehine ileri sürülen ve hükme etkili olan bir belgenin sahteliğinin anlaşılması" hallerinde işin durumuna göre bunların önce verilmiş olan hükme hiçbir etkisi olmadığı anlaşılırsa istemin "esassız olması nedeniyle duruşma yapılmaksızın reddedileceği" öngörülmüştür.

Mahkememizin 2.3.2007 tarihli toplantısında, Halkın Emek Partisinin kapatılmasına ilişkin hükmün, İnsan Haklarının ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararıyla saptandığı ileri sürülerek yapılan yargılanmanın yenilenmesi isteminin, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 311. maddesinin (f) bendi kapsamında görülerek, aynı Kanunun 318. maddesi uyarınca kabule değer olduğuna karar verilmişse de bu husus yargılanmanın yenilenmesi için tek başına yeterli olmamakta, Ceza Muhakemesi Kanunun 321. maddesinde yer alan kural gereğince kabule değer görülen istemin dayanağını oluşturan yargılanmanın yenilenmesi nedeninin (ihlal nedeninin) doğruluğunun ve hükmün esasına etkili nitelikte olup olmadığının da araştırılması, doğru ve hükmün esasına

etkili olmadığının anlaşılması halinde istemin esassızlık noktasından reddi, aksi halde duruşma açılarak ihlal nedeni de dikkate alınmak suretiyle kesinleşen ilk hükmün yargılanmanın yenilenmesi yoluyla yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Halkın Emek Partisinin kapatılmasına esas alınan olguları değerlendirerek, kapatma kararının Sözleşme'nin 11. maddesindeki dernek kurma ve toplantı özgürlüğünün ihlali niteliğinde olduğuna karar vermiş ve bu ihlal kararı yargılanmanın yenilenmesi isteminin nedeni olarak ileri sürülmüştür.

Ceza Muhakemesi Kanunun 321. maddesi uyarınca yargılanmanın yenilenmesi isteminin kabul edilebilmesi için ilk hükmün verilmesinde esas alınan olgularla birlikte yeniden değerlendirilmesini gerektirecek nitelikte maddi bir olgunun bulunduğunun hükmün kesinleşmesinden sonra saptanması gerekir.

Söz konusu ihlal kararında ise yargılama sonrasında ortaya çıkan ve kesin hükmün esasını etkileyecek nitelikte olan maddi bir olgunun varlığına değil, kapatılmaya esas alınan mevcut olguların değerlendirilmesinde hata yapıldığı düşüncesine dayanılmaktadır.

Ceza Muhakemesi Kanunu, mevcut olguların değerlendirilmesinde hata yapılarak hüküm kurulmasını temyiz nedeni olarak kabul etmekle birlikte yargılanmanın yenilenmesini gerektirecek bir neden olarak görmemektedir.

Bu nedenle yargılanmanın yenilenmesi isteminin Ceza Muhakemesi Kanunun 321.maddesi uyarınca esassızlık noktasından reddine karar verilmesi gerekmiştir.

V- SONUÇ

Kapatılan Halkın Emek Partisi Genel Başkan Yardımcısı Feridun YAZAR ile Genel Sekreteri İbrahim AKSOY vekili Av. Hasip KAPLAN'ın, Anayasa Mahkemesi'nin Halkın Emek Partisi'nin kapatılmasına ilişkin 14.7.1993 günlü, E. 1992/1 (Siyasi Parti -Kapatma), K. 1993/1 sayılı kararına karşı yargılamanın yenilenmesi istemini içeren 7.3.2003 günlü dilekçesi ve ekleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü;

1- Kapatılan Halkın Emek Partisi hakkındaki yargılamanın yenilenmesi isteminin, 4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 321. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, esassız olması nedeniyle

REDDİNE, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Karar örneğinin istemde bulunanlar vekili ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na tebliğine, OYBİRLİĞİYLE,

8.1.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

KARŞIOY GEREKÇESİ

Kapatılan Halkın Emek Partisi, Genel Başkan Yardımcısı Feridun YAZAR ve Genel Sekreteri İbrahim AKSOY vekili Av. Hasip KAPLAN tarafından verilen 7.3.2003 günlü dilekçe ile ilgili olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının görüşü alındıktan sonra 2.3.2007 günü verilen kararla, *"Kapatılan Halkın Emek Partisi Partisi hakkındaki davanın 4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülmesi isteminin, aynı Yasa'nın 318. maddesi uyarınca kabule değer olduğuna karar verilmiş ve ayrıca 5271 sayılı Yasa'nın 319. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince, bir diyecekleri varsa yedi gün içinde bildirmeleri için karar örneğinin istemde bulunanlar vekili ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na tebliğine, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, 22723/93, 22724193, 22725/93 sayılı başvurulara ilişkin 9.4.2002 günlü kararının aslının ve Türkçe tercümesinin onaylı bir örneğinin Dışişleri Bakanlığı'ndan istenmesine"* karar verilmiştir. Tarafların diyeceklerini bildirmesinden ve karar aslı ile tercümesinin gönderilmesinden sonra ise, ileri sürülen iddiaların yeterince doğrulanamaması ve istemin dayanağını oluşturan yargılamanın

yenilenmesi nedeninin hükmün esasına etkili nitelikte olmaması nedenleriyle esassızlık noktasından reddine oyçokluğuyla karar verilmiştir.

Halkın Emek Partisi Partisinin kapatılması ile ilgili sürece göz atıldığında gelişmelerin kısaca şu şekilde gerçekleştiği görülmektedir:

Anayasa Mahkemesi'nin 14.7.1993 günlü, E. 1992/1 (Siyasi Parti - Kapatma), K. 1993/1 sayılı kararı ile, Halkın Emek Partisi Partisi'nin kapatılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

Halkın Emek Partisiyle Parti Genel Başkan Yardımcısı Feridun YAZAR ve Genel Sekreteri İbrahim AKSOY Halkın Emek Partisi Partisi'nin kapatılmasının İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi'nin 6/2., 9/1., 11/1., 11/2., 14. ve 18. maddeleri ile 1 Numaralı Protokol'ün 1. ve 3. maddelerine aykırılığı savları ile 7.1.1992 günü Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna başvurmuşlardır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 4. Dairesi'de 9.4.2002 günlü, *22723/93, 22724193, 22725/93* sayılı kararları ile, Halkın Emek Partisi Partisi'nin kapatılmasının Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlali niteliğinde olduğuna oybirliği ile karar vermiştir.

4.2.2003 günlü, 25014 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 23.1.2003 tarih ve 4793 sayılı "Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 3. maddesi ile 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 327. maddesine 6. fıkra olarak, *"Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması. Bu halde, muhakemenin iadesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir."* şeklinde bir kural eklenmiştir. Böylece, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 327. maddesinde yapılan değişiklikle muhakemenin iadesi sebeplerine bir yenisi daha eklenmiş bulunmaktadır. Bu fıkra ilgili olarak Kanun Tasarısı'nın genel gerekçesinde şu ifadelere yer verilmiştir: *"Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı nedeniyle hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesine ilişkin hüküm getirilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6'ncı maddesine paralel olarak 4709 sayılı Kanunla Anayasanın 36'ncı maddesine "adil yargılanma" hakkı eklenmiştir. Adil yargılanma hakkının bir uygulaması olarak yargılamanın yenilenmesi nedenleri arasına Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin veya eki protokollerin ihlâli nedeniyle verilen mahkûmiyet kararları da dahil edilmek suretiyle Sözleşme veya eki protokollerin hükümlerinin iç hukuka yansıtılması*

sağlanmıştır." 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 327. maddesinin 6. fıkrasındaki kural 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde de aynen tekrarlanmıştır.

Kapatılan Halkın Emek Partisi Genel Başkan Yardımcısı Feridun YAZAR ve Genel Sekreteri İbrahim AKSOY vekili Av. Hasip KAPLAN tarafından verilen 7.3.2003 günlü dilekçe ile yargılamanın yenilenmesine ilişkin istemlerini Anayasa Mahkemesine iletmişlerdir.

Konu AİHM kararlarının olağanüstü bir kanun yolu olarak yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılması nedeniyle Ceza Muhakemesi Kanunu açısından ve Anayasanın 90. maddesi ışığında AİHS kuralları ile AİHM kararlarının bağlayıcılığı açısından ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Ceza Muhakemesi Kanunu Açısından

Türk hukukunda yargılamanın yenilenmesi kurumu 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usul Kanununda olduğu gibi, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda da düzenlenmiş bulunmaktadır.

Yargılamanın yenilenmesi konusunda AİHM kararlarının gözetilmesine ilişkin mevzuatımızdaki ilk düzenleme 4771 sayılı Kanunla Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu (CMUK) ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda (HUMK) yapılan düzenlemelerdir. Bu yasal düzenlemeler sonucunda yargılamanın yenilenmesi sebeplerine bir yenisi eklenmiştir. Buna göre AİHM'nin ihlal kararları, şartları mevcutsa, doğrudan doğruya yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılmıştır.

Bu düzenlemelerin yürürlüğü için ileri bir tarih belirlenmiş olması nedeniyle daha uygulanma imkanı bulamadan bu defa 4793 sayılı Kanun'la aynı konuda yeni düzenlemeler getirilmiştir. 4793 sayılı Kanun'la 4771 sayılı Kanun'da öngörülen başvuru yöntemi terk edilmekle birlikte, espri aynen muhafaza edilmiştir. Artık AİHM'nin AİHS ve/veya eki Protokollerin ihlal edildiğine karar verdiği bir kararı, hukuk ve ceza davaları açısından başlı başına bir yargılamanın yenilenmesi sebebi sayılmaktadır.

Bu arada 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 4 Aralık 2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) daha önce CMUK'nda benimsenen düzenlemeyi hemen hemen aynen muhafaza etmiştir.

Yargılamanın yenilenmesi talebinin kabule şayan olup olmaması ile ilgili verilecek kararlar ile yapılacak usuli işlemlerin neler olduğu CMUK'nun 335-341 maddelerinde ve CMK'nun 315-323 maddelerinde düzenlenmiştir. Bir ceza yargılamasına ilişkin olarak ele alınan bu düzenlemelere göre,

Mahkeme yargılamanın yenilenmesi talebini esastan incelemeyi kabul ederse delillerin toplanması aşamasına geçer (CMUK.m. 337/CMK.m.320). Bunun sonucuna göre elde edilen deliller evvelki hükme hiçbir tesir etmiyorsa iade talebi esassız olması noktasında reddedilir, aksi halde yeniden duruşma yapılmasına karar verilir (CMUK.m.338/CMK.m.321). Yeniden yapılacak duruşma neticesinde mahkeme ya evvelki hükmü tasdik eder veya iptal ile dâva hakkında yeni baştan hüküm verir (CMUK.m. 341-1/CMK.m.323-1).

Kanunun 321. maddesindeki düzenlemeye göre, yargılamanın yenilenmesi isteminin kabule değer bulunmasından sonraki evrede mahkeme tarafından yapılacak incelemeden sonra;

- Yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların yeterli derecede doğrulanamaması veya 311'inci maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile 314'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yazılı hallerde işin durumuna göre bunların önce verilmiş olan hükme hiçbir etkisi olmadığının saptanması halinde yargılamanın yenilenmesi istemi, esassız olması nedeniyle duruşma yapılmaksızın reddedilecek, ya da,

- Yargılamanın yenilenmesine ve duruşmanın açılmasına karar verilecektir.

311. maddenin (a) bendinde "Duruşmada kullanılan ve hükmü etkileyen bir belgenin sahteliğinin anlaşılması; (b) bendinde "Yemin verilerek dinlenmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkileyecek biçimde hükümlü aleyhine kasıt veya ihmal ile gerçek dışı tanıklıkta bulunduğunun veya oy verdiğinin anlaşılması"; 314. maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde ise "Duruşmada sanığın veya hükümlünün lehine ileri sürülen ve hükme etkili olan bir belgenin sahteliğinin anlaşılması" durumları düzenlenmektedir. Görüldüğü gibi, belirtilen hususların eldeki işle ilgisi bulunmamaktadır.

Çoğunluk kararında iddiaların yeterice doğrulanamaması, yargılama sonrasında ortaya çıkan ve kesin hükmün yeniden değerlendirilmesini gerektirecek nitelikte maddi bir olgunun bulunmadığı istemin esassızlığı nedeniyle reddine dayanak yapılmış ise de, CMK.'nun 311. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde düzenlenen yargılamanın yenilenmesi nedeni açısından istemde ileri sürülen iddia ve maddi olgu bizatihi "AİHM'nin ihlal kararı"dır. Bu iddianın doğrulanamaması gibi bir durum söz konusu edilemeyecektir. Öte yandan, CMK.'nun 321. maddesinde, iddianın daha önce verilmiş olan hükme etkisinin olup olmadığı yönündeki değerlendirme

yalnızca "311'inci maddenin birinci fıkrasının (a)(sahte belge) ve (b)(yalan tanıklık veya bilirkişilik) bentleri ile 314'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) (sahte belge)bendinde yazılı hâller" için öngörülmüş bulunmaktadır. CMK.'nun 321. maddesi, AİHM'nin ihlal kararına dayalı yenileme nedeni açısından, ihlal kararının önceki hükmün yeniden değerlendirilmesini gerektirecek nitelikte olmadığı şeklindeki bir değerlendirmeyle istemin reddine karar verilmesine olanak sağlayacak bir düzenleme içermemektedir.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 33. maddesi gereğince siyasi parti kapatma davalarında uygulanan Ceza Muhakemesi Kanunu'nun açık hükmü nedeniyle artık AİHM'nin ihlal kararı yargılamanın yenilenmesi nedenidir. Bu nedenle, siyasi parti kapatma kararları ile ilgili olarak gerçekleşen AİHM'nin ihlal kararına dayalı yargılamanın yenilenmesi taleplerinin incelenmesi sırasında, istemin kabule değer bulunmasından sonraki inceleme evresinde, belirtilen nedenlerle yargılamanın yenilenmesi isteminin esassız olması nedeniyle reddine karar verilmesi mümkün değildir. Aksi düşüncenin kabulü AİHM kararlarını başlıbaşına bir ihlal nedeni olarak kabul eden yasakoyucunun iradesine aykırı olacağı gibi, düzenlemeyi de anlamsız ve uygulanamaz hale getirecektir.

Çoğunluk gerekçesinde, ihlal kararının, yargılama sonrasında ortaya çıkan ve kesin hükmün esasını etkileyecek nitelikte olan maddi bir olgunun varlığına değil, mevcut olguların değerlendirilmesinde hata yapıldığı düşüncesine dayanıldığı, Ceza Muhakemesi Kanununda "mevcut olguların değerlendirilmesinde hata yapılarak hüküm kurulmasının yargılamanın yenilenmesini gerektirecek bir neden olarak görülmediği" belirtilerek, bu gerekçeyle istemin reddine karar verilmiştir. Ancak, yargılamanın yenilenmesi kurumu, tam da yargılama sonucunda verilen ve kesinleşen kararlardaki adli hataların düzeltilmesi amacıyla öngörülen olağanüstü bir kanun yoludur. Bu kanun yolu bakımından CMK.231. maddesinde tek tek sayılmış olan sebeplerden birine ilişkin önemli bir hatanın tesbit edilmiş olması gereklidir. Belirtilen sebepler yeni delil ve olgular olarak adlandırılabilir. Kural olarak hukuki hata(değerlendirme hatası)nın yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılamayacağı söylenebilirse de, AİHM'nin ihlal kararları maddede düzenlenen diğer yenileme nedenlerinden ayrı değerlendirilmelidir. Eldeki işte söz konusu olduğu gibi AİHM'nin ihlal kararının yenileme sebebi sayılması durumu ise hukuki hata nedeniyle yargılamanın yenilenmesine olanak tanıyan istisnai bir düzenleme olarak görülmelidir.

CMK 311. maddesinde yapılan düzenlemenin eleştiriye açık olduğu, AİHM'nin ihlal kararları ile diğer yargılamanın yenilenmesi nedenleri bakımından aynı ortak kuralların uygulanmasının öngörülmesinin uygulamada sıkıntılara neden olabileceği, AİHM'nin tüm ihlal kararlarının değil de belirli türden aykırılıklara dayanan kararlarının yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılmasının daha doğru olacağı, AİHM'nin ihlale ilişkin tüm kararlarının yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılmasının ulusal yargı yetkisine, yargı bağımsızlığı ilkesine aykırı olabileceği şeklinde değerlendirmeler yapılabilir ise de, halen yürürlükte bulunan mevzuat hükümleri karşısında bu değerlendirmeler ancak olması gereken hukuk bakımından göz önünde tutulabilecek argümanlar olmaktan ileriye geçemezler.

Yargılamanın yenilenmesi ile ilgili yürürlükte bulunan düzenleme dikkate alındığında, Mahkemenin yargılamanın yenilenmesi istemini kabul edilebilir bulması halinde, yargılamanın yenilenmesine ve duruşma açılmasına karar vermesi gerekmektedir.

Anayasa'nın 90. Maddesi ve AİHS Açısından

AİHS başta temel insan hakları, kişi özgürlüğü, adil yargılanma hakkı gibi Sözleşme ile garanti altına alınan hak ve özgürlüklerin asgari standardını belirlemek üzere oluşturulan bir sistemdir. AİHS'nin 1. maddesi ile Sözleşmeyi imzalayan taraf devletler, Sözleşme ile tanınan bu hak ve özgürlükleri, kendi ülkelerinde sağlamak, güvence altına almak, korumak ve iç hukukunu Sözleşme ile uyumlu hale getirmek yükümlülüğü altına girmişlerdir. Ülkemiz AİHS'ni 4 Kasım 1950 tarihinde imzalamış ve 10 Mart 1954 tarihinde onaylamıştır. Onay belgesinin 18 Mayıs 1954 tarihinde Avrupa Komisyonu Genel Sekreterliğine tevdi edilmesi ile Türkiye Sözleşmeye taraf olmuştur. 21 Nisan 1987'de (o zamanki Komisyona) bireysel başvuru hakkını ve 27 Eylül 1989 tarihinde de Divanın (Mahkemenin) zorunlu yargı yetkisini tanımıştır.

AİHS'nin 46. maddesinde AİHM kararlarının bağlayıcı olduğu açıkça ifade edilmiştir. AİHM yerel yargı organlarına göre bir üst mahkeme niteliğinde olmadığından dolayı iç hukukta verilen kararları iptal etmemekte, yapılan işlem ya da eylemin veya mahkeme kararının Sözleşmenin veya ek protokollerin bir hükmünü ihlal edip etmediğini tespit etmekle yetinmektedir. AİHM'nin ihlalin tespitine ilişkin kararından sonra, bu kararın gereğinin nasıl yerine getirileceği taraf devlete kalmıştır.

AİHM'nin ihlale yönelik tespitinin iç hukukta kesinleşmiş bir yargı kararına ilişkin olması halinde kesin hükmün bağlayıcılığı ilkesi nedeniyle ihlalin etki ve sonuçlarının giderilmesi sınırlı bir şekilde olanaklı olabilmektedir. İhlali ortadan kaldırmada en etkili yol olarak yargılamanın yenilenmesi yolunun bu alanda uygulanması düşüncesi ileri sürülmüştür. Bu düşünceyle başta İsviçre, Lüksemburg ve Norveç olmak üzere diğer Avrupa ülkeleri Sözleşmeye aykırılığı AİHM kararı ile tespit edilen kesinleşmiş yargı kararları bakımından yargılamanın yenilenmesi yolunu öngören düzenlemelere mevzuatlarında yer vermişlerdir. Ülkemizde de aynı düşüncenin hayata geçirilmesi amacıyla önce Eski Ceza Muhakemeleri Usul Kanununda değişiklikler yapılmış, sonrasında da 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda AİHM'nin ihlal kararları diğer yenileme nedenlerinden farklı bir yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak açıkça öngörülmüştür. Böylece iç hukuktaki yetkili ve görevli yargı kuruluşuna yeniden yargılama yaparak kararını düzeltmesine olanak sağlanmış olmaktadır. Öte yandan, böyle bir yolun açılmış olmasına rağmen, yargılama makamının bu şekilde yapacağı yeniden yargılamada eski kararındaki sonuca varması da olanaklıdır. Bu durumda ihlalin olumsuz etkilerinin yasal değişiklik, tazmin gibi diğer yöntemlerle giderilmesi zorunluluğunu ortaya çıkaracaktır.

7 Mayıs 2004 günlü, 5170 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'la Anayasanın 90. maddenin son fıkrasına eklenen kuralla "usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümlerinin esas alınacağı" açıkça düzenlenmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bir yönüyle Anayasa'nın 90. maddesi gereğince aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda esas alınması zorunlu olan bir kanun hükmünde iken; diğer yönüyle de, Anayasa'da düzenlenen temel hak ve hürriyetlerin kapsam ve içeriklerinin belirlenmesi sırasında göz önünde tutulması gereken temel bir belge niteliğindedir.

Halkın Emek Partisi Partisinin kapatılmasına ilişkin kararda gerekçenin dayandırıldığı 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun birçok kuralının AİHS'ne aykırılığının AİHM'nin kararı ile tespitinin yanında, Anayasa'da yapılan köklü değişikliklerden sonra Anayasa'ya da aykırı hale geldikleri ileri sürülmektedir. Bu olgular ve Anayasa'nın 90. maddesindeki değişiklik nedeniyle önceden verilen kararda dayanılan Kanun hükümlerinin AİHS ve

Anayasa karşısındaki durumlarının yeniden gözden geçirilmesinde zorunluluk bulunmaktadır.

Parti kapatma davalarında CMK hükümlerinin uygulanması ile bu davaların cezai karakteri, 4793 sayılı Kanun'la CMUK'nda yapılan ve CMK'nda devam ettirilen düzenleme ile AİHM'nin Sözleşme veya eki Protokollerin ihlal edildiğine dair kararının açıkça yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak sayılması, Anayasanın 90. maddesine göre Sözleşme hükümlerine; Sözleşmenin 46. maddesi gereği de AİHM kararlarına uyma zorunluluğu bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Anayasa Mahkemesi'nin siyasi parti kapatma davaları için ihlâl kararları nedeniyle yargılamanın yenilenmesinin zorunlu olduğu sonucuna varılmaktadır.

Türkiye, AİHM kararlarına dayalı olarak yargılamanın yenilenmesini hukuk, ceza ve idari davaların hepsi bakımından tanıyan sayılı ülkelerden birisidir. Düzenlemelerin yakın bir geçmişte yapılmış olması, kapsamının dar tutulması nedenleriyle bu konudaki örnekler yeni yeni ortaya çıkmaktadır. Geçirilen süreçte aynı zamanda ihlâl kararına götüren yasal düzenlemelerde de değişiklik yapıldığından, yeniden görülecek davaların AİHM içtihatları ile uyumlu olması beklenmektedir. Anayasanın 90/son maddesindeki yeni düzenlemenin amacı da budur. Anayasa Mahkemesinin birçok kararında da isabetle vurgulandığı gibi, günümüzde insan, içinde yaşadığı ulusun bireyi olduğu kadar, aynı zamanda insanlığın da bir üyesi durumuna gelmesi sayesinde artık insan hak ve özgürlükleri yalnızca ulusal bir hukuk sorunu olmaktan çıkmış, evrensel bir anlam ve içerik kazanmıştır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesinin siyasi parti kapatma davalarında yargılamanın yenilenmesi sorununu çözerken AİHS ve AİHM kural ve uygulamalarını gözden uzak tutmamalıdır. Zaten, AİHS'inde de, temel hak ve hürriyetlerin AİHM marifetiyle korunması ikinci plandadır. Aslolan, bunların iç hukukta teminat altına alınmış olması ve etkin bir şekilde korunmasıdır. Anayasa Mahkemesinin kabule değer görerek incelemeye başladığı yargılamanın yenilenmesi istemini, Anayasa ve yasalarda yapılan değişiklikleri göz ardı ederek "esassız olması" gerekçesiyle reddetmiş olması temel hak ve hürriyetlere sağlanan güvenceyi etkisizleştiren bir uygulamaya yol açacaktır.

Anayasa Mahkemesinin 14.7.1993 günlü, Esas 1992/1 (Siyasî Parti Kapatma), Karar 1993/1 sayılı HEP'nin kapatılmasına ilişkin kararında dayanılan temel gerekçe, Parti tüzük ve programında azınlık yaratılarak milletin bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmaya yönelik beyan ve açıklamaların bulunmasıdır. 4121 sayılı Anayasa Değişikliği Hakkında

Kanun ile yapılan değişikliklerden sonra, siyasi partilere yönelik yasaklar ve yasaklara ilişkin temel normlar, Anayasa'da tüketici bir biçimde, "numerus clausus" ilkesine uygun olarak düzenlenmiştir. Ayrıca ihtara uymama halinde siyasi partinin kapatılmasını öngören kurallar yürürlükten kaldırılmıştır.

Yargılamanın yenilenmesi suretiyle AİHM'in ihlali tespite yönelik kararının, AİHS hükümleri, Anayasa ve yasalarda temel hak ve hürriyetlerin korunması bakımından asgari standardın sağlanması amacıyla yapılan olumlu değişikliklerle ortaya çıkan anlayış farklılığı da gözetilerek verilen önceki kararın tekrar değerlendirilmesine olanak sağlanması gerekirken, yasakoyucunun AİHM'nin ihlal kararını başlıbaşına bir yargılamanın yenilenmesi nedeni sayan iradesine aykırı bir yorumla istemin esassız olması nedeniyle reddine karar verilmiştir.

Şüphesiz ki, yeniden yapılacak yargılamada Anayasa Mahkemesinin AİHM'nin ihlal kararındaki tespitlere rağmen aynı sonuca ulaşması da mümkün bulunmaktadır. Ancak, çoğunluğun görüşünde olduğu gibi, önceden verilen kararın AİHM'nin kararı ile birlikte yeniden değerlendirilmesinin önünün baştan tamamen kapatılması düzenlemeyi anlamsız hale getirecek bir uygulama niteliğinde olacaktır. Bu yorumla AİHM'nin ihlal kararı ancak, Parti'nin savunmasının alınmaması, dayanılan belgenin sahteliğinin ortaya çıkması gibi neredeyse gerçekleşme ihtimali olmayan durumlarda yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak görülecek, eldeki işte olduğu gibi Sözleşmeye aykırı yorum nedeniyle verilecek ihlal kararları hiçbir şekilde yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak görülmeyecektir ki, böyle bir yorumun amaca uygun bir yorum olmadığı açıktır.

Açıklanan nedenlerle, kanunda öngörülen şekil ve esaslara uygun olarak yapıldığı anlaşılan yargılamanın yenilenmesi isteminin; Anayasanın 90. maddesi gereğince mevzuatımızın bir parçası olan İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin 1., 46. ve 53. maddelerindeki düzenlemeler, siyasî parti kapatma davalarında CMUK/CMK hükümlerinin tatbik edilmesi, bir ceza yaptırımı niteliğindeki parti kapatma ve buna bağlı diğer müeyyidelerin ceza hükmü niteliğinde olması, 4793 ve 5271 sayılı Kanun'larda "Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması"nın açık bir biçimde yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak kabul edilmiş olması, eldeki işte CMK.'nun 321. maddesinde

belirtilen türden bir ret nedeninin bulunmaması hususları birlikte değerlendirildiğinde, istemin kabulüne karar verilmesi gerekirken, "esassız olması nedeniyle reddine" karar verilmiş olması nedeniyle çoğunluk görüşüne katılmadık.

Başkan	Üye
Haşim KILIÇ	Sacit ADALI

KARŞIOY GEREKÇESİ

Kapatılan Halkın Emek Partisi Hakkındaki davanın, 4.12.2004 günlü 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülmesi isteminin, aynı Yasa'nın 318. maddesi uyarınca kabule değer olduğuna karar verilerek, taraflardan diyecekleri sorulmuş, ayrıca konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı ve tercümesi gibi kimi delillerin toplanmasına karar verilmiştir. Böylece, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 33. maddesine göre, siyasi parti kapatma davalarında uygulanan CMK'nun 319. ve 320. maddelerinin gereğinin, söz konusu davaların özelliği de gözetildiğinde, yerine getirilmiş olduğu sonucuna varılarak İstem'in, Yasa'nın 321. maddesi uyarınca değerlendirilmesine geçilmiştir. Bu aşamada, ileri sürülen iddiaların yeterli ölçüde doğrulanmadığı sonucuna ulaşılarak yargılamanın yenilenmesi isteminin, "esassız olması" nedeniyle reddine oyçokluğuyla karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi tarafından 14.7.1993 günlü Esas 1992/1 (Siyasi Parti Kapatma) Karar 1993/1 sayılı karar ile faaliyetlerinin Anayasa ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasına aykırı olduğuna ve aynı Yasa'nın 101. maddesinin (b) bendi uyarınca kapatılmasına karar verilen Halkın Emek Partisi'nin, bu karara karşı İnsan Hakları Avrupa Mahkemesine başvurusu üzerine Mahkeme, 9/4/2002 günlü 22723/93,22724/93 et 22725/93 sayılı kararla HEP'in kapatılmasının Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlâli olduğuna karar vermiştir.

İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Yüksek Sözleşmeci Taraflar, taraf oldukları davalarda Mahkeme'nin kesinleşmiş kararlarına uymayı taahhüt ederler. Bu kararlarla saptanan ihlâlin giderilmesi, hiç kuşkusuz taraf devletlere ait bir yükümlülüktür. Yasalar veya idari

işlemlerle giderilebilecek ihlâller konusunda devletlerin büyük zorluklarla karşılaşmayacakları ileri sürülebilirse de; ihlâlin bir mahkeme kararından kaynaklanması durumunda, hukuk devleti ve yargı bağımsızlığı ilkeleri nedeniyle yargı kararlarına müdahale edilememesi soruna farklı çözümler getirilmesini zorunlu kılmaktadır. İhlâlin konusunu kesinleşmiş bir mahkeme kararı oluşturduğunda, taraf devletlerin ihlâlin giderilmesi konusundaki yükümlülüklerini yerine getirebilmelerinin bu kararın ancak bir mahkeme kararıyla ortadan kaldırılmasıyla olanaklı hale gelebileceği açıktır. Nitekim, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 19 Ocak 2000 tarihinde aldığı kararla "eski hale getirme" konusunda tek yol olmasa bile en etkili çıkar yol olarak yargılamanın yenilenmesine mevzuatta yer verilmesini tavsiye etmiştir. 4.12.2004 günlü 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda da bu yol benimsenerek 311. maddenin birinci fıkrasında, "hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi nedenleri" arasında (f) bendi ile "ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eski protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması" hali de sayılmıştır. Böylece Mahkeme'nin Sözleşme'nin ihlâl edildiğine ilişkin kararlarının konusunu oluşturan ve kesinleşen hükümle sonuçlanmış bir davanın, hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi yoluyla Anayasa'da ve yasalarda yapılan değişiklikler de gözetilerek tekrar görülmesine bu bağlamda sözleşme ihlâllerinin giderilebilmesine olanak tanınmıştır.

Yenileme isteminin, CMK'nun 321. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların yeterli derecede doğrulanmaması kapsamında değerlendirilerek esassız olması nedeniyle reddi, 311. maddenin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinin özelliği ve getiriliş amacıyla bağdaşmamaktadır. Çünkü (f) bendi uyarınca yenilenme istemi, fıkranın diğer bentlerinden farklı olarak bir iddiaya değil, Sözleşme'nin ihlâl edildiğine ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bir tespitine dayandırılmaktadır. Bu nedenle (f) bendi yönünden, yargılanmanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların doğrulanması gibi bir durum söz konusu olamaz. Mahkeme'nin ihlâle ilişkin saptaması, bu konuda ileri sürülen iddiaların yeterli derecede doğrulandığı yolunda önemli bir kanıt oluşturmaktadır.

Öte yandan, 321. maddenin çoğunluk görüşü doğrultusunda yorumlanması, öncelikle Anayasa'nın 90. maddesine eklenen "usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle

çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümlerinin esas" alınacağına ilişkin kuralın, yaşama geçirilmesini, bu bağlamda temel hakların korunmasıyla ilgili çağdaş normların tartışılıp değerlendirilmesini de engellemektedir. Oysa, yargılamanın yenilenmesi davasında, temel hak ve özgürlük alanlarının genişletilmesine yönelik yasal düzenlemeler doğrultusunda yeni ihlâller doğurmayacak farklı kararlar verilebileceği gibi Mahkeme'nin önceki kararlarıyla aynı içerikte kararlar da verilebilir. Burada amaç, temel hak ve özgürlüklerin korunması bakımından Avrupa Anayasa Hukukunun ortak değerleri haline dönüşen Sözleşme normları ve bu normların yaşama geçirilmesini sağlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarıyla uyum sağlayabilmektir.

Açıklanan nedenlerle yargılamanın yenilenmesine karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Zehra Ayla PERKTAŞ

Esas Sayısı : 2003/2 (Değişik İşler)

Karar Sayısı : 2008/3

Karar Günü : 8.1.2008

İSTEMDE BULUNANLAR : Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi (ÖZDEP) Genel Başkanı Mevlüt İlik

VEKİLİ : Av. Hasip Kaplan

KARŞI TARAF : Kamu Adına Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

I- İSTEMİN KONUSU

Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin Genel Başkanı Mevlüt İlik vekili Av. Hasip Kaplan tarafından sunulan 7.3.2003 günlü dilekçe ile, Anayasa Mahkemesi'nin 23.11.1993 gün ve 1993/1 Esas (Siyasî Parti Kapatma), 1993/2 Karar sayılı Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin kapatılmasına ilişkin olarak verdiği karara karşı yargılamanın yenilenmesi isteminin kabulü ile, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından açılan parti kapatma davasının reddine karar verilmesi istemidir.

II- OLAY

Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi Genel Başkanı vekili Av. Hasip Kaplan tarafından sunulan 7.3.2003 günlü dilekçe üzerine Anayasa Mahkemesi, 18.3.2003 tarihinde yaptığı inceleme sonucunda, dilekçe ve eklerinin Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 31. maddesi gereğince Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilerek bu konuda düşünce istenmesine karar verilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının görüşü alındıktan sonra Anayasa Mahkemesi, Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin yargılamanın yenilenmesi talebiyle ilgili olarak 2.3.2007 tarihli toplantıda, "Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi hakkındaki davanın 4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülmesi isteminin, aynı Yasa'nın 318. maddesi uyarınca KABULE DEĞER OLDUĞUNA, Osman

Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA", karar vermiştir. Aynı oturumda alınan kararlara göre, 5271 sayılı Yasa'nın 319. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince, bir diyecekleri varsa yedi gün içinde bildirmeleri için karar örneği istemde bulunan vekili ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na tebliğ edilmiş; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, 23885/94 sayılı başvurulara ilişkin 8 Aralık 1999 günlü kararının aslı ile Türkçe tercümesinin onaylı bir örneği Dışişleri Bakanlığı'ndan istenmiştir.

İstemde bulunan vekili Av. Hasip Kaplan 4.4.2007 günlü mazeret dilekçesinde, Cumhuriyet Başsavcılığının diyecekleriyle Dışişleri Bakanlığından istenen karar çevirisi kendilerine tebliğ edildikten sonra diyeceklerini bildirmek üzere makul bir süre verilmesi ve duruşma yapılarak yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 13.3.2007 günlü yazısında, *"ÖZDEP'nin kapatılması istemiyle dava açıldığı tarihte var olan, bugün de yoğunlaşarak sürdürdüğü şiddet eylemleri ile Ulusal sınırlarımız içindeki bir bölgenin koparılması nihai hedefi için silahlı mücadele veren etnik kökenli PKK'nın terör örgütü olduğu tüm ülkeler tarafından kabul edilmiştir. Teröre cesaret verici her düşünce ve oluşumun ne ulusal ne de uluslar arası hukuk düzeninde koruma görmeyeceği açıktır.*

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 8.12.1999 günlü kararının 46'ncı paragrafında Mahkeme'nin 'başta terörizm ile ilgili olmak üzere, huzurunda bulunan davaların tarihçesini dikkate almakta olduğunu' belirtmesine rağmen, kapatma davasının açıldığı tarihte var olup, halen dozu artarak devam etmekte olan şiddet ve teröre zemin hazırlayan fikriyat ve manevi destek anlamındaki yansımaları önemi oranında irdelenmemiş, hatta göz ardı edilmiş, böylece eksik değerlendirme ile karara varılmıştır. Bu itibarla ÖZDEP'in kapatılması radikal bir tedbir olmayıp, haklı, demokratik toplumda gerekli ve orantılı tedbir olarak ortaya çıkmaktadır" denilmek suretiyle ÖZDEP'nin kapatma kararının onanması görüşünde oldukları belirtilmiştir.

III- İNCELEME

Yargılamanın yenilenmesi istemini içeren dilekçeler, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın istemle ilgili görüşleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve Yasa kuralları, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 8.12.1999 günlü kararı ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Anayasa Mahkemesi'nin 23.11. 1993 gün ve E.1993/1 (Siyasî Parti Kapatma), K.1993/2 sayılı kararının gerekçesinin ilgili bölümleri şöyledir;

"ÖZDEP Programında her ne kadar "kardeşlik" ve "birlik" sözcüklerini sık sık kullanmaktaysa da bunu gerçek amacını gizlemek için yaptığı anlaşılmaktadır. Davalı partinin programı vatandaşlar arasında kin, husumet ve ayrılık duyguları yaratmaktadır. Zira Parti programı Türk Ulusunun bütünlüğünü ırka dayalı bir görüşle Türk ve Kürt olarak ikiye ayırmayı öngörmektedir. Bu tür program hükümlerinin ülke ve millet bütünlüğünü yıkmayı amaçladığı açıktır.

Demokratik siyasal yaşamın vazgeçilmez ögesi olan siyasal partiler demokrasiye ters düşen, demokrasiyle bağdaşmayan, demokrasiyi güçsüz ve etkisiz düşürecek, toplumsal barışı yıkacak program düzenleyemez ve eylemlerde bulunamazlar. Hiçbir ayrılık bulunmayan ulusun içinde azınlık oluşturarak ülkeyi bölmek, bu amaçla tartışmalı etnik köken ayrımını kışkırtarak silahlı ayaklanmaya çağırmak, ulusun bireylerini, bölge halklarını biribirine düşman edip kıydırmayı uygun bulmak, bir öneri ve çözüm değil, devleti yıkmaya yönelik bir planın uygulanması ve çözümsüzlüktür. Sorunlar yaratılarak çözüm üretilemez. Kimi etnik grupları ulus yapısı içinden, çoğunluktan azınlığa indirmek toplumsal barışı yıkar. Bu yolla azınlıklar körüklenecek, terörün şiddeti artırılacaktır. Uluslararası norm, silahla, şiddetle hak arama yollarına kesinlikle kapalıdır. ÖZDEP, Kürt kökenli yurttaşları asılsız ve dayanıksız sav ve suçlamalarla kargaşa ve iç savaş çıkarmaya kışkırtmış, ayaklanma için demokratik hoşgörünün sınırlarını zorlamıştır. Demokrasi, demokratik hak ve özgürlüklerden yararlanarak yıkılamaz. Hakkı ve özgürlüğü kötüye kullanmaya engel olmak devletin görevidir. Hele bir siyasal parti, şiddet ve terörü kışkırtarak gizli bir amacı gerçekleştirmek istiyorsa, buna olanak verilemez. Partilerin de yapamayacakları şeyler vardır ve bunların başında devletin varlığı, ülkenin ve ulusun birliği gelir. Kendisini saldırılara karşı koruyan devleti içerden yıkmak isteyen teröre hiç bir hukuk düzeni meşruiyet tanıyamaz. Teröre karışan ve ona destek verip ondan destek alan bir siyasî partinin varlığını sürdürmesi düşünülemez.

Davalı Partinin programında Türk ve Kürt ulusları biçiminde bir ayırımın yapılması ve Kürt halkının kendi kaderini belirleme hakkını özgür iradesiyle kullanması; bir başka deyişle, ülkede yaşayan ve Kürt olarak ayırdıkları bir kısım yurttaşların Türkiye Cumhuriyetinden kopmasının amaçlanması Siyasî Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a) bendinde söz

konusu olan "devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü" ilkesine açıkça aykırıdır.

Bu konuda özenle üzerinde durulması gereken husus daha önce belirtildiği gibi bu yöndeki yasal düzenlemelerin amacı ülkedeki etnik farklılıkların ve bunların dil ve kültürlerinin yasaklanması değildir. Çeşitli etnik kökenlerden gelen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları, kendi dil ve kültürlerine sahiptirler. Ancak bin yıldır birlikte yaşamış, dini, gelenek ve görenekleri aynı, birbirinden ayrılması ve koparılması olanaksız ortak kültürleri ve yaşamları olan bir topluluğu ırk temeline dayanan düşüncelerle ayrıma bağlı tutmak ve hepsini kapsayan ortak ulusal kültürü ve kimliği yadsımak Siyasî Partiler Yasası'nın 78. ve 81. maddelerin (a) bendlerine aykırıdır. Yasaklanan, kültürel farklılıkların ve zenginliğin belirtilmesi olmayıp, bunların Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak, ulus bütünlüğünün bozulması ve buna bağlı olarak yeni bir devlet düzeninin kurulması amacıyla kullanılmasıdır.

Programın, partinin ulusal ve dinsel azınlıkların demokratik ve özgür bir ortamda kendi dil ve kültürlerini geliştirmeleri için tüm olanakların sağlanacağı biçimindeki düzenleme de ulusal azınlıkların varlıklarının kabul edildiklerini göstermektedir. Yine programda yargılamada ve eğitimde ana dilin esas alınacağı öngörülmektedir. Bunlar programdaki diğer düzenlemelerle birlikte ele alındığında Siyasî Partiler Yasası'nın 81. maddesinin (b) bendinde yasaklanan, Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak ulus bütünlüğünün bozulması amacını gütme anlamını taşımaktadır. Bir başka deyişle program, Türk dili veya kültürü dışındaki dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla bir bölüm vatandaşın farklı bir ulustan oldukları, bir azınlığa mensup bulundukları ileri sürülerek azınlık ya da ayrı bir ulus olmanın gerektirdiği haklardan yararlanmaları biçiminde bir düşünce içermektedir.

Sonuç olarak, ÖZDEP, Programındaki anlatımlarla, Türkiye'de hukuksal ve siyasal yönden ırka dayalı bir Türk Ulusu kavramı ya da etnik kökene göre çoğunluk ve azınlık kavramları olmamasına karşın, farklı etnik ve soy kökenlerinden gelen bütün vatandaşların eşit haklarla yer aldığı Türk Ulusunu ırk esasına dayalı olarak "Türk ve Kürt Ulusları" biçiminde ikiye bölmüş, ezilen bir halk olarak nitelediği Kürtlere ayrı bir ulus olarak kendi kaderlerini tayin etme hakkını verme amacına yönelik Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozucu bir konuma düşmüş ve bu

bağlamda yine bölücülüğe yönelik olarak yargılamanın ve eğitimin ana dille yapılmasına da programında yer vermiştir. Böylece Siyasî Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a) bendi ve aynı Yasa'nın 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırı davranılmıştır.

…

Diyanet İşleri Başkanlığı, dinsel bir örgüt değil, Anayasa'nın 136. maddesinde öngörüldüğü üzere genel idare içinde yer almış yönetsel bir örgüt durumundadır. Bu örgüte bağlı kişiler de 136. maddede sözü geçen özel yasa gereğince memur niteliğinde sayılmışlardır.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Anayasa'da yer alması ve görevlilerinin memur sayılmasının, ülke koşullarıyla gereksinmelerinin doğurduğu bir zorunluluk sonucu olduğunda kuşku yoktur. Anayasa'nın 136. maddesinin gerekçesinde "Cumhuriyetin hemen başlangıcından itibaren, genel idare içinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığının yine aynı statüye bağlı kalması yerinde görülmüştür.", 1961 Anayasası'nın aynı kuralı içeren 154. maddenin gerekçesinde ise "Dinî inanç ve kanaat hürriyetini, temel hak ve hürriyetler arasında ilân eden, ibadet ve dinî törenlerin serbestisini teminat altına alan Anayasa'da sosyal bir müessese olarak dinin taşıdığı önem bakımından, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bugüne kadar olduğu gibi genel idare içinde yer alması tabiî ve zarurî görülmüştür. Bu sebeple tasarının ek 2. maddesinde sevkedilen hüküm, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın özel kanunundaki görevleri yerine getireceği esasını muhafaza etmektedir." denilmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Anayasa'da yer alması hususu din hizmetleri denetiminin Devletçe yürütülmesi, din işlerinde çalışacak kimselerin yetenekli olarak yetiştirilmesi yoluyla dinî taassubun önlenmesi, ahlâkın ve dinin toplum için manevî bir disiplin durumuna gelmesi ve böylece değişik dinlerdeki tüm inananları ve inanmayanlarıyla Türk Ulusu'nun çağdaş uygarlık düzeyine erişmesi ana ereğinin gerçekleştirilmesi nedenleri yanında, çoğunluğun müslüman olduğu ülkemizde, dinî gereksinimlerin karşılanabilmesi için din hizmetleri görecek kişilerin, mabetlerin ve başka maddî gereksinimlerinin sağlanması, onarım ve bakımları gibi konulara da katkısı olması nedenlerine dayanmaktadır. Devletin her toplumsal kurumda olduğu gibi, toplumun dinî gereksinmelerine yardım etmesinin Anayasa'da yer alan ve nitelikleri açıklanan lâiklik esaslarına aykırı bir yanı bulunmadığı gibi Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Anayasa'da yer almasının da yukarıda açıklanan nedenlere dayanması karşısında, lâiklik ilkesine aykırı düştüğü kabûl edilemez. Yine

bu nedenlerle Devletin bu alandaki yardımı ve Diyanet İşleri Kuruluşu görevlilerinin memur sayılması, Devletin din işlerini yürüttüğü anlamına gelmeyip, ülke koşullarının zorunlu kıldığı durumlara uygun bir çözüm yolu bulmak amaç ve anlamını taşımaktadır. Kaldıki Anayasa'nın 136. maddesinde Başkanlığın işleri, "lâiklik ilkesi doğrultusunda..." belirlemesiyle uygunluk temelde vurgulanmıştır.

Bu nedenlerle Anayasa'da genel idare içinde varlığı öngörülen Diyanet İşleri Başkanlığı'nın görevlerini ortadan kaldırmak ve bu yolla bu kurumun hukuksal varlığına son vermek özellikle siyasî partiler yönünden 2820 sayılı Yasa'nın 89. maddesine aykırıdır.

… belirtilen nedenlerle Siyasî Partiler Yasası'nın Dördüncü Kısmında yer alan hükümlerine aykırı davrandığı saptandığından aynı Yasa'nın 101. maddesinin (a) bendi gereğince kapatılması gerekir." gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi,

"1- Özgürlük ve Demokrasi Partisi programının, Anayasa ile Siyasî Partiler Yasası'na aykırı olduğuna ve 2820 sayılı Yasa'nın 101. maddesinin (a) bendi gereğince davalı Parti'nin kapatılmasına,

2- Davalı Parti'nin tüm mallarının 2820 sayılı Yasa'nın 107. maddesi uyarınca Hazine'ye geçmesine, OYBİRLİĞİYLE" karar vermiştir.

Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi Genel Başkanı Mevlüt İlik ÖZDEP'nin kapatılmasının İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi'nin 9., 10., 11. ve 14. maddelerinin ihlal edildiği iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna başvurmuşlardır.

Komisyon Mahkeme'den Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edilip edilmediğine ilişkin bir karar verilmesini talep etmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 8.12.1999 günlü, 23885/94 sayılı kararla, Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin kapatılmasının Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlali niteliğinde olduğuna, 9., 10. ve 14. maddelerin ihlaline ilişkin ayrı bir incelemeye gerek olmadığına oybirliği ile karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"37. Mahkeme, kendi bağımsız rolüne ve başvurunun özel şartlarına rağmen, 11. Maddenin de 10. Maddenin ışığında değerlendirilmesi gerektiğini tekrarlamıştır. Düşünce ve ifade özgürlüğünün korunması, Madde 11'de belirtilen toplantı yapma ve dernek kurma özgürlüklerinin amaçlarından biridir. Bunlar özellikle demokrasinin çokseslilliğinin ve

düzgün işleyişinin sağlanması açısından siyasi partilerin temel görevleri için geçerlidir.

Mahkeme tarafından daha önce de bir çok kez belirtildiği üzere, çokseslilik olmaksızın demokrasi olamaz. Bu nedenle, 10. Madde kapsamında belirtilen haliyle ifade özgürlüğü 2. paragrafa tabi olarak, sadece lehte alınanlar veya zararsız veya kayıtsız olanlar için değil, aynı zamanda kırıcı, şok ve rahatsız edici "bilgi" ve fikirler" için de geçerlidir.

Faaliyetlerinin, ifade özgürlüğünün topluca kullanımına ilişkin bir bölüm teşkil etmesi nedeniyle siyasi partiler, Sözleşme'nin 10. Madde ve 11. Maddesinin korunmasını isteme haklarına sahiptir (bkz., yukarıda anılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi ve Diğerleri Kararı, ss. 20-21, 42-43. Madde).

38. Mevcut davada, ilk olarak Anayasa Mahkemesinin 14 Temmuz 1993 tarihli *ÖZDEP*'i kapama kararında belirtilen gerekçeler, Anayasa ve siyasi partilerin kuruluşuna ilişkin kanunun 78(a) ve (81) (a) ve (b) bölümlerinin ihlal edilmesi suretiyle, Devletin bölünmez bütünlüğüne ve ulusun birliğine zarar verme olarak gösterilmiştir. Anayasa Mahkemesinin kanaatine göre program, Türkiye'de kendine özgü bir kültürü ve dili olan ayrı bir Kürt halkının mevcut olduğu varsayımına dayanmıştır. Programda Kürtler, demokratik hakları tamamen göz ardı edilen ezilen insanlar olarak sunulmuştur. *ÖZDEP*, Kürtler için kendi kaderini tayin etme hakkını istemiş "bağımsızlık savaşı" haklarını desteklemiştir. Görüşü terör örgütü ile aynıdır ve kendi içinde bir isyana teşvik etmektedir. Bu da kapatılmayı haklı kılmıştır.

Ayrıca, Anayasa Mahkemesi, programında Hükümet'in Diyanet İşleri Başkanlığı'nın (dini işlerin dini kurumların kendi kontrolü altında olması gerektiği gerekçesi ile) kaldırılmasını savunarak, *ÖZDEP*'in laiklik ilkesini yıkmaya çalıştığını düşünmüştür. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, siyasi partilerin kurulmasına ilişkin Kanunun 89. bölümünün ihlal edildiğini kabul etmiştir.

39. Bu etkenlerin ışığı altında Mahkeme söz konusu alıntıların içeriğini dikkate almalı ve *ÖZDEP*'in kapatılması için haklı sebep teşkil edip etmediğini tespit etmelidir.

Birinci hususa ilişkin olarak, Mahkeme araştırmasını yaparken birinci görevinin kendi görüşlerini ilgili ulusal yetkililerin görüşlerinin yerine koymak değil, anılan yetkililerin inisiyatifleri doğrultusunda verdikleri kararların 11. Madde kapsamında incelenmesi olduğunu yinelemektedir. Bunu yaparken de, Mahkeme özellikle ulusal yetkililerin kararlarını ilgili olayların kabul edilebilir şekilde değerlendirmelere dayandırdığından emin

olmalıdır (bkz., yukarıda anılan Sosyalist Parti ve Diğerleri kararı, s. 1256, Madde 44).

40. *ÖZDEP*'in programının incelenmesi üzerine, Mahkeme şiddet kullanımı, bir isyan veya diğer şekillerde demokratik ilkelerin reddedilmesine yönelik herhangi bir çağrı tespit edememiştir. Bu, Mahkeme'nin kanaatine göre dikkat edilmesi gereken önemli bir husustur (bkz., 8 Temmuz 1999 tarihli Okçuoğlu – Türkiye Kararı, Raporlar 1999, s. …, madde 48). Bunun aksine, program içinde önerilen siyasi projenin uygulanmasında demokratik kurallara uyulması gerektiği vurgulanmıştır. Diğer hususların yanı sıra, *ÖZDEP*'in "genel seçim hakkına sahip şahıslar tarafından seçilen temsilcilerden oluşan bir demokratik meclisin oluşturulmasını teklif etmekte" ve "Kürt sorununa Nihai Helsinki Senedi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi gibi uluslararası sözleşmelere harfiyen riayet eden barışçı ve demokratik bir çözümü savunduğunu" belirtmektedir (bkz. yukarıdaki 8. paragraf).

Ancak Hükümet, "*ÖZDEP*'in "*ÖZDEP* halkların bağımsızlık ve özgürlük için verdiği haklı ve meşru mücadelede halkları desteklemektedir. Bu mücadelede halkların yanındadır." ifadesi ile silahlı mücadeleyi açıkça desteklediği" kanaatindedir"

Mahkemenin anılan ifadenin *ÖZDEP*'in belli siyasi taleplerde bulunduğunu düşünmesine rağmen, anılan ifadede halkı şiddet kullanmaya, demokrasi kurallarını çiğnemeye teşvik edecek herhangi bir husus tespit edememiştir. Bu açıdan ilgili bölüm, Avrupa Konseyi'nin üye devletlerinde siyasi açıdan etkin olan diğer kurumların programlarında bulunan bölümlerden ayırt eden herhangi bir husus içermemektedir.

41. Anayasa Mahkemesi ayrıca *ÖZDEP*'i programında "Kürtler ve Türkler" olmak üzere iki ulusun belirtilmesi ve Türk ulusunun birliği ve Türk Devletinin toprak bütünlüğüne zarar verecek şekilde azınlıkların mevcudiyetine ve bunların kendi kaderini tayin etme haklarına gönderme yapma konusunda da eleştirmiştir.

Mahkeme, söz konusu metinler birlikte ele alındıklarında, temelde - demokratik kurallar çerçevesinde - "Türk ve Kürt halklarını kapsayan bir sosyal düzen" kurmak olan bir siyasi projeyi amaçladığını belirtmektedir. Programın başka yerlerinde "Özgürlük ve Demokrasi Partisi ülkenin kuruluşuna katılmış olan Kürt ve Türk halklarının gönüllü birliği için kampanya başlatmaktadır" ibaresi kullanılmıştır. *ÖZDEP*'in programında ayrıca "ulusal ve dini azınlıkların" kendi kaderini tayin etme hakkına gönderme yaptığı doğrudur; ancak bağlam içinde ele alındığında, bu kelimeler insanları Türkiye'den ayrılmaya teşvik amacına değil, teklif edilen

siyasi projenin Kürtlerin özgür irade ile, demokratik şekilde ifade edilen izni ile desteklenmesinin gerektiğinin vurgulanmasına yöneliktir.

Mahkeme, anılan siyasi projenin Türkiye Devleti'nin mevcut ilkeleri ve yapıları ile uyumlu olmamasının demokratik kuralları ihlal etmediği görüşündedir. Demokrasi açısından herhangi bir zarara sebebiyet vermemesi kaydıyla, bir Devletin mevcut düzenleme şeklini sorgulayanlar da dahil olmak üzere, çeşitli projelerin önerilmesi ve görüşülmesi demokrasinin temel unsurlarındandır (bkz. yukarıda anılan Sosyalist Parti ve Diğerleri kararı, s. 1257, Madde 47). Aynı husus, *ÖZDEP*'in Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kaldırılmasına ilişkin teklifleri için de geçerlidir.

42. Söz konusu bölümlerin halkça benimsenenden daha farklı bir siyasi tasarım içermediğini söylemek imkansızdır. Ancak, aksine işaret eden başka bir somut eylem olmadığında, "*ÖZDEP*'in programının gerçekliğine ilişkin şüphe duyulması için herhangi bir neden mevcut değildir. Bu nedenle, *ÖZDEP* sadece ifade özgürlüğünü kullanması nedeniyle cezalandırılmıştır.

43. Mahkeme yukarıda anılan hususların ışığı altında, *ÖZDEP*'in kapatılmasının demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığının bir başka deyişle, bir "zorunlu sosyal gereksinimi" karşılayıp karşılamadığı veya "amaçlanan meşru hedef ile orantılı" olup olmadığını tespit etmek durumundadır (bkz. yukarıda anılan Sosyalist Parti ve Diğerleri kararı, s. 1258, Madde 49).

44. Demokrasinin düzgün şekilde işlemesine ilişkin siyasi partilerin önemli rolü açısından (bkz. yukarıda anılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi ve Diğerleri kararı, s. 17, madde 25), siyasi partiler söz konusu olduğunda, 11. Madde kapsamında belirtilen istisnalara harfiyen uyulması gerekmektedir; anılan partilerin dernek kurma özgürlüğüne ilişkin sınırlamaları sadece inandırıcı ve zorunlu nedenler haklı kılacaktır. 11. Maddenin 2. fıkrası anlamında bir gerekliliğin mevcut olup olmadığının tespitinde Akit Devletler, sadece sınırlı bir takdir marjına sahip olup, bu da bağımsız mahkemeler tarafından verilenler de dahil olmak üzere, tabi olduğu kanun ve kararları kapsayan Avrupa denetimi ile paralel gitmektedir (a.g.e. s. 22, Madde 46).

Ayrıca, Mahkeme daha önceden demokrasinin başlıca özelliklerinden birinin, yıldırıcı olanlar da dahil olmak üzere, bir ülkenin sorunlarının şiddete başvurulmaksızın diyalog içinde çözümlenmesi için fırsat sağladığına karar vermiştir. Demokrasi ifade özgürlüğü ile gelişmektedir. Bu açıdan, Devlet nüfusunun bir kısmının durumunun alenen görüşülmesini istemesi ve demokratik kurallara uygun olarak ilgili herkesi hoşnut edecek çözümleri bulmak üzere ulusun siyasi hayatına katılmak

istemesi nedeniyle bir siyasi grubun engellenmesi için herhangi bir meşru sebep bulunmamaktadır (bkz. yukarıda anılan Sosyalist Parti ve Diğerleri kararı, s. 1256, 45. madde).

45. Mahkeme, mevcut davada söz konusu müdahalenin radikal olduğuna işaret etmektedir: *ÖZDEP* derhal yürürlüğe girmek üzere temelli kapatılmış, aktifleri tasfiye edilerek kanunen Hazineye devredilmiş ve yöneticileri benzeri siyasi faaliyetlerden men edilmiştir. Anılan sıkı önlemler ancak en ciddi davalarda uygulanabilecek türdendir.

46. Mahkeme *ÖZDEP*'in programındaki ilgili bölümlerin, eleştiri ve talepleri dile getirmek suretiyle, bu açıdan demokrasi ilkeleri ve kurallarına uygunluğun sorgulanmasını gerektirmediğine ilişkin görüşünü daha önce bildirmiştir.

Mahkeme, başta terörizm ile ilgili mücadele olmak üzere, huzurunda bulunan davaların tarihçesini dikkate almaktadır (bkz. yukarıda belirtilen Türkiye Birleşik Komünist Partisi ve Diğerleri Kararı, s. 27, Madde 59). Bu bağlamda Hükümet, *ÖZDEP*'in Türkiye'de terörizmden kaynaklanan sorumlulukta pay sahibi olduğunu belirtmiştir (bkz. yukarıdaki 35. paragraf). Ancak Hükümet, *ÖZDEP*'in herhangi bir önemli faaliyet yapmak için çok kısıtlı bir zaman içinde anılan durumun nasıl oluştuğunu açıklamakta başarısız olmuştur. Parti 19 Ekim 1992 tarihinde kurulmuş ve kapatılması için birinci başvuru 29 Ocak 1993 tarihinde yapılmış ve ilk olarak 30 Nisan 1993 tarihinde kurucu üyelerinin kararı ile kapatılmış ve sonrasında 14 Temmuz 1993 tarihinde Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmıştır. Olası herhangi bir tehlike olsa olsa *ÖZDEP*'in programından kaynaklanacak olup, burada da Hükümet, demokrasi ve barışçıl çözümlere olan bağlılıklarına rağmen *ÖZDEP*'in programındaki söz konusu bölümlerin Türkiye'deki terörizmi körüklediğini ikna edici şekilde açıklayamamıştır.

47. Yukarıda anılan bulgular açısından, ilgili bölümlerin yazarının Sözleşme içinde bulunan hakları ve özgürlüklerin yok edilmesine yönelik faaliyette bulunma veya eylemleri gerçekleştirmek üzere Sözleşme'ye dayalı olarak hareket ettiğini belirten herhangi bir husus bulunmadığından 17. Maddenin dikkate alınması gerekmemektedir. (bkz., ilgili değişiklikleri ile birlikte yukarıda anılan Sosyalist Parti ve diğerleri kararı, s. 1259, Madde 53).

48. Sonuç olarak *ÖZDEP*'in kapatılması amaçlanan hedef açısından orantısız olup, dolayısıyla bir demokratik toplumda gereksizdir. Bu da Sözleşmenin 11. Maddesinin ihlal edildiği anlamını taşımaktadır."

IV- İSTEMİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yer alan yargılanmanın yenilenmesine ilişkin düzenleme, hükmün esasını değiştirecek nitelikteki olguların hükmün kesinleşmesinden sonra ortaya çıkması durumunda, yeniden yapılacak yargılama ile kesin hükmü ortadan kaldırabilen olağanüstü kanun yollarından birisidir. Bu niteliğinin gereği olarak yasakoyucu yargılamanın yenilenmesi usulünü 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. ila 323. maddelerinde etraflı biçimde düzenlemiştir. Bu hükümlerden yargılamanın yenilenmesi isteminin dört aşamada incelenip karara bağlanması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu aşamalar, yasada sayılan yargılama nedenlerinin ve bunların dayandığı delilleri içeren istemin kabule değer olup olmadığının incelenip karara bağlanması, istem kabule değer bulunduğu takdirde delillerin toplanması, bu işlem tamamlandıktan sonra istemin esassız olup olmadığının karara bağlanması, istem esassız olması noktasından reddedilmemiş ise yargılamanın yenilenmesine ve duruşmanın açılmasına karar verilmesi şeklindedir.

Kanunun 311. maddesinde hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi nedenleri sayılmış, maddenin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinde *"Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'nin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması"* haline bu nedenler arasında yer verilmiştir. Ayrıca, yargılamanın yenilenmesinin Avrupa İnsan hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebileceği belirtilmiştir. Bu düzenleme, anılan ihlal kararının başka bir nedene gerek olmaksızın yargılamanın yenilenmesinin kabule değer olduğuna karar verilmesi için yeterli olduğunu göstermektedir.

İstemin kabule değer olduğuna karar verilip Kanunun 319. maddesi gereğince tarafların görüşleri tespit edildikten ve toplanması gereken deliller varsa 320. madde hükümleri uyarınca toplanıldıktan sonra Kanunun 321. maddesi gereğince bunların hükme etkisinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kanunun 321. maddesinde, yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların yeterli derecede doğrulanmaması veya "duruşmada kullanılan ve hükmü etkileyen bir belgenin sahteliğinin anlaşılması"; "yemin verilerek dinlenmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkileyecek biçimde hükümlü aleyhine kasıt veya ihmal ile gerçek dışı tanıklıkta bulunduğunun veya oy verdiğinin anlaşılması"; "duruşmada sanığın veya hükümlünün lehine ileri sürülen ve hükme etkili olan bir

belgenin sahteliğinin anlaşılması" hallerinde işin durumuna göre bunların önce verilmiş olan hükme hiçbir etkisi olmadığı anlaşılırsa istemin "esassız olması nedeniyle duruşma yapılmaksızın reddedileceği" öngörülmüştür.

Mahkememizin 2.3.2007 tarihli toplantısında, Özgürlük ve Demokrasi Partisinin kapatılmasına ilişkin hükmün, İnsan Haklarının ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararıyla saptandığı ileri sürülerek yapılan yargılanmanın yenilenmesi isteminin, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 311. maddesinin (f) bendi kapsamında görülerek, aynı Kanunun 318. maddesi uyarınca kabule değer olduğuna karar verilmişse de bu husus yargılanmanın yenilenmesi için tek başına yeterli olmamakta, Ceza Muhakemesi Kanunun 321. maddesinde yer alan kural gereğince, kabule değer görülen istemin dayanağını oluşturan yargılanmanın yenilenmesi nedeninin (ihlal nedeninin) doğruluğunun ve hükmün esasına etkili nitelikte olup olmadığının da araştırılması, doğru ve hükmün esasına etkili olmadığının anlaşılması halinde istemin esassızlık noktasından reddi, aksi halde duruşma açılarak ihlal nedeni de dikkate alınmak suretiyle kesinleşen ilk hükmün yargılanmanın yenilenmesi yoluyla yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Özgürlük ve Demokrasi Partisinin kapatılmasına esas alınan olguları değerlendirerek, kapatma kararının Sözleşme'nin 11. maddesindeki dernek kurma ve toplantı özgürlüğünün ihlali niteliğinde olduğuna karar vermiş ve bu ihlal kararı yargılanmanın yenilenmesi isteminin nedeni olarak ileri sürülmüştür.

Ceza Muhakemesi Kanunun 321. maddesi uyarınca yargılanmanın yenilenmesi isteminin kabul edilebilmesi için ilk hükmün verilmesinde esas alınan olgularla birlikte yeniden değerlendirilmesini gerektirecek nitelikte maddi bir olgunun bulunduğunun hükmün kesinleşmesinden sonra saptanması gerekir.

Söz konusu ihlal kararında ise yargılama sonrasında ortaya çıkan ve kesin hükmün esasını etkileyecek nitelikte olan maddi bir olgunun varlığına değil, kapatılmaya esas alınan mevcut olguların değerlendirilmesinde hata yapıldığı düşüncesine dayanılmaktadır.

Ceza Muhakemesi Kanunu, mevcut olguların değerlendirilmesinde hata yapılarak hüküm kurulmasını temyiz nedeni olarak kabul etmekle birlikte yargılanmanın yenilenmesini gerektirecek bir neden olarak görmemektedir.

Bu nedenle yargılanmanın yenilenmesi isteminin Ceza Muhakemesi Kanunun 321. maddesi uyarınca esassızlık noktasından reddine karar verilmesi gerekmiştir.

V- SONUÇ

Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi Genel Başkanı Mevlüt İLİK vekili Av. Hasip KAPLAN'ın, Anayasa Mahkemesi'nin Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin kapatılmasına ilişkin 23.11.1993 günlü, E. 1993/1 (Siyasi Parti - Kapatma), K. 1993/2 sayılı kararına karşı yargılamanın yenilenmesi istemini içeren 7.3.2003 günlü dilekçesi ve ekleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü;

1- Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi hakkındaki yargılamanın yenilenmesi isteminin, 4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 321. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, esassız olması nedeniyle REDDİNE, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Karar örneğinin istemde bulunan vekili ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na tebliğine, OYBİRLİĞİYLE,

8.1.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

KARŞIOY GEREKÇESİ

Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi, Genel Başkanı Mevlüt İlik vekili Av. Hasip Kaplan tarafından sunulan verilen 23.10.2003 günlü dilekçe ile ilgili olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının görüşü alındıktan sonra 2.3.2007 günü verilen kararla, *"Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi hakkındaki davanın 4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülmesi isteminin, aynı Yasa'nın 318. maddesi uyarınca kabule değer olduğuna karar verilmiş ve ayrıca 5271 sayılı Yasa'nın 319. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince, bir diyecekleri varsa yedi gün içinde bildirmeleri için karar örneğinin istemde bulunanlar vekili ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na tebliğine, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, 23885/94 sayılı başvuruya ilişkin 8.12.1999 günlü kararının aslının ve Türkçe tercümesinin onaylı bir örneğinin Dışişleri Bakanlığı'ndan istenmesine"* karar verilmiştir. Tarafların diyeceklerini bildirmesinden ve karar aslı ile tercümesinin gönderilmesinden sonra ise, ileri sürülen iddiaların yeterince doğrulanamaması ve istemin dayanağını oluşturan yargılamanın yenilenmesi nedeninin hükmün esasına etkili nitelikte olmaması nedenleriyle esassızlık noktasından reddine oyçokluğuyla karar verilmiştir.

Özgürlük ve Demokrasi Partisinin kapatılması ile ilgili sürece göz atıldığında gelişmelerin kısaca şu şekilde gerçekleştiği görülmektedir:

Anayasa Mahkemesi'nin 23.11.1993 günlü, E:1993/1 ve K:1993/2 (Siyasi Parti Kapatma) sayılı kararı ile, Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin kapatılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

Özgürlük ve Demokrasi Partisi ile Parti'nin Genel Başkanı Mevlüt İlik vekili Av. Hasip Kaplan tarafından Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin kapatılmasının İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi'nin 6/2., 9/1., 11/1., 11/2., 14. ve 18. maddeleri ile 1 Numaralı Protokol'ün 1. ve 3. maddelerine aykırılığı savları ile 7.1.1992 günü Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna başvurmuşlardır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Kurul'u da 8.12.1999 günlü, 23885/94 sayılı kararı ile, Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin kapatılmasının Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlali niteliğinde olduğuna oybirliği ile karar vermiştir.

4.2.2003 günlü, 25014 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 23.1.2003 tarih ve 4793 sayılı "Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 3. maddesi ile 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 327. maddesine 6. fıkra olarak, *"Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması. Bu halde, muhakemenin iadesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir."* şeklinde bir kural eklenmiştir. Böylece, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 327. maddesinde yapılan değişiklikle muhakemenin iadesi sebeplerine bir yenisi daha eklenmiş bulunmaktadır. Bu fıkra ilgili olarak Kanun Tasarısı'nın genel gerekçesinde şu ifadelere yer verilmiştir: *"Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı nedeniyle hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesine ilişkin hüküm getirilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6'ncı maddesine paralel olarak 4709 sayılı Kanunla Anayasanın 36'ncı maddesine "adil yargılanma" hakkı eklenmiştir. Adil yargılanma hakkının bir uygulaması olarak yargılamanın yenilenmesi nedenleri arasına Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin veya eki protokollerin ihlâli nedeniyle verilen mahkûmiyet kararları da dahil edilmek suretiyle Sözleşme veya eki protokollerin hükümlerinin iç hukuka yansıtılması sağlanmıştır."* 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 327. maddesinin 6. fıkrasındaki kural 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde de aynen tekrarlanmıştır.

Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi, Genel Başkanı Mevlüt İlik vekili Av. Hasip Kaplan tarafından verilen 7.3.2003 günlü dilekçe ile yargılamanın yenilenmesine ilişkin istemlerini Anayasa Mahkemesine iletmişlerdir.

Konu AİHM kararlarının olağanüstü bir kanun yolu olarak yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılması nedeniyle Ceza Muhakemesi Kanunu açısından ve Anayasanın 90. maddesi ışığında AİHS kuralları ile AİHM kararlarının bağlayıcılığı açısından ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Ceza Muhakemesi Kanunu Açısından

Türk hukukunda yargılamanın yenilenmesi kurumu 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usul Kanununda olduğu gibi, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda da düzenlenmiş bulunmaktadır.

Yargılamanın yenilenmesi konusunda AİHM kararlarının gözetilmesine ilişkin mevzuatımızdaki ilk düzenleme 4771 sayılı Kanunla Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu (CMUK) ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda (HUMK) yapılan düzenlemelerdir. Bu yasal düzenlemeler sonucunda yargılamanın yenilenmesi sebeplerine bir yenisi eklenmiştir.

Buna göre AİHM'nin ihlal kararları, şartları mevcutsa, doğrudan doğruya yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılmıştır.

Bu düzenlemelerin yürürlüğü için ileri bir tarih belirlenmiş olması nedeniyle daha uygulanma imkanı bulamadan bu defa 4793 sayılı Kanun'la aynı konuda yeni düzenlemeler getirilmiştir. 4793 sayılı Kanun'la 4771 sayılı Kanun'da öngörülen başvuru yöntemi terk edilmekle birlikte, espri aynen muhafaza edilmiştir. Artık AİHM'nin AİHS ve/veya eki Protokollerin ihlal edildiğine karar verdiği bir kararı, hukuk ve ceza davaları açısından başlı başına bir yargılamanın yenilenmesi sebebi sayılmaktadır.

Bu arada 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 4 Aralık 2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) daha önce CMUK'nda benimsenen düzenlemeyi hemen hemen aynen muhafaza etmiştir.

Yargılamanın yenilenmesi talebinin kabule şayan olup olmaması ile ilgili verilecek kararlar ile yapılacak usuli işlemlerin neler olduğu CMUK'nun 335-341 maddelerinde ve CMK'nun 315-323 maddelerinde düzenlenmiştir. Bir ceza yargılamasına ilişkin olarak ele alınan bu düzenlemelere göre, Mahkeme yargılamanın yenilenmesi talebini esastan incelemeyi kabul ederse delillerin toplanması aşamasına geçer (CMUK.m. 337/CMK.m.320). Bunun sonucuna göre elde edilen deliller evvelki hükme hiçbir tesir etmiyorsa iade talebi esassız olması noktasında reddedilir, aksi halde yeniden duruşma yapılmasına karar verilir (CMUK.m.338/CMK.m.321). Yeniden yapılacak duruşma neticesinde mahkeme ya evvelki hükmü tasdik eder veya iptal ile dâva hakkında yeni baştan hüküm verir (CMUK.m. 341-1/CMK.m.323-1).

Kanunun 321. maddesindeki düzenlemeye göre, yargılamanın yenilenmesi isteminin kabule değer bulunmasından sonraki evrede mahkeme tarafından yapılacak incelemeden sonra;

- Yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların yeterli derecede doğrulanamaması veya 311'inci maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile 314'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yazılı hallerde işin durumuna göre bunların önce verilmiş olan hükme hiçbir etkisi olmadığının saptanması halinde yargılamanın yenilenmesi istemi, esassız olması nedeniyle duruşma yapılmaksızın reddedilecek, ya da,

- Yargılamanın yenilenmesine ve duruşmanın açılmasına karar verilecektir.

311. maddenin (a) bendinde "Duruşmada kullanılan ve hükmü etkileyen bir belgenin sahteliğinin anlaşılması; (b) bendinde "Yemin verilerek dinlenmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkileyecek biçimde hükümlü aleyhine kasıt veya ihmal ile gerçek dışı tanıklıkta bulunduğunun veya oy verdiğinin anlaşılması"; 314. maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde ise "Duruşmada sanığın veya hükümlünün lehine ileri sürülen ve hükme etkili olan bir belgenin sahteliğinin anlaşılması" durumları düzenlenmektedir. Görüldüğü gibi, belirtilen hususların eldeki işle ilgisi bulunmamaktadır.

Çoğunluk kararında iddiaların yeterice doğrulanamaması, yargılama sonrasında ortaya çıkan ve kesin hükmün yeniden değerlendirilmesini gerektirecek nitelikte maddi bir olgunun bulunmadığı istemin esassızlığı nedeniyle reddine dayanak yapılmış ise de, CMK.'nun 311. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde düzenlenen yargılamanın yenilenmesi nedeni açısından istemde ileri sürülen iddia ve maddi olgu bizatihi "AİHM'nin ihlal kararı"dır. Bu iddianın doğrulanamaması gibi bir durum söz konusu edilemeyecektir. Öte yandan, CMK.'nun 321. maddesinde, iddianın daha önce verilmiş olan hükme etkisinin olup olmadığı yönündeki değerlendirme yalnızca "311'inci maddenin birinci fıkrasının (a)(sahte belge) ve (b)(yalan tanıklık veya bilirkişilik) bentleri ile 314'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) (sahte belge)bendinde yazılı hâller" için öngörülmüş bulunmaktadır. CMK.'nun 321. maddesi, AİHM'nin ihlal kararına dayalı yenileme nedeni açısından, ihlal kararının önceki hükmün yeniden değerlendirilmesini gerektirecek nitelikte olmadığı şeklindeki bir değerlendirmeyle istemin reddine karar verilmesine olanak sağlayacak bir düzenleme içermemektedir.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 33. maddesi gereğince siyasi parti kapatma davalarında uygulanan Ceza Muhakemesi Kanunu'nun açık hükmü nedeniyle artık AİHM'nin ihlal kararı yargılamanın yenilenmesi nedenidir. Bu nedenle, siyasi parti kapatma kararları ile ilgili olarak gerçekleşen AİHM'nin ihlal kararına dayalı yargılamanın yenilenmesi taleplerinin incelenmesi sırasında, istemin kabule değer bulunmasından sonraki inceleme evresinde, belirtilen nedenlerle yargılamanın yenilenmesi isteminin esassız olması nedeniyle reddine karar verilmesi mümkün değildir. Aksi düşüncenin kabulü AİHM kararlarını başlıbaşına bir ihlal nedeni olarak kabul eden yasakoyucunun iradesine aykırı olacağı gibi, düzenlemeyi de anlamsız ve uygulanamaz hale getirecektir.

Çoğunluk gerekçesinde, ihlal kararının, yargılama sonrasında ortaya çıkan ve kesin hükmün esasını etkileyecek nitelikte olan maddi bir olgunun

varlığına değil, mevcut olguların değerlendirilmesinde hata yapıldığı düşüncesine dayanıldığı, Ceza Muhakemesi Kanununda "mevcut olguların değerlendirilmesinde hata yapılarak hüküm kurulmasının yargılamanın yenilenmesini gerektirecek bir neden olarak görülmediği" belirtilerek, bu gerekçeyle istemin reddine karar verilmiştir. Ancak, yargılamanın yenilenmesi kurumu, tam da yargılama sonucunda verilen ve kesinleşen kararlardaki adli hataların düzeltilmesi amacıyla öngörülen olağanüstü bir kanun yoludur. Bu kanun yolu bakımından CMK.231. maddesinde tek tek sayılmış olan sebeplerden birine ilişkin önemli bir hatanın tesbit edilmiş olması gereklidir. Belirtilen sebepler yeni delil ve olgular olarak adlandırılabilir. Kural olarak hukuki hata(değerlendirme hatası)nın yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılamayacağı söylenebilirse de, AİHM'nin ihlal kararları maddede düzenlenen diğer yenileme nedenlerinden ayrı değerlendirilmelidir. Eldeki işte söz konusu olduğu gibi AİHM'nin ihlal kararının yenileme sebebi sayılması durumu ise hukuki hata nedeniyle yargılamanın yenilenmesine olanak tanıyan istisnai bir düzenleme olarak görülmelidir.

CMK.311. maddesinde yapılan düzenlemenin eleştiriye açık olduğu, AİHM'nin ihlal kararları ile diğer yargılamanın yenilenmesi nedenleri bakımından aynı ortak kuralların uygulanmasının öngörülmesinin uygulamada sıkıntılara neden olabileceği, AİHM'nin tüm ihlal kararlarının değil de belirli türden aykırılıklara dayanan kararlarının yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılmasının daha doğru olacağı, AİHM'nin ihlale ilişkin tüm kararlarının yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılmasının ulusal yargı yetkisine, yargı bağımsızlığı ilkesine aykırı olabileceği şeklinde değerlendirmeler yapılabilir ise de, halen yürürlükte bulunan mevzuat hükümleri karşısında bu değerlendirmeler ancak olması gereken hukuk bakımından göz önünde tutulabilecek argümanlar olmaktan ileriye geçemezler.

Yargılamanın yenilenmesi ile ilgili yürürlükte bulunan düzenleme dikkate alındığında, Mahkemenin yargılamanın yenilenmesi istemini kabul edilebilir bulması halinde, yargılamanın yenilenmesine ve duruşma açılmasına karar vermesi gerekmektedir.

Anayasa'nın 90. Maddesi ve AİHS Açısından

AİHS başta temel insan hakları, kişi özgürlüğü, adil yargılanma hakkı gibi Sözleşme ile garanti altına alınan hak ve özgürlüklerin asgari standardını belirlemek üzere oluşturulan bir sistemdir. AİHS'nin 1. maddesi ile Sözleşmeyi imzalayan taraf devletler, Sözleşme ile tanınan bu hak ve

özgürlükleri, kendi ülkelerinde sağlamak, güvence altına almak, korumak ve iç hukukunu Sözleşme ile uyumlu hale getirmek yükümlülüğü altına girmişlerdir. Ülkemiz AİHS'ni 4 Kasım 1950 tarihinde imzalamış ve 10 Mart 1954 tarihinde onaylamıştır. Onay belgesinin 18 Mayıs 1954 tarihinde Avrupa Komisyonu Genel Sekreterliğine tevdi edilmesi ile Türkiye Sözleşmeye taraf olmuştur. 21 Nisan 1987'de (o zamanki Komisyona) bireysel başvuru hakkını ve 27 Eylül 1989 tarihinde de Divanın (Mahkemenin) zorunlu yargı yetkisini tanımıştır.

AİHS'nin 46. maddesinde AİHM kararlarının bağlayıcı olduğu açıkça ifade edilmiştir. AİHM yerel yargı organlarına göre bir üst mahkeme niteliğinde olmadığından dolayı iç hukukta verilen kararları iptal etmemekte, yapılan işlem ya da eylemin veya mahkeme kararının Sözleşmenin veya ek protokollerin bir hükmünü ihlal edip etmediğini tespit etmekle yetinmektedir. AİHM'nin ihlalin tespitine ilişkin kararından sonra, bu kararın gereğinin nasıl yerine getirileceği taraf devlete kalmıştır.

AİHM'nin ihlale yönelik tespitinin iç hukukta kesinleşmiş bir yargı kararına ilişkin olması halinde kesin hükmün bağlayıcılığı ilkesi nedeniyle ihlalin etki ve sonuçlarının giderilmesi sınırlı bir şekilde olanaklı olabilmektedir. İhlali ortadan kaldırmada en etkili yol olarak yargılamanın yenilenmesi yolunun bu alanda uygulanması düşüncesi ileri sürülmüştür. Bu düşünceyle başta İsviçre, Lüksemburg ve Norveç olmak üzere diğer Avrupa ülkeleri Sözleşmeye aykırılığı AİHM kararı ile tespit edilen kesinleşmiş yargı kararları bakımından yargılamanın yenilenmesi yolunu öngören düzenlemelere mevzuatlarında yer vermişlerdir. Ülkemizde de aynı düşüncenin hayata geçirilmesi amacıyla önce Eski Ceza Muhakemeleri Usul Kanununda değişiklikler yapılmış, sonrasında da 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda AİHM'nin ihlal kararları diğer yenileme nedenlerinden farklı bir yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak açıkça öngörülmüştür. Böylece iç hukuktaki yetkili ve görevli yargı kuruluşuna yeniden yargılama yaparak kararını düzeltmesine olanak sağlanmış olmaktadır. Öte yandan, böyle bir yolun açılmış olmasına rağmen, yargılama makamının bu şekilde yapacağı yeniden yargılamada eski kararındaki sonuca varması da olanaklıdır. Bu durumda ihlalin olumsuz etkilerinin yasal değişiklik, tazmin gibi diğer yöntemlerle giderilmesi zorunluluğunu ortaya çıkaracaktır.

7 Mayıs 2004 günlü, 5170 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'la Anayasanın 90. maddenin son fıkrasına eklenen kuralla "usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak

ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümlerinin esas alınacağı" açıkça düzenlenmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bir yönüyle Anayasa'nın 90. maddesi gereğince aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda esas alınması zorunlu olan bir kanun hükmünde iken; diğer yönüyle de, Anayasa'da düzenlenen temel hak ve hürriyetlerin kapsam ve içeriklerinin belirlenmesi sırasında göz önünde tutulması gereken temel bir belge niteliğindedir.

Özgürlük ve Demokrasi Partisinin kapatılmasına ilişkin kararda gerekçenin dayandırıldığı 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun birçok kuralının AİHS'ne aykırılığının AİHM'nin kararı ile tespitinin yanında, Anayasa'da yapılan köklü değişikliklerden sonra Anayasa'ya da aykırı hale geldikleri ileri sürülmektedir. Bu olgular ve Anayasa'nın 90. maddesindeki değişiklik nedeniyle önceden verilen kararda dayanılan Kanun hükümlerinin AİHS ve Anayasa karşısındaki durumlarının yeniden gözden geçirilmesinde zorunluluk bulunmaktadır.

Parti kapatma davalarında CMK hükümlerinin uygulanması ile bu davaların cezai karakteri, 4793 sayılı Kanun'la CMUK'nda yapılan ve CMK'nda devam ettirilen düzenleme ile AİHM'nin Sözleşme veya eki Protokollerin ihlal edildiğine dair kararının açıkça yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak sayılması, Anayasanın 90. maddesine göre Sözleşme hükümlerine; Sözleşmenin 46. maddesi gereği de AİHM kararlarına uyma zorunluluğu bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Anayasa Mahkemesi'nin siyasi parti kapatma davaları için ihlâl kararları nedeniyle yargılamanın yenilenmesinin zorunlu olduğu sonucuna varılmaktadır.

Türkiye, AİHM kararlarına dayalı olarak yargılamanın yenilenmesini hukuk, ceza ve idari davaların hepsi bakımından tanıyan sayılı ülkelerden birisidir. Düzenlemelerin yakın bir geçmişte yapılmış olması, kapsamının dar tutulması nedenleriyle bu konudaki örnekler yeni yeni ortaya çıkmaktadır. Geçirilen süreçte aynı zamanda ihlâl kararına götüren yasal düzenlemelerde de değişiklik yapıldığından, yeniden görülecek davaların AİHM içtihatları ile uyumlu olması beklenmektedir. Anayasanın 90/son maddesindeki yeni düzenlemenin amacı da budur. Anayasa Mahkemesinin birçok kararında da isabetle vurgulandığı gibi, günümüzde insan, içinde yaşadığı ulusun bireyi olduğu kadar, aynı zamanda insanlığın da bir üyesi durumuna gelmesi sayesinde artık insan hak ve özgürlükleri yalnızca ulusal bir hukuk sorunu olmaktan çıkmış, evrensel bir anlam ve içerik kazanmıştır.

Bu nedenle Anayasa Mahkemesinin siyasi parti kapatma davalarında yargılamanın yenilenmesi sorununu çözerken AİHS ve AİHM kural ve uygulamalarını gözden uzak tutmamalıdır. Zaten, AİHS'inde de, temel hak ve hürriyetlerin AİHM marifetiyle korunması ikinci plandadır. Aslolan, bunların iç hukukta teminat altına alınmış olması ve etkin bir şekilde korunmasıdır. Anayasa Mahkemesinin kabule değer görerek incelemeye başladığı yargılamanın yenilenmesi istemini, Anayasa ve yasalarda yapılan değişiklikleri göz ardı ederek "esassız olması" gerekçesiyle reddetmiş olması temel hak ve hürriyetlere sağlanan güvenceyi etkisizleştiren bir uygulamaya yol açacaktır.

Anayasa Mahkemesi'nin 23.11.1993 günlü, E:1993/1 ve K:1993/2 (Siyasi Parti Kapatma) sayılı ÖZDEP'nin kapatılmasına ilişkin kararında dayanılan temel gerekçe, Parti tüzük ve programında azınlık yaratılarak milletin bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmaya yönelik beyan ve açıklamaların bulunmasıdır. 4121 sayılı Anayasa Değişikliği Hakkında Kanun ile yapılan değişikliklerden sonra, siyasi partilere yönelik yasaklar ve yasaklara ilişkin temel normlar, Anayasa'da tüketici bir biçimde, "numerus clausus" ilkesine uygun olarak düzenlenmiştir. Ayrıca ihtara uymama halinde siyasi partinin kapatılmasını öngören kurallar yürürlükten kaldırılmıştır.

Yargılamanın yenilenmesi suretiyle AİHM'in ihlali tespite yönelik kararının, AİHS hükümleri, Anayasa ve yasalarda temel hak ve hürriyetlerin korunması bakımından asgari standardın sağlanması amacıyla yapılan olumlu değişikliklerle ortaya çıkan anlayış farklılığı da gözetilerek verilen önceki kararın tekrar değerlendirilmesine olanak sağlanması gerekirken, yasakoyucunun AİHM'nin ihlal kararını başlıbaşına bir yargılamanın yenilenmesi nedeni sayan iradesine aykırı bir yorumla istemin esassız olması nedeniyle reddine karar verilmiştir.

Şüphesiz ki, yeniden yapılacak yargılamada Anayasa Mahkemesinin AİHM'nin ihlal kararındaki tespitlere rağmen aynı sonuca ulaşması da mümkün bulunmaktadır. Ancak, çoğunluğun görüşünde olduğu gibi, önceden verilen kararın AİHM'nin kararı ile birlikte yeniden değerlendirilmesinin önünün baştan tamamen kapatılması düzenlemeyi anlamsız hale getirecek bir uygulama niteliğinde olacaktır. Bu yorumla AİHM'nin ihlal kararı ancak, Parti'nin savunmasının alınmaması, dayanılan belgenin sahteliğinin ortaya çıkması gibi neredeyse gerçekleşme ihtimali olmayan durumlarda yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak görülecek, eldeki işte olduğu gibi Sözleşmeye aykırı yorum nedeniyle verilecek ihlal kararları hiçbir şekilde yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak

görülmeyecektir ki, böyle bir yorumun amaca uygun bir yorum olmadığı açıktır.

Açıklanan nedenlerle, kanunda öngörülen şekil ve esaslara uygun olarak yapıldığı anlaşılan yargılamanın yenilenmesi isteminin; Anayasanın 90. maddesi gereğince mevzuatımızın bir parçası olan İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin 1., 46. ve 53. maddelerindeki düzenlemeler, siyasî parti kapatma davalarında CMUK/CMK hükümlerinin tatbik edilmesi, bir ceza yaptırımı niteliğindeki parti kapatma ve buna bağlı diğer müeyyidelerin ceza hükmü niteliğinde olması, 4793 ve 5271 sayılı Kanun'larda "Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması"nın açık bir biçimde yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak kabul edilmiş olması, eldeki işte CMK.'nun 321. maddesinde belirtilen türden bir ret nedeninin bulunmaması hususları birlikte değerlendirildiğinde, istemin kabulüne karar verilmesi gerekirken, "esassız olması nedeniyle reddine" karar verilmiş olması nedeniyle çoğunluk görüşüne katılmadık.

Başkan	Üye
Haşim KILIÇ	Sacit ADALI

KARŞIOY GEREKÇESİ

Kapatılan Özgürlük ve Demokrasi Partisi Hakkındaki davanın, 4.12.2004 günlü 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülmesi isteminin, aynı Yasa'nın 318. maddesi uyarınca kabule değer olduğuna karar verilerek, taraflardan diyecekleri sorulmuş, ayrıca konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı ve tercümesi gibi kimi delillerin toplanmasına karar verilmiştir. Böylece, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 33. maddesine göre, siyasi parti kapatma davalarında uygulanan CMK'nun 319. ve 320. maddelerinin gereğinin, söz konusu davaların özelliği de gözetildiğinde, yerine getirilmiş olduğu sonucuna varılarak İstem'in, Yasa'nın 321. maddesi uyarınca değerlendirilmesine geçilmiştir. Bu aşamada, ileri sürülen iddiaların yeterli ölçüde doğrulanmadığı sonucuna ulaşılarak yargılamanın yenilenmesi isteminin, "esassız olması" nedeniyle reddine oyçokluğuyla karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi tarafından 23.11.1993 gün ve E.1993/1 (Siyasî Parti Kapatma), K.1993/2 sayılı karar ile faaliyetlerinin Anayasa ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasına aykırı olduğuna ve aynı Yasa'nın 101. maddesinin (b) bendi uyarınca kapatılmasına karar verilen Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin, bu karara karşı İnsan Hakları Avrupa Mahkemesine başvurusu üzerine Mahkeme, 8.12.1999 günlü 23885/94 sayılı kararla ÖZDEP'in kapatılmasının Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlâli olduğuna karar vermiştir.

İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Yüksek Sözleşmeci Taraflar, taraf oldukları davalarda Mahkeme'nin kesinleşmiş kararlarına uymayı taahhüt ederler. Bu kararlarla saptanan ihlâlin giderilmesi, hiç kuşkusuz taraf devletlere ait bir yükümlülüktür. Yasalar veya idari işlemlerle giderilebilecek ihlâller konusunda devletlerin büyük zorluklarla karşılaşmayacakları ileri sürülebilirse de; ihlâlin bir mahkeme kararından kaynaklanması durumunda, hukuk devleti ve yargı bağımsızlığı ilkeleri nedeniyle yargı kararlarına müdahale edilememesi soruna farklı çözümler getirilmesini zorunlu kılmaktadır. İhlâlin konusunu kesinleşmiş bir mahkeme kararı oluşturduğunda, taraf devletlerin ihlâlin giderilmesi konusundaki yükümlülüklerini yerine getirebilmelerinin bu kararın ancak bir mahkeme kararıyla ortadan kaldırılmasıyla olanaklı hale gelebileceği açıktır. Nitekim, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 19 Ocak 2000 tarihinde aldığı kararla "eski hale getirme" konusunda tek yol olmasa bile en etkili çıkar yol olarak yargılamanın yenilenmesine mevzuatta yer verilmesini tavsiye etmiştir. 4.12.2004 günlü 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda da bu yol benimsenerek 311. maddenin birinci fıkrasında, "hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi nedenleri" arasında (f) bendi ile "ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eski protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması" hali de sayılmıştır. Böylece Mahkeme'nin Sözleşme'nin ihlâl edildiğine ilişkin kararlarının konusunu oluşturan ve kesinleşen hükümle sonuçlanmış bir davanın, hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi yoluyla Anayasa'da ve yasalarda yapılan değişiklikler de gözetilerek tekrar görülmesine bu bağlamda sözleşme ihlâllerinin giderilebilmesine olanak tanınmıştır.

Yenileme isteminin, CMK'nun 321. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların yeterli derecede doğrulanmaması kapsamında değerlendirilerek esassız olması

nedeniyle reddi, 311. maddenin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinin özelliği ve getiriliş amacıyla bağdaşmamaktadır. Çünkü (f) bendi uyarınca yenilenme istemi, fıkranın diğer bentlerinden farklı olarak bir iddiaya değil, Sözleşme'nin ihlâl edildiğine ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bir tespitine dayandırılmaktadır. Bu nedenle (f) bendi yönünden, yargılanmanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların doğrulanması gibi bir durum söz konusu olamaz. Mahkeme'nin ihlâle ilişkin saptaması, bu konuda ileri sürülen iddiaların yeterli derecede doğrulandığı yolunda önemli bir kanıt oluşturmaktadır.

Öte yandan, 321. maddenin çoğunluk görüşü doğrultusunda yorumlanması, öncelikle Anayasa'nın 90. maddesine eklenen "usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümlerinin esas" alınacağına ilişkin kuralın, yaşama geçirilmesini, bu bağlamda temel hakların korunmasıyla ilgili çağdaş normların tartışılıp değerlendirilmesini de engellemektedir. Oysa, yargılamanın yenilenmesi davasında, temel hak ve özgürlük alanlarının genişletilmesine yönelik yasal düzenlemeler doğrultusunda yeni ihlâller doğurmayacak farklı kararlar verilebileceği gibi Mahkeme'nin önceki kararlarıyla aynı içerikte kararlar da verilebilir. Burada amaç, temel hak ve özgürlüklerin korunması bakımından Avrupa Anayasa Hukukunun ortak değerleri haline dönüşen Sözleşme normları ve bu normların yaşama geçirilmesini sağlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarıyla uyum sağlayabilmektir.

Açıklanan nedenlerle yargılamanın yenilenmesine karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Zehra Ayla PERKTAŞ

Esas Sayısı : 2003/6 (Değişik İşler)

Karar Sayısı : 2008/4

Karar Günü : 8.1.2008

İSTEMDE BULUNANLAR : Kapatılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi (TBKP) Genel Başkanı Nihat Sargın ve Genel Sekreteri Nabi Yağcı

VEKİLLERİ : Av. Güney Dinç ve Av. Erşen Sansal

KARŞI TARAF : Kamu Adına Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

I- İSTEMİN KONUSU

Kapatılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin Genel Başkanı Nihat Sargın ve Genel Sekreteri Nabi Yağcı adlarına vekilleri Av. Güney Dinç ve Av. Erşen Sansal tarafından sunulan 23.10.2003 günlü dilekçe ile, Anayasa Mahkemesi'nin 16.7.1991 günlü, E:1990/1 ve K:1991/1 (Siyasi Parti Kapatma) sayılı Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin kapatılmasına ilişkin olarak verilen karara karşı yargılamanın yenilenmesi isteminin kabulü ile, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından açılan parti kapatma davasının reddine karar verilmesi istemidir.

II- OLAY

Kapatılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin Genel Başkanı Nihat Sargın ve Genel Sekreteri Nabi Yağcı adlarına vekilleri Av. Güney Dinç ve Av. Erşen Sansal tarafından sunulan 23.10.2003 günlü dilekçeleri üzerine Anayasa Mahkemesi, 31.10.2003 tarihinde yaptığı inceleme sonucunda, dilekçe ve eklerinin Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 31. maddesi gereğince Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilerek bu konuda düşünce istenmesine karar verilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının görüşü alındıktan sonra Anayasa Mahkemesi, TBKP'nin yargılamanın yenilenmesi talebiyle ilgili olarak 2.3.2007 tarihli toplantıda, *"Kapatılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi hakkındaki davanın 4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca yargılamanın*

yenilenmesi yoluyla tekrar görülmesi isteminin, aynı Yasa'nın 318. maddesi uyarınca ***KABULE DEĞER OLDUĞUNA****, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve* ***OYÇOKLUĞUYLA",*** karar vermiştir. Aynı oturumda alınan kararlara göre, 5271 sayılı Yasa'nın 319. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince, bir diyecekleri varsa yedi gün içinde bildirmeleri için karar örneği istemde bulunanlar vekili ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na tebliğ edilmiş; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, 133/1996/752/951 sayılı başvuruya ilişkin 30 Ocak 1998 günlü kararının aslı ile Türkçe tercümesinin onaylı bir örneği Dışişleri Bakanlığı'ndan istenmiştir.

İstemde bulunanlar vekili Av.Erşen Sansal 14.3.2007 günlü dilekçe ile; yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunanların yalnızca Kapatılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi Genel Başkanı Nihat Sargın ile Genel Sekreteri Nabi Yağcı olmayıp, bizzat Parti'nin de talebinin bulunduğunun gözardı edilmemesini; yürürlükteki mevzuat hükümlerinden kaynaklanan tüm yasal hak ve savunmaları ile esasa ve usule ilişkin tüm yasal olanaklarının saklı tutulmasını; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca gönderilen her türlü görüş, bilgi ve delillerin kendilerine bildirilerek bunlara karşı diyeceklerini bildirme haklarının saklı tutulmasını talep etmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 13.3.2007 günlü yazısında, TBKP'nin kapatılmasının radikal bir tedbir olmayıp, haklı, demokratik toplumda gerekli ve orantılı bir tedbir olarak görülmesi ve bu nedenle de TBKP hakkında daha önce Anayasa Mahkemesince kurulan kapatma kararının onanması gerektiği görüşünde olduklarını belirtmiştir.

III- İNCELEME

Yargılamanın yenilenmesi istemini içeren dilekçeler, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın istemle ilgili görüşleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve Yasa kuralları, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 30.1.1998 günlü kararı ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Anayasa Mahkemesi'nin 16.7.1991 günlü, E:1990/1(Siyasî Parti Kapatma), K:1991/1 sayılı kararının gerekçesinin ilgili bölümleri şöyledir;

"Davalı Parti'nin Tüzüğü'ndeki "Ad" başlıklı 1. madde şöyledir: "Parti'nin adı Türkiye Birleşik Komünist Partisi'dir. Kısaltılmış adı TBKP'dir. Merkezi Ankara'dadır." 2820 sayılı Yasa'nın 96. maddesinin son fıkrası da şöyledir:

"Komünist, anarşist, faşist, teokratik, nasyonal sosyalist, din, dil, ırk, mezhep ve bölge adlarıyla veya aynı anlama gelen adlarla da siyasi partiler kurulamaz veya parti adında bu kelimeler kullanılamaz."

Anayasa tasarısının 77. maddesinde de, "Sınıf ve zümre esasını komünizmi, faşizmi, teokrasiyi ve herhangi bir diktatörlüğü Türkiye'de savunmaya ve yerleştirmeyi esas alan siyasi partiler kurulamaz" denilmekteydi. Tasarının 13. maddesinden, "komünizmi, faşizmi, teokrasiyi" sözcüklerinin çıkartılmasına koşut olarak yapılan değişiklikle bu sözcükler 77. maddeden de çıkartılmıştır. İddianamede dayanak olarak gösterilen gerekçe, maddenin değişiklikten önceki durumuna ilişkindir. Anayasa'da "komünist" adıyla parti kurulmasını açıkça yasaklayan bir kural bulunmamasına karşın geçici 15. madde kapsamına giren 2820 sayılı Yasa'nın 96. maddesinin son fıkrası bu adla parti kurulmasına engeldir. Fıkra, yalnızca doğrudan komünist adıyla parti kurulmasını değil, aynı anlama gelen adlarla parti kurulmasını ya da parti adında bu sözcüklerin geçmesini de yasaklamıştır. Davalı Parti'nin adında "Komünist" sözcüğü bulunduğuna göre 96. maddenin son fıkrasına aykırılık açıktır. 2820 sayılı Yasa "komünist" adının kullanılmasını sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlamak konusundan bağımsız olarak düzenlenmiştir. Çünkü, bu sonuncu yasaklar aynı Yasa'nın 5. ve 78. maddeleriyle kurala bağlanmıştır. Başka bir anlatımla, Sınıf egemenliği ya da diktatörlük amaçlanmasa da bir parti 96. maddenin sonuncu fıkrası gereği "komünist" adını alamaz ya da bu sözcüğü adında kullanamaz.

Anayasa'nın 69. maddesinin öngördüğü Siyasi Partiler Yasası'nın açık kuralına aykırı ad taşıdığı belirgin olan ve bu Yasa'nın 96. maddesinin açıklığına karşın adında "komünist" sözcüğüne yer veren "Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin aynı Yasa'nın 101. maddesinin (a) bendi gereğince kapatılmasına karar verilmesi gerekir".

"Tüzüğün 2. maddesinde, Parti'nin, "Türk ve Kürt bütün çalışanların" partisi olduğu, Program'ın giriş bölümünde, Parti'nin "Türk ve Kürt Marksistlerin" partisi olduğu belirtilmektedir. "Kürt sorununu âdil, demokratik, barışçı bir çözüme kavuşturmak" davalı partinin hedefleri arasında sayılmakta ve "Kürt sorununun Âdil, Demokratik, Barışçı Çözümü için" başlıklı bölümde de şu görüşler yer almaktadır:

"Ulusal kurtuluş savaşı birlikte yürütüldüğü halde, Kürtlerin ulusal varlığı ve meşru hakları Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana inkâr edilmiştir. Gelişen Kürt ulusal bilincine, egemen güçler yasaklarla, baskı ve

terörle yanıt vermiştir. Irkçı, şoven, militarist politikalar, Kürt sorununu keskinleştirmektedir. Bu, aynı zamanda, Türkiye'nin demokratikleşmesinin önünde büyük bir engel oluşturmakta ve uluslararası emperyalist ve militarist odakların, Ortadoğu'da gerginlikleri artırma, halkları birbirine düşman etme, Türkiye'yi askerî maceralara sürükleme planlarına hizmet etmektedir."

"Kürt sorunu, Kürt halkının varlığının, ulusal kimliğinin ve haklarının tam tanınmamasından kaynaklanan politik bir sorundur. O nedenle bu sorun, baskı ve terörle, askerî yöntemlerle çözülemez. Şiddet, her halkın doğal ve devredilemez hakkı olan kendi geleceğini tayin hakkının, birlik değil, ayrılık biçiminde tek yönlü kullanılmasına yol açar. Sorunun çözümü politiktir. Kürt halkı üzerindeki ulusal baskı ve eşitsizliğin ortadan kalkması için, Türk ve Kürtlerin birliğine ihtiyaç vardır."

"Kürt sorununun çözümü Kürtlerin özgür iradesini temel almalı, Türk ve Kürt uluslarının ortak çıkarlarına dayanmalı, Türkiye'nin demokratikleşmesine ve Ortadoğu'da barışa hizmet etmelidir."

"Kürt sorunu ancak bir süreç içinde çözülebilir. Bugün öncelikle Kürtler üzerindeki politik ve askerî baskıya son verilmeli, Kürt yurttaşların can güvenliği sağlanmalı, olağanüstü hal durumuna son verilmeli, korucu sistemi dağıtılmalı, Kürt dili ve kültürü üzerindeki yasaklar kalkmalı. Sorun özgürce tartışılabilmelidir. Anayasada Kürtlerin varlığı tanınmalıdır."

Programın "Demokratik Bir Kültür ve Eğitim Politikası İçin" başlıklı bölümünde ise, "Kültürel yenilenme, Türk ve Kürt ulusal değerleri, Anadolu uygarlıklarının mirası, İslam Kültürünün insancıl öğeleri, halkımızın çağdaşlaşma mücadelesinde yarattığı tüm değerlerin evrensel çağdaş kültür ile karşılıklı etkileşimi ile gerçekleşecektir." denilmektedir.

Her şeyden önce belirtmek gerekir ki, davalı Parti'ye yüklenen suç Tüzük ve Programının, Anayasa'nın 68. maddesinin dördüncü paragrafında ifadesini bulan "Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne" aykırı olmasından ibaret değildir. Yasakoyucu, bu bütünlüğü korumak amacıyla, bütünlüğü zedelemesi olasılığı bulunan her girişime set çekmek istemiştir. 2820 sayılı Yasa'nın 78. maddesinin (a) bendi, siyasi partilerin, Anayasa'nın 3. maddesinde anlatılan, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne ve diline ilişkin kuralı da değiştirmek amacı güdemeyeceklerini öngörmektedir. Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin programında yeralan, "Anayasada Kürtlerin varlığı tanınmalıdır", "... Türk ve Kürt halkının Türkiye Cumhuriyeti devleti sınırları içinde gönüllülük ve

eşit haklılık temelinde birlikte yaşamaları ve devletin ortak çıkarlar temelinde yeniden yapılanması için çalışılacaktır", "Kürt sorununun çözümü Kürtlerin özgür iradesini temel almalı, Türk ve Kürt uluslarının ortak çıkarlarına dayanmalı ....." "Şiddet, her halkın doğal ve devredilmez hakkı olan kendi geleceğini tayin hakkının, birlik değil ayrılık biçiminde tek yönlü kullanılmasına yol açar" biçimindeki anlatımlarla, bu kurala aykırı davranılmakta, Kürt halkının kendi geleceğini belirleme yolunda özgür istenciyle Anayasa'daki millet bütünlüğü ilkesinden uzaklaşılıp, Türk ve Kürt ulusları ayrımına gidilmek istendiği anlaşılmaktadır. TC. Devleti'nde birden fazla ulus olamaz. Türk Ulusu içinde değişik kökenli bireyler olsa da hepsi Türk yurttaşıdır. Tarihsel bir gerçek olan "Türk Milleti" olgusu yerine ırkçılığa dayanan ayrılıklar ve Türk vatandaşlığı niteliğini değiştiren savlar dinlenemez.

81. maddenin (a) bendi siyasi partilerin ülke üzerinde ırk ya da dil ayrılığına dayanan azınlıklar bulunduğunun ileri sürülemeyeceğini öngörmektedir. Programda yer alan, "Kürtlerin ulusal varlığı ve meşrû hakları, Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana inkâr edilmiştir", "Gelişen Kürt ulusal bilincine, egemen güçler yasaklarla, baskı ve terörle yanıt vermiştir.", "Kürt sorunu, Kürt halkının varlığının, ulusal kimliğinin ve haklarının tanınmasından kaynaklanan politik bir sorundur", "Kürt halkı üzerindeki ulusal baskı ve eşitsizliğin ortadan kalması için, Türk ve Kürtlerin birliğine ihtiyaç vardır." gibi tümcelerle, anılan kurala aykırı davranılmıştır.

Yine programda yer alan "Kültürel yenilenme, Türk ve Kürt ulusal kültürel değerleri, Anadolu uygarlıklarının mirası, İslâm Kültürünün insancıl öğeleri, halkımızın çağdaşlaşma mücadelesinde yarattığı tüm değerlerin evrensel çağdaş kültür ile karşılıklı etkileşimi ile gerçekleşecektir" biçimindeki anlatımlarla 2820 sayılı Yasa'nın 81. maddesinin (b) bendine aykırı davranılmakta, Türk dili ve kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek, yaymak yoluyla azınlık yaratılarak millet bütünlüğünün bozulması amaçlanmaktadır. Bölgelerin ulusal kimliği olamaz. Anayasa, özerklik ve özyönetim yöntemlerine-biçimlerine kapalıdır.

Kimi siyasal nedenlerle dış etkenlerden kaynaklanan, kimi varsayım, yorum ve bahanelere dayanan, insan hakları ve özgürlük savlarıyla yoğunlaştırılan sakıncalı amaçlara geçerlik tanınamaz. Devlet "TEK"dir, ülke "TÜM"dür, ulus "BİR"dir. Ulusal birlik, devleti kuran, ulusu oluşturan toplulukların ya da bireylerin etnik kökeni ne olursa olsun, yurttaşlık kurumu içinde ayrımsız birliktelikleriyle gerçekleşir. Anayasa'da ve

yasalarda yurttaşlar arasında ayrımı öngören hiçbir kural bulunmadığı gibi, kimsenin soy kökeninin yadsınması ya da kabul edilebilecek yeni bir savı da yoktur. Lozan Barış Antlaşmasıyla 18 Ekim 1925 günlü "Türkiye ve Bulgaristan Arasındaki Dostluk Antlaşması"nda sayılanlar dışında Türkiye'de "azınlık" ya da "ulusal azınlık" bulunmamaktadır. Diğer kökenli yurttaşlar gibi Kürt kökenli yurttaşların da kimliklerini belirtmeleri yasaklanmamış, azınlık ve ayrı ulus olmadıkları, Türk Ulusu dışında düşünülmeyecekleri devlet bütünlüğü içinde anlatılmıştır. 21 Kasım 1990 günlü Paris Şartı'nın bağlayıcılığı ve bu Şart'ta Kürt kökenli yurttaşların azınlık sayılmasını gerektiren bir kural yoktur. Ulusal ve tekil devlet etnik ayrılıklarla tartışılmaz. Herkesin, her zaman karşılaşabileceği ve giderilerek hukuk devletinde karşılığı istenebilecek aykırılık, çelişki, haksızlık ve yanlışlıklar insan hakları alanında sömürü nedeni yapılarak, gerçekler saptırılıp çarpıtılarak, üstü kapalı biçimde, ayrı ulus yoluyla ayrı devlet amaçlanamaz. Tartışılamaz kavramlar ve değerlerle, ödün verilmesi olanaksız ilke ve niteliklerin kaynağı Türkiye Cumhuriyeti'dir. Türkiye Cumhuriyeti'nin de taraf olduğu yeni bir Avrupa için Paris Yasası, ırkçılığı, etnik düşmanlığı ve terörizmi kınamış ve "Güvenlik" ve "Ek-1" bölümlerinde de açık olarak ülke bütünlüğü ve demokratik düzeni yıkmayı amaçlayan hareketlere girişen kişi, grup ve örgütlere karşı koruma ve kollama sorumluluğunu milletlerarası bir çağrı olarak kabul etmiştir. Yasa, kürt kimliği, kürt adı yoluyla kürtçülükle bölücülük yapılmasına olur vermemektedir.

Ülkenin her köşesinde değişik kökenli yurttaşlar aynı koşullar içinde yaşamaktadır. Parti'nin tutumuyla gösterdiği doğrultu ve getirdiği ölçü, ulusu bölmektedir.

Yukarıdaki açıklamalara göre; Anayasa'nın 3. ve 14. maddelerinin ilk fıkraları, 68. maddenin dördüncü fıkrası ile Siyasi Partiler Kanunu'nun 78. maddesinin (a) bendi, 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırılık nedeniyle davalı siyasi parti, Siyasi Partiler Kanunu'nun 101. maddesinin (a) bendi gereğince kapatılmalıdır".

Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi 16.7.1991 günlü kararıyla;

"1- Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin adıyla birlikte Tüzük ve Programının Anayasa ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'na aykırı olduğuna ve 2820 sayılı Yasa'nın 101. maddesinin (a) bendi uyarınca davalı Parti'nin kapatılmasına,

2- Davalı Parti'nin bütün mallarının 2820 sayılı Yasa'nın 107. maddesi uyarınca Hazine'ye geçmesine,

3- Gereğinin, Bakanlar Kurulu'nca yerine getirilmesi için karar örneğinin, 2820 sayılı Yasa'nın 107. maddesine göre Başbakanlığa ve ayrıca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine" karar vermiştir.

Kapatılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin Genel Başkanı Nihat Sargın ve Genel Sekreteri Nabi Yağcı, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin kapatılmasının İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi'nin 6/2., 9/1., 11/1., 11/2., 14. ve 18. maddeleri ile 1 Numaralı Protokol'ün 1. ve 3. maddelerine aykırılığı savları ile 7.1.1992 günü Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna başvurmuşlardır.

Komisyon 6.12.1994 günlü, 19392 sayılı kararı ile 6/2. madde dışındaki maddeler yönünden istemlerin kabul edilebilirliğine, başvurunun ayrıntılı bir incelemeden geçirilmesine ve konunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde tartışılarak bir karara bağlanmasına karar vermiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Kurul'u da 30.1.1998 günlü, 133/1996/752-951 sayılı kararı ile, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin kapatılmasının Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlali niteliğinde olduğuna oybirliği ile karar vermiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Kurulu kararının Divan'ın değerlendirmelerini içeren gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"51. Divan, TBKP'nin faaliyetlerine başlayamadan kapatıldığını, bu kapatma kararının-Anayasa Mahkemesi kararından da anlaşıldığı üzere-partinin gerçek hedeflerini ve yöneticilerinin gerçek niyetlerini yansıtan hiç bir şeye dayanmaksızın, sadece partinin tüzük ve programı temelinde alındığını (bakınız paragraf 58 aşağıda) belirtir. Bu nedenle Divan da, ulusal makamlar gibi söz konusu müdahalenin zorunlu olup olmadığını tespit etmek için bu belgeleri temel alacaktır.

52. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı partinin kapatılması için yaptığı başvurusuna gerekçe olarak dört husus ileri sürmüştür. Bunların ikisi Anayasa Mahkemesi tarafından reddedilmiştir: TBKP'nin proleteryanın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakküm kurmasını tasarladığı ve 2820 sayılı yasanın 96/2. maddesine aykırı olarak daha önceden kapatılmış bir partinin - Türkiye İşçi Partisi - devamı olduğuna ilişkin iddiayla ilgili tartışmalar.

Divan bu nedenle incelemesini Anayasa Mahkemesi tarafından kabul edilen diğer iki iddiaya hasredebilir.

53. Bunlardan ilki, TBKP'nin 2820 sayılı yasanın 96/3. maddesine aykırı olarak adında "komünist" kelimesini bulundurması idi (bkz. 12. paragraf

yukarıda). Anayasa Mahkemesi bilhassa, anılan hükmün, (partilerin) bütünüyle usulüne uygun kurulmasını emrettiğini belirtmiştir: adında sadece anılan hükümde yasaklanmış olan bir kelimenin bulunması, sonuçta o partinin kapatılmasını gerektirmektedir. TBKP bu hükmü ihlal etmiştir (bakınız 10. paragraf yukarıda).

54. Divana göre, bir partinin kendisine verdiği ad, ilke olarak, diğer ilgili ve yeterli koşullar olmaksızın, tek başına, kapatılma gibi radikal bir tedbiri haklı göstermez.

Bu bağlamda Divan; ilk olarak, 12 Nisan 1991 tarihinden itibaren, komünist menşeli siyasal faaliyetlerde bulunmayı suç sayan Ceza Kanununun (ilgili maddesinin) 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası ile yürürlükten kaldırıldığını belirtmiştir. Divan, Anayasa Mahkemesi'nin, TBKP'nin adına rağmen, bir sosyal sınıfın diğerleri üzerinde egemenlik kurmasını hedeflemediği; aksine, demokrasinin siyasal çoğulculuk, genel oy ve siyasal yaşama katılımı içeren gereklerine saygı gösterdiği şeklindeki tespitine büyük önem vermektedir (bakınız paragraf 10 yukarıda). Bu bağlamda, TBKP, 17 Ağustos 1956'da Alman Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan Alman Komünist Partisi'nden açıkça farklıdır (bakınız yukarıda değinilen Alman Komünist Partisi Davası ile ilgili Komisyon mütalaası).

Divan, yine TBKP'nin "komünist" adını seçerek, Türk toplumu veya devleti için gerçek bir tehlike oluşturan bir politikayı benimsemiş olduğunu gösteren somut kanıtlar olmaksızın, sadece ismin partinin kapatılması için yeterli sebep olduğunu kabul edemez.

55. Anayasa Mahkemesince, TBKP'nin kapatılması konusunda kabul edilen ikinci gerekçe, bu partinin ayrımcılığı ve Türk ulusunun bölünmesini teşvik etmeyi hedeflemesidir. TBKP, tüzük ve programında Kürt ve Türk ulusları arasında ayrım yaparak, azınlıklar yaratma konusunda - Lozan Antlaşması ve Bulgaristan ile yapılan antlaşmada öngörülen azınlıklar dışında - çaba harcayacağına ilişkin niyetini ortaya koymuş, bu da devletin ülkesel bütünlüğüne yönelik bir tehdit oluşturmuştur. Kendi kaderini tayin hakkı ve bölgesel özerklik bu nedenle Anayasa tarafından yasaklanmıştır (bakınız paragraf 10 yukarıda).

56. Divan, TBKP'nin tüzüğünde (bkz. 9. parag. yukarıda) Kürt "halkı" ve "ulusu" ile Kürt "yurttaşlarına" gönderme yapmasına karşın, Kürtleri bir "azınlık" olarak nitelendirmediği gibi, onlara -varlıklarının tanınmasından başka-farklı muamele yapılması ya da haklar tanınmasını ya da geri kalan

Türk nüfusundan ayrılması hakkından söz etmediğini belirtmektedir. Bunların aksine programında "TBKP, Kürt sorununun, ortak menfaatler üzerine kurulmuş, eşit haklara ve demokratik yeniden yapılanma amacına dayanan, Türk ve Kürt halklarının gönüllü olarak bir arada yaşamasını sağlayacak barışçıl, demokratik ve adil bir şekilde çözülmesi için çalışacaktır" şeklinde bir bölüm yer almaktadır. Kendi kaderini tayin hakkına gelince, TBKP programında şiddet kullanımına taraftar olmadığını belirtmekten öte bir açıklamaya yer vermemiş; bunun da şiddetin "birlik değil, aykırılık biçiminde ve tek yönde kullanılmasına yol aça(cağını)" belirtmiş; ayrıca, "bu sorunun çözümü siyasaldır" demiş ve "Kürt halkı üzerindeki baskı ve ayrımcılığın kalkması için Türk ve Kürtler birleşmek zorundadırlar" diye eklemiştir.

TBKP programında ayrıca "Kürt sorununa, ancak ilgili taraflar görüşlerini özgürce ifade edebildiklerinde, sorunu çözmek için hiçbir şekilde şiddete başvurmayacakları konusunda anlaştıklarında ve siyasette kendi ulusal kimlikleriyle yer aldıklarında çözüm bulunabilecektir" şeklinde bir değerlendirme yapmıştır.

57. Divana göre, demokrasinin temel özelliklerinden birisi bir ülkenin karşılaştığı sorunları, taciz edici olsalar da, şiddete başvurmaksızın, diyalogla çözmesidir. Demokrasi ifade özgürlüğü ile beslenir. Bu ilişki altında, bir siyasal grubu, sadece bir devletin bir kısım halkının kaderini aleni olarak tartışmak istemesi ve demokratik kurallara saygı içinde, tüm ilgilileri tatmin edecek çözümler bulma amacı ile siyasal yaşama katılmak istemesi nedeni ile endişe duymamalıdır. Bu bağlamda, TBKP programının incelenmesi istemektedir. Bu, görülmekte olan olayla, hükümet tarafından esas alınan olayı birbirinden ayırmaktadır.

58. Ancak bir siyasi partinin, programında alenen açıklananlardan farklı hedef ve niyetlerinin varolma olasılığı dışlanamaz. Bundan emin olmak için, bu programın içeriği ile, sahibinin eylemleri ve tutumlarını karşılaştırmak gerekir. Bu olayda TBKP'nin programının herhangi bir somut eylemi tarafından yalanlanması olanağı yoktur, zira kurulur kurulmaz kapatılmış ve TBKP programını uygulama zamanı bile bulamamıştır. Böylece sadece ifade özgürlüğünün kullanılmasından kaynaklanan bir davranış cezalandırılmış olmaktadır.

59. Divan, incelemesine sunulan olayı çevreleyen koşulları, özellikle de terörizme karşı mücadelenin güçlüklerini (bakınız, yukarıda değinilen İrlanda/ Birleşik Krallık kararı, s. 9, paragraf 11; ve 18 Aralık 1996 tarihli Aksoy/ Türkiye kararı, Raporlar 1996-VI, s...., paragraf 70 ve 80) de dikkate

almaya hazırdır. Ancak bu somut olayda, TBKP'nin herhangi bir faaliyeti olmaksızın, terörizmin Türkiye'de yol açtığı sorunlarda TBKP'nin sorumluluğunun olduğu sonucuna varma olanağı verecek herhangi bir kanıt görememektedir.

60. TBKP tüzüğü ve programı, TBKP'nin Sözleşmeden, Sözleşmenin tanıdığı hak ve özgürlükleri tahrip etmeyi hedefleyen bir faaliyete girişmek veya bir eylem yapmak için yararlanacağı sonucuna varmaya hiçbir şekilde izin vermediğinden, 17. maddenin uygulanmasına da yer yoktur (bakınız, mutatis mutandis, 1 Temmuz 1961 tarihli Lavvless/ İrlanda kararı. Seri A no: 3, s. 45-46, paragraf 7).

61. Tüm bunlar karşısında, daha faaliyetlerine bile başlamadan önce verilen ve yöneticileri için siyasal sorumluluk alma yasağı getiren; TBKP'nin derhal ve nihai olarak kapatılması gibi radikal bir tedbir, hedeflenen amaca göre orantısızdır ve demokratik bir toplumda gerekli değildir. Sonuç olarak bu tedbir Sözleşmenin 11. maddesini ihlal etmiştir".

IV- İSTEMİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yer alan yargılanmanın yenilenmesine ilişkin düzenleme, hükmün esasını değiştirecek nitelikteki olguların hükmün kesinleşmesinden sonra ortaya çıkması durumunda, yeniden yapılacak yargılama ile kesin hükmü ortadan kaldırabilen olağanüstü kanun yollarından birisidir. Bu niteliğinin gereği olarak yasakoyucu yargılamanın yenilenmesi usulünü 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. ila 323. maddelerinde etraflı biçimde düzenlemiştir. Bu hükümlerden yargılamanın yenilenmesi isteminin dört aşamada incelenip karara bağlanması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu aşamalar, yasada sayılan yargılama nedenlerinin ve bunların dayandığı delilleri içeren istemin kabule değer olup olmadığının incelenip karara bağlanması, istem kabule değer bulunduğu takdirde delillerin toplanması, bu işlem tamamlandıktan sonra istemin esassız olup olmadığının karara bağlanması, istem esassız olması noktasından reddedilmemiş ise yargılamanın yenilenmesine ve duruşmanın açılmasına karar verilmesi şeklindedir.

Kanunun 311. maddesinde hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi nedenleri sayılmış, maddenin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinde "*Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'nin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması*" haline bu nedenler arasında yer verilmiştir. Ayrıca, yargılamanın

yenilenmesinin Avrupa İnsan hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebileceği belirtilmiştir. Bu düzenleme, anılan ihlal kararının başka bir nedene gerek olmaksızın yargılamanın yenilenmesinin kabule değer olduğuna karar verilmesi için yeterli olduğunu göstermektedir.

İstemin kabule değer olduğuna karar verilip Kanunun 319. maddesi gereğince tarafların görüşleri tespit edildikten ve toplanması gereken deliller varsa 320. madde hükümleri uyarınca toplanıldıktan sonra Kanunun 321. maddesi gereğince bunların hükme etkisinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kanunun 321. maddesinde, yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların yeterli derecede doğrulanmaması veya "duruşmada kullanılan ve hükmü etkileyen bir belgenin sahteliğinin anlaşılması"; "yemin verilerek dinlenmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkileyecek biçimde hükümlü aleyhine kasıt veya ihmal ile gerçek dışı tanıklıkta bulunduğunun veya oy verdiğinin anlaşılması"; "duruşmada sanığın veya hükümlünün lehine ileri sürülen ve hükme etkili olan bir belgenin sahteliğinin anlaşılması" hallerinde işin durumuna göre bunların önce verilmiş olan hükme hiçbir etkisi olmadığı anlaşılırsa istemin "esassız olması nedeniyle duruşma yapılmaksızın reddedileceği" öngörülmüştür.

Mahkememizin 2.3.2007 tarihli toplantısında, Türkiye Birleşik Komünist Partisinin kapatılmasına ilişkin hükmün, İnsan Haklarının ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararıyla saptandığı ileri sürülerek yapılan yargılanmanın yenilenmesi isteminin, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 311. maddesinin (f) bendi kapsamında görülerek, aynı Kanunun 318. maddesi uyarınca kabule değer olduğuna karar verilmişse de bu husus yargılanmanın yenilenmesi için tek başına yeterli olmamakta, Ceza Muhakemesi Kanunun 321. maddesinde yer alan kural gereğince kabule değer görülen istemin dayanağını oluşturan yargılanmanın yenilenmesi nedeninin (ihlal nedeninin) doğruluğunun ve hükmün esasına etkili nitelikte olup olmadığının da araştırılması, doğru ve hükmün esasına etkili olmadığının anlaşılması halinde istemin esassızlık noktasından reddi, aksi halde duruşma açılarak ihlal nedeni de dikkate alınmak suretiyle kesinleşen ilk hükmün yargılanmanın yenilenmesi yoluyla yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin kapatılmasına esas alınan olguları değerlendirerek, kapatma kararının

Sözleşme'nin 11. maddesindeki dernek kurma ve toplantı özgürlüğünün ihlali niteliğinde olduğuna karar vermiş ve bu ihlal kararı yargılanmanın yenilenmesi isteminin nedeni olarak ileri sürülmüştür.

Ceza Muhakemesi Kanunun 321. maddesi uyarınca yargılanmanın yenilenmesi isteminin kabul edilebilmesi için ilk hükmün verilmesinde esas alınan olgularla birlikte yeniden değerlendirilmesini gerektirecek nitelikte maddi bir olgunun bulunduğunun hükmün kesinleşmesinden sonra saptanması gerekir.

Söz konusu ihlal kararında ise yargılama sonrasında ortaya çıkan ve kesin hükmün esasını etkileyecek nitelikte olan maddi bir olgunun varlığına değil, kapatılmaya esas alınan mevcut olguların değerlendirilmesinde hata yapıldığı düşüncesine dayanılmaktadır.

Ceza Muhakemesi Kanunu, mevcut olguların değerlendirilmesinde hata yapılarak hüküm kurulmasını temyiz nedeni olarak kabul etmekle birlikte yargılanmanın yenilenmesini gerektirecek bir neden olarak görmemektedir.

Bu nedenle yargılanmanın yenilenmesi isteminin Ceza Muhakemesi Kanunun 321. maddesi uyarınca esassızlık noktasından reddine karar verilmesi gerekmiştir.

V- SONUÇ

Kapatılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi Genel Başkanı Nihat SARGIN ile Genel Sekreteri Nabi YAĞCI vekilleri Av. Güney DİNÇ ve Av. Erşen SANSAL'ın, Anayasa Mahkemesi'nin Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin kapatılmasına ilişkin 16.7.1991 günlü, E.1990/1(Siyasi Parti - Kapatma), K.1991/1 sayılı kararına karşı yargılamanın yenilenmesi istemini içeren 23.10.2003 günlü dilekçesi ve ekleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü;

1- Kapatılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi hakkındaki yargılamanın yenilenmesi isteminin, 4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 321. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, esassız olması nedeniyle REDDİNE, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Karar örneğinin istemde bulunanlar vekilleri ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na tebliğine, OYBİRLİĞİYLE,

8.1.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

KARŞIOY GEREKÇESİ

Kapatılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi(TBKP), Genel Başkanı Nihat Sargın ve Genel Sekreteri Nabi Yağcı vekilleri Av. Güney Dinç ve Av. Erşen Sansal tarafından verilen 23.10.2003 günlü dilekçe ile ilgili olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının görüşü alındıktan sonra 2.3.2007 günü verilen kararla, *"Kapatılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi hakkındaki davanın 4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülmesi isteminin, aynı Yasa'nın 318. maddesi uyarınca kabule değer olduğuna karar verilmiş ve ayrıca 5271 sayılı Yasa'nın 319. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince, bir diyecekleri varsa yedi gün içinde bildirmeleri için karar örneğinin istemde bulunanlar vekili ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na tebliğine, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, 133/1996/752/951 sayılı başvuruya ilişkin 30 Ocak 1998 günlü kararının aslının ve Türkçe tercümesinin onaylı bir örneğinin Dışişleri Bakanlığı'ndan istenmesine"* karar verilmiştir. Tarafların diyeceklerini bildirmesinden ve karar aslı ile tercümesinin gönderilmesinden sonra ise, ileri sürülen iddiaların yeterince doğrulanamaması ve istemin dayanağını oluşturan yargılamanın yenilenmesi nedeninin hükmün esasına etkili nitelikte olmaması nedenleriyle esassızlık noktasından reddine oyçokluğuyla karar verilmiştir.

Türkiye Birleşik Komünist Partisinin kapatılması ile ilgili sürece göz atıldığında gelişmelerin kısaca şu şekilde gerçekleştiği görülmektedir:

Anayasa Mahkemesi'nin 16.7.1991 günlü, E:1990/1 ve K:1991/1 (Siyasi Parti Kapatma) sayılı kararı ile, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin kapatılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi ile Parti'nin Genel Başkanı Nihat Sargın ve Genel Sekreteri Nabi Yağcı, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin kapatılmasının İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi'nin 6/2., 9/1., 11/1., 11/2., 14. ve 18. maddeleri ile 1 Numaralı Protokol'ün 1. ve 3. maddelerine aykırılığı savları ile 7.1.1992 günü Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna başvurmuşlardır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Kurul'u da 30.1.1998 günlü, 133/1996/752-951 sayılı kararı ile, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin kapatılmasının Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlali niteliğinde olduğuna oybirliği ile karar vermiştir.

4.2.2003 günlü, 25014 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 23.1.2003 tarih ve 4793 sayılı "Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 3. maddesi ile 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 327. maddesine 6. fıkra olarak, *"Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması. Bu halde, muhakemenin iadesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir."* şeklinde bir kural eklenmiştir. Böylece, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 327. maddesinde yapılan değişiklikle muhakemenin iadesi sebeplerine bir yenisi daha eklenmiş bulunmaktadır. Bu fıkra ilgili olarak Kanun Tasarısı'nın genel gerekçesinde şu ifadelere yer verilmiştir: *"Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı nedeniyle hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesine ilişkin hüküm getirilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6'ncı maddesine paralel olarak 4709 sayılı Kanunla Anayasanın 36'ncı maddesine "adil yargılanma" hakkı eklenmiştir. Adil yargılanma hakkının bir uygulaması olarak yargılamanın yenilenmesi nedenleri arasına Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin veya eki protokollerin ihlâli nedeniyle verilen mahkûmiyet kararları da dahil edilmek suretiyle Sözleşme veya eki protokollerin hükümlerinin iç hukuka yansıtılması sağlanmıştır."* 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 327. maddesinin 6. fıkrasındaki kural 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde de aynen tekrarlanmıştır.

Kapatılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi(TBKP), Genel Başkanı Nihat Sargın ve Genel Sekreteri Nabi Yağcı vekilleri Av. Güney Dinç ve Av. Erşen Sansal tarafından verilen 23.10.2003 günlü dilekçe ile yargılamanın yenilenmesine ilişkin istemlerini Anayasa Mahkemesine iletmişlerdir.

Konu AİHM kararlarının olağanüstü bir kanun yolu olarak yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılması nedeniyle Ceza Muhakemesi Kanunu açısından ve Anayasanın 90. maddesi ışığında AİHS kuralları ile AİHM kararlarının bağlayıcılığı açısından ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Ceza Muhakemesi Kanunu Açısından

Türk hukukunda yargılamanın yenilenmesi kurumu 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usul Kanununda olduğu gibi, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda da düzenlenmiş bulunmaktadır.

Yargılamanın yenilenmesi konusunda AİHM kararlarının gözetilmesine ilişkin mevzuatımızdaki ilk düzenleme 4771 sayılı Kanunla Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu (CMUK) ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda (HUMK) yapılan düzenlemelerdir. Bu yasal düzenlemeler sonucunda yargılamanın yenilenmesi sebeplerine bir yenisi eklenmiştir. Buna göre AİHM'nin ihlal kararları, şartları mevcutsa, doğrudan doğruya yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılmıştır.

Bu düzenlemelerin yürürlüğü için ileri bir tarih belirlenmiş olması nedeniyle daha uygulanma imkanı bulamadan bu defa 4793 sayılı Kanun'la aynı konuda yeni düzenlemeler getirilmiştir. 4793 sayılı Kanun'la 4771 sayılı Kanun'da öngörülen başvuru yöntemi terk edilmekle birlikte, espri aynen muhafaza edilmiştir. Artık AİHM'nin AİHS ve/veya eki Protokollerin ihlal edildiğine karar verdiği bir kararı, hukuk ve ceza davaları açısından başlı başına bir yargılamanın yenilenmesi sebebi sayılmaktadır.

Bu arada 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 4 Aralık 2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) daha önce CMUK'nda benimsenen düzenlemeyi hemen hemen aynen muhafaza etmiştir.

Yargılamanın yenilenmesi talebinin kabule şayan olup olmaması ile ilgili verilecek kararlar ile yapılacak usuli işlemlerin neler olduğu CMUK'nun 335-341 maddelerinde ve CMK'nun 315-323 maddelerinde düzenlenmiştir. Bir ceza yargılamasına ilişkin olarak ele alınan bu düzenlemelere göre, Mahkeme yargılamanın yenilenmesi talebini esastan incelemeyi kabul ederse delillerin toplanması aşamasına geçer (CMUK.m. 337/CMK.m.320). Bunun sonucuna göre elde edilen deliller evvelki hükme hiçbir tesir etmiyorsa iade talebi esassız olması noktasında reddedilir, aksi halde yeniden duruşma yapılmasına karar verilir (CMUK.m.338/CMK.m.321). Yeniden yapılacak duruşma neticesinde mahkeme ya evvelki hükmü tasdik

eder veya iptal ile dâva hakkında yeni baştan hüküm verir (CMUK.m. 341-1/CMK.m.323-1).

Kanunun 321. maddesindeki düzenlemeye göre, yargılamanın yenilenmesi isteminin kabule değer bulunmasından sonraki evrede mahkeme tarafından yapılacak incelemeden sonra;

- Yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların yeterli derecede doğrulanamaması veya 311'inci maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile 314'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yazılı hallerde işin durumuna göre bunların önce verilmiş olan hükme hiçbir etkisi olmadığının saptanması halinde yargılamanın yenilenmesi istemi, esassız olması nedeniyle duruşma yapılmaksızın reddedilecek, ya da,

- Yargılamanın yenilenmesine ve duruşmanın açılmasına karar verilecektir.

311. maddenin (a) bendinde "Duruşmada kullanılan ve hükmü etkileyen bir belgenin sahteliğinin anlaşılması; (b) bendinde "Yemin verilerek dinlenmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkileyecek biçimde hükümlü aleyhine kasıt veya ihmal ile gerçek dışı tanıklıkta bulunduğunun veya oy verdiğinin anlaşılması"; 314. maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde ise "Duruşmada sanığın veya hükümlünün lehine ileri sürülen ve hükme etkili olan bir belgenin sahteliğinin anlaşılması" durumları düzenlenmektedir. Görüldüğü gibi, belirtilen hususların eldeki işle ilgisi bulunmamaktadır.

Çoğunluk kararında iddiaların yeterice doğrulanamaması, yargılama sonrasında ortaya çıkan ve kesin hükmün yeniden değerlendirilmesini gerektirecek nitelikte maddi bir olgunun bulunmadığı istemin esassızlığı nedeniyle reddine dayanak yapılmış ise de, CMK.'nun 311. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde düzenlenen yargılamanın yenilenmesi nedeni açısından istemde ileri sürülen iddia ve maddi olgu bizatihi "AİHM'nin ihlal kararı"dır. Bu iddianın doğrulanamaması gibi bir durum söz konusu edilemeyecektir. Öte yandan, CMK.'nun 321. maddesinde, iddianın daha önce verilmiş olan hükme etkisinin olup olmadığı yönündeki değerlendirme yalnızca "311'inci maddenin birinci fıkrasının (a)(sahte belge) ve (b)(yalan tanıklık veya bilirkişilik) bentleri ile 314'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) (sahte belge)bendinde yazılı hâller" için öngörülmüş bulunmaktadır. CMK.'nun 321. maddesi, AİHM'nin ihlal kararına dayalı yenileme nedeni açısından, ihlal kararının önceki hükmün yeniden değerlendirilmesini

gerektirecek nitelikte olmadığı şeklindeki bir değerlendirmeyle istemin reddine karar verilmesine olanak sağlayacak bir düzenleme içermemektedir.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 33. maddesi gereğince siyasi parti kapatma davalarında uygulanan Ceza Muhakemesi Kanunu'nun açık hükmü nedeniyle artık AİHM'nin ihlal kararı yargılamanın yenilenmesi nedenidir. Bu nedenle, siyasi parti kapatma kararları ile ilgili olarak gerçekleşen AİHM'nin ihlal kararına dayalı yargılamanın yenilenmesi taleplerinin incelenmesi sırasında, istemin kabule değer bulunmasından sonraki inceleme evresinde, belirtilen nedenlerle yargılamanın yenilenmesi isteminin esassız olması nedeniyle reddine karar verilmesi mümkün değildir. Aksi düşüncenin kabulü AİHM kararlarını başlıbaşına bir ihlal nedeni olarak kabul eden yasakoyucunun iradesine aykırı olacağı gibi, düzenlemeyi de anlamsız ve uygulanamaz hale getirecektir.

Çoğunluk gerekçesinde, ihlal kararının, yargılama sonrasında ortaya çıkan ve kesin hükmün esasını etkileyecek nitelikte olan maddi bir olgunun varlığına değil, mevcut olguların değerlendirilmesinde hata yapıldığı düşüncesine dayanıldığı, Ceza Muhakemesi Kanununda "mevcut olguların değerlendirilmesinde hata yapılarak hüküm kurulmasının yargılamanın yenilenmesini gerektirecek bir neden olarak görülmediği" belirtilerek, bu gerekçeyle istemin reddine karar verilmiştir. Ancak, yargılamanın yenilenmesi kurumu, tam da yargılama sonucunda verilen ve kesinleşen kararlardaki adli hataların düzeltilmesi amacıyla öngörülen olağanüstü bir kanun yoludur. Bu kanun yolu bakımından CMK.231. maddesinde tek tek sayılmış olan sebeplerden birine ilişkin önemli bir hatanın tesbit edilmiş olması gereklidir. Belirtilen sebepler yeni delil ve olgular olarak adlandırılabilir. Kural olarak hukuki hata(değerlendirme hatası)nın yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılamayacağı söylenebilirse de, AİHM'nin ihlal kararları maddede düzenlenen diğer yenileme nedenlerinden ayrı değerlendirilmelidir. Eldeki işte söz konusu olduğu gibi AİHM'nin ihlal kararının yenileme sebebi sayılması durumu ise hukuki hata nedeniyle yargılamanın yenilenmesine olanak tanıyan istisnai bir düzenleme olarak görülmelidir.

CMK.311. maddesinde yapılan düzenlemenin eleştiriye açık olduğu, AİHM'nin ihlal kararları ile diğer yargılamanın yenilenmesi nedenleri bakımından aynı ortak kuralların uygulanmasının öngörülmesinin uygulamada sıkıntılara neden olabileceği, AİHM'nin tüm ihlal kararlarının değil de belirli türden aykırılıklara dayanan kararlarının yargılamanın

yenilenmesi nedeni sayılmasının daha doğru olacağı, AİHM'nin ihlale ilişkin tüm kararlarının yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılmasının ulusal yargı yetkisine, yargı bağımsızlığı ilkesine aykırı olabileceği şeklinde değerlendirmeler yapılabilir ise de, halen yürürlükte bulunan mevzuat hükümleri karşısında bu değerlendirmeler ancak olması gereken hukuk bakımından göz önünde tutulabilecek argümanlar olmaktan ileriye geçemezler.

Yargılamanın yenilenmesi ile ilgili yürürlükte bulunan düzenleme dikkate alındığında, Mahkemenin yargılamanın yenilenmesi istemini kabul edilebilir bulması halinde, yargılamanın yenilenmesine ve duruşma açılmasına karar vermesi gerekmektedir.

Anayasanın 90. Maddesi ve AİHS Açısından

AİHS başta temel insan hakları, kişi özgürlüğü, adil yargılanma hakkı gibi Sözleşme ile garanti altına alınan hak ve özgürlüklerin asgari standardını belirlemek üzere oluşturulan bir sistemdir. AİHS'nin 1. maddesi ile Sözleşmeyi imzalayan taraf devletler, Sözleşme ile tanınan bu hak ve özgürlükleri, kendi ülkelerinde sağlamak, güvence altına almak, korumak ve iç hukukunu Sözleşme ile uyumlu hale getirmek yükümlülüğü altına girmişlerdir. Ülkemiz AİHS'ni 4 Kasım 1950 tarihinde imzalamış ve 10 Mart 1954 tarihinde onaylamıştır. Onay belgesinin 18 Mayıs 1954 tarihinde Avrupa Komisyonu Genel Sekreterliğine tevdi edilmesi ile Türkiye Sözleşmeye taraf olmuştur. 21 Nisan 1987'de (o zamanki Komisyona) bireysel başvuru hakkını ve 27 Eylül 1989 tarihinde de Divanın (Mahkemenin) zorunlu yargı yetkisini tanımıştır.

AİHS'nin 46. maddesinde AİHM kararlarının bağlayıcı olduğu açıkça ifade edilmiştir. AİHM yerel yargı organlarına göre bir üst mahkeme niteliğinde olmadığından dolayı iç hukukta verilen kararları iptal etmemekte, yapılan işlem ya da eylemin veya mahkeme kararının Sözleşmenin veya ek protokollerin bir hükmünü ihlal edip etmediğini tespit etmekle yetinmektedir. AİHM'nin ihlalin tespitine ilişkin kararından sonra, bu kararın gereğinin nasıl yerine getirileceği taraf devlete kalmıştır.

AİHM'nin ihlale yönelik tespitinin iç hukukta kesinleşmiş bir yargı kararına ilişkin olması halinde kesin hükmün bağlayıcılığı ilkesi nedeniyle ihlalin etki ve sonuçlarının giderilmesi sınırlı bir şekilde olanaklı olabilmektedir. İhlali ortadan kaldırmada en etkili yol olarak yargılamanın yenilenmesi yolunun bu alanda uygulanması düşüncesi ileri sürülmüştür. Bu düşünceyle başta İsviçre, Lüksemburg ve Norveç olmak üzere diğer

Avrupa ülkeleri Sözleşmeye aykırılığı AİHM kararı ile tespit edilen kesinleşmiş yargı kararları bakımından yargılamanın yenilenmesi yolunu öngören düzenlemelere mevzuatlarında yer vermişlerdir. Ülkemizde de aynı düşüncenin hayata geçirilmesi amacıyla önce Eski Ceza Muhakemeleri Usul Kanununda değişiklikler yapılmış, sonrasında da 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda AİHM'nin ihlal kararları diğer yenileme nedenlerinden farklı bir yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak açıkça öngörülmüştür. Böylece iç hukuktaki yetkili ve görevli yargı kuruluşuna yeniden yargılama yaparak kararını düzeltmesine olanak sağlanmış olmaktadır. Öte yandan, böyle bir yolun açılmış olmasına rağmen, yargılama makamının bu şekilde yapacağı yeniden yargılamada eski kararındaki sonuca varması da olanaklıdır. Bu durumda ihlalin olumsuz etkilerinin yasal değişiklik, tazmin gibi diğer yöntemlerle giderilmesi zorunluluğunu ortaya çıkaracaktır.

7 Mayıs 2004 günlü, 5170 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'la Anayasanın 90. maddenin son fıkrasına eklenen kuralla "usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümlerinin esas alınacağı" açıkça düzenlenmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bir yönüyle Anayasa'nın 90. maddesi gereğince aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda esas alınması zorunlu olan bir kanun hükmünde iken; diğer yönüyle de, Anayasa'da düzenlenen temel hak ve hürriyetlerin kapsam ve içeriklerinin belirlenmesi sırasında göz önünde tutulması gereken temel bir belge niteliğindedir.

Türkiye Birleşik Komünist Partisinin kapatılmasına ilişkin kararda gerekçenin dayandırıldığı 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun birçok kuralının AİHS'ne aykırılığının AİHM'nin kararı ile tespitinin yanında, Anayasa'da yapılan köklü değişikliklerden sonra Anayasa'ya da aykırı hale geldikleri ileri sürülmektedir. Bu olgular ve Anayasa'nın 90. maddesindeki değişiklik nedeniyle önceden verilen kararda dayanılan Kanun hükümlerinin AİHS ve Anayasa karşısındaki durumlarının yeniden gözden geçirilmesinde zorunluluk bulunmaktadır.

Parti kapatma davalarında CMK hükümlerinin uygulanması ile bu davaların cezai karakteri, 4793 sayılı Kanun'la CMUK'nda yapılan ve CMK'nda devam ettirilen düzenleme ile AİHM'nin Sözleşme veya eki Protokollerin ihlal edildiğine dair kararının açıkça yargılamanın yenilenmesi

nedeni olarak sayılması, Anayasanın 90. maddesine göre Sözleşme hükümlerine; Sözleşmenin 46. maddesi gereği de AİHM kararlarına uyma zorunluluğu bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Anayasa Mahkemesi'nin siyasi parti kapatma davaları için ihlâl kararları nedeniyle yargılamanın yenilenmesinin zorunlu olduğu sonucuna varılmaktadır.

Türkiye, AİHM kararlarına dayalı olarak yargılamanın yenilenmesini hukuk, ceza ve idari davaların hepsi bakımından tanıyan sayılı ülkelerden birisidir. Düzenlemelerin yakın bir geçmişte yapılmış olması, kapsamının dar tutulması nedenleriyle bu konudaki örnekler yeni yeni ortaya çıkmaktadır. Geçirilen süreçte aynı zamanda ihlâl kararına götüren yasal düzenlemelerde de değişiklik yapıldığından, yeniden görülecek davaların AİHM içtihatları ile uyumlu olması beklenmektedir. Anayasanın 90/son maddesindeki yeni düzenlemenin amacı da budur. Anayasa Mahkemesinin birçok kararında da isabetle vurgulandığı gibi, günümüzde insan, içinde yaşadığı ulusun bireyi olduğu kadar, aynı zamanda insanlığın da bir üyesi durumuna gelmesi sayesinde artık insan hak ve özgürlükleri yalnızca ulusal bir hukuk sorunu olmaktan çıkmış, evrensel bir anlam ve içerik kazanmıştır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesinin siyasi parti kapatma davalarında yargılamanın yenilenmesi sorununu çözerken AİHS ve AİHM kural ve uygulamalarını gözden uzak tutmamalıdır. Zaten, AİHS'inde de, temel hak ve hürriyetlerin AİHM marifetiyle korunması ikinci plandadır. Aslolan, bunların iç hukukta teminat altına alınmış olması ve etkin bir şekilde korunmasıdır. Anayasa Mahkemesinin kabule değer görerek incelemeye başladığı yargılamanın yenilenmesi istemini, Anayasa ve yasalarda yapılan değişiklikleri göz ardı ederek "esassız olması" gerekçesiyle reddetmiş olması temel hak ve hürriyetlere sağlanan güvenceyi etkisizleştiren bir uygulamaya yol açacaktır.

Anayasa Mahkemesinin 16.7.1991 günlü, Esas 1990/1 (Siyasî Parti Kapatma), Karar 1991/1 sayılı TBKP'nin kapatılmasına ilişkin kararında iki temel gerekçeye dayanılmıştır. Bunlardan birincisi Parti'nin adında "komünist" sözcüğüne yer verilmesi, ikincisi ise Parti tüzük ve programında, azınlık yaratılarak milletin bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmaya yönelik beyan ve açıklamaların bulunmasıdır. 4121 sayılı Anayasa Değişikliği Hakkında Kanun ile yapılan değişikliklerden sonra, siyasi partilere yönelik yasaklar ve yasaklara ilişkin temel normlar, Anayasa'da tüketici bir biçimde, "numerus clausus" ilkesine uygun olarak düzenlenmiştir. Ayrıca ihtara uymama halinde siyasi partinin kapatılmasını öngören kurallar yürürlükten kaldırılmıştır.

AİHM'nin TBKP ile ilgili kararında, adında "komünist" sözcüğü bulunması ve hiçbir faaliyeti gözlenmeden tüzük ve programındaki kimi açıklamalar dikkate alınmak suretiyle kurulmasından kısa süre sonra kapatılmasını ifade özgürlüğünün kullanılması şeklindeki davranışın cezalandırılması niteliğinde görmüş, TBKP'nin kapatılmasını radikal bir tedbir, hedeflenen amaca göre orantısız ve demokratik bir toplumda gerekli olmayan bir tedbir olarak nitelendirerek Sözleşme'nin 11. maddesine aykırılığını tespit etmiştir.

Yargılamanın yenilenmesi suretiyle AİHM'in ihlali tespite yönelik kararının, AİHS hükümleri, Anayasa ve yasalarda temel hak ve hürriyetlerin korunması bakımından asgari standardın sağlanması amacıyla yapılan olumlu değişikliklerle ortaya çıkan anlayış farklılığı da gözetilerek verilen önceki kararın tekrar değerlendirilmesine olanak sağlanması gerekirken, yasakoyucunun AİHM'nin ihlal kararını başlıbaşına bir yargılamanın yenilenmesi nedeni sayan iradesine aykırı bir yorumla istemin esassız olması nedeniyle reddine karar verilmiştir.

Şüphesiz ki, yeniden yapılacak yargılamada Anayasa Mahkemesinin AİHM'nin ihlal kararındaki tespitlere rağmen aynı sonuca ulaşması da mümkün bulunmaktadır. Ancak, çoğunluğun görüşünde olduğu gibi, önceden verilen kararın AİHM'nin kararı ile birlikte yeniden değerlendirilmesinin önünün baştan tamamen kapatılması düzenlemeyi anlamsız hale getirecek bir uygulama niteliğinde olacaktır. Bu yorumla AİHM'nin ihlal kararı ancak, Parti'nin savunmasının alınmaması, dayanılan belgenin sahteliğinin ortaya çıkması gibi neredeyse gerçekleşme ihtimali olmayan durumlarda yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak görülecek, eldeki işte olduğu gibi Sözleşmeye aykırı yorum nedeniyle verilecek ihlal kararları hiçbir şekilde yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak görülmeyecektir ki, böyle bir yorumun amaca uygun bir yorum olmadığı açıktır.

Açıklanan nedenlerle, kanunda öngörülen şekil ve esaslara uygun olarak yapıldığı anlaşılan yargılamanın yenilenmesi isteminin; Anayasanın 90. maddesi gereğince mevzuatımızın bir parçası olan İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin 1., 46. ve 53. maddelerindeki düzenlemeler, siyasî parti kapatma davalarında CMUK/CMK hükümlerinin tatbik edilmesi, bir ceza yaptırımı niteliğindeki parti kapatma ve buna bağlı diğer müeyyidelerin ceza hükmü niteliğinde olması, 4793 ve 5271 sayılı Kanun'larda "Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle

verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması"nın açık bir biçimde yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak kabul edilmiş olması, eldeki işte CMK.'nun 321. maddesinde belirtilen türden bir ret nedeninin bulunmaması hususları birlikte değerlendirildiğinde, istemin kabulüne karar verilmesi gerekirken, "esassız olması nedeniyle reddine" karar verilmiş olması nedeniyle çoğunluk görüşüne katılmadık.

Başkan	Üye
Haşim KILIÇ	Sacit ADALI

KARŞIOY GEREKÇESİ

Kapatılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi hakkındaki davanın, 4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülmesi isteminin, aynı Yasa'nın 318. maddesi uyarınca kabule değer olduğuna karar verilerek, taraflardan diyecekleri sorulmuş, ayrıca konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı ve tercümesi gibi kimi delillerin toplanmasına karar verilmiştir. Böylece, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 33. maddesine göre, siyasi parti kapatma davalarında uygulanacak CMK'nun 319. ve 320. maddelerinin gereğinin, söz konusu davaların özelliği de gözetildiğinde, yerine getirilmiş olduğu sonucuna varılarak istemin, Yasa'nın 321. maddesi uyarınca değerlendirilmesine geçilmiştir. Bu aşamada, ileri sürülen iddiaların yeterli ölçüde doğrulanmadığı sonucuna ulaşılarak yargılamanın yenilenmesi isteminin, "esassız olması" nedeniyle reddine oyçokluğuyla karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi tarafından 16.7.1991 günlü, Esas 1990/1 (Siyasî Parti Kapatma), Karar 1991/1 sayılı karar ile faaliyetlerinin Anayasa ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'na aykırı olduğuna ve aynı Yasa'nın 101. maddesinin (b) bendi uyarınca kapatılmasına karar verilen Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin bu karara karşı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurusu üzerine Mahkeme, 30.1.1998 günlü, 113/1996/752-951 sayılı kararla Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin kapatılmasının Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlâli olduğuna karar vermiştir.

İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Yüksek Sözleşmeci

Taraflar, taraf oldukları davalarda Mahkeme'nin kesinleşmiş kararlarına uymayı taahhüt ederler. Bu kararlarla saptanan ihlâlin giderilmesi, hiç kuşkusuz taraf devletlere ait bir yükümlülüktür. Yasalar veya idari işlemlerle giderilebilecek ihlâller konusunda devletlerin büyük zorluklarla karşılaşmayacakları ileri sürülebilirse de; ihlâlin bir mahkeme kararından kaynaklanması durumunda, hukuk devleti ve yargı bağımsızlığı ilkeleri nedeniyle yargı kararlarına müdahale edilememesi soruna farklı çözümler getirilmesini zorunlu kılmaktadır. İhlâlin konusunu kesinleşmiş bir mahkeme kararı oluşturduğunda, taraf devletlerin ihlâlin giderilmesi konusundaki yükümlülüklerini yerine getirebilmelerinin bu kararın ancak bir mahkeme kararıyla ortadan kaldırılmasıyla olanaklı hale gelebileceği açıktır. Nitekim, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 19 Ocak 2000 tarihinde aldığı kararla "eski hale getirme" konusunda tek yol olmasa bile en etkili çıkar yol olarak yargılamanın yenilenmesine mevzuatta yer verilmesini tavsiye etmiştir. 4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda da bu yol benimsenerek 311. maddenin birinci fıkrasında "hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi nedenleri" arasında (f) bendi ile "ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'nin veya eski protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması" hali de sayılmıştır. Böylece Mahkemenin Sözleşmenin ihlâl edildiğine ilişkin kararlarının konusunu oluşturan ve kesinleşen hükümle sonuçlanmış bir davanın hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi yoluyla Anayasa'da ve yasalarda yapılan değişikliklerde gözetilerek tekrar görülmesine bu bağlamda sözleşme ihlâllerinin giderilebilmesine olanak tanınmıştır.

Yenileme isteminin, CMK'nun 321. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların yeterli derecede doğrulanmaması kapsamında değerlendirilerek esassız olması nedeniyle reddi, 311. maddenin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinin özelliği ve getiriliş amacıyla bağdaşmamaktadır. Çünkü (f) bendi uyarınca yenilenme istemi, fıkranın diğer bentlerinden farklı olarak bir iddiaya değil, Sözleşme'nin ihlâl edildiğine ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin bir tespitine dayandırılmaktadır. Bu nedenle (f) bendi yönünden, yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların doğrulanması gibi bir durum söz konusu olamaz. Mahkeme'nin ihlâle ilişkin saptanması bu konuda ileri sürülen iddiaların yeterli derecede doğrulandığı yolunda önemli bir kanıt oluşturmaktadır.

Öte yandan, 321. maddenin çoğunluk görüşü doğrultusunda yorumlanması, öncelikle Anayasa'nın 90. maddesine eklenen "usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümlerinin esas" alınacağına ilişkin kuralın, yaşama geçirilmesini, bu bağlamda temel hakların korunmasıyla ilgili çağdaş normların tartışılıp değerlendirilmesini de engellemektedir. Oysa, yargılamanın yenilenmesi davasında, temel hak ve özgürlük alanlarının genişletilmesine yönelik yasal düzenlemeler doğrultusunda yeni ihlâller doğurmayacak farklı kararlar verilebileceği gibi Mahkeme'nin önceki kararlarıyla aynı içerikte kararlar da verilebilir. Burada amaç, temel hak ve özgürlüklerin korunması bakımından Avrupa Anayasa Hukukunun ortak değerleri haline dönüşen Sözleşme normları ve bu normların yaşama geçirilmesini sağlayan Mahkeme içtihatlarıyla uyum sağlayabilmekdir.

Açıklanan nedenlerle yargılamanın yenilenmesine karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Zehra Ayla PERKTAŞ

Esas Sayısı : 2006/9 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/1

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Halkın Yükselişi Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME KARARI

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımıyla 27.2.2007 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

"Halkın Yükselişi Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının ilk incelemesi sonucunda;

Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, 27.2.2007 gününde OYBİRLİĞİYLE" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Halkın Yükselişi Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2005 yılı gelirlerinin 389.187,25 YTL, giderlerinin 231.821,46 YTL, 2006 yılına devreden nakit mevcudunun 157.365,79 YTL olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 237.713,71 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 227.872 YTL.si bağış, 9.841,71 YTL.si banka mevduat gelirinden oluşmaktadır.

Genel Merkezi'nin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgüt gelirleri 151.473,54 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 26.383,75 YTL.si giriş ve üyelik aidatı, 585 YTL.si bayrak, flama, rozet vb. satış gelirleri, 1.050 YTL.si toplantı ve etkinlik geliri, 20 YTL.si basın yayın satış geliri, 119.606,29 YTL.si bağış ve yardımlar, 3.828,50 YTL.si teşkilattan alınan nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasaya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin giderleri 84.553,07 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 39.671,56 YTL.si kira ve yönetim gideri, 5.563,70 YTL.si bayrak, flama, rozet vb. gideri, 8.071,24 YTL.si toplantı ve etkinlik gideri, 25.096,95 YTL.si demirbaş eşya gideri, 6.149,62 YTL.si sair giderlerden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 153.160,64 YTL. dir.

Genel Merkez'in defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasaya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 147.268,39 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 97.035,50 YTL.si kira ve yönetim gideri, 6.844 YTL.si yolculuk gideri, 735 YTL.si bayrak, flama, rozet vb. gideri, 5.358,92 YTL.si toplantı ve etkinlik gideri, 2.084,14 YTL.si basın yayın gideri, 13.674,36 YTL.si demirbaş eşya gideri, 21.536,47 YTL.si sair giderlerden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2006 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 4.205,15 YTL. dir.

Parti'nin il örgütlerinin 2005 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasaya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2005 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede taşınmaz mal ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

Parti'nin 2005 yılı içinde edindiği 38.771,31 YTL tutarındaki taşınır malın Kanuna uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Halkın Yükselişi Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 389.187,25 YTL gelir ve 231.821,46 YTL gider ile 157.365,79 YTL kasa ve banka devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2003/34 (Siyasî Parti Malî Denetimi)
Karar Sayısı : 2008/2
Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Demokrasi ve Barış Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN ve Mehmet ERTEN'in katılımıyla 22.10.2003 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Demokrasi ve Barış Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"1- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı kayıtlarına göre 56 ilde örgütlenmiş olmasına karşılık 50 ile ilişkin olan parti kesinhesabının, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı kayıtlarına uygun olarak eksik olan 6 il (Amasya, Bolu, Çorum, Düzce, Eskişehir ve Rize) örgütü kesinhesabını da kapsayacak biçimde (iller ve birleşik kesinhesap cetvellerinin) yeniden düzenlenerek onaylı örnekleri ile buna uygun olarak Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararının da yeniden düzenlenerek onaylı örneğinin,

2- 2820 sayılı Yasa'nın 74. maddesi gereğince, Parti'nin 2001 yılı hesap döneminde edindiği "taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların" değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini gösteren listelerin,

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 74. maddesi uyarınca Parti'den istenmesine oybirliğiyle"

karar verilmiştir.

Bu kararda belirtilen eksikliklerin, Parti'nin 22.12.2003 tarih ve 454 sayılı yazısı ve ekindeki belgelerle giderildiği ve bu haliyle Demokrasi ve Barış Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının 2820 sayılı Yasa'nın 74. maddesine

uygun olarak verildiği ve hesap çizelgelerinin doğru ve denk olduğu görüldüğünden,

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımıyla 9.6.2006 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Demokrasi ve Barış Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyadaki eksiklikler giderildiğinden işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2001 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Demokrasi ve Barış Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2001 yılı gelirlerinin 25.233.087.311.- lira, giderlerinin 24.697.172.776.- lira, 2002 yılına devreden nakit mevcudunun 535.914.535.- lira olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 4.032.103.111.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 3.620.000.000.- lirası bağış gelirleri ve 412.103.111.- lirası ise 2000 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 21.200.984.200.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 20.923.951.500.- lirası bağış gelirleri ve 277.032.700.- lirası ise 2000 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 3.865.467.457.- lira olarak gösterilmiş olup, tamamı genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2002 yılına devreden nakit mevcudu 166.635.654.- liradır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 20.831.705.319.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 5.525.555.319.- lirası genel yönetim giderleri ve 15.306.150.000.- lirası ise büro giderlerinden oluşmaktadır.

Parti'nin il örgütlerinin 2001 yılı gelirleri ve giderleri arasındaki 369.278.881.- liralık fark nakit mevcudu olarak 2002 yılına devretmiştir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Demokrasi ve Barış Partisi'nin 2001 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2001 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Demokrasi ve Barış Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2001 yılı kesinhesabında gösterilen 25.233.087.311.- lira geliri, 24.697.172.776.- lira gideri ve 2002 yılına devreden 535.914.535.- lira nakit mevcudunun eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/14 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/3

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Halkın Kurtuluş Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımıyla 27.2.2007 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Halkın Kurtuluş Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Halkın Kurtuluş Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2005 yılı gelirlerinin 16.667,00 YTL, giderlerinin 16.301,56 YTL ve 2006 yılına devreden nakit mevcudunun 365,44 YTL olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 6.239,00 YTL olarak gösterilmiş olup, tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 10.428,00 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.745,00 YTL.si aidat gelirleri ve 8.683,00 YTL.si bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 6.131,58 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 4.400,00 YTL.si kira ve bina giderleri, 27,33 YTL.si kargo giderleri ve 1.704,25 YTL.si ise genel giderlerden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılına devreden nakit mevcudu 107,42 YTL. dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 10.169,98 YTL olarak gösterilmiş olup, bunun tamamı büro genel giderlerinden oluşmaktadır.

Parti'nin il örgütlerinin 2005 yılı gelirleri ve giderleri arasındaki 258,02 YTL.lik fark nakit mevcudu olarak 2006 yılına devretmiştir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Halkın Kurtuluş Partisi'nin 2005 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2005 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL.yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Halkın Kurtuluş Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 16.667,00 YTL geliri, 16.301,56 YTL gideri ve 365,44 YTL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2003/37 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/4

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Hak ve Özgürlükler Partisi'nin 2002 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımıyla 9.6.2006 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Hak ve Özgürlükler Partisi'nin 2002 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2002 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Hak ve Özgürlükler Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2002 yılı gelirlerinin 18.273.545.639.- lira, giderlerinin 21.109.336.385.- lira, 2003 yılına devreden borcunun 2.836.203.965.- lira ve devreden nakit mevcudunun 413.219.- lira olduğu, gelir ve borç devir rakamlarının toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 9.513.545.639.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 9.500.000.000.- lirası bağış gelirleri ve 13.545.639.- lirası ise 2001 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 8.760.000.000.- lira olarak gösterilmiş olup, tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 9.349.979.185.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 9.327.979.185.- lirası genel giderler ve 22.000.000.- lirası si ise önceki yıla ait vergi ödemesinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2003 yılına devreden nakit mevcudu 163.566.454.- liradır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 11.759.357.200.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 5.040.000.000.- lirası genel yönetim giderleri ve 6.719.357.200.- lirası ise büro giderlerinden oluşmaktadır.

Parti'nin il örgütlerinin 2002 yılı gelirleri ve giderleri arasındaki 2.999.357.200.- liralık fark borç olarak 2003 yılına devretmiştir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Hak ve Özgürlükler Partisi'nin 2002 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2005 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Hak ve Özgürlükler Partisi'nin 2002 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2002 yılı kesinhesabında gösterilen 21.109.749.604.- lira geliri, 21.109.336.385.- lira gideri ve 413.219.- liranın banka mevcudunun eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/11 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/5

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Cumhuriyetçi Demokrat Türkiye Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16 maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımıyla 27.2.2007 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Cumhuriyetçi Demokrat Türkiye Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Cumhuriyetçi Demokrat Türkiye Partisi'nin il örgütü bulunmadığından birleşik kesinhesabının çıkartılmadığı, Genel Merkezin 2005 yılı gelirlerinin 3.493,96 YTL., giderlerinin 3.113,75 YTL. ve 2006 yılına devreden nakit mevcudunun 380,21 YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 3.493,96 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 3.375,80 YTL.si bağış ve yardımlar, 118,16. YTL.si ise 2004 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 3.113,75 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.933,75 YTL.si yönetim giderleri ve 1.180,00 YTL.si demirbaş alım giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılına devreden nakit mevcudu 380,21 YTL.dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Cumhuriyetçi Demokrat Türkiye Partisi'nin 2005 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede;

Parti Genel Merkezi'nin 2005 yılında 2820 sayılı Yasa'nın 74. maddesi uyarınca herhangi bir taşınmaz mal ediniminin olmadığı, değeri yüz YTL. yi aşan 1.150,00 YTL. değerinde muhtelif demirbaş eşya niteliğinde taşınır mal ediniminin olduğu anlaşılmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nce 2005 yılında edinilen 1.150,00 YTL. değerindeki taşınır demirbaş mallar muhtelif büro malzemelerinden oluşmakta olup tamamı satın alma suretiyle edinilmiştir.

Cumhuriyetçi Demokrat Türkiye Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının ve eklerinin incelenmesinde, Parti Genel Merkezi'nin ihtiyacı için satınalma yoluyla edinilen 1.150,00 YTL. tutarındaki taşınır malların 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Cumhuriyetçi Demokrat Türkiye Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 3.493,96 YTL. geliri, 3.113,75 YTL. gideri ve 380,21 YTL. nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2001/27 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/6

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Emeğin Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME KARARI

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Enis TUNGA ve Mehmet ERTEN'in katılımıyla 17.12.2002 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Emeğin Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının ilk incelemesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2000 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Emeğin Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2000 yılı gelirlerinin 73.912.893.176.- TL, giderlerinin 70.635.352.978.- TL, 2001 yılına devreden nakit mevcudunun 3.277.540.198.- TL olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 19.986.256.605.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 6.024.200.000.- lirası il ödentileri, 9.450.000.000.- lirası bağış, 420.500.000.- lirası yayın satışları, 3.670.500.000.- lirası yemek, şenlik, konser vb. gelirler, 212.400.000.- lirası rozet, bayrak vb. gelirler, 208.656.605.- lirası 1999 yılından devreden kasa mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütleri gelirleri 53.926.636.571- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 34.908.769.000.- lirası ilçe ödentileri, 14.342.956.612.- lirası bağış, 345.000.000.- lirası yayın satışları, 2.997.704.190.- lirası yemek, şenlik, konser vb. faaliyetlerden sağlanan gelirler ve 1.332.206.769.- lirası ise 1999 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti genel Merkezi giderleri 19.575.459.137.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 7.999.487.500- lirası kira ve bina giderleri, 8.322.073.556.- lirası PTT ve kargo giderleri, 1.834104.200.- lirası tanıtım, temsil, propaganda giderleri, 208.901.881.- lirası basın, yayın, ilan giderleri, 79.219.000.- lirası kırtasiye giderleri, 1.131.673.000.- lirası genel giderlerden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2001 yılına devreden nakit mevcudu ise 410.797.468.- liradır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasaya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 51.059.893.84.-TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 27.391.044341.- lirası kira ve bina giderleri, 6.384.905.380.- lirası PTT ve kargo giderleri, 1.448.994.000.- lirası tanıtım, temsil, propaganda giderleri, 567.250.000.-lirası basın, yayın, ilan giderleri, 2.755.878.653.- lirası kırtasiye giderleri, 5.415.861.467.- lirası genel gider, 6.024.200.000.- lirası genel merkez payı, 1.071.760.000.- lirası kongre giderlerinden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2001 yılına devreden nakit mevcudu 2.866.742.730.- liradır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2000 yılında herhangi bir taşınmaz mal ya da yüz milyon lirayı geçen taşınır mal, menkul kıymet ve hak ediniminde bulunmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Emeğin Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2000 yılı kesinhesabında gösterilen 73.912.893.176.- lira gelir ve 70.635.352.978.- lira gider ile 3.277.540.198- lira nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2002/14 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/7

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Emeğin Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME KARARI

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Enis TUNGA ve Mehmet ERTEN'in katılımıyla 17.12.2002 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Emeğin Partisi'nin 2001 yılı birleştirilmiş kesinhesabında yer alan illerin dışında kalan ve örgütlendiği anlaşılan Kırşehir ve Ardahan illerini de kapsayacak biçimde hazırlanacak kesinhesabının Parti'den istenmesine ve 30 gün süre verilmesine karar verilmiştir. Bu karar üzerine Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne sunduğu kesinhesap içinde Kırşehir il kesin hesabının olduğu ve Ardahan ilininde herhangi bir gelir ve giderinin olmadığı bildirilmiş ve 9.1.2008 günlü oturumda

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2001 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Emeğin Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2001 yılı gelirlerinin 108.435.526.224.- TL, giderlerinin 102.928.724.602.- TL, 2002 yılına devreden

nakit mevcudunun 5.506.801.622.- TL olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti genel Merkezi gelirleri 27.000.303.593.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 15.189.506.125.- lirası il ödentileri, 11.400.000.000.- lirası bağış, 410.797.468.- lirası 2000 yılından devreden kasa mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasaya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütleri gelirleri 81.435.222.631.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 59.418.780.936.- lirası ilçe ödentileri, 15.879.603.965.- lirası bağış, 1.104.850..000 lirası yayın satışları, 1.960.245.000.- lirası yemek, şenlik, konser vb. faaliyetlerden sağlanan gelirler, 205.000.000.- lirası rozet, bayrak vb. sağlanan gelirler ile 2.866.742.370.- lirası ise 2000 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasaya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti genel Merkezi giderleri 25.564.026.975.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 9.876.900.000.- lirası kira ve bina giderleri, 12.622.248.980.- lirası PTT ve kargo giderleri, 818.920.000.- lirası basın, yayın, ilan giderleri, 469.714.000.- lirası kırtasiye giderleri, 1.776.243.995.- lirası genel giderlerden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2002 yılına devreden nakit mevcudu 1.436.276.618.- liradır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 77.364.697.627.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 38.042.539.000.- lirası kira ve bina giderleri, 11.044.657.429.- lirası PTT ve kargo giderleri, 3.284.625.000.- lirası tanıtım, temsil, propaganda giderleri, 603.300.000.- lirası basın, yayın, ilan giderleri, 3.075.807.500.- lirası kırtasiye giderleri, 5.784.262.573.- lirası genel gider, 15.189.506.125.- lirası genel merkez payı, 150.000.000.- lirası demirbaş alımları 190.000.000.- lirası kongre giderlerinden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2002 yılına devreden nakit mevcudu 4.070.525.004.- liradır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

D- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2001 yılında herhangi bir taşınmaz mal ya da yüz milyon lirayı geçen taşınır mal, menkul kıymet ve hak ediniminde bulunmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Emeğin Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2001 yılı kesinhesabında gösterilen 108.435.526.224.- lira gelir ve 102.928.724.602.- lira gider ile 5.506.801.622.- lira nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/6 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/8

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Emekçi Hareket Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Emekçi Hareket Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Emekçi Hareket Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2005 yılı gelirlerinin 13.237,76 YTL., giderlerinin 13.020,00 YTL. ve 2006 yılına devreden nakit mevcudunun 217,76 YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 2.617,76 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.080,00 YTL.si aidat gelirleri, 1.440,01 YTL.si il örgütlerinden aktarılan gelirler ve 97,75 YTL.si ise 2004 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 10.620,00 YTL. olarak gösterilmiş olup, bunun tamamı aidat gelirlerinden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 2.400,00 YTL. olarak gösterilmiş olup tamamı kira ve bina giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılına devreden nakit mevcudu 217,76 YTL. dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 10.620,00 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 8.863,00 YTL.si kira ve bina giderleri, 170,99 YTL.si haberleşme giderleri, 146,00 YTL.si genel giderler ve 1.440,01 YTL.si genel merkeze aktarılan tutarlardan oluşmaktadır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Emekçi Hareket Partisi'nin 2005 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2006 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Emekçi Hareket Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 13.237,76 YTL geliri, 13.020,00 YTL gideri ve 217,76 YTL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/9 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/9

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Emekçi Hareket Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Emekçi Hareket Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Emekçi Hareket Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2006 yılı gelirlerinin 19.057,66 YTL., giderlerinin 18.383,40 YTL. ve 2007 yılına devreden nakit mevcudunun 674,26 YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 6.220,26 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 2.700,00 YTL.si aidat gelirleri, 3.302,50 YTL.si il örgütlerinden aktarılan gelirler ve 217,76 YTL. si ise 2005 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 12.837,40 YTL. olarak gösterilmiş olup, bunun tamamı aidat gelirlerinden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 5.546,00 YTL. olarak gösterilmiş olup tamamı kira ve bina giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 674,26 YTL. dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 12.837,40 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 9.534,90 YTL.si kira ve bina giderleri ve 3.302,50 YTL.si genel merkeze aktarılan tutarlardan oluşmaktadır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Emekçi Hareket Partisi'nin 2006 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2006 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL.yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Emekçi Hareket Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 19.057,66 YTL geliri ve 18.383,40 YTL gideri ile 2007 yılına devreden 674,26 YTL nakit mevcudunun eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/31 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/10

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Halkın Kurtuluş Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Halkın Kurtuluş Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Halkın Kurtuluş Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2006 yılı gelirlerinin 40.722,44 YTL., giderlerinin 39.715,94 YTL. ve 2007 yılına devreden nakit mevcudunun 1.006,50 YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 11.207,42 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 11.100,00 YTL.si bağış gelirleri ve 107,42 YTL.si ise 2005 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 29.515,02 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 25.957,00 YTL.si bağış gelirleri, 3.300,00 YTL.si aidat gelirleri ve 258,02 YTL.si ise 2005 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 10.948,70 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 7.845,00 YTL.si kira ve bina giderleri, 1.170,46 YTL.si kargo giderleri ve 1.933,24 YTL.si ise genel giderlerden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 258,72 YTL. dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 28.767,24 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 19.874,30 YTL.si kira ve bina giderleri, 3.200,26 YTL.si kargo giderleri, 173,90 YTL.si kırtasiye giderleri, 640,00 YTL.si tanıtım ve temsil giderleri ve 4.878,78 YTL.si ise genel giderlerden oluşmaktadır.

Parti'nin il örgütlerinin 2006 yılı gelirleri ve giderleri arasındaki 747,78 YTL.lik fark nakit mevcudu olarak 2007 yılına devretmiştir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Halkın Kurtuluş Partisi'nin 2006 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2006 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL.yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Halkın Kurtuluş Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 40.722,44 YTL geliri ve 39.715,94 YTL gideri ile 2007 yılına devreden 1.006,50 YTL nakit mevcudunun eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/30 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/11

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Hak ve Özgürlükler Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Hak ve Özgürlükler Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Hak ve Özgürlükler Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2005 yılı gelirlerinin 48.111,01 YTL., giderlerinin 49.352,43 YTL., 2006 yılına devreden borcunun 1.177,63 YTL., ödenecek verginin 198,00 YTL. ve devreden nakit mevcudunun 134,21 YTL. olduğu, gelir ve borç devir rakamlarının toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 9.988,73 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 8.610,00 YTL.si bağış gelirleri ve 1.378,73 YTL.si ise 2004 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 38.122,28 YTL. olarak gösterilmiş olup, tamamı bağış ve aidat gelirlerinden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 10.052,52 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 9.887,52 YTL.si genel giderler ve 165,00 YTL.si ise önceki yıla ait vergi ödemesinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılına devreden nakit mevcudu 134,21YTL. dir.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılına devreden ödenecek vergi miktarı 198,00 YTL. dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 39.299,91 YTL. olarak gösterilmiş olup, tamamı genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır.

Parti'nin il örgütlerinin 2005 yılı gelirleri ve giderleri arasındaki 1.177,63 YTL. lik fark borç olarak 2006 yılına devretmiştir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Hak ve Özgürlükler Partisi'nin 2005 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2005 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Hak ve Özgürlükler Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 48.111,01 YTL geliri ve 49.352,43 YTL gideri ile 2006 yılına devreden 1.177,63 YTL borcu (gider farkı), 198,00 YTL ödenecek vergisi, 133,80 YTL kasa ve 0,41 YTL banka mevcudunun eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/26 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/12

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Ayyıldız Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Ayyıldız Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Ayyıldız Partisi'nin 2006 yılında sadece bir ilçede örgütlendiği ve 2006 yılında o ilçede herhangi bir gelir ve gider bulunmadığından birleşik kesinhesabın çıkartılmadığı, Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılı gelirlerinin 3.380,21 YTL., giderlerinin 3.090,49 YTL. ve 2007 yılına devreden nakit mevcudunun 289,72 YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 3.380,21 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 3.000,00 YTL.si bağış ve yardımlar, 380,21 YTL.si ise 2005 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 3.090,49 YTL. olarak gösterilmiş olup, tamamı genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 289,72 YTL. dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Ayyıldız Partisi'nin 2006 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2006 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL. yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Ayyıldız Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 3.380,21 YTL.. geliri, 3.090,49 YTL. gideri ve 289,72 YTL.. nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/13 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/13

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Aydınlık Türkiye Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2005 yılı gelirlerinin 16.805,62 YTL. ve giderlerinin 16.805,62 YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 7.469,12 YTL. olarak gösterilmiş olup, tamamı bağışlar ve diğer gelirlerden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 9.336,50 YTL. olarak gösterilmiş olup, tamamı bağışlar ve diğer gelirlerden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 7.469,12 YTL. olarak gösterilmiş olup, tamamı büro genel giderlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 9.336,50 YTL. olarak gösterilmiş olup, bunun tamamı büro genel giderlerinden oluşmaktadır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2005 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2005 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL.yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 16.805,62 YTL geliri ve 16.805,62 YTL giderinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/17 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/14

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Hak ve Özgürlükler Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Hak ve Özgürlükler Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Hak ve Özgürlükler Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2006 yılı gelirlerinin 42.739,06 YTL., giderlerinin 52.779,68 YTL., 2007 yılına devreden borcunun 12.649,45 YTL., ödenecek verginin 679,90 YTL., devreden nakit mevcudunun 3.288,73 YTL. olduğu, gelir ve borç devir rakamlarının toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 10.134,21 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 10.000,00 YTL.si bağış gelirleri ve 134,21 YTL.si ise 2005 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 32.604,85 YTL. olarak gösterilmiş olup, tamamı bağış ve aidat gelirlerinden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 7.525,38 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 6.845,48 YTL. si genel giderler, 198,00 YTL. si önceki yıla ait vergi ödemesi ve 481,90 YTL. si ise 2006 yılına ait vergi ödemesinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 3.288,73 YTL. dir.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılına devreden ödenecek vergi miktarı 679,90 YTL. dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 45.254,30 YTL. olarak gösterilmiş olup, tamamı genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır.

Parti'nin il örgütlerinin 2006 yılı gelirleri ve giderleri arasındaki 12.649,45 YTL. lik fark borç olarak 2007 yılına devretmiştir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Hak ve Özgürlükler Partisi'nin 2006 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2006 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL.yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Hak ve Özgürlükler Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 42.739,06 YTL geliri ve 52.779,68 YTL gideri ile 2007 yılına devreden 12.649,45 YTL borcu (gider farkı), 679,90 YTL ödenecek vergisi, 3.288,32 YTL kasa ve 0,41 YTL banka mevcudunun eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/22 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/15

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Aydınlık Türkiye Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2006 yılı gelirlerinin 16.890,26 YTL ve giderlerinin 16.890,26 YTL olduğu, gelir toplamı ile gider toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 8.495,26 YTL olarak gösterilmiş olup, tamamı bağışlar ve diğer gelirlerden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 8.395,00 YTL olarak gösterilmiş olup, tamamı bağışlar ve diğer gelirlerden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 8.495,26 YTL olarak gösterilmiş olup, tamamı büro genel giderlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 8.395,00 YTL olarak gösterilmiş olup, bunun tamamı büro genel giderlerinden oluşmaktadır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2006 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2006 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 16.890,26 YTL geliri ve 16.890,26 YTL giderinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/11 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/16

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Demokrat Halk Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME KARARI

Demokrat Halk Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının ilk incelemesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Demokrat Halk Partisi'nin 2006 yılında İstanbul ilinde teşkilatının olduğu, İstanbul ilinin de gelir ve gideri olmadığından dolayı sadece Genel Merkez kesinhesabı incelenmiştir.

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Demokrat Halk Partisi'nin Genel Merkezi'nin 2006 yılı gelirlerinin 4.635.-YTL, giderlerinin 4.590,14 YTL, 2006 yılına devreden nakit mevcudunun 44,86 YTL olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Genel Merkez Gelirlerin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılı gelirleri toplamı 4.635.- YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 810 YTL.si önceki yıldan devreden kasa mevcudundan, 3.825 YTL.si ise üye ödentisinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Genel Merkez Giderlerin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi'nin giderleri toplamı 4.590,14 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 2.560 YTL.si kira gideri, 280 YTL.si genel yönetim gideri,1.750,14 YTL.si ise gelir vergisi stopajı ile buna ilişkin ceza, gecikme faizi ve gecikme zamlarıdır.

Parti Genel Merkezinin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 44,86.- YTL.dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilen dışındaki giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

Ceza, Gecikme Faizi ve Gecikme Zammına İlişkin Liste

Vergi Dairesi Alındısının Tarih ve Nosu	**Mahiyeti**	**Tutarı**
19.12.2006/1300	Vergi ziyaı cezası	276,70
	Vergi ziyaı cezasının gecikme zammı	65,02
	Gecikme faizi	356,41
	Stopaj ve fon gecikme zammı	23,86
19.12.2006/1330	Stopaj ve damga vergisi gecikme zammı	24,77
	Gecikme faizi	19,46
19.12.2006/1320	Stopaj ve damga vergisi gecikme zammı	24,77
	Gecikme faizi	34,69
19.12.2006/1310	Stopaj ve damga vergisi gecikme zammı	23,81
	Gecikme faizi	47,84
19.12.2006/1340	Stopaj ve damga vergisi gecikme zammı	24,77
	Gecikme faizi	4,23
	Toplam	**926,33 YTL**

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 341. maddesinde vergi ziyaının, mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi yüzünden verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesini veya eksik tahakkuk ettirilmesini ifade ettiği,

344. maddesinde vergi veya sorumlu tarafından 341'inci maddede yazılı hallerde vergi ziyaına sebebiyet verilmesinin vergi ziyaı suçunu oluşturduğu

belirtilmiş,

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 70. maddesinin bir ve ikinci fıkralarında; "Siyasi partilerin giderleri amaçlarına aykırı olamayacağı,

Bir siyasî partinin bütün giderlerinin, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılacağı" ve aynı Kanun'un 75. maddesinin dördüncü fıkrasında ise; "Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verileceği" hükümleri yer almıştır.

Dolayısıyla parti görevlilerinin vergi ile ilgili yükümlülüklerini zamanında yapmamaları ve gerekli özeni göstermemeleri sonucu oluşan vergi ziyaı cezasından, gecikme faizi ve gecikme zammından parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır.

Açıklanan nedenlerle vergi ziyaı cezası, gecikme faizi ve gecikme zammının parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmesi mümkün görülmediğinden 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak yapılan toplam 926,33 YTL.lik ödemenin, aynı Kanun'un 75. maddesi hükmü uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2006 yılında herhangi bir taşınmaz mal ya da yüz yeni Türk lirasını geçen taşınır mal, menkul kıymet ve hak ediniminde bulunmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Demokrat Halk Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 4.635 YTL gelir ve 4.590,14 YTL gider ile 44,86 YTL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine aykırı olarak partinin amaçlarına uygun olmayan ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen 926,33 YTL karşılığı Parti malvarlığının, aynı Yasa'nın 75. maddesi uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesine,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/12 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/17

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Emek Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME KARARI

Emek Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının ilk incelemesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Emek Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2005 yılı gelirlerinin 196.933,60 YTL, giderlerinin 187.498,99 YTL, 2006 yılına devreden nakit mevcudunun 9.434,61 YTL olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 45.045,72 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 9.636,30 YTL.si il ödentileri, 28.750.- YTL.si bağış, 3.750.- YTL.si yayın satışları ve 2.909,42 YTL.si 2004 yılından devreden kasa mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasaya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgüt gelirleri 151.887,88 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 108.122,47 YTL.si ilçe ödentileri, 33.707,91 YTL.si bağış, 320 YTL.si yayın satışları, 3.755 YTL.si yemek, şenlik, konser vb. faaliyetlerden sağlanan gelirler, 500 YTL.si rozet, bayrak vb. sağlanan gelirler ile 5.482,50 YTL.si ise 2004 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin giderleri 45.045,72 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 24.510,75 YTL.si kira ve bina giderleri, 10.065,94 YTL.si PTT ve kargo giderleri, 200 YTL.si tanıtım, temsil, propaganda giderleri, 2.291 YTL.si basın, yayın, ilan giderleri, 4.329,48 YTL.si - lirası genel gider ve 100 YTL.si kongre giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılına devreden nakit mevcudu 3.548,55 YTL.dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 151.887,88 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 90.012,37 YTL.si kira ve bina giderleri, 11.945,96 YTL.si PTT ve kargo giderleri, 7.832,06 YTL.si tanıtım, temsil, propaganda giderleri, 1.001,34 YTL.si basın, yayın, ilan giderleri, 7.301,57 YTL.si kırtasiye giderleri, 16.526,72 YTL.si genel gider, 9.636,30 YTL.si genel merkez payı ve 1.745,5 YTL.si kongre giderlerinden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2006 yılına devreden nakit mevcudu 5.886,06 YTL. dir.

Partinin il örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasaya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2005 yılında herhangi bir taşınmaz mal ya da yüz yeni Türk lirasını geçen taşınır mal, menkul kıymet ve hak ediniminde bulunmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Emek Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 196.933,60 YTL gelir ve 187.498,99 YTL gider ile 9.434,61 YTL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/28 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/18

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Emek Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME KARARI

Emek Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının ilk incelemesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Partinin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Emek Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2006 yılı gelirlerinin 239.320,10 YTL, giderlerinin 228.887,31 YTL, 2007 yılına devreden nakit mevcudunun 10.432,79 YTL olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 45.045,72 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 16.060,30 YTL.si il ödentileri, 19.500. YTL.si bağış, 24.750 YTL.si yemek, şenlik, konser vb. faaliyetlerden sağlanan gelirler ve 3.548,55 YTL.si 2005 yılından devreden kasa mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütleri gelirleri toplamı 175.461,25 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 120.540,87 YTL.si ilçe ödentileri, 40.493,82 YTL.si bağış, 1.060 YTL.si yayın satışları, 6.330,50 YTL.si yemek, şenlik, konser vb. faaliyetlerden sağlanan gelirler, 1.150 YTL.si rozet, bayrak vb. sağlanan gelirler ile 5.886,06 YTL.si 2005 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasaya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin giderleri toplamı 63.858,85 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 26.838,50 YTL.si kira ve bina giderleri, 6.894,34 YTL.si PTT ve kargo giderleri, 18.764,36 YTL.si tanıtım, temsil, propaganda giderleri, 2.862,60 YTL.si basın, yayın, ilan giderleri, 434,39 YTL.si kırtasiye giderleri, 3.867,08 YTL.si genel gider ve 1.000 YTL.si demirbaş giderinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 3.197,58 YTL.dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

Parti'de genel saymanlık görevini yürüten Şükrü Taş'a ait cep telefonu faturalarının parti bütçesinden ödendiği görülmüştür.

Kimin adına kayıtlı olduğu	**Telefon No**	**Son ödeme tarihi**	**Ödenen tutar**
Şükrü Taş	0.533.736 37 30	3.1.2006	65,6
		3.2.2006	54,3
		3.3.2006	44,7
		4.4.2006	58,7
		4.5.2006	69,6
		2.6.2006	103,2
		4.7.2006	49,9
		3.8.2006	59,3
		2.11.2006	27,9
		Toplam	**533,2 YTL**

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 70'inci maddesinin bir ve ikinci fıkralarında; "Siyasi partilerin giderleri amaçlarına aykırı olamaz.

Bir siyasî partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır" ve aynı Kanunun 75. maddesinin dördüncü fıkrasında ise; "Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir." hükümleri yer almaktadır.

Partide genel sayman olarak görev yapsa da Şükrü Taş'ın cep telefonuna ait harcamaların parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmesi mümkün görülmediğinden 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak yapılan toplam 533,2 YTL.lik ödemenin, aynı Kanun'un 75. maddesi hükmü uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin 2006 yılı giderleri 175.461,25 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 108.414,99 YTL.si kira ve bina giderleri, 11.595,17 YTL.si PTT ve kargo giderleri, 9.401,42 YTL.si tanıtım, temsil, propaganda giderleri, 1.806,77 YTL.si basın, yayın, ilan giderleri, 5.891,83 YTL.si kırtasiye giderleri, 14.305,56 YTL.si genel gider, 16.060,30 YTL.si genel merkez payı ve 750 YTL.si kongre giderinden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 7.235,21 YTL. dir.

Partinin il örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2006 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede taşınmaz mal ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

Parti'nin 2006 yılı içinde edindiği 1.000.- YTL tutarındaki taşınır malın Kanuna uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Emek Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 239.320,10 YTL gelir ve 228.887,31 YTL gider ile 10.432,79 YTL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine aykırı olarak partinin amaçlarına uygun olmayan ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen 533,2 YTL karşılığı Parti malvarlığının, aynı Yasa'nın 75. maddesi uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesine,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2003/18 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/19

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Emeğin Partisi'nin 2002 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME KARARI

Emeğin Partisi'nin 2002 yılı kesinhesabının ilk incelemesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2002 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Emeğin Partisinin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2002 yılı gelirlerinin 145.049.600.773.- TL, giderlerinin 139.731.418.708.- TL, 2003 yılına devreden nakit mevcudunun 5.318.182.065.- TL olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkez gelirleri 39.738.656.618.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 6.037.680.000- lirası il ödentileri, 32.264.700.000.- lirası bağış, 1.436.276.618.- lirası 2001 yılından devreden kasa mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütleri gelirleri 105.310.944.155.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 61.628.918.543.- lirası ilçe ödentileri, 35.867.346.418.- lirası bağış, 448.300.000 lirası yayın satışları, 2.725.605.190.- lirası yemek, şenlik, konser vb. faaliyetlerden sağlanan gelirler, 570.249.000.- lirası rozet, bayrak vb. sağlanan gelirler ile 4.070.525.004.- lirası ise 2001 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasaya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri toplamı 38.955.006.765.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 12.458.975.000.- lirası kira ve bina giderleri, 13.405.251.617.- lirası PTT ve kargo giderleri, 1.335.000.000.- lirası tanıtım, temsil, propaganda giderleri, 265.500.000.- lirası basın, yayın, ilan giderleri, 11.254.280.148.- lirası genel gider, 236.000.000.- lirası demirbaş giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2003 yılına devreden nakit mevcudu 783.649.853.- liradır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasaya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 100.776.411.943.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 55.346.011.000- lirası kira ve bina giderleri, 16.239.988.798.- lirası PTT ve kargo giderleri, 3.685.070.000 lirası tanıtım, temsil, propaganda giderleri, 875.760.000.- lirası basın, yayın, ilan giderleri, 2.464.942.345. lirası kırtasiye giderleri, 15.182.492.390.- lirası genel gider, 6.037.680.000.- lirası

genel merkez payı, 50.000.000.- lirası il yayın ödemeleri, 77.500.000.- lirası demirbaş giderlerinden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2003 yılına devreden nakit mevcudu 4.534.532.212.- liradır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu görülmektedir.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2002 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede taşınmaz mal ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

Parti'nin 2002 yılı içinde edindiği 236.000.000.- lira tutarındaki taşınır malın Kanuna uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Emeğin Partisi'nin 2002 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2002 yılı kesinhesabında gösterilen 145.049.600.773.- lira gelir ve 139.731.418.708 - lira gider ile 5.318.182.065- lira nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/34 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/20

Karar Günü : 9.1.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Demokrat Halk Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME KARARI

Demokrat Halk Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının ilk incelemesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Demokrat Halk Partisi'nin 2005 yılında İstanbul ilinde teşkilatının olduğu, İstanbul ilinin de gelir ve gideri olmadığından dolayı sadece genel merkez kesinhesabı incelenmiştir.

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Demokrat Halk Partisi'nin Genel Merkezi'nin 2005 yılı gelirlerinin 3.250.- YTL, giderlerinin 2.440.- YTL, 2006 yılına devreden nakit mevcudunun 810.- YTL olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Genel Merkez Gelirlerin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi'nin 2005 yılı gelirleri toplamı 3.250 YTL olarak gösterilmiş olup, bunun tamamı üye ödentisidir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Genel Merkez Giderlerin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi'nin giderleri toplamı 2.440 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 2.300 YTL.si kira gideri, 140 YTL.si genel yönetim gideridir.

Parti Genel Merkezinin 2006 yılına devreden nakit mevcudu 810 YTL.dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2005 yılında herhangi bir taşınmaz mal ya da yüz yeni Türk lirasını geçen taşınır mal, menkul kıymet ve hak ediniminde bulunmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Demokrat Halk Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 3.250 YTL gelir ve 2.440 YTL gider ile 810 YTL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

9.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/21 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/27

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Sosyalist Demokrasi Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Sosyalist Demokrasi Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının ilk incelenmesi sonucunda

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Sosyalist Demokrasi Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2005 yılı gelirleri toplamının 82.905,88 YTL ve giderleri toplamının 80.722,56 YTL olduğu, 2.183,32 YTL nin nakit mevcudu olarak 2006 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin gelirleri toplamı 11.880,38 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 290.- YTL.si giriş aidat gelirleri, 10.281,10 YTL.si aylık aidat gelirleri (il payları) ve 1.309,28 YTL.si 2004 yılındaki devirden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2005 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

İl örgütlerinin gelirleri 71.025,5 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 860.-YTL.si giriş aidatı, 41.472.- YTL.si aylık aidat, 26.245.- YTL.si bağış, 730.- YTL.si etkinlik geliri ile 1.718,5.- YTL.si 2004 yılındaki devirden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 2005 yılı kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin giderleri 11.194,86 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 3.311.- YTL.si kira ve bina giderleri, 1.422,15 YTL.si PTT ve kargo giderleri, 49,62 YTL.si tanıtım, temsil, propaganda giderleri, 38 YTL.si kırtasiye giderleri, 347,09 YTL.si genel gider, 6.000.- YTL.si örgütlenme giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 685,52 YTL.dir.

Parti Genel Merkezi'nin 2005 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

İl örgütlerinin giderleri 69.527,7 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 43.301,18 YTL.si kira ve bina giderleri, 1.455,95 YTL.si tanıtım, toplantı giderleri, 7.355,16 YTL.si yayın giderleri, 285,65 YTL.si kırtasiye giderleri, 6.288,66 YTL.si genel giderler, 560.- YTL.si aidat ödemesi,10.281,1.- YTL.si il payı ödemesinden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2006 yılına devreden nakit mevcudu 1.497,8 YTL dir.

Parti'nin il örgütlerinin 2005 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2005 yılında taşınmaz mal ile yüz yeni Türk lirasının üzerinde taşınır mal, menkul kıymet ve hak ediniminde bulunmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Sosyalist Demokrasi Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 82.905,88 YTL gelir ve 80.722,56 YTL gider ile 2.183,32 YTL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Cafer ŞAT	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2003/17 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/28

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Sosyalist Demokrasi Partisi'nin 2002 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Sosyalist Demokrasi Partisi'nin 2002 yılı kesinhesabının ilk incelenmesi sonucunda

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2002 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Sosyalist Demokrasi Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2002 yılı gelirleri toplamının 14.359.555.004.-TL ve giderleri toplamının 10.309.612.764.- TL olduğu, 4.049.942.240- TL.nin nakit mevcudu olarak 2003 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin gelirleri 8.611.905.004.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 211.000.000- lirası giriş aidat gelirleri, 8.240.000.000- lirası bağış, 160.905.004- lirası banka faiz gelirinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin 2002 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin gelirleri 5.747.650.000.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.306.000.000.- lirası giriş aidatı, 1.801.000.000.- lirası aylık aidat, 1.760.650.000.- lirası bağış, 605.000.000.- lirası rozet, bayrak vb. sağlanan gelirler ile 275.000.000.- lirası etkinlik gelirinden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 2002 yılı kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu görülmektedir.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin giderleri 4.700.062.764.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.200.000.000.- lirası kira ve bina giderleri, 8.750.000.- lirası PTT ve kargo giderleri, 480.500.000.- lirası tanıtım, temsil, propaganda giderleri, 682.749.964.- lirası kırtasiye giderleri, 1.178.062.800.- lirası genel gider, 1.150.000.00.- lirası demirbaş giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2003 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 3.911.842.240.- liradır.

Sosyalist Demokrasi Partisi Genel Merkezi'nin 2002 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

Tarih	Cinsi	Tutarı
10.9.2002	Seyahat(Otobüs)gideri	15.000.000.
11.9.2002	Seyahat(Otobüs)gideri	14.800.000
18.9.2002	Seyahat(Otobüs)gideri	15.000.000.
19.9.2002	Seyahat(Otobüs)gideri	14.800.000.
9.11.2002	Seyahat(Otobüs)gideri	15.000.000
11.11.2002	Seyahat(Otobüs)gideri	45.000.000.
19.12.2002	Seyahat(Otobüs)gideri	45.000.000.
20.12.2002	Seyahat(Otobüs)gideri	30.000.000.
15.11.2002	Akaryakıt gideri	76.000.000.
17.11.2002	Akaryakıt gideri	63.500.000.

Toplam 334.100.000.-TL

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 70. maddesinin bir ve ikinci fıkralarında; *"Siyasi partilerin giderleri amaçlarına aykırı olamaz.*

Bir siyasî partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır" ve aynı Kanun'un 75. maddesinin dördüncü fıkrasında ise; "*Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir."* hükümleri yer almaktadır.

Parti'nin adına kayıtlı aracı olmadığı gibi, akaryakıt harcamasını gerektirecek araç kiralama gideri de bulunmamaktadır. Dolayısıyla akaryakıt giderleri ile parti adına yapılmayan seyahat (otobüs bilet bedelleri) harcamalarının parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmesi mümkün görülmediğinden 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak yapılan toplam 334.100.000.- lira ödemenin, aynı Kanun'un 75. maddesi hükmü uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 5.609.0550.000.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 3.330.000.000.- lirası kira ve bina giderleri, 2.279.550.000.- lirası tanıtım, toplantı giderlerinden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2003 yılına devrede nakit mevcudu 138.100.000- liradır.

Parti'nin il örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti nin 2002 yılında taşınmaz mal ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

Parti'nin 2002 yılı içinde edindiği 1.150.000.000.- TL tutarındaki taşınır malın Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Sosyalist Demokrasi Partisi'nin 2002 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2002 yılı kesinhesabında gösterilen 14.359.555.004.- TL gelir ve 10.309.612.764.- TL gider ile 4.049.942.240.- TL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine aykırı olarak partinin amaçlarına uygun olmayan ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen 334.100.000.- TL (334 YTL) karşılığı Parti malvarlığının, aynı Yasa'nın 75. maddesi uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesine,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/40 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/29

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Sosyalist Demokrasi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Sosyalist Demokrasi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının ilk incelenmesi sonucunda

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Parti'nin, 2006 yılı hesabını 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 74. maddesi uyarınca zamanında vermediği, bu nedenle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Sosyalist Demokrasi Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2006 yılı gelirleri toplamının 95.256,79 YTL ve giderleri toplamının 91.493,02 YTL olduğu, 3.763,77 YTL nin nakit mevcudu olarak 2007 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin gelirleri 12.686,79 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 450.- YTL.si giriş aidat gelirleri, 11.551,27 YTL.si aylık aidat gelirleri(il payları) ve 685,52 YTL.si 2005 yılındaki devirden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin gelirleri 82.570.- YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 450.- YTL.si giriş aidatı, 58.305.- YTL.si aylık aidat, 21.739,20 YTL.si bağış, 150.- YTL.si bayrak ve rozet geliri, 428.- YTL.si etkinlik geliri ile 1.497,8 YTL.si 2005 yılındaki devirden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2006 yılı kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin giderleri 12.050.- YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 6.200.- YTL.si kira ve bina giderlerinden ve 5.850.- YTL.si tanıtım, temsil, propaganda giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 636,79 YTL.dir.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 79.443,02 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 54.009,42 YTL.si kira ve bina giderleri, 1.486,55 YTL.si tanıtım, toplantı giderleri, 393.- YTL.si yayın giderleri, 815,09 YTL.si kırtasiye

giderleri, 10.782,69 YTL.si genel giderler, 405.- YTL.si aidat ödemesi, 11.551,27 YTL.si il payı ödemesinden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 3.126,98 YTL dir.

Parti'nin il örgütlerinin 2006 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2006 yılında taşınmaz mal ile yüz yeni Türk lirasının üzerinde taşınır mal, menkul kıymet ve hak ediniminde bulunmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Sosyalist Demokrasi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 95.256,79 YTL gelir ve 91.493,02 YTL gider ile 3.763,77 YTL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 74. maddesi uyarınca hesaplarını zamanında vermeyen Parti sorumluları hakkında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/5 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/30

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Sağduyu Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Sağduyu Partisi 2005 yılı kesinhesabının ilk incelenmesi sonucunda,

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Sağduyu Partisi Genel Merkezi'nin 2005 yılı gelirleri toplamının 24.385.- YTL ve giderleri toplamının 19.576,62 YTL olduğu, 53,08 YTL kasa ile 5.681,04 YTL banka mevcudunun 2006 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

Sağduyu Partisi'nin herhangi bir il ya da ilçe teşkilatı bulunmadığından dolayı sadece Genel Merkez gelir ve giderleri incelenmiştir.

A- Gelirlerin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi'nin gelirleri 24.385.- YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 4.760.- YTL.si bağış, 19.625.- YTL.si üyelik aidatıdır.

Genel Merkezin 2005 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

Partisi Genel Merkezi'nin giderleri 19.576,62 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 4.116,11 YTL.si kira ve bina giderleri, 2.071,07 YTL.si genel yönetim giderleri, 13.111,58 YTL.si personel giderleri, 58 YTL.si seyahat giderleri, 219,86 YTL.si vergi, resim ve harç giderinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 5.734,12 YTL.dir.

Genel Merkezin 2005 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2005 yılında taşınmaz mal ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

Parti'nin 2005 yılı içinde edindiği 235,3 YTL. tutarındaki taşınır malın Kanuna uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Sağduyu Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 24.385 YTL gelir ve 19.576,62 YTL gider ile 5.734,12 YTL kasa ve banka devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/8 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/31

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Sağduyu Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Sağduyu Partisi 2006 yılı kesinhesabının ilk incelenmesi sonucunda,

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Sağduyu Partisi Genel Merkezi'nin 2006 yılı gelirleri toplamının 22.300.- YTL ve giderleri toplamının 25.8368,84 YTL olduğu, 194,24.- YTL kasa ile 2.278,26 YTL banka mevcudunun 2007 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

Sağduyu Partisi'nin herhangi bir il ya da ilçe teşkilatı bulunmadığından dolayı sadece Genel Merkez gelir ve giderleri incelenmiştir.

A- Gelirlerin İncelenmesi

Genel Merkezin gelirleri 22.300- YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 3.600.- YTL.si bağış ve 18.700.- YTL.si üyelik aidatıdır.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerinin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi'nin giderleri 25.838,84 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 4.525,64 YTL.si kira gideri, 3.507,37 YTL.si genel yönetim giderleri, 17.395,43 YTL.si personel giderleri, 410,40 YTL.si vergi, resim ve harç giderinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 2.472,5 YTL.dir.

Genel Merkezin 2006 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2006 yılında taşınmaz mal ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

Parti'nin 2006 yılı içinde edindiği 493,58 YTL. tutarındaki taşınır malın Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Sağduyu Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 22.300.-YTL gelir ve 25.838,84 YTL gider ile 2.472,5 YTL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/41 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/32

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Adalet Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Adalet Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, Serruh KALELİ'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 12.2.2008 gününde karar verildi.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Adalet Partisi'nin 2005 yılı gelirleri toplamının 360.- YTL ve giderleri toplamının 360.- YTL olduğu anlaşılmaktadır.

Adalet Partisi'nin herhangi bir il ya da ilçe teşkilatı bulunmadığından dolayı sadece Genel Merkez gelir ve giderleri incelenmiştir.

A- Gelirlerin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi'nin 2005 yılı gelirleri toplamı 360.- YTL.nin tamamı bağıştan oluşmaktadır.

Genel Merkezin 2005 yılı kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerinin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi'nin 2005 yılı giderleri toplamı 360.- YTL.nin tamamı kira gideridir.

Parti Genel Merkezi'nin 2005 yılı kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2005 yılında taşınmaz mal ile yüz yeni Türk lirasını geçen taşınır mal, menkul kıymet ve hak ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Adalet Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 360.- YTL gelir ve 360.- YTL giderin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/3 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/33

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Gönül Birliği Yeşiller Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Gönül Birliği Yeşiller Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının ilk incelenmesi sonucunda

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Gönül Birliği Yeşiller Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2006 yılı gelirleri toplamının 960,47 YTL ve giderleri toplamının 880.- YTL olduğu, 80,47 YTL nakit mevcudunun 2007 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin gelirleri 804,47 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 760.- YTL.si aidat ve bağışlardan ve 35 YTL.si 2005 yılından devreden kasa mevcudundan, 9,47 YTL si 2004 yılından kalan küsürattan oluşmaktadır.

Genel Merkezin 2006 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin gelirleri 156.- YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 120.- YTL.si bağıştan, 36 YTL.si 2005 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 2006 yılı kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin giderleri 760 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 540.- YTL.si yönetim gideri, 150.- YTL.si kira gideri, 70 YTL.si çelenk giderinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 44,47 YTL.dir.

Genel Merkezin 2006 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 120.- YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 60 YTL.si temsil ve ağırlama gideri, 40 YTL.si kırtasiye ve posta gideri, 20 YTL.si ağırlama ve kırtasiye giderinden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 36 YTL dir.

Parti'nin il örgütlerinin 2006 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2006 yılında taşınmaz mal edinimi ile yüz yeni Türk lirasının üzerinde taşınır mal, menkul kıymet ve hak ediniminde bulunmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Gönül Birliği Yeşiller Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 960,47 YTL gelir ve 880.- YTL gider ile 80,47 YTL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2002/36 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/34

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Adalet Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Adalet Partisi 2001 yılı kesinhesabının ilk incelenmesi sonucunda,

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2001 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Adalet Partisi'nin 2001 yılı gelirleri toplamının 300.000.000.- TL ve giderleri toplamının 300.000.000.- TL olduğu anlaşılmaktadır.

Adalet Partisi'nin herhangi bir il ya da ilçe teşkilatı bulunmadığından dolayı sadece Genel Merkez gelir ve giderleri incelenmiştir.

A- Gelirlerin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi'nin 2001 yılı gelirleri toplamı 300.000.000.- liranın tamamı bağıştan oluşmaktadır.

Genel Merkezin 2001 yılı kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerinin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi'nin 2001 yılı giderleri toplamı 300.000.000.- liranın tamamı kira gideridir.

Parti Genel Merkezi'nin 2001 yılı kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2001 yılında taşınmaz mal ile yüz milyon lirayı geçen taşınır mal, menkul kıymet ve hak ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Adalet Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2001 yılı kesinhesabında gösterilen 300.000.000.- TL gelir ve 300.000.000.- TL giderin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2002/35 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/35

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Adalet Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Adalet Partisi 2000 yılı kesinhesabının ilk incelenmesi sonucunda,

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2000 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Adalet Partisi'nin 2000 yılı gelirleri toplamının 300.000.000.- TL ve giderleri toplamının 300.000.000.- TL olduğu anlaşılmaktadır.

Adalet Partisi'nin herhangi bir il ya da ilçe teşkilatı bulunmadığından dolayı sadece Genel Merkez gelir ve giderleri incelenmiştir.

A- Gelirlerin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi'nin 2000 yılı gelirleri toplamı 300.000.000.- liranın tamamı bağıştan oluşmaktadır.

Genel Merkezin 2000 yılı kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerinin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi'nin 2000 yılı giderleri toplamı 300.000.000.- liranın tamamı kira gideridir.

Parti Genel Merkezi'nin 2000 yılı kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2000 yılında taşınmaz mal ile yüz milyon lirayı geçen taşınır mal, menkul kıymet ve hak ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Adalet Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2000 yılı kesinhesabında gösterilen 300.000.000.- TL gelir ve 300.000.000.- TL giderin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/42 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/37

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Devrimci Sosyalist İşçi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Devrimci Sosyalist İşçi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine", 12.2.2008 gününde oybirliğiyle karar verildi.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesine verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Parti'nin, 2006 yılı hesabını 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 74. maddesi uyarınca zamanında vermediği, bu nedenle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Devrimci Sosyalist İşçi Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2006 yılı gelirlerinin 16.400,00 YTL., giderlerinin 16.080,00 YTL. ve 2007 yılına devreden nakit mevcudunun 320,00 YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 510,00 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 420,00 YTL. si bağış gelirleri ve 90,00 YTL. si 2005 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 15.890,00 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 15.235,00 YTL. si bağış gelirleri ve 655,00 YTL. si 2005 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 480,00 YTL. olarak gösterilmiş olup, tamamı kira ve bina giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 30,00 YTL. dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 15.600,00 YTL. olarak gösterilmiş olup, tamamı kira ve bina giderlerinden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 290,00 YTL. dir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Devrimci Sosyalist İşçi Partisi'nin 2006 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2006 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL. yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Devrimci Sosyalist İşçi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 16.400.- YTL geliri ve 16.080.- YTL gideri ile 320.- YTL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 74. maddesi uyarınca hesaplarını zamanında vermeyen Parti sorumluları hakkında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/35 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/38

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Devrimci Sosyalist İşçi Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Devrimci Sosyalist İşçi Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, Serruh KALELİ'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 12.2.2008 gününde karar verildi.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Devrimci Sosyalist İşçi Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2005 yılı gelirlerinin 15.265,00 YTL., giderlerinin 14.520,00 YTL. ve 2006 yılına devreden nakit mevcudunun 745,00 YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 570,00 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 490,00 YTL. si bağış gelirleri ve 80,00 YTL. si 2004 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 14.695,00 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 14.169,50 YTL. si bağış gelirleri ve 525,50 YTL. si 2004 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 480,00 YTL. olarak gösterilmiş olup, tamamı kira ve bina giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılına devreden nakit mevcudu 90,00 YTL. dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 14.040,00 YTL. olarak gösterilmiş olup, tamamı kira ve bina giderlerinden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2006 yılına devreden nakit mevcudu 655,00 YTL. dir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Devrimci Sosyalist İşçi Partisi'nin 2005 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2005 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL. yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Devrimci Sosyalist İşçi Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 15.265.- YTL geliri ve 14.520.- YTL gideri ile 745.- YTL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/2 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/39

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

İşçi Kardeşliği Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

İşçi Kardeşliği Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde İşçi Kardeşliği Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2006 yılı gelirlerinin 8.952,00 YTL., giderlerinin 8.474,37 YTL. ve 2007 yılına devreden nakit mevcudunun 477,63 YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 2.156,00 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 651,00 YTL. si bağış gelirleri ve 1.505,00 YTL. si aidat gelirlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 6.796,00 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.610,00 YTL. si bağış gelirleri ve 5.186,00 YTL. si aidat gelirlerinden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 1.925,77 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.831,77 YTL. si kira ve bina giderleri ve 94,00 YTL. si seyahat giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 230,23 YTL. dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 6.548,60 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 5.589,35 YTL. si kira ve bina giderleri ve 959,25 YTL. si genel giderlerden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 247,40 YTL. dir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

İşçi Kardeşliği Partisi'nin 2006 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2006 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz

YTL. yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

İşçi Kardeşliği Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 8.952.- YTL geliri ve 8.474,37 YTL gideri ile 477,63 YTL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/6 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/40

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2006 yılı gelirlerinin 100.348,50 YTL., giderlerinin 111.086,37 YTL.,satıcılara olan borç devrinin 10.962,68 YTL. ve 2007 yılına devreden nakit mevcudunun 244,81 YTL. olduğu, gelir ve borç toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 94.332,00 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 53.790,00 YTL. si bağış gelirleri, 39.642,00 YTL. si aidat gelirleri ve 900,00 YTL. si de diğer gelirlerden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'nın 61-69. maddelerine uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

Parti işletme hesabı defterinin gelirler bölümünün 27. sırasına 27.4.2006 tarih ve 1027 nolu makbuz karşılığı 500,00 YTL. gelir kaydedildiği, oysa 1027 nolu gelir makbuzunda elde edilen gelirin 100,00 YTL. fazlası ile 600,00 YTL. olduğu, böylece parti gelirinin 100,00 YTL. eksik gösterildiği anlaşılmıştır.

Anayasa Mahkemesi, siyasi partilerin mali işlemlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olup olmadığının saptanmasına yönelik mali denetimini Yasa'nın 75. maddesine göre evrak üzerinden yapmaktadır. Evrak deyiminin gelir-gider belgeleriyle birlikte defter ve kayıtlardaki bilgileri de kapsadığı açıktır. Defter ve belgelerin denetime elverişli ve yeterli olacak bilgileri içermesi zorunludur. Nitekim 2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesinde parti adına elde edilen gelirlerin alındığı ilgili defterlere sıra ile ve belgeleri de belirtilerek geçirileceği öngörülmektedir.

2820 sayılı Yasa'nın 75. maddesinde; "Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir." ve 76. maddesinde de; "Bu Kanunun 69'uncu maddesinde belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasi partinin tevsik edilmeyen kaynaklardan gelir sağladığı anlaşılırsa, Anayasa Mahkemesi kararıyla bu gelir Hazineye irad kaydedilir." hükümleri yer almaktadır.

Bu itibarla; 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 60. ve 69. maddesine aykırı işlem yapılması nedeniyle, aynı Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca 100,00 YTL. gelir karşılığı parti malvarlığının Hazine'ye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 6.016,50 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 3.516,50 YTL. si bağış gelirleri ve 2.500,00 YTL. si aidat gelirlerinden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 105.069,87 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 12.317,86 YTL. si kira ve bina giderleri, 29.771,03 YTL. si demirbaş alım giderleri, 9.003,44 YTL. si genel yönetim giderleri ve 53.977,54 YTL. si sair giderlerden oluşmaktadır.

Gelir ve gider arasındaki 10.982,68 YTL. fark gider fazlası olarak 2007 yılına devretmiştir. Bu gider farkının nedeni, kredi karşılığı satın alınan mallar için satıcılara olan borçlardır. Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılına devreden nakit mevcudu ise 244,81 YTL. dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki giderlerin ve borçların 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

Parti işletme hesabı defterinin giderler bölümünün 38'inci sırasına, Üçışık firmasının 6.6.2006 tarih ve 200612 nolu faturasına dayanılarak 59,00 YTL. gider yazıldığı görülmüştür.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde; "Bir siyasi partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır." hükmünü taşımaktadır.

Yukarıda belirtilen 59,00 YTL. ye ait faturanın incelenmesinde, söz konusu giderin parti tüzelkişiliğini ilgilendirmediği ve fatura partiyle ilgisi olmayan bir şahıs adına düzenlendiğinden bu harcamanın parti adına yapılmadığı, başka bir deyişle bu giderin Yasa'nın öngördüğü belgeye dayandırılmadığı sonucuna varılmıştır.

Yine Parti işletme hesabı defterinin giderler bölümünün 44. sırasına, kargo gideri olarak 9.6.2006 tarih ve 29722 nolu tahsilat makbuzuna dayanılarak 313,73 YTL. gider yazıldığı görülmüştür.

Yapılan incelemede söz konusu tahsilat makbuzunun dayanağı olan herhangi bir gider belgesinin bulunmadığı, söz konusu makbuzun Parti'nin işletme hesabı defterinin gider bölümünün 40. ve 41. sıralarında gider yazılmış olan kargo faturalarının karşılığı olarak düzenlendiği anlaşılmıştır. Bu uygulama ile aynı faturaların mükerrer olarak gider kaydedilmesine sebep olunmuştur.

Diğer taraftan, defterin 40. sırasına 205.53 YTL. gider yazılan faturaların toplamının 2,00 YTL. eksiği ile 203,53 YTL. olduğu tespit edilmiştir.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinin üçüncü fıkrasına göre beş milyon (2006 yılı için 45,33 YTL.) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından, bu miktarı geçen harcamaların geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir.

Anayasa Mahkemesi, siyasi partilerin mali işlemlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olup olmadığının saptanmasına yönelik mali denetimini Yasa'nın 75. maddesine göre evrak üzerinden yapmaktadır. Evrak deyiminin gelir-gider belgeleriyle birlikte defter ve kayıtlardaki bilgileri de kapsadığı açıktır. Defter ve belgelerin denetime elverişli ve yeterli olacak bilgileri içermesi zorunludur. Nitekim 2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesinde parti adına yapılan giderlerin ne gibi işlere ve yerlere harcandığının ilgili defterlere sıra ile ve belgeleri de belirtilerek geçirileceği öngörülmektedir.

2820 sayılı Yasa'nın 75. maddesinde; "Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir." ve 76. maddesinde de; "Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir." hükümleri yer almaktadır.

Bu itibarla; 2820 Yasa'nın öngördüğü geçerli bir kanıtlayıcı belge niteliği taşımayan belgelere dayanan veya herhangi bir kanıtlayıcı belgeye dayanmayan giderler için 374,73 YTL. (59,00 + 313,73 + 2,00) parti malvarlığının Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 6.016,50 YTL. olup, tamamı genel giderlerden oluşmaktadır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi'nin 2006 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede,

Parti'nin 2006 yılında 2820 sayılı Yasa'nın 74. maddesi uyarınca değeri yüz YTL yi aşan 25.676,68 YTL. değerinde muhtelif demirbaş eşya

niteliğinde taşınır mal edinimin olduğu, taşınmaz mal edinimin ise olmadığı anlaşılmaktadır. Bu taşınır malların tamamı Genel Merkezce satınalma suretiyle edinilmiştir.

Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının ve eklerinin incelenmesinde, Parti'nin Genel Merkezinin ihtiyacı için satınalma yoluyla edinilen 25.676,68 YTL. tutarındaki taşınır malların 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 100.348,50 YTL geliri, 110.711,64 YTL gideri ile 2007 yılına devreden 10.982,68 YTL borcu ve 244,81 YTL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 60. ve 69. maddesine aykırı işlem yapılması nedeniyle, 100- YTL gelir karşılığı, aynı Yasa'nın 70. maddesinin öngördüğü geçerli bir kanıtlayıcı belge niteliği taşımayan belgelere dayanan veya herhangi bir kanıtlayıcı belgeye dayanmayan 374,73 YTL gider karşılığı parti malvarlığının Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesine,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/13 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/41

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye Müdafaa-i Hukuk Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Türkiye Müdafaa-i Hukuk Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Türkiye Müdafaa-i Hukuk Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2006 yılı gelirlerinin 50.875,56 YTL., giderlerinin 40.616,21 YTL. ve 2007 yılına devreden nakit mevcudunun 10.259,35 YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 49.375,56 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 5.150,00.- YTL. si bağış gelirleri, 42.225,56 YTL. si aidat gelirleri ve 2.000,00 YTL. si de satış gelirlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 1.500,00 YTL. olup, tamamı genel merkez yardımından oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 40.343,47 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 10.562,81 YTL. si kira ve bina giderleri, 9.617,21 YTL. si demirbaş alım giderleri, 1.500,00 YTL. si il teşkilatlarına yardım, 250,00 YTL. si temsil ve ağırlama giderleri, 2.160,00 YTL. si seçim giderleri, 4.496,53 YTL. si genel yönetim giderleri ve 11.756,92 YTL. si sair giderlerden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 9.032,09 YTL. dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 272,74 YTL. olup, tamamı genel giderlerden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 1.227,26 YTL. dir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Türkiye Müdafaa-i Hukuk Partisi'nin 2006 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede,

Parti'nin 2006 yılında 2820 sayılı Yasa'nın 74. maddesi uyarınca değeri yüz YTL yi aşan 9.617,21 YTL. değerinde muhtelif demirbaş eşya niteliğinde taşınır mal ediniminin olduğu, taşınmaz mal ediniminin ise olmadığı anlaşılmaktadır. Bu taşınır malların tamamı Genel Merkezce satınalma suretiyle edinilmiştir.

Türkiye Müdafaa-i Hukuk Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının ve eklerinin incelenmesinde, Parti'nin Genel Merkezinin ihtiyacı için satınalma yoluyla edinilen 9.617,21 YTL. tutarındaki taşınır malların 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Türkiye Müdafaa-i Hukuk Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 50.875,56 YTL geliri ve 40.616,21 YTL gideri ile 10.259,35 YTL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/5 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/42

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Lider Türkiye Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Lider Türkiye Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Lider Türkiye Partisi'nin 2006 yılı itibariyle 22 ilde örgütlendiği, ancak 2006 yılında bu 22 il örgütünün herhangi bir gelir ve gideri bulunmadığı, Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılı gelirlerinin 1.594,00 YTL., giderlerinin 1.350,00 YTL. ve 2007 yılına devreden nakit mevcudunun 244,00 YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 1.594,00 YTL. olup, tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 1.350,00 YTL. olup, tamamı genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 244,00 YTL. dir.

Genel Merkezin gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin tümünün aşağıda belirtilen gider pusulalarıyla yapıldığı ve başka bir kanıtlayıcı belgeye dayanmadığı görülmüştür.

Gider Pusulasının			**(YTL)**
Tarihi	**No'su**	**Giderin Türü**	**Tutar**
6.3.2006	14	Temsil Ağırlama Gideri (Çay, kahve)	250,00.-
20.3.2006	15	Kırtasiye Gideri	400,00.-
22.3.2006	16	Nakliye Gideri	300,00.-
24.3.2006	17	Temizlik Gideri	400,00.-

Söz konusu gider pusulalarının incelenmesinde, alınan mal veya hizmetin açıkça yazılı olmadığı, mal veya hizmetin kimden alındığına ilişkin bir bilgi bulunmadığı, mal ve hizmetin alındığı kişilerce imzalanmadığı, sadece Parti Genel Sekreteri tarafından "mal/iş bedelini aldım" bölümünün imzalandığı anlaşılmıştır.

Bu haliyle bu belgelerin denetim için gerekli bilgileri taşımadığı sonucuna varılmıştır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinin üçüncü fıkrasına göre beş milyon (2006 yılı için 45,33 YTL.) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından, bu miktarı geçen harcamaların geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir.

Alınan bir mal veya hizmetin tutarının gider kaydedilebilmesi için esas olan belge faturadır. Yasa'nın 70. maddesinde belirtilen "makbuz"un ya da

tutanağın tek başına bir ödemeye esas olabilmesi için mal ya da hizmetin fatura kesilmesinin mümkün olmadığı kişi ya da kurumlardan alınması gerekmektedir.

Anayasa Mahkemesi, siyasi partilerin mali işlemlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olup olmadığının saptanmasına yönelik mali denetimini Yasa'nın 75. maddesine göre evrak üzerinden yapmaktadır. Evrak deyiminin gelir-gider belgeleriyle birlikte defter ve kayıtlardaki bilgileri de kapsadığı açıktır. Defter ve belgelerin denetime elverişli ve yeterli olacak bilgileri içermesi zorunludur. Nitekim 2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesinde parti adına yapılan giderlerin ne gibi işlere ve yerlere harcandığının ilgili defterlere sıra ile ve belgeleri de belirtilerek geçirileceği öngörülmektedir.

2820 sayılı Yasa'nın 75. maddesinde; "Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir" ve 76. maddesinde de; "Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir" hükümleri yer almaktadır.

Bu itibarla; denetim için gerekli bilgileri taşımayan, fatura ile belgelendirilmesi gerektiği halde tek başına geçerli bir kanıtlayıcı belge niteliği taşımayan gider pusulalarına dayanan 1.350,00 YTL. gider karşılığı parti malvarlığının 2820 sayılı Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Lider Türkiye Partisi'nin 2006 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2006 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL. yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Lider Türkiye Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 1.594.- YTL geliri ile 2007 yılına devreden 244.- YTL nakit mevcudunun eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- Mali denetim için gerekli bilgileri taşımayan, fatura ile belgelendirilmesi gerektiği halde tek başına geçerli bir kanıtlayıcı belge niteliği taşımayan gider pusulaları ile yapılan 1.350.- YTL gider karşılığı parti malvarlığının 2820 sayılı Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesine,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/39 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/43

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Lider Türkiye Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımıyla 27.2.2007 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Lider Türkiye Partisi'nin 2005 yılı kesinhesap cetvellerinin ilk incelemesi sonucunda;

"Parti'nin 2005 yılı kesinhesabı ile ilgili olarak eksikliklerin tamamlanması ve Genel Merkez kesinhesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ile defter kayıtlarının gönderilmesi için Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca Lider Türkiye Partisi'ne 30 gün süre verilmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

İlk inceleme sırasında eksik olan, kesinhesapların incelenip birleştirildiği ve onaylandığına ilişkin Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararı, Genel Merkez kesinhesabı, 2005 yılında edinilen taşınmaz mal ve değeri yüz yeni Türk lirasını aşan taşınır mal bulunmadığına ilişkin yazının, Parti yetkilileri tarafından 2.5.2007 günü gönderildiği anlaşıldığından,

Lider Türkiye Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının, dosyadaki eksiklikler giderildiğinden esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa

Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Lider Türkiye Partisi'nin 2005 yılı itibariyle 22 ilde örgütlendiği, ancak 2005 yılında bu 22 il örgütünün herhangi bir gelir ve gideri bulunmadığı, Parti Genel Merkezinin 2005 yılı gelirlerinin 1.594,00 YTL. ve giderlerinin 1.594,00 YTL. olduğu, gelir ve gider toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 1.594,00 YTL. olup, tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 1.594,00 YTL. olup, tamamı genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Lider Türkiye Partisi'nin 2005 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2005 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL. yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Lider Türkiye Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 1.594.- YTL geliri ve 1.594.- YTL giderinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 1999/31 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/44

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Ulusal Birlik Partisi'nin 1998 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY ve Tülay TUĞCU'nun katılımıyla 15.2.2000 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Ulusal Birlik Partisi'nin 1998 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"a- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 73. maddesinde kesinhesap dönemi takvim yılı olarak belirlendiği halde, gönderilen belgelerin 1999 yılını da kapsadığı,

b- Aynı Yasa'nın 73. ve 74. maddelerinde belirtilen, kesinhesabın incelenerek onaylandığına ilişkin Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararının gönderilmediği,

c- Kesinhesap çizelgesinde, gelir ve gider kalemlerinin denetime elverişli şekilde detaylı olarak gösterilmediği,

görülmüştür.

Yukarıdaki eksikliklerin tamamlanması için sözkonusu Parti'ye, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca 30 gün süre verilmesine oybirliğiyle"

karar verilmiştir.

Bu kararda belirtilen eksikliklerin, Parti'nin 22.3.2000 tarih ve 2000/3/11 sayılı yazısı ve ekindeki belgelerle giderildiği ve bu haliyle Ulusal Birlik Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının 2820 sayılı Yasa'nın 74. maddesine

uygun olarak verildiği ve hesap çizelgelerinin doğru ve denk olduğu görüldüğünden,

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU ve Ahmet AKYALÇIN'ın katılımıyla 12.9.2000 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Ulusal Birlik Partisi'nin 1998 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyadaki eksiklikler giderildiğinden işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 1998 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Ulusal Birlik Partisi'nin 1998 yılında Genel Merkez dışında herhangi bir il veya ilçede örgütünün bulunmadığı, Parti Genel Merkezi'nin 1998 yılı gelirlerinin 76.500.000.- lira, giderlerinin 64.856.250.- lira, 1999 yılına devreden nakit mevcudunun 11.643.750.- lira olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi gelirleri 76.500.000.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 34.500.000.- lirası bağış gelirleri ve 42.000.000.- lirası aidat gelirlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi giderleri 64.856.250.- lira olarak gösterilmiş olup, tamamı genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 1999 yılına devreden nakit mevcudu 11.643.750.- liradır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Ulusal Birlik Partisi'nin 1998 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 1998 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Ulusal Birlik Partisi'nin 1998 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 1998 yılı kesinhesabında gösterilen 76.500.000.- TL geliri, 64.856.250.- TL gideri ve 11.643.750.- TL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2000/33 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/45

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Ulusal Birlik Partisi'nin 1999 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU ve Ahmet AKYALÇIN'ın katılımıyla 4.1.2001 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Ulusal Birlik Partisi'nin 1999 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 1999 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Ulusal Birlik Partisi'nin 1999 yılında Genel Merkez dışında herhangi bir il veya ilçede örgütünün bulunmadığı, Parti Genel Merkezi'nin 1999 yılı gelirlerinin 21.643.750.- lira olduğu, herhangi bir gider yapmadığı, 2000 yılına devreden nakit mevcudunun 21.643.750.- lira olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi gelirleri 21.643.750.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 10.000.000.- lirası bağış gelirleri ve 11.643.750.- lirası geçen yıl nakit devrinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi 1999 yılında herhangi bir gider yapmamıştır.

Parti Genel Merkezi'nin 2000 yılına devreden nakit mevcudu 21.643.750.- liradır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Ulusal Birlik Partisi'nin 1999 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 1999 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Ulusal Birlik Partisi'nin 1999 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 1999 yılı kesinhesabında gösterilen 21.643.750.- TL geliri ve 21.643.750.- TL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2002/1 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/46

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Ulusal Birlik Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Enis TUNGA ve Mehmet ERTEN'in katılımıyla 17.9.2002 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Ulusal Birlik Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2000 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Ulusal Birlik Partisi'nin 2000 yılında Genel Merkez dışında herhangi bir il veya ilçede örgütünün bulunmadığı, Parti Genel Merkezi'nin 2000 yılı gelirlerinin 41.643.750.- lira olduğu, herhangi bir gider yapmadığı, 2001 yılına devreden nakit mevcudunun 41.643.750.- lira olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi gelirleri 41.643.750.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 20.000.000.- lirası bağış gelirleri ve 21.643.750.- lirası geçen yıl nakit devrinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

Parti Genel Merkezi 2000 yılında herhangi bir gider yapmamıştır.

Parti Genel Merkezi'nin 2001 yılına devreden nakit mevcudu 41.643.750.- liradır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Ulusal Birlik Partisi'nin 2000 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2000 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Ulusal Birlik Partisi'nin 2000 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2000 yılı kesin hesabında gösterilen 41.643.750.- TL geliri ve 41.643.750.- TL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2005/10 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/47

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Ulusal Birlik Partisi'nin 2004 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımıyla 27.1.2006 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Ulusal Birlik Partisi'nin 2004 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2004 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Ulusal Birlik Partisi'nin 2004 yılı itibariyle 5 ilde örgütlendiği, ancak 2004 yılında bu 22 il örgütünün herhangi bir gelir ve gideri bulunmadığı, Parti Genel Merkezi'nin 2004 yılı gelirlerinin 866.000.000.- lira, giderlerinin 834.000.000.- lira, 2005 yılına devreden nakit mevcudunun 32.000.000.- lira olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 866.000.000.- lira olarak gösterilmiş olup, tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 834.000.000.- lira olarak gösterilmiş olup, tamamı genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2005 yılına devreden nakit mevcudu 32.000.000.- liradır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Ulusal Birlik Partisi'nin 2004 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2004 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Ulusal Birlik Partisi'nin 2004 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2004 yılı kesinhesabında gösterilen 866.000.000.- TL geliri, 834.000.000.- TL gideri ve 32.000.000.- TL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/1 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/48

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Ulusal Birlik Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımıyla 9.6.2006 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Ulusal Birlik Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Ulusal Birlik Partisi'nin 2005 yılı itibariyle 22 ilde örgütlendiği, ancak 2005 yılında bu 22 il örgütünün herhangi bir gelir ve gideri bulunmadığı, Parti Genel Merkezi'nin 2005 yılı gelirlerinin 6.025,80 YTL., giderlerinin 6.025,80 YTL. olduğu, gelir ve gider toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 6.025,80 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 5.993,80 YTL. si bağış gelirleri ve 32,00 YTL. si nakit devrinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 6.025,80 YTL. olarak gösterilmiş olup, tamamı genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Ulusal Birlik Partisi'nin 2005 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2005 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL. yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Ulusal Birlik Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 6.025,80 YTL geliri ve 6.025,80 YTL giderinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2001/8 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/49

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Gönül Birliği Yeşiller Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Enis TUNGA ve Mehmet ERTEN'in katılımıyla 17.9.2002 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2000 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Gönül Birliği Yeşiller Partisi'nin 2000 yılında herhangi bir il ve ilçe teşkilatı olmadığından sadece Genel Merkez kesinhesabı incelenmiştir.

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Gönül Birliği Yeşiller Partisi'nin 2000 yılı gelirleri toplamının 710.000.000.- TL ve giderleri toplamının 664.437.570.- TL olduğu, 45.562.430.- TL nakit mevcudunun 2001 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin gelirleri 710.000.000.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 160.000.000.- lirası bağış gelirlerinden, 550.000.000.- lirası aidat gelirlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin 2000 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin giderleri toplamı 664.437.570.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 15.407.570.- lirası noter gideri, 36.000.000.- lirası apartman aidat gideri, 39.800.000.- lirası ulaşım gideri, 48.000.000- lirası konaklama gideri, 42.500.000.- lirası temsil ve ağırlama gideri, 16.497.000.- lirası hizmet gideri, 47.000.000.- lirası patent alım gideri, 105.300.000.- lirası demirbaş gideri, 294.000.000- lirası kira gideri, 19.933.000.- lirası müteferrik giderlerden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2001 yılına devreden nakit mevcudu 45.562.430.- liradır.

Genel Merkezi'nin 2000 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2000 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede taşınmaz mal ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

Parti'nin 2000 yılı içinde edindiği 105.300.000.- lira tutarındaki taşınır malın Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Gönül Birliği Yeşiller Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2000 yılı kesinhesabında gösterilen 710.000.000.-TL gelir ve 664.437.570.-TL gider ile 45.562.430.-TL nakit devrinin eldeki bilgi ve

belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/36 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/50

Karar Günü : 12.2.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Gönül Birliği Yeşiller Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A.Necmi ÖZLER, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımıyla 27.2.2007 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Gönül Birliği Yeşiller Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2005 yılı gelirleri toplamının 2.230.- YTL ve giderleri toplamının 2.195.- YTL olduğu, 71 YTL nakit mevcudu olarak 2006 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin 2005 yılı gelirleri toplamı 1.000.- YTL olup, bunun tamamı bağıştır

Genel Merkezin 2005 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin gelirleri 1.266.- YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 450 YTL.si aidat, 780.- YTL.si bağış ve aidat, 36 YTL.si önceki yıldan devreden kasa mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin giderleri 960.- YTL. Olarak gösterilmiştir.

Bunun 300 YTL.si yönetim gideri, 665.- YTL.si ise Ankara Defterdarlığı'na yatırılan tutardan oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılına devreden nakit mevcudu 35 YTL dir.

Genel Merkezin 2005 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 1.230.- YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.080.- lirası kira gideri, 120.- YTL.si ağırlama gideri, 30 YTL.si ise kırtasiye giderinden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2006 yılına devreden nakit mevcudu 36 YTL dir.

İl örgütleri 2005 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2005 yılında taşınmaz mal ile yüz yeni Türk lirasının üzerinde taşınır mal, menkul kıymet ve hak ediniminde bulunmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Gönül Birliği Yeşiller Partisinin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 2.266.- YTL gelir ve 2.195.- YTL gider ile 71.- YTL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununa uygun olduğuna,

12.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2001/19 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/59

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN ve Mehmet ERTEN'in katılımıyla 22.10.2003 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

"Türkiye Sosyalist İşçi Partisi 2000 yılı kesinhesabının incelemesi sonucunda;

1- Genel Merkez ile örgütü bulunan illerin gelirleri, giderleri ve gelecek yıla devreden nakit tutarları belirtilerek, hesapların birleştirildiğini ve kabul edildiğini gösteren Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararının,

2- 2820 sayılı Yasa'nın 74. maddesinde Anayasa Mahkemesi'ne verilmesi öngörülen, Parti'nin 2000 yılında edindiği taşınmaz ve değeri yüzmilyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de gösteren listelerin,

2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 74. maddesi uyarınca Parti'den istenmesine,

Belirtilen eksikliklerin giderilmesi için Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca Parti'ye 30 gün süre verilmesine, bu süre içinde istenilen bilgi ve belgelerin gönderilmemesi halinde 2820 sayılı Yasa'nın 111. maddesine göre işlem yapılmak üzere durumun Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na duyurulacağının Parti'ye bildirilmesine,

Gerekli tebligatın yapılması için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine oybirliğiyle"

karar verilmiştir.

İlk inceleme sırasında eksik olan, kesinhesapların incelenip birleştirildiği ve onaylandığına ilişkin 20.6.2001 tarih ve 31 sayılı Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararı ile Parti'nin 2000 yılında edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malı bulunmadığına ilişkin 31.1.2008 tarih ve 7 sayılı yazının Parti yetkilileri tarafından gönderildiği anlaşıldığından,

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının, dosyadaki eksiklikler giderildiğinden esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2000 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2000 yılı gelirlerinin 8.434.000.000.- lira ve giderlerinin 8.434.000.000.- lira olduğu, gelir ve gider toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 4.200.000.000.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 757.600.000.- lirası bağış gelirleri, 8.400.000.- lirası aidat gelirleri ve 3.434.000.000.- lirası alt örgüt yardımlarından oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 4.234.000.000.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 4.116.400.000.- lirası bağış gelirleri ve 117.600.000.- lirası aidat gelirlerinden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 4.200.000.000.- lira olarak gösterilmiş olup, tamamı genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 4.234.000.000.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 800.000.000.- lirası genel yönetim giderlerinden ve 3.434.000.000.- lirası üst örgüte yardımlardan oluşmaktadır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır

C- Parti Malları

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2000 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2000 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2000 yılı kesinhesabında gösterilen 8.434.000.000.- lira geliri ve 8.434.000.000.- lira giderinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 29.4.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2003/10 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/60

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN ve Mehmet ERTEN'in katılımıyla 22.10.2003 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

"Türkiye Sosyalist İşçi Partisi 2001 yılı kesinhesabının incelemesi sonucunda;

1- Genel Merkez ile örgütü bulunan illerin gelirleri, giderleri ve gelecek yıla devreden nakit tutarları belirtilerek, hesapların birleştirildiğini ve kabul edildiğini gösteren Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararının,

2- Parti'nin 2001 yılında edindiği taşınmaz ve değeri yüzmilyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de gösteren listelerin,

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 74. maddesi uyarınca Parti'den istenmesine,

Belirtilen eksikliklerin giderilmesi için Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca Parti'ye bu kararın tebliğ tarihinden itibaren 30 gün süre verilmesine, bu süre içinde istenilen bilgi ve belgelerin gönderilmemesi halinde 2820 sayılı Yasa'nın 111. maddesine göre işlem yapılmak üzere durumun Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na duyurulacağının Parti'ye bildirilmesine,

Gerekli tebligatın yapılması için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine oybirliğiyle"

karar verilmiştir.

İlk inceleme sırasında eksik olan, kesinhesaplara ilişkin 26.6.2002 tarih ve 42 sayılı Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararı ile Parti'nin 2001 yılında edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malı bulunmadığına ilişkin 31.1.2008 tarih ve 8 sayılı yazının Parti yetkilileri tarafından gönderildiği anlaşıldığından,

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının, dosyadaki eksiklikler giderildiğinden esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2001 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2001 yılında herhangi bir gelir ve giderinin bulunmadığı, bu durumun Merkez Karar ve Yönetim Kurulunca karara bağlandığı ve defterlere de bu şekilde kayıt düşüldüğü anlaşıldığından, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının eldeki bilgi ve belgelere göre 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- PARTİ MALLARI

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2001 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2001 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimimin olmadığı anlaşılmıştır.

V- SONUÇ

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2001 yılında herhangi bir gelir ve giderinin bulunmadığı, bu durumun Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca karara bağlandığı ve defterlere de bu şekilde kayıt düşüldüğü anlaşıldığından, Türkiye Sosyalist

İşçi Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının eldeki bilgi ve belgelere göre 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 29.4.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2003/14 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/61

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2002 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN ve Mehmet ERTEN'in katılımıyla 22.10.2003 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

"Türkiye Sosyalist İşçi Partisi 2002 yılı kesinhesabının incelemesi sonucunda;

1- Genel Merkez ile örgütü bulunan illerin gelirleri, giderleri ve gelecek yıla devreden nakit tutarları belirtilerek, hesapların birleştirildiğini ve kabul edildiğini gösteren Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararının,

2- Parti'nin 2002 yılında edindiği taşınmaz ve değeri yüzmilyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de gösteren listelerin,

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 74. maddesi uyarınca Parti'den istenmesine,

Belirtilen eksikliklerin giderilmesi için Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca Parti'ye bu kararın tebliğ tarihinden itibaren 30 gün süre verilmesine, süresi içinde istenilen bilgi ve belgelerin gönderilmemesi halinde 2820 sayılı Yasa'nın 111. maddesine göre işlem yapılmak üzere durumun Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na duyurulacağının Parti'ye bildirilmesine,

Gerekli tebligatın yapılması için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine oybirliğiyle"

karar verilmiştir.

İlk inceleme sırasında eksik olan, kesinhesapların incelenip birleştirildiği ve onaylandığına ilişkin 7.3.2003 tarih ve 43 sayılı Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararı ile Parti'nin 2002 yılında edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malı bulunmadığına ilişkin 31.1.2008 tarih ve 9 sayılı yazının Parti yetkilileri tarafından gönderildiği anlaşıldığından,

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2002 yılı kesinhesabının, dosyadaki eksiklikler giderildiğinden esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2002 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2002 yılı gelirlerinin 13.480.000.000.- lira ve giderlerinin 13.480.000.000.- lira olduğu, gelir ve gider toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 7.000.000.000.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 5.790.500.000.- lirası bağış gelirleri, 9.500.000.- lirası aidat gelirleri ve 1.200.000.000.- lirası alt örgüt yardımlarından oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 6.480.000.000.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 6.324.500.000.- lirası bağış gelirleri ve 155.500.000.- lirası aidat gelirlerinden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 7.000.000.000.- lira olarak gösterilmiş olup, tamamı genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 6.480.000.000.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 5.280.000.000.- lirası genel yönetim giderlerinden ve 1.200.000.000.- lirası üst örgüte yardımlardan oluşmaktadır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır

C- Parti Malları

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2002 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2002 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2002 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2002 yılı kesinhesabında gösterilen 13.480.000.000.- lira geliri ve 13.480.000.000.- lira giderinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 29.4.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/36 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/62

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin iki il örgütünün 2006 yılında herhangi bir gelir ve gideri olmadığı, Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılı gelirlerinin 3.935.- YTL. ve giderlerinin 3.935.- YTL. olduğu, gelir ve gider toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 3.935.- YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.790.- YTL.si bağış gelirleri, 890.- YTL.si aidat gelirleri, 1.250.- YTL.si parti yayınları satış gelirleri ve 5.- YTL.si ise 2005 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 3.935.- YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 3.323,20 YTL.si yönetim giderleri ve 611,80 YTL.si basın yayın ve tanıtma giderlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2006 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2006 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 3.935.- YTL. geliri ve 3.935.- YTL. giderinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 29.4.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/15 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/63

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye Komünist Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Türkiye Komünist Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğesini oluşturan belgelerde Türkiye Komünist Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2005 yılı gelirlerinin 734.369,58 YTL., giderlerinin 727.165,19 YTL. ve 2006 yılına devreden nakit mevcudunun 7.204,39 YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 155.105,43 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 150.772,50 YTL. si il örgütlerinden aktarılan gelirler ve 4.332,93 YTL. si 2004 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 579.264,15 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 440.500.- YTL. si aidat gelirlerinden ve 138.764,15 YTL.si Genel Merkezden aktarılan tutarlardan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 147.901,04 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 9.136,89 YTL.si genel yönetim giderleri ve 138.764,15 YTL.si il örgütlerine aktarılan tutarlardan oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılına devreden nakit mevcudu 7.204,39 YTL. dir.

Genel Merkezin gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 579.264,15 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 428.491,65 YTL.si genel yönetim giderlerinden ve 150.772,50 YTL.si Genel Merkeze aktarılan tutarlardan oluşmaktadır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır

C- Parti Malları

Türkiye Komünist Partisi'nin 2005 yılı belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2005 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL. yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Türkiye Komünist Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 734.369,58 YTL. gelir ve 727.165,19 YTL. gideri ile 7.204,39 YTL. nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 29.4.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/20 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/64

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye Komünist Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Türkiye Komünist Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğesini oluşturan belgelerde Türkiye Komünist Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2006 yılı gelirlerinin 868.864,20 YTL., giderlerinin 859.692,71 YTL. ve 2007 yılına devreden nakit mevcudunun 9.171,49 YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 164.038,93 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 156.834,54 YTL.si il örgütlerinden aktarılan gelirler ve 7.204,39 YTL. si 2005 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 704.825,27 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 557.475 YTL.si aidat gelirlerinden ve 147.350,27 YTL.si Genel Merkez'den aktarılan tutarlardan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 154.867,44 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 7.517,17 YTL. si genel yönetim giderleri ve 147.350,27 YTL.si il örgütlerine aktarılan tutarlardan oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılına devreden nakit mevcudu 9.171,49 YTL. dir.

Genel Merkezin gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 704.825,27 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 547.990,73 YTL.si genel yönetim giderlerinden ve 156.834,54 YTL.si Genel Merkeze aktarılan tutarlardan oluşmaktadır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır

C- Parti Malları

Türkiye Komünist Partisi'nin 2006 yılı belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2006 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL. yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Türkiye Komünist Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 868.864,20 YTL. gelir ve 859.692,71 YTL. gideri ile 9.171,49 YTL. nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 29.4.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2001/10 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/65

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Yeniden Doğuş Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Enis TUNGA ve Mehmet ERTEN'in katılımıyla 17.12.2002 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

"Yeniden Doğuş Partisinin 2000 yılı kesinhesabının ilk incelemesi sonucunda;

1- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı kayıtlarına göre; Partinin 2000 yılı birleştirilmiş kesinhesabında yer alan illerin dışında kalan ve örgütlendiği anlaşılan Adıyaman, Ağrı, Balıkesir(Bandırma), Bingöl, Çorum, Diyarbakır, Elazığ, Gümüşhane, Kars, Kastamonu, Kırşehir, Ordu, Sakarya, Tokat, Van, Zonguldak, Bayburt, Osmaniye ve Düzce illerini de içeren toplam 19 ili de kapsayacak biçimde hazırlanacak kesinhesabının,

2- Partinin 2000 yılı hesap dönemi içinde edindiği değeri yüzmilyon lirayı aşantaşınır mallarının,menkul kıymetlerinin ve her türlü haklarının değerleri ile edinim tarihlerini veşekillerini de belirten ve Genel Merkez,il ve il örgütü bulunmayan ilçe örgütlerine ait ayrı ayrı düzenlenmiş listelerin,

Partiden istenmesine, karar gereğinin yerine getirilmesi için Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünün 16.maddesi uyarınca Partiye kararın tebliğ tarihinden itibaren 30 gün süre verilmesine,

Bu konuda gerekli bildirimin yapılması için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine,

17.12.2002 gününde OYBİRLİĞİYLE" karar verilmiştir.

Genç Parti Genel Başkanı Cem Cengiz Uzan Anayasa Mahkemesi'ne verdiği dilekçede, Parti'nin Ağustos 2002 tarihinde Genç Parti ile birleştiğini, bu illerin 2000 yılı gelir-giderinin bulunmadığını, taşınır ve taşınmaz mal ediniminin olmadığını belirtmiştir. Kararda istenen eksiklikler giderildiğinden işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2000 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Yeniden Doğuş Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2000 yılı gelirleri toplamının 6.320.623.264.- TL ve giderleri toplamının 7.567.206.930.- TL olduğu, 29.077.034- TL nakit mevcudu olarak 2001 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin gelirleri 5.937.973.264.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 5.400.000.000- TL.si bağış, 537.973.264.- TL.si 1999 yılından devreden kasa mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin 2000 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin 382.650.000.- TL olarak gösterilen gelirlerinin tamamı bağıştır.

İl örgütlerinin 2000 yılı kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin 7.184.556.930.- TL. olarak gösterilen giderlerinin tamamı büro genel gideridir.

Parti Genel Merkezi'nin 2001 yılına devreden nakit mevcudu 29.077.034- TL dir.

Yeniden Doğuş Partisi Genel Merkezi'nin 2000 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 382.650.000.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 65.000.000- lirası büro genel giderleri, 25.000.000- lirası bayrak, flama,rozet, kimlik kart giderleri, 30.000.000- lirası temsil ve ağırlama giderleri, 262.650.000- lirası sair giderlerden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2000 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Yeniden Doğuş Partisi'nin 2000 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, taşınmaz mal ile 100.000.000.- TL üzerinde demirbaş edinimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Yeniden Doğuş Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Partinin 2000 yılı kesinhesabında gösterilen 6.320.623.264.- TL gelir ve 7.567.206.930.- TL gider ile 29.077.034.- TL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 29.4.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2002/15 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/66

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Yeniden Doğuş Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Enis TUNGA ve Mehmet ERTEN'in katılımıyla 17.12.2002 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

"Yeniden Doğuş Partisinin 2001 yılı kesinhesabının ilk incelemesi sonucunda;

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı kayıtlarına göre; Partinin 2001 yılı birleştirilmiş kesinhesabında yer alan illerin dışında kalan ve örgütlendiği anlaşılan Adıyaman, Ağrı, Balıkesir(Bandırma), Bingöl, Çorum, Diyarbakır, Elazığ, Gümüşhane, Kars, Kastamonu, Kırşehir, Ordu, Sakarya, Tokat, Van, Zonguldak, Bayburt, Osmaniye ve Düzce illerini de içeren toplam 19 ili de kapsayacak biçimde hazırlanacak kesinhesabının,

Partiden istenmesine, karar gereğinin yerine getirilmesi için Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünün 16.maddesi uyarınca Partiye kararın tebliğ tarihinden itibaren 30 gün süre verilmesine,

Bu konuda gerekli bildirimin yapılması için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine,

17.12.2002 gününde OYBİRLİĞİYLE" karar verilmiştir.

Genç Parti Genel Başkanı Cem Cengiz Uzan Anayasa Mahkemesi'ne verdiği dilekçede, Parti'nin Ağustos 2002 tarihinde Genç Parti ile birleştiğini, bu illerin 2001 yılı gelir-giderinin bulunmadığını, taşınır ve taşınmaz mal edinimininin olmadığını belirtmiştir.

Kararda istenen eksiklikler giderildiğinden işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2001 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Yeniden Doğuş Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2001 yılı gelirleri toplamının 7.761.777.034.- TL ve giderleri toplamının 8.017.374.319.- TL olduğu, 760.659.402-TL nakit mevcudu olarak 2002 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin gelirleri 7.129.077.034.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 7.100.000.000- TL.si bağış, 29.077.034.- TL.si 2000 yılından devreden kasa mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin 2001 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasaya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin 632.700.000.- TL olarak gösterilen gelirlerinin tamamı bağıştır.

İl örgütlerinin 2001 yılı kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin 7.384.674.319.- TL. olarak gösterilen giderlerinin tamamı büro genel gideridir.

Parti Genel Merkezi'nin 2002 yılına devreden nakit mevcudu 760.659.402- TL dir.

Yeniden Doğuş Partisi Genel Merkezi'nin 2001 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin 632.700.000.- TL olarak gösterilen giderlerinin tamamı sair yönetim gideridir.

Parti il örgütlerinin 2001 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Yeniden Doğuş Partisinin 2001 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, taşınmaz mal ile 100.000.000.- TL üzerinde demirbaş edinimimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Yeniden Doğuş Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2001 yılı kesinhesabında gösterilen 7.761.777.034.- TL gelir ve 8.017.374.319.- TL gider ile 760.659.402.- TL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 29.4.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2000/20 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/67

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Millet Partisi'nin 1999 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN ve Mehmet ERTEN'in katılımıyla 22.10.2003 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

"Millet Partisi'nin 1999 yılı kesinhesabının ilk incelemesi sonucunda;

1- İller kesinhesap cetvellerinde ve birleşik kesinhesap cetvelinde "geçen yıldan devreden kasa" hesabı altında gösterilen ve 1998 yılından devreden miktarlar, 1998 yılı kesinhesabında "sonraki yıla devreden para" miktarlarını tutmadığından, devir miktarları doğru olarak yeniden düzenlenecek kesinhesabın,

2- 2820 sayılı Yasa'nın 74. maddesinde Anayasa Mahkemesi'ne verilmesi öngörülen, Parti'nin 1999 yılı hesap döneminde edindiği değeri yüzmilyon lirayı aşan taşınır malların,menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri, edinim biçimleri ve tarihleri ile iktisap şekli "devir" olarak gösterilen "Kıbrıs sokak 21/1 Çankaya/Ankara" adresindeki dairenin de edinim biçimi, tarihi ve değerini gösteren listelerin,

2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 74. maddesi uyarınca Parti'den istenmesine, kararın tebliği tarihinden itibaren 30 gün süre verilmesine 22.10.2003 gününde OYBİRLİĞİYLE" karar verilmiştir.

Ara kararda istenen eksiklikler giderildiğinden işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 1999 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Millet Partisi Genel Merkezi ile il örgütlerinin 1999 yılı gelirleri toplamının 59.234.810.052.- TL ve giderleri toplamının 58.552.019.476.- TL olduğu, 1.156.841.880.- liranın nakit mevcudu olarak 2000 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezinin gelirleri 16.098.854.678.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 5.500.000.000- lirası aidat gelirleri,10.500.000.000.-lirası bağış, 2.138.420.-lirası diğer gelirler, 96.716.258.- lirası 1998 yılından devreden kasa ve banka mevcudundan oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 1999 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin gelirleri 43.135.955.374.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 15.109.694.000.- lirası aidat gelirleri, 27.398.874.996.- lirası bağış, 110.000.000.- lirası diğer gelirler ve 517.386.378.- lirası ise 1998 yılından devreden kasa ve banka mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 1999 yılı kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu görülmektedir.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin giderleri 16.000.985.989.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 7.456.655.489.- lirası genel giderlerden, 8.554.330.500.- lirası diğer giderlerden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2000 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 571.919.993.- liradır.

Parti Genel Merkezi'nin 1999 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 42.551.033.487.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 37.289.640.487.- lirası genel giderler, 40.000.000.- lirası demirbaş giderleri, 5.221.393.000.- lirası diğer giderlerden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2000 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 584.921.887.- liradır.

Parti'nin il örgütlerinin 1999 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasaya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 1999 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede taşınmaz mal ile 100.000.000.- TL üzerinde demirbaş ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Millet Partisi'nin 1999 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 1999 yılı kesinhesabında gösterilen 59.234.810.052.- TL gelir ve 58.552.019.476.- TL gider ile 1.156.841.880.- TL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 29.4.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2001/26 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/68

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Millet Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN ve Mehmet ERTEN'in katılımıyla 22.10.2003 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

"Millet Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının ilk incelemesi sonucunda;

1- İller kesinhesap cetvellerinde ve birleşik kesinhesap cetvelinde "geçen yıldan devreden para" hesabı altında gösterilen ve 1999 yılından devreden miktarlar, 1999 yılı kesinhesabında "sonraki yıla devreden para" miktarlarını tutmadığından, devir miktarları doğru olarak yeniden düzenlenecek kesinhesabın,

2- Parti'nin 2000 yılı hesap döneminde edindiği değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim biçimi ve tarihlerini de gösteren listelerin,

2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 74. maddesi uyarınca Parti'den istenmesine, kararın tebliği tarihinden itibaren 30 gün süre verilmesine 22.10.2003 gününde OYBİRLİĞİYLE" karar verilmiştir.

Ara kararda istenen eksiklikler giderildiğinden işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2000 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa

Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Millet Partisi Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2000 yılı gelirleri toplamının 64.825.535.526.- TL, giderleri toplamının 63.259.730.808.- TL, ödenecek vergi ve SSK priminin 156.685.504.- TL olduğu, 1.409.119.214.- liranın nakit mevcudu olarak 2001 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi
1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin gelirleri 19.821.819.993.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 8.500.000.000- lirası aidat gelirleri, 10.650.000.000.- lirası bağış, 99.900.000.- lirası diğer gelirler, 571.919.993.- lirası 1999 yılından devreden kasa ve banka mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin 2000 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

Parti Genel Merkezi'nin 2000 yılı muhasebe kayıtlarının tutulduğu yevmiye ve defteri kebir Ankara 31inci noteri tarafından mühürlenmiş ve onaylanmıştır.

2820 sayılı Kanun'un 60. maddesinin altıncı fıkrasında *"Bütün defterlerin sayfaları ve kaç sayfadan ibaret oldukları teşkilatın bulunduğu ilgili seçim kurulu başkanı tarafından mühürlenir ve tasdik edilir."*, aynı Kanun'un 113. maddesinde *"Bu Kanunun 60'ıncı maddesinde yazılı defter ve kayıtları tutmayanlar, altı aydan bir yıla, bu defter ve kayıtları tahrif veya yok edenler veya gizleyenler,bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar."* denildiğinden, defterleri ilçe seçim kurulu yerine notere tasdik ettiren Parti hakkında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI ve Fulya KANTARCIOĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA karar verildi.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin gelirleri 45.003.715.893.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 21.358.027.500.- lirası aidat gelirleri, 22.851.278.774.- lirası bağış, 209.487.732.- lirası diğer gelirler ve 584.921.887.- lirası ise 1999 yılından devreden kasa mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütleri 2000 yılı kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu görülmektedir.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezin giderleri 19.221.054.496.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 10.726.854.496.- lirası genel giderlerden ve 8.494.200.000.- lirası demirbaş giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2001 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 444.079.993.- liradır.

Parti Genel Merkezi'nin 2000 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 44.038.676.312.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 41.701.798.312.- lirası genel giderler, 420.000.000.- lirası demirbaş giderleri, 1.916.878.000.- lirası diğer giderlerden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2001 yılına devreden kasa mevcudu 965.039.221.- liradır.

Parti il örgütlerinin 2000 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2000 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede taşınmaz mal ediniminin olmadığı anlaşılmaktadır.

Parti'nin 2000 yılı içinde edindiği 8.914.200.000.- TL tutarındaki taşınır malın Kanuna uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Millet Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2000 yılı kesinhesabında gösterilen 64.825.535.526.- TL gelir ve 63.259.730.808.- TL gider, 156.685.504.- TL ödenecek vergi ve SSK primi ile 1.409.119.214.- TL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna OYBİRLİĞİYLE,

2- Siyasî Partiler Kanunu'nun 60. maddesine göre usulüne uygun olarak ilçe seçim kuruluna tasdik edilmeyen defterler nedeniyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI ve Fulya KANTARCIOĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

29.4.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

KARŞIOY YAZISI

Siyasî Partiler Kanunu'nun 60. maddesine göre usulüne uygun olarak İlçe Seçim Kurulu'na tasdik edilmeyen defterler nedeniyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına ilişkin Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyuna katılıyoruz.

Başkan Haşim KILIÇ	Üye Sacit ADALI

KARŞIOY YAZISI

Millet Partisi'nin 2000 yılı hesaplarının incelenmesinde, Parti'nin tutması gereken defterleri ilgili seçim kurulu başkanlığı yerine notere tasdik ettirmesinin Siyasî Partiler Kanunu'nun (SPK) 113. maddesindeki altı aydan bir yıla kadar hapis cezasını gerektiren suçu oluşturduğu ve anılan Parti yetkilileri hakkında suç duyurusunda bulunulması gerektiğine ilişkin karara aşağıdaki nedenlerle katılmamaktayım:

SPK'nun 113. maddesindeki suç, genel kastla işlenebilecek bir suçtur. Bu nedenle, suçun oluştuğundan söz edebilmek için defter tutmama kastının varlığını aramak zorunludur. Parti yöneticileri, hukuk sistemimizde genel olarak tasdike yetkili bir mercide defterlerini tasdik ettirmiş olduklarından, olayda artık kastın varlığına hükmedilemez. Zira defterlerin noterde tasdik ettirilmiş olması, defter kayıtları üzerinde yasaya aykırı işlemler yapma olanağını ortadan kaldırmakta ve ceza yaptırımı altına alınan hukuki yarar gerçekleşmektedir.

Suçun unsurlarının yasalarda açıkça belirtilmiş olması, ceza hukukunun temel ilkelerindendir. SPK'nun 60. maddesinde belirtilen defterleri tasdik ettirme yükümlülüğünün ihlali suçunun hangi eylemlerle oluşacağının SPK'da veya bu kanunun gönderme yaptığı diğer yasa hükümlerinde açıkça tanımlanmış olması gerekir. SPK'nun 121. maddesinde, Türk Medeni Kanunu ile Dernekler Kanunu'nun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların SPK'na aykırı olmayan hükümlerinin siyasi partiler hakkında da uygulanacağı belirtilmektedir. 60. maddedeki defterleri tasdik görevi SPK'na göre ilçe seçim kuruluna verilmiştir. Dernekler Kanununa göre ise noterler görevlidir. Siyasi parti defterlerinin özel görevli değil genel görevli bir mercide tasdik ettirilmesinin de suç oluşturacağı yasada açıkça belirtilmediğinden, noterde yapılan tasdik işleminin suç sayılması, ceza hukukunun temel ilkelerine aykırıdır. Hürriyeti bağlayıcı ceza gerektiren bir eylemin varlığına, ancak mevzuatta açıkça tanımlanan suç unsurlarının ve kastın varlığı halinde hükmedilebilir.

Bu nedenle suç duyurusunu gerektiren bir durum bulunmadığı düşüncesindeyim.

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞIOY GEREKÇESİ

Millet Partisi'nin 2000 yılı hesaplarının incelenmesinde gelir ve gider defterinin Noter tarafından onaylandığı saptanmıştır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 60. maddesinin ilk fıkrasında, "Her kademedeki parti organları üye kayıt defteri, karar defteri, gelen ve giden evrak kayıt defteri, gelir ve gider defteri ile demirbaş eşya defteri tutmak zorundadırlar."; altıncı fıkrasında da "Bütün defterlerin sayfaları ve kaç sayfadan ibaret oldukları teşkilâtın bulunduğu ilgili seçim kurulu başkanı tarafından mühürlenir ve tasdik edilir" denilmiş, aynı Yasa'nın 113. maddesinde ise bu Kanun'un 60. maddesinde yazılı defter ve kayıtları tutmayanların, altı aydan bir yıla, bu defter ve kayıtları tahrif veya yok edenlerin veya gizleyenlerin, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacakları belirtilmiştir. Yürürlükten kaldırılan 765 sayılı Yasa'nın 235 ve 26.9.2004 günlü 5237 sayılı yeni Ceza Yasası'nın 279. maddelerinde de göreviyle ilgili olarak kamu adına soruşturma ve kovuşturma gerektiren bir suçun işlendiğini öğrenip de yetkili makamlara bildirmeyen kamu görevlilerinin cezalandırılmaları öngörülmüştür. Ceza yasalarında belirtilen söz konusu bildirimin yapılabilmesi için öncelikle bir suç işlenmesi gerektiği açıktır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 113. maddesine göre suç oluşabilmesi için Yasa'nın 60. maddesinde yazılı defter ve kayıtların hiç tutulmaması veya tahrif ya da yok edilmesi gerekmektedir. Oysa Parti defter tutmuş, ancak bunun onayını Yasa ile belirli mercilere değil notere yaptırmıştır. Bu nedenle bir suç işlendiğinin, kabulüne olanak bulunmadığından duyurulması gibi bir yükümlülükten de söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle suç duyurusunda bulunma koşulları oluşmadığından bu konudaki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

Esas Sayısı : 1999/24 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/69

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Millet Partisi'nin 1998 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Samia AKBULUT, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Mahir Can ILICAK, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU ve Ahmet AKYALÇIN'ın katılımıyla 17.5.2001 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Millet Partisi 1998 yılı kesinhesabına ilişkin dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 1998 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Millet Partisi Genel Merkezi ile il örgütlerinin 1998 yılı gelirleri toplamının 28.407.541.429.- TL ve giderleri toplamının 27.793.438.793.- TL olduğu, 614.102.636.- liranın nakit mevcudu olarak 1999 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi
1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin 1998 yılı gelirleri toplamı 7.848.577.172.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 3.000.000.000- lirası aidat gelirleri, 4.800.000.000.- lirası bağış, 816.092.-lirası diğer gelirler, 47.761.080.- lirası 1997 yılından devreden kasa ve banka mevcudundan oluşmaktadır.

1998 yılı için 2820 sayılı Yasa'nın 66. maddesine göre yasal bağış sınırı 50.000.000.- TL olup, söz konusu yılda yasal bağış sınırı aşılmıştır.

Millet Partisi Genel Merkezi'nin 1998 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 66. maddesinin ikinci fıkrasında *"Yukarıdaki fıkranın dışında kalan gerçek ve tüzel kişilerin her birinin bir siyasi partiye aynı yıl içerisinde ellimilyon liradan fazla kıymette ayni ve nakdi bağışta bulunması yasaktır."* denildikten sonra 76. maddesinin birinci fıkrasında *"Bu Kanunun bağışlarla ilgili hükümlerine aykırı olarak bağış kabul ettiği Anayasa mahkemesince tespit edilen siyasi partilerin, 66'ncı maddenin birinci ve üçüncü fıkralarına aykırı şekilde elde ettikleri gelirlerin tamamının Hazineye irad kaydedilmesine,taşınmaz malların Hazine adına tapuya tesciline;aynı maddenin ikinci fıkrasında belirtilen miktarlardan fazla gelirlerle taşınmaz malların bu fıkrada belirtilen miktarı geçen kısmının karşılığının Hazineye irad kaydedilmesine karar verilir."* şeklinde düzenleme yapılmıştır. 1998 yılı için bir kişinin bağış yapabileceği miktar 50.000.000.- TL olarak belirlendiğinden, bu tutarı aşan bağışların Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir. Parti'nin 1998 yılında bağış olarak kabul ettiği ve Genel Merkez kesinhesabında yer alan toplam 2.350.000.000.- liralık bağış gelirinin Kanun'un 66. maddesinde belirtilen bağış sınırını aştığı görülmüştür.

Parti Genel Merkezi'nce 2820 sayılı Yasa'nın 66. maddesine aykırı olarak elde edilen toplam 2.350.000.000.- lira tutarındaki bağış geliri karşılığı malvarlığının aynı Yasa'nın 76. maddesi uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesine karar verilmiştir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 116. maddesinde *"Bu Kanunun 66'ncı maddesi hükümlerine aykırı olarak bağışta bulunan kimse ve bağışı kabul eden parti sorumlusu, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."* denildiğinden, Yasa'ya aykırı olarak bağışta bulunan kimseler ile bağışı

kabul eden parti sorumluları hakkında gerekli yasal işlemlerin yapılabilmesi için Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasıgerektiği sonucuna varılmıştır.

Bağışlarla İlgili Tablo

Bağış Yapanın Adı Soyadı	**Bağış Makbuzunun Tarih ve Nosu**	**Bağış Tutarı**	**Bağış sınırını aşan Tutar**	**Bağışı Kabul eden sorumlu ve Görevi**
Ufuk Zencirkıran	3.1.1998/11701	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
İsa Keleş	19.1.1998/11702	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Ramazan Özen	1.2.1998/11703	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Hayrullah Başer	2.3.1998/11704	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Sami Gönen	22.3.1998/11705	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Hacı Ali Özdemir	1.4.1998/11706	100.000.000.	50.000.000.	Ufuk zincirkıran (Genel Muhasip)
İbrahim Kumaş	1.5.1998/11707	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
M.ferit Edibali	4.6.1998/11708	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Şazeli Çügen	25.6.1998/11709	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Recep Sazan	25.6.1998/11710	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Hüsnü Çatal	15.7.1998/11711	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Mehmet Emrullahoğlu	23.7.1998/11712	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Nejat Cebeci	25.8.1998/11713	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Abidin Memili	10.9.1998/11714	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Filiz Edibali	25.9.1998/11715	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Hasan Ayhan	10.10.1998/11716	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Latif Ural	10.10.1998/11717	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Abdullatif Metin	10.10.1998/11718	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)

Mesut Şimşek	10.10.1998/11719	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Ahmet Kara	10.10.1998/11720	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Yusuf Coşkun	10.10.1998/11721	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Ömer Baysan	10.10.1998/11722	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Y.Bahri Civelek	10.10.1998/11723	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Asiye Kulakoğlu	10.10.1998/11724	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Abdülkadir Hasbek	10.10.1998/11725	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Edibe Atlı	13.10.1998/11726	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Emine Keleş	13.10.1998/11727	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
D.Selim Ersoy	13.10.1998/11728	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Adnan Atlı	13.10.1998/11729	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Ali Ülker	13.10.1998/11730	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Hasan Akçay	13.10.1998/11731	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Osman Aslan	25.10.1998/11732	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Ali Özkan	25.10.1998/11733	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Kezban Ay	25.10.1998/11734	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Fatma Özdemir	25.10.1998/11735	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Tahsin Serdaroğlu	25.10.1998/11736	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Aykut Edibali	25.10.1998/11737	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Nurettin Dursun	25.10.1998/11738	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Rabia Zincirkıran	25.10.1998/11739	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Emine Kumaş	25.10.1998/11740	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)

Safiye Çatal	25.10.1998/11741	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Kezban Çügen	26.10.1998/11742	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Hatice Çakmak	26.10.1998/11743	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Nurşen Yılmaz	26.10.1998/11744	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Nurettin Kulakoğlu	26.10.1998/11745	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Abdurrahman Önder	26.10.1998/11746	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)
Ali Ünal	1.11.1998/11747	100.000.000.	50.000.000.	Hacı Ali Özdemir (Genel Sekreter)

Toplam 2.350.000.000.-TL

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin gelirleri 20.558.964.257.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 6.616.611.000.- lirası aidat gelirleri, 13.277.212.589.- lirası bağış, 294.800.000.- lirası diğer gelirler ve 370.340.668.- lirası ise 1997 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 1998 yılı kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin 7.751.860.914.- TL olarak gösterilen giderlerin tamamı genel giderlerden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 1999 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 96.716.258.- liradır.

Millet Partisi Genel Merkezi'nin 1998 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 20.041.577.879.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 16.430.505.679.- lirası genel giderler, 183.514.000.- lirası demirbaş giderleri ve 3.427.558.200.- lirası diğer giderlerden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 1999 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 517.386.378.- liradır.

Parti'nin il örgütlerinin 1998 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu görülmektedir.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 1998 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede taşınmaz mal ediniminin olmadığı anlaşılmaktadır.

Parti'nin 1998 yılı içinde edindiği 183.514.000.- TL tutarındaki taşınır malın Kanuna uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Millet Partisi'nin 1998 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 1998 yılı kesinhesabında gösterilen 28.407.541.429.- TL gelir ve 27.793.438.793.- TL gider ile 614.102.636.- TL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- Parti Genel Merkezince 2820 sayılı Kanun'un 66. maddesine aykırı olarak elde edilen toplam 2.350.000.000.- TL (2.350.-YTL) tutarındaki bağış geliri karşılığı malvarlığının aynı Kanun'un 76. maddesi uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesine,

3- 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 116. maddesine aykırı bağışta bulunan ile bağışı kabul eden parti sorumluları hakkında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına,

29.4.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2002/28 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/70

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Millet Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN ve Mehmet ERTEN'in katılımıyla 22.10.2003 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında,

"Millet Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- 2001 yılı il kesinhesaplarıyla verilmemiş olan 20 ilin (Adıyaman, Ankara, Antalya, Çanakkale, Çorum, Gaziantep, Hatay, Isparta, İçel, Kayseri, Kocaeli, Manisa, Nevşehir, Tokat, Trabzon, Aksaray, Karaman, Kırıkkale, Bartın, Karabük) bağlı ilçeleri de kapsar biçimde düzenlenmiş, onaylı kesinhesap çizelgeleri ile buna uygun olarak yeniden düzenlenecek birleşik kesinhesabın,

2- Genel Merkezin ve tüm illerin gelirleri, giderleri ve gelecek yıla devreden nakit tutarları belirtilerek, hesapların birleştirildiğini ve kabul edildiğini gösteren Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararının,

3- Partinin 2000 yılı hesap döneminde edindiği değeri yüzmilyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim biçimi ve tarihlerini de belirten listelerinin,

4- İller kesinhesap cetvellerinde ve birleşik kesinhesap cetvelinde "geçen yıldan devreden para" hesabı adı altında gösterilen ve 2000 yılından devreden miktarların, 2000 yılı kesinhesabında "sonraki yıla devreden para" miktarları olarak gösterilerek buna ilişkin listenin,

5- İktisap şekli "devir" olarak gösterilen "Atatürk Bulvarı 72/37 Kızılay/Ankara" adresindeki dairenin edinim biçimi, tarihi ve değerine ilişkin bilgileri içerecek biçimde hazırlanan listenin,

2820 sayılı Siyasî Partiler Yasasının 74. maddesi uyarınca Parti'den istenmesine,

Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesi için Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünün 16. maddesi uyarınca Partiye bu kararın tebliğ tarihinden itibaren 30 gün süre verilmesine, bu süre içinde istenilen bilgi ve belgelerin gönderilmemesi halinde 2820 sayılı Yasanın 111. maddesine göre işlem yapılmak üzere durumun Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına duyurulacağının Partiye bildirilmesine,

Gerekli tebligatın yapılması için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine, OYBİRLİĞİYLE" karar verilmiştir.

Ara kararda istenen eksiklikler giderildiğinden işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2001 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Millet Partisi Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2001 yılı gelirleri toplamının 150.020.865.234.- TL ve giderleri toplamının 148.328.813.559.- TL olduğu, 1.692.051.675.- liranın nakit mevcudu olarak 2002 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin gelirleri 73.274.425.907.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 24.400.000.000- lirası aidat gelirleri, 48.430.345.914.- lirası bağış, 444.079.993.- lirası 2000 yılından devreden kasa ve banka mevcudundan oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2001 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

Parti Genel Merkezi'nin 2001 yılı muhasebe kayıtlarının tutulduğu yevmiye ve defteri kebir mevcut olup, sözkonusu defterler Ankara 31'inci noteri tarafından mühürlenmiş ve onaylanmıştır.

2820 sayılı Kanun'un 60. maddesinin altıncı fıkrasında *"Bütün defterlerin sayfaları ve kaç sayfadan ibaret oldukları teşkilatın bulunduğu ilgili seçim kurulu başkanı tarafından mühürlenir ve tasdik edilir."* Aynı Kanun'un 113. maddesinde *"Bu Kanunun 60'ıncı maddesinde yazılı defter ve kayıtları tutmayanla, altı aydan bir yıla, bu defter ve kayıtları tahrif veya yok edenler veya gizleyenler,bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar."* denildiğinden, defterleri ilçe seçim kurulu yerine notere tasdik ettiren Parti hakkında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI ve Fulya KANTARCIOĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA karar verildi.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin gelirleri 76.746.438.827.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 30.940.350.000.- lirası aidat gelirleri, 44.729.599.606.- lirası bağış, 111.450.000.- lirası diğer gelirler ve 965.039.221.- lirası 2000 yılından devreden kasa ve banka mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 2001 yılı kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu görülmektedir.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Partisi Genel Merkezi'nin giderleri 73.050.796.618.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 24.081.007.618.- lirası genel giderlerden, 48.969.789.000.- lirası demirbaş giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2002 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 223.629.289.- liradır.

Parti Genel Merkezi'nin 2001 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 70. maddesinin bir ve ikinci fıkralarında; *"Siyasi partilerin giderleri amaçlarına aykırı olamaz.*

Bir siyasî partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır" ve aynı Kanunun 75. maddesinin dördüncü fıkrasında ise; *"Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir."* hükümleri yer almaktadır.

492 sayılı Harçlar Kanunu'na ekli (4) sayılı tablonun 20. maddesine göre, gayrımenkullerin alım ve satımında devir eden ve devir alan için ayrı ayrı binde 15 oranında harç alınacağı belirtildiğinden, gayrımenkulu satan kişinin ödemesi gereken binde 15 oranındaki harç bedelini partinin karşılaması mümkün değildir. Dolayısıyla satıcının ödemesi gereken binde 15 oranındaki harç parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmediğinden 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak yapılan toplam 240.000.000- lira ödemenin, aynı Kanun'un 75. maddesi hükmü uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 75.278.016.941.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 71.364.402.613.- lirası genel giderler, 829.340.000.- lirası demirbaş giderleri, 3.084.274.328.- lirası diğer giderlerden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2002 yılına devreden kasa mevcudu 1.468.421.886.- liradır.

Parti'nin il örgütlerinin 2001 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasaya uygun olduğu görülmektedir.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2001 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede 48.750.000.000.- TL taşınmaz mal edinimi ile 1.049.129.000.- TL tutarındaki taşınır malın Kanuna uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Millet Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2001 yılı kesinhesabında gösterilen 150.020.865.234.- TL gelir ve 148.328.813.559.- TL gider ile 1.692.051.675.- TL kasa ve banka devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna OYBİRLİĞİYLE,

2- 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine aykırı olarak partinin amaçlarına uygun olmayan ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen 240.000.000.- TL (240 ytl) karşılığı Parti malvarlığının, aynı Yasa'nın 75. maddesi uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesine OYBİRLİĞİYLE,

3- Siyasî Partiler Kanunu'nun 60. maddesine göre usulüne uygun olarak İlçe Seçim Kurulu'na tasdik edilmeyen defterler nedeniyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI ve Fulya KANTARCIOĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

29.4.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

KARŞIOY YAZISI

Siyasî Partiler Kanunu'nun 60. maddesine göre usulüne uygun olarak İlçe Seçim Kurulu'na tasdik edilmeyen defterler nedeniyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına ilişkin Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyuna katılıyoruz.

Başkan Haşim KILIÇ	Üye Sacit ADALI

KARŞIOY YAZISI

Millet Partisi'nin 2001 yılı hesaplarının incelenmesinde, Parti'nin tutması gereken defterleri ilgili seçim kurulu başkanlığı yerine notere tasdik ettirmesinin Siyasi Partiler Kanunu'nun (SPK) 113. maddesindeki altı aydan bir yıla kadar hapis cezasını gerektiren suçu oluşturduğu ve anılan Parti yetkilileri hakkında suç duyurusunda bulunulması gerektiğine ilişkin karara aşağıdaki nedenlerle katılmamaktayım:

SPK'nun 113. maddesindeki suç, genel kastla işlenebilecek bir suçtur. Bu nedenle, suçun oluştuğundan söz edebilmek için defter tutmama kastının varlığını aramak zorunludur. Parti yöneticileri, hukuk sistemimizde genel olarak tasdike yetkili bir mercide defterlerini tasdik ettirmiş olduklarından, olayda artık kastın varlığına hükmedilemez. Zira defterlerin noterde tasdik ettirilmiş olması, defter kayıtları üzerinde yasaya aykırı işlemler yapma olanağını ortadan kaldırmakta ve ceza yaptırımı altına alınan hukuki yarar gerçekleşmektedir.

Suçun unsurlarının yasalarda açıkça belirtilmiş olması, ceza hukukunun temel ilkelerindendir. SPK'nun 60. maddesinde belirtilen defterleri tasdik ettirme yükümlülüğünün ihlali suçunun hangi eylemlerle oluşacağının SPK'da veya bu kanunun gönderme yaptığı diğer yasa hükümlerinde açıkça tanımlanmış olması gerekir. SPK'nun 121. maddesinde, Türk Medeni Kanunu ile Dernekler Kanunu'nun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların SPK'na aykırı olmayan hükümlerinin siyasi partiler hakkında da uygulanacağı belirtilmektedir. 60. maddedeki defterleri tasdik görevi SPK'na göre ilçe seçim kuruluna verilmiştir. Dernekler Kanununa göre ise noterler görevlidir. Siyasi parti defterlerinin özel görevli değil genel görevli bir mercide tasdik ettirilmesinin de suç oluşturacağı yasada açıkça belirtilmediğinden, noterde yapılan tasdik işleminin suç sayılması, ceza hukukunun temel ilkelerine aykırıdır. Hürriyeti bağlayıcı ceza gerektiren bir eylemin varlığına, ancak mevzuatta açıkça tanımlanan suç unsurlarının ve kastın varlığı halinde hükmedilebilir.

Bu nedenle suç duyurusunu gerektiren bir durum bulunmadığı düşüncesindeyim.

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞIOY GEREKÇESİ

Millet Partisi'nin 2001 yılı hesaplarının incelenmesinde gelir ve gider defterinin Noter tarafından onaylandığı saptanmıştır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 60. maddesinin ilk fıkrasında, "Her kademedeki parti organları üye kayıt defteri, karar defteri, gelen ve giden evrak kayıt defteri, gelir ve gider defteri ile demirbaş eşya defteri tutmak zorundadırlar."; altıncı fıkrasında da "Bütün defterlerin sayfaları ve kaç sayfadan ibaret oldukları teşkilâtın bulunduğu ilgili seçim kurulu başkanı tarafından mühürlenir ve tasdik edilir" denilmiş, aynı Yasa'nın 113. maddesinde ise bu Kanun'un 60. maddesinde yazılı defter ve kayıtları tutmayanların, altı aydan bir yıla, bu defter ve kayıtları tahrif veya yok edenlerin veya gizleyenlerin, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacakları belirtilmiştir. Yürürlükten kaldırılan 765 sayılı Yasa'nın 235 ve 26.9.2004 günlü 5237 sayılı yeni Ceza Yasası'nın 279. maddelerinde de göreviyle ilgili olarak kamu adına soruşturma ve kovuşturma gerektiren bir suçun işlendiğini öğrenip de yetkili makamlara bildirmeyen kamu görevlilerinin cezalandırılmaları öngörülmüştür. Ceza yasalarında belirtilen söz konusu bildirimin yapılabilmesi için öncelikle bir suç işlenmesi gerektiği açıktır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 113. maddesine göre suç oluşabilmesi için Yasa'nın 60. maddesinde yazılı defter ve kayıtların hiç tutulmaması veya tahrif ya da yok edilmesi gerekmektedir. Oysa Parti defter tutmuş, ancak bunun onayını Yasa ile belirli mercilere değil notere yaptırmıştır. Bu nedenle bir suç işlendiğinin, kabulüne olanak bulunmadığından duyurulması gibi bir yükümlülükten de söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle suç duyurusunda bulunma koşulları oluşmadığından bu konudaki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

Esas Sayısı : 2005/21 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/71

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye Komünist Partisi'nin 2004 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A.Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımıyla 27.1.2006 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Türkiye Komünist Partisi'nin 2004 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2004 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğesini oluşturan belgelerde Türkiye Komünist Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2004 yılı gelirlerinin 639.822.228.766.- lira, giderlerinin 635.489.294.049.- lira ve 2005 yılına devreden nakit mevcudunun 4.332.934.717.- lira olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 157.367.300.026.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 154.802.573.912.- lirası il örgütlerinden aktarılan gelirler ve 2.564.726.114.- lirası 2003 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 482.454.928.740.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 346.755.000.000.- lirası aidat gelirlerinden ve 135.699.928.740.- lirası Genel Merkezden aktarılan tutarlardan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 153.034.365.309.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 17.334.436.569.- lirası genel yönetim giderleri ve 135.699.928.740.- lirası il örgütlerine aktarılan tutarlardan oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2005 yılına devreden nakit mevcudu 4.332.934.717.- liradır.

Genel Merkezin gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 482.454.928.740.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 327.652.354.828.- lirası genel yönetim giderlerinden ve 154.802.573.912.- lirası Genel Merkeze aktarılan tutarlardan oluşmaktadır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır

C- Parti Malları

Türkiye Komünist Partisi'nin 2004 yılı belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2004 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimi olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Türkiye Komünist Partisi'nin 2004 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2004 yılı kesinhesabında gösterilen 639.822.228.766.- lira gelir ve 635.489.294.049.- lira gideri ile 4.332.934.717.- lira nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

29.4.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2006/32 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/72

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımıyla 27.02.2007 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin iki il örgütünün 2005 yılında herhangi bir gelir ve gideri olmadığı, Parti Genel Merkezinin 2005 yılı gelirlerinin 4.555,18 YTL., giderlerinin 4.550,18 YTL. ve 2006 yılına devreden nakit mevcudunun 5.- YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 4.555,18 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.255,18 YTL.si bağış gelirleri ve 3.300.- YTL.si aidat gelirlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 4.550,18 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 3.800.- YTL.si kira giderleri ve 750,18 YTL.si genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılına devreden nakit mevcudu 5.- YTL. dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2005 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2005 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 4.555,18 YTL. geliri, 4.550,18 YTL. gideri ve 5.- YTL. nakit mevcudunun eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 29.4.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2000/18 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/74

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 1999 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Samia AKBULUT, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Mahir Can ILICAK, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU ve Ahmet AKYALÇIN'ın katılımıyla 17.5.2001 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 1999 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 1999 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 1999 yılı gelirlerinin 1.547.999.361.- lira ve giderlerinin 1.547.999.361.- lira olduğu, gelir ve gider toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi
1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 480.180.000.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 421.380.000.- lirası bağış gelirleri, 14.400.000.- lirası aidat gelirleri ve 44.400.000.- lirası alt örgüt yardımlarından oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 1.067.819.361.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 963.804.424.- lirası bağış gelirleri, 93.600.000.- lirası aidat gelirleri ve 10.414.937.- lirası alt örgüt yardımlarından oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi
1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 480.180.000.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 135.180.000.- lirası genel yönetim giderleri ve 345.000.000.- lirası basın yayın ve tanıtma giderlerinden oluşmaktadır.

Yapılan incelemelerde, dosyaya söz konusu giderlere ait kanıtlayıcı belgelerin ibraz edilmediği anlaşılmıştır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinin üçüncü fıkrasına göre beş milyon (1999 yılı için) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından, bu miktarı geçen harcamaların geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir.

Anayasa Mahkemesi, siyasi partilerin mali işlemlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olup olmadığının saptanmasına yönelik mali denetimini Yasa'nın 75. maddesine göre yapmaktadır. Bu madde de Anayasa Mahkemesi'nin kesinhesaplara ait bilgilerin belgelendirilmesini siyasi partilerden her zaman isteyebileceği ve Anayasa Mahkemesi'nin denetimini evrak üzerinde yapacağı hüküm altına alınmıştır. Evrak deyiminin gelir-gider belgeleriyle birlikte defter ve kayıtlardaki bilgileri de kapsadığı açıktır.

Defter ve belgelerin denetime elverişli ve yeterli olacak bilgileri içermesi zorunludur. Nitekim 2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesinde parti adına yapılan giderlerin ne gibi işlere ve yerlere harcandığının ilgili defterlere sıra ile ve belgeleri de belirtilerek geçirileceği öngörülmektedir.

2820 sayılı Yasa'nın 75. maddesinde; "Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir" ve 76. maddesinde de; "Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir" hükümleri yer almaktadır.

Bu itibarla; denetim için gerekli bilgileri taşıyan kanıtlayıcı belgeleri ibraz edilemeyen 480.180.000.- lira gider karşılığı parti malvarlığının 2820 sayılı Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazineye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 1.067.819.361.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.023.419.361.- lirası genel yönetim giderlerinden ve 44.400.000.- lirası üst örgüte yardımlardan oluşmaktadır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 1999 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 1999 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimi olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 1999 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 1999 yılı kesinhesabında gösterilen 1.547.999.361.- lira gelirinin ve 1.067.819.361.- lira giderinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine göre belgeleri ibraz edilemeyen 480.180.000.- TL. gider karşılığı Parti malvarlığının Hazine'ye irad kaydedilmesine,

29.4.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/41 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/75

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Katılımcı Demokrasi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Katılımcı Demokrasi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılına ilişkin belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Sunulan belgelerden Katılımcı Demokrasi Partisi'nin 2006 yılında herhangi bir gelir ve giderinin bulunmadığı anlaşıldığından, Katılımcı Demokrasi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının eldeki bilgi ve belgelere göre 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

1- Katılımcı Demokrasi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının eldeki bilgi ve belgelere göre 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna OYBİRLİĞİYLE,

2- 2006 yılındaki on günlük hesap dönemine ilişkin defterlerin ibraz edilmemesi nedeniyle 2820 sayılı Yasa'nın 60. ve 113. maddeleri gereğince

suç duyurusunda bulunulmasına Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

3- Hesabın 30.6.2007 gününden sonra verilmesi nedeniyle 2820 sayılı Yasa'nın 74. ve 111/b maddeleri gereğince ilgililer hakkında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına OYBİRLİĞİYLE,

29.4.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

KARŞIOY YAZISI

Katılımcı Demokrasi Partisi'nin 2006 yılı hesaplarının incelenmesinde, 19.12.2006 tarihinde kurulan Partinin 2006 yılında herhangi bir gelir ve giderinin bulunmadığı görülmekle birlikte, bahse konu takvim yılı döneminde Siyasi Partiler Kanunu (SPK)'nun 60. maddesi gereğince tutması gereken defterleri tutmadığı ve bu eylemin SPK'nun 113. maddesinde altı aydan bir yıla kadar hapis cezasını gerektiren suçu oluşturduğu düşüncesiyle anılan Parti yetkilileri hakkında suç duyurusunda bulunulmasına oyçokluğu ile karar verilmiştir. Bu karara aşağıdaki nedenlerle katılmamaktayım:

Ceza hukukunun temel ilkelerine göre, kanunsuz suç ve ceza olmaz. Buna göre, SPK'nun 113. maddesindeki suçun oluştuğundan bahsedebilmek için, aynı kanunun 60. maddesinde belirtilen defterleri tutma yükümlülüğünün ya SPK'da veya bu kanunun gönderme yaptığı diğer kanun hükümlerinde açıkça tanımlanmış, yani suçun unsurlarının gösterilmiş olması gerekir. Olayda, defter tutma yükümlülüğünün yerine getirilmediği dönem 10 gündür. (Parti, 2007 yılma ait defter tutma

yükümlülüğünü ise yerine getirmiştir). Bu durumda, mevzuatımıza göre bir siyasi partinin kuruluşu anında veya kuruluşunu takip eden 10 gün içinde SPK'nun 60. maddesine göre defterlerini hazır hale getirmiş ve tasdik ettirmiş olmasını zorunlu kılan bir açık bir hüküm olup olmadığına bakılması gerekir.

SPK'da, siyasi partilerin 8. maddede belirtilen bildiri ve belgelerin İçişleri Bakanlığına verilmesiyle tüzel kişilik kazanacağı belirtilmekte, ancak bu belgeler arasında 60. maddeye göre tutulması zorunlu olan defterler sayılmamaktadır. Buna göre, siyasi partiler yönünden defterlerin, kuruluş tarihinde tasdikli bir şekilde hazır bulunmasına ilişkin, ticaret şirketlerinde olduğu gibi bir zorunluluk bulunmadığı anlaşılmaktadır.

SPK'nun 121. maddesi gereğince, Türk Medeni Kanunu ile Dernekler Kanunu'nun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların SPK'na aykırı olmayan hükümleri siyasi partiler hakkında da uygulanacağından, 60. maddedeki defter tutma ve tasdik ettirme yükümlülüğünün ne zaman başladığı hakkında, sözü geçen kanunlara da bakılması gerekir. Dernekler Kanunu'nun 11. maddesinde, derneklerin tutacakları defterlerle ilgili usul ve esasların Yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Dernek defterlerine ilişkin hükümler, anılan Yönetmeliğin 31-40. maddelerinde yer almaktadır. Defterlerin tasdikine ilişkin 36. maddede bir süre öngörülmemiş, yalnızca defterlerin "kullanılmaya başlamadan önce" tasdik ettirileceği belirtilmiştir. Yönetmeliğin "kayıt zamanı" başlıklı 34. maddesine göre, işlemlerin, defterlere günlük olarak kaydedilmesi gerekmektedir. Ancak, gelir ve gider kayıtları, maddenin (a) bendine göre, "işlemlerin, işin hacmine ve gereklerine uygun olarak muhasebe düzeni ve güvenliğini bozmayacak bir süre içinde kaydedilmesi şarttır. **Bu gibi kayıtlar on günden fazla geciktirilemez".** Aynı maddenin (b) bendinde de "Kayıtlarını devamlı olarak muhasebe fişleri ve bordro gibi yetkili amirlerin imza ve parafını taşıyan belgelere dayanarak tutan derneklerde, işlemlerin bunlara kaydedilmesi, deftere işlenmesi hükmündedir. Ancak bu kayıtlar, **işlemlerin esas defterlere kırkbeş günden daha geç intikal ettirilmesine** imkan vermez." Denilmiştir. Bu hükümlere göre, kaydı gereken bir işlem yoksa, o aşamada tasdik edilmiş bir defterin mevcut bulunmayışı da yasaya aykırılık teşkil etmeyecektir. Hukuka aykırılıktan söz edebilmek için, ilgili tüzel kişinin kuruluşu anında tasdikli defterlerinin de bulunmasını zorunlu kılan açık bir yasa kuralının varlığı zorunludur. SPK'nun yaptığı gönderme nedeniyle defter tutma yönünden öncelikle Dernekler Kanunu esas alınacağından, niteliği gereği siyasi partilerden tamamen farklı gerçek ve

tüzel kişilere uygulanabilecek Türk Ticaret Kanunu veya Vergi Usul Kanunu hükümlerinin ceza hukuku alanında siyasi partilere kıyasen uygulanması olanaklı değildir.

Bu nedenle, siyasi partinin kuruluşunu takip eden 10 günlük dönemde tasdikli defterlerin bulunmayışının, SPK'nun 113. maddesindeki defter tutmama suçunu oluşturduğu düşüncesine ulaşmak mümkün değildir. Hürriyeti bağlayıcı ceza gerektiren bir eylemin varlığına, özel Kanununda unsurları açıkça tanımlanmayan kuralların yorumu veya başka yasa ve yönetmeliklerde yer alan kuralların kıyas yoluyla uygulanması suretiyle hükmedilemez.

Bu nedenlerle, olayda suç duyurusunu gerektiren bir durum bulunmadığı düşüncesindeyim.

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Esas Sayısı : 1999/16 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/76

Karar Günü : 29.4.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Doğru Yol Partisi'nin 1998 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Ahmet Necdet SEZER, Güven DİNÇER, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Lütfi F.TUNCEL, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK ve Rüştü SÖNMEZ'in katılımıyla 14.9.1999 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında,

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 1998 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddî öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Doğru Yol Partisi Genel Merkezi ile il örgütlerinin 1998 yılı gelirleri toplamının 2.549.120.372.316.- TL, borçlarının 291.296.511.152.- TL, giderleri toplamının 2.672.385.101.963.- TL olduğu, 168.031.781.505.- liranın nakit mevcudu olarak 1999 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin gelirleri 1.892.684.265.274.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.056.436.363.000.- lirası genel bütçe yardımı, 7.762.500.- lirası sair gelirler, 2.500.000.000.- lirası satış gelirleri, 692.032.731.907.- lirası faiz gelirleri, 141.707.407.867.- lirası 1997 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 1998 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütlerinin gelirleri 656.436.107.042.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 7.212.135.000.-lirası üye giriş aidatı, 32.472.967.789.- lirası üye yıllık aidatı, 345.658.591.299.- lirası bağış ve yardımlar, 94.770.500.000.- lirası genel merkez yardımı, 151.025.538.954.- lirası faaliyet gelirleri, 5.436.031.677.- lirası sair gelirler ve 19.860.342.323.- lirası 1997 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 1998 yılı kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin 1998 yılı giderleri 1.969.646.027.440.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 197.912.274.664.- lirası personel giderleri, 94.770.500.000.- lirası teşkilata yardım, 130.521.893.195.- lirası temsil ağırlama gideri, 47.274.940.642.- lirası basılı kağıt kırtasiye gideri, 90.574.990.423.- lirası haberleşme gideri, 113.086.958.817.-lirası taşıma ve vasıta gideri, 135.932.788.812.- lirası seyahat gideri, 13.940.000.300.- lirası kira gideri, 50.541.441.251.- lirası tamir bakım onarım gideri, 17.773.882.540.- lirası ısıtma aydınlatma temizlik gideri, 8.205.277.866.- lirası vergi, harç, noter ve sigorta gideri, 21.431.225.464.- lirası demirbaş alımları, 403.575.888.256.- lirası satın

alınan propaganda malzeme giderleri, 426.117.287.216.- lirası basın yayın giderleri, 64.218.796.738.- lirası geçen yıldan kalan borç ödemesi, 31.304.276.256.-lirası sair giderler,18.430.080.000.- lirası bina tadilat giderleri, 104.033.525.000.- lirası nakil vasıtaları giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 1999 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 158.400.345.488.- liradır.

Doğru Yol Partisi Genel Merkezi'nin 1998 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

Muhasebe biliminin genel kabul görmüş temel kavramlarından biri "Belgelendirme" kavramıdır. Vergi Usul Kanunu'nun 229. maddesinde *"Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır"* şeklinde tarif yapılmış ve "Fatura Kullanma Mecburiyeti" başlıklı 232. maddesindeki hükmüne göre de, faturanın hangi hallerde ve kimler tarafından alınması ve verilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda mal ve hizmet alımlarında bu işlemlerin fatura ile belgelendirilmesi zorunlu tutulmuş ve gerekli muhasebe kayıtlarının tutulmasında da faturanın tevsik edici belge olarak kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Yine aynı Kanun'un Gider Pusulası başlıklı 234. maddesinde ki, *"Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin vergiden muaf esnafa;*

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir. Bu belge, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, zati eşyalarını satan kimselerden satın aldıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya için de tanzim edilir. Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev'i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile satanın adlarıyla soyadlarını (Tüzel kişilerde unvanlarını) ve adreslerini ve tarihi ihtiva eder ve iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası işi yapana veya malı satana tevdi olunur. Gider pusulaları, seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir."

hükmünden fatura vermek mecburiyetinde olmayanlar için gider pusulası düzenleneceği anlaşılmaktadır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinin üçüncü fıkrasına göre beş bin liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından, bu miktarı geçen harcamaların geçerli ve kanıtlayıcı bir belgeye dayanması gerekmektedir.

Alınan bir mal veya hizmetin tutarının gider kaydedilebilmesi için esas olan belge faturadır. Yasa'nın 70. maddesinde belirtilen "makbuz"un ya da tutanağın tek başına bir ödemeye esas olabilmesi için mal ya da hizmetin fatura kesilmesinin mümkün olmadığı kişi ya da kurumlardan alınması gerekmektedir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 70. maddesinde,

"Bir siyasî partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır" ve aynı Kanun'un 75. maddesinde, *"Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir"* ve 76'ncı maddesinde de, *"Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir"* hükümleri yer almıştır.

A- Parti'nin 1998 yılında gönderdiği tebrik, mektup ve benzeri gönderileri için sadece partide görevli kişilerin düzenlediği tutanak eklenmiştir. Gönderilerin postanece alındığına dair bir belge olmadığı gibi alınan para miktarını belirten belge de bulunmamaktadır. Bu tür gönderiler için Posta İşletmesi Genel Müdürlüğüne ait postanelerde kayıtsız (adi) posta gönderisi teslim belgesi düzenlenmektedir. Aşağıdaki tabloda belirtilenlerin hiçbirisinde kayıtsız (adi) posta gönderisi teslim belgesi düzenlenmemiştir. Kayıtsız (adi) posta gönderisi teslim belgesi düzenlenmeden veya gönderilerin ve paranın alındığına dair herhangi bir belge olmadan sadece partide görevli birinin imzasına dayanılarak gider yapılması ve bunun parti gideri olarak kabul edilmesi mümkün görülmemiştir.

Posta Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye Tarih ve No	Açıklama	Tutar
7.1.1998/11	Yılbaşı için11600 adet mektup gönderilmesi	297.000.000
7.1.1998/11	İlçelere gazete gönderilmesi	324.360.000
9.1.1998/18	Yılbaşı tebriği ve karışık mektup gönderilmesi	304.650.000
15.1.1998/31	Genel merkezden teşkilatlara gönderilen posta	6.980.000
20.1.1998/43	İl,İlçe ve belediyelere gönderilen kasetlerin posta ücreti	246.600.000
2.2.1998//67	22 adet normal mektup gönderimi	3.340.000
" "	22 adet normal mektup gönderimi	880.000
" "	80 adet normal mektup gönderimi	6.400.000
5.2.1998/75	Bayram tebrikleri ve mektuplar	268.550.000
" "	Bayram tebrikleri ve mektuplar	583.100.000
9.2.1998/82	3981 adet Ramazan bayramı tebriği	99.525.000
" "	23.808 adet Ramazan bayramı tebriği	595.200.000
10.2.1998/98	711 tebrik, 7 adet mektup ücreti	18.050.000
19.2.1998/108	Karışık posta ücreti	24.150.000
23.2.1998/117	Genel merkeze ait mektupların gönderilmesi	13.450.000
27.2.1998/129	80 adet normal mektup gönderimi	3.240.000
" "	12 adet normal mektup gönderimi	700.000
" "	12 adet normal mektup gönderimi	1.780.000
" "	11 adet normal mektup gönderimi	1.680.000
" "	26 adet normal mektup gönderimi	2.540.000
" "	Genel merkezden teşkilatlara gönderilen posta ve bayrak gönderme	236.500.000
9.3.1998/152	Genel merkezden il,ilçe ve yurtdışına gönderilen posta ücreti	3.800.000
11.3.1998/158	13 adet normal mektup gönderimi	5.650.000
" "	80 adet normal mektup gönderimi	3.200.000
" "	10 adet normal mektup gönderimi	480.000
" "	41 adet normal mektup gönderimi	1.720.000
" "	82 adet normal mektup gönderimi	3.280.000
18.3.1998/173	Genel merkezden il ve ilçelere gönderilen posta ücreti	5.080.000
25.3.1998/190	21.545 adet tebrik ve mektup ücreti	545.175.000
26.3.1998/194	24.100 adet tebrik kartı gönderilmesi	602.500.000

30.3.1998/201	21.304 adet tebrik kartı gönderilmesi	532.600.000
2.4.1998/213	3280 adet tebrik,82 adet büyük zarf gönderme posta ücreti	94.300.000
3.4.1998/215	Manisa il,ilçe,belediye,belde başkanlarına gönderilen tebrikler	20.000.000
13.4.1998/219	65 adet normal mektup gönderimi	2.600.000
" "	33 adet normal mektup gönderimi	7.140.000
" "	69 adet normal mektup gönderimi	2.760.000
" "	44 adet normal mektup gönderimi	7.460.000
14.4.1998/222	Gençlik ve kadın kollarından gönderilen tebrik ücreti	21.400.000
20.4.1998/236	1896 adet tebrik ve karışık mektup	56.600.000
22.4.1998/243	80x75.000, 80x200.000 ve karışık mektup gönderilmesi	27.550.000
25.4.1998/249	Hacılara gönderilen 29.650.000. adet kutlama tebriği	741.250.000
27.4.1998/253	Hacılara gönderilen 28.050.000. adet kutlama tebriği ve karışık mektup	702.100.000
18.5.1998/306	1001 adet normal mektup	40.040.000
" "	81 adet normal mektup	6.660.000
" "	13 adet normal mektup	600.000
" "	84 adet normal mektup	3.400.000
" "	46 adet normal mektup	2.370.000
" "	11 adet normal mektup	440.000
29.5.1998/333	Genel merkezden il ve ilçelere gönderilen posta ücreti	13.450.000
4.6.1998/347	Genel merkezden il ve ilçelere gönderilen posta ücreti	23.000.000
11.6.1998/363	Kaset,dergi ve basın bülteni gönderilme posta ücreti	93.525.000
12.6.1998//367	15.Kuruluş yıldönümü davetiyerleri	159.100.000
" "	11 adet normal mektup	2.380.000
" "	19 adet normal mektup	880.000
" "	70 adet normal mektup	3.960.000
" "	13 adet normal mektup	1.750.000
" "	10 adet normal mektup	970.000
16.6.2008/373	Pankartların gönderilme posta ücreti	39.500.000
" "	Genel merkezden ilçe başkanlıklarına gönderilen posta ücreti	25.000.000
17.6.1998/377	Genel merkezden ilçe başkanlıklarına gönderilen posta ücreti	38.500.000

20.6.1998/385	Genel merkezden ilçe başkanlıklarına gönderilen posta ücreti	51.500.000
22.6.1998/389	Genel merkezden ilçe başkanlıklarına gönderilen posta ücreti	60.000.000
23.6.1998/393	Genel merkezden pankartların ilçe başkanlıklarına gönderilme ücreti	87.500.000
" "	87 adet normal mektup	6.675.000
" "	40 adet normal mektup	7.390.000
24.6.1998/397	Genel merkezden il ve ilçelere gönderilen 1160 adet posta ücreti	87.000.000
26.6.1998/403	Genel merkezden il ve ilçelere gönderilen mektup ve tebrik ücreti	198.400.000
9.7.1998/435	Genel merkezden il ve ilçelere gönderilen mektup ve tebrik ücreti	70.525.000
5.8.1998/501	85 adet normal mektup	7.450.000
" "	38 adet normal mektup	3.150.000
" "	14 adet normal mektup	1.050.000
26.8.1998/550	18 adet normal mektup	3.725.000
" "	17 adet normal mektup	1.275.000
" "	62 adet normal mektup	4.650.000
16.9.1998/598	85 adet normal mektup	7.450.000
" "	53 adet normal mektup	5.575.000
12.10.1998/658	90 adet normal mektup	9.700.000
" "	126 adet normal mektup	13.400.000
9.11.1998/724	28 adet normal mektup	1.625.000
" "	69 adet normal mektup	5.525.000
" "	41 adet normal mektup	5.325.000
" "	25 adet normal mektup	3.750.000
" "	60 adet normal mektup	3.250.000
30.11.1998/774	157 adet normal mektup	11.775.000
" "	67 adet normal mektup	6.500.000
	Toplam	**7.545.010.000**

B- Parti adına yapılmayan seyahat (uçak ve otobüs bilet bedelleri) harcamaları parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmemiştir.

Seyahat Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye Tarih ve No	**Yolcunun Adı Soyadı**	**Türü**	**Tutarı**
13.1.1998/24	Ali Şevki Erek	Uçak bileti	15.800.000
16.1.1998/34	Şükrü Karaca	Uçak bileti	15.400.000
20.1.1998/43	Muammer Bostan	Uçak bileti	12.600.000
" "	Osman İnce	Uçak bileti	12.600.000
" "		Otobüs bileti	6.500.000
21.1.1998/46	Erdem Koray Toygar	Uçak bileti	25.200.000
" "		Otobüs bileti	900.000
26.1.1998/57	Ahmet Uluyol	" "	5.600.000
" "	Üzeyir Taş	" "	2.000.000
" "	M. Bahar	" "	4.500.000
" "		" "	2.250.000
" "		" "	11.000.000
" "		" "	2.000.000
" "	Nusret Düzel	" "	4.100.000
" "		" "	500.000
" "	Nuri Özçatal	" "	4.000.000
2.2.1998/67	Cihan Paçacı	Uçak bileti	15.900.000
24.2.1998/120	Şükrü Karaca	" "	15.400.000
" "	Hasan Fatih özsümer	Otobüs bileti	3.800.000
" "		" "	1.500.000
27.2.1998/129	Şükrü Karaca	Uçak bileti	15.400.000
" "	Hüseyin Kocabıyık	" "	15.400.000
6.3.1998/147	Şükrü Karaca	" "	15.400.000
" "	Şükrü Karaca	" "	15.400.000
" "	Hüseyin Kocabıyık	" "	15.400.000
" "	Hüseyin Kocabıyık	" "	15.400.000
18.3.1998/173		Otobüs bileti	600.000
" "		" "	2.500.000
" "		" "	2.500.000
" "		" "	4.000.000
25.3.1998/190		" "	700.000
" "		" "	2.000.000
20.4.1998/236		" "	1.250.000
" "		" "	2.000.000
" "		" "	1.000.000
" "		" "	1.200.000
20.4.1998/236		Otobüs bileti	1.300.000

6.5.1998/277	Cihan Paçacı	Uçak bileti	16.000.000
7.5.1998/281	Hayri Kozakçıoğlu	" "	15.900.000
" "	" "	" "	11.800.000
" "	" "	" "	15.900.000
" "	" "	" "	15.900.000
12.5.1998/292	Alpaslan Sucu	" "	15.600.000
" "	" "	" "	15.600.000
" "		Otobüs bileti	1.500.000
" "		" "	2.000.000
" "		" "	750.000
" "		" "	750.000
" "		" "	1.600.000
" "		" "	1.750.000
" "		" "	500.000
" "		" "	3.000.000
18.5.1998/306	Kadir Bozkurt	Uçak bileti	14.900.000
" "	Ali Şevki Erek	" "	15.900.000
20.5.1998/310	Nahit Menteşe	" "	8.100.000
25.5.1998/319	İsmail Karakuyu	" "	15.900.000
4.6.1998/347	Mehmet Ünal	" "	26.400.000
" "		Otobüs bileti	1.750.000
" "		" "	3.000.000
" "		" "	3.000.000
" "		" "	1.900.000
9.6.1998/357	Şükrü Karaca	Uçak bileti	15.400.000
" "	…Kocabıyık	" "	15.400.000
11.6.1998/363		Otobüs bileti	2.000.000
		" "	2.000.000
22.6.1998/389	Cihan Atacan	" "	4.300.000
" "	" "	" "	4.300.000
" "	Mustafa Sekmen	" "	4.300.000
" "		" "	2.500.000
25.6.1998/400		" "	1.000.000
" "		" "	1.000.000
" "	Alpaslan Sucu	Uçak bileti	25.200.000
29.6.1998/408	Saffet Arıkan Bedük	" "	16.100.000
" "	Rıza Akçalı	" "	8.100.000
30.6.1998/412	Nahit Menteşe	" "	16.100.000
" "	" "	" "	13.100.000
30.6.1998/412	Ali Şevki Erek	Uçak bileti	13.100.000

1.7.1998/416	Şükrü Karaca	" "	31.200.000
" "	" "	" "	15.400.000
" "	Ömer livaneli	" "	15.600.000
" "	Bülent Hayri Acar	" "	15.600.000
10.7.1998/439	Nurhan Tekinel	" "	13.100.000
17.7.1998/455	İlyas Yılmaz Yıldız	" "	26.200.000
" "	Saffet Arıkan Bedük	" "	26.200.000
" "	Abdülbaki Ataç	" "	26.200.000
" "	Saffet Kaya	" "	26.200.000
" "		Otobüs bileti	1.000.000
" "		" "	1.000.000
" "		" "	500.000
23.7.1998/469	Ertan Bıyıklıoğlu	" "	5.750.000
27.7.1998/477	Hüseyin Kocabıyık	Uçak bileti	31.200.000
" "	" "	" "	18.500.000
" "	" "	" "	18.800.000
" "	" "	" "	15.400.000
" "	" "	" "	18.500.000
" "	Şükrü Karaca	" "	15.400.000
29.7.1998/484		Otobüs bileti	2.000.000
" "		" "	500.000
5.8.1998/501	Asım Livanelioğlu	" "	5.400.000
" "		" "	2.500.000
" "	Ertan Bıyıklıoğlu	Uçak bileti	15.200.000
6.8.1998/505	Şükrü Karaca	" "	15.400.000
" "	Hüseyin Kocabıyık	" "	15.400.000
8.8.1998/508	İsmail Karakuyu	" "	11.700.000
" "	Nurhan Tekinel	" "	15.300.000
18.8.1998/529	Hasan ….	Otobüs bileti	3.250.000
" "		" "	1.500.000
21.8.1998/540		" "	2.800.000
31.8.1998/559	Üzeyir Taş	Uçak bileti	21.300.000
7.9.1998/576	Ertan Bıyıklıoğlu	Otobüs bileti	5.750.000
10.9.1998/585		" "	1.250.000
" "		" "	1.250.000
" "	Cihat Atacan	" "	5.600.000
" "		" "	5.600.000
15.9.1998/594	Hüseyin Kocabıyık	Uçak bileti	15.400.000
" "	Faruk Demirel	" "	27.200.000
" "	Şükrü Karaca	" "	38.400.000
15.9.1998/594	Hüseyin Kocabıyık	Uçak bileti	5.600.000

" "	Şükrü Karaca	" "	5.600.000
" "	Haluk Saçkaya	" "	38.800.000
16.9.1998/598	Mehmet Dönen	" "	13.800.000
" "	" "	" "	13.800.000
" "		Otobüs bileti	2.000.000
" "		" "	2.000.000
18.9.1998/604	Alpaslan Sucu	Uçak bileti	41.800.000
21.9.1998/608	Nahit Menteşe	" "	27.600.000
" "	Hasan Ekinci	" "	27.600.000
23.9.1998/614	Cihan Paçacı	" "	13.800.000
30.9.1998/630		Tren bileti	2.500.000
" "		" "	2.500.000
" "	Tayyar Altıkulaç	Uçak bileti	10.900.000
" "	" "	" "	13.100.000
" "	" "	" "	15.900.000
" "	" "	" "	27.600.000
3.10.1998/638	Fatih Ünlü	" "	39.500.000
19.10.1998/675	Atilla Özer	" "	20.000.000
" "	" "	" "	20.000.000
" "	" "	" "	20.000.000
" "	" "	" "	20.000.000
20.10.1998/679	Ertan Bıyıklıoğlu	" "	5.850.000
" "	Faruk Erbil	" "	4.200.000
" "		Otobüs bileti	1.500.000
" "		" "	2.500.000
" "		" "	1.400.000
" "		" "	2.250.000
28.10.1998/699	Ahmet Uyanık	Uçak bileti	27.300.000
" "	İsmail Karakuyu	" "	57.600.000
5.11.1998/717	Şükrü Karaca	" "	20.000.000
11.11.1998/730	Bülent Hayri Acar	" "	19.500.000
" "	" "	" "	22.500.000
" "	" "	Otobüs bileti	3.000.000
" "	" "	" "	4.000.000
" "	" "	" "	3.500.000
" "	" "	" "	7.000.000
" "		" "	1.000.000
18.11.1998/747	Kasım Tekacar	" "	11.800.000
20.11.1998/754	Şükrü Karaca	Uçak bileti	20.000.000
25.11.1998/764	Kasım Tekacar	Otobüs bileti	4.500.000

" "	Erdem Koray Toygar	" "	6.250.000
11.12.1998/803	Esra Karslı	Uçak bileti	32.000.000
14.12.1998/808	Faruk Erbil	" "	29.300.000
21.12.1998/824	Şükrü Karaca	" "	20.700.000
29.12.1998/843	" "	" "	20.700.000
" "	" "	" "	20.700.000
" "	Hüseyin Kocabıyık	" "	20.700.000
" "	M.Türköne	" "	20.700.000
31.12.1998/851	Hüseyin Kocabıyık	" "	20.700.000
" "	M.Türköne	" "	20.700.000
	Cihat Atacan-Güneri Bircan	Otobüs bileti	7.000.000
		Toplam	**1.984.000.000**

C- Faturada yer alan rakamlar yevmiyeye farklı kaydedilmiştir. Uçak faturalarında yer alan rakamların yevmiyeye farklı kaydedilmesi sonucu parti adına yapılan gider olması gerekenden fazla yazılmıştır.

Yevmiye Tarih ve No	Yevmiyede yer alan tutar	Uçak faturasında yer alan tutar	Fark
28.10.1998/679	58.500.000	5.850.000	52.650.000
28.10.1998/679	42.000.000	4.200.000	37.800.000

Toplam 90.450.000.-TL

D- Genel Merkez gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda gösterilen harcamanın dayanağı olarak imzasız tutanak yazısının eklendiği görülmüştür.

Yevmiye Tarih ve Nosu	Kişi Adı	Belge Türü	Tutar(TL)
13.4.1998/219	Halil İbrahim Özyurt	İmzasız tutanak	**175.000.000**

Satın alınan kurbanlık bedeli karşılığı fatura kesilmediği gibi gider pusulası da düzenlenmemiştir. İmzasız tutanak belgesine dayanılarak ödeme yapılmıştır.

E- Basın mensupları ile Avukat Alpaslan Sucu'nun konaklama ve yemek bedelleri parti bütçesinden karşılanmıştır.

Yevmiye Tarih ve No	Gider Yapılan Kişi	Açıklama	Tutar
11.5.1998/289	Alpaslan Sucu	Yemek bedeli	2.150.000
" "	" "	Konaklama bedeli	14.000.000
20.7.1998/459	Basın mensupları	İki günlük konaklama ve yemek bedeli	510.000.000
26.10.1998/693	" "	konaklama ve yemek bedeli	930.000.000

Toplam 1.456.150.000.-TL

F- Parti görevlilerinin vergi ve sigorta ile ilgili yükümlülüklerini zamanında yapmamaları ve gerekli özeni göstermemeleri sonucu oluşan gecikme faizi, gecikme zammı,para cezası ve su bedeli gecikme faizinden parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır.

Gecikme Faizi, Gecikme Zammı ve Para cezasına İlişkin Liste

Yevmiye Tarih ve No	**Alındının Tarih ve Nosu**	**Mahiyeti**	**Tutarı**
2.3.1998/133	27.2.1998/410681	Motorlu Taşıtlar Vergisi 95/1-2 gecikme zammı	11.700.000.
" "	27.2.1998/410682	Motorlu Taşıtlar Vergisi 95/1-2 gecikme zammı	8.443.000.
" "	27.2.1998/410683	Motorlu Taşıtlar Vergisi 95/T gecikme zammı	15.656.000.
" "	27.2.1998/410684	Motorlu Taşıtlar Vergisi 95/T gecikme zammı	15.656.000.
2.3.1998/133	27.2.1998/410685	Motorlu Taşıtlar Vergisi 90/T gecikme zammı	20.550.000.
" "	27.2.1998/410686	Motorlu Taşıtlar Vergisi 91/T gecikme zammı	17.900.000.
" "	27.2.1998/410687	Motorlu Taşıtlar Vergisi 92/T gecikme zammı	16.970.000.
23.3.1998/184	23.3.1998/7165	Su bedeli gecikme faizi	482.972.000.
30.3.1998/201	30.3.1998/226	SSK idari para cezası	37.642.000

Toplam 629.489.000.-TL

G- Parti 1998 yılında gazete ve dergi gibi yayınları sürekli olarak Akay kırtasiye, Som Gıda ve İhtiyaç Maddeleri San.ve Tic.Ltd.şirketi, Aslan marketten satın alarak takip ettiği gibi, Anadolu Ajansı ve Medya Bilgi Ajansından da haber alımı yapmıştır.

Parti yedi günlük gazete bedeli olarak Bays Basın Yayın San.ve Tic.A.Ş.ye sürekli (Öncü Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş) 3.500.000.000.- TL ödeme yapmıştır. 16.10.1998 tarihine kadar bir adet öncü gazetesi 100.000.- lira iken 35.000 adet alınmış, bir adet öncü gazetesi 50.000.- lira olunca alınan miktar 70.000 adet olmuştur. Gazetenin günlük fiyatı değişmesine karşın gazeteye ödenen toplam bedel değişmemiştir. Satın alınan gazete miktarı ve süresi, sadece bir gazeteden yapılmış olması dikkate alındığında, partinin amaçlarına uygun bir satın almanın ötesinde gazeteye para aktarmaya yönelik olduğu açıktır.

Öncü Gazetesine Yapılan Ödemeler Tablosu

Yevmiye Tarih ve No	**Fatura Tarih ve No**	**Alınan Gazete Miktarı**	**Açıklama**	**Tutar**
7.1.1998/10	6.1.1998/010934	30.000 30.000	279 sayılı Öncü gazetesi 280 sayılı Öncü gazetesi	3.000.000.000.
20.2.1998/111	19.2.1998/000949	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
27.2.1998/128	26.2.1998/010953	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
6.3.1998/146	5.3.1998/010957	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
13.3.1998/163	12.3.1998/010960	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
18.3.1998/172	17.3.1998/010964	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
27.3.1998/196	26.3.1998/010968	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
3.4.1998/214	2.4.1998/010974	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
17.4.1998/231	17.4.1998/011002	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
" "	17.4.1998/011003	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
24.4.1998/247	24.4.1998/011032	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
1.5.1998/266	30.4.1998/011047	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
8.5.1998/284	7.5.1998/015605	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
15.5.1998/301	14.5.1998/015609	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000

21.5.1998/312	21.5.1998/015613	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
29.5.1998/332	23.5.1998/015618	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
5.6.1998/349	4.6.1998/015623	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
12.6.1998/366	11.6.1998/015625	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
19.6.1998/383	18.6.1998/015628	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
26.6.1998/402	25.6.1998/015630	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
3.7.1998/421	2.7.1998/015634	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
10.7.1998/438	9.7.1998/015636	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
17.7.1998/454	16.7.1998/015639	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
24.7.1998/472	23.7.1998/015641	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
31.7.1998/491	30.7.1998/015643	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
7.8.1998/507	6.8.1998/015646	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
14.8.1998/523	12.8.1998/015649	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
21.8.1998/539	20.8.1998/015651	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
28.8.1998/554	27.8.1998/015653	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
4.9.1998/572	3.9.1998/015655	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
11.9.1998/587	10.9.1998/015657	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
18.9.1998/603	17.9.1998/015661	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
25.9.1998/620	25.9.1998/015665	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
2.10.1998/637	1.10.1998/015669	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
9.10.1998/654	8.10.1998/015676	35.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
16.10.1998/670	15.10.1998/015678	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000

23.10.1998/690	22.10.1998/015681	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
30.10.1998/98	30.10.1998/024251	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
6.11.1998/719	5.11.1998/024254	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
13.11.1998/736	12.11.1998/024258	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
20.11.1998/753	19.11.1998/024260	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
27.11.1998/770	26.11.1998/024262	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
4.12.1998/787	3.12.1998/024265	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
11.12.1998/802	10.12.1998/024267	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
18.12.1998/819	17.12.1998/024269	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
25.12.1998/834	24.12.1998/024272	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
31.12.1998/849	31.12.1998/024275	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000

Toplam: 164.000.000.000.-TL

H- Parti adına olmayan elektrik ve su aboneliklerine ilişkin faturaların Parti bütçesinden ödendiği görülmüştür.

Yevmiye Tarih ve No	**Adı ve Adresi**	**Cinsi**	**Tutarı**
18.8.1998/381	Bays Basın Yayım- T.Güneş Bulvarı Sancak mh.13 Blok/I	Elektrik faturası	367.887.000
18.9.1998/604	Sancak mh.Turan Güneş Bulvarı 51/A	Su faturası	209.853.000
17.12.1998/817	Bays Basın Yayım- T.Güneş Bulvarı Sancak mh.13 Blok/I	Elektrik faturası	55.861.000

Toplam: 633.601.000.-TL

I- DYP Genel Başkanı Tansu Çiller'in 27.4.1998- 5.5.1998 tarihleri arası Harvard Üniversitesi ile Dünya Kadın Liderler Konseyinin ortaklaşa davetlisi olarak gerçekleştirdiği Amerika Birleşik Devletleri ziyaretine ilişkin harcama dökümlerinin incelenmesinde otel faturasının olmadığı ve uçak

biletlerinin kişi adına olduğu görülmüştür. Otel harcamaları toplamı 21.015x250.410= **5.262.366.000.- TL**, uçak bileti toplamı **261.428.000.- TL** dir.

Uçak Biletlerine Ait Tablo

Yevmiye Tarih ve No	**Yolcunun Adı Soyadı**	**Türü**	**Tutarı**
8.5.1998/285	Akın İstanbullu	Uçak bileti	65.357.000
" "	Nazan Kozan	Uçak bileti	65.357.000
" "	Hayati Yılmaz	Uçak bileti	65.357.000
" "	Nevin Soylu	Uçak bileti	65.357.000

261.428.000.-TL

Yukarıda belirtildiği üzere, parti adına ve amaçlarına uygun olarak yapılmayan giderlerin parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmesi mümkün görülmediğinden 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak yapılan toplam **182.037.494.000**- lira ödemenin, aynı Kanun'un 75. maddesi hükmü uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti'nin il örgütlerinin giderleri 702.739.074.523.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 97.949.398.432.- lirası personel giderleri, 2.650.000.000.- lirası teşkilata yardım, 118.044.971.185.- lirası temsil ağırlama gideri, 15.988.821.981.- lirası basılı kağıt kırtasiye gideri, 90.637.128.137.- lirası haberleşme gideri, 13.364.824.901.- lirası taşıma ve vasıta gideri, 1.744.825.000.- lirası seyahat gideri, 134.279.156.303.- lirası kira gideri, 11.727.115.894.- lirası tamir bakım onarım gideri, 43.853.156.804.- lirası ısıtma aydınlatma temizlik gideri, 2.206.889.528.- lirası vergi, harç, noter ve sigorta gideri, 10.147.750.955.-lirası demirbaş alımları, 6.588.724.320.- lirası satın alınan propaganda malzeme giderleri, 21.687.191.700.- lirası basın yayın giderleri, 97.901.885.096.- lirası geçen yıldan kalan borç ödemesi, 33.967.234.287.- lirası sair giderlerden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 1999 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 9.631.436.017.- liradır.

Parti'nin il örgütlerinin 1998 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 1998 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede 31.578.976.419.- TL tutarındaki taşınır malın Kanuna uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Doğru Yol Partisi'nin 1998 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 1998 yılı kesinhesabında gösterilen 2.549.120.372.316.- TL gelir, 291.296.511.152.- TL borç, 2.672.385.101.963.- TL gider ile 168.031.781.505.- TL kasa ve banka devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine aykırı olarak partinin amaçlarına uygun olmayan ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen 182.037.494.000.-TL (182.037,49 YTL- Yüzseksenikibinotuzyedi Yeni Türk Lirası kırkdokuz kuruş) karşılığı Parti malvarlığının, aynı Yasa'nın 75. maddesi uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesine,

29.4.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2000/10 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/77

Karar Günü : 26.6.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Doğru Yol Partisi'nin 1999 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Enis TUNGA ve Mehmet ERTEN'in katılımıyla 17.9.2002 gününde yapılan inceleme toplantısında,

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 1999 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Doğru Yol Partisi Genel Merkezi ile il örgütlerinin 1999 yılı gelirleri toplamının 8.729.410.672.875.- TL, borçlarının 548.261.424.838.- TL, giderleri toplamının 9.262.578.570.034.- TL olduğu, 15.093.527.679.- liranın nakit mevcudu olarak 2000 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin gelirleri 7.023.415.416.166.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 511.927.900.000.- lirası milletvekili aday adayı aidat geliri, 5.229.360.000.000.- lirası genel bütçe yardımı,11.279.900.000.- lirası sair gelirler, 11.000.000.000.- lirası satış gelirleri, 1.101.447.270.678.- lirası faiz gelirleri, 158.400.345.488.- lirası 1998 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Bu itibarla Doğru Yol Partisi Genel Merkezi'nin 1999 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütlerinin gelirleri 1.705.995.256.709.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 9.944.407.000.- lirası üye giriş aidatı, 34.691.945.000.- lirası üye yıllık aidatı, 918.032.735.656.- lirası bağış ve yardımlar, 585.282.500.000.- lirası genel merkez yardımı, 52.606.405.276.- lirası faaliyet gelirleri, 95.805.827.760.- lirası sair gelirler ve 9.631.436.017.- lirası 1998 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 1999 yılı kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin 1999 yılı giderleri 7.463.313.273.909.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 284.264.787.862.- lirası personel giderleri, 585.282.500.000.- lirası teşkilata yardım, 191.123.812.763.- lirası temsil ağırlama gideri, 47.764.048.922.- lirası basılı kağıt kırtasiye gideri, 142.957.479.249.- lirası haberleşme gideri, 152.943.779.158.-lirası taşıma ve vasıta gideri, 115.440.656.644.-lirası seyahat gideri, 19.392.640.600.- lirası kira gideri, 14.876.726.939.- lirası tamir bakım onarım gideri, 16.111.376.292.- lirası ısıtma

aydınlatma temizlik gideri, 21.609.674.750.- lirası vergi, harç, noter ve sigorta gideri, 3.296.397.500.- lirası demirbaş alımları, 4.001.950.039.648.- lirası satın alınan propaganda malzeme giderleri, 1.443.862.861.715.-lirası basın yayın giderleri, 235.362.107.654.- lirası geçen yıldan kalan borç ödemesi, 47.974.384.213.- lirası sair giderler, 139.100.000.000.-lirası satın alınan nakil vasıtaları giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2000 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 1.473.371.432.- liradır.

Doğru Yol Partisi Genel Merkezi'nin 1999 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

Muhasebe biliminin genel kabul görmüş temel kavramlarından biri "Belgelendirme" kavramıdır. Vergi Usul Kanunu'nun 229'uncu maddesinde *"Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır"* şeklinde tarif yapılmış ve "Fatura Kullanma Mecburiyeti" başlıklı 232'inci maddesindeki hükmüne göre de, faturanın hangi hallerde ve kimler tarafından alınması ve verilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda mal ve hizmet alımlarında bu işlemlerin fatura ile belgelendirilmesi zorunlu tutulmuş ve gerekli muhasebe kayıtlarının tutulmasında da faturanın tevsik edici belge olarak kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Aynı Kanunun makbuz mecburiyeti başlıklı 236'ncı maddesinde, *"Serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için iki nüsha serbest meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteri de bu makbuzu istemek ve almak mecburiyetindedir."* denilmiş ve makbuzun muhteviyatı da 237'nci maddede belirtilmiştir.

Yine aynı Kanunun Gider Pusulası başlıklı 234'üncü maddesinde ki, *"Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin vergiden muaf esnafa;*

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir. Bu belge, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, zati eşyalarını satan kimselerden satın aldıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya için de tanzim edilir. Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev'i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile

satanın adlarıyla soyadlarını (Tüzel kişilerde unvanlarını) ve adreslerini ve tarihi ihtiva eder ve iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası işi yapana veya malı satana tevdi olunur. Gider pusulaları, seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir."

hükmünden fatura vermek mecburiyetinde olmayanlar için gider pusulası düzenleneceği anlaşılmaktadır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinin üçüncü fıkrasına göre beş milyon liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından, bu miktarı geçen harcamaların geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir.

Alınan bir mal veya hizmetin tutarının gider kaydedilebilmesi için esas olan belge faturadır. Yasa'nın 70. maddesinde belirtilen "makbuz"un ya da tutanağın tek başına bir ödemeye esas olabilmesi için mal ya da hizmetin fatura kesilmesinin mümkün olmadığı kişi ya da kurumlardan alınması gerekmektedir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 70. maddesinde "*Bir siyasî partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır"* ve aynı Kanun'un 75. maddesinde, *"Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir"* ve 76. maddesinde de, *"Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir"* hükümleri yer almıştır.

A- İlgili hesap döneminde seyahat giderlerine ilişkin belgelerin parti adına düzenlendiği ancak aşağıda belirtilenlerin ise kişiler adına yapıldığı anlaşılmıştır. Bunların parti adına yapıldığına dair bilgi ve belge bulunmadığından bu harcamalar parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmemiştir.

Seyahat Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye tarih ve No	Yolcunun Adı Soyadı	Türü	Tutarı
25.1.1999/50	Sadri Güner	Uçak bileti	31000000
26.1.1999/54	İsmail Karakuyu	" "	31000000
" "	Hasan Ekinci	" "	31000000
3.2.1999/78	Yasin Karamustafaoğlu	" "	43800000
" "	Taylan Yemliha	" "	43800000
10.2.1999/96	Hüseyin Gürmen	" "	22600000
" "	Murat Usludaş	" "	22600000
" "	Ercan Bıyıklıoğlu	" "	22600000
" "	Ertan Bıyıklıoğlu	" "	22600000
" "		Otobüs bileti	3400000
12.2.1999/102	Mümtazer Türköne	Uçak bileti	21900000
16.2.1999/108	Mehmet Gölhan	" "	26200000
" "	Nahit Menteşe	" "	13100000
" "	Nahit Menteşe	" "	13100000
" "		Otobüs bileti	4000000
" "	Bülent Tok	" "	6500000
19.2.1999/119		" "	4250000
" "		" "	4250000
" "		" "	4250000
" "		" "	4250000
" "		" "	4250000
" "		" "	4250000
" "		" "	4250000
" "		" "	4250000
" "		" "	4250000
" "		" "	4250000
" "		" "	4250000
" "		" "	4250000
" "		" "	4250000
" "		" "	4250000
" "		" "	4250000
" "		" "	4250000
" "		" "	3900000
" "		" "	3900000
" "		" "	3900000
" "		" "	3900000
" "		" "	3900000

19.2.1999/119		Otobüs bileti	3900000
" "		" "	3900000
" "		" "	3900000
" "		" "	3900000
" "		" "	3900000
" "		" "	3900000
" "		" "	24500000
" "		" "	38500000
" "		" "	15000000
" "		" "	9000000
" "		" "	2500000
" "		" "	2500000
" "		" "	3000000
" "		" "	6000000
" "		" "	10000000
" "			5200000
" "		" "	21000000
" "		" "	4000000
" "		" "	6000000
" "		" "	20000000
" "		" "	1250000
" "		" "	15000000
23.2.1999/127	Şükrü Karaca	Uçak bileti	22600000
" "	Şükrü Karaca	" "	21500000
26.2.1999/137	M.Nedim Bilgiç	" "	26200000
" "	M.Nedim Bilgiç	" "	26200000
2.3.1999/146		Otobüs bileti	3500000
3.3.1999/149	Bircan Güneri	Uçak bileti	18500000
" "	Fikri Namlı	" "	18500000
" "	……Yoğunlu	" "	14000000
4.3.1999/153	Faruk Erbil	" "	33700000
8.3.1999/160		Otobüs bileti	10000000
" "		" "	18750000
9.3.1999/164	Sema Özarıtan	Uçak bileti	24100000
" "	Oya Özarıtan	" "	24100000
" "	Ayla Özbek	Otobüs bileti	6000000
" "	Ayla Özbek	" "	6000000
" "	Ayla Özbek	" "	6000000
" "	Ayla Özbek	" "	5000000
" "		" "	6000000
" "		" "	6000000

9.3.1999/164	Ayla Özbek	Otobüs bileti	6000000
" "	Ayla Özbek	" "	6000000
" "	Ayla Özbek	" "	5000000
13.3.1999/175	Mümtazer Türköne	Uçak bileti	47600000
15.3.1999/178	Ertan Bıyıklıoğlu	" "	30000000
22.3.1999/194	Erhan Büyükerk	" "	49600000
26.3.1999/207		Otobüs bileti	3500000
" "		" "	3500000
1.4.1999/211	Hasan Çağlayan	Uçak bileti	20500000
7.4.1999/224	Nevzat Ceylan	" "	20500000
" "	Nevzat Ceylan	" "	24800000
" "	Nevzat Ceylan	" "	41000000
" "		Otobüs bileti	1600000
9.4.1999/230	Nurhan Tekinel	Uçak bileti	21100000
" "	Veysel Polat	" "	43400000
" "	Ertan Bıyıklıoğlu	" "	26300000
" "	V.Erdal Polat	" "	26300000
" "	Hasan Çağlayan	" "	20500000
" "	40 adet	Tren bileti	100000000
15.4.1999/243	Hasan Çağlayan	Uçak bileti	26300000
" "	Hasan Çağlayan	" "	26600000
" "	Hasan Çağlayan	" "	39200000
" "		Otobüs bileti	1500000
" "		" "	1500000
" "		" "	12000000
" "		" "	8000000
" "		" "	12000000
17.4.1999/247	Ertan Bıyıklıoğlu	Uçak bileti	12600000
" "	Ertan Bıyıklıoğlu	" "	26300000
" "	Ertan Bıyıklıoğlu	" "	46800000
21.4.1999/257	N. Bozatlı	" "	26300000
" "	Selçuk Aslı	" "	61000000
" "		Otobüs bileti	4000000
" "		" "	4000000
" "		" "	4000000
3.5.1999/282	Nurhan Tekinel	Uçak bileti	18900000
		Toplam	**1.778.400.000.-TL**

B- Genel Merkez gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda gösterilen harcamanın dayanağı olarak sadece tutanak yazısının eklendiği görülmüştür.

Yevmiye tarih ve nosu	Kişi Adı	Belge Türü	Tutar(TL)
18.3.1999/187	Metin Şentürk	Tutanak	**1.805.000.000.-**

Sahne bedeli karşılığı fatura kesilmediği gibi serbest meslek makbuzu ve gider pusulası da düzenlenmemiştir. Tutanak belgesine dayanılarak ödeme yapılmıştır.

C- Parti görevlilerinin vergi ile ilgili yükümlülüklerini zamanında yapmamaları ve gerekli özeni göstermemeleri sonucu oluşan gecikme zammı ile trafik cezasından parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır.

Gecikme Zammı ve Trafik Cezalarına İlişkin Liste

Yevmiye Tarih ve No	**Alındının Tarih ve Nosu**	**Mahiyeti**	**Tutarı**
6.9.1999/547	6.9.1999/414601	Motorlu Taşıtlar Vergisi 94/T gecikme zammı	31.680.000.
6.9.1999/547	6.9.1999/413750	Motorlu Taşıtlar Vergisi 93/T gecikme zammı	21.878.000.
6.9.1999/547	6.9.1999/413749	Motorlu Taşıtlar Vergisi 93/T gecikme zammı	26.846.000.
27.12.1999/772	27.12.1999/1402	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	10.147.000.
" "	27.12.1999/1403	Trafik cezası	10.800.000.
" "	27.12.1999/910413	Motorlu Taşıtlar Vergisi 94/1 gecikme zammı	10.990.000.
" "	27.12.1999/910414	Motorlu Taşıtlar Vergisi 94/2 gecikme zammı	10.250.000.
" "	27.12.1999/1372	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	10.147.000.
" "	27.12.1999/1373	Trafik cezası	19.200.000
" "	27.12.1999/1413	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	10.147.000.
" "	27.12.1999/1409	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	10.147.000.
" "	27.12.1999/1410	Trafik cezası	16.800.000
" "	27.12.1999/1406	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	10.147.000.

Toplam 199.179.000.- TL

D- Parti 1999 yılı Ocak ayından Nisan ayının ortasına kadar yedi günlük gazete olarak 70.000 adet almış, gazete bedeli olarak da Öncü Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.ye 3.500.000.000.- TL ödeme yapmıştır. Satın alınan gazete miktarı ve süresi, sadece bir gazeteden yapılmış olması dikkate alındığında, partinin amaçlarına uygun bir satın almanın ötesinde gazeteye para aktarmaya yönelik olduğu açıktır.

Öncü Gazetesine Yapılan Ödemeler Tablosu

Yevmiye Tarih ve No	**Fatura Tarih ve No**	**Alınan Gazete Miktarı**	**Açıklama**	**Tutar**
8.1.1999/16	7.1.1999/024284	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
15.1.1999/37	14.1.1999/024286	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
25.1.1999/49	22.1.1999/024288	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
29.1.1999/65	28.1.1999/024295	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
5.2.1999/83	4.2.1999/024300	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
12.2.1999/101	11.2.1999/024307	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
19.2.1999/118	18.2.1999/024310	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
26.2.1999/126	25.2.1999/024317	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
5.3.1999/155	4.3.1999/024320	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
12.3.1999/173	11.3.1999/024326	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
19.3.1999/190	18.3.1999/024335	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
26.3.1999/206	26.3.1999/024340	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
2.4.1999/213	1.4.1999/024344	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
9.4.1999/229	8.4.1999/024356	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000
16.4.1999/245	15.4.1999/024397	70.000	7 günlük Öncü gazetesi bedeli	3.500.000.000

Toplam: 52.500.000.000.-TL

E- Parti adına olmayan elektrik faturalarının Parti bütçesinden ödendiği görülmüştür.

Yevmiye tarih ve No	Adı ve Adresi	Cinsi	Tutarı
26.4.1999/265	Bays Basın Yayım-T.Güneş Bulvarı Sancak mh.13 Blok/I	Elektrik faturası	108.280.000
18.10.1999/630	Bays Basın Yayım-T.Güneş Bulvarı Sancak mh.13 Blok/I	Elektrik faturası	21.941.000

Toplam: 130.221.000.-TL

F- Huzur Kargoya yapılan ödemeleri içeren faturalar toplamı yevmiyeye farklı kaydedilmiştir. Kargo faturaları toplamının yevmiyeye farklı kaydedilmesi sonucu parti adına yapılan gider olması gerekenden fazla yazılmıştır.

Yevmiye Tarih ve No	Yevmiyede yer alan tutar	Kargo Faturaları Toplamı	Fark
12.4.1999/232	17.310.537.878	17.196.849.448	113.688.000

Sonuç olarak, parti adına ve amaçlarına uygun olarak yapılmayan giderlerin parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmesi mümkün görülmediğinden 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak yapılan toplam **56.526.488.000.- TL** ödemenin, aynı Kanun'un 75. maddesi hükmü uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti'nin il örgütlerinin giderleri 1.799.265.296.125.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 154.673.116.579.- lirası personel giderleri, 94.777.229.000.- lirası teşkilata yardım, 241.912.025.898.- lirası temsil ağırlama gideri, 239.493.507.096.- lirası basılı kağıt kırtasiye gideri, 172.007.547.823.- lirası haberleşme gideri, 117.255.269.479.-lirası taşıma ve vasıta gideri, 15.533.015.347.- lirası seyahat gideri, 259.215.939.786.- lirası kira gideri, 32.457.649.253.- lirası tamir bakım onarım gideri, 77.789.215.280.- lirası ısıtma aydınlatma temizlik gideri, 6.864.117.797.- lirası vergi, harç, noter ve sigorta gideri, 36.899.268.866.- lirası demirbaş alımları, 75.537.093.085.- lirası satın alınan propaganda malzeme giderleri, 83.618.270.219.- lirası basın yayın giderleri, 55.934.403.498.- lirası geçen yıldan kalan borç ödemesi, 135.297.627.119.- lirası sair giderlerden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2000 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 13.620.156.247.- liradır.

Parti'nin il örgütlerinin 1999 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 1999 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede 40.195.666.366.- TL tutarındaki taşınır malın Kanuna uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Doğru Yol Partisi'nin 1999 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 1999 yılı kesinhesabında gösterilen 8.729.410.672.875.- TL gelir, 548.261.424.838.- TL borç, 9.206.052.082.034.- TL gider ile 15.093.527.679.- TL kasa ve banka devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine aykırı olarak partinin amaçlarına uygun olmayan ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen **56.526.488.000.-** TL (56.526,48 ytl) karşılığı Parti malvarlığının, aynı Yasa'nın 75. maddesi uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesine,

26.6.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2001/17 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/78

Karar Günü : 26.6.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Doğru Yol Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Nurettin TURAN, Aysel PEKİNER, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN ve Enis TUNGA'ın katılımıyla 17.4.2002 gününde yapılan inceleme toplantısında,

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2000 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Doğru Yol Partisi Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2000 yılı gelirleri toplamının 3.478.231.971.673.- TL, borçlarının 468.388.385.712.- TL, giderleri toplamının 3.929.164.184.312.- TL olduğu, 17.456.173.073.- liranın nakit mevcudu olarak 2001 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin gelirleri 2.224.436.124.905.-TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 9.491.350.000.- lirası üye giriş aidatı, 50.000.000.000.- lirası bağış ve yardım, 1.929.783.050.000.- lirası genel bütçe yardımı, 19.719.901.000.- lirası sair gelirler, 10.175.000.000.- lirası satış gelirleri, 203.793.452.473.- lirası faiz gelirleri, 1.473.371.432.-lirası 1999 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Bu itibarla Doğru Yol Partisi Genel Merkezi'nin 2000 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütlerinin gelirleri 1.253.795.846.768.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 23.704.304.355.- lirası üye giriş aidatı, 97.693.057.000.- lirası üye yıllık aidatı, 790.709.839.712.- lirası bağış ve yardımlar, 173.803.000.000.- lirası genel merkez yardımı, 102.694.180.438.- lirası faaliyet gelirleri, 51.571.309.016.- lirası sair gelirler ve 13.620.156.247.- lirası 1999 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 2000 yılı kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin 2000 yılı giderleri 2.402.876.846.635.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 510.904.567.826.- lirası personel giderleri, 173.803.000.000.- lirası teşkilata yardım, 128.663.481.598.- lirası temsil ağırlama gideri, 61.736.196.130.- lirası basılı kağıt kırtasiye gideri, 262.048.351.180.- lirası haberleşme gideri, 207.121.311.287.-lirası taşıma ve vasıta gideri, 125.428.498.000.- lirası seyahat gideri, 25.726.812.500.- lirası kira gideri, 62.047.676.267.- lirası tamir bakım onarım gideri, 31.868.328.160.- lirası ısıtma

aydınlatma temizlik gideri, 46.900.795.161.- lirası vergi, harç, noter ve sigorta gideri, 41.993.773.321.- lirası demirbaş alımları, 92.340.006.994.- lirası satın alınan propaganda malzeme giderleri, 140.879.276.669.- lirası basın yayın giderleri, 433.212.514.909.- lirası geçen yıldan kalan borç ödemesi, 17.057.256.633.- lirası sair giderler, 41.145.000.000.-lirası satın alınan nakil vasıtaları giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2001 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 6.810.580.569.- liradır.

Doğru Yol Partisi Genel Merkezi'nin 2000 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

Muhasebe biliminin genel kabul görmüş temel kavramlarından biri "Belgelendirme" kavramıdır. Vergi Usul Kanunu'nun 229. maddesinde *"Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır"* şeklinde tarif yapılmış ve "Fatura Kullanma Mecburiyeti" başlıklı 232. maddesindeki hükmüne göre de, faturanın hangi hallerde ve kimler tarafından alınması ve verilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda mal ve hizmet alımlarında bu işlemlerin fatura ile belgelendirilmesi zorunlu tutulmuş ve gerekli muhasebe kayıtlarının tutulmasında da faturanın tevsik edici belge olarak kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Aynı Kanun'un makbuz mecburiyeti başlıklı 236. maddesinde, *"Serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için iki nüsha serbest meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteri de bu makbuzu istemek ve almak mecburiyetindedir."* denilmiş ve makbuzun muhteviyatı da 237. maddede belirtilmiştir.

Yine aynı Kanun'un Gider Pusulası başlıklı 234. maddesinde ki, *"Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin vergiden muaf esnafa;*

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir. Bu belge, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, zati eşyalarını satan kimselerden satın aldıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya için de tanzim edilir. Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev'i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile

satanın adlarıyla soyadlarını (Tüzel kişilerde unvanlarını) ve adreslerini ve tarihi ihtiva eder ve iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası işi yapana veya malı satana tevdi olunur. Gider pusulaları, seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir."

hükmünden fatura vermek mecburiyetinde olmayanlar için gider pusulası düzenleneceği anlaşılmaktadır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinin üçüncü fıkrasına göre beş milyon (2000 yılı için 7.605.000) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından, bu miktarı geçen harcamaların geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir.

Alınan bir mal veya hizmetin tutarının gider kaydedilebilmesi için esas olan belge faturadır. Yasa'nın 70. maddesinde belirtilen "makbuz"un ya da tutanağın tek başına bir ödemeye esas olabilmesi için mal ya da hizmetin fatura kesilmesinin mümkün olmadığı kişi ya da kurumlardan alınması gerekmektedir.

Bu itibarla; denetim için gerekli bilgileri taşımayan, fatura ile belgelendirilmesi gerektiği halde tutanak gibi tek başına geçerli bir kanıtlayıcı belge niteliği taşımayan belgelere dayanan veya herhangi bir kanıtlayıcı belgeye dayanmayan giderlerden aşağıda dökümü gösterilen parti malvarlığının 2820 sayılı Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 70. maddesinin bir ve ikinci fıkralarında; *"Siyasi partilerin giderleri amaçlarına aykırı olamaz.*

Bir siyasî partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır" ve aynı Kanun'un 75. maddesinde, *"Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir"* ve 76. maddesinde de, *"Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir"* hükümleri yer almıştır.

Aynı Kanun'un 66. maddesinin birinci fıkrasında;

"Genel ve katma bütçeli dairelerle mahalli idareler ve muhtarlıklar, kamu iktisadi teşebbüsleri, özel kanunla veya özel kanunla verilen yetkiye dayanılarak kurulmuş bankalar ve diğer kuruluşlar, kamu iktisadi teşebbüsü sayılmamakla beraber ödenmiş sermayesinin bir kısmı Devlete veya bu fıkrada adı geçen kurum, idare, teşebbüs, banka veya kuruluşlara ait müesseseler, siyasi partilere hiçbir suretle taşınır veya taşınmaz mal veya nakit veya haklar bağışlayamaz ve bu gibi mal veya

hakların kullanılmasını bedelsiz olarak bırakamazlar; bağlı oldukları kanun hükümleri dışında siyasi partilere ayni hakların devrine dair tasarruflarda bulunamazlar. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, işçi ve işveren sendikaları ile bunların üst kuruluşları, dernekler, vakıflar ve kooperatifler, özel kanunlarında yer alan hükümlere uymak koşuluyla siyasi partilere maddi yardım ve bağışta bulunabilirler."

Üçüncü fıkrasında;

"Siyasi partiler, yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan, Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden herhangi bir suretle ayni veya nakdi yardım ve bağış alamazlar."

Kanunun Ticari faaliyet, kredi ve borç alma yasağı başlıklı 67. maddesinde;

"Siyasi partiler ticari faaliyette bulunamazlar, kredi veya borç alamazlar. Ancak, ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 66'ncı maddenin 1 ve 3'üncü fıkralarında gösterilenler dışında kalan gerçek ve tüzelkişilerden kredili veya ipotek karşılığı mal satın alabilirler."

76. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında;

"Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak bağış kabul ettiği,mal veya gelir edindiği Anayasa Mahkemesince tespit edilen siyasi partilerin, bu yolla elde ettikleri gelirlerin tamamının, Kanunda belirtilen miktarlardan fazla gelirlerle, taşınmaz malların kanuni miktarı geçen kısmının karşılığının Hazineye irat kaydedilmesine, taşınmaz malların ise Hazine adına tapuya tesciline karar verilir.

Bu Kanunun 67'nci maddesi hükmüne aykırı olarak siyasi partilere sağlanan kredi veya borçlar üzerine Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazinece elkonulur, kredi veya borcu verene karşı Hazine hiçbir yükümlülük altına girmez."

şeklinde yapılan düzenlemelere göre siyasi partilerin banka kredisi ile mal alamayacağı, banka kredisi ile mal alması halinde bunun Hazine'ye irad kaydedileceği açıktır.

A- Faturada yer alan rakamlar yevmiyeye farklı kaydedilmiştir. Uçak faturalarında yer alan rakamların yevmiyeye farklı kaydedilmesi sonucu parti adına yapılan gider olması gerekenden fazla yazılmıştır. Fazladan gider yazılan. 99.000.000.- liranın Hazine'ye irad kaydedilmesine karar verilmiştir.

Yevmiye Tarih ve No	Yevmiyede yer alan tutar	Uçak faturasında yer alan tutar	Fark
13.4.2000/221	110.000.000.-TL	11.000.000.TL	99.000.000.-TL

B- Parti'nin 2000 yılında gönderdiği tebrik, mektup ve benzeri gönderileri için sadece partide görevli kişilerin düzenlediği tutanak eklenmiştir. Gönderilerin postanece alındığına dair bir belge olmadığı gibi alınan para miktarını belirten belge de bulunmamaktadır. Bu tür gönderiler için Posta İşletmesi Genel Müdürlüğüne ait postanelerde kayıtsız (adi) posta gönderisi teslim belgesi düzenlenmektedir. Aşağıdaki tabloda belirtilenlerin hiçbirisinde kayıtsız (adi) posta gönderisi teslim belgesi düzenlenmemiştir. Kayıtsız (adi) posta gönderisi teslim belgesi düzenlenmeden veya gönderilerin ve paranın alındığına dair herhangi bir belge olmadan sadece partide görevli birinin imzasına dayanılarak gider yapılması ve bunun parti gideri olarak kabul edilmesi mümkün görülmemiştir.

Posta Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye Tarih ve No	**Açıklama**	**Tutar**
1.2.2000/58	28 adet normal mektup gönderimi	5600000
" "	11 adet normal mektup gönderimi	2200000
" "	24 adet normal mektup gönderimi	4800000
" "	149 adet normal mektup gönderimi	29800000
10.3.2000/155	28 adet normal mektup gönderimi	5400000
" "	53 adet normal mektup gönderimi	10725000
" "	36 adet normal mektup gönderimi	7200000
" "	26 adet normal mektup gönderimi	6300000
3.5.2000/268	16 adet normal mektup gönderimi	3200000
" "	18 adet normal mektup gönderimi	3600000
" "	62 adet normal mektup gönderimi	12400000
" "	82 adet normal mektup gönderimi	16400000
1.6.2000/340	48 adet normal mektup gönderimi	9600000
" "	169 adet normal mektup gönderimi	37850000
29.6.2000/408	40 adet normal mektup gönderimi	8000000
" "	55 adet normal mektup gönderimi	11000000
" "	101 adet normal mektup gönderimi	20200000
" "	19 adet normal mektup gönderimi	3800000
13.7.2000/442	11 adet normal mektup gönderimi	2200000
" "	36 adet normal mektup gönderimi	7200000
" "	81 adet normal mektup gönderimi	16200000
" "	22 adet normal mektup gönderimi	4400000
" "	19 adet normal mektup gönderimi	3800000
31.7.2000/481	25 adet normal mektup gönderimi	5300000
" "	93 adet normal mektup gönderimi	18600000

" "	180 adet normal mektup gönderimi	36000000
28.8.2000/548	84 adet normal mektup gönderimi	16800000
" "	16 adet normal mektup gönderimi	3200000
" "	100 adet normal mektup gönderimi	20000000
" "	16 adet normal mektup gönderimi	3200000
18.9.2000/599	21 adet normal mektup gönderimi	7800000
" "	24 adet normal mektup gönderimi	4925000
" "	81 adet normal mektup gönderimi	16200000
" "	13 adet normal mektup gönderimi	11500000
18.9.2000/599	22 adet normal mektup gönderimi	5850000
30.10.2000/704	84 adet normal mektup gönderimi	21100000
" "	56 adet normal mektup gönderimi	12400000
" "	28 adet normal mektup gönderimi	6700000
" "	23 adet normal mektup gönderimi	7600000
13.11.2000/738	80 adet normal mektup gönderimi	18000000
" "	19 adet normal mektup gönderimi	3800000
" "	78 adet normal mektup gönderimi	15600000
" "	23 adet normal mektup gönderimi	6600000
" "	57 adet normal mektup gönderimi	11400000
4.12.2000/780	75 adet normal mektup gönderimi	15000000
" "	12 adet normal mektup gönderimi	3200000
" "	79 adet normal mektup gönderimi	15800000
21.12.2000/808	29 adet normal mektup gönderimi	10250000
	63 adet normal mektup gönderimi	16200000
	36 adet normal mektup gönderimi	16350000

Toplam: 561.250.000.-TL

C- İlgili hesap döneminde seyahat giderlerine ilişkin belgelerin parti adına düzenlendiği ancak aşağıda belirtilenlerin ise kişiler adına yapıldığı anlaşılmıştır. Bunların parti adına yapıldığına dair bilgi ve belge bulunmadığından bu harcamalar parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmemiştir.

Seyahat Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye tarih ve No	Yolcunun Adı Soyadı	Türü	Tutarı
20.1.2000/30	Nevfel Şahin	Uçak bileti	61000000
31.1.2000/54	Ümran Akkan	" "	37500000
" "	Ümran Akkan	" "	30500000
7.2.2000/70	Ümran Akkan	" "	30500000
" "	Ümran Akkan	" "	30500000
" "	Ümran Akkan	" "	61000000
17.2.2000/96	Mehmet Sağlam	" "	26000000
19.2.2000/100	Ümran Akkan	" "	27500000
" "	Ufuk Söylemez	" "	61000000
29.2.2000/124	Yusuf Bahadır	" "	63500000
6.3.2000/140	Sevgi Esen (3 adet)	" "	120000000
" "	Mehmet Ali Yavuz	" "	64500000
9.3.2000/151	İlhan Ayıkın	" "	32500000
27.3.2000/178	Yusuf Bahadır	" "	63500000
13.4.2000/221	Erhan Büyükerk	" "	11000000
26.4.2000/252		Otobüs bileti	13800000
" "	Sevgi-Berrin	" "	14800000
" "		" "	13800000
" "		" "	6900000
" "		" "	6900000
" "	Sevgi-Berrin	" "	14800000
" "		" "	6900000
" "		" "	7000000
" "		" "	13800000
" "		" "	8500000
" "	Levent Erdoğan	" "	16800000
" "		" "	7000000
" "	Sinan Şen	" "	12500000
26.5.2000/325	Ahmet Uyanık	Uçak bileti	58000000
" "	Mustafa Örs	" "	58000000
20.6.2000/385	Sevgi Esen	" "	69000000
12.7.2000/439	Ümran Akkan	" "	72000000
29.8.2000/551	Mehmet Sağlam	" "	72000000
13.9.2000/508	Ümran Akkan	" "	72000000
9.11.2000/731	Hadi Özcan	Otobüs bileti	15300000
" "		" "	7400000
25.11.2000/763		" "	8000000
25.11.2000/763		Otobüs bileti	8400000

" "		" "	7800000
" "		" "	7800000
" "		6 adet tren bileti	51050000
" "	Ertan Bıyıklıoğlu	Otobüs bileti	13700000
" "	Ertan Bıyıklıoğlu	" "	15000000
" "	Özgül…	" "	15000000
" "		" "	14250000
14.12.2000/798		" "	7800000
" "	Nusret Dözel	" "	8850000
" "		" "	7000000
" "	Levent Erdoğan	" "	15300000
" "	Sinan Şen	" "	15300000
" "	Sinan Şen	" "	16500000
" "	Levent Erdoğan	" "	16500000
" "	Levent Erdoğan	" "	17350000
30.12.2000/812	Hayati Yılmaz(4 bilet)	" "	61200000
" "	3 adet bilet	" "	31200000
" "	Levent Erdoğan	" "	15300000
" "	Sinan Şen	" "	15300000
" "		" "	8000000
" "		" "	7800000
		Toplam	**1.672.100.000**

D- Parti görevlilerinin vergi, sigorta ve tasarruf teşvik kesintisi ile ilgili yükümlülüklerini zamanında yapmamaları ve gerekli özeni göstermemeleri sonucu oluşan ceza ve gecikme zammından parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır.

Gecikme Zammı ve Cezalara İlişkin Liste

Yevmiye tarih ve no	Alındının Tarih ve Nosu	Mahiyeti	Tutarı
20.1.2000/30	20.1.2000/..1030	10/1999 dönemi Gelir Vergisi Stopajı gecikme zammı 10/1999 dönemi Damga Vergisi gecikme zammı 10/1999 dönemi Eğitime Katkı Payı gecikme zammı	693.972.000 32.640.000 500.000 **727.120.000**
20.1.2000/30	20.1.2000/..1020	11/1999 dönemi Gelir Vergisi Stopajı gecikme zammı 11/1999 dönemi Damga Vergisi gecikme zammı 11/1999 dönemi Eğitime Katkı Payı gecikme zammı 11/1999 dönemi özel İşlem Vergisi gecikme zammı	350.685.000 16.267.000 500.000 500.000 **367.952.000**
31.1.2000/54	31.1.2000/126	11/1999 dönemi sigorta prim tutarı gecikme zammı 11/1999 dönemi Eğitime Katkı Payı gecikme zammı 11/1999 dönemi Özel İşlem Vergisi gecikme zammı	690.399.000 240.000 500.000 **691.139.000**
31.1.2000/54	31.1.2000/20	99/10.11 Tasarruf Teşvik gecikme zammı tutarı	**372.692.000**
31.1.2000/54	31.1.2000/125	10/1999 dönemi sigorta prim tutarı gecikme zammı 10/1999 dönemi Eğitime Katkı Payı gecikme zammı	1.380.798.000 240.000 **1.381.038.000**
21.2.2000/104	21.2.2000/…4040	Kusur cezası	**46.100.000**

Toplam: 3.586.041.000.-TL

E- Parti görevlilerinin motorlu taşıtlar vergisi ile ilgili yükümlülüklerini zamanında yerine getirmemeleri sonucu oluşan gecikme zammı ile trafik cezasından parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır.

Gecikme Zammı ve Cezalara İlişkin Liste

Yevmiye tarih ve no	Alındının Tarih ve Nosu	Mahiyeti	Tutarı
1.3.2000/128	1.3.2000/590	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	21.087.000
" "	1.3.2000/591	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/2 gecikme zammı	19.404.000
" "	1.3.2000/592	Trafik cezası	10.800.000
" "	1.3.2000/593	Trafik cezası	10.800.000
" "	1.3.2000/594	Trafik cezası	9.600.000
" "	1.3.2000/595	Trafik cezası	19.200.000
" "	1.3.2000/596	Trafik cezası	19.200.000
" "	1.3.2000/597	Trafik cezası	33.900.000
" "	1.3.2000/598	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	4.386.000
" "	1.3.2000/158	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	22.209.000
" "	1.3.2000/159	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/2 gecikme zammı	19.404.000
" "	1.3.2000/160	Trafik cezası	9.600.000
" "	1.3.2000/161	Trafik cezası	9.600.000
" "	1.3.2000/162	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	4.386.000
28.3.2000/181	28.3.2000/105	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	4.380.000
" "	28.3.2000/107	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	4.380.000
" "	28.3.2000/109	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	4.380.000
" "	28.3.2000/111	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	3.260.000
" "	28.3.2000/113	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	3.260.000
" "	28.3.2000/115	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	8.220.000
" "	28.3.2000/117	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	8.220.000
" "	28.3.2000/119	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	8.220.000
" "	28.3.2000/121	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	9.860.000

" "	28.3.2000/123	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	9.860.000
" "	28.3.2000/125	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	10.990.000
" "	28.3.2000/127	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	13.200.000
" "	28.3.2000/129	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	6.580.000
" "	28.3.2000/131	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	6.580.000
" "	28.3.2000/133	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	14.580.000
" "	28.3.2000/135	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	2.880.000
" "	28.3.2000/137	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	2.880.000
" "	28.3.2000/139	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	2.880.000
" "	28.3.2000/141	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	10.990.000
" "	28.3.2000/143	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	14.580.000
" "	28.3.2000/145	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	14.580.000
" "	28.3.2000/147	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	14.580.000
" "	28.3.2000/149	Motorlu Taşıtlar Ek Vergi gecikme zammı	6.570.000
28.6.2000/405	26.6.2000/789	Motorlu Taşıtlar Vergisi 98/1 gecikme zammı	21.660.000
" "	26.6.2000/790	Trafik cezası	19.200.000
" "	26.6.2000/791	Trafik cezası	19.200.000
" "	26.6.2000/792	Trafik cezası	16.800.000
5.7.2000/422	5.7.2000/59	Trafik cezası	9.600.000
" "	5.7.2000/60	Trafik cezası	9.600.000
" "	5.7.2000/58	Trafik cezası	19.200.000
" "	5.7.2000/65	Trafik cezası	9.600.000
" "	5.7.2000/65	Trafik cezası	3.200.000
29.8.2000/551	29.8.2000/889	Motorlu Taşıtlar Vergisi 2000/1 gecikme zammı	10.000.000
17.10.2000/674	17.10.2000/739	Motorlu Taşıtlar Vergisi 1996/1 gecikme zammı	10.140.000
" "	17.10.2000/740	Trafik cezası	10.800.000

Toplam: 558.486.000.- TL

F- Partinin 3.8.2000 tarihinde 18.437.000.000.- lira ve 16.10.2000 tarihinde 9.508.000.000.- lira olmak üzere aldığı toplam **27.945.000.000**.- liralık kredi ve borç alma yasağı kapsamında kalan taşıt kredisinin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

G- Uzman Tercüme Ltd. Şirketine yapılan 3.000.000.000.- liralık ödemenin 2.024.000.000.- liralık kısmının faturası bulunmasına karşın bakiye **976.000.000**.- TL karşılığı fatura düzenlenmediği görülmüştür.

Sonuç olarak, parti adına ve amaçlarına uygun olarak yapılmayan giderlerin parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmesi mümkün görülmediğinden 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak yapılan toplam **35.397.877.000.- TL** ödemenin, aynı Kanun'un 75. maddesi hükmü uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti'nin il örgütlerinin giderleri 1.526.287.337.677.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 191.211.716.211.- lirası personel giderleri, 40.184.266.000.- lirası teşkilata yardım, 136.148.009.945.- lirası temsil ağırlama gideri, 47.743.595.892.- lirası basılı kağıt kırtasiye gideri, 187.933.076.890.- lirası haberleşme gideri, 59.356.202.536.-lirası taşıma ve vasıta gideri, 17.367.511.480.- lirası seyahat gideri, 352.128.931.213.- lirası kira gideri, 39.437.134.688.- lirası tamir bakım onarım gideri, 93.138.843.741.- lirası ısıtma aydınlatma temizlik gideri, 11.013.350.582.- lirası vergi, harç, noter ve sigorta gideri, 29.349.133.000.- lirası demirbaş alımları,17.067.125.000.- lirası satın alınan propaganda malzeme giderleri, 60.389.924.116.- lirası basın yayın giderleri,106.890.195.663.- lirası geçen yıldan kalan borç ödemesi, 136.928.320.720.- lirası sair giderlerden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2001 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 10.645.592.504.- liradır.

Parti'nin il örgütlerinin 2000 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2000 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede 71.342.906.321.- TL tutarındaki taşınır malın Kanuna uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Doğru Yol Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2000 yılı kesinhesabında gösterilen 3.478.231.971.673.- TL gelir, 468.388.385.712.- TL borç, 3.893.766.307.312.- TL gider ile 17.456.173.073.- TL kasa ve banka devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine aykırı olarak partinin amaçlarına uygun olmayan ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen **35.397.877.000.- TL** (35.397,87 ytl) karşılığı Parti malvarlığının, aynı Yasa'nın 75. maddesi uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesine,

26.6.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2002/18 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/79

Karar Günü : 26.6.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Doğru Yol Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN,, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Enis TUNGA VE Mehmet ERTEN'in katılımıyla 17.12.2002 gününde yapılan inceleme toplantısında,

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Part'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2001 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Doğru Yol Partisi Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2001 yılı gelirleri toplamının 5.904.060.169.323.- TL, borçlarının 526.682.852.519.- TL, giderleri toplamının 5.966.775.247.426.- TL olduğu, 463.967.774.416.- liranın nakit mevcudu olarak 2002 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin gelirleri 4.225.851.333.462.-TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.248.850.000.- lirası üye giriş aidatı, 540.728.216.2000.- lirası kambiyo gelirleri, 2.981.944.940.000.- lirası genel bütçe yardımı, 12.850.000.000.- lirası sair gelirler, 24.500.000.000.- lirası satış gelirleri, 657.768.746.693.- lirası faiz gelirleri, 6.810.580.569.-lirası 2000 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Bu itibarla Doğru Yol Partisi Genel Merkezi'nin 2001 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütlerinin gelirleri 1.678.208.835.861.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 4.842.343.000.- lirası üye giriş aidatı, 93.366.796.006.- lirası üye yıllık aidatı, 1.090.582.193.572.- lirası bağış ve yardımlar, 268.225.000.000.- lirası genel merkez yardımı, 190.160.038.580.- lirası faaliyet gelirleri, 20.386.872.199.- lirası sair gelirler ve 10.645.592.504.- lirası 2000 yılından devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 2001 yılı kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin 2001 yılı giderleri 3.958.526.048.245.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 821.634.381.161.- lirası personel giderleri, 268.225.000.000.- lirası teşkilata yardım, 248.417.762.749.- lirası temsil ağırlama gideri, 79.829.487.203.- lirası basılı kağıt kırtasiye gideri, 467.499.633.885.- lirası haberleşme gideri, 377.301.684.949.-lirası taşıma ve vasıta gideri,251.796.420.100.- lirası seyahat gideri, 45.487.200.000.- lirası kira gideri, 70.890.370.978.- lirası tamir bakım onarım gideri, 41.679.516.316.- lirası ısıtma aydınlatma temizlik gideri, 53.923.054.665.- lirası vergi, harç,

noter ve sigorta gideri, 74.959.430.180.- lirası demirbaş alımları, 389.715.530.358.- lirası satın alınan propaganda malzeme giderleri, 424.142.760.603.- lirası basın yayın giderleri, 185.220.802.089.- lirası geçen yıldan kalan borç ödemesi,154.509.013.009.- lirası sair giderler ve 143.294.000.000.-lirası satın alınan nakil vasıtaları giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2002 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 459.846.964.465.- liradır.

Doğru Yol Partisi Genel Merkezi'nin 2001 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

Muhasebe biliminin genel kabul görmüş temel kavramlarından biri "Belgelendirme" kavramıdır. Vergi Usul Kanunu'nun 229. maddesinde *"Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır"* şeklinde tarif yapılmış ve "Fatura Kullanma Mecburiyeti" başlıklı 232. maddesindeki hükmüne göre de, faturanın hangi hallerde ve kimler tarafından alınması ve verilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda mal ve hizmet alımlarında bu işlemlerin fatura ile belgelendirilmesi zorunlu tutulmuş ve gerekli muhasebe kayıtlarının tutulmasında da faturanın tevsik edici belge olarak kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Aynı Kanun'un makbuz mecburiyeti başlıklı 236. maddesinde, *"Serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için iki nüsha serbest meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteri de bu makbuzu istemek ve almak mecburiyetindedir."* denilmiş ve makbuzun muhteviyatı da 237. maddede belirtilmiştir.

Yine aynı Kanun'un Gider Pusulası başlıklı 234. maddesinde ki, *"Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin vergiden muaf esnafa;*

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir. Bu belge, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, zati eşyalarını satan kimselerden satın aldıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya için de tanzim edilir. Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev'i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile

satanın adlarıyla soyadlarını (Tüzel kişilerde unvanlarını) ve adreslerini ve tarihi ihtiva eder ve iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası işi yapana veya malı satana tevdi olunur. Gider pusulaları, seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir."

hükmünden fatura vermek mecburiyetinde olmayanlar için gider pusulası düzenleneceği anlaşılmaktadır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinin üçüncü fıkrasına göre beş milyon (2001 yılı için 11.863.800) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından, bu miktarı geçen harcamaların geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir.

Alınan bir mal veya hizmetin tutarının gider kaydedilebilmesi için esas olan belge faturadır. Yasa'nın 70. maddesinde belirtilen "makbuz"un ya da tutanağın tek başına bir ödemeye esas olabilmesi için mal ya da hizmetin fatura kesilmesinin mümkün olmadığı kişi ya da kurumlardan alınması gerekmektedir.

Bu itibarla; denetim için gerekli bilgileri taşımayan, fatura ile belgelendirilmesi gerektiği halde tutanak gibi tek başına geçerli bir kanıtlayıcı belge niteliği taşımayan belgelere dayanan veya herhangi bir kanıtlayıcı belgeye dayanmayan giderlerden aşağıda dökümü gösterilen parti malvarlığının 2820 sayılı Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 70. maddesinin bir ve ikinci fıkralarında; *"Siyasi partilerin giderleri amaçlarına aykırı olamaz.*

Bir siyasî partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır" ve aynı Kanun'un 75. maddesinde, *"Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir"* ve 76. maddesinde de, *"Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir"*

hükümleri yer almıştır.

Aynı Kanun'un 66. maddesinin birinci fıkrasında;

"Genel ve katma bütçeli dairelerle mahalli idareler ve muhtarlıklar, kamu iktisadi teşebbüsleri, özel kanunla veya özel kanunla verilen yetkiye dayanılarak kurulmuş bankalar ve diğer kuruluşlar, kamu iktisadi teşebbüsü sayılmamakla beraber ödenmiş sermayesinin bir kısmı Devlete veya bu fıkrada adı geçen kurum,

idare, teşebbüs, banka veya kuruluşlara ait müesseseler, siyasi partilere hiçbir suretle taşınır veya taşınmaz mal veya nakit veya haklar bağışlayamaz ve bu gibi mal veya hakların kullanılmasını bedelsiz olarak bırakamazlar; bağlı oldukları kanun hükümleri dışında siyasi partilere ayni hakların devrine dair tasarruflarda bulunamazlar. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, işçi ve işveren sendikaları ile bunların üst kuruluşları, dernekler, vakıflar ve kooperatifler, özel kanunlarında yer alan hükümlere uymak koşuluyla siyasi partilere maddi yardım ve bağışta bulunabilirler."

Üçüncü fıkrasında;

"Siyasi partiler, yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan, Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden herhangi bir suretle ayni veya nakdi yardım ve bağış alamazlar."

Kanun'un Ticari faaliyet, kredi ve borç alma yasağı başlıklı 67. maddesinde;

"Siyasi partiler ticari faaliyette bulunamazlar, kredi veya borç alamazlar. Ancak, ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 66'ncı maddenin 1 ve 3'üncü fıkralarında gösterilenler dışında kalan gerçek ve tüzelkişilerden kredili veya ipotek karşılığı mal satın alabilirler."

76. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında;

"Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak bağış kabul ettiği, mal veya gelir edindiği Anayasa Mahkemesince tespit edilen siyasi partilerin, bu yolla elde ettikleri gelirlerin tamamının, Kanunda belirtilen miktarlardan fazla gelirlerle, taşınmaz malların kanuni miktarı geçen kısmının karşılığının Hazineye irat kaydedilmesine, taşınmaz malların ise Hazine adına tapuya tesciline karar verilir.

Bu Kanunun 67'nci maddesi hükmüne aykırı olarak siyasi partilere sağlanan kredi veya borçlar üzerine Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazinece elkonulur, kredi veya borcu verene karşı Hazine hiçbir yükümlülük altına girmez."

şeklinde yapılan düzenlemelere göre siyasi partilerin banka kredisi ile mal alamayacağı, banka kredisi ile mal alması halinde bunun Hazine'ye irad kaydedileceği açıktır.

A- Parti'nin 2001 yılında gönderdiği tebrik, mektup ve benzeri gönderileri için sadece partide görevli kişilerin düzenlediği tutanak eklenmiştir. Gönderilerin postanece alındığına dair bir belge olmadığı gibi alınan para miktarını belirten belge de bulunmamaktadır. Bu tür gönderiler için Posta İşletmesi Genel Müdürlüğüne ait postanelerde kayıtsız (adi) posta

gönderisi teslim belgesi düzenlenmektedir. Aşağıdaki tabloda belirtilenlerin hiçbirisinde kayıtsız (adi) posta gönderisi teslim belgesi düzenlenmemiştir. Kayıtsız (adi) posta gönderisi teslim belgesi düzenlenmeden veya gönderilerin ve paranın alındığına dair herhangi bir belge olmadan sadece partide görevli birinin imzasına dayanılarak gider yapılması ve bunun parti gideri olarak kabul edilmesi mümkün görülmemiştir.

Posta Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye Tarih ve No	Açıklama	Tutar
17.1.2001/33	14 adet normal mektup gönderimi	2800000
" "	14 adet normal mektup gönderimi	2800000
" "	110 adet normal mektup gönderimi	22000000
" "	25 adet normal mektup gönderimi	8000000
29.1.2001/61	57 adet normal mektup gönderimi	11400000
" "	21 adet normal mektup gönderimi	11200000
12.2.2001/96	64 adet normal mektup gönderimi	12800000
" "	72 adet normal mektup gönderimi	14400000
" "	20 adet normal mektup gönderimi	4000000
" "	18 adet normal mektup gönderimi	3600000
26.2.2001/131	78 adet normal mektup gönderimi	15600000
" "	17 adet normal mektup gönderimi	6400000
1.3.2001/142	64 adet normal mektup gönderimi	12800000
19.3.2001/169	65 adet normal mektup gönderimi	13125000
" "	40 adet normal mektup gönderimi	8850000
" "	26 adet normal mektup gönderimi	5450000
16.4.2001/232	38 adet normal mektup gönderimi	7850000
" "	33 adet normal mektup gönderimi	6750000
" "	57 adet normal mektup gönderimi	11400000
" "	17 adet normal mektup gönderimi	3650000
30.4.2001/265	85 adet normal mektup gönderimi	17375000
" "	68 adet normal mektup gönderimi	13600000
" "	54 adet normal mektup gönderimi	15925000
14.5.2001/290	30 adet normal mektup gönderimi	9350000
" "	64 adet normal mektup gönderimi	23475000
" "	31 adet normal mektup gönderimi	9600000
28.5.2001/314	53 adet normal mektup gönderimi	15800000
" "	16 adet normal mektup gönderimi	4800000
" "	89 adet normal mektup gönderimi	26700000
18.6.2001/355	42 adet normal mektup gönderimi	13200000

18.6.2001/355	97 adet normal mektup gönderimi	29500000
" "	23 adet normal mektup gönderimi	7100000
10.7.2001/399	16 adet normal mektup gönderimi	7200000
" "	53 adet normal mektup gönderimi	16150000
" "	81 adet normal mektup gönderimi	24300000
" "	48 adet normal mektup gönderimi	14400000
10.8.2001/469	11 adet normal mektup gönderimi	3300000
" "	38 adet normal mektup gönderimi	11350000
" "	64 adet normal mektup gönderimi	19200000
27.8.2001/501	63 adet normal mektup gönderimi	18900000
" "	19 adet normal mektup gönderimi	5700000
" "	27 adet normal mektup gönderimi	8100000
" "	24 adet normal mektup gönderimi	7200000
13.9.2001/531	35 adet normal mektup gönderimi	10500000
" "	10 adet normal mektup gönderimi	2950000
" "	16 adet normal mektup gönderimi	13550000
10.1.2001/563	43 adet normal mektup gönderimi	12750000
" "	34 adet normal mektup gönderimi	21200000
11.10.2001/582	95 adet normal mektup gönderimi	28500000
" "	14 adet normal mektup gönderimi	4200000
" "	19 adet normal mektup gönderimi	5700000
" "	32 adet normal mektup gönderimi	9500000
22.10.2001/600	92 adet normal mektup gönderimi	27350000
" "	30 adet normal mektup gönderimi	9000000
" "	26 adet normal mektup gönderimi	7800000
8.11.2001/633	11 adet normal mektup gönderimi	3300000
" "	38 adet normal mektup gönderimi	11400000
" "	40 adet normal mektup gönderimi	12000000
" "	70 adet normal mektup gönderimi	21000000
16.11.2001/646	59 adet normal mektup gönderimi	17700000
" "	39 adet normal mektup gönderimi	12000000
26.11.2001/664	68 adet normal mektup gönderimi	20400000
" "	15 adet normal mektup gönderimi	5900000
" "	34 adet normal mektup gönderimi	10275000
10.12.2001/695	55 adet normal mektup gönderimi	16450000
22.12.2001/714	22 adet normal mektup gönderimi	6600000
" "	19 adet normal mektup gönderimi	8475000
" "	32 adet normal mektup gönderimi	9775000
" "	57 adet normal mektup gönderimi	17100000

Toplam: 832.475.000.-TL

B- İlgili hesap döneminde seyahat giderlerine ilişkin belgelerin parti adına düzenlendiği ancak aşağıda belirtilenlerin ise kişiler adına yapıldığı anlaşılmıştır. Bunların parti adına yapıldığına dair bilgi ve belge bulunmadığından bu harcamalar parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmemiştir.

Seyahat Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye tarih ve No	**Yolcunun Adı Soyadı**	**Türü**	**Tutarı**
11.1.2001/17		Otobüs bileti	14000000
" "		Deniz otobüsü bileti	15000000
" "		" "	5000000
" "		" "	10000000
" "		" "	35000000
16.1.2001/29	Mehmet Sağlam	Uçak bileti	81000000
20.1.2001/41	Levent Gürtuna	" "	109000000
" "	Levent Erdoğan	Otobüs bileti	18000000
" "	Sinan Şen	" "	18000000
" "		" "	11800000
31.1.2001/68	Oğuz Tezmen	Uçak bileti	81000000
1.2.2001/72	Levent Erdoğan	Otobüs bileti	16000000
9.2.2001/92	Nevfel Şahin	Uçak bileti	81000000
" "	Ümran…	" "	40500000
19.2.2001/114	Yücel Çoker	Otobüs bileti	19050000
26.2.2001/131	Oğuz Tezmen	Uçak bileti	81000000
27.2.2001/134	Yusuf Bahadır	" "	69000000
28.2.2001/138		6 adet Otobüs bileti	65900000
" "		2 adet Deniz otobüsü bileti	20000000
23.3.2001/178	Veysi Şahin	Uçak bileti	90000000
29.3.2001/192	Sebahattin….	" "	81000000
" "	Ümran….	" "	45500000
" "	Yücel Çoker	Otobüs bileti	13500000
" "	Yücel Çoker	" "	13500000
" "		4 adet Otobüs bileti	26200000
30.3.2001/195	Levent Erdoğan	Otobüs bileti	18000000
5.4.2001/209	Levent Erdoğan	" "	17250000
" "	Sinan Şen	" "	17250000
" "	Murat Sevin	" "	18000000

" "	Nusret Düzen	" "	18000000
5.4.2001/209	Levent Erdoğan	Otobüs bileti	16250000
" "	Oktay Akıcı	" "	11850000
9.4.2001/216	Hacı Filiz	Uçak bileti	90000000
13.4.2001/228		4 adet Otobüs bileti	44000000
16.4.2001/232	Ahmet Şüküroğlu	Uçak bileti	129000000
18.4.1999/239	Oğuz Tezmen	" "	90000000
24.4.2001/251	Ümran….	" "	46500000
29.4.2001/262	Murat Sevin	Otobüs bileti	21700000
" "	Levent Erdoğan	" "	21700000
" "	Nusret Düzel	" "	17250000
" "	Murat Sevin	" "	17250000
" "	Nusret Düzel	" "	19250000
" "	Murat Sevin	" "	19250000
" "	Turgay Yaman	" "	12600000
" "		" "	7000000
" "		" "	8800000
1.5.2001/268	Nurhan Tekinel	Uçak bileti	92000000
" "	Veysel Polat	" "	123000000
" "	Hacı Filiz	" "	59500000
" "	Hacı Filiz	" "	92000000
2.5.2001//269	Veysi Şahin	" "	46500000
" "	Fevzi Şahin	" "	59500000
" "	Mustafa Kemal….	" "	82000000
" "	……Aykurt	" "	18000000
10.5.2001/285	Murat Sevin	Otobüs bileti	21000000
" "	Nusret Düzel	" "	17750000
" "	Murat Sevin	" "	19000000
" "	Nusret Düzel	" "	22250000
" "		" "	9800000
" "			9800000
31.5.2001/319		7 adet Otobüs bileti	15000000
" "	Sinan Şen	Otobüs bileti	17000000
" "	Levent Erdoğan	" "	20750000
" "	Nusret Düzel	" "	24500000
" "	Murat Sevin	" "	20750000
" "	Yücel Çoker	" "	31500000
" "	Sermin Sak	" "	31500000
5.6.2001/330	Ümran Akkan	5 adet Uçak bileti	271500000

13.6.2001/346		2 adet Otobüs bileti	14800000
22.6.2001/364	Nusret Düzel	Otobüs bileti	49000000
22.6.2001/364	Adnan Bindoruk	Otobüs bileti	24500000
" "	Ayhan Aslan	" "	24500000
" "		" "	9800000
27.6.2001/371	İsmet Atilla	Uçak bileti	71500000
4.7.2001/387	Ümran Akkan	" "	141500000
" "	Gökhan Tezcan	Otobüs bileti	20000000
" "	Nihal Erciyes		20000000
" "	Cihan Turgut		20000000
" "	Tuğra Erol		20000000
" "			4500000
6.7.2001/392	Ahmet Uyanık	Uçak bileti	77500000
" "	Mehmet Ali Yavuz	" "	77500000
10.7.2001/399	Oğuz Tezmen	" "	143000000
18.7.2001/418		Deniz otobüsü bileti	40000000
" "		3 adet Otobüs bileti	44800000
23.7.2001/430	Oğuz Tezmen	Uçak bileti	143000000
1.8.2001/452	İbrahim Konukoğlu	" "	188000000
8.8.2001/468	Fettullah Gültepe	" "	286000000
" "	Levent Erdoğan	Otobüs bileti	23000000
" "	Kemal Bülbül	" "	22500000
" "	Levent Erdoğan	" "	27000000
" "		3 adet Otobüs bileti	26800000
10.8.2001/469		Otobüs bileti	15000000
20.8.2001/487	İsmet Atilla	Uçak bileti	143000000
24.8.2001/497		2 adet Deniz otobüsü bileti	37000000
" "		Otobüs bileti	13800000
27.8.2001/501		3 adet Otobüs bileti	32700000
29.8.2001/505	Nurhan Tekinel	Uçak bileti	99500000
6.9.2001/519	Ufuk Söylemez	" "	70500000
" "	Oğuz Tezmen	" "	221500000
14.9.2001/532		6 adet Otobüs bileti	83200000
20.9.2001/542	Cihan Paçacı	Uçak bileti	320000000
8.10.2001/575	Murat Sevin	Otobüs bileti	54000000
8.10.2001/575		3 adet Otobüs bileti	106000000
16.10.2001/589	Ümran Akkan	Uçak bileti	368500000
18.10.2001/595		6 adet Otobüs bileti	67000000

25.10.2001/608	Ertan Bıyıklıoğlu	Otobüs bileti	77500000
" "		" "	32400000
27.10.2001/612	Musa Kunter	Uçak bileti	142000000
" "	Nevfel Şahin	" "	142000000
31.10.2001/619	Adnan Cindoruk	Otobüs bileti	22500000
" "		4 adet Otobüs bileti	52200000
19.11.2001/650	Ümran Akkan	Uçak bileti	87500000
" "	Yücel Çoker	Otobüs bileti	24000000
" "		18 adet Otobüs bileti	197750000
30.11.2001/676		4 adet tren bileti	70800000
" "		8 adet Otobüs bileti	121800000
10.12.2001/695	Kadir Meşe	Otobüs bileti	28000000
" "		4 adet Otobüs bileti	56200000
13.12.2001/702	Ümran Akkan	Uçak bileti	83500000
21.12.2001/712	Barış Köse	Otobüs bileti	48000000
" "	Metin Uysal	" "	8800000
" "		11 adet Otobüs bileti	100400000
27.12.2001/725	Fatih Ünlü	Uçak bileti	113500000
28.12.2001/729	Oğuz Tezmen	Uçak bileti	334000000

Toplam: 7.719.200.000.-TL

C- Genel Merkez gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda gösterilen harcamanın dayanağı olarak Memduh S. Bayraktaroğlu'nun imzalı yazısının eklendiği görülmüştür.

Yevmiye tarih ve nosu	Belge Türü	Tutar(TL)
28.2.2001/137	İmzalı kağıt	3.934.024.000
27.4.2001/260	İmzalı kağıt	4.816.680.000
25.6.2001/367	İmzalı kağıt	4.741.920.000
1.8.2001/452	İmzalı kağıt	2.568.540.000
3.9.2001/512	İmzalı kağıt	2.864.910.000
24.9.2001/547	İmzalı kağıt	2.990.400.000
24.10.2001/605	İmzalı kağıt	3.260.070.000
22.11.2001/657	İmzalı kağıt	2.963.700.000
24.12.2001/717	İmzalı kağıt	2.928.100.000

Toplam 31.068.344.000.-TL

Memduh S. Bayraktaroğlundan rapor,analiz çalışması ve www.dyp.org.tr internet sitesi için yazılan metin hizmeti satın alınmıştır. Alınan hizmet bedeli karşılığı fatura kesilmediği gibi serbest meslek makbuzu ve gider pusulası da düzenlenmemiştir. İmzalı kağıta dayanılarak ödeme yapılmıştır.

D- Parti görevlilerinin vergi, sigorta ve tasarruf teşvik kesintisi gibi yasal yükümlülükleri zamanında yapmamaları ve gerekli özeni göstermemeleri sonucu oluşan gecikme zammından parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır.

Gecikme Zammına İlişkin Liste

Yevmiye tarih ve no	**Alındının Tarih ve Nosu**	**Mahiyeti**	**Tutarı**
22.1.2001/45	22.1.2001/..2610	11/2000 dönemi Gelir Vergisi Stopajı gecikme zammı 11/2000 dönemi Damga Vergisi gecikme zammı 11/2000 dönemi Eğitime Katkı Payı gecikme zammı 11/2000 dönemi Özel işlem vergisi gecikme zammı 11/2000 dönemi Fon payı gecikme zammı	564.670.000 22.380.000 500.000 500.000 3.500.000 **591.550.000**
22.1.2001/45	22.1.2001/..2600	10/2000 dönemi Gelir Vergisi Stopajı gecikme zammı 10/2000 dönemi Damga Vergisi gecikme zammı 10/2000 dönemi Eğitime Katkı Payı gecikme zammı 10/2000 dönemi Özel işlem vergisi gecikme zammı 10/2000 dönemi Fon payı gecikme zammı	802.770.000 34.600.000 500.000 500.000 5.520.000 **843.890.000**
22.1.2001/45	22.1.2001/..2590	9/2000 dönemi Gelir Vergisi Stopajı gecikme zammı 9/2000 dönemi Damga Vergisi gecikme zammı 9/2000 dönemi Eğitime Katkı Payı gecikme zammı 9/2000 dönemi Özel işlem vergisi gecikme zammı 9/2000 dönemi Fon payı gecikme zammı	1.079.060.000 47.720.000 500.000 500.000 7.430.000 **1.135.210.000**

31.1.2001/68	31.1.2001/145	11/2000 dönemi sigorta prim tutarı gecikme zammı 11/2000 dönemi İşsizlik sigortası gecikme zammı	569.186.000 84.953.000 **654.139.000**
31.1.2001/68	31.1.2001/143	9/2000 dönemi sigorta prim tutarı gecikme zammı 9/2000 dönemi İşsizlik sigortası gecikme zammı	1.873.120.000 279.570.000 **2.152.690.000**
31.1.2001/68	31.1.2001/144	10/2000 dönemi sigorta prim tutarı gecikme zammı	**95.659.000**
31.1.2001/68	31.1.2001/146	9/2000 dönemi sigorta prim tutarı gecikme zammı	**147.349.000**
31.1.2001/68	31.1.2001/147	10/2000 dönemi sigorta prim tutarı gecikme zammı 10/2000 dönemi İşsizlik sigortası gecikme zammı	1.207.864.000 180.278.000 **1.388.142.000**
31.1.2001/68	31.1.2001/148	11/2000 dönemi sigorta prim tutarı gecikme zammı 11/2000 dönemi İşsizlik sigortası gecikme zammı	44.021.000 279.570.000 **323.591.000**

Toplam: 7.332.220.000.-TL

E- Parti görevlilerinin motorlu taşıtlar vergisi ile ilgili yükümlülüklerini zamanında yapmamaları ve gerekli özeni göstermemeleri sonucu oluşan gecikme zammı ile trafik cezasından ve su bedeli gecikme faizinden parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır.

Gecikme Zammı, Faiz ve Cezalara İlişkin Liste

Yevmiye tarih ve no	Alındının Tarih ve Nosu	Mahiyeti	Tutarı
15.1.2001/26	15.1.2001/134121	Su bedeli gecikme faizi	191.000
" "	15.1.2001/134137	" "	738.000
" "	15.1.2001/134158	" "	649.000
" "	15.1.2001/134179	" "	5.797.000
" "	15.1.2001/134222	" "	403.392.000
27.2.2001/134	27.2.2001/29	Trafik cezası	25.500.000
" "	27.2.2001/28	Trafik cezası	51.300.000
" "	27.2.2001/23	Trafik cezası	19.300.000
" "	27.2.2001/19	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/2 gecikme zammı	21.510.000
" "	27.2.2001/18	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	23.160.000
6.6.2001/331	6.6.2001/157	Motorlu Taşıtlar Vergisi 99/2 gecikme zammı	68.060.000
13.6.2001/346	13.6.2001/0475046	Motorlu Taşıtlar Vergisi 94/T gecikme zammı	48.460.000
14.6.2001/349	14.6.2001/57	Motorlu Taşıtlar Vergisi 2000/2 gecikme zammı	12.410.000
19.9.2001/539	19.9.201/45	Motorlu Taşıtlar Vergisi 99/2 gecikme zammı	92.370.000
31.10.2001/619	31.10.2001/812	Motorlu Taşıtlar Vergisi 97/1 gecikme zammı	22.800.000
" "	31.10.2001/813	Motorlu Taşıtlar Vergisi 97/2 gecikme zammı	19.580.000
" "	31.10.2001/647	Motorlu Taşıtlar Vergisi 97/2 gecikme zammı	78.110.000
" "	31.10.2001/6462	Motorlu Taşıtlar Vergisi 97/1 gecikme zammı	90.960.000
" "	31.10.2001/645	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/2 gecikme zammı	60.050.000
" "	31.10.2001/644	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	67.070.000
" "	31.10.2001/483	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	60.250.000
" "	31.10.2001/484	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/2 gecikme zammı	53.940.000
" "	31.10.2001/485	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	67.070.000

31.10.2001/619	31.10.2001/486	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/2 gecikme zammı	60.050.000
" "	31.10.2001/467	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	19.970.000
" "	31.10.2001/468	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/2 gecikme zammı	17.880.000
" "	31.10.2001/469	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	10.140.000
" "	31.10.2001/470	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	50.260.000
" "	31.10.2001/471	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/2 gecikme zammı	45.000.000
" "	31.10.2001/472	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	50.260.000
" "	31.10.2001/473	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/2 gecikme zammı	45.000.000
" "	31.10.2001/474	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	56.260.000
" "	31.10.2001/475	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/2 gecikme zammı	45.000.000
" "	31.10.2001/476	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	80.550.000
" "	31.10.2001/477	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/2 gecikme zammı	72.110.000
" "	31.10.2001/478	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	60.250.000
" "	31.10.2001/472	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	2.880.000
" "	31.10.2001/479	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/2 gecikme zammı	53.940.000
" "	31.10.2001/480	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	19.970.000
" "	31.10.2001/481	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/2 gecikme zammı	17.880.000
" "	31.10.2001/482	Motorlu Taşıtlar Vergisi 96/1 gecikme zammı	10.140.000

Toplam: 2.010.207.000.-TL

F- Partinin 12.6.2001 tarihinde 88.504.490.843.- lira ve 9.10.2001 tarihinde 91.587.510.336.- lira olmak üzere aldığı toplam **180.092.001.000**.- liralık kredi ve borç alma yasağı kapsamında kalan taşıt kredisinin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

G- Genel Merkez gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda gösterilen harcamanın dayanağı olarak Mehveç Emeç Birol ile parti yetkilisi arasında imzalanan sözleşme eklenmiştir.

Yevmiye tarih ve nosu	Belge Türü	Tutar(TL)
30.7.2001/446	Sözleşme ve muhasebe fişi	**19.875.000.000**

Alınan hizmet bedeli karşılığı fatura kesilmediği gibi serbest meslek makbuzu ve gider pusulası da düzenlenmemiştir. Sözleşmeye dayanılarak ödeme yapılmıştır. Yapılan ödemenin bir anlamda avans olduğu, kalan tutarın iş tamamlandığında yapılacağı sözleşmesinde belirtilmesine karşın, kalan tutarın ne zaman ödendiği ve işin ne zaman tamamlandığına ve hizmetin alındığına dair bir belge tarafımıza sunulamamıştır.

H- Genel Merkez gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda gösterilen harcamanın dayanağı olarak Yüksel Dural ile parti yetkilisi arasında imzalanan sözleşme eklenmiştir.

Yevmiye tarih ve nosu	Belge Türü	Tutar(TL)
30.7.2001/446	Sözleşme,para ve muhasebe fişi	**1.000.000.000**

Alınan hizmet bedeli karşılığı fatura kesilmediği gibi serbest meslek makbuzu ve gider pusulası da düzenlenmemiştir. Sözleşmeye dayanılarak ödeme yapılmıştır.

I- Türk Telekom'dan bilgisayar sistemleri arasında irtibatı sağlayan özel devre hizmeti alınmıştır. Parti tarafından alınan bu hizmet bedelinin ödenmemesi nedeniyle alacak icra yoluyla tahsil edilmiştir. Hizmet bedelinin zamanında ödenmemesi sonucu **9.619.721.000.- TL** gecikme bedeli ve faiz ödenmiştir. Parti görevlilerinin ödemeyi zamanında yapmamaları ve gerekli özeni göstermemeleri sonucu oluşan gecikme bedeli ve faizden parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır.

İ- Partide şoför olarak çalışan Adem Zincirkıran'ın kullandığı 06 RUP 69 plakalı aracın 34 JV 834 plakalı araçla karıştığı trafik kazası sonrası açılan tazminat davası neticesinde 5.477.000.000.- TL. ve Parti'de şoför olarak çalışan Deniz Dayangaç'ın kullandığı 06 RUP 69 plakalı aracın karıştığı trafik kazası sonrası açılan tazminat davası neticesinde 575.000.000.- TL.nin Parti tüzelkişiliğince ödendiği mahkeme kararlarının incelenmesinden anlaşılmıştır.

Sözkonusu davalarda davalı olarak Doğru yol Partisi'nin de gösterilmesi, Parti'nin yasa gereği müteselsil mesuliyet nedeniyle taraf olması ve davaların Parti aleyhine sonuçlanması dolayısıyla bu ödemelerin Parti bütçesinden yapılmasında uygunsuzluk bulunmadığına Serruh KALELİ'nin şoförler Adem Zincirkıran ile Deniz Dayangaç'ın karışmış oldukları kazalarda %100 kusurlu olmaları dolayısıyla, Parti'nin mahkeme ilamlarında gösterilen tazminat tutarları için şoförlere rücu etmesi gerektiği halde rücu etmemesi nedeniyle söz konusu tazminatların Parti adına gider yazılmasının Parti tüzelkişiliğinin menfaatleri ile bağdaşmadığından toplam 6.052.000.000.- TL.nin Hazine'ye irat kaydedilmesi gerektiği yönündeki karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA karar verildi.

J- Aşağıda gösterilen **2.042.360.000.- TL.** tutarındaki giderler fatura aslı yerine fotokopisine dayanılarak yapılmıştır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde beş milyon (2001 yılı için 11.863.800.-TL.) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı aşan harcamaların makbuz veya fatura gibi geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir. Bu nedenle fatura fotokopisine dayanılarak kaydedilen giderin, Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.

Fatura Fotokopisi ile Yapılan Giderlere Ait Tablo

Yevmiye Tarih ve No	Kimden alındığı	Belge türü	Tutar
21.8.2001/489	ITTB kozan Turizm İşl.A.Ş. Hocapaşa V.D.582 012 4116	4 adet Firma tasdikli fotokopi fatura	1.786.000.000
20.11.2001/652	Başer Otomotiv Sincan V.D. 649 001 0951	3 adet fotokopi fatura	67.126.000
24.12.2001/718	Seçkin Fiat Doğanbey V.D. 758 004 8146	Firma tasdikli fotokopi fatura	189.234.000
		Toplam	**2.042.360.000**

Sonuç olarak, parti adına ve amaçlarına uygun olarak yapılmayan giderlerin parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmesi mümkün görülmediğinden 2820 sayılı Kanun'un 70 maddesine

aykırı olarak yapılan toplam **261.591.528.000.-** lira ödemenin, aynı Kanun'un 75. maddesi hükmü uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Partinin il örgütlerinin giderleri 2.008.249.199.181.- TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 235.272.873.234.- lirası personel giderleri, 24.800.000.000.- lirası teşkilata yardım, 186.061.680.794.- lirası temsil ağırlama gideri, 47.877.394.770.- lirası basılı kağıt kırtasiye gideri, 258.058.483.125.- lirası haberleşme gideri, 99.757.084.988.-lirası taşıma ve vasıta gideri, 14.439.002.000.- lirası seyahat gideri, 482.606.255.460.- lirası kira gideri, 21.411.546.975.- lirası tamir bakım onarım gideri, 121.437.772.773.- lirası ısıtma aydınlatma temizlik gideri, 18.095.936.378.- lirası vergi, harç, noter ve sigorta gideri, 10.000.252.077.- lirası demirbaş alımları, 29.770.450.490.- lirası satın alınan propaganda malzeme giderleri, 36.949.191.359.- lirası basın yayın giderleri, 283.137.083.413.- lirası geçen yıldan kalan borç ödemesi, 138.574.191.345.- lirası sair giderlerinden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2002 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 4.120.809.951.- liradır.

Parti'nin il örgütlerinin 2001 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2001 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede 84.959.682.257.- TL tutarındaki taşınır malın Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Doğru Yol Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2001 yılı kesinhesabında gösterilen 5.904.060.169.323.- TL gelir, 526.682.852.519.- TL borç, 5.705.183.719.426.- TL gider ile 463.967.774.416.- TL kasa ve banka devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine aykırı olarak partinin amaçlarına uygun olmayan ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen **261.591.528.000.- TL** (261.591,52ytl) karşılığı Parti malvarlığının, aynı Yasa'nın 75. maddesi uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesine,

OYBİRLİĞİYLE,

3- Partide şoför olarak çalışan kişilerin karıştıkları trafik kazalarıyla ilgili açılan tazminat davalarında davalı olarak Doğru Yol Partisi'nin de gösterilmesi, Parti'nin yasa gereği müteselsil mesuliyet nedeniyle taraf olması ve davaların Parti aleyhine sonuçlanması dolayısıyla bu ödemelerin Parti bütçesinden yapılmasında uygunsuzluk bulunmadığına Serruh KALELİ'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

26.6.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 1999/1 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/80

Karar Günü : 26.6.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 1998 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Ahmet Necdet SEZER, Güven DİNÇER, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Lütfi F. TUNCEL, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK ve Rüştü SÖNMEZ'in katılımıyla 14.9.1999 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 1998 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 1998 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyası Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Cumhuriyet Halk Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 1998 yılı gelirlerinin 2.243.092.242.977.- lira, giderlerinin 2.058.121.512.483.- lira ve 1999 yılına devreden nakit mevcudunun 184.970.730.494.- lira olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 1.402.960.827.227.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 7.766.085.165.- lirası 1997 yılından devreden alacaklar, 18.083.171.662.- lirası 1999 yılına devreden borçlar, 129.817.045.271.- lirası 1997 yılından devreden nakit mevcudu, 558.350.000.- lirası bağış gelirleri, 2.250.000.- lirası defter-makbuz satış gelirleri, 3.873.604.200.- lirası balo, eğlence ve konser gelirleri, 418.632.423.533.- lirası mal varlığı gelirleri, 383.061.917.396.- lirası banka mevduat gelirleri, 435.082.444.000.- lirası hazine yardımı, 1.539.000.000.- lirası kira gelirleri ve 4.544.536.000.- lirası çeşitli gelirlerden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 840.131.415.750.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 2.801.365.000- lirası 1997 yılından devreden alacaklar, 72.919.142.307.- lirası 1999 yılına devreden borçlar, 12.282.740.000.- lirası 1997 yılından devreden nakit mevcudu, 121.598.562.902.- lirası aidat gelirleri, 258.682.305.361.- lirası bağış gelirleri, 8.724.010.495.- lirası defter-makbuz satış gelirleri, 296.542.132.868.- lirası balo, eğlence ve konser gelirleri, 12.021.565.864.- lirası mal varlığı gelirleri, 11.589.590.953.- lirası banka mevduat gelirleri, 42.970.000.000.- lirası genel merkez yardımından oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 1.254.845.245.788.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 145.102.958.896.- lirası 1997 yılından devreden borçlar, 7.067.323.719.- lirası 1999 yılına devreden alacaklar, 201.494.483.040.- lirası personel giderleri, 297.444.047.305.- lirası yönetim giderleri, 490.243.156.162.- lirası seçim, tanıtım, propaganda giderleri, 70.523.276.666.- lirası demirbaş giderleri ve 42.970.000.000.- lirası il örgütlerine yapılan yardımlardan oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 1999 yılına devreden nakit mevcudu ise 148.115.581.439.- liradır.

Genel Merkezin 1998 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışında kalan giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 70. maddesinin üçüncü fıkrasına göre beş bin liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından, bu miktarı geçen harcamaların geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir.

Alınan bir mal veya hizmetin tutarının gider kaydedilebilmesi için esas olan belge faturadır. Yasa'nın 70. maddesinde belirtilen "makbuz"un ya da tutanağın tek başına bir ödemeye esas olabilmesi için mal ya da hizmetin fatura kesilmesinin mümkün olmadığı kişi ya da kurumlardan alınması gerekmektedir.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde; "Bir siyasî partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır", 75. maddesinde, "Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir" ve 76. maddesinde de, "Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir" hükümleri yer almıştır.

A- 21.12.1998 tarih ve 527 numaralı yevmiye ile Erdem Elektronik Ltd. Şirketine, bir açıklama yapılmaksızın ve gerekçe gösterilmeksizin fatura aslı yerine, ilgili firma tarafından onaylanmamış fotokopisine dayanılarak **1.648.985.000.- lira** ödeme yapıldığı görülmüştür.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde beş bin liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı aşan harcamaların makbuz veya fatura gibi geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir. Bu nedenle, bir gerekçe olmaksızın fatura fotokopisine dayanılarak kaydedilen giderin, Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

B- Aşağıda belirtilen kişiler adına düzenlenmiş seyahat harcamalarına (uçak ve otobüs bilet bedelleri) ilişkin belgeler gider yazılmıştır.

İlgili hesap döneminde, aşağıda belirtilenler dışında kalan seyahat harcamalarına ilişkin belgeler Parti adına düzenlenmiştir.

Aşağıda belirtilen **147.100.000.- lira** seyahat harcamasının Parti adına yapıldığını gösteren bilgi ve belge bulunmadığından, bu harcamalar Parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmemiştir.

Seyahat Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye Tarih ve No	Yolcunun Adı Soyadı	Türü	Tutarı
30.4.1998/163	Mine Al	Otobüs bileti	700.000
" "	" "	" "	700.000
" "	" "	" "	1.500.000
" "	" "	" "	3.000.000
" "	Gülden Okutucu	" "	5.000.000
" "	Güldan Okutucu	" "	5.000.000
" "	Güldal Okutucu	" "	4.500.000
" "	" "	" "	5.000.000
7.5.1998/167	İrfan Gürpınar	Uçak bileti	23.500.000
2.6.1998/222		Otobüs bileti	1.500.000
6.7.1998/271		" "	3.000.000
" "	Haydar Özyazıcı	" "	5.250.000
29.7.1998/295	Yalçın Çeliksoy	" "	2.500.000
18.9.1998/368	Güldal Okutucu	" "	5.000.000
" "	" "	" "	5.000.000
" "	" "	" "	5.750.000
" "	" "	" "	5.750.000
" "	" "	" "	3.000.000
" "	Kibar Özdemir	" "	2.500.000
" "	" "	" "	2.000.000
" "	Mine Al	" "	2.500.000
" "	" "	" "	5.500.000
" "	Güldal Okutucu	" "	4.800.000
" "	" "	" "	4.800.000
" "	" "	" "	4.800.000
" "	" "	" "	4.800.000
" "	" "	" "	4.800.000
" "	Meryem Çakıcı	" "	3.000.000
" "	" "	" "	3.250.000
10.12.1998/522	Adnan Keskin	Uçak bileti	14.700.000
31.12.1998/536	Mehmet Kabasakal	Otobüs bileti	4.000.000
		Toplam	**147.100.000**

C- Parti görevlilerinin yurtdışı seyahatleri sırasında yaptıkları bahşiş ödemelerinin gider yazıldığı görülmüştür.

Bu ödemeler belgesiz denilerek gider makbuzları ile yapılmış ve gider makbuzlarını da ödeme yapılan kişiler değil seyahati yapan Parti görevlileri imzalamışlardır. Parti görevlilerince, bir hizmet karşılığı olmaksızın kişi ya da kuruluş elemanlarına gider makbuzları ile bahşiş adı altında ödeme yapılması, Parti tüzelkişiliğinin faaliyet amacıyla bağdaşmadığı gibi bu ödemenin Parti tüzelkişiliği adına yapıldığı da kabul edilemez.

Yurtdışı Bahşiş Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye Tarih ve No	Açıklama	Tutar
13.2.1998/52	Almanya Seyahati	6.660.000
25.2.1998/65	Hollanda Seyahati	6.748.300
24.4.1998/147	İtalya Seyahati	6.481.500
" "	Belçika Seyahati	15.460.000
	Toplam	**35.349.800**

D- Gecikmeli yatırılan vergiler ve elektrik bedelleri ile ilgili olarak ödenen gecikme zam ve faizlerinin gider olarak yazıldığı görülmüştür.

Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında yapmamaları ve gerekli özeni göstermemeleri sonucu oluşan gecikme zam ve faizinden parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır.

Gecikme Zammı ve Gecikme Faizine ait Liste

Yevmiye Tarih ve No	Mahiyeti	Tutarı
15.12.1998/525	Motorlu Taşıt Vergisi gecikme zammı	8.032.000.
" "	" " "	8.470.000.
" "	Elektrik bedeli gecikme faizi	80.095.568.
" "	" " "	2.380.960.
	Toplam	**98.978.528.**

E- Parti hesabına gider kaydedilen telgraf ücretlerine ait telgraf alındıları üzerinde tahrifat yapılarak, çekilen telgraflar karşılığı ödenmesi gereken tutardan daha fazla gider kaydedildiği görülmüştür.

Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü Hukuk Müşavirliği'nin Anayasa Mahkemesi'ne yazdığı 1.2.1999 tarih ve 118 yazılı yazısı ekinde sunulan 28.12.1998 tarih ve 31 sayılı müfettiş raporu ve ekleri ile Parti tarafından

mahkemeye sunulan 1998 yılı hesabına ilişkin defter ve belgelerin incelenmesi sonucu, Parti tarafından gönderilen telgraflara ilişkin olarak Posta İşletmesi tarafından düzenlenen alındıların üzerinde tahrifat yapıldığı ve gerçek gider tutarı yerine tahrifat yoluyla arttırılmış tutarların gider yazıldığı ve bunun sonucunda toplam 33.456.120.000.- liranın alınan hizmet karşılığı olmaksızın gerçek dışı gider kaydedildiği anlaşılmıştır.

Posta İşletmesi tarafından düzenlenen alındıların üzerinde tahrifat yapılarak alınan hizmet karşılığı olmadığı halde gider yazılan 33.456.120.000.- lira Parti tüzelkişiliği adına yapılan bir harcama olarak kabul edilmemiştir.

Bu açıklamalara göre, 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine uygun olarak yapılmayan toplam **35.386.533.328.- lira** gider karşılığı parti malvarlığının 2820 sayılı Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesi ve resmi belge niteliğindeki Posta İşletmesi alındıları üzerinde tahrifat yaparak Parti'yi zarara uğratan sorumlular hakkında Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 803.276.266.695.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 27.230.168.000.- lirası 1997 yılından devreden borçlar, 5.094.917.651.- lirası 1999 yılına devreden alacaklar, 112.940.102.478.- lirası personel giderleri, 381.502.950.350.- lirası yönetim giderleri, 33.850.068.731.- lirası kurultay, kongre giderleri, 154.021.278.056.- lirası seçim, tanıtım, propaganda giderleri, 73.473.014.869.- lirası demirbaş giderleri ve 15.163.766.560.- lirası yapılan yardımlardan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 1999 yılına devreden nakit mevcudu ise 36.855.149.055.- liradır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 1998 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 1998 yılı kesinhesabında gösterilen 2.243.092.242.977.- lira geliri, 2.022.734.979.155.- lira gideri ve 184.970.730.494- lira nakit devrinin

eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Yasa'ya aykırı olarak yapıldığı anlaşılan 35.386.533.328.- lira gider karşılığı Parti malvarlığının, aynı Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesine,

3- Resmi belge niteliğindeki Posta İşletmesi alındıları üzerinde tahrifat yaparak Parti'yi zarara uğratan sorumlular hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına,

OYBİRLİĞİYLE,

26.6.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2005/24 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/81

Karar Günü : 26.6.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2004 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımıyla 27.1.2006 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2004 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2004 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Cumhuriyet Halk Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2004 yılı gelirlerinin 72.548.865,82 YTL., giderlerinin 55.910.554,77 YTL. ve 2005 yılına devreden nakit mevcudunun 16.638.311,05 YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi
1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 51.628.983,36 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 436.108,55 YTL. si 2003 yılından devreden alacaklar, 337.196,74 YTL. si 2005 yılına devreden borçlar, 8.059.380,55 YTL. si 2003 yılından devreden nakit mevcudu, 6.823.353,63 YTL. si aidat gelirleri, 1.681,70 YTL. si bağış gelirleri, 640.- YTL. si defter-makbuz satış gelirleri, 19.073,48 YTL. si mal varlığı gelirleri, 6.082.591,68 YTL. si banka mevduat gelirleri, 29.858.405,35 YTL. si hazine yardımı ve 10.551,68 YTL. si çeşitli gelirlerden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

Parti Genel Merkezi'nin 2004 yılı muhasebe kayıtlarının tutulduğu yevmiye defterinin yıl ortasında 18.8.2004 tarihinde Çankaya İlçe Seçim Kuruluna onaylatıldığı, defter-i kebirine ise sayfa numarası verilmediği ve ilçe seçim kuruluna onaylatılmadığı görülmüştür.

2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesinde, Parti adına elde edilen gelirlerin alındığının ve yapılan giderlerin ne gibi işlere ve yerlere harcandığının ilgili defterlere sıra ile ve belgeleri de belirtilerek geçirileceği, bütün defterlerin sayfalarının ve kaç sayfadan ibaret olduklarının teşkilatın bulunduğu ilgili seçim kurulu başkanı tarafından mühürleneceği ve tasdik edileceği belirtilmiştir.

Aynı Yasa'nın 113. maddesinde ise Yasa'nın 60. maddesinde yazılı defter ve kayıtları tutmayanların altı aydan bir yıla, bu defter ve kayıtları tahrif veya yok edenler veya gizleyenlerin bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

Buna göre 2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesine aykırı olarak yevmiye defterini yıl başlamadan önce tasdik ettirmeyen, defter-i kebirine sayfa numarası vermeyen ve hiç tasdik ettirmeyen Parti sorumluları hakkında Yasa'nın 113. maddesi uyarınca suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 20.919.882,46 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 145.364,92 YTL. si 2003 yılından devreden alacaklar, 453.760,72 YTL. si 2005 yılına devreden borçlar, 244.372,50 YTL. si 2003 yılından

devreden nakit mevcudu, 966.146,92 YTL. si aidat gelirleri, 2.942.969,53 YTL. si bağış gelirleri, 132.585.- YTL. si defter-makbuz satış gelirleri, 820.275,08 YTL. si faaliyet gelirleri, 241.199,05 YTL. si mal varlığı gelirleri, 185.258,74 YTL. si banka mevduat gelirleri ve 14.787.950.- YTL. si genel merkez yardımından oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi
1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 35.849.220,15 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 126.702,43 YTL. si 2003 yılından devreden borçlar, 3.385.486,97 YTL. si 2005 yılına devreden alacaklar, 1.859.516,97 YTL. si personel giderleri, 1.494.238,28 YTL. si yönetim giderleri, 399.394,96 YTL. si kurultay-kongre giderleri, 8.372.570,44 YTL. si seçim, tanıtım, propaganda giderleri, 95.165,99 YTL. si demirbaş alım giderleri, 5.328.194,11 YTL. si bina inşaat giderleri ve 14.787.950.- YTL. si il örgütlerine yapılan yardımlardan oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2005 yılına devreden nakit mevcudu ise 15.779.763,21 YTL. dir.

Genel Merkezin 2004 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışında kalan giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

A- Muhasebe biliminin genel kabul görmüş temel kavramlarından biri *"Belgelendirme"* kavramıdır. Vergi Usul Kanunu'nun 229. maddesinde *"Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır"* şeklinde tarif yapılmış ve *"Fatura Kullanma Mecburiyeti"* başlıklı 232. maddesindeki hükmüne göre de, faturanın hangi hallerde ve kimler tarafından alınması ve verilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda mal ve hizmet alımlarında bu işlemlerin fatura ile belgelendirilmesi zorunlu tutulmuş ve gerekli muhasebe kayıtlarının tutulmasında da faturanın tevsik edici belge olarak kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Aynı Kanun'un *"Makbuz Mecburiyeti"* başlıklı 236. maddesinde, *"Serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için iki nüsha serbest meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteri de bu*

makbuzu istemek ve almak mecburiyetindedir." denilmiş ve makbuzun muhteviyatı da 237. maddede belirtilmiştir.

Yine aynı Kanun'un *"Gider Pusulası"* başlıklı 234. maddesinde ki, *"Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin vergiden muaf esnafa;*

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir. Bu belge, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, zati eşyalarını satan kimselerden satın aldıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya için de tanzim edilir. Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev'i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile satanın adlarıyla soyadlarını (Tüzel kişilerde unvanlarını) ve adreslerini ve tarihi ihtiva eder ve iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası işi yapana veya malı satana tevdi olunur. Gider pusulaları, seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir."

hükmünden fatura vermek mecburiyetinde olmayanlar için gider pusulası düzenleneceği anlaşılmaktadır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinin üçüncü fıkrasına göre beş milyon liraya (2004 yılı için 37,13 YTL.) kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından, bu miktarı geçen harcamaların geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir.

Alınan bir mal veya hizmetin tutarının gider kaydedilebilmesi için esas olan belge faturadır. Yasa'nın 70. maddesinde belirtilen *"makbuz"* un ya da tutanağın tek başına bir ödemeye esas olabilmesi için mal ya da hizmetin fatura kesilmesinin mümkün olmadığı kişi ya da kurumlardan alınması gerekmektedir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 70. maddesinin bir ve ikinci fıkralarında; *"Siyasi partilerin giderleri amaçlarına aykırı olamaz.*

Bir siyasî partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır" ve aynı Kanunun 75. maddesinde, *"Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir"* ve 76. maddesinde de, *"Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir"* hükümleri yer almıştır.

1- Parti görevlilerinin yurtdışı seyahatleri sırasında yaptıkları ve aşağıda ayrıntısı gösterilen **243,57 YTL.** bahşiş ödemeleri gider yazılmıştır.

Parti görevlilerince, bir hizmet karşılığı olmaksızın kişi ya da kuruluş elemanlarına bahşiş adı altında yapılan ödemeler, Parti tüzelkişiliğinin faaliyet amacıyla bağdaşmadığı gibi bu ödemelerin Parti tüzelkişiliği adına yapıldığı da kabul edilemez.

Yurtdışı Bahşiş Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye Tarih ve No	**Açıklama**	**Tutar**
28.2.2004/27	Hollanda seyahati	35,35
30.11.2004/164	Kahire seyahati	208,22
	Toplam	**243,57**

2- Aşağıda belirtilen kişiler adına düzenlenmiş seyahat harcamalarına (uçak, tren ve otobüs bilet bedelleri, konaklama bedelleri) ilişkin belgeler gider yazılmıştır.

İlgili hesap döneminde, aşağıda belirtilenler dışında kalan seyahat harcamalarına ilişkin belgeler Parti adına düzenlenmiştir.

Aşağıda belirtilen **4.918,20 YTL.** seyahat harcamasının Parti adına yapıldığını gösteren bilgi ve belge bulunmadığından, bu harcamalar Parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmemiştir.

Seyahat Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye tarih ve No	**Yolcunun Adı Soyadı**	**Türü**	**Tutarı**
28.2.2004/27		Otobüs bileti	19,50
" "	Hasan Yılmaz	" "	19,50
" "	Hasan Yılmaz	Konaklama bedeli	25
" "	Ertan Sarıçiçek	" "	15
" "	Mahmut Yıldız	Uçak bileti	238
31.5.2004/68		Otobüs bileti	18
31.5.2004/69		" "	20
" "		" "	10
" "		" "	80
31.5.2004/69		Otobüs bileti	60
" "	Ayhan Yalçınkaya	" "	30
" "		10 adet otobüs bileti	192
" "	M.Tezcan	Otobüs bileti	20
" "		" "	6

" "		3 adet tren bileti	8,10
" "		3 adet otobüs bileti	100
" "		3 adet tren bileti	87
" "		5 adet otobüs bileti	236
" "	Oğuz Oyan	Uçak bileti	109
31.5.2004/70	Mahmut Yıldız	Uçak bileti	258
30.6.2004/79	Alper Öktem	Otobüs bileti	29
" "		" "	20
20.7.2004/90	Ohan Eraslan	Uçak bileti	218
" "	Tuncay Ercenk	" "	218
" "	Kemal Kılıçdaroğlu	" "	218
" "	Cevdet Selvi	" "	218
" "	" "	Konaklama bedeli	171,50
" "	" "	Kurşunsuz benzin	95
" "	Hüseyin Güler	Otobüs bileti	39,50
" "	" "	Uçak bileti	209,60
" "	Mahmut Yıldız	" "	258
" "	" "	Konaklama bedeli	47
10.8.2004/102	Ohan Eraslan	Uçak bileti	278
" "	" "	Otobüs bileti	14
" "	Mehmet Ali Özpolat	Uçak bileti	109
" "	Mahmut Yıldız	" "	109
" "	Nihal Alp	" "	109
30.10.2004/136		2 adet otobüs bileti	11
" "	Barış Bozkurt	Otobüs bileti	67
31.12.2004/182		" "	20
" "	Neriman Genç	3 adet otobüs bileti	40,50
31.12.2004/184	Önder Sav	Uçak bileti	38
" "	Önder Sav	" "	238
" "	Şahin Mengü	" "	68
" "	Şahin Mengü	" "	438
31.12.2004/185	Ayhan Erdinç Yalçınkaya	Otobüs bileti	86
		Toplam	**4.918,20**

3- Aşağıda ayrıntısı gösterilen 27.612,38 YTL. vergi, sigorta primi ve kira bedelleri gecikme zammı ve faizleri ile para cezaları gider yazılmıştır.

Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında yapmamaları ve gerekli özeni göstermemeleri sonucu oluşan gecikme zammı ve faizi ile kişilerin şahsi kusurları dolayısıyla tahakkuk eden para cezalarından Parti

tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır.

Kişisel sorumluluk kapsamında olup gider yazılan **27.612,38 YTL.** Yasa'ya uygun kabul edilmemiştir.

Gecikme Zammı, Gecikme Faizi ve Cezalara Ait Liste

Yevmiye tarih ve no	**Alındı tarih ve no**	**Mahiyeti**	**Tutarı**
28.2.2004/27	5.2.2004/5210	Trafik cezası	131,90
" "	5.2.2004/5222	Trafik cezası	64,20
" "	5.2.2004/447797	Mahkeme para cezası	86,70
" "	18.2.2004/2056	Trafik cezası	32,10
" "	26.1.2004/4885	Trafik cezası	64,70
" "	5.9.2003	Trafik cezası	32,10
31.5.2004/68	2.4.2004/CE-71	Trafik cezası	83,10
31.5.2004/69	14.4.2004	Trafik cezası	169,40
31.5.2004/70	27.5.2004/429	Mot.Taş. Vergisi 2001/1 gecikme zammı	79,05
" "	27.5.2004/427	Mot.Taş. Vergisi 1999/1 gecikme zammı	29,65
" "	27.5.2000/428	Mot.Taş. Vergisi 2001/1 gecikme zammı	61,65
30.6.2004/79	1.6.2004	Trafik cezası	169,40
10.8.2004/105		SSK gecikme zammı	1.468,61
31.8.2001/110	30.7.2004/44	Trafik cezası	20,20
10.9.2004/113		Kira gideri gecikme faizi	23.291,49
30.11.2004/160	15.10.2004/208	Trafik cezası	169,40
30.11.2004/162	15.10.2004/218	Trafik cezası	41,20
31.12.2004/176		İdari para cezası ve buna ait gecikme zammı	433,13
" "		Prim gecikme zammı	1.184,40
		Toplam	**27.612,38**

4- Parti adına kayıtlı olmayan 0532.3634877 numaralı telefon faturaları Parti bütçesinden ödenmiştir.

Binnaz Gürbüz adına kayıtlı cep telefonu faturaları bedellerinin gider yazılması, Parti tüzelkişiliğinin faaliyet amacıyla bağdaşmadığı gibi bu ödemenin Parti tüzelkişiliği adına yapıldığı da kabul edilemez.

0.532.363 48 77 nolu telefon Gideri

Yevmiye Tarih ve No	Tutarı
28.2.2004/27	652,90
28.2.2004/27	995,20
31.3.2004/45	672
31.5.2004/69	78,20
Toplam	**2.398,30**

5- 31.12.2004 tarih ve 188 yevmiye numaralı mahsup fişinde gider yazılan 13.387,94 YTL. lik harcamaya ilişkin olarak mahsup fişi ekinde hiçbir belgenin olmadığı anlaşılmıştır.

Yapılan incelemeler sırasında 31.12.2004 tarih ve 188 numaralı fişte belgesiz olarak gider yazılan harcamalara ilişkin belgelerin, 10.1.2005 tarih ve 4 yevmiye numaralı mahsup fişine eklenerek tekrar gider yazıldığı tespit edilmiştir.

Mükerrer olarak gider yazılan ve aşağıda ayrıntısı gösterilen **13.387,94 YTL.** nin, Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir. Ayrıca, bu eylemle ilgili olarak sorumlular hakkında suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Mükerrer gider yazılan harcamalara ait liste

Gidere ait belgenin kime ait olduğu	Belge tarih ve no	Tutarı
Express Kargo	10.12.2004/19879424	3,54
Express Kargo	24.12.2004/19879711	3,54
Çelik Kardeşler	29.12.2004/080649	100
06HP760 plakalı aracın mot.taş. vergisi ve gecikme zammı		4.990,55
Posta işletmesi	29.12.2004/159288	125,25
Posta işletmesi	30.12.2004/159298	27,50
Posta işletmesi	31.12.2004/237992	12,25
Aski	30.12.2004/326578	1.000
EGO	29.12.2004/15810469	4.000
Damla Kuruyemiş	30.12.2004/984424	1.000,27
Metro Grosmarket	30.12.2004/468360	912,45
THY Bilet	448 963 7020	212
Uyum Market	30.12.2004/23	17,50
Safir inşaat	30.12.2004/12538	826
Liva pastanesi	31.12.2004/199346	55
Yıldız Tarım ilaçları	31.12.2004/17	13
Sanfo Fotoğrafcılık	31.12.2004/436545	60
Office Superstore	30.12.2004/63700	29,09
	Toplam	**13.387,94**

6- Aşağıda ayrıntısı gösterilen 2.629.- YTL. tutarındaki avansın, herhangi bir harcama belgesi olmaksızın 31.12.2004 tarih ve 186 yevmiye numaralı mahsup fişinde 15 Aralık 2004 tarihli Genel Sayman Mahmut Yıldız imzalı avans listesine istinaden gider yazılıp kapatıldığı tespit edilmiştir. Parti Muhasebe Müdürü tarafından sunulan 28.5.2008 tarihli yazıda, söz konusu tutarın listede adı geçenlerce Parti adına muhtelif tarihlerde yapılan ancak belgelendirilemeyen masraflar olduğu belirtilmiştir. **2.629.- YTL.** tutarındaki avans, herhangi bir belgeye dayanmaksızın gider yazıldığından Yasa'ya uygun kabul edilmemiştir.

Belgesiz olarak gider yazılan avansların listesi

Adı Soyadı	**Belgesiz Düşülen Avans Miktarı**
Altan Öymen	176
Bülent Boratalı	65
Belgesiz yardım	185
Eşref Erdem	25
Hükümet komiseri	150
Nihat Matkap	40
Ordu il başkanı	190
Orhan Uçak	100
Saadet Dalmış	40
Şule Bucak	30
Uçak kargo	20
Yusuf Karakoç	30
Ersin Kara	20
Uğur Aktaş	100
Deniz Baykal	1.458
Toplam	**2.629**

7- Aşağıda gösterilen **9.763,42 YTL.** tutarındaki giderler, bir açıklama yapılmaksızın ve gerekçe gösterilmeksizin fatura aslı yerine fotokopisine dayanılarak yapılmıştır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde beş milyon (2004 yılı için 37,13 YTL.) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı aşan harcamaların makbuz veya fatura gibi geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir. Bu nedenle, gerekçesiz olarak fatura fotokopisine dayanılarak kaydedilen giderin, Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

Fatura Fotokopisi ile Yapılan Giderlere Ait Tablo

Yevmiye Tarih ve No	Kimden Alındığı	Belge Türü	Tutar
20.3.2004/36	Onur Kırtasiye Hitit V.D.9640054845	Firma tasdikli fotokopi fatura	168,50
20.7.2004/90	Otel Seyhan Ziyapaşa V.D.7290038530	Firma tasdikli fotokopi fatura	726
10.8.2004/102	Sürmeli Turizm	Fotokopi fatura	240,94
31.12.2004/184	Sanfo Fotoğrafcılık	Firma tasdikli fotokopi fatura	56
31.12.2004/187	Genel Havacılık A.Ş.	Fotokopi fatura	8.571,98
		Toplam	**9.763,42**

8- Genel Merkez gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda gösterilen harcamaların dayanağı olarak sözleşme, tutanak, proforma fatura, adisyon fişi, Parti görevlilerince düzenlenmiş ve imzalanmış gider makbuzu gibi belgelerin muhasebe fişine eklendiği, bazı harcamaların da herhangi bir belgeye dayanmadığı tespit edilmiştir.

Aşağıda gösterilen gider makbuzları malı veren veya hizmeti sunanlar tarafından düzenlenip imzalanmamış olup, Parti görevlileri tarafından belgesiz masraf adıyla düzenlenmiş ve imza edilmiştir.

Fatura veya serbest meslek makbuzu ile belgelendirilmesi gerektiği halde sözleşme, tutanak, proforma fatura, adisyon fişi, Parti görevlilerince düzenlenmiş ve imzalanmış gider makbuzu gibi tek başına geçerli bir kanıtlayıcı belge niteliği taşımayan belgelere dayanan veya herhangi bir kanıtlayıcı belgeye dayanmayan **52.089,16 YTL.** tutarındaki giderin Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

Yevmiye Tarih ve Nosu	Kişi Adı	Belge Türü	Tutar
28.2.2004/27	Ahmet Birkan	Tutanak	400
" "	Petek Gürbüz	Gider makbuzu	112
" "	" "	" "	128,71
" "	" "	" "	60,09
11.3.2004/31	Kenan Doğulu	Sözleşme	50.310
31.5.2004/69	Petek Gürbüz	Gider makbuzu	245,54
30.6.2004/79	Gren Park	Adisyon fişi	63,75
10.7.2004/84	ODTÜ	Proforma fatura	252,07
31.12.2004/185	Pousodas Deportugal	Belge yok	517
		Toplam	**52.089,16**

9- 30.6.2004 tarih ve 79 yevmiye numaralı mahsup fişinde gider yazılan Zeynel Gıda Ltd. Şirketine ait 9.6.2004 tarih ve 153661 numaralı fatura tutarı 60.-YTL. olduğu halde 160.-YTL. olarak gider kaydedilmiştir. Fazladan gider yazılan **100.- YTL.** Yasa'ya uygun bulunmamıştır.

10- 10.12.2004 tarih ve 168 yevmiye numaralı mahsup fişinde Mehmet Sevigen'e bankaya yatırılmak suretiyle 12.000.- YTL. avans verilmiştir.

Yapılan incelemelerde, söz konusu avansın 2005 ve 2006 yıllarına devredildiği ve bu yıllarda da kapatılmadığı anlaşılmıştır.

Avansın kapanıp kapanmadığı hususu Parti yetkililerine sorulmuş, bu avansın ilgilinin Genel Başkanın yanında seyahat etmesinden dolayı verildiği ve avansın 2008 yılına kadar devir suretiyle intikal ettiği ve 9.6.2008 tarihine kadar kapatılmadığı yönünde cevap verilmiştir.

Avans, belirli bir görev veya hizmetin yerine getirilmesi için önceden verilen bir tutar olup, söz konusu görev veya hizmet tamamlandığında ödemeye ilişkin olarak kanıtlayıcı belgeler ibraz edilerek veya harcanmadığı takdirde iade edilerek kapatılması gerekir.

2.12.2004 tarihinde verilen avans, seyahat tamamlandığı halde belgeleri verilerek veya iade edilerek kapatılmamıştır.

Siyasî Partiler Yasası'nın 72. maddesinde, siyasi partilerin üyelerine ve diğer gerçek ve tüzel kişilere hiçbir şekilde borç veremeyeceği hükmü yer almaktadır.

Yukarıda belirtildiği üzere parti görevlisine verilen avans, üzerinden uzun süre geçmiş olmasına rağmen kapatılmamıştır. Bu durum, söz konusu görevliye bir nevi borç verme niteliğinde olup Siyasi Partiler Yasası'nın 72. maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

Genel Başkanla birlikte yapılan seyahat dolayısıyla verilen **12.000.- YTL.** avansın, üzerinden dört yıl geçmiş olmasına rağmen seyahate ilişkin harcama belgelerinin ibraz edilerek kapatılmaması ve iade edilmemesi nedeniyle Hazine'ye irat kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

11- Yenikan Medya Pazarlama A.Ş. (Habertürk) ile Cumhuriyet Halk Partisi arasında 22 Kasım 2003 tarihinde Partinin 2004 yılı yerel seçim dönemi çalışmaları ve yayınlarına ilişkin bir sözleşme imzalanmıştır. Bu sözleşmede, Habertürkün parti koordinatöründen alacağı tanıtım işlerini partinin uygun göreceği saat ve programlarda yerine getireceği, bu hizmetin 31.3.2004 tarihine kadar devam edeceği ve karşılığı olarak 180.000.-$ ın

(265.500.-YTL.) peşin ödeneceği belirtilmiştir. 265.500.- YTL. 10.12.2003 tarihinde Habertürke ödenmiştir.

Habertürk peşin aldığı 265.500.-YTL. karşılığı aşağıda gösterildiği üzere toplam 214.500.-YTL. tutarında fatura düzenlemiş, kalan 51.000.- YTL. yi ise faturalandırmamıştır.

Habertürkün bu işle ilgili düzenlediği Faturalar

Fatura Tarih ve No	Tutarı
31.8.2004/165273	35.400.000.000
21.9.2004/165360	3.000.000.000
31.10.2006/574018	176.100.000.000
Toplam	214.500.000.000

Vergi Usul Kanunu'nun "Faturanın Nizamı" başlıklı 231. maddesinin beşinci fıkrasında *"Fatura, malın teslimi veya hizmetin yapıldığı tarihten itibaren azamî yedi gün içinde düzenlenir. Bu süre içerisinde düzenlenmeyen faturalar hiç düzenlenmemiş sayılır."* denilmektedir.

Sözleşmeye göre işin bitim tarihi 31.3.2004 olarak öngörülmüş olduğu ve seçiminde 28.3.2004 tarihinde yapıldığı dikkate alındığında, yukarıda belirtilen kanun hükmüne göre faturanın en geç 7.4.2004 tarihine kadar düzenlenmesi gerekmektedir.

Bu açıklamalara göre, Habertürke peşin olarak ödendiği halde karşılığında fatura düzenlenmeyen ve sözleşmede belirtilen hizmetlerin alındığını gösteren herhangi bir belge bulunmayan **51.000.- YTL.** nin Hazineye irad kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Diğer taraftan, söz konusu şirkete aynı sözleşme kapsamında olduğu belirtilen 10.12.2004 tarihli 50.000.- YTL. tutarında bir ödemede daha bulunulmuş, bunun karşılığında 31.12.2004 tarih ve 4041 sayılı fatura düzenlenmiştir.

Sözleşmenin 1. maddesinde şirket ile 2004 yılı yerel seçim dönemi çalışmaları ve yayınlarına ilişkin anlaşma yapıldığı, 4. maddesinde işin 31.3.2004 tarihinde sona ereceği belirtilmiş ve 5. maddesinde de bu hizmet karşılığında 180.000.- $ (265.500.- YTL.) ın peşin olarak ödendiği belirtilmiştir. Buna göre, bu sözleşme dahilinde söz konusu şirkete tekrar ödemede bulunulması ve iş yaptırılması imkanı bulunmamaktadır. Sözleşmeye göre işin sona ereceği 31.3.2004 tarihi ve 28.3.2004 seçim

tarihinden çok sonra 10.12.2004 tarihinde yerel seçimlerle ilgili yapılacak işler dolayısıyla şirkete ödemede bulunulması sözleşmeye açıkça aykırıdır.

Habertürke sözleşmeye aykırı olarak sonradan ödenen **50.000.- YTL.** nin Hazineye irad kaydedilmesine, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ve A. Necmi ÖZLER'in karşıoyu ve oyçokluğuyla karar verildi.

12- Partinin aşağıda isimleri yazılı kişilere herhangi bir gider belgesine dayanmaksızın ödemelerde bulunduğu anlaşılmıştır.

Adı Soyadı Yevmiye Tarih ve No	**Salih Tayfun Orçun**	**Baki Özilhan**	**A.Kadın Dinler**	**Kerem Kalenderoğlu**
30.1.2004/18	885			
28.2.2004/29	961,55			
31.3.2004/45	961,55			
30.4.2004/57	961,55			
31.5.2004/65	961,55			
30.6.2004/77	961,55	3846,15		
20.7.2004/90	961,55	3846,15		
31.8.2004/110	961,55	3846,15		
30.9.2004/122	961,55	3846,15		
30.10.2004/136	961,55	3846,15	512,85	
30.11.2004/149	961,55	3846,20	512,85	897,45
31.12.2004/181	961,55	3846,15	512,85	897,45
Toplam	**11.462,05**	**26.923,1**	**1.538,55**	**1.794,9**

Bu kişilere her ay dışarıya yaptırılan danışmanlık gideri adı altında ödemelerde bulunulduğu tespit edilmiş ve bu ödemelerin neye istinaden yapıldığı ve belgesi olup olmadığı parti yetkililerine sorulmuştur. Parti tarafından Salih Tayfun Orçun, Kerem Kalenderoğlu ve Ayşe Kadın Dinler'le yapılan sözleşmeler sunulmuş ve bunların dışında başka bir belge bulunmadığı söylenmiştir. Baki Özilhan'la ilgili olarak ise herhangi bir belge ibraz edilmemiştir.

Partinin çalışanlarına yaptığı ücret ödemesine ilişkin bordroların incelenmesinde, bu kişilerin bordroya dahil olmadıkları, dolayısıyla da partinin bu kişilerden hizmet satın aldığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle adı geçen kişilerin verdikleri hizmet karşılığında düzenli olarak aldıkları tutarlar için fatura veya serbest meslek makbuzu düzenlemeleri gerekir.

Fatura veya serbest meslek makbuzu ile belgelendirilmesi gerektiği halde tek başına geçerli bir kanıtlayıcı belge niteliği taşımayan sözleşmeye dayanarak veya sözleşmesi de olmaksızın kişilerin banka hesabına yatırılan **41.718,60 YTL.** tutarındaki giderin Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

Bu açıklamalara göre, 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine uygun olarak yapılmayan toplam **267.860,57 YTL.** gider karşılığı parti malvarlığının 2820 sayılı Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesi ve aynı gider belgelerini mükerrer olarak gider yazarak Parti'yi zarara uğratan sorumlular hakkında Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

B- Genel Merkezin muhasebe işleyişine ilişkin eleştiriler.

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 17. maddesinde de belirtildiği üzere siyasi partilerin mali denetimi, partilerin gelir ve giderlerinin doğru ve kanuna uygun olup olmadığı yönlerinden yapılmaktadır. Doğruluk incelemesi, kesinhesapların dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan incelemeyi kapsamaktadır. Kanuna uygunluk incelemesi ise gelirlerin, 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 61-69. maddelerinde yazılı kaynaklardan elde edilip edilmediğine, giderlerin anılan Yasa'nın 70-72. maddelerine uygun olarak yapılıp yapılmadığına yönelik olmaktadır.

2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesinde, Parti adına elde edilen gelirlerin alındığının ve yapılan giderlerin ne gibi işlere ve yerlere harcandığının ilgili defterlere sıra ile ve belgeleri de belirtilerek geçirileceği belirtilmiştir. Aynı Yasa'nın 113. maddesinde ise Yasa'nın 60. maddesinde yazılı defter ve kayıtları tutmayanların altı aydan bir yıla, bu defter ve kayıtları tahrif veya yok edenler veya gizleyenlerin bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

Siyasi partilerin mali işlemlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olup olmadığının tespiti için, partinin bütün işlemlerinin belgelere dayanması ve defterlere işlenmiş olması gerekmektedir. Aksi durumda partinin defter ve belgelerinin denetim açısından eksik olduğu sonucu ortaya çıkacaktır.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2004 yılı hesabına ait defter ve belgelerin incelenmesinde muhasebe işleyişi ile ilgili olarak aşağıda belirtilen eksiklikler tespit edilmiştir.

1- Personele, maaş ve yolluklarına istinaden verilen avanslar ile Parti'nin işlerini takip eden avukata verilen iş avanslarının, avansın verildiği anda

muhasebe kayıtlarına intikal ettirilmediği, avansın harcandığı tarihte ödeme o anda yapılıyormuş gibi gösterilerek muhasebeleştirildiği görülmüştür.

Parti, avans olarak verdiği paraları Avans Hesabı ile Kasa veya Banka Hesabını karşılıklı çalıştırarak muhasebeleştirmemiş, avans harcandığı zaman Giderler Hesabı ile Kasa Hesabını karşılıklı çalıştırarak para o zaman verilmiş gibi direkt gider yazarak muhasebeleştirilmiştir. Bu şekilde verilen avans tutarı değil, harcanan tutar muhasebeleştirilmiştir.

Bu işlem, verilen avansın muhasebeleştirilmemesi anlamına gelmekte olup, avansların takibini güçleştirmektedir. Ayrıca yapılan bu işlem muhasebenin temel ilkelerine de aykırıdır. Verilip de harcanmayan avansların, kayıt altına alınmadığından kişilerin üzerinde kalmış olmalarına rağmen defter ve belgelerden takip edilmesi imkanı bulunmamaktadır. Bu ise partinin mali işlemlerinin tamamının denetlenmesini imkansız kılmaktadır.

Bu nedenle, verilen bütün avansların muhasebe kayıtlarının tutulması ve denetime elverişli şekilde Anayasa Mahkemesi'ne sunulması gereğinin Parti'ye bildirilmesi ile 2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesine göre kayıtları tutmayan Parti sorumluları hakkında Yasa'nın 113. maddesi uyarınca Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- Mal veya hizmet satın almak amacıyla kişi veya şirketlere verilen avanslar ile alınan mal veya hizmet karşılığı firmalara olan borçlar tek hesapta Firmalar Hesabında takip edilmektedir.

Avansların ilgili avans hesaplarına ve borçların Satıcılar veya Borçlar Hesabına kaydedilmeleri gerekir.

Mal veya hizmet satın almak amacıyla kişi veya şirketlere verilen avanslar ile mal veya hizmet alımıyla ilgili olarak bunlara olan borçların tek hesaba (Firmalar Hesabı) kaydedilmesi, avans ve borçların takibi ile yapılacak denetimi güçleştirmektedir.

Bu nedenle, yukarıda belirtildiği şekilde muhasebe sistemine uygun kayıtların tutulması ve denetime elverişli şekilde Anayasa Mahkemesi'ne sunulması gereğinin Parti'ye bildirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

3- Defter ve belgelerin incelenmesinde, Partiye ait olan Altındağ 2. Bölge 2720 ada 39 parselde kayıtlı 64 bağımsız bölümden oluşan Rüzgarlı Sokaktaki Halk İş Hanı ile Çankaya 1. Bölge 4948 ada 27 parselde kayıtlı 10

mesken ve 6 bürodan oluşan Çevre Sokaktaki eski genel merkez binasının demirbaşlar hesabına (aktife) kaydedilmediği anlaşılmıştır.

Parti, adına kayıtlı taşınmazları Demirbaşlar Hesabına kaydetmekte ve takibini bu hesapta yapmaktadır.

16.10.1981 tarih ve 2533 sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun ile Partiler kapatılmış ve malvarlıkları Hazine'ye intikal etmiştir. 19.6.1992 tarih ve 3821 sayılı Kanun ile 2533 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmış ve Partilere adlarını kullanma ve mallarını geri alma hakkı tanınmıştır. Kanunun 2. maddesinde; 2533 sayılı Siyasî Partilerin Feshine Dair Kanuna göre kapatılmış olan siyasi partiler ile Anayasa Mahkemesi dışında başka mahkeme veya kurullarca kapatılan siyasi partilerin, son büyük kongre veya kurultay üyelerinin hayatta kalanlarınca alınacak kararla, aynı ad, rumuz, amblem, rozet ve benzeri işaretleri kullanarak yeniden açılabileceği, bu siyasi partilerin Hazine'ye intikal eden taşınmaz mallarının, iade tarihindeki durumlarına veya değerlerine göre; paralarının faizsiz olarak, hisse senetlerinin ise Hazine'ye intikal tarihindeki nominal değerlerine göre işlem görerek, siyasi partinin açılmasına karar verildiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde geri verileceği hüküm altına alınmıştır.

Parti, Hazine'ye geçen Rüzgarlı Sokaktaki Halk İş Hanı ile Çevre Sokaktaki binasını bu Kanun uyarınca geri almıştır. Ancak, geri alınan bu taşınmazlarını muhasebeleştirip Demirbaşlar Hesabına kaydetmemiştir. Bu nedenle, Parti adına kayıtlı olmalarına rağmen muhasebeleştirilmeyen söz konusu taşınmazların defter ve belgelerden takip edilmesi imkanı bulunmamaktadır.

3821 sayılı Kanun uyarınca Parti'ye iade edilen ancak muhasebe kayıtlarına intikal ettirilmeyen Altındağ 2. Bölge 2720 ada 39 parselde kayıtlı 64 bağımsız bölümden oluşan Rüzgarlı Sokaktaki Halk İş Hanı ile Çankaya 1. Bölge 4948 ada 27 parselde kayıtlı 10 mesken ve 6 bürodan oluşan Çevre Sokaktaki eski genel merkez binasının Demirbaşlar Hesabına kaydının sağlanması ve denetime elverişli şekilde Anayasa Mahkemesi'ne sunulması gereğinin Parti'ye bildirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 20.061.334,62 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 495.087,87 YTL. si 2003 yılından devreden borçlar, 79.208,09 YTL. si 2005 yılına devreden alacaklar, 1.285.634,40 YTL. si personel giderleri, 4.298.105,81 YTL. si yönetim giderleri, 533.063,54 YTL. si kurultay-kongre

giderleri, 9.942.301,56 YTL. si seçim, tanıtım, propaganda giderleri, 2.733.236,84 YTL. si demirbaş alım giderleri ve 694.696,51 YTL. si yapılan yardımlardan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 2005 yılına devreden nakit mevcudu ise 858.547,84 YTL. dir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2004 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede,

Parti'nin 2004 yılında 2820 sayılı Yasa'nın 74. maddesi uyarınca değeri yüz YTL. yi aşan 301.040,58 YTL. değerinde taşıt ve demirbaş eşya niteliğinde taşınır mal, 2.481.032,25 YTL. değerinde taşınmaz mal ediniminin olduğu anlaşılmıştır.

Parti tarafından 2004 yılında edinilen, değerleri toplamı 301.040,58 YTL. olan taşınır malların 95.165,99 YTL. si Genel Merkez, 205.874,59 YTL. si ise il örgütleri tarafından edinilmiştir. Bu mallar, taşıt araçları ve muhtelif büro malzemeleri (Toplantı masa ve sandalyeleri, bilgisayar, tv, dolap vb.) olup, 1.690,00.- YTL. si bağış, 47.704,12 YTL. si başka bir Partiyle birleşme suretiyle, bunun dışındakilerin tamamı ise satınalma suretiyle edinilmiştir.

Parti tarafından 2004 yılında edinilen, değerleri toplamı 2.481.032,25 YTL. olan çeşitli büro, daire ve dükkanlardan oluşan taşınmaz malların tamamı il örgütleri tarafından satınalma suretiyle edinilmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2004 yılı kesinhesabının ve eklerinin incelenmesinde, Parti'nin 2004 yılında edindiği taşınmaz ve değeri yüz YTL. yi aşan taşınır malların 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2004 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2004 yılı kesinhesabında gösterilen 72.548.865,82 YTL. geliri, 55.642.694,20 YTL. gideri ve 16.638.311,05 YTL. nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine göre Parti amacına uygun ve Parti tüzelkişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen **267.860,57 YTL.** gider karşılığı parti malvarlığının, aynı Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesine,

3- Mali işlemlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygunluğunun denetlenebilmesi için, Genel Merkezin giderlerinin incelenmesi kısmının B bölümünde açıklandığı üzere muhasebe sistemine uygun muhasebe kayıtlarının tutulması, 3821 sayılı Kanun uyarınca Partiye iade edilen Rüzgarlı Sokaktaki Halk İş Hanı ile Çevre Sokaktaki eski genel merkez binasının Demirbaşlar Hesabına kaydının yapılması, verilen bütün avansların muhasebeleştirilmesi ve denetime elverişli şekilde Anayasa Mahkemesi'ne sunulması gereğinin Parti'ye bildirilmesine,

4- Genel Merkezin giderlerinin incelenmesi kısmının A bölümünün 5. maddesinde açıklandığı üzere, aynı gider belgelerini mükerrer olarak gider yazarak Parti'yi zarara uğratan Parti sorumluları hakkında cezai yönden gereğinin takdir ve ifası için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına,

5- 2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesine göre usulüne uygun kayıtları tutmayan, yevmiye defterini zamanında tasdik ettirmeyen, defter-i kebirine sayfa numarası vermeyen ve hiç tasdik ettirmeyen Parti sorumluları hakkında Yasa'nın 113. maddesi uyarınca Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına,

OYBİRLİĞİYLE,

6- Genel Merkezin giderlerinin incelenmesi kısmının A bölümünün 11. maddesinde açıklandığı üzere, Habertürke sözleşmeye aykırı olarak ödenen **50.000.- YTL.** nin Hazine'ye irad kaydedilmesine Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ve A. Necmi ÖZLER'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

26.6.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

KARŞIOY YAZISI

Yenikan Medya Pazarlama A.Ş. ile Cumhuriyet Halk Partisi arasında 22 Kasım 2003 tarihinde 2004 yılı yerel seçim dönemi çalışmaları ve yayınlarına ilişkin bir sözleşme imzalanmış, sözleşme gereği hizmet karşılığı 265.500.- YTL peşin ödenmiştir. Kararda belirtildiği gibi bu ödeme karşılığında 214.500.- YTL fatura alınmış, kalan 51.000.- YTL için ise fatura düzenlenmemiştir. Ayrıca, anılan şirkete 10.12.2004 tarihinde 50.000.- YTL daha ödeme yapılmış, bunun karşılığında da 31.12.2004 tarih ve 4041 sayılı fatura düzenlenmiştir. Faturada bu ödemenin "TV tanıtım ve prodüksiyon bedeli" olduğu belirtilmiştir.

31.12.2004 tarihli faturanın gerçeği yansıtmadığı ve bu ödeme karşılığında bir hizmet alınmadığı hususunda dosyada herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Tarafların, daha önce imzaladıkları sözleşme çerçevesinde ve bu sözleşmeye yazılı bir ek yapmaksızın sözlü mutabakatla bu şekilde uygulama yapmalarına yasal bir engel de bulunmamaktadır. Bu nedenlerle, yapılan ödemenin kanuna aykırı olduğunu kabul eden çoğunluk kararına katılmadık.

Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Mehmet ERTEN	Üye A.Necmi ÖZLER

KARŞIOY GEREKÇESİ

Cumhuriyet Halk Partisi tarafından Yenikan Medya Pazarlama A.Ş. ile 2004 yılı yerel yönetim seçim çalışmaları ve yayınlarına ilişkin olarak imzalanan sözleşme karşılığı 265.500.- YTL ödenmiş, bu ödeme için 214.500.- YTL fatura alınmış, kalan 51.000.- YTL karşılığında ise fatura alınmamıştır. Ayrıca Parti'nin 10.12.2004 tarihinde yaptığı 50.000.-YTL ödeme için 31.12.2004 günlü, 4041 sayılı "TV tanıtım ve prodüksiyon bedeli" olduğu belirtilen fatura düzenlenmiştir. Daha önce 22.11.2003 tarihinde imzalanan sözleşmede verilmesi öngörülen hizmetler kapsamında ödendiği anlaşılan sözkonusu miktara ilişkin faturaya, aksi kanıtlanamadıkça itibar edilmesi ve buna ilişkin parti giderinin yasal olduğunun kabulü gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle çoğunluk kararına karşıyım.

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

Esas Sayısı : 2006/28 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/82

Karar Günü : 26.6.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2005 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Cumhuriyet Halk Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2005 yılı gelirlerinin 56.002.525,07 YTL., giderlerinin 49.596.345,31 YTL. ve 2006 yılına devreden nakit mevcudunun 6.406.179,76 YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 41.936.287,39 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 3.385.486,97 YTL. si 2004 yılından devreden alacaklar, 801.312,24 YTL. si 2006 yılına devreden borçlar, 15.779.763,21 YTL. si 2004 yılından devreden nakit mevcudu, 2.629,62 YTL. si aidat gelirleri, 18.200.- YTL. si mal

varlığı gelirleri, 4.184.161,26 YTL. si banka mevduat gelirleri, 17.756.281,18 YTL. si hazine yardımı ve 8.452,91 YTL. si çeşitli gelirlerden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

Parti Genel Merkezi'nin 2005 yılı muhasebe kayıtlarının tutulduğu yevmiye defterinin 30.12.2005 tarihinde Çankaya İlçe Seçim Kuruluna onaylatıldığı, defter-i kebirine ise sayfa numarası verilmediği ve ilçe seçim kuruluna onaylatılmadığı görülmüştür.

2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesinde, Parti adına elde edilen gelirlerin alındığının ve yapılan giderlerin ne gibi işlere ve yerlere harcandığının ilgili defterlere sıra ile ve belgeleri de belirtilerek geçirileceği, bütün defterlerin sayfalarının ve kaç sayfadan ibaret olduklarının teşkilatın bulunduğu ilgili seçim kurulu başkanı tarafından mühürleneceği ve tasdik edileceği belirtilmiştir.

Aynı Yasa'nın 113. maddesinde ise Yasa'nın 60. maddesinde yazılı defter ve kayıtları tutmayanların altı aydan bir yıla, bu defter ve kayıtları tahrif veya yok edenler veya gizleyenlerin bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

Buna göre 2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesine aykırı olarak yevmiye defterini yıl başlamadan önce tasdik ettirmeyen, defter-i kebirine sayfa numarası vermeyen ve hiç tasdik ettirmeyen Parti sorumluları hakkında Yasa'nın 113. maddesi uyarınca suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 14.066.237,68 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 79.208,09 YTL. si 2004 yılından devreden alacaklar, 744.626,95 YTL. si 2006 yılına devreden borçlar, 858.547,84 YTL. si 2004 yılından devreden nakit mevcudu, 1.107.586,17 YTL. si aidat gelirleri, 2.216.243,53 YTL. si bağış gelirleri, 25.664.- YTL. si defter-makbuz satış gelirleri, 1.877.222,35 YTL. si faaliyet gelirleri, 246.055,07 YTL. si mal varlığı gelirleri, 343.867,53 YTL. si banka mevduat gelirleri ve 6.567.216,15 YTL. si genel merkez yardımından oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 35.934.791,09 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 337.196,74 YTL. si 2004 yılından devreden borçlar, 3.536.965,48 YTL. si 2006 yılına devreden alacaklar, 2.276.711,44 YTL. si personel giderleri, 1.673.410,91 YTL. si yönetim giderleri, 587.233,86 YTL. si kurultay-kongre giderleri, 2.559.369,99 YTL. si seçim, tanıtım, propaganda giderleri, 666.563,31 YTL. si demirbaş alım giderleri, 17.730.123,21 YTL. si bina inşaat giderleri ve 6.567.216,15 YTL. si il örgütlerine yapılan yardımlardan oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılına devreden nakit mevcudu ise 6.001.496,30 YTL. dir.

Genel Merkezin 2005 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışında kalan giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

A- Muhasebe biliminin genel kabul görmüş temel kavramlarından biri *"Belgelendirme"* kavramıdır. Vergi Usul Kanununun 229. maddesinde *"Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır"* şeklinde tarif yapılmış ve *"Fatura Kullanma Mecburiyeti"* başlıklı 232. maddesindeki hükmüne göre de, faturanın hangi hallerde ve kimler tarafından alınması ve verilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda mal ve hizmet alımlarında bu işlemlerin fatura ile belgelendirilmesi zorunlu tutulmuş ve gerekli muhasebe kayıtlarının tutulmasında da faturanın tevsik edici belge olarak kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Aynı Kanun'un *"Makbuz Mecburiyeti"* başlıklı 236. maddesinde, *"Serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için iki nüsha serbest meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteri de bu makbuzu istemek ve almak mecburiyetindedir."* denilmiş ve makbuzun muhteviyatı da 237. maddede belirtilmiştir.

Yine aynı Kanun'un *"Gider Pusulası"* başlıklı 234. maddesinde ki, *"Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin vergiden muaf esnafa;*

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir. Bu belge, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, zati eşyalarını satan kimselerden satın aldıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya için de tanzim edilir. Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev'i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile satanın adlarıyla soyadlarını (Tüzel kişilerde unvanlarını) ve adreslerini ve tarihi ihtiva eder ve iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası işi yapana veya malı satana tevdi olunur. Gider pusulaları, seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir."

hükmünden fatura vermek mecburiyetinde olmayanlar için gider pusulası düzenleneceği anlaşılmaktadır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinin üçüncü fıkrasına göre beş milyon liraya (2005 yılı için 41,29 YTL.) kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından, bu miktarı geçen harcamaların geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir.

Alınan bir mal veya hizmetin tutarının gider kaydedilebilmesi için esas olan belge faturadır. Yasa'nın 70. maddesinde belirtilen *"makbuz"* un ya da tutanağın tek başına bir ödemeye esas olabilmesi için mal ya da hizmetin fatura kesilmesinin mümkün olmadığı kişi ya da kurumlardan alınması gerekmektedir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 70. maddesinin bir ve ikinci fıkralarında; *"Siyasi partilerin giderleri amaçlarına aykırı olamaz.*

Bir siyasî partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır" ve aynı Kanun'un 75. maddesinde, *"Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir"* ve 76. maddesinde de, *"Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir"* hükümleri yer almıştır.

1- Parti görevlilerinin yurtdışı seyahatleri sırasında yaptıkları ve aşağıda ayrıntısı gösterilen **538,15 YTL.** bahşiş ödemeleri gider yazılmıştır.

Parti görevlilerince, bir hizmet karşılığı olmaksızın kişi ya da kuruluş elemanlarına bahşiş adı altında yapılan ödemeler, Parti tüzelkişiliğinin

faaliyet amacıyla bağdaşmadığı gibi bu ödemelerin Parti tüzelkişiliği adına yapıldığı da kabul edilemez.

Yevmiye Tarih ve No	Açıklama	Tutar
30.6.2005/101	İspanya Seyahati	158,48
" "	Almanya Seyahati	148,16
30.9.2005/139	İtalya Seyahati	85,08
10.10.2005/142	İtalya Seyahati	146,43
	Toplam	**538,15**

Yurtdışı Bahşiş Giderlerine Ait Tablo

2- Aşağıda belirtilen kişiler adına düzenlenmiş seyahat harcamalarına (uçak, tren ve otobüs bilet bedelleri, konaklama bedelleri) ilişkin belgeler gider yazılmıştır.

İlgili hesap döneminde, aşağıda belirtilenler dışında kalan seyahat harcamalarına ilişkin belgeler Parti adına düzenlenmiştir.

Aşağıda belirtilen **8.794,57 YTL.** seyahat harcamasının Parti adına yapıldığını gösteren bilgi ve belge bulunmadığından, bu harcamalar Parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmemiştir.

Seyahat Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye tarih ve No	Yolcunun Adı Soyadı	Türü	Tutarı
10.1.2005/4	Ayhan Yalçınkaya	Otobüs bileti	35
" "		" "	18
" "	Gökhan Ercan	" "	18
" "		" "	18
" "		" "	18
" "		" "	18
" "		" "	40
" "		" "	15
" "	Serhan Şahin	Tren bileti	15
" "		Otobüs bileti	60
" "		" "	24,25
" "	Gökhan Ercan	" "	18
" "	E. Uğurçay	" "	24
" "	Ayhan Yalçınkaya	" "	37

" "	E. Uluçay	" "	24
" "	Ersoy Uluçay	" "	23
10.3.2005/37	Esat Kaya Turgay	Konaklama ücreti	110,53
" "	" "	" "	108,63
" "		Otobüs bileti	17
" "		" "	28
" "		" "	125
" "		" "	15
29.4.2005/62	İsmet Atalay	Uçak bileti	210
10.5.2005/71	Fikret Gülen	" "	120
9.6.2005/89	Ersoy Uluçay	Otobüs bileti	45
" "	" "	" "	8
" "	" "	" "	25
" "	Ayhan Yalçınkaya	" "	27
" "	" "	" "	27
" "	" "	" "	27
" "	" "	" "	27
" "	Hilmi Değer Satma	" "	50
" "		" "	40
" "	Devrim Kök	" "	45
30.6.2005/101	Fatih Pala	" "	32
" "	" "	" "	32
" "	" "	" "	32
" "	" "	" "	35
" "	Gökhan Ercan	" "	18
" "	" "	" "	18
" "	" "	" "	20
" "	Ersoy Uluçay	" "	44
" "	Sertaç Eke	Uçak bileti	115
" "	Tufan Doğu	Otobüs bileti	40
" "	" "	" "	27
" "	Celal Özcan	" "	88
" "	Ali Arslan	Konaklama ücreti	649,54
" "	Oğuz Oyan	Uçak bileti	214
30.7.2005/112		Otobüs bileti	40
" "	Gökhan Ercan	" "	20
" "	" "	" "	20
" "		" "	18
" "		" "	18
" "		" "	17
" "	Fatih Pala	" "	42

" "	" "	" "	47
" "	" "	" "	13
" "	Haslet Gemici	" "	42
" "	" "	" "	47
" "		" "	26
" "	Orhan Başçavuşoğlu	" "	47
" "	Melih Şengölge	" "	42
" "	Melis Mavi	" "	42
" "	" "	" "	47
10.9.2005/128	Mesut Değer	Uçak bileti	122
" "	" "	" "	146
" "	Mehmet Cevdet Selvi	Konaklama ücreti	178
30.9.2005/139	İsmet Atalay	Uçak bileti	109
" "	" "	" "	109
" "	Fatih Pala	Otobüs bileti	42
" "	" "	" "	49
" "	" "	" "	13
" "	" "	" "	84
" "	Fatih Kaba	" "	50
" "	Uğur Kökver	" "	42
" "	Gökhan Atlıhan	" "	49
" "		" "	13
10.10.2005/142	Grace Hason	Konaklama ücreti	260,32
31.10.2005/154	Tufan Doğu	Uçak bileti	99
" "	" "	Otobüs bileti	40
" "	Tunç Özdemir	Uçak bileti	69
" "	Fatih Pala	" "	69
31.10.2005/155	Mehmet Sevigen	Uçak bileti	149
" "	Oğuz Oyan	" "	72
10.11.2005/159	Atilla Emek	" "	149
" "	" "	" "	163
" "	" "	" "	139
" "	Güldal Okuducu	" "	139
" "	" "	" "	163
" "	Canan Arıtman	" "	163
" "	" "	" "	139
" "	Hakkı Ülkü	" "	163
" "	" "	" "	139
" "	Ersoy Uluçay	Otobüs bileti	52
" "	" "	" "	15

" "	" "	" "	24
" "	Gökhan Atlıhan	" "	25
" "	Fatih Pala	" "	25
" "	Hilmi Değer	" "	22
" "		" "	50
" "		" "	25
" "		" "	11
" "		" "	11
" "		" "	11
" "		" "	15
" "		" "	16
" "		" "	50
30.11.2005/164	Petek Gürbüz	Uçak bileti	73
20.12.2005/180	Güldal Okuducu	" "	159
" "	" "	" "	79
" "	" "	" "	99
" "	Leyla Ergül	" "	99
" "	Hüseyin Bayındır	" "	437,80
31.12.2005/188		Otobüs bileti	25
" "	Fatih Pala	" "	26,50
" "	Serdar Gör	" "	60
" "		" "	45
31.12.2005/190	Güldal Okuducu	Uçak bileti	109
" "	" "	" "	288
" "	Tufan Doğu	" "	139
" "	Oya Tur	" "	109
" "	" "	" "	129
31.12.2005/191		Otobüs bileti	25
" "		" "	16
" "		" "	30
" "		" "	20
		Toplam	**8.794,57**

3- Aşağıda ayrıntısı gösterilen 13.020,61 YTL. vergi, sigorta primi ve telefon gecikme zammı ve faizleri ile para cezaları gider yazılmıştır.

Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında yapmamaları ve gerekli özeni göstermemeleri sonucu oluşan gecikme zammı ve faizi ile kişilerin şahsi kusurları dolayısıyla tahakkuk eden para cezalarından Parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır.

Kişisel sorumluluk kapsamında olup gider yazılan **13.020,61 YTL.** Yasa'ya uygun kabul edilmemiştir.

Gecikme Zammı, Gecikme Faizi ve Cezalara Ait Liste

Yevmiye Tarih ve No	Alındı Tarih ve No	Mahiyeti	Tutarı
19.1.2005/9	14.1.2005/2169	Trafik cezası	83,10
28.2.2005/32		Sigorta Primi Gecikme Zammı	7.991,16
28.2.2005/34	2.2.2005/75951087	SSK idari para cezası	888,30
20.3.2005/42	29.11.2004/960	Damga vergisi vergi ziyaı cezası ve gec faizi	2.281,25
31.3.2005/47	23.3.2005/40469	Trafik cezası	45,80
" "	23.3.2005/40470	" "	188,30
" "	23.3.2005/40472	" "	188,30
" "	22.3.2005/53	" "	123,60
" "	22.3.2005/75	" "	1,50
" "	28.3.2005/255	" "	194,10
" "	22.3.2005/52	Motorlu Taşıt Vergisi gecikme zammı	18,14
" "	28.3.2005/254	" " "	186,01
11.4.2005/56	5.4.2005/41110	Trafik cezası	92,40
20.4.2005/59	19.4.2005/22910	" "	64,70
" "	19.4.2005/22911	" "	45,80
29.4.2005/62	28.4.2005	Telefon gecikme bedeli	2,13
" "	" "	" "	7,35
31.5.2005/82	25.5.2005/6014377	" "	5,53
" "	25.5.2005/6039518	" "	1,60
9.6.2005/89	2.6.2005/127	Motorlu Taşıt Vergisi gecikme zammı	15,76
30.6.2005/101	22.6.2005/576	Trafik cezası	83,10
" "	22.6.2005/575	" "	92
20.7.2005/107	21.7.2005/1363	" "	32,10
31.8.2005/122	29.8.2005/480	Gelir-damga vergisi gecikme zammı	296,58
31.10.2005/154	26.10.2005/587	Trafik cezası	92
		Toplam	**13.020,61**

4- Parti adına düzenlenmeyen belgelere dayanılarak yapılan **389,05 YTL.** lik ödeme gider yazılmıştır.

Parti adına düzenlenmemiş olan noter makbuzları bedellerinin gider yazılması, Parti tüzelkişiliğinin faaliyet amacıyla bağdaşmadığı gibi bu ödemenin Parti tüzelkişiliği adına yapıldığı da kabul edilemez.

Noter Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye Tarih ve No	Makbuzun Kim Adına Düzenlendiği	Türü	Tutarı
10.1.2005/4	Halk Radyo Tel AŞ.	Noter makbuzu	322
" "	" "	" "	67,05
		Toplam	**389,05**

5- Aşağıda dökümü gösterilen **980,08 YTL.** tutarındaki gider belgelerinin fotokopileri kullanılarak mükerrer gider yazılmıştır.

Gider belgelerinin asılları kullanılarak gider yazılmasından sonra, aynı belgenin fotokopisi kullanılarak aynı tutarda tekrar gider yazılması, gerçek harcama karşılığı olmaksızın ve belgeye dayanmaksızın ödeme yapılmasıdır.

Mükerrer olarak gider yazılan ve aşağıda ayrıntısı gösterilen **980,08 YTL.** nin Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir. Ayrıca, bu eylemle ilgili olarak sorumlular hakkında suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Fatura Fotokopisi ile Mükerrer Yazılan Giderlere Ait Tablo

Asıl Belge Yevmiye Tarih ve No	Fatura Tarih- No ve Kimden Alındığı	Tutar	Fotokopi ile İkinci Kez Gider Yazıldığı Yevmiye Tarih ve No
21.12.2004/173	8.12.2004/163722 - Ankara Bilgi iletişim	418,90	31.5.2005/77
20.10.2005/146	27.1.2005/709186 – Noter Makbuzu	59,94	31.10.2005/154
31.12.2004/187	21.12.2004/51049 – Libra Turizm Ltd.Şti.	501,24	20.3.2005/41
	Toplam	**980.08**	

6- Aşağıda gösterilen **6.183,60 YTL.** tutarındaki giderler, bir açıklama yapılmaksızın ve gerekçe gösterilmeksizin fatura aslı yerine fotokopisine dayanılarak yapılmıştır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde beş milyon (2005 yılı için 41,29 YTL.) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden, bu miktarı aşan

harcamaların makbuz veya fatura gibi geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir. Bu nedenle, gerekçesiz olarak fatura fotokopisine dayanılarak kaydedilen giderin, Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

Fatura Fotokopisi ile Yapılan Giderlere Ait Tablo

Yevmiye Tarih ve No	Fatura Tarih - Nosu ve Kimden Alındığı	Tutar
31.1.2005/11	22.12.2004/497391—Vadi Tur.Ot.AŞ.	513
" "	27.1.2005/46555—Mungan Sey.Lt.Ş.	5600
20.11.2005/160	1.8.2005/7225—Destek Bilgis. AŞ.	70,60
	Toplam	**6.183,60**

7- Parti'nin satın aldığı otobüslerin bedellerinin ödenmesine ilişkin düzenlenen 31.12.2005 tarih ve 185 yevmiye numaralı mahsup fişi ve eklerinin incelenmesinde, otobüs alımıyla ilgili Özel Tüketim Vergisinin mükerrer olarak gider yazıldığı tespit edilmiştir.

Neziroğlu Ltd. Şirketi'ne 2 adet Isuzu marka otobüs için 23.12.2005 tarihli ve 327484-327485 numaralı faturalarla 893,87 YTL. Özel Tüketim Vergisi dahil edilerek her bir araç için 106.532,01 YTL. ödenmiş ve muhasebeleştirilmiştir.

Söz konusu şirketin tahsil etmiş olduğu Özel Tüketim Vergisi bedellerini (her bir araç için 893,87 YTL.) ilgili vergi dairesine yatırdığına ilişkin 23.12.2005 tarih ve 125-128 numaralı vergi dairesi alındılarının (bu makbuzlar tescil işlemleri sırasında verginin ödendiğinin ispatı için istenmektedir) kullanılması sonucu, kasadan çıkış yapılarak tekrar ödenmiş gibi gider yazıldığı tespit edilmiştir.

Vergi tutarları faturanın içinde yer aldığından, Parti'nin fatura bedelini ödemesi sırasında vergi de ödenmiş ve muhasebeleştirme işlemi sırasında da gider yazılmıştır.

Söz konusu şirketin tahsil etmiş olduğu vergiyi vergi dairesine yatırdığına ilişkin alındılar kullanılarak tekrar gider yazılması, gerçek harcama karşılığı olmaksızın ve belgeye dayanmaksızın ödeme yapılması anlamına gelmektedir.

Mükerrer olarak gider yazılan **1.787,74 YTL.** Özel Tüketim Vergisi tutarının, Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir. Ayrıca, bu eylemle ilgili olarak sorumlular hakkında suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

8- 31.5.2005 tarih ve 82 yevmiye numaralı mahsup fişine ekli yurtdışı seyahat giderlerinin ödenmesine ilişkin belgelerin incelenmesinde, İsrail para birimi ile ödenen tutarın, Amerikan Doları üzerinden gider yazıldığı görülmüştür.

Gider belgesinde ödenen rakam 294,00.- NIS olduğu halde, masraf çizelgesi düzenlenirken para dönüşümünün NIS (New Israeli Shekel-İsrail para birimi) yerine Amerikan Doları üzerinden yapılması sonucu, gerçek harcama tutarından daha yüksek rakam gider yazılmıştır.

Yurtdışı harcamaların Türk Lirasına çevrilmesinde kurun hatalı uygulanması dolayısıyla olması gerekenden fazla tutarda gider yazılması, gerçek harcama karşılığı olmaksızın ve belgeye dayanmaksızın ödeme yapılmasıdır.

Buna göre, 294,00.- NIS x 0,31= 91,14.- YTL. (27 Mayıs 2005 tarih 1 NIS=0,31 YTL.) gider olarak yazılması gerekirken, 294,00.- Amerikan Doları karşılığı 404,25 YTL. gider yazılması sonucu, gerçek harcama karşılığı olmaksızın ve belgeye dayanmaksızın gider kaydedilen **313,11 YTL.** nin (404,25-91,14) Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

9- Aynı uçak biletleri bedelleri, hem Parti'nin uçak biletlerini aldığı firma faturalarıyla, hem de seyahati gerçekleştiren kişinin adına kasadan ödeme yapılmış gibi gösterilerek mükerrer gider yazılmıştır.

Parti, uçak biletlerini Libra Turizm ve Ticaret Ltd. Şti. nden almakta ve fatura karşılığı bilet bedellerini ödemektedir. Aşağıda ayrıntısı gösterilen uçak biletleri de söz konusu şirketten temin edilmiştir. Şirket ilk iki bilet için 21.11.2005 tarih ve 359478 numaralı faturayı Parti'ye göndermiş ve bedeli 31.12.2005 tarih ve 184 yevmiye numaralı mahsup fişi ile gider yazılmıştır. Üçüncü bilet için ise 22.11.2005 tarih ve 359517 numaralı faturayı Parti'ye göndermiş, bedeli de 31.12.2005 tarih ve 195 yevmiye numaralı mahsup fişi ile gider yazılmıştır.

Söz konusu bu biletlerin seyahati gerçekleştiren kişilerde kalan nüshaları kullanılarak (biletlerin üzerinde Libra Tur.Ltd.Şti. notu yazmasına rağmen) 30.11.2005 tarih ve 164 yevmiye numaralı mahsup fişiyle bu kişilere kasadan ödeme yapılmış gibi gösterilerek ikinci kez gider yazıldığı tespit edilmiştir.

Aynı uçak biletlerinin mükerrer olarak gider yazılması, gerçek harcama karşılığı olmaksızın ve belgeye dayanmaksızın ödeme yapılması anlamına gelmektedir.

Mükerrer olarak gider yazılan **1.898,64 YTL.** nin Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir. Ayrıca, bu eylemle ilgili olarak sorumlular hakkında suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Mükerrer Gider Yazılan Uçak Biletlerine Ait Tablo

Adı Soyadı ve Bilet Tarih-No	Tutar	Libra Şirketine Ait Ödemenin Yevmiye Tarih ve Nosu	Kişilere Ait Ödemenin Yevmiye Tarih ve Nosu
Yılmaz Kaya-21.11.2005/2355125410129	690,32	31.12.2005/184	30.11.2005/164
Ufuk Özkan-21.11.2005/2355125410128	690,32	" "	" "
Petek Gürbüz-23.11.2005/2354493730986	518,00	31.12.2005/195	" "
Toplam	**1.898,64**		

10- Yurtdışı harcamalara ilişkin gider belgelerinin incelenmesinde, belgelerin üzerinde tahrifat yapılarak, yapılan gerçek harcama tutarından daha fazla gider yazıldığı görülmüştür.

Yurtdışına yapılan seyahatlerle ilgili olarak, yurda dönülünce gider belgelerinin eklendiği ve bu belgelerdeki tutarların YTL. ye çevrilerek toplam harcamanın belirlendiği "masraf çizelgesi" düzenlenmekte ve bu çizelge söz konusu giderin muhasebeleştirilmesinde mahsup fişine eklenmektedir.

Yevmiye Tarih ve No	Gerçek Harcama Tutarı	Tahrifat Sonucu Yazılan Tutar	Fark
30.9.2005/139	10,00 Euro / 16,68 YTL	101,00 Euro / 168,49 YTL	151,81
" "	10,00 Euro / 16,68 YTL	110,00 Euro / 183,50 YTL	166,82
10.10.2005/142	10,00 Euro / 16,27 YTL	510,00 Euro / 829,77 YTL	813,50
		Toplam	**1.132,13**

139 yevmiye numaralı mahsup fişi ile gider kaydedilen İtalya seyahatindeki taksi ücretlerine ilişkin düzenlenen iki belge üzerinde tahrifat yapılarak 10,00.- Euro olan taksi ücretleri, belgenin birinde 101,00.- Euro, diğerinde 110,00.- Euro olarak değiştirilmiş ve bu tutarların YTL. ye çevrilmesi sonucu bulunan rakam masraf çizelgesine dahil edilmiş ve gider yazılmıştır.

142 yevmiye numaralı mahsup fişi ile gider kaydedilen İtalya seyahatindeki havaalanı ücretine ilişkin düzenlenen belge üzerinde tahrifat yapılarak 10,00.- Euro olan ücret, 510,00.- Euro olarak değiştirilmiş ve bu tutarların YTL. ye çevrilmesi sonucu bulunan rakam masraf çizelgesine dahil edilmiş ve gider yazılmıştır.

Gider belgelerinde tahrifat yaparak **1.132,13 YTL.** fazladan gider yazılması, gerçek harcama karşılığı olmaksızın ve belgeye dayanmaksızın ödeme yapılması anlamına geldiğinden Yasa'ya uygun bulunmamıştır. Ayrıca, bu eylemle ilgili olarak sorumlular hakkında suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

11- Genel Merkez gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda gösterilen harcamaların dayanağı olarak tahsilat makbuzu, tutanak, yazı, Parti görevlilerince düzenlenmiş ve imzalanmış gider makbuzu gibi belgelerin muhasebe fişine eklendiği, bazı harcamaların da herhangi bir belgeye dayanmadığı tespit edilmiştir.

Aşağıda gösterilen gider makbuzları malı veren veya hizmeti sunanlar tarafından düzenlenip imzalanmamış olup, Parti görevlileri tarafından belgesiz masraf adıyla düzenlenmiş ve imza edilmiştir.

Fatura veya serbest meslek makbuzu ile belgelendirilmesi gerektiği halde tahsilat makbuzu, tutanak, yazı, Parti görevlilerince düzenlenmiş ve imzalanmış gider makbuzu gibi tek başına geçerli bir kanıtlayıcı belge niteliği taşımayan belgelere dayanan veya herhangi bir kanıtlayıcı belgeye dayanmayan **4.586,23 YTL.** tutarındaki giderin Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

Yevmiye Tarih ve Nosu	**Kişi Adı**	**Belge Türü**	**Tutar**
10.3.2005/37	Güldal Okuducu	Gider makbuzu	1.364,10
31.5.2005/82	M. Petek Gürbüz	Gider makbuzu	75,63
" "	Sindbad Travel Agency Ltd.	Teklif yazısı	1.237,50
30.11.2005/164	Teknik Yapı Kur Ltd.	Tahsilat makbuzu	300,00
31.12.2005/190		Belgesiz	109,00
31.8.2005/123	Gül Çetin	Belgesiz	1.000,00
" "	Cem Yaşin	Belgesiz	500,00
		Toplam	**4.586,23**

12- Parti adına kayıtlı 34 CHP 41 plakalı aracın tamirat bedeli olarak, kasko sigortasının yaptırıldığı sigorta şirketine ödemede bulunulmuştur.

34 CHP 41 plakalı araç trafik kazası yapmış olup kaza tespit tutanağına göre kazada karşı araç sürücüsü %100 kusurlu bulunmuştur. Aracın kasko sigortası olduğundan, tamirat masrafları sigorta şirketi tarafından karşılanmış ve tamamlandıktan sonra Parti tarafından sağlam olarak teslim alınmıştır.

Sigorta şirketi aracın tamiratı ile ilgili olarak üstlenmiş olduğu maliyet bedelini, kaza raporuna göre %100 kusurlu olan karşı taraftan almak için rücu etmiş, ancak bu sırada Parti tarafından sigorta şirketine sulh teklifinde bulunulmuş ve varılan anlaşma sonucu 13.512 YTL. gider kaydedilerek Parti tarafından sigorta şirketine ödenmiştir. Bu, Parti tarafından yapılması gereken bir ödeme olmayıp, sigorta şirketi ile kazada kusurlu bulunan karşı tarafın aralarında çözümlemesi gereken bir ödemedir.

Üçüncü kişilerin mağduriyetleri göz önünde tutularak, Hazine Yardımı alan bir Parti'nin sorumlu olmadığı bir bedeli gider kaydederek kaynaklarından karşılaması Yasa'ya uygun bulunmamıştır.

Parti tarafından ödenmesi gerekmediği halde gider kaydedilip ödenen **13.512 YTL.** Parti tüzelkişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmemiştir.

13- Parti'nin kişilerden alacağı olan ve bir kısmı 2003 yılından itibaren devir edilmek suretiyle gelen, bir kısmı da 2004 yılında verilen toplam 18.725,79 YTL. herhangi bir belge olmaksızın gider yazılarak kapatılmıştır.

Alacağın Kapatıldığı Yevmiye Tarih ve No	**Kişi Adı**	**Ödemenin Yapıldığı Tarih**	**Tutar**
20.3.2005/42	Güneş Üçcan	2003 yılından önce	40
	Müslüme Azapçı	" "	900
	Şermin Sungur	" "	970
	Oktay Acar	30.9.2004	16.815,79
		Toplam	**18.725,79**

18.725,79 YTL. tutarındaki alacak Alacaklar Hesabında kayıtlı iken, 20.3.2005 tarih ve 42 yevmiye numaralı mahsup fişi ile herhangi bir belge ve harcama karşılığı olmaksızın gider yazılarak kapatılmıştır.

Alacaklar Hesabında, Parti'nin üçüncü kişilerden olan alacakları takip edilmekte olup, alacak doğduğu zaman bu hesaba borç, alacağın tahsil edilmesi veya gider belgeleri ile mahsup edilmesi durumunda bu hesaba alacak kaydedilir.

Defter ve belgelerin incelenmesinde, yukarıda belirtilen alacaklarla ilgili olarak kasa veya banka aracılığıyla herhangi bir tahsilat yapılmadığı gibi, bu alacakların gider yazılmasını gerektiren herhangi bir belgede ibraz edilmemiştir.

Herhangi bir belgeye dayanmaksızın gider yazılan **18.725,79 YTL.** nin Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

14- Parti'nin Firmalar Hesabında kayıtlı aşağıda dökümü gösterilen 8.867,97 YTL. alacağının, herhangi bir tahsilat belgesi olmaksızın, tahsil edilmiş gibi gösterilerek Kasa Hesabına kaydedilmek suretiyle kapatıldığı anlaşılmıştır.

Avansın Kapatıldığı Yevmiye Tarih ve No	**Firma Adı**	**Ödemenin Yapıldığı Tarih**	**Tutar**
31.12.2005/197	İzmir Reklam Ajansı	1998 yılından önce	195
	DYG İlan Şirketi	2000 yılından önce	3.166,60
	Hürriyet A.Ş.	" "	4.906,37
	Aydoğan Kardeşler Ltd. Şirketi	10.10.2002	600
		Toplam	**8.867,97**

Firmalar Hesabında, Parti'nin almış olduğu mal ve hizmet karşılığı firmalara olan borçları ile henüz bir mal ve hizmet almadan avans olarak firmalara verdiği tutarlar takip edilmektedir.

8.867,97 YTL., 2002 ve daha önceki yıllarda söz konusu şirketlere herhangi bir mal ve hizmet karşılığı olmaksızın avans olarak verilmiş ve Firmalar Hesabına kaydedilmiştir.

Belirtilen bu avanslarla ilgili olarak söz konusu firmalar 31.12.2005 tarihine kadar Parti'ye bir mal ve hizmet teslimatı yapmamıştır.

31.12.2005 tarih ve 197 yevmiye numaralı mahsup fişi ile avans olarak verilen bu tutarlar, herhangi bir tahsilat belgesine dayanmaksızın, tahsil

edilmiş gibi gösterilerek Kasa Hesabı ile Firmalar Hesabı karşılıklı çalıştırılarak kapatılmıştır.

Kasaya para yatırıldığında, yatıranın kimliği, niçin yatırdığı, yatırma tarihi, yatırılan tutar gibi bilgilerin yer aldığı kasa tahsil fişinin düzenlenmesi gerekmektedir. Söz konusu kasa tahsilatının muhasebe kayıtlarına aktarılmasının dayanağı da kasa tahsil fişi olmaktadır.

Yukarıda belirtilen 197 yevmiye numaralı muhasebe fişinde Kasa Hesabına yapılan kayıtla ilgili olarak herhangi bir kasa tahsil fişi düzenlenmemiştir. Dolayısıyla bu gerçek manada kasaya para girişinin olduğu bir kasa tahsilatı değildir.

Herhangi bir tahsilat belgesine dayanmaksızın kaydedilen **8.867,97 YTL.** nin Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

15- 30.9.2005 tarih ve 135 yevmiye numaralı mahsup fişinde Bakhus Turizm A.Ş. ye iş avansı adı altında 3.198 YTL. banka aracılığıyla ödemede bulunulmuştur.

Söz konusu muhasebe fişine ekli, firmanın Parti'ye gönderdiği 23 Eylül 2005 tarihli faks yazısında, Parti'nin firmaya İngiltere'deki otel rezervasyonları ile ilgili olarak 3.198 YTL.borcunun oluştuğu belirtilmiştir. Yine muhasebe fişine ekli Parti Genel Sekreteri tarafından imzalanarak Ziraat Bankasına yazılan 26.9.2005 tarihli yazıda ise "Cumberland Otel konaklama bedeli" şeklinde açıklama yer almıştır.

Yapılan incelemelerde, söz konusu ödemeye ilişkin olarak kanıtlayıcı herhangi bir belgenin bulunmadığı anlaşılmış, böyle bir belgenin olup olmadığı Parti görevlilerinden sorulmuş, görevlilerce söz konusu ödemenin raporun düzenlendiği tarihe kadar kapatılmadığı belirtilmiş ve bir belge de ibraz edilmemiştir.

Firma 23 Eylül tarihli yazısında otel rezervasyonları için böyle bir borcun oluştuğunu belirtmiş ancak bu borca ilişkin faturayı ibraz etmemiş sadece borca ilişkin Parti'ye bir yazı yazmıştır.

Parti Genel Sekreterliği de fatura olmamasına rağmen, ödemenin konaklama bedeli olduğunu belirterek ödemede bulunmuştur.

Diğer taraftan söz konusu ödeme muhasebe belgesinde avans olarak belirtilmiş ve Giderler Hesabına değil Firmalar Hesabına kaydedilmiştir.

Ödemenin farklı bir hesaba kaydedilmesi, Parti'nin kasasından belgesiz olarak para çıkmış olması gerçeğini etkilemeyecektir.

Ayrıca, 26 Eylül 2005 tarihinde İngiltere'deki bir otel için verilen avansın, o tarihlerde bu ülkeye yapılacak bir gezi programı dahilinde harcanması gerektiği halde, 2008 yılı Haziran ayına kadar herhangi bir harcama yapılmamış ve belge sunulmamış olması durumu dikkate alındığında, bu ödemenin avans olduğu kaydının gerçeği yansıtmadığı sonucuna varılmıştır.

Kanıtlayıcı herhangi bir belgeye dayanmaksızın kaydedilen **3.198 YTL.** nin Yasa'nın öngördüğü anlamda dayanağı olduğu kabul edilmemiştir.

16- Partinin aşağıda isimleri yazılı kişilere herhangi bir gider belgesine dayanmaksızın ödemelerde bulunduğu anlaşılmıştır.

Adı Soyadı Yevmiye Tarih ve No	**Salih Tayfun Orçun**	**Baki Özilhan**	**A.Kadın Dinler**	**Kerem Kalenderoğlu**
31.1.2005/14	961,53	3846,15	512,82	897,43
28.2.2005/34	961,53	3846,15	512,82	897,43
31.3.2005/48	961,54	3846,16	512,82	897,44
29.4.2005/63	961,54	3846,15	512,82	897,44
31.5.2005/83	961,54	3846,16	512,82	897,44
30.6.2005/98	961,54	3846,15	512,82	897,44
8.7.2005/110	961,54	3846,16	512,82	897,44
31.8.2005/125	961,54	3846,16	512,82	897,44
30.9.2005/136	961,54	3846,16	512,82	897,44
31.10.2005/153	961,54	3846,16	512,82	897,44
10.12.2005/175	961,54	6153,85	512,82	897,44
31.12.2005/187	961,54	4615,38	512,82	897,44
Toplam	**11.538,46**	**49.230,79**	**6.153,84**	**10.769,26**

Bu kişilere her ay dışarıya yaptırılan danışmanlık gideri adı altında ödemelerde bulunulduğu tespit edilmiş ve bu ödemelerin neye istinaden yapıldığı ve belgesi olup olmadığı parti yetkililerine sorulmuştur. Parti tarafından Salih Tayfun Orçun, Kerem Kalenderoğlu ve Ayşe Kadın Dinler'le yapılan sözleşmeler sunulmuş ve bunların dışında başka bir belge bulunmadığı söylenmiştir. Baki Özilhan'la ilgili olarak ise herhangi bir belge ibraz edilmemiştir.

Partinin çalışanlarına yaptığı ücret ödemesine ilişkin bordroların incelenmesinde, bu kişilerin bordroya dahil olmadıkları, dolayısıyla da partinin bu kişilerden hizmet satın aldığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle adı

geçen kişilerin verdikleri hizmet karşılığında düzenli olarak aldıkları tutarlar için fatura veya serbest meslek makbuzu düzenlemeleri gerekir.

Fatura veya serbest meslek makbuzu ile belgelendirilmesi gerektiği halde tek başına geçerli bir kanıtlayıcı belge niteliği taşımayan sözleşmeye dayanarak veya sözleşmesi de olmaksızın kişilerin banka hesabına yatırılan **77.692,35 YTL.** tutarındaki giderin Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

Bu açıklamalara göre, 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine uygun olarak yapılmayan toplam **161.620,02 YTL.** gider karşılığı parti malvarlığının 2820 sayılı Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesi ve harcama belgelerinde tahrifat yaparak veya aynı gider belgelerini mükerrer olarak gider yazarak Parti'yi zarara uğratan sorumlular hakkında Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

B- Genel Merkezin muhasebe işleyişine ilişkin eleştiriler.

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 17. maddesinde de belirtildiği üzere siyasi partilerin mali denetimi, partilerin gelir ve giderlerinin doğru ve kanuna uygun olup olmadığı yönlerinden yapılmaktadır. Doğruluk incelemesi, kesinhesapların dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan incelemeyi kapsamaktadır. Kanuna uygunluk incelemesi ise gelirlerin, 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 61-69. maddelerinde yazılı kaynaklardan elde edilip edilmediğine, giderlerin anılan Yasa'nın 70-72. maddelerine uygun olarak yapılıp yapılmadığına yönelik olmaktadır.

2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesinde, Parti adına elde edilen gelirlerin alındığının ve yapılan giderlerin ne gibi işlere ve yerlere harcandığının ilgili defterlere sıra ile ve belgeleri de belirtilerek geçirileceği belirtilmiştir. Aynı Yasa'nın 113. maddesinde ise Yasa'nın 60. maddesinde yazılı defter ve kayıtları tutmayanların altı aydan bir yıla, bu defter ve kayıtları tahrif veya yok edenler veya gizleyenlerin bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

Siyasi partilerin mali işlemlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olup olmadığının tespiti için, partinin bütün işlemlerinin belgelere dayanması ve defterlere işlenmiş olması gerekmektedir. Aksi durumda partinin defter ve belgelerinin denetim açısından eksik olduğu sonucu ortaya çıkacaktır.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2005 yılı hesabına ait defter ve belgelerin incelenmesinde muhasebe işleyişi ile ilgili olarak aşağıda belirtilen eksiklikler tespit edilmiştir.

1- Personele, maaş ve yolluklarına istinaden verilen avanslar ile Parti'nin işlerini takip eden avukata verilen iş avanslarının, avansın verildiği anda muhasebe kayıtlarına intikal ettirilmediği, avansın harcandığı tarihte ödeme o anda yapılıyormuş gibi gösterilerek muhasebeleştirildiği görülmüştür.

Parti, avans olarak verdiği paraları Avans Hesabı ile Kasa veya Banka Hesabını karşılıklı çalıştırarak muhasebeleştirmemiş, avans harcandığı zaman Giderler Hesabı ile Kasa Hesabını karşılıklı çalıştırarak para o zaman verilmiş gibi direkt gider yazarak muhasebeleştirilmiştir. Bu şekilde verilen avans tutarı değil, harcanan tutar muhasebeleştirilmiştir.

Bu işlem, verilen avansın muhasebeleştirilmemesi anlamına gelmekte olup, avansların takibini güçleştirmektedir. Ayrıca yapılan bu işlem muhasebenin temel ilkelerine de aykırıdır. Verilip de harcanmayan avansların, kayıt altına alınmadığından kişilerin üzerinde kalmış olmalarına rağmen defter ve belgelerden takip edilmesi imkanı bulunmamaktadır. Bu ise partinin mali işlemlerinin tamamının denetlenmesini imkansız kılmaktadır.

Bu nedenle, verilen bütün avansların muhasebe kayıtlarının tutulması ve denetime elverişli şekilde Anayasa Mahkemesi'ne sunulması gereğinin Parti'ye bildirilmesi ile 2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesine göre kayıtları tutmayan Parti sorumluları hakkında Yasanın 113. maddesi uyarınca Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- Mal veya hizmet satın almak amacıyla kişi veya şirketlere verilen avanslar ile alınan mal veya hizmet karşılığı firmalara olan borçlar tek hesapta Firmalar Hesabında takip edilmektedir.

Avansların ilgili avans hesaplarına ve borçların Satıcılar veya Borçlar Hesabına kaydedilmeleri gerekir.

Mal veya hizmet satın almak amacıyla kişi veya şirketlere verilen avanslar ile mal veya hizmet alımıyla ilgili olarak bunlara olan borçların tek hesaba (Firmalar Hesabı) kaydedilmesi, avans ve borçların takibi ile yapılacak denetimi güçleştirmektedir.

Bu nedenle, yukarıda belirtildiği şekilde muhasebe sistemine uygun kayıtların tutulması ve denetime elverişli şekilde Anayasa Mahkemesi'ne sunulması gereğinin Parti'ye bildirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 13.661.554,22 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 453.760,72 YTL. si 2004 yılından devreden borçlar, 275.206,89 YTL. si 2006 yılına devreden alacaklar, 1.260.500,67 YTL. si personel giderleri, 4.211.691,03 YTL. si yönetim giderleri, 684.770,61 YTL. si kurultay-kongre giderleri, 2.704.412,34 YTL. si seçim, tanıtım, propaganda giderleri, 3.637.784,79 YTL. si demirbaş alım giderleri ve 433.427,17 YTL. si yapılan yardımlardan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 2006 yılına devreden nakit mevcudu ise 404.683,46 YTL. dir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2005 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede,

Parti'nin 2005 yılında 2820 sayılı Yasa'nın 74. maddesi uyarınca değeri yüz YTL. yi aşan 825.473,60 YTL. değerinde taşıt ve demirbaş eşya niteliğinde taşınır mal, 3.478.414,50 YTL. değerinde taşınmaz mal ediniminin olduğu anlaşılmıştır.

Parti tarafından 2005 yılında edinilen, değerleri toplamı 825.473,60 YTL. olan taşınır malların 666.563,31 YTL. si Genel Merkez, 158.910,29 YTL. si ise il örgütleri tarafından edinilmiştir. Bu mallar, taşıt araçları ve muhtelif büro malzemeleri (Toplantı masa ve sandalyeleri, bilgisayar, tv, dolap vb.) olup, 375.- YTL. si bağış suretiyle, bunun dışındakilerin tamamı ise satınalma suretiyle edinilmiştir.

Parti tarafından 2005 yılında edinilen, değerleri toplamı 3.478.414,50 YTL. olan çeşitli büro, daire ve dükkan niteliğindeki taşınmaz malların tamamı il örgütleri tarafından ve satınalma suretiyle edinilmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının ve eklerinin incelenmesinde, Parti'nin 2005 yılında edindiği taşınmaz ve değeri yüz YTL.

yi aşan taşınır malların 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2005 yılı kesinhesabında gösterilen 56.002.525,07 YTL. geliri, 49.434.725,29 YTL. gideri ve 6.406.179,76 YTL. nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine göre Parti amacına uygun ve Parti tüzelkişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen **161.620,02 YTL.** gider karşılığı parti malvarlığının, aynı Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesine,

3- Mali işlemlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygunluğunun denetlenebilmesi için, Genel Merkezin giderlerinin incelenmesi kısmının B bölümünde açıklandığı üzere, muhasebe sistemine uygun muhasebe kayıtlarının tutulması, verilen bütün avansların muhasebeleştirilmesi ve denetime elverişli şekilde Anayasa Mahkemesi'ne sunulması gereğinin Parti'ye bildirilmesine,

4- Genel Merkezin giderlerinin incelenmesi kısmının A bölümünün 5, 7, 9 ve 10. maddelerinde belirtildiği üzere, harcama belgelerinde tahrifat yaparak veya aynı gider belgelerini mükerrer olarak gider yazarak Parti'yi zarara uğratan sorumlular hakkında cezai yönden gereğinin takdir ve ifası için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına,

5- 2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesine göre usulüne uygun kayıtları tutmayan, yevmiye defterini zamanında tasdik ettirmeyen, defter-i kebirine sayfa numarası vermeyen ve hiç tasdik ettirmeyen Parti sorumluları hakkında Yasa'nın 113. maddesi uyarınca Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına,

OYBİRLİĞİYLE,

26.6.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

Esas Sayısı : 2007/21 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı : 2008/83

Karar Günü : 26.6.2008

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2006 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Cumhuriyet Halk Partisi'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2006 yılı gelirlerinin 48.621.269,22 YTL., giderlerinin 45.580.855,17 YTL. ve 2007 yılına devreden nakit mevcudunun 3.040.414,05 YTL. olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 33.978.989,65 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 3.536.965,48 YTL. si 2005 yılından devreden alacaklar, 100.000,55 YTL. si 2007 yılına devreden borçlar, 6.001.496,30 YTL. si 2005 yılından devreden nakit mevcudu, 2.408,60 YTL. si aidat gelirleri, 249,40 YTL. si mal

varlığı gelirleri, 1.641.682,36 YTL. si banka mevduat gelirleri, 22.666.423.- YTL. si hazine yardımı ve 29.763,96 YTL. si çeşitli gelirlerden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

Parti Genel Merkezi'nin 2006 yılı muhasebe kayıtlarının tutulduğu yevmiye defterinin 30.12.2005 tarihinde Çankaya İlçe Seçim Kuruluna onaylatıldığı, defter-i kebirine ise sayfa numarası verilmediği ve ilçe seçim kuruluna onaylatılmadığı görülmüştür.

2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesinde, Parti adına elde edilen gelirlerin alındığının ve yapılan giderlerin ne gibi işlere ve yerlere harcandığının ilgili defterlere sıra ile ve belgeleri de belirtilerek geçirileceği, bütün defterlerin sayfalarının ve kaç sayfadan ibaret olduklarının teşkilatın bulunduğu ilgili seçim kurulu başkanı tarafından mühürleneceği ve tasdik edileceği belirtilmiştir.

Aynı Yasanın 113. maddesinde ise Yasanın 60. maddesinde yazılı defter ve kayıtları tutmayanların altı aydan bir yıla, bu defter ve kayıtları tahrif veya yok edenler veya gizleyenlerin bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

Buna göre 2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesine aykırı olarak defter-i kebirine sayfa numarası vermeyen ve hiç tasdik ettirmeyen Parti sorumluları hakkında Yasa'nın 113. maddesi uyarınca suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 14.642.279,57 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 275.206,89 YTL. si 2005 yılından devreden alacaklar, 1.279.291,90 YTL. si 2007 yılına devreden borçlar, 404.683,46 YTL. si 2005 yılından devreden nakit mevcudu, 1.502.722,75 YTL. si aidat gelirleri, 2.816.419,96 YTL. si bağış gelirleri, 43.100,56 YTL. si defter-makbuz satış gelirleri, 1.909.874,29 YTL. si faaliyet gelirleri, 382.846,92 YTL. si mal varlığı gelirleri, 26.008,84 YTL. si banka mevduat gelirleri ve 6.002.124,00 YTL. si genel merkez yardımından oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 31.580.359,93 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 801.312,24 YTL. si 2005 yılından devreden borçlar, 4.600.623,98 YTL. si 2007 yılına devreden alacaklar, 2.613.039,65 YTL. si personel giderleri, 2.824.836,46 YTL. si yönetim giderleri, 2.652.817,37 YTL. si seçim, tanıtım, propaganda giderleri, 3.993.872,15 YTL. si demirbaş alım giderleri, 8.091.734,08 YTL. si bina inşaat giderleri ve 6.002.124.- YTL. si il örgütlerine yapılan yardımlardan oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılına devreden nakit mevcudu ise 2.398.629,72 YTL. dir.

Genel Merkezin 2006 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışında kalan giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

A- Muhasebe biliminin genel kabul görmüş temel kavramlarından biri *"Belgelendirme"* kavramıdır. Vergi Usul Kanunu'nun 229. maddesinde *"Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır"* şeklinde tarif yapılmış ve *"Fatura Kullanma Mecburiyeti"* başlıklı 232. maddesindeki hükmüne göre de, faturanın hangi hallerde ve kimler tarafından alınması ve verilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda mal ve hizmet alımlarında bu işlemlerin fatura ile belgelendirilmesi zorunlu tutulmuş ve gerekli muhasebe kayıtlarının tutulmasında da faturanın tevsik edici belge olarak kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Aynı Kanun'un *"Makbuz Mecburiyeti"* başlıklı 236. maddesinde, *"Serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için iki nüsha serbest meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteri de bu makbuzu istemek ve almak mecburiyetindedir."* denilmiş ve makbuzun muhteviyatı da 237. maddede belirtilmiştir.

Yine aynı Kanun'un *"Gider Pusulası"* başlıklı 234. maddesinde ki, *"Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin vergiden muaf esnafa;*

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir. Bu belge, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, zati eşyalarını satan kimselerden satın aldıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya için de tanzim edilir. Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev'i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile

satanın adlarıyla soyadlarını (Tüzel kişilerde unvanlarını) ve adreslerini ve tarihi ihtiva eder ve iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası işi yapana veya malı satana tevdi olunur. Gider pusulaları, seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir."

hükmünden fatura vermek mecburiyetinde olmayanlar için gider pusulası düzenleneceği anlaşılmaktadır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinin üçüncü fıkrasına göre beş milyon liraya (2006 yılı için 45,33 YTL.) kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından, bu miktarı geçen harcamaların geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir.

Alınan bir mal veya hizmetin tutarının gider kaydedilebilmesi için esas olan belge faturadır. Yasa'nın 70. maddesinde belirtilen *"makbuz"* un ya da tutanağın tek başına bir ödemeye esas olabilmesi için mal ya da hizmetin fatura kesilmesinin mümkün olmadığı kişi ya da kurumlardan alınması gerekmektedir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 70. maddesinin bir ve ikinci fıkralarında; *"Siyasi partilerin giderleri amaçlarına aykırı olamaz.*

Bir siyasî partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır" ve aynı Kanun'un 75. maddesinde, *"Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir"* ve 76. maddesinde de, *"Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir"* hükümleri yer almıştır.

1- Parti görevlilerinin yurtdışı seyahatleri sırasında yaptıkları ve aşağıda ayrıntısı gösterilen **206,03 YTL.** bahşiş ödemeleri gider yazılmıştır.

Parti görevlilerince, bir hizmet karşılığı olmaksızın kişi ya da kuruluş elemanlarına bahşiş adı altında yapılan ödemeler, Parti tüzelkişiliğinin faaliyet amacıyla bağdaşmadığı gibi bu ödemelerin Parti tüzelkişiliği adına yapıldığı da kabul edilemez.

Yurtdışı Bahşiş Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye Tarih ve No	Açıklama	Tutar
20.2.2006/26	Atina seyahati	145,95
28.2.2006/33	Stockholm seyahati	60,08
	Toplam	**206,03**

2- Aşağıda belirtilen kişiler adına düzenlenmiş seyahat harcamalarına (uçak, tren ve otobüs bilet bedelleri) ilişkin belgeler gider yazılmıştır.

İlgili hesap döneminde, aşağıda belirtilenler dışında kalan seyahat harcamalarına ilişkin belgeler Parti adına düzenlenmiştir.

Aşağıda belirtilen **5.411,75 YTL.** seyahat harcamasının Parti adına yapıldığını gösteren bilgi ve belge bulunmadığından, bu harcamalar Parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmemiştir.

Seyahat Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye tarih ve No	Yolcunun Adı Soyadı	Türü	Tutarı
10.2.2006/23	Güldal Okuducu	Uçak bileti	267
10.3.2006/39	Fatih Pala	4 adet otobüs bileti	196
" "		" "	70
" "	Enver Kiraz	3 adet otobüs bileti	75
" "	Gökhan	2 adet otobüs bileti	31
" "		Otobüs bileti	16
" "	Gökhan Pala	" "	38
" "	Ayhan Pala	" "	38
" "	Fatih Pala	" "	38
20.3.2006/42	Akif Hamzaçebi	Uçak bileti	109
" "	Kaya Yılmaz	" "	119
" "	Onur Öymen	" "	188
31.3.2006/48	Tufan Doğu	Otobüs bileti	32,5
" "	Gonca Gozal	" "	32,5
" "		2 adet otobüs bileti	60
30.4.2006/55	Tufan Doğu	Uçak bileti	109
10.5.2006/63	Melis Mani	Otobüs bileti	45
" "	Murat Tezcan	" "	45
" "	Melis Mani	" "	40
" "	Murat Tezcan	" "	40
" "	Tuğba Kaya	" "	25
" "	Tunç Özdemir	2 adet otobüs bileti	26
" "		5 adet otobüs bileti	43
" "	Murat Tezcan	Otobüs bileti	38
" "	Fatih Pala	" "	44
31.5.2006/69	Algan Hacaloğlu	Uçak bileti	218
" "	Ziya Köseoğlu	Tren bileti	22
" "	Bozkurt Savaş	" "	22
" "	Gürsel Sarıkaya	Otobüs bileti	25
20.6.2006/82		6 tren bileti	90

" "	Fatih Pala	Tren bileti	30
" "	Murat Tezcan	" "	17,75
" "	Fatih Pala	Otobüs bileti	57
" "	Fatih Pala	Uçak bileti	506
10.7.2006/90		Otobüs bileti	10
" "		2 adet otobüs bileti	26
" "	Zeki Pala	Otobüs bileti	70
" "	Fatih Pala	4 adet otobüs bileti	154
" "	Mustafa Özyürek	Uçak bileti	258
20.7.2006/96	Nesrin Baytok	" "	153
10.8.2006/103	Fatma Karabulut	Otobüs bileti	40
" "	Fatih Pala	2 adet otobüs bileti	44
" "		Otobüs bileti	9
" "	Gökhan Ercan	Otobüs bileti	8
" "		" "	90
" "		" "	25
" "	Selçuk Uygur	" "	48
31.8.2006/111	Hülya Alp	Uçak bileti	447
" "	Güldal Okutucu	" "	267
10.9.2006/116		2 adet otobüs bileti	40
" "		2 adet otobüs bileti	54
" "	Gökhan Ercan	Otobüs bileti	22
" "	Fatma Karabulut	" "	40
" "		" "	30
" "	Gökhan Ercan	4 adet otobüs bileti	86
" "	Özgür Cömert	3 adet tren bileti	69,75
" "	Serdar Cömert	Tren bileti	25,75
30.9.2006/126	Tufan Doğu	Otobüs bileti	35
" "	" "	Uçak bileti	94
" "	" "	" "	84
" "	Murat Tezcan	Otobüs bileti	37,25
20.10.2006/137	Ekmel Özer	3 adet otobüs bileti	90
31.10.2006/141	Tufan Doğu	Otobüs bileti	37
10.12.2006/159	Mehmet Sevigen	Uçak bileti	168
" "	Gaye Şentürk	Otobüs bileti	37,25
31.12.2006/175	Ekmel Özer	2 adet otobüs bileti	30
" "		2 adet otobüs bileti	30
		Toplam	**5.411,75**

3- Aşağıda ayrıntısı gösterilen 28.542,82 YTL. vergi, sigorta primi, elektrik ve telefon gecikme zammı ve faizleri ile para cezaları gider yazılmıştır.

Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında yapmamaları ve gerekli özeni göstermemeleri sonucu oluşan gecikme zammı ve faizi ile kişilerin şahsi kusurları dolayısıyla tahakkuk eden para cezalarından Parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır.

Kişisel sorumluluk kapsamında olup gider yazılan **28.542,82 YTL.** Yasa'ya uygun kabul edilmemiştir.

Gecikme Zammı, Gecikme Faizi ve Cezalara Ait Liste

Yevmiye Tarih ve No	Alındı Tarih ve No	Mahiyeti	Tutarı
31.1.2006/17	31.1.2006/34367	Trafik cezası	32,1
" "	31.1.2006/34391	" "	32,1
28.2.2006/29		Konya Akören telefon gecikme faizi	620,85
28.2.2006/33	23.2.2006/644297	Trafik cezası	64,7
" "	23.2.2006/644299	" "	45
" "	23.2.2006/644301	" "	41,2
" "	23.2.2006/644308	" "	41,2
" "	23.2.2006/644304	" "	41,2
" "	23.2.2006/644305	" "	41,2
31.3.2006/48	17.3.2006/11345	" "	45
10.4.2006/50		Nevşehir İl Baş. elektrik gecikme zammı	2.560,06
30.4.2006/55	2.5.2006/209	Trafik cezası	75,75
10.5.2006/62	6.3.2006/1023	Motorlu Taş. Vergisi gecikme zammı	6,86
" "	6.3.2006/1017	" "	6,86
" "	31.3.2006/148	" "	122,4
" "	31.3.2006/149	" "	171,53
" "	31.3.2006/150	" "	129,09
" "	31.3.2006/151	" "	138
" "	31.3.2006/152	" "	102
" "	31.3.2006/153	Trafik cezası	123,6
" "	31.3.2006/154	" "	123,6
" "	31.3.2006/155	Motorlu Taş. Vergisi gecikme zammı	39,96

" "	31.3.2006/156	" "	73,26
" "	31.3.2006/157	" "	10,04
" "	31.3.2006/142	" "	325,06
" "	31.3.2006/143	" "	345
" "	31.3.2006/144	" "	255
" "	31.3.2006/145	" "	183,48
" "	31.3.2006/146	" "	100,08
" "	31.3.2006/147	" "	15,1
" "	31.3.2006/074	" "	19,46
" "	31.3.2006/075	" "	25,93
" "	31.3.2006/076	" "	23
" "	31.3.2006/077	" "	17
" "	31.3.2006/078	" "	6,6
" "	31.3.2006/079	" "	12,1
" "	31.3.2006/80	" "	1,65
" "	31.3.2006/86	" "	82,67
" "	31.3.2006/87	" "	113,86
" "	31.3.2006/88	" "	134,51
" "	31.3.2006/89	" "	161,16
" "	31.3.2006/90	" "	95,62
" "	31.3.2006/91	" "	127,08
" "	31.3.2006/92	" "	68
" "	31.3.2006/93	" "	92
" "	31.3.2006/94	" "	77
" "	31.3.2006/95	" "	42
" "	31.3.2006/96	" "	10,56
" "	31.3.2006/85	" "	13,45
" "	31.3.2006/82	" "	153
" "	31.3.2006/83	" "	110
" "	31.3.2006/84	" "	15,1
" "	31.3.2006/100	" "	90,13
" "	31.3.2006/101	" "	113,86
" "	31.3.2006/102	" "	131,99
" "	31.3.2006/103	" "	134,51
" "	31.3.2006/104	" "	129,09
" "	31.3.2006/105	" "	161,16
" "	31.3.2006/106	" "	171,53
" "	31.3.2006/107	" "	102
" "	31.3.2006/108	" "	138
" "	31.3.2006/109	" "	26,64
" "	31.3.2006/110	" "	48,84
" "	31.3.2006/111	" "	6,68

" "	31.3.2006/97	" "	129,94
" "	31.3.2006/98	" "	82,67
" "	31.3.2006/112	" "	134,51
" "	31.3.2006/113	" "	129,09
" "	31.3.2006/114	" "	171,53
" "	31.3.2006/115	" "	102
" "	31.3.2006/116	" "	138
" "	31.3.2006/117	" "	39.96
" "	31.3.2006/118	" "	73,26
" "	31.3.2006/119	" "	6,68
31.5.2006/72		Sakarya merkezilçe SSK primi gecikme zammı	4.830,07
10.6.2006/77	2.6.2006/654026	Trafik cezası	75,75
" "	2.6.2006/654027	" "	69,3
" "	2.6.2006/654024	" "	92,4
30.7.2006/97		Gaziosmanpaşa İlçe Başk. idari para cezası	205,29
30.7.2006/98		Adalar İlçe Başk. SSK primi gecikme zammı	10.206,82
20.8.2006/107		Telekom gecikme zammı	229,9
10.9.2006/116	18.8.2006/766	Trafik cezası	36,75
" "	23.8.2006/721292	" "	36,75
30.9.2006/126	28.9.2006/220	Gelir Vergisi Vergi ziya cezası	43,9
" "	" "	Gelir Vergisi Gecikme zammı ve faizi	167,57
" "	28.9.2006/230	Gelir Vergisi Vergi ziya cezası	48,95
" "	" "	Gelir Vergisi Gecikme zammı ve faizi	196,62
" "	28.9.2006/240	Gelir Vergisi Gecikme zammı	69,08
" "	28.9.2006/250	Gelir Vergisi Gecikme zammı ve faizi	44,38
" "	28.9.2006/260	Gelir Vergisi Vergi ziya cezası	29,5
" "	" "	Gelir Vergisi Gecikme zammı ve faizi	86,55
" "	" "	Gelir Vergisi Usul cezası	52,5

" "	28.9.2006/270	Gelir Vergisi Gecikme zammı	22,15
" "		Evren ilçe teşk vergi ziyaı ve gecikme zammı	771,2
20.10.2006/130		Gelir vergisi ve damga vergisi gecikme zammı	1.508,14
31.10.2006/141		Telekom gecikme zammı	169,73
31.12.2006/176	22.12.2006/435	Motorlu Taş. Vergisi gecikme zammı	14,38
		Toplam	**28.542,82**

4- Parti tüzelkişiliği adına ve amacına uygun yapılmayan **2.045,77 YTL.** lik harcama gider yazılmıştır.

Parti adına düzenlenmemiş olan faturalar ile Parti tüzelkişiliğinin faaliyet amacıyla bağdaşmayan harcamaların Parti tüzelkişiliği adına yapıldığı kabul edilemez.

Yevmiye Tarih ve No	**Faturanın Kimden Alındığı**	**Fatura Tarih ve No**	**Faturanın Kimin Adına Olduğu ve İçeriği**	**Tutar**
20.1.2006/9	Çınar otel	4.1.2006/215277	Mahmut Yıldız-Konaklama	159,32
20.1.2006/9	Trilye Restaurant	18.1.2006/23506	Mahmut Yıldız Yemek bedeli	269
10.3.2006/39	H.Ş.Şimşek Nakl	9.3.2006/37504	Halk TV -nakliye	295
20.3.2006/42	" "	15.3.2006/37505	Halk TV -nakliye	129,8
31.5.2006/69	Aytekinler	27.5.2006/8474	Halk TV -Akaryakıt	155
30.6.2006/86	Yakupoğlu petrol	25.6.2006/92	48NV879 plakalı araç akaryakıt bed	130
10.9.2006/116	Personel harcırah		Halk TV-Canlı Yayın Araç Gideri	678,2
31.10.2006/141	Boyner	24.10.2006/42788	5 adet şemsiye	220,5
30.11.2006/156	BİM	29.10.2006/49	Uyku tulumu	8,95
			Toplam	**2.045,77**

5- Partide ücret karşılığı çalışmakta iken kendi istekleri ile emekli olan personele kıdem tazminatı ödenirken, ihbar tazminatı ile ihbar tazminatına isabet eden sosyal yardımlar da hesaplamaya dahil edilerek ödeme yapılmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun süreli fesih başlıklı 17. maddesinde

Belirsiz süreli iş sözleşmelerinin feshinden önce durumun diğer tarafa bildirilmesi gerekeceği,

İş sözleşmelerinin;

a) İşi altı aydan az sürmüş olan işçi için, bildirimin diğer tarafa yapılmasından başlayarak iki hafta sonra,

b) İşi altı aydan birbuçuk yıla kadar sürmüş olan işçi için, bildirimin diğer tarafa yapılmasından başlayarak dört hafta sonra,

c) İşi birbuçuk yıldan üç yıla kadar sürmüş olan işçi için, bildirimin diğer tarafa yapılmasından başlayarak altı hafta sonra,

d) İşi üç yıldan fazla sürmüş işçi için, bildirim yapılmasından başlayarak sekiz hafta sonra,

feshedilmiş sayılacağı, bu sürelerin asgari olup sözleşmeler ile artırılabileceği,

Bildirim şartına uymayan tarafın, bildirim süresine ilişkin ücret tutarında tazminat ödemek zorunda olduğu.

İşverenin bildirim süresine ait ücreti peşin vermek suretiyle iş sözleşmesini feshedebileceği

hüküm altına alınmıştır.

Bu düzenlemeye göre ihbar tazminatı, işveren veya işçinin haber vermeden iş akdini feshetmesi durumunda karşı tarafa ödeyeceği tazminattır.

Fesihten söz edebilmek için sözleşmenin sona erdirilmesine yönelik bir irade beyanı olmalıdır. Partiye verilen dilekçelerde bu kişiler 16 Ocak 2008 tarihi itibariyle emekli olacaklarından bahsederek kendi istekleri ile işten ayrılmak istediklerini belirtmişlerdir. Dilekçe içeriğinden feshi işçilerin yaptığı anlaşılmaktadır. İş akdini Parti feshetmediğine ve işçiler emekli olacaklarını bildirerek ayrılma talebinde bulunduklarına göre bu kişilere ihbar tazminatı ödenmesi 4857 sayılı Kanun'a aykırılık oluşturur. Kanuna aykırı olarak yapılan **45.716,74 YTL.** tutarındaki ödemenin Parti adına gider yazılması kabul edilmemiştir.

Yevmiye Tarih ve No	Adı Soyadı	İhbar tazminatı tutarı	İhbar tazminatına isabet eden sosyal yardım tutarı	Toplam
20.1.2006/8	Songül Şenol	3.609,51	1.645,56	5.255,07
" "	Haydar Bayar	3.181,02	1.645,56	4.826,58
" "	Hidayet Özer	3.546,14	1.645,56	5.191,70
" "	Zeynel Ersin Dağıstan	3.382,74	1.645,56	5.028,30
" "	Recep Ceylan	3.433,64	1.645,56	5.079,20
" "	Nevhiz Karaca	3.841,54	1.645,56	5.487,10
" "	Elmas Özyazıcı	3.200,29	1.645,56	4.845,85
" "	Orhan Keçelioğlu	3.509,46	1.645,56	5.155,02
" "	Suzan Aydemir	3.202,36	1.645,56	4.847,92
			Toplam	**45.716,74**

6- 20.5.2006 tarih ve 68 yevmiye numaralı mahsup fişinde **1.135.- YTL.** tutarındaki gider, bir açıklama yapılmaksızın ve gerekçe gösterilmeksizin Ülken Ticarete ait 15.5.2006 tarih ve 24737 numaralı faturanın aslı yerine fotokopisine dayanılarak yapılmıştır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde beş milyon (2006 yılı için 45,33 YTL.) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı aşan harcamaların makbuz veya fatura gibi geçerli bir kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir. Bu nedenle, gerekçesiz olarak fatura fotokopisine dayanılarak kaydedilen giderin, Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

7- Genel Merkez gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda gösterilen harcamaların dayanağı olarak tutanak, yazı, para makbuzu ve hesaba yapılan havaleye ait dekont gibi belgelerin muhasebe fişine eklendiği, bazı harcamaların da herhangi bir belgeye dayanmadığı tespit edilmiştir.

Fatura veya serbest meslek makbuzu ile belgelendirilmesi gerektiği halde tutanak, yazı, para makbuzu ve hesaba yapılan havaleye ait dekont gibi tek başına geçerli bir kanıtlayıcı belge niteliği taşımayan belgelere dayanan veya herhangi bir kanıtlayıcı belgeye dayanmayan **20.994.- YTL.** tutarındaki giderin Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

Yevmiye Tarih ve Nosu	Kişi Adı	Belge Türü	Tutar
20.4.2006/51	Turgut Yılmaz Güven	Para makbuzu	500
30.6.2005/53	Aynur Filinta Önal	Hesaba havale	3.000
" "	Umut Devrim Can	Hesaba havale	3.000
" "	Orhan Algök	Hesaba havale	3.000
30.6.2005/85	Ferit Özşen	Hesaba havale	3.000
" "	Remzi Savaş	Hesaba havale	3.000
" "	Metin Yurdanur	Hesaba havale	3.000
20.8.2006/107	Fatih Atay	Yazı	893
31.8.2006/111	Emek Ticaret	Belge yok	900
31.10.2006/139	İnanç Ulusu	Tutanak	701
		Toplam	**20.994**

8- 31.12.2006 tarih ve 170 yevmiye numaralı mahsup fişinde gider yazılan Ceypa Matbaacılık Ltd. Şirketine ait 27.11.2006 tarih ve 2238 numaralı fatura tutarı 635.- YTL. olduğu halde 870.- YTL. olarak gider kaydedilmiştir. Fazladan gider yazılan **235.- YTL.** Yasa'ya uygun bulunmamıştır.

9- Parti tarafından Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. ye ödemelerde bulunulduğu ve karşılığında şirket tarafından faturalar düzenlendiği görülmüştür.

Halk TV ye yapılan ödemelerin neye istinaden yapıldığı ve şirket ile aralarında sözleşme bulunup bulunmadığı Parti yetkililerine sorulmuş, şirket ile aralarında sözleşme olmadığı söylenmiş ve Anayasa Mahkemesine Genel Sekreter imzalı 11.6.2008 tarihli yazı sunulmuştur.

Bu yazıda; Halk TV den Partinin TBMM grup toplantılarını canlı yayınlanması ve görüntülerin uydu üzerinden diğer televizyonlara ulaştırılması, parti Genel Başkanının katıldığı tüm mitinglerin bütün televizyonlara logosuz ve şifresiz ulaştırılması ve yayınlarının sağlanması, Genel Başkanın katıldığı tüm yurtiçi ve yurtdışı etkinliklerin gerek canlı yayın biçiminde tüm televizyonlara ulaştırılması gerekse bant yayın biçiminde yayınlanması, Parti Genel Merkez yöneticilerinin önemli toplantı, konferans ve etkinliklerde yaptıkları haber değeri taşıyan konuşmalarının yayınlanıp duyurulması, basın toplantılarının canlı yayınlanması görüntülerin Türkiye'den ve yurtdışından yayın yapan tüm televizyonlara ulaştırılması hizmetlerinin alındığı ifade edilmiştir.

Yapılan incelemelerde; 28.2.2006 tarih ve 31 yevmiye numaralı mahsup fişinde muhasebe kaydı yapılan 1.700.- YTL. nin, gider belgeleri arasında

bulunan Halk TV nin muavin defterinden Halk TV nin Şubat ayı kira gideri ve Halk TV tarafından Parti adına düzenlenen 20.10.2006 tarih ve 951873 sıra numaralı faturada yer alan 236.000.- YTL. nin uydu kira bedeli olduğu anlaşılmıştır.

Partinin almış olduğu hizmetlerle doğrudan ilgili olmayan ve ödeneceğine dair bir belge ile Partinin yetkili organlarınca alınmış herhangi bir karar bulunmayan, Halk TV nin kendisinin ödemekle yükümlü olduğu bu giderlerin Parti tarafından karşılanması Yasa'ya uygun bulunmamıştır.

Halk TV ye yapılan 237.700.- YTL. ödemenin Hazineye gelir kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

10- Partinin aşağıda isimleri yazılı kişilere herhangi bir gider belgesine dayanmaksızın ödemelerde bulunduğu anlaşılmıştır.

Adı Soyadı Yevmiye Tarih ve No	**Salih Tayfun Orçun**	**Baki Özilhan**	**A.Kadın Dinler**	**Kerem Kalender oğlu**	**Serhat Hürkan**	**Suzan Aydemir**	**Zeynel Ersin Dağıstan**
31.1.2006/15	1.057,69	4615,38	705,13	987,18			
28.2.2006/31	1.057,69	4615,38	705,13	987,18	1.282,05		
31.3.2006/46	1.057,69	4615,38	705,13	987,18	1.282,05		
30.4.2006/60	1.057,69	4615,38	705,13	987,18	1.282,05	961,54	
31.5.2006/73	1.057,69	4615,38	705,13	987,18	1.282,05	961,54	961,54
30.6.2006/86	1.057,69	4615,38	705,13	987,18	1.282,05	961,54	961,54
30.7.2006/98	1.057,69	4615,38	705,13	987,18	1.282,05	961,54	961,54
31.8.2006/111	1.089,74	4615,38	961,54	1.025,64	1.282,05	1.282,05	1.282,05
30.9.2006/123	1.089,74	4615,38	961,54	1.025,64	1.282,05	1.282,05	1.282,05
31.10.2006/139	1.089,74	4615,38	961,54	1.025,64	1.282,05	1.282,05	1.282,05
30.11.2006/153	1.089,74	4615,38	961,54	1.025,64	1.282,05	1.282,05	1.282,05
31.12.2006/173	1.089,74	4615,38	961,54	1.025,64	1.282,05	1.282,05	1.282,05
Toplam	**12.852,53**	**55.384,56**	**9.743,61**	**12.038,46**	**14.102,55**	**10.256,41**	**9.294,87**

Bu kişilere her ay dışarıya yaptırılan danışmanlık gideri adı altında ödemelerde bulunulduğu tespit edilmiş ve bu ödemelerin neye istinaden yapıldığı ve belgesi olup olmadığı parti yetkililerine sorulmuştur. Parti tarafından Salih Tayfun Orçun, Kerem Kalenderoğlu, Ayşe Kadın Dinler, Serhat Hürkan, Suzan Aydemir ve Z. Ersin Dağıstan'la yapılan sözleşmeler sunulmuş ve bunların dışında başka bir belge bulunmadığı söylenmiştir. Baki Özilhan'la ilgili olarak ise herhangi bir belge ibraz edilmemiştir.

Partinin çalışanlarına yaptığı ücret ödemesine ilişkin bordroların incelenmesinde, bu kişilerin bordroya dahil olmadıkları, dolayısıyla da partinin bu kişilerden hizmet satın aldığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle adı geçen kişilerin verdikleri hizmet karşılığında düzenli olarak aldıkları tutarlar için fatura veya serbest meslek makbuzu düzenlemeleri gerekir.

Fatura veya serbest meslek makbuzu ile belgelendirilmesi gerektiği halde tek başına geçerli bir kanıtlayıcı belge niteliği taşımayan sözleşmeye dayanarak veya sözleşmesi de olmaksızın kişilerin banka hesabına yatırılan **123.672,99 YTL.** tutarındaki giderin Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

Bu açıklamalara göre, 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine uygun olarak yapılmayan toplam **465.660,10 YTL.** gider karşılığı parti malvarlığının 2820 sayılı Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazineye gelir kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

B- Genel Merkezin muhasebe işleyişine ilişkin eleştiriler.

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 17. maddesinde de belirtildiği üzere siyasi partilerin mali denetimi, partilerin gelir ve giderlerinin doğru ve kanuna uygun olup olmadığı yönlerinden yapılmaktadır. Doğruluk incelemesi, kesinhesapların dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan incelemeyi kapsamaktadır. Kanuna uygunluk incelemesi ise gelirlerin, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 61-69. maddelerinde yazılı kaynaklardan elde edilip edilmediğine, giderlerin anılan Yasa'nın 70-72. maddelerine uygun olarak yapılıp yapılmadığına yönelik olmaktadır.

2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesinde, Parti adına elde edilen gelirlerin alındığının ve yapılan giderlerin ne gibi işlere ve yerlere harcandığının ilgili defterlere sıra ile ve belgeleri de belirtilerek geçirileceği belirtilmiştir. Aynı Yasanın 113. maddesinde ise Yasanın 60. maddesinde yazılı defter ve kayıtları tutmayanların altı aydan bir yıla, bu defter ve kayıtları tahrif veya yok edenler veya gizleyenlerin bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

Siyasi partilerin mali işlemlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olup olmadığının tespiti için, partinin bütün işlemlerinin belgelere dayanması ve defterlere işlenmiş olması gerekmektedir. Aksi durumda partinin defter ve belgelerinin denetim açısından eksik olduğu sonucu ortaya çıkacaktır.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2006 yılı hesabına ait defter ve belgelerin incelenmesinde muhasebe işleyişi ile ilgili olarak aşağıda belirtilen eksiklikler tespit edilmiştir.

1- Personele, maaş ve yolluklarına istinaden verilen avanslar ile Parti'nin işlerini takip eden avukata verilen iş avanslarının, avansın verildiği anda muhasebe kayıtlarına intikal ettirilmediği, avansın harcandığı tarihte ödeme o anda yapılıyormuş gibi gösterilerek muhasebeleştirildiği görülmüştür.

Parti, avans olarak verdiği paraları Avans Hesabı ile Kasa veya Banka Hesabını karşılıklı çalıştırarak muhasebeleştirmemiş, avans harcandığı zaman Giderler Hesabı ile Kasa Hesabını karşılıklı çalıştırarak para o zaman verilmiş gibi direkt gider yazarak muhasebeleştirilmiştir. Bu şekilde verilen avans tutarı değil, harcanan tutar muhasebeleştirilmiştir.

Bu işlem, verilen avansın muhasebeleştirilmemesi anlamına gelmekte olup, avansların takibini güçleştirmektedir. Ayrıca yapılan bu işlem muhasebenin temel ilkelerine de aykırıdır. Verilip de harcanmayan avansların, kayıt altına alınmadığından kişilerin üzerinde kalmış olmalarına rağmen defter ve belgelerden takip edilmesi imkanı bulunmamaktadır. Bu ise partinin mali işlemlerinin tamamının denetlenmesini imkansız kılmaktadır.

Bu nedenle, verilen bütün avansların muhasebe kayıtlarının tutulması ve denetime elverişli şekilde Anayasa Mahkemesi'ne sunulması gereğinin Parti'ye bildirilmesi ile 2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesine göre kayıtları tutmayan Parti sorumluları hakkında Yasanın 113. maddesi uyarınca Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- Mal veya hizmet satın almak amacıyla kişi veya şirketlere verilen avanslar ile alınan mal veya hizmet karşılığı firmalara olan borçlar tek hesapta Firmalar Hesabında takip edilmektedir.

Avansların ilgili avans hesaplarına ve borçların Satıcılar veya Borçlar Hesabına kaydedilmeleri gerekir.

Mal veya hizmet satın almak amacıyla kişi veya şirketlere verilen avanslar ile mal veya hizmet alımıyla ilgili olarak bunlara olan borçların tek hesaba (Firmalar Hesabı) kaydedilmesi, avans ve borçların takibi ile yapılacak denetimi güçleştirmektedir.

Bu nedenle, yukarıda belirtildiği şekilde muhasebe sistemine uygun kayıtların tutulması ve denetime elverişli şekilde Anayasa Mahkemesi'ne sunulması gereğinin Parti'ye bildirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 14.000.495,24 YTL. olarak gösterilmiştir.

Bunun 744.626,95 YTL. si 2005 yılından devreden borçlar, 382.252,93 YTL. si 2007 yılına devreden alacaklar, 1.781.810,78 YTL. si personel giderleri, 5.360.988,03 YTL. si yönetim giderleri, 125.344,30 YTL. si kurultay-kongre giderleri, 1.558.930,16 YTL. si seçim, tanıtım, propaganda giderleri, 3.695.888,61 YTL. si demirbaş alım giderleri ve 350.653,48 YTL. si yapılan yardımlardan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 2007 yılına devreden nakit mevcudu ise 641.784,33 YTL. dir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2006 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede,

Parti'nin 2006 yılında 2820 sayılı Yasa'nın 74. maddesi uyarınca değeri yüz YTL. yi aşan 4.458.398,92 YTL. değerinde taşıt ve demirbaş eşya niteliğinde taşınır mal, 3.231.361,84 YTL. değerinde taşınmaz mal edinimin olduğu anlaşılmıştır.

Parti tarafından 2006 yılında edinilen, değerleri toplamı 4.458.398,92 YTL. olan taşınır malların 3.993.872,15 YTL. si Genel Merkez, 464.526,77 YTL. si ise il örgütleri tarafından edinilmiştir. Bu mallar, taşıt araçları ve muhtelif büro malzemeleri (Toplantı masa ve sandalyeleri, bilgisayar, tv, dolap vb.) olup, 11.139,14 YTL. si bağış suretiyle, bunun dışındakilerin tamamı ise satınalma suretiyle edinilmiştir.

Parti tarafından 2006 yılında edinilen, değerleri toplamı 3.231.361,84.- YTL. olan çeşitli büro, daire ve dükkan niteliğindeki taşınmaz malların tamamı il örgütleri tarafından ve satınalma suretiyle edinilmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının ve eklerinin incelenmesinde, Parti'nin 2006 yılında edindiği taşınmaz ve değeri yüz YTL. yi aşan taşınır malların 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2006 yılı kesinhesabında gösterilen 48.621.269,22 YTL. geliri, 45.115.195,07 YTL. gideri ve 3.040.414,05 YTL. nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine göre Parti amacına uygun ve Parti tüzelkişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen **465.660,10 YTL.** gider karşılığı parti malvarlığının, aynı Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazine'ye gelir kaydedilmesine,

3- Mali işlemlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygunluğunun denetlenebilmesi için, Genel Merkezin giderlerinin incelenmesi kısmının B bölümünde açıklandığı üzere, muhasebe sistemine uygun muhasebe kayıtlarının tutulması, verilen bütün avansların muhasebeleştirilmesi ve denetime elverişli şekilde Anayasa Mahkemesi'ne sunulması gereğinin Parti'ye bildirilmesine,

4- 2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesine göre usulüne uygun kayıtları tutmayan, defter-i kebirine sayfa numarası vermeyen ve hiç tasdik ettirmeyen Parti sorumluları hakkında Yasa'nın 113. maddesi uyarınca Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına,

OYBİRLİĞİYLE, 26.6.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

ALFABETİK İNDEKS

I- İPTAL VE İTİRAZ DAVALARI

B

1. 19.10.2005 günlü, 5411 sayılı **Bankacılık Kanunu**'nun 132. maddesinin onüçüncü fıkrasının Anayasa'nın 13. ve 23. maddelerine aykırılığı ve yürürlüğünün durdurulması savıyla iptali istemi **(K: 2008/17, E: 2008/66) (YD)** 1393

2. 19.10.2005 günlü, 5411 sayılı **Bankacılık Kanunu**'nun 132. maddesinin onüçüncü fıkrasının Anayasa'nın 13. ve 23. maddelerine aykırılığı ve yürürlüğünün durdurulması savıyla iptali istemi **(K: 2008/131, E: 2008/66)** 1395

3. 31.7.2003 günlü, 4969 sayılı **Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**'un Geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının imar planları yönünden Anayasa'nın 5., 10. ve 56. maddelerine aykırılığı savıyla iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemi **(K: 2008/134, E: 2008/39)** 1403

4. 6.3.2008 günlü, 5747 sayılı **Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**'un, 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 11., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25. ve 26. bentlerinin, 2. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarının ve Geçici 1. maddesinin birinci fıkrasının, Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 36., 67., 90., 126. ve 127. maddelerine aykırılığı savıyla iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemi **(K: 2008/25, E: 2008/34) (YD)** 1491

5. 6.3.2008 günlü, 5747 sayılı **Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**'un; 1- 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 11, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 ve 26. bentlerinin, 2- 2. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarının, 3- Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 36., 67., 90., 126. ve 127. maddelerine aykırılığı savıyla iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemi **(K: 2008/153, E: 2008/34)** 1493

İ

6. 19.9.2006 günlü, 5543 sayılı **İskân Kanunu**'nun; 13. maddesinin, 27. maddesinin (5) numaralı fıkrasının ve geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin son tümcesinin, Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11., 13. ve 35. maddelerine aykırılığı savıyla iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemi **(K: 2008/23, E: 2006/142) (YD)** 1475

7. 19.9.2006 günlü, 5543 sayılı **İskân Kanunu**'nun 13. maddesinin, 27. maddesinin (5) numaralı fıkrasının ve geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin son tümcesinin Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11., 13. ve 35. maddelerine aykırılığı savıyla iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulması istemi **(K: 2008/148, E: 2006/142)** 1477

K

8. 10.7.2003 günlü, 4926 sayılı **Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'**nun 17. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'nın 2., 5., 6., 11., 13., 19., 20., ve 23. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi **(K: 2008/143, E: 2005/43)** 1449

9. 10.7.2003 günlü, 4926 sayılı **Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'**nun 34. maddesinin son fıkrasında yer alan "…gümrük idaresince…" ibaresinin, Anayasa'nın 2., 10., 11. ve 36. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi **(K: 2008/144, E: 2006/47)** 1457

10. 4.4.1990 günlü, 3621 sayılı **Kıyı Kanunu**'nun 5. maddesinin birinci fıkrasının *"Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılar, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır,"* bölümünün Anayasa'nın 35. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemi **(K: 2008/147, E: 2008/26)** 1469

T

11. 1.3.1926 günlü, 765 sayılı **Türk Ceza Kanunu**'nun 9.7.1953 günlü, 6123 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle değiştirilen 491. maddesinin son fıkrasında yer alan "Bu maddede yazılı suçlar ikiden fazla kimseler tarafından yapılır..." ibaresinin, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi **(K: 2008/139, E: 2003/103)** 1415

12. 3.12.2001 günlü, 4722 sayılı **Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun**'un 10. maddesinin Anayasa'nın 2., 10. ve 41. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi **(K: 2008/141, E: 2006/37)** 1423

13. 3.12.2001 günlü, 4722 sayılı **Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun**'un 10. maddesinin Anayasa'nın 10., 41. ve 90. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi **(K: 2008/142, E: 2006/76)** 1435

14. 22.11.2001 günlü, 4721 sayılı **Türk Medenî Kanunu**'nun 353. maddesinin Anayasa'nın 10., 12., 13., 20. ve 41. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi **(K: 2008/162, E: 2005/60)** 1587

II- DEĞİŞİK İŞLER

1. Adalet Partisi'nin kendiliğinden dağıldığı ileri sürülerek hukuksal varlığının sona erdiğinin tespiti istemi **(K: 2006/2, E: 2002/3)** 1595

2. Eşitlik Partisi'nin kendiliğinden dağıldığı ileri sürülerek hukuksal varlığının sona erdiğinin tespiti istemi **(K: 2006/5, E: 2002/9)** 1613

3. Kapatılan **Halkın Emek Partisi**'nin Genel Başkan Yardımcısı Feridun Yazar ve Genel Sekreteri İbrahim Aksoy vekili Av. Hasip Kaplan tarafından sunulan 7.3.2003 günlü dilekçe ile, Anayasa Mahkemesi'nin 14.7.1993 gün ve 1992/1 Esas (Siyasî Parti Kapatma), 1993/1 Karar sayılı Halkın Emek Partisi'nin kapatılmasına ilişkin olarak verdiği karara karşı yargılamanın yenilenmesi isteminin kabulü ile, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından açılan parti kapatma davasının reddine karar verilmesi istemi **(K: 2008/2, E: 2003/1)** 1619

4. Kapatılan **Özgürlük ve Demokrasi Partisi**'nin Genel Başkanı Mevlüt İlik vekili Av. Hasip Kaplan tarafından sunulan 7.3.2003 günlü dilekçe ile, Anayasa Mahkemesi'nin 23.11.1993 gün ve 1993/1 Esas (Siyasî Parti Kapatma), 1993/2 Karar sayılı Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin kapatılmasına ilişkin olarak verdiği karara karşı yargılamanın yenilenmesi isteminin kabulü ile, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından açılan parti kapatma davasının reddine karar verilmesi istemi **(K: 2008/3, E: 2003/2)** 1641

5. Türkiye Adalet Partisi'nin kendiliğinden dağıldığı ileri sürülerek hukuksal varlığının sona erdiğinin tespiti istemi **(K: 2006/3, E: 2002/4)** 1603

6. Kapatılan **Türkiye Birleşik Komünist Partisi**'nin Genel Başkanı Nihat Sargın ve Genel Sekreteri Nabi Yağcı adlarına vekilleri Av. Güney Dinç ve Av. Erşen Sansal tarafından sunulan 23.10.2003 günlü dilekçe ile, Anayasa Mahkemesi'nin 16.7.1991 günlü, E:1990/1 ve K:1991/1 (Siyasi Parti Kapatma) sayılı Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin kapatılmasına ilişkin olarak verilen karara karşı yargılamanın yenilenmesi isteminin kabulü ile, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından açılan parti kapatma davasının reddine karar verilmesi istemi **(K: 2008/4, E: 2003/6)** 1665

7. **Varlığımız Partisi**'nin kendiliğinden dağıldığı ileri sürülerek hukuksal varlığının sona erdiğinin tespiti istemi **(K: 2006/4, E: 2002/5)** 1609

III- SİYASİ PARTİ MALİ DENETİM

1. Adalet Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/32, E: 2006/41)** 1781

2. Adalet Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/34, E: 2002/36)** 1787

3. Adalet Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/35, E: 2002/35)** 1789

4. Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/13, E: 2006/13)** 1735

5. Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/15, E: 2007/22)** 1743

6. Ayyıldız Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/12, E: 2007/26)** 1733

7. Cumhuriyet Halk Partisi'nin 1998 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/80, E: 1999/1)** 1979

8. Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2004 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/81, E: 2005/24)** 1987

9. Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/82, E: 2006/28)** 2007

10. Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/83, E: 2007/21)** 2031

11. Cumhuriyetçi Demokrat Türkiye Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/5, E: 2006/11)** 1705

12. Demokrasi ve Barış Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/2, E: 2003/34)** 1693

13. Demokrat Halk Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/16, E: 2007/11)** 1747

14. Demokrat Halk Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/20, E: 2006/34)** 1763

15. Devrimci Sosyalist İşçi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/37, E: 2007/42)** 1791

16. Devrimci Sosyalist İşçi Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/38, E: 2006/35)** 1795

17. Doğru Yol Partisi'nin 1998 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/76, E: 1999/16)** 1915

18. Doğru Yol Partisi'nin 1999 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/77, E: 2000/10)** 1933

19. Doğru Yol Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/78, E: 2001/17)** 1945

20. Doğru Yol Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/79, E: 2002/18)** 1959

21. Emeğin Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/6, E: 2001/27)** 1709

22. Emeğin Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/7, E: 2002/14)** 1713

23. Emeğin Partisi'nin 2002 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/19, E: 2003/18)** 1759

24. Emek Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/17, E: 2006/12)** 1751

25. Emek Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/18, E: 2007/28)** 1755

26. Emekçi Hareket Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/8, E: 2006/6)** 1717

27. Emekçi Hareket Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/9, E: 2007/9)** 1721

28. Gönül Birliği Yeşiller Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/33, E: 2007/3)** 1783

29. Gönül Birliği Yeşiller Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/49, E: 2001/8)** 1835

30. Gönül Birliği Yeşiller Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/50, E: 2006/36)** 1839

31. Hak ve Özgürlükler Partisi'nin 2002 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/4, E: 2003/37)** 1701

32. Hak ve Özgürlükler Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/11, E: 2006/30)** 1729

33. Hak ve Özgürlükler Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/14, E: 2007/17)** 1739

34. Halkın Kurtuluş Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/3, E: 2006/14)** 1697

35. Halkın Kurtuluş Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/10, E: 2007/31)** 1725

36. Halkın Yükselişi Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/1, E: 2006/9)** 1689

37. İşçi Kardeşliği Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/39, E: 2007/2)** 1799

38. Katılımcı Demokrasi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/75, E: 2007/41)** 1911

39. Lider Türkiye Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/42, E: 2007/5)** 1813

40. Lider Türkiye Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/43, E: 2006/39)** 1817

41. Millet Partisi'nin 1999 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/67, E: 2000/20)** 1873

42. Millet Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/68, E: 2001/26)** 1877

43. Millet Partisi'nin 1998 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/69, E: 1999/24)** 1883

44. Millet Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/70, E: 2002/28)** 1891

45. Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/40, E: 2007/6)** 1803

46. Sağduyu Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/30, E: 2006/5)** 1777

47. Sağduyu Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/31, E: 2007/8)** 1779

48. Sosyalist Demokrasi Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/27, E: 2006/21)** 1765

49. Sosyalist Demokrasi Partisi'nin 2002 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/28, E: 2003/17)** 1769

50. Sosyalist Demokrasi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/29, E: 2007/40)** 1773

51. Türkiye Komünist Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/63, E: 2006/15)** 1857

52. Türkiye Komünist Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/64, E: 2007/20)** 1861

53. Türkiye Komünist Partisi'nin 2004 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/71, E: 2005/21)** 1899

54. Türkiye Müdafaa-i Hukuk Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/41, E: 2007/13)** 1809

55. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/59, E: 2001/19)** 1843

56. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/60, E: 2003/10)** 1847

57. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2002 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/61, E: 2003/14)** 1851

58. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2006 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/62, E: 2007/36)** 1855

59. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/72, E: 2006/32)** 1903

60. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 1999 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/74, E: 2000/18)** 1907

61. Ulusal Birlik Partisi'nin 1998 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/44, E: 1999/31)** 1821

62. Ulusal Birlik Partisi'nin 1999 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/45, E: 2000/33)** 1825

63. Ulusal Birlik Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/46, E: 2002/1)** 1827

64. Ulusal Birlik Partisi'nin 2004 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/47, E: 2005/10)** 1829

65. Ulusal Birlik Partisi'nin 2005 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/48, E: 2006/1)** 1833

66. Yeniden Doğuş Partisi'nin 2000 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/65, E: 2001/10)** 1865

67. Yeniden Doğuş Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi **(K: 2008/66, E: 2002/15)** 1869

YASA NUMARASINA GÖRE İPTAL VE İTİRAZ DAVALARI DİZİNİ

Yasa No	*İptali İstenilen Hükümlerin Yer Aldığı Yasanın Adı*	*Karar*	*Esas*	*Tür*	*Sf*
765	Türk Ceza Kanunu'nun 9.7.1953 günlü, 6123 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle değiştirilen 491. maddesinin son fıkrasında yer alan "Bu maddede yazılı suçlar ikiden fazla kimseler tarafından yapılır..." ibaresinin iptali istemi	2008/139	2003/103	İTZ	1415
3621	Kıyı Kanunu'nun 5. maddesinin birinci fıkrasının *"Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılar, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır,"* bölümünün iptali istemi	2008/147	2008/26	İTZ	1469
4721	Türk Medenî Kanunu'nun 353. maddesinin iptali istemi	2008/162	2005/60	İTZ	1587
4722	Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesinin iptali istemi	2008/141	2006/37	İTZ	1423
4722	Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesinin iptali istemi	2008/142	2006/76	İTZ	1435
4926	Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 17. maddesinin birinci fıkrasının iptali istemi	2008/143	2005/43	İTZ	1449
4926	Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 34. maddesinin son fıkrasında yer alan "…gümrük idaresince…" ibaresinin iptali istemi	2008/144	2006/47	İTZ	1457
4969	Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının imar planları yönünden iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemi	2008/134	2008/39	İTZ	1403
5411	Bankacılık Kanunu'nun 132. maddesinin onüçüncü fıkrasının yürürlüğünün durdurulması savıyla iptali istemi	2008/17	2008/66	İTZ YD	1393
5411	Bankacılık Kanunu'nun 132. maddesinin onüçüncü fıkrasının yürürlüğünün durdurulması savıyla iptali istemi	2008/131	2008/66	İTZ	1395

5543	İskân Kanunu'nun; 13. maddesinin, 27. maddesinin (5) numaralı fıkrasının ve geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin son tümcesinin iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemi	2008/23	2006/142	İPT YD	1475
5543	İskân Kanunu'nun 13. maddesinin, 27. maddesinin (5) numaralı fıkrasının ve geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin son tümcesinin iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulması istemi	2008/148	2006/142	İPT	1477
5747	Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un, 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 11., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25. ve 26. bentlerinin, 2. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarının ve Geçici 1. maddesinin birinci fıkrasının iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemi	2008/25	2008/34	İPT YD	1491
5747	Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un; 1- 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 11, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 ve 26. bentlerinin, 2- 2. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarının, 3- Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemi	2008/153	2008/34	İPT	1493

Anayasa Mahkemesi
Kararları Dizini

I- Karar Numarasına Göre

Karar	Esas	Dava Türü*	Sayfa
2006/2	2002/3	Dİ	1595
2006/3	2002/4	Dİ	1603
2006/4	2002/5	Dİ	1609
2006/5	2002/9	Dİ	1613
2008/1	2006/9	SPMD	1689
2008/2	2003/1	Dİ	1619
2008/2	2003/34	SPMD	1693
2008/3	2003/2	Dİ	1641
2008/3	2006/14	SPMD	1697
2008/4	2003/6	Dİ	1665
2008/4	2003/37	SPMD	1701
2008/5	2006/11	SPMD	1705
2008/6	2001/27	SPMD	1709
2008/7	2002/14	SPMD	1713
2008/8	2006/6	SPMD	1717
2008/9	2007/9	SPMD	1721
2008/10	2007/31	SPMD	1725
2008/11	2006/30	SPMD	1729
2008/12	2007/26	SPMD	1733
2008/13	2006/13	SPMD	1735
2008/14	2007/17	SPMD	1739
2008/15	2007/22	SPMD	1743
2008/16	2007/11	SPMD	1747
2008/17	2008/66	YD	1393

* **İİD:** İptal ve İtiraz Davası, **YD:** Yürürlüğü Durdurma Kararı, **Dİ:** Değişik İşler, **SPMD:** Siyasi Parti Mali Denetim

2008/17	2006/12	SPMD	1751
2008/18	2007/28	SPMD	1755
2008/19	2003/18	SPMD	1759
2008/20	2006/34	SPMD	1763
2008/23	2006/142	YD	1475
2008/25	2008/34	YD	1491
2008/27	2006/21	SPMD	1765
2008/28	2003/17	SPMD	1769
2008/29	2007/40	SPMD	1773
2008/30	2006/5	SPMD	1777
2008/31	2007/8	SPMD	1779
2008/32	2006/41	SPMD	1781
2008/33	2007/3	SPMD	1783
2008/34	2002/36	SPMD	1787
2008/35	2002/35	SPMD	1789
2008/37	2007/42	SPMD	1791
2008/38	2006/35	SPMD	1795
2008/39	2007/2	SPMD	1799
2008/40	2007/6	SPMD	1803
2008/41	2007/13	SPMD	1809
2008/42	2007/5	SPMD	1813
2008/43	2006/39	SPMD	1817
2008/44	1999/31	SPMD	1821
2008/45	2000/33	SPMD	1825
2008/46	2002/1	SPMD	1827
2008/47	2005/10	SPMD	1829
2008/48	2006/1	SPMD	1833
2008/49	2001/8	SPMD	1835
2008/50	2006/36	SPMD	1839
2008/59	2001/19	SPMD	1843
2008/60	2003/10	SPMD	1847
2008/61	2003/14	SPMD	1851
2008/62	2007/36	SPMD	1855
2008/63	2006/15	SPMD	1857

2008/64	2007/20	SPMD	1861
2008/65	2001/10	SPMD	1865
2008/66	2002/15	SPMD	1869
2008/67	2000/20	SPMD	1873
2008/68	2001/26	SPMD	1877
2008/69	1999/24	SPMD	1883
2008/70	2002/28	SPMD	1891
2008/71	2005/21	SPMD	1899
2008/72	2006/32	SPMD	1903
2008/74	2000/18	SPMD	1907
2008/75	2007/41	SPMD	1911
2008/76	1999/16	SPMD	1915
2008/77	2000/10	SPMD	1933
2008/78	2001/17	SPMD	1945
2008/79	2002/18	SPMD	1959
2008/80	1999/1	SPMD	1979
2008/81	2005/24	SPMD	1987
2008/82	2006/28	SPMD	2007
2008/83	2007/21	SPMD	2031
2008/131	2008/66	İİD	1395
2008/134	2008/39	İİD	1403
2008/139	2003/103	İİD	1415
2008/141	2006/37	İİD	1423
2008/142	2006/76	İİD	1435
2008/143	2005/43	İİD	1449
2008/144	2006/47	İİD	1457
2008/147	2008/26	İİD	1469
2008/148	2006/142	İİD	1477
2008/153	2008/34	İİD	1493
2008/162	2005/60	İİD	1587

II- Esas Numarasına Göre

Esas	Karar	Dava Türü	Sayfa
1999/1	2008/80	SPMD	1979
1999/16	2008/76	SPMD	1915
1999/24	2008/69	SPMD	1883
1999/31	2008/44	SPMD	1821
2000/10	2008/77	SPMD	1933
2000/18	2008/74	SPMD	1907
2000/20	2008/67	SPMD	1873
2000/33	2008/45	SPMD	1825
2001/8	2008/49	SPMD	1835
2001/10	2008/65	SPMD	1865
2001/17	2008/78	SPMD	1945
2001/19	2008/59	SPMD	1843
2001/26	2008/68	SPMD	1877
2001/27	2008/6	SPMD	1709
2002/1	2008/46	SPMD	1827
2002/3	2006/2	Dİ	1595
2002/4	2006/3	Dİ	1603
2002/5	2006/4	Dİ	1609
2002/9	2006/5	Dİ	1613
2002/14	2008/7	SPMD	1713
2002/15	2008/66	SPMD	1869
2002/18	2008/79	SPMD	1959
2002/28	2008/70	SPMD	1891
2002/35	2008/35	SPMD	1789
2002/36	2008/34	SPMD	1787
2003/1	2008/2	Dİ	1619
2003/2	2008/3	Dİ	1641
2003/6	2008/4	Dİ	1665
2003/10	2008/60	SPMD	1847
2003/14	2008/61	SPMD	1851
2003/17	2008/28	SPMD	1769

2003/18	2008/19	SPMD	1759
2003/34	2008/2	SPMD	1693
2003/37	2008/4	SPMD	1701
2003/103	2008/139	İİD	1415
2005/10	2008/47	SPMD	1829
2005/21	2008/71	SPMD	1899
2005/24	2008/81	SPMD	1987
2005/43	2008/143	İİD	1449
2005/60	2008/162	İİD	1587
2006/1	2008/48	SPMD	1833
2006/5	2008/30	SPMD	1777
2006/6	2008/8	SPMD	1717
2006/9	2008/1	SPMD	1689
2006/11	2008/5	SPMD	1705
2006/12	2008/17	SPMD	1751
2006/13	2008/13	SPMD	1735
2006/14	2008/3	SPMD	1697
2006/15	2008/63	SPMD	1857
2006/21	2008/27	SPMD	1765
2006/28	2008/82	SPMD	2007
2006/30	2008/11	SPMD	1729
2006/32	2008/72	SPMD	1903
2006/34	2008/20	SPMD	1763
2006/35	2008/38	SPMD	1795
2006/36	2008/50	SPMD	1839
2006/37	2008/141	İİD	1423
2006/39	2008/43	SPMD	1817
2006/41	2008/32	SPMD	1781
2006/47	2008/144	İİD	1457
2006/76	2008/142	İİD	1435
2006/142	2008/23	YD	1475
2006/142	2008/148	İİD	1477
2007/2	2008/39	SPMD	1799
2007/3	2008/33	SPMD	1783
2007/5	2008/42	SPMD	1813
2007/6	2008/40	SPMD	1803

2007/8	2008/31	SPMD	1779
2007/9	2008/9	SPMD	1721
2007/11	2008/16	SPMD	1747
2007/13	2008/41	SPMD	1809
2007/17	2008/14	SPMD	1739
2007/20	2008/64	SPMD	1861
2007/21	2008/83	SPMD	2031
2007/22	2008/15	SPMD	1743
2007/26	2008/12	SPMD	1733
2007/28	2008/18	SPMD	1755
2007/31	2008/10	SPMD	1725
2007/36	2008/62	SPMD	1855
2007/40	2008/29	SPMD	1773
2007/41	2008/75	SPMD	1911
2007/42	2008/37	SPMD	1791
2008/26	2008/147	İİD	1469
2008/34	2008/25	YD	1491
2008/34	2008/153	İİD	1493
2008/39	2008/134	İİD	1403
2008/66	2008/17	YD	1393
2008/66	2008/131	İİD	1395

III- Resmi Gazete Tarihine Göre

RG Tarihi	Sayısı	Esas	Karar	Dava Türü	Sayfa
23.01.2008	26765	2006/9	2008/1	SPMD	1689
23.01.2008	26765	2003/34	2008/2	SPMD	1693
23.01.2008	26765	2006/14	2008/3	SPMD	1697
23.01.2008	26765	2003/37	2008/4	SPMD	1701
23.01.2008	26765	2006/11	2008/5	SPMD	1705
24.01.2008	26766	2001/27	2008/6	SPMD	1709
24.01.2008	26766	2002/14	2008/7	SPMD	1713
24.01.2008	26766	2006/6	2008/8	SPMD	1717
24.01.2008	26766	2007/9	2008/9	SPMD	1721
24.01.2008	26766	2007/31	2008/10	SPMD	1725
25.01.2008	26767	2006/30	2008/11	SPMD	1729
25.01.2008	26767	2007/26	2008/12	SPMD	1733
25.01.2008	26767	2006/13	2008/13	SPMD	1735
25.01.2008	26767	2007/17	2008/14	SPMD	1739
25.01.2008	26767	2007/22	2008/15	SPMD	1743
28.01.2008	26770 (Mük.)	2007/11	2008/16	SPMD	1747
28.01.2008	26770 (Mük.)	2006/12	2008/17	SPMD	1751
28.01.2008	26770 (Mük.)	2007/28	2008/18	SPMD	1755
28.01.2008	26770 (Mük.)	2003/18	2008/19	SPMD	1759
28.01.2008	26770 (Mük.)	2006/34	2008/20	SPMD	1763
29.02.2008	26802	2006/21	2008/27	SPMD	1765
29.02.2008	26802	2003/17	2008/28	SPMD	1769
29.02.2008	26802	2007/40	2008/29	SPMD	1773
29.02.2008	26802	2006/5	2008/30	SPMD	1777
29.02.2008	26802	2007/8	2008/31	SPMD	1779
29.02.2008	26802	2006/41	2008/32	SPMD	1781
29.02.2008	26802	2007/3	2008/33	SPMD	1783
29.02.2008	26802	2002/36	2008/34	SPMD	1787
29.02.2008	26802	2002/35	2008/35	SPMD	1789
01.03.2008	26803	2007/42	2008/37	SPMD	1791
01.03.2008	26803	2006/35	2008/38	SPMD	1795

01.03.2008	26803	2007/2	2008/39	SPMD.....1799
01.03.2008	26803	2007/6	2008/40	SPMD.....1803
01.03.2008	26803	2007/13	2008/41	SPMD.....1809
01.03.2008	26803	2007/5	2008/42	SPMD.....1813
01.03.2008	26803	2006/39	2008/43	SPMD.....1817
01.03.2008	26803	1999/31	2008/44	SPMD.....1821
01.03.2008	26803	2000/33	2008/45	SPMD.....1825
04.03.2008	26806	2002/1	2008/46	SPMD.....1827
04.03.2008	26806	2005/10	2008/47	SPMD.....1829
04.03.2008	26806	2006/1	2008/48	SPMD.....1833
04.03.2008	26806	2001/8	2008/49	SPMD.....1835
04.03.2008	26806	2006/36	2008/50	SPMD.....1839
05.03.2008	26807	2002/3	2006/2	Dİ 1595
05.03.2008	26807	2002/4	2006/3	Dİ 1603
05.03.2008	26807	2002/5	2006/4	Dİ 1609
05.03.2008	26807	2002/9	2006/5	Dİ 1613
22.03.2008	26824	2003/6	2008/4	Dİ 1665
16.05.2008	26878	2001/19	2008/59	SPMD.....1843
16.05.2008	26878	2003/10	2008/60	SPMD.....1847
16.05.2008	26878	2003/14	2008/61	SPMD.....1851
16.05.2008	26878	2007/36	2008/62	SPMD.....1855
16.05.2008	26878	2006/15	2008/63	SPMD.....1857
16.05.2008	26878	2007/20	2008/64	SPMD.....1861
16.05.2008	26878	2005/21	2008/71	SPMD.....1899
16.05.2008	26878	2006/32	2008/72	SPMD.....1903
16.05.2008	26878	2000/18	2008/74	SPMD.....1907
17.05.2008	26879	2001/10	2008/65	SPMD.....1865
17.05.2008	26879	2002/15	2008/66	SPMD.....1869
17.05.2008	26879	2000/20	2008/67	SPMD.....1873
17.05.2008	26879	2001/26	2008/68	SPMD.....1877
17.05.2008	26879	1999/24	2008/69	SPMD.....1883
17.05.2008	26879	2002/28	2008/70	SPMD.....1891
17.05.2008	26879	2007/41	2008/75	SPMD.....1911
17.05.2008	26879	1999/16	2008/76	SPMD.....1915
03.06.2008	26895	2003/1	2008/2	Dİ 1619
03.06.2008	26895	2003/2	2008/3	Dİ 1641

08.07.2008	26930	2000/10	2008/77	SPMD.....1933
08.07.2008	26930	2001/17	2008/78	SPMD.....1945
08.07.2008	26930	2002/18	2008/79	SPMD.....1959
08.07.2008	26930	1999/1	2008/80	SPMD.....1979
08.07.2008	26930	2005/24	2008/81	SPMD.....1987
08.07.2008	26930	2006/28	2008/82	SPMD.....2007
08.07.2008	26930	2007/21	2008/83	SPMD.....2031
30.07.2008	26952	2008/66	2008/17	YD.....1393
10.10.2008	27020	2006/142	2008/23	YD.....1475
13.11.2008	27053	2008/66	2008/131	İİD.....1395
18.11.2008	27058	2008/39	2008/134	İİD.....1403
18.11.2008	27058	2008/26	2008/147	İİD.....1469
18.11.2008	27058	2008/34	2008/25	YD.....1491
0006.12.2008	27076	2008/34	2008/153	İİD.....1493
23.12.2008	27089	2006/37	2008/141	İİD.....1423
23.12.2008	27089	2006/76	2008/142	İİD.....1435
23.12.2008	27089	2005/43	2008/143	İİD.....1449
24.12.2008	27090	2005/60	2008/162	İİD.....1587
25.12.2008	27091	2003/103	2008/139	İİD.....1415
25.12.2008	27091	2006/142	2008/148	İİD.....1477
30.12.2008	27096	2006/47	2008/144	İİD.....1457

IV-Karar Tarihine Göre

Karar Tarihi	Esas	Karar	Dava Türü	Sayfa
12.07.2006	2002/3	2006/2	Dİ	1595
12.07.2006	2002/4	2006/3	Dİ	1603
12.07.2006	2002/5	2006/4	Dİ	1609
12.07.2006	2002/9	2006/5	Dİ	1613
08.01.2008	2003/1	2008/2	Dİ	1619
08.01.2008	2003/2	2008/3	Dİ	1641
08.01.2008	2003/6	2008/4	Dİ	1665
09.01.2008	2006/9	2008/1	SPMD	1689
09.01.2008	2003/34	2008/2	SPMD	1693
09.01.2008	2006/14	2008/3	SPMD	1697
09.01.2008	2003/37	2008/4	SPMD	1701
09.01.2008	2006/11	2008/5	SPMD	1705
09.01.2008	2001/27	2008/6	SPMD	1709
09.01.2008	2002/14	2008/7	SPMD	1713
09.01.2008	2006/6	2008/8	SPMD	1717
09.01.2008	2007/9	2008/9	SPMD	1721
09.01.2008	2007/31	2008/10	SPMD	1725
09.01.2008	2006/30	2008/11	SPMD	1729
09.01.2008	2007/26	2008/12	SPMD	1733
09.01.2008	2006/13	2008/13	SPMD	1735
09.01.2008	2007/17	2008/14	SPMD	1739
09.01.2008	2007/22	2008/15	SPMD	1743
09.01.2008	2007/11	2008/16	SPMD	1747
09.01.2008	2006/12	2008/17	SPMD	1751
09.01.2008	2007/28	2008/18	SPMD	1755
09.01.2008	2003/18	2008/19	SPMD	1759
09.01.2008	2006/34	2008/20	SPMD	1763
12.02.2008	2006/21	2008/27	SPMD	1765
12.02.2008	2003/17	2008/28	SPMD	1769
12.02.2008	2007/40	2008/29	SPMD	1773
12.02.2008	2006/5	2008/30	SPMD	1777

12.02.2008	2007/8	2008/31	SPMD.....1779
12.02.2008	2006/41	2008/32	SPMD.....1781
12.02.2008	2007/3	2008/33	SPMD.....1783
12.02.2008	2002/36	2008/34	SPMD.....1787
12.02.2008	2002/35	2008/35	SPMD.....1789
12.02.2008	2007/42	2008/37	SPMD.....1791
12.02.2008	2006/35	2008/38	SPMD.....1795
12.02.2008	2007/2	2008/39	SPMD.....1799
12.02.2008	2007/6	2008/40	SPMD.....1803
12.02.2008	2007/13	2008/41	SPMD.....1809
12.02.2008	2007/5	2008/42	SPMD.....1813
12.02.2008	2006/39	2008/43	SPMD.....1817
12.02.2008	1999/31	2008/44	SPMD.....1821
12.02.2008	2000/33	2008/45	SPMD.....1825
12.02.2008	2002/1	2008/46	SPMD.....1827
12.02.2008	2005/10	2008/47	SPMD.....1829
12.02.2008	2006/1	2008/48	SPMD.....1833
12.02.2008	2001/8	2008/49	SPMD.....1835
12.02.2008	2006/36	2008/50	SPMD.....1839
29.04.2008	2001/19	2008/59	SPMD.....1843
29.04.2008	2003/10	2008/60	SPMD.....1847
29.04.2008	2003/14	2008/61	SPMD.....1851
29.04.2008	2007/36	2008/62	SPMD.....1855
29.04.2008	2006/15	2008/63	SPMD.....1857
29.04.2008	2007/20	2008/64	SPMD.....1861
29.04.2008	2001/10	2008/65	SPMD.....1865
29.04.2008	2002/15	2008/66	SPMD.....1869
29.04.2008	2000/20	2008/67	SPMD.....1873
29.04.2008	2001/26	2008/68	SPMD.....1877
29.04.2008	1999/24	2008/69	SPMD.....1883
29.04.2008	2002/28	2008/70	SPMD.....1891
29.04.2008	2005/21	2008/71	SPMD.....1899
29.04.2008	2006/32	2008/72	SPMD.....1903
29.04.2008	2000/18	2008/74	SPMD.....1907
29.04.2008	2007/41	2008/75	SPMD.....1911
29.04.2008	1999/16	2008/76	SPMD.....1915

26.06.2008	2000/10	2008/77	SPMD 1933
26.06.2008	2001/17	2008/78	SPMD 1945
26.06.2008	2002/18	2008/79	SPMD 1959
26.06.2008	1999/1	2008/80	SPMD 1979
26.06.2008	2005/24	2008/81	SPMD 1987
26.06.2008	2006/28	2008/82	SPMD 2007
26.06.2008	2007/21	2008/83	SPMD 2031
22.07.2008	2008/66	2008/131	İİD 1395
22.07.2008	2008/39	2008/134	İİD 1403
22.07.2008	2008/66	2008/17	YD 1393
18.09.2008	2003/103	2008/139	İİD 1415
18.09.2008	2006/37	2008/141	İİD 1423
18.09.2008	2006/76	2008/142	İİD 1435
18.09.2008	2005/43	2008/143	İİD 1449
18.09.2008	2006/47	2008/144	İİD 1457
24.09.2008	2008/26	2008/147	İİD 1469
24.09.2008	2006/142	2008/23	YD 1475
24.09.2008	2006/142	2008/148	İİD 1477
31.10.2008	2008/34	2008/25	YD 1491
31.10.2008	2008/34	2008/153	İİD 1493
13.11.2008	2005/60	2008/162	İİD 1587

Anayasa Maddeleri Dizini*

Başlangıç:	1453
m. 2:	1407, 1411, 1419, 1420, 1428, 1430, 1432, 1444, 1446, 1453, 1454, 1461, 1462, 1463, 1466, 1467, 1475, 1485, 1487, 1488, 1491, 1564, 1566, 1567, 1569, 1570, 1571, 1572, 1573, 1574, 1577, 1578, 1585, 1586
m. 3:	1668, 1670
m. 5:	1407, 1408, 1410, 1411, 1453, 1454, 1491, 1569, 1570, 1571, 1573
m. 6:	1453, 1454, 1475, 1485, 1487
m. 7:	1429, 1445, 1475, 1485, 1487
m. 8:	1475, 1485, 1487
m. 10:	1407, 1408, 1411, 1412, 1419, 1420, 1428, 1429, 1430, 1433, 1443, 1445, 1446, 1462, 1463, 1467, 1491, 1570, 1571, 1590, 1592, 1593
m. 11:	1462, 1463, 1475, 1485, 1487, 1488
m. 12:	1591, 1592, 1593
m. 13:	1393, 1399, 1400, 1401, 1453, 1454, 1455, 1475, 1486, 1487, 1488, 1491, 1573, 1591, 1593
m. 14:	1670
m. 19:	1453, 1454
m. 20:	1453, 1454, 1455, 1591, 1593
m. 21:	1455
m. 23:	1393, 1399, 1400, 1401, 1453, 1454, 1485, 1486, 1487
m. 35:	1472, 1473, 1475, 1487, 1488
m. 36:	1462, 1463, 1491, 1573, 1629, 1678
m. 41:	1428, 1430, 1443, 1446, 1591, 1592, 1593
m. 43:	1472, 1474
m. 56:	1407, 1408, 1411
m. 63:	1576, 1577
m. 67:	1491, 1563, 1564, 1567, 1569, 1570, 1571, 1572, 1573, 1578, 1580, 1581, 1582, 1583
m. 68:	1600, 1668, 1670
m. 69:	1667

* Anayasa maddeleri, kararların esas inceleme aşamasından itibaren indekslenmiş olup, iptal ve itiraz başvurularının gerekçe bölümlerinde dayanılan maddeleri içermemektedir.

m. 73: 1400
m. 78: 1581
m. 84: 1623
m. 90: 1443, 1446, 1491, 1564, 1569, 1570, 1571, 1572, 1573, 1630, 1633, 1634, 1635, 1636, 1638, 1658, 1659, 1660, 1662, 1664, 1679, 1682, 1683, 1684, 1685, 1688
m. 94: 1582
m. 102: 1582
m. 123: 1584
m. 125: 1407, 1408, 1411, 1574
m. 126: 1491, 1564, 1567, 1569, 1570, 1571, 1584
m. 127: 1414, 1491, 1564, 1565, 1567, 1568, 1569, 1570, 1571, 1572, 1573, 1577, 1584, 1585, 1586
m. 136: 1645, 1646
m. 152: 1464
m. 153: 1586
m. 154: 1645